

การศึกษาแนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535 โดยเปรียบเทียบกับแนวคิด
ทางการเมืองของจอห์น ล็อค

นางสาวโชติศา ขาวสนิท

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-13-1337-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE STUDY OF THE IDEAS OF RIGHT AND FREEDOM IN THE EVENTS OF OCTOBER 1973 AND
MAY 1992 IN RELATION TO JOHN LOCKE'S POLITICAL THOUGHT

Miss Shotisa Cousnit

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Government

Department of Government

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-13-1337-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาแนวคิดเรื่องสิทธิ เสรีภาพในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และ
พฤษภาคม 2535 โดยเปรียบเทียบกับแนวคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อค

โดย

นางสาวโชติศา ขาวสนิท

สาขาวิชา

การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ ไชยพร

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ คำชู)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุชาย ตรีรัตน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ ไชยพร)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ ลิ้มมณี)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อสงวนในการลงนามของประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

เนื่องจากหน้าที่ของประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์มิใช่มีเพียงการลงนามโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ต้องกระทำแบบฝืนใจหรือจำใจ ข้อสงวนในการลงนามนี้จึงจำเป็นต้องกระทำขึ้น

ความรีบเร่งในการขอจบการศึกษาของผู้เขียนวิทยานิพนธ์และความเห็นที่ไม่ลงรอยกันระหว่างผู้เขียนวิทยานิพนธ์กับประธานกรรมการสอบ คือ เหตุผลที่มาของข้อสงวนหน้านี้

กล่าวเฉพาะกรณีหลัง ประธานกรรมการสอบยังคงมีความเห็นว่า เนื้อความในข้อเสนอนั้นของบทสุดท้ายมีมากจนเกินควร ทั้งๆ ที่ เนื้อหาส่วนใหญ่ควรทำการโยกย้ายเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของ บทที่ 2 และ บทที่ 5 ตามลักษณะที่สามารถสร้างความสัมพันธ์เกี่ยวข้องได้ และโดยยังสามารถแสดงการเลือกเน้นวิธีการศึกษาแบบ TEXTUAL ANALYSIS ไว้ด้วยได้เช่นกัน

สำหรับข้อเสนอนั้น ซึ่งเป็นคุณประโยชน์ต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาและจะส่งผลต่อการสร้างเสริมองค์ความรู้ ควรมีความกระชับ ชัดเจน ไม่ยาวจนเกินไปและอาจมีได้หลายข้อ

ลงนาม.....

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

วันพฤหัสบดีที่ 10 พฤษภาคม 2544

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โชติสา ชาวสนิท : การศึกษาแนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และ พฤษภาคม 2535 โดยเปรียบเทียบกับแนวคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อก (THE STUDY OF THE IDEAS OF RIGHT AND FREEDOM IN THE EVENTS OF OCTOBER 1973 AND MAY 1992 IN RELATION TO JOHN LOCKE'S POLITICAL THOUGHT)

อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร, 390 หน้า. ISBN 974-13-1337-3.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อก ในประเด็น สิทธิและเสรีภาพ และเพื่อเปรียบเทียบลักษณะแนวคิดในการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของเหตุการณ์ ตุลาคม 2516 และ พฤษภาคม 2535 บนพื้นฐานของแนวความคิดทางการเมืองของล็อก วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้มีสมมติฐานว่าแนวคิดในการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์ ตุลาคม 2516 และ พฤษภาคม 2535 มีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของล็อก

ผลการศึกษาพบว่า สิทธิตามธรรมชาติตามแนวคิดของล็อกเป็นสิทธิในฐานะสมบัติที่มนุษย์ทุกคนมีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน ส่วนอำนาจการเมื่อนั้นเป็นสิทธิในฐานะอำนาจ สำหรับกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์ สิทธิหมายถึงอำนาจการเมือง สิทธินี้เป็นทั้งสิทธิในฐานะสมบัติและอำนาจ ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องสิทธิของล็อกและกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์ คือ (1) สิทธิเป็นได้ทั้งในฐานะสมบัติและอำนาจ (2) วัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจทางการเมืองเป็นไปเพื่อรักษาสิทธิในชีวิต อิสระภาพ และทรัพย์สิน(สิทธิตามธรรมชาติ)ของประชาชน สำหรับเสรีภาพและอิสรภาพตามความคิดของล็อกนั้นมีความหมายอย่างเดียวกันแต่มีจุดเน้นที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ในขณะที่เสรีภาพเน้นที่การตัดสินใจด้วยตัวเองโดยใช้เหตุผลเป็นเครื่องชี้ นำ อิสรภาพเน้นที่สภาวะที่มนุษย์สามารถกระทำตามความคิดที่มีเหตุผลได้ สำหรับแนวคิดเรื่องเสรีภาพตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์นั้นมีสองความหมายคือ(1)อำนาจการเมือง (2)สภาวะที่ปราศจากอุปสรรคขัดขวางในการใช้สิทธิ เสรีภาพตามความหมายที่สองนี้มีความสอดคล้องกับอิสรภาพตามความคิดของล็อก

ภาควิชา.....การปกครอง.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา.....การปกครอง.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา.....2543.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

418 11201 24 : MAJOR GOVERNMENT

KEY WORD : FREEDOM / RIGHT / JOHN LOCKE / OCTOBER 1973 / MAY 1992

SHOTISA COUSNIT : THE STUDY OF THE IDEAS OF RIGHT AND FREEDOM IN THE
EVENTS OF OCTOBER 1973 AND MAY 1992 IN RELATION TO JOHN LOCKE'S
POLITICAL THOUGHT.(THESIS TITLE) THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. CHAIYAN
CHAIYAPORN, Ph.D., 390 pp. ISBN 974-13-1337-3 .

This thesis is an attempt to study and analyse John Locke's ideas of right and freedom and to compare the protesters' ideas of right and freedom in the events of October 1973 and May 1992 in relation to Locke's political thought. The hypothesis of this thesis is that the protesters' ideas of right and freedom are in accordance with those of Locke.

The findings of this thesis are as follows :

According to Locke, natural rights are rights as properties, whereas, political power is right as power. Both natural rights and political power are possessed equally by any individual. According to protesters in the above-mentioned events, political power means right as property and power which individual equally possesses.

Regarding the accordance between protesters' and Locke's ideas of right, both agree on the two propositions that is ; (1) rights can be classified into right as property and right as power, (2) The objective of exercising power is to preserve lives, liberties and properties (natural rights or property in a broader sense)

According to Locke, freedom and liberty have the same meaning but each word focuses on the different aspects. While freedom focuses on the free decision guided by the light of reason, liberty focuses on the state that individual has no obstacles in doing as he/she thinks fit. According to protesters, freedom has two meanings that is ; (1) political power (2) the state of no obstacles in exercising his/her right. The latter meaning shows that freedom in the eyes of protesters means liberty in the eyes of Locke.

Department.....GOVERNMENT.....

Student's signature.....

Field of study.....GOVERNMENT.....

Advisor's signature.....

Academic Year...2000.....

Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนได้รับคำชี้แนะแนวทางเป็นอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยันต์ ไชยพร ท่านอาจารย์ที่ปรึกษาผู้ให้ความเมตตาและเอาใจใส่ผู้เขียนตลอดมา เมื่อผู้เขียนได้วิเคราะห์หรือตีความผิดพลาดไป ท่านอาจารย์ก็ได้ท้วงติงและชี้ให้เห็นถึงสาเหตุในการเข้าใจผิดที่ผู้เขียนเองก็ไม่ได้ตระหนักและได้ให้กำลังใจ นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณที่ท่านได้ให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต การเข้าใจตนเองและผู้อื่นทำให้ผู้เขียนมีมุมมองที่กว้างขวางยิ่งขึ้น ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาย ตีรวิรัตน์ ประธานกรรมการเป็นอย่างยิ่ง ท่านได้แก้ไขข้อบกพร่องในการเขียนงานทั้งในด้านประเด็นและการจัดระเบียบการคิดอย่างชัดเจนและปิดคำถามหรือข้อโต้แย้งต่างๆ ด้วยความกรุณาของท่านงานชิ้นนี้จึงมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์อนุสรณ์ ลิ้มมณี กรรมการผู้ให้การชี้แนะข้อผิดพลาดและหนทางแก้ไขต่างๆ คำแนะนำของท่านช่วยให้การแก้ไขงานนั้นเป็นไปอย่างหมดความมากยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ผู้เป็นที่รักที่สุดของผู้เขียน ขอขอบคุณพี่ชาย น้องสาว ขอขอบคุณคุณลุง คุณป้า ขอขอบคุณ พร นีย์ ปุ้ย กุ้ง ฝน(ภมวี)และเพื่อนคนอื่นๆ ขอขอบพระคุณ รศ. ดร.ฉันทนา ไชยชิต ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์สำหรับความรัก ความห่วงใย ความเข้าใจ ความช่วยเหลือ และกำลังใจ ขอขอบคุณพี่มิกก็สำหรับความช่วยเหลือที่ผู้เขียนได้รับ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ธเนศ อภรณ์สุวรรณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ท่านได้ให้คำปรึกษาและข้อแนะนำต่างๆเป็นอย่างดีแก่ผู้เขียน ขอกราบขอบพระคุณ ผศ.จรัส ดิษฐาอภิรักษ์ ประธานสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน และที่ปรึกษาเลขาธิการ สภาเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาแห่งเอเชีย ที่ได้ให้ข้อแนะนำ ข้อเสนอแนะ และคำอธิบายต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ขึ้น ขอขอบพระคุณศ.ดร. ปิยนารถ บุณนาคสำหรับข้อแนะนำต่างๆ ขอขอบคุณ คุณอรพินทร์ พิณวล เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ อักษรศาสตร์ หอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์ คุณคมสัน นิลไพโรจน์

โชติสา ขาวสนิท

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	16
ประโยชน์ในการศึกษา.....	17
วิธีการศึกษา.....	17
สมมติฐาน.....	17
ขอบเขตการศึกษา.....	17
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
บทที่ 2 แนวความคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อค	
ความนำ.....	31
ชีวประวัติของจอห์น ล็อค.....	32
อิทธิพลของจอห์น ล็อค.....	45
แนวความคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อค.....	48
ธรรมชาติมนุษย์.....	48
แนวคิดเรื่องเสรีภาพและอิสรภาพตามความคิดของจอห์น ล็อค.....	53
แนวคิดเรื่องสิทธิของจอห์น ล็อค.....	60
สังคมการเมืองที่ชอบธรรม.....	63
กำเนิดของสังคมการเมือง.....	63
กำเนิดขององค์กรที่ใช้อำนาจอรัฐ.....	65
ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับประชาชน.....	68
บทที่ 3 การศึกษาแนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 โดยเปรียบเทียบ กับแนวคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อค	
ความนำ.....	80
แนวคิดเรื่องสิทธิตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง.....	81
แนวคิดเรื่องเสรีภาพตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง.....	84
การปกครองที่ยุติธรรม.....	86

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ที่มาของอำนาจรัฐ.....	86
ขอบเขตอำนาจรัฐ.....	88
ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน.....	89
หลักนิติธรรมกำหนดขอบข่ายการใช้อำนาจของรัฐบาล.....	89
หลักนิติธรรมกำหนดขอบข่ายการใช้อำนาจของประชาชน.....	90
ขอบข่ายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน.....	91
แนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 ของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงโดย เปรียบเทียบกับแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของจอห์น ล็อค.....	93
ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงและล็อค.....	94
ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องเสรีภาพตามแนวคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงและล็อค.....	100
แนวคิดเรื่องการปกครองที่ยุติธรรมตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงโดย เปรียบเทียบกับแนวคิดของล็อค.....	101
บทที่ 4 แนวคิดเรื่องเสรีภาพในเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 โดยเปรียบเทียบกับแนวความคิด ของจอห์น ล็อค	
ความนำ.....	108
แนวคิดเรื่องหลักการประชาธิปไตยตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์ พฤษภาคม 2535.....	109
แนวคิดเรื่องสิทธิตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง.....	113
แนวคิดเรื่องเสรีภาพตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง.....	117
การปกครองที่ยุติธรรม.....	118
ที่มาของอำนาจรัฐ.....	118
ขอบเขตอำนาจรัฐ.....	120
ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน.....	121
หลักนิติธรรมกำหนดขอบข่ายอำนาจของรัฐบาล.....	122
หลักนิติธรรมกำหนดขอบข่ายการใช้อำนาจของประชาชน.....	122
ขอบข่ายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน.....	123
แนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพในเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 ของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง โดยเปรียบเทียบกับแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของล็อค.....	130

ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงและลี้ภัย.....	131
ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องสิทธิตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงและลี้ภัย.....	132
ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องเสรีภาพตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงและลี้ภัย....	136
แนวคิดเรื่องการปกครองที่ยุติธรรมตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงโดย โดยเปรียบเทียบกับแนวคิดของลี้ภัย.....	137
บทที่ 5 แนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และ พฤษภาคม 2535 โดย โดยเปรียบเทียบกับแนวความคิดของจอห์น ลี้ภัย	
ความนำ.....	143
ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องอำนาจทางการเมืองของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงของทั้งสอง และลี้ภัย.....	146
ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงของทั้งสอง เหตุการณ์และลี้ภัย.....	150
ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องการบริหารงานรัฐบาล.....	153
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
บทสรุป.....	154
ข้อเสนอแนะและข้อสังเกต.....	157
รายการอ้างอิง.....	190
ภาคผนวก.....	197
ภาคผนวก ก.....	198
ภาคผนวก ข.....	226
ภาคผนวก ค.....	356
ประวัติผู้เขียน.....	390

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

แนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพในสังคมไทยดั้งเดิมแตกต่างจากแนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพของจอห์น ล็อก นักปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ กล่าวคือ ขณะที่สิทธิเสรีภาพเป็นของปัจเจกบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาคตามความคิดของล็อก ปัจเจกบุคคลไม่มีสิทธิเสรีภาพเสมอกันตามแนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพในสังคมไทยดั้งเดิม

แนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพในสังคมไทยดั้งเดิมสืบสาวได้จากการพิจารณาคำอธิบายคำศัพท์ดังกล่าวที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับต่างๆ ประกอบกับการศึกษาวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์

สำหรับความหมายของ“สิทธิ”ที่ปรากฏในพจนานุกรมในช่วงก่อนเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 นั้นมีดังต่อไปนี้¹

“ความสำเร็จ,ตามคำโลกย์ภาษาไทยพูดถึงการที่แล้วนั้น”(อักขรวิธานศัพท์ของหมอบลัดเลย์ พ.ศ. 2416)

“การสำเร็จ สำเร็จ” (พจนานุกรมสำหรับโรงเรียน พ.ศ. 2463)

“ความสำเร็จ การสมปรารถนา การบรรลุผล ความเจริญ ความร่ำรวย ความสุข ความอิสระ ความตกลง ข้อพิพจน์ คำลงท้าย ผลสุดท้าย(ไทย) อำนาจหรือโอกาสอันพิเศษ อำนาจอันชอบธรรม”(พจนานุกรม พ.ศ. 2470 และพจนานุกรมฉบับนักเรียน พ.ศ. 2472)

จากความหมายของคำว่าสิทธิข้างต้น สิทธิมีความหมายร่วมกันอย่างหนึ่งว่า ความสำเร็จ แม้ว่าคำอธิบายศัพท์บางคำจะไม่ได้หมายถึงความสำเร็จโดยตรง แต่คำอธิบายศัพท์นั้นก็มีความหมายเป็นนัยถึงความสำเร็จ สำหรับคำอธิบายคำว่าสิทธิที่หมายถึงความสำเร็จได้แก่ คำว่า ความสำเร็จ การสำเร็จ สำเร็จ ความสำเร็จ การสมปรารถนา การบรรลุผล ความตกลง คำลงท้าย ผลสุดท้าย สำหรับคำอธิบายคำว่าสิทธิที่มีความหมายเป็นนัยถึงความสำเร็จ ได้แก่

¹สมบัติ จันทรวงศ์, ภาษาทางการเมือง:พัฒนาการของแนวอธิบายการเมืองและศัพท์การเมืองในงานเขียนประเภทสารคดีทางการเมืองของไทย พ.ศ.2475-2525 (กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), หน้า 283-287.

คำว่า ข้อพิสูจน์ และ อำนาจหรือโอกาสอันพิเศษ กล่าวคือ ข้อพิสูจน์นั้นหมายถึงสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จ ส่วนอำนาจหรือโอกาสพิเศษนั้นหมายถึงคุณสมบัติ(อำนาจ)หรือสภาวะ(โอกาส)ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสำเร็จ

การที่ความสำเร็จเป็นความหมายร่วมของสิทธินั้น ไชยันต์ ไชยพรชี้ว่าผู้ใดมีสิทธิย่อมหมายถึงผู้นั้นมีความสามารถหรืออำนาจในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เสร็จสิ้นลงได้ สิทธิที่วางอยู่บนพื้นฐานของอำนาจเป็นสำคัญนี้ต้องมีการกระทำจนเสร็จสิ้น(action)ตามเจตนา(freewill)โดยไม่ถูกขัดขวางจนทำไม่สำเร็จ(freedom or free from obstruction)เท่านั้นจึงจะเผยให้เห็นอำนาจที่มีอยู่จริง หากบุคคลใดกระทำสิ่งหนึ่งซ้ำอยู่เรื่อยๆจนเป็นที่ยอมรับ(เท่ากับว่าไม่ถูกขัดขวางจากผู้อื่นแล้ว) (freedom) ผู้นั้นก็ไม่มีเจตนาจำเป็นต้องกระทำสิ่งนั้นซ้ำอีกเพื่อยืนยันสิทธิที่ตนเองมี ทั้งนี้เพราะอำนาจดิบที่ใช้กำลังได้แปรเปลี่ยนเป็นอำนาจที่ละมุนขึ้นจนบางครั้งผู้ถูกกระทำอาจไม่รู้สึกรู้ว่าตนถูกบังคับ

การที่สิทธิอิงอยู่กับอำนาจนี้จะเห็นได้ชัดจากพิจารณาการใช้คำว่า สิทธิ ประกอบคำอื่นๆ ในการให้ความหมายว่ามีคุณลักษณะที่ยิ่งใหญ่หรือมีอำนาจมาก² เช่น คำว่า ดาบอาญาสิทธิ ศักดิ์สิทธิ์ วาจาสิทธิ์ สิทธิชัย (ผู้ขลังในเวทย์มนต์) คุณลักษณะที่ยิ่งใหญ่หรือมีอำนาจมากนี้จะมีเฉพาะบางคนเท่านั้นไม่ใช่ทุกคนจะมีได้

สำหรับความหมายอื่นๆ ของคำว่าสิทธิได้แก่ อำนาจอันชอบธรรม ความเจริญ ความร่ำรวย ความสุข และ ความอิสระนั้นเป็นความหมายที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ในปทานุกรม พ.ศ. 2470 และ พจนานุกรมฉบับ พ.ศ. 2472

สำหรับอำนาจอันชอบธรรม อำนาจอันชอบธรรมนั้นหมายถึง การกระทำที่ประกอบไปด้วยคุณความดี ความยุติธรรม ความถูกต้อง ถูกต้องตามกฎหมายที่สังคมได้ร่วมกันกำหนดขึ้น³

น่าสังเกตว่าสิทธิที่หมายถึงอำนาจอันชอบธรรมนี้มีความสอดคล้องกับ ความถูกต้องอันเป็นความหมายของคำว่า reg ซึ่งเป็นรากศัพท์ของคำว่า right⁴

²ธีรยุทธ บุญมี, ส่วนหนึ่งของความทรงจำ 20 ปี 14 ตุลาคม: แลไปข้างหน้า 20 ปี 14 ตุลาคม (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2537), หน้า 104.

³กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ประชาธิปไตย (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542), หน้า 63.

สำหรับ การอธิบายคำว่าสิทธิว่าหมายถึง ความเจริญ ความร่ำรวย ความสุข ใน ปทานุกรม พ.ศ. 2470 และพจนานุกรมฉบับนักเรียน พ.ศ. 2472 นั้น เป็นการมองสาระสำคัญของ คำว่าสิทธิในแง่ที่สัมพันธ์กับความสำเร็จ กล่าวคือ ความเจริญ ความร่ำรวย ความสุข นั้นเป็นผลที่ ได้รับจากการประสบความสำเร็จ

สำหรับ การอธิบายคำว่าสิทธิว่าหมายถึง อิสรภาพ ในปทานุกรม พ.ศ.2470 และ พจนานุกรมฉบับนักเรียน พ.ศ.2472 นั้นเป็นการยืนยันอย่างชัดเจนถึงข้อเสนอแนะของ ไชยันต์ ไชยพร ที่ว่าอิสรภาพเป็นองค์ประกอบหนึ่งของคำว่า สิทธิ

โดยสรุป สิทธิในสังคมไทยดั้งเดิมประกอบไปด้วย อำนาจหรือความสามารถในการกระทำ เจตน์จำนงเสรีที่จะกระทำ เสรีภาพหรือการมีอิสรภาพจากอุปสรรคใดใด

สิทธิในสังคมดั้งเดิมอิงอยู่กับอำนาจซึ่งแน่นอนว่าทุกคนมีไม่เท่ากันภายใต้การปกครองที่มี ลำดับชั้นลดหลั่น การเน้นอำนาจจึงเป็นการปฏิเสธสิทธิที่บุคคลสามารถครอบครองอย่างเท่า เทียมกันได้ แม้ว่าความหมายของสิทธิที่เพิ่มขึ้นในภายหลังจะหมายถึงอำนาจอันชอบธรรมก็ตาม สิทธิตามความหมายนี้ก็ยังคงอิงอยู่กับอำนาจเช่นกัน ความแตกต่างคือ อำนาจอันชอบธรรมเป็น ความหมายของสิทธิที่เน้นองค์ประกอบของสิทธิในด้านอิสรภาพในการใช้อำนาจว่า อำนาจที่ใช้จะ ต้องได้รับการยอมรับจากสังคมว่าถูกต้องดีงาม ขณะที่สิทธิที่อิงอยู่กับอำนาจนั้น การมีอำนาจ มากเท่าไร ก็ยังมีอิสรภาพมากขึ้นเท่านั้น

ทางด้านความหมายของคำว่า “อิสรภาพ” ในช่วงเวลาเดียวกันมีดังนี้⁵

“ความเปนเจ้าเปนใหญ่ ความเปนใหญ่ ความเปนผู้มีอำนาจ” (เนื่องจากในปทานุกรม สำหรับโรงเรียน พ.ศ. 2463 ไม่ปรากฏคำว่า อิสรภาพ ความหมายดังกล่าวเป็นความหมายของ คำว่า “อิสสรีย,อิสเสว” ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่มีรูปคล้ายคลึงกัน)

“ความเปนใหญ่ในตัวเอง ความไม่ขึ้นแก่ใคร ความเปนไทย ความเปนนาย”(ความหมาย ดังกล่าวในปทานุกรม พ.ศ. 2470 เป็นความหมายของคำว่า “อิสสรภาพ”)

“ความเปนใหญ่ในตัวเอง ความไม่ขึ้นแก่ใคร ความเปนไทย”(พจนานุกรมสำหรับนักเรียน พ.ศ. 2472)

⁴ธีรยุทธ บุญมี, ส่วนหนึ่งของความทรงจำ 20 ปี 14 ตุลาคม: แลไปข้างหน้า 20 ปี 14 ตุลาคม, หน้า 105.

⁵สมบัติ จันทรวงศ์, ภาษาทางการเมือง:พัฒนาการของแนวอธิบายการเมืองและศัพท์การเมืองในงาน เขียนประเภทสารคดีทางการเมืองของไทย พ.ศ.2475-2525, หน้า 46-47.

จากความหมายข้างต้น อิศรภาพหมายถึงการไม่ต้องขึ้นแก่ใคร การปราศจากสิ่งกีดขวาง หรือหมายถึงความเป็นเสรีจากอุปสรรคใดใด (free from obstruction) การที่อิสรภาพเป็น องค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้สิทธิในสังคมไทยดั้งเดิมซึ่งอิงอยู่กับเรื่องอำนาจเกิดขึ้นได้ ดังนั้น อิสรภาพจึงเป็นคุณลักษณะที่จำกัด เช่นเดียวกับสิทธิ

อย่างไรก็ตาม การพิจารณาด้านความหมายของคำเพียงประการเดียวย่อมไม่เพียงพอ คำอธิบายศัพท์ควรได้รับการยืนยันจากการศึกษาวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ด้วย

รูปแบบการปกครองนับแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์จนก่อนการปฏิรูปงานบริหารราชการแผ่นดินในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นแบบรัฐราชาอาณาจักร ลักษณะการใช้อำนาจในรัฐแบบนี้เป็นการขึ้นต่อศูนย์อำนาจอย่างหลวมๆ อำนาจการปกครองไม่อาจรวมศูนย์ที่ผู้ปกครองประเทศได้ ยิ่งแถบถิ่นที่ห่างจากราชธานีเท่าไร เจ้าเมืองหรือขุนนางก็ยังมีอิสระในการปกครองคนในบังคับของตนมากขึ้นเท่านั้น การปกครองในรูปแบบนี้ไม่สามารถรวมศูนย์อำนาจได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากปัจจัยต่างๆ ได้แก่ การขาดทางคมนาคมสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ระบบการควบคุมคนที่ไม่เคร่งครัดตายตัว และอาณาเขตของรัฐไม่มีเส้นแบ่งอย่างชัดเจน ด้วยปัจจัยดังกล่าว กระบวนการใช้อำนาจได้รับการพัฒนาจากการใช้กำลังในการควบคุมคนให้อยู่ใต้บังคับจนกลายเป็นการใช้อำนาจผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรม เช่น ค่านิยม แนวความประพฤติ ปฏิบัติ หรือแม้กระทั่งพิธีกรรมที่แฝงการควบคุมคนทางด้านความคิด ความเชื่อ ให้จงรักภักดีต่อกษัตริย์และยอมรับสถานะทางสังคมของตนเอง สำหรับในส่วนของผู้เป็นนายนั้นก็จะได้รับการอบรม ให้ปกครองประเทศด้วยความเที่ยงธรรมกอปรด้วยความเมตตาและหลักคุณธรรมอื่นๆ⁶

ทางด้านแนวคิดเรื่องสิทธิภายใต้ระบอบการปกครองแบบรัฐราชาอาณาจักรนั้น ความหมายของสิทธิและเสรีภาพของกษัตริย์ ชนชั้นปกครองและราษฎรมีความแตกต่างกัน

สำหรับกษัตริย์ สิทธิหมายถึงอำนาจการปกครองสูงสุด ภายใต้ระบอบรัฐราชาอาณาจักรนั้น กษัตริย์เพียงผู้เดียวเท่านั้นที่มีสิทธิ สำหรับผู้ใต้การปกครองมีเพียงหน้าที่ ทั้งนี้เพราะระบบการควบคุมคนภายใต้สังกัด (ระบบไพร่) ผู้ใต้การปกครองไม่มีอำนาจการปกครอง คำกล่าวที่ว่าผู้ใต้การปกครองในช่วง ร.1-ร.5 ในช่วงก่อนการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินมีสิทธิจึงหมายถึงการที่ผู้ใต้การ

⁶ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, พัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมในประเทศไทย (กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาและฝึกอบรมนักข่าว หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ, 2538), หน้า 12-13.

ปกครองได้รับอนุญาตจากกษัตริย์ให้กระทำการต่างๆได้ กษัตริย์จะเป็นผู้อนุญาตหรือมอบสิทธิให้กับบุคคลภายใต้อำนาจลดหลั่นกันไปตามลำดับชั้นทางสังคม

สำหรับชนชั้นปกครอง เช่น เจ้าเมืองหรือขุนนาง สิทธิหมายถึง การได้รับอนุญาตให้มีอำนาจควบคุมคนภายใต้สังกัด กษัตริย์มอบสิทธิในการควบคุมคนให้กับชนชั้นปกครองเพื่อเป็นการแบ่งเบาการบริหารราชการแผ่นดิน

สำหรับราษฎร สิทธิของราษฎรหมายถึงการได้รับอนุญาตจากกษัตริย์ให้ทำการต่างๆ กษัตริย์จะเป็นผู้เมตตามอบสิทธิต่างๆให้ โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของมูลนายซึ่งขึ้นตรงต่อกษัตริย์ การที่สิทธิของราษฎรขึ้นอยู่กับกษัตริย์ซึ่งเป็นผู้มอบและคุ้มครองสิทธิต่างๆ สิทธิของราษฎรจึงไม่เท่าเทียมกันในแต่ละบุคคลและจะเปลี่ยนแปลงไปตามอำนาจและการใช้อำนาจของผู้ปกครอง

ตัวอย่างที่ชัดเจนในเรื่องที่ว่าสิทธิของผู้ได้รับการปกครองขึ้นอยู่กับความเปลี่ยนแปลงทางด้านอำนาจและการใช้อำนาจของผู้ปกครองคือในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชนั้นพระองค์ทรงลดเวลาการเกณฑ์แรงงานไพร่ลงจากในสมัยอยุธยา การที่ระบบการควบคุมคนแบบนำคนเข้าสังกัดมูลนายนั้นต้องประนีประนอมกับราษฎรโดยเรียกแรงงานที่อื่นพึงปฏิบัติต่อรัฐน้อยลงหรือกล่าวได้ว่าในการรับสิทธิในการได้รับความคุ้มครองภายใต้ระบบการควบคุมคนภายใต้สังกัด ราษฎรตอบแทนรัฐโดยเข้าเวรเกณฑ์แรงงานน้อยลงกว่าเดิมเนื่องมาจากการที่ ผู้ปกครองต้องการรวบรวมไพร่พลที่กระจัดกระจายไปที่ต่างๆ หลังสงครามเสียกรุงครั้งที่ 2 ซึ่งทำให้ผู้ปกครองไม่ได้มีอำนาจบังคับเหนือกลุ่มคนเหล่านี้ วิธีที่ดีที่สุดคือการชักจูงใจด้วยการผ่อนปรนด้านการเกณฑ์แรงงาน

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าขอบเขตอำนาจของกษัตริย์นั้นเปลี่ยนแปลงได้ ยิ่งกษัตริย์มีอำนาจการปกครองมากเท่าไรก็ยิ่งมีสิทธิมากเท่านั้น

สำหรับเสรีภาพตามระบอบการปกครองในรัฐราชาอาณาจักรนั้น เสรีภาพของกษัตริย์และผู้ได้รับการปกครองหมายถึงอิสรภาพในการแสดงออกซึ่งสิทธิโดยที่เสรีภาพของกษัตริย์หมายถึงอิสรภาพสูงสุดหรือความเป็นใหญ่และเสรีภาพของผู้ได้รับการปกครองหมายถึงอิสรภาพในการกระทำ

⁷ยุทธนา วรณปิติกุล และ สุพิธา เริงจิต, สำนักพลเมือง (กรุงเทพฯ: มูลนิธิพัฒนาการเรียนรู้และสังคม, 2542), หน้า 33.

ภายใต้สิทธิและหน้าที่ต่อรัฐ⁸ หากเปรียบเทียบเสรีภาพของชนชั้นปกครองและราษฎรแล้ว การที่ชนชั้นปกครองได้รับสิทธิในการควบคุมราษฎร ชนชั้นปกครองจึงมีเสรีภาพมากกว่าราษฎร เสรีภาพของชนชั้นปกครองในสยามช่วงนี้ ธเนศ อาภรณ์สุวรรณเห็นว่าหมายถึงอภิสิทธิ์หรือการได้ประโยชน์จากสถานะทางสังคมของตน อภิสิทธิ์เป็นสิทธิเฉพาะที่ผู้ถือครองเท่านั้นที่จะสามารถแสวงหาประโยชน์จากสิทธิที่ตนเองมีได้ เช่นการที่ชนชั้นนำไม่ต้องเข้าเวรเกณฑ์ทหาร เป็นต้น⁹

เมื่อสิทธิเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองเมตตามอบและคุ้มครองให้ภายใต้สภาพสังคมที่เป็นชนชั้นลดหลั่น เสรีภาพและสิทธิตามระบอบการปกครองของสังคมไทยดั้งเดิมจึงเป็นสิ่งที่แต่ละบุคคลมีอย่างไม่เท่าเทียมกัน

การพิจารณาข้างต้นเป็นการพิจารณาแนวคิดเรื่องเสรีภาพภายใต้ระบอบการปกครองแบบรัฐราชาอาณาจักร อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาตามความเป็นจริงว่า ระบบการควบคุมคนภายใต้สังกัดนั้นไม่สามารถควบคุมคนตามสายการบังคับบัญชาที่ตายตัวตามลำดับชั้นทางสังคมได้ ดังนั้น สิทธิของผู้ได้การปกครองที่มีสถานะทางสังคมเท่ากันจึงไม่จำเป็นว่าจะต้องมีสิทธิเท่ากันเสมอไป ผู้ใดที่อยู่ใกล้และเป็นทีพอใจของกษัตริย์หรือมูลนายที่ยิ่งใหญ่กว่าตนนั้นก็จะมีสิทธิมากกว่าผู้ที่มีสถานะทางสังคมเท่าตนแต่อยู่ไกลหรือเป็นที่พอใจของกษัตริย์น้อยกว่า

สำหรับราษฎร เสรีภาพของราษฎรนอกจากจะหมายถึงอิสรภาพภายใต้สิทธิแล้ว ธเนศ อาภรณ์สุวรรณยังชี้ว่าแม้ภายใต้ระบอบการปกครองแบบรัฐราชาอาณาจักรจะไม่มีช่องว่างให้ราษฎรปกครองตนเอง แต่ตามความเป็นจริงแล้ว เสรีภาพของราษฎรยังหมายถึงการปกครองตนเองโดยหลีกเลี่ยงอำนาจรัฐหรือมูลนายด้วยการหนีเข้าป่าหรือหนีไปที่อำนาจรัฐหรือทหารหลวงเข้าไปไม่ถึง อย่างไรก็ตาม “คนอิสระ” หรือผู้ที่ไม่สังกัดมูลนายก็เชื่อว่าจะมีชีวิตที่รื่นรมย์ ทั้งนี้เพราะ

⁸Thanet Aphornsuvan, “Slavery and modernity: Freedom in the making of modern Siam,” in *Asian freedom: The idea of freedom in East and Southeast Asia*, eds. Kelly and Anthony Reid (Cambridge: Cambridge University Press, 1998), p.162.

⁹Thanet Aphornsuvan, “Slavery and modernity: Freedom in the making of modern Siam” in *Asian freedom: The idea of freedom in East and Southeast Asia*, eds. Kelly and Anthony Reid, pp.170-171.

¹⁰ผู้สนใจประเด็นนี้สามารถอ่านเพิ่มเติมได้จาก อคิน รพีพัฒน์, ม.ว.ว., *สังคมไทยสมัยต้นรัตนโกสินทร์* (พ.ศ.2535-2416) (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2521) อคินได้ชี้ว่า ระบบอุปถัมภ์แบ่งออกเป็น ระบบอุปถัมภ์ที่เป็นทางการ และระบบอุปถัมภ์ที่ไม่เป็นทางการ

คนอิสระนั้นจะไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย เพราะถือว่าเป็นคนเถื่อน นอกจากนี้ คนเถื่อนนั้นก็ยังเสี่ยงกับสัตว์ร้าย โจร ความทุรกันดาร และการจับกุมเมื่อรัฐกวาดล้างตามจับไพร่หนีนาย¹⁰

กล่าวโดยสรุป สิทธิของกษัตริย์ในสังคมไทยดั้งเดิมหมายถึงอำนาจการปกครองสูงสุดสำหรับสิทธิของผู้ใต้การปกครองหมายถึงการได้รับอนุญาตให้สามารถกระทำสิ่งต่างๆได้โดยได้รับการคุ้มครองจากกษัตริย์ สำหรับเสรีภาพในระบบการปกครองของสังคมไทยดั้งเดิมนั้นหมายถึงการได้รับอนุญาตให้กระทำสิ่งต่างๆภายใต้สิทธิซึ่งมีลักษณะลดหลั่นเป็นลำดับชั้นตามสถานะทางสังคมของแต่ละบุคคล

อย่างไรก็ดี หากพิจารณาสิทธิในความหมายที่เป็นอำนาจการปกครองแล้ว ระบบการปกครองของสังคมไทยดั้งเดิมไม่เปิดช่องว่างให้ราษฎรมีสติและเสรีภาพ แต่ในความเป็นจริงผู้ใต้การปกครองก็มีเสรีภาพที่จะเลือกหนีจากอำนาจรัฐ

ต่อมา ในช่วงหลังการปฏิรูปราชการแผ่นดินในสมัยรัชการที่ 5 ระบบราชการซึ่งเป็นระบบควบคุมคนก็ยังไม่ได้เปิดโอกาสให้ราษฎรมีอำนาจการปกครอง ในช่วงนี้ กษัตริย์มีสิทธิมากขึ้นกว่าช่วงก่อนหน้า ทั้งนี้เพราะกษัตริย์สามารถรวมศูนย์อำนาจได้สำเร็จ สำหรับชนชั้นผู้ใต้การปกครองซึ่งได้แก่ ข้าราชการและราษฎรนั้นก็ยังมีสิทธิในลักษณะเดียวกับช่วง ร.1-ร.5 ช่วงก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง

สำหรับเสรีภาพในช่วงเวลาดังกล่าว ผู้ศึกษาจะพิจารณาเสรีภาพของกษัตริย์และชนชั้นปกครอง และราษฎร

สำหรับเสรีภาพในสยามช่วงนี้ กษัตริย์มีเสรีภาพมากที่สุด ในช่วงนี้มีข้อสงสัยว่าเกิดคือ กษัตริย์ได้สร้างวาทกรรมให้เสรีภาพมีฐานะเป็นค่านิยมของสังคมเพื่อเป็นเครื่องมือในการรักษาเสรีภาพของตน เสรีภาพตามความหมายที่กษัตริย์ได้สร้างขึ้นนี้เป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับความเป็นทาสทั้งนี้เพราะเสรีภาพหมายถึงความเป็นชาติไทยอันเป็นอิสระจากการยึดครองของชาติอื่น¹¹

¹⁰ ยุทธนา วรคุณปิติกุล และ สุพิธา เริงจิต, สำนักพลเมือง, หน้า 28.

¹¹ Thanet Aphornsuvan, Slavery and modernity: Freedom in the making of modern Siam” in Asian freedom: The idea of freedom in East and Southeast Asia, eds. Kelly and Anthony Reid, pp.161-163.

การสร้างเสรีภาพในความหมายนี้สืบเนื่องมาจากการปรับตัวของชนชั้นนำไทยต่อการรุกรานของสังคมตะวันตก ตามความหมายใหม่ที่เกิดขึ้นนี้ เสรีภาพเป็นลักษณะของความเป็นชาติไทย ชาติไทยเป็นชาติที่เป็นเอกราชหรือมีอิสรภาพ ความหมายของเสรีภาพนี้มีลักษณะเป็นด้านตรงข้ามกับความเป็นทาส ทั้งนี้เพราะการเป็นรัฐภายใต้อาณานิคมเป็นที่เข้าใจโดยกลุ่มชนชั้นนำว่าหมายถึงการตกเป็นทาสซึ่งหมายถึงการสูญเสียอิสรภาพของชาติไทย¹² แต่ความหมายดังกล่าวเป็นเพียงรูปร่างนอกเท่านั้น นัยยะสำคัญของคำว่าอิสรภาพที่เกิดขึ้นใหม่นี้ ไม่ได้แตกต่างไปจากเดิม เพียงแต่เป็นการเพิ่มเงื่อนไขที่จำเป็นต้องมีเพื่อให้อิสรภาพตามความหมายแบบเดิมจะเกิดขึ้นได้เท่านั้น การตกอยู่ใต้อำนาจปกครองของชาติอื่นในฐานะรัฐอาณานิคมที่ชนชั้นนำสยามรับรู้แล้วมีความหมายที่ลึกกว่าความหมายที่เป็นรูปร่างนอก ความหมายของการอยู่ใต้อำนาจปกครองของชาติอื่นนั้นหมายถึงการสูญเสียอิสรภาพและอำนาจอธิปไตยเหนือราษฎร อิสรภาพตามความหมายนี้จึงไม่ใช่อิสรภาพอันผูกพันกับการมีสิทธิของราษฎรที่มีลักษณะลดหลั่นตามลำดับชั้น แต่อิสรภาพนี้เป็นอิสรภาพเหนือราษฎรของกษัตริย์ผู้ปกครองประเทศ อิสรภาพในลักษณะดังกล่าวจะ ผูกอยู่กับความเป็นเอกราชของชาติด้วย เพราะหากชาติต้องตกอยู่ใต้อำนาจปกครองของชาติอื่น อิสรภาพของกษัตริย์ตามความหมายดังกล่าวย่อมสูญสิ้นไป เมื่อความรับรู้ของ

แนวคิดที่ว่าเสรีภาพเป็นด้านตรงข้ามกับความเป็นทาสนั้นเป็นแนวคิดในลักษณะเดียวกับเสรีภาพในสังคมตะวันตกสมัยใหม่ สิ่งที่แตกต่างคือ เสรีภาพในสังคมไทยช่วงเวลาดังกล่าวไม่ได้มีลักษณะเป็นเสรีภาพของปัจเจกบุคคลเช่นเสรีภาพตามความคิดของตะวันตกสมัยใหม่ สำหรับแนวคิดเรื่องสิทธิของลื้อคั่น นอกจากมนุษย์จะมีอิสระจากความเป็นทาสในทางกายภาพเพราะไม่มีใครมีอำนาจการปกครองเหนือใครแล้ว ในทางความคิด มนุษย์นั้นยังมีศักยภาพที่จะใช้เหตุผลเพื่อให้หลุดพ้นหรือเป็นอิสระจากการตกเป็นทาสของอารมณณ์ที่ไร้เหตุผลอีกด้วย ลื้อคั่นเป็นนักปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่ซึ่งมีจุดร่วมทางความคิดประการหนึ่งที่สอดคล้องกับนักปรัชญายุคเดียวกัน นั่นคือ การหลุดตัวเป็นอิสระจากแนวคิดเรื่องศาสนาหรือเรื่องนอกเหนือธรรมชาติและการไต่หาเสรีภาพอันเป็นกระบวนการหนึ่งในกระแสภูมิปัญญาสมัยใหม่ที่สุดสอดคล้องกับบริบททางการเมืองของ ยุโรปในสมัยนั้น กล่าวคือ รัฐในยุโรปได้พยายามจำกัดอิทธิพลทางศาสนา และได้นำแนวคิดชาตินิยมเข้ามาแทนที่ระบบการปกครองแบบเทวาธิปไตย ในส่วนของประชาชนก็เริ่มมีความนิยมชมชอบการปกครองในระบบประชาธิปไตยมากกว่าระบอบอภิชนาธิปไตยที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ความนิยมชมชอบในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่เปิดให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมากกว่าระบอบอภิชนาธิปไตยนั้น ชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มที่แสดงว่าประชาชนต้องการเสรีภาพมากขึ้นอันเป็นลักษณะของยุคสมัยใหม่อย่างเห็นได้ชัด ผู้สนใจลักษณะของปรัชญาตะวันตกสมัยใหม่โปรดดู สุชาวัน พลอยชุม, ปรัชญาเบื้องต้นเล่ม 2 (กรุงเทพฯ: โครงการตำราภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะสังคมศาสตร์, ม.ป.ป.), หน้า 298-299.

¹²Thanet Aphornsuvan, Slavery and modernity: Freedom in the making of modern Siam” in Asian freedom: The idea of freedom in East and Southeast Asia, eds. Kelly and Anthony Reid, pp.162-163.

ชนชั้นนำไทยเป็นเช่นนี้จึงไม่น่าแปลกใจเลยที่ผู้ปกครองประเทศดิ้นรนเพื่อไม่ให้ประเทศต้องเป็นรัฐภายใต้ อาณานิคมโดยการพยายามปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยขึ้น และเพื่อให้ได้อิสรภาพ การปกครองเหนือราชอาณาจักรอย่างสมบูรณ์คืนกลับมา ความพยายามดังกล่าวรวมถึงการที่ชนชั้นนำในสยามคิดค้นสร้างความหมายใหม่ให้กับคำว่าเสรีภาพเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ในการทำให้ประเทศเป็นอารยะหรือมีความเจริญทันสมัย ความหมายของคำว่าอิสรภาพที่หมายถึงความเป็นอิสระจากการเป็นทาสนั้นก็สืบผลจากการสร้างคำอธิบายว่าสยามมีความเจริญ ดังจะเห็นได้จากงานเขียนของกรมพระยาดำรงราชานุภาพที่รัชกาลที่ 5¹³ ทรงมอบหมายให้ท่านอธิบายเรื่องทาสในสยาม งานเขียนของท่านได้นำเสนอว่าความเป็นชาติไทยมีลักษณะที่ตรงข้ามกับความเป็นทาส การมีทาสเป็นผลมาจากอิทธิพลของเขมรที่เข้ามาในช่วงกรุงศรีอยุธยาตอนต้น

จากข้อเขียนของกรมพระยาดำรงราชานุภาพในด้านหนึ่งแสดงให้เห็นว่าชนชั้นนำของสยามรับแนวคิดเรื่องความเจริญของตะวันตกที่ว่าทาสเป็นสัญลักษณ์ของความป่าเถื่อนไร้อารยธรรมนั้นคือการมีทาสตรงข้ามกับความเจริญ แต่ในอีกด้านหนึ่งชนชั้นนำได้ให้เหตุผลว่าการที่ชนชาติไทเองมีประวัติศาสตร์ที่มีเสรีภาพและเป็นเอกราชอย่างยาวนานนั้นยืนยันว่าชนชั้นนำเป็นผู้สร้างวาทกรรมให้กับการเมืองของสยามในลักษณะที่แนวคิดเรื่องอิสรภาพเป็นแนวคิดที่ตรงกันข้ามกับความเป็นทาส แนวคิดดังกล่าวไม่ได้หมายถึงอิสรภาพของปัจเจกบุคคลเพียงแต่เป็นอิสรภาพของชนชาติไท

ความหมายของอิสรภาพในลักษณะดังกล่าวเป็นวาทกรรมที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับผู้ใต้การปกครองต่อสถานะของประเทศ ณ เวลานั้น ที่ดำรงความเป็นเอกราชหรือรอดพ้นจากการตกเป็นรัฐใต้อาณานิคมความภาคภูมิใจดังกล่าวส่งผลสืบไปให้เกิดความชอบธรรมในตัวพระมหากษัตริย์ได้ จะเห็นได้ว่าชนชั้นนำไทยไม่ได้รับแนวคิดตะวันตกโดยไม่ทำการดัดแปลงหรือตีความก่อน ในแง่หนึ่งแสดงถึงการที่ชนชั้นนำไทยได้รับผลสะท้อนจากอิทธิพลทางแนวคิดของตะวันตกจนเลี้ยวไม่ได้ที่ต้องยอมรับแนวคิดตะวันตก แต่อีกแง่หนึ่งชนชั้นนำไทยยังคงมีอำนาจสิทธิขาดในการเลือกตีความและดัดแปลงความหมายแนวคิดตะวันตกและควบคุมจัดการกับความพยายามการตีความแนวคิดในลักษณะอื่นที่ไม่เป็นผลดีต่อชนชั้นนำปกครอง ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐจัดการลงโทษ เทียนวรรณ สามัญชนหัวแก้วหน้าผู้มีแนวคิดในการเรียกร้องสิทธิจากรัฐ

¹³Ibid., p.177.

เทียนวรรณ หรือ ต.ว.ส. วัฒนาโม นักวิพากษ์สังคมหัวก้าวหน้าคนสำคัญในสมัยรัชกาลที่ 5 เทียนวรรณเรียกร้องให้ราษฎรมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น นอกจากนี้เทียนวรรณยังเสนอให้ปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมอีกด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่ง เทียนวรรณเรียกร้องสิทธิให้แก่ราษฎรนอกเหนือจากหน้าที่ที่ถูกระบุกำหนดโดย

ควบคู่ไปกับการปฏิบัติหน้าที่ของราษฎร¹⁴ แนวคิดของเขาแตกต่างจากแนวปฏิบัติของราษฎรในสังคมไทยโบราณที่รอความเมตตาจากผู้ปกครองในการตัดสินมอบสิทธิใดใดให้แก่ราษฎร

สำหรับเสรีภาพของชนชั้นปกครองและราษฎรในช่วงเวลานี้ เสรีภาพยังมีลักษณะเช่นเดียวกับในช่วงก่อนหน้าในแง่ที่ว่า เสรีภาพหมายถึงการได้รับอนุญาตจากษัตริย์ให้กระทำการต่างๆ และสำหรับผู้ใต้การปกครองเสรีภาพยังมีความหมายถึงการเป็นอิสระจากอำนาจรัฐเช่นเดิม สิ่งที่แตกต่างกันคือ ระบบการควบคุมคนเปลี่ยนไปจากเดิมเป็นระบบรัฐราชการ กลุ่มชนชั้นปกครองเปลี่ยนไปจากเดิมเป็นข้าราชการ และ ราษฎรเปลี่ยนสถานะเป็นพลเมือง และสำหรับเสรีภาพของผู้ใต้การปกครองในการเป็นอิสระจากอำนาจรัฐนั้น แตกต่างจากเสรีภาพในการเป็นอิสระจากอำนาจรัฐในช่วงก่อนหน้า ทั้งนี้เพราะการเป็นอิสระจากอำนาจรัฐในช่วงก่อนหน้าเป็นการหนีจากอำนาจรัฐโดยเข้าป่าหรือไปในที่ทหารหลวงเข้าไปไม่ถึง ในขณะที่การหลบหนีอำนาจรัฐในช่วงนี้เป็นการเข้าไปเป็นคนใต้บังคับของอังกฤษหรือฝรั่งเศส คนสยามซึ่งไปเข้าเป็นคนในบังคับของอังกฤษและฝรั่งเศสนี้จะมีสิทธิมากกว่าคนสยามทั่วไป

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น สิทธิของกษัตริย์ยังคงหมายถึงอำนาจการปกครองเช่นเดิม สำหรับแนวคิดเรื่องสิทธิของชนชั้นปกครองและพลเมืองในสมัยนี้ก็ไม่ได้แตกต่างจากในสมัยรัชกาลที่ 5 หลังการปฏิรูปงานราชการแผ่นดิน และในช่วงรัชกาลที่ 6 นี้พระองค์ ก็ได้สร้างวาทกรรมเรื่องเสรีภาพในฐานะเป็นค่านิยมของสังคมโดยมีวัตถุประสงค์ที่ไม่แตกต่างจากรัชกาลที่ 5 นั่นคือเพื่อรักษาและขยายเสรีภาพของกษัตริย์ สิ่งที่แตกต่างกันคือวาทกรรมในเรื่องเสรีภาพที่รัชกาลที่ 6 สร้างนี้ขึ้นผูกติดกับกษัตริย์มากขึ้น¹⁵

เสรีภาพตามความหมายของรัชกาลที่ 6 ถูกรวมเข้าไว้ภายใต้แนวคิดชาตินิยมแบบชาติพันธุ์อันมีพื้นฐานอยู่บนไตรลักษณ์ได้แก่ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์โดย คำว่าไทยมี 2 ความหมาย กล่าวคือ ชาติพันธุ์ของมนุษย์และความหมายที่สองคือความเป็นอิสระ ความหมายทั้งสองนี้ถูกใช้ในการอธิบายคำว่าประเทศไทยในลักษณะที่ว่าไทยหมายถึงชาติพันธุ์ที่มีความแข็งแกร่งและรักษา

รัฐ ผู้สนใจโปรดดู ธิดา สาระยา, ราษฎรในครวลงแห่งความเจริญของสยาม (กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2540), หน้า 123-125.

¹⁴ธิดา สาระยา, ราษฎรในครวลงแห่งความเจริญของสยาม (กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2540), หน้า 123-125.

¹⁵Thanet Aphornsuvan, *Slavery and modernity: Freedom in the making of modern Siam,* *Asian freedom: The idea of freedom in East and Southeast Asia*, eds. Kelly and Anthony, pp. 181-182.

เอกราชไว้ตลอดประวัติศาสตร์อย่างยาวนานจนในภายหลังชาติพันธุ์นี้จึงได้ก่อตั้งประเทศไทยขึ้นมา

ในสมัยรัชการที่ 6 นี้ แนวคิดที่ว่าความเป็นเอกราชบ่งบอกถึงความเป็นอิสระเสรีภาพนั้น ไม่ได้เปลี่ยนแปลง แต่แนวคิดดังกล่าวกลับถูกย้ำเน้นให้ผูกติดกับผู้ปกครองมากขึ้น กล่าวคือชาติจะเป็นเอกราชได้อย่างสืบเนื่องและยาวนานขึ้นอยู่กับองค์พระมหากษัตริย์และศาสนาพุทธ สถาบันกษัตริย์และศาสนาพุทธจะเสริมสร้างและรักษาความเป็นชาติไทยให้แข็งแกร่งทั้งในด้านการภายในประเทศและการรักษาประเทศให้เป็นเอกราช ทางด้านกิจการภายในประเทศนั้น การที่พระองค์ทรงเป็นองค์ศาสนูปถัมภกนั้นเป็นการสนับสนุนให้ประชาชนปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาอันจะส่งผลให้ประชาชนมีความสงบสุข ทางด้านกิจการระหว่างประเทศนั้น การรักษาประเทศให้เป็นเอกราชนั้นขึ้นอยู่กับพระปรีชาญาณในการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ดี จะเห็นได้ว่า ชาติจะสงบสุขและเป็นเอกราชหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับตัวองค์พระมหากษัตริย์

ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ความเป็นเอกราชนั้นก็ ยังบ่งบอกถึงการมีเสรีภาพเช่นเดิม ดังจะเห็นได้จากประกาศพระบรมราชโองการสถาปนาพระองค์เจ้า ไตรทศประพันธ์เป็นพระวรวงศ์เธอกรมหมื่นเทววงศ์วโรปathy ที่มีเนื้อหาว่าพระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์นั้นได้ทำให้รัฐสยามมี “เสรีภาพ” ทางด้านการศาลและการเก็บภาษีอากร จากเนื้อหานี้ชี้ให้เห็นว่า การสูญเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตไม่ใช่การสูญเสียเอกราช แต่เป็นการสูญเสีย เสรีภาพของรัฐสยาม และในความหมายที่ลึกลงไปอีก คือเป็นการสูญเสียอิสรภาพของกษัตริย์ในการมีอำนาจเหนือราษฎรในด้านการศาลและการเก็บภาษีอากร ความหมายที่ว่าเสรีภาพหมายถึงอิสรภาพในการมีอำนาจเหนือราษฎรนี้เป็นที่ยอมรับกันในหมู่นักชั้นนำของสยามนับแต่อดีตมา¹⁶

โดยสรุป อิสรภาพหรือเสรีภาพในสังคมไทยดั้งเดิมตามความคิดของผู้ปกครองหมายถึง การที่ผู้ปกครองมีเอกราชหรือการที่ผู้ปกครองมีอำนาจเหนือราษฎรของตน กษัตริย์เป็นผู้ยิ่งใหญ่ เป็นผู้ที่มีอำนาจ เป็นนาย ไม่ขึ้นแก่ใคร เมื่อพิจารณาความหมายของคำว่าอิสรภาพที่ปรากฏใน พจนานุกรมฉบับต่างๆ ที่ได้ตีพิมพ์ก่อนเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 แล้วจะเห็นได้ว่าเป็นความหมายเดียวกันกับข้อสรุปข้างต้น สำหรับชนชั้นนำและราษฎรนั้น แม้ว่า จะมีอิสรภาพภายใต้สิทธิที่พระมหากษัตริย์ทรงประทานให้ก็ตาม แต่สำหรับชนชั้นใต้การปกครองแล้ว อิสรภาพยังหมายถึงการเป็นอิสระจากอำนาจรัฐอีกด้วย

¹⁶นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, การปฏิวัติสยาม พ.ศ.2475 (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2535), หน้า 3.

จะเห็นได้ว่าสิทธิและเสรีภาพในสังคมไทยตั้งแต่รัชกาลที่ 1 – ก่อนเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 นั้นอิงอยู่กับอำนาจ มนุษย์แต่ละคนมีสิทธิและเสรีภาพไม่เท่าเทียมกัน แนวคิดดังกล่าวแตกต่างจากแนวคิดเรื่องเสรีภาพตามความคิดของลัทธิที่มองว่าปัจเจกบุคคลมีสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งการมีหรือไม่มีความสะดวกเป็นประเด็นสำคัญที่ชี้ถึงความแตกต่างระหว่างแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของสังคมไทยตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึงช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 กับแนวความคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของลัทธิ

เมื่อประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย สิทธิและเสรีภาพก็ได้รับการอธิบายว่าสิทธิและเสรีภาพเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนมีเสมอกัน ดังนั้นกล่าวได้ว่าสิทธิเสรีภาพได้รับการอธิบายตามแนวคิดของลัทธิ ดังจะเห็นได้จากการอธิบายว่า สิทธิพลเมืองแบ่งออกเป็นสองประเภท ได้แก่ ความเสมอภาคและเสรีภาพภายใต้กฎหมาย ความสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนจากการที่รัฐธรรมนูญแทบทุกฉบับได้ระบุถึงสิทธิและเสรีภาพด้านต่างๆของประชาชนไว้¹⁷

ในทางปฏิบัติ บทบัญญัติของกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนถูกบิดเบือนเปลี่ยนแปลงหรือล้มล้างไปเพื่อประโยชน์ของผู้ต้องการอำนาจการเมืองและพวกพ้อง ดัง

ในการกล่าวว่าสังคมไทยในช่วงตั้งแต่ รัชกาลที่ 1-ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 มีแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพที่มนุษย์แต่ละคนมีไม่เท่าเทียมกันนั้น เป็นการมองแนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพในสังคมไทยโดยภาพรวม ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกล่าวถึงวาทกรรมเรื่องเสรีภาพที่ชนชั้นนำสร้างขึ้นเพื่อครอบงำความคิดของผู้ใต้การปกครอง ทั้งนี้ได้หมายความว่า ในสังคมไทยช่วงนี้ไม่ปรากฏร่องรอยแนวคิดที่มองว่ามนุษย์มีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน สำหรับการตีความแนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพในช่วงรัชกาลที่ 1 ถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ผู้เขียนได้เห็นด้วยกับแนวคิดของธเนศ อาภรณ์สุวรรณ ดังจะเห็นได้จากการอ้างอิงถึงบ่อยครั้ง แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าผู้เขียนจะกล่าวซ้ำแนวคิดของธเนศทุกถ้อยกระบวนความ หากแต่ผู้เขียนได้อาศัยแนวคิดของธเนศ เป็นหลักประกอบกับการวิเคราะห์ตีความของผู้เขียนเองซึ่งอาจไม่เหมือนแนวคิดของธเนศ และในส่วนของความคิดที่แตกต่างนี้ไม่ใช่การตีความว่าธเนศจะต้องมีความคิดเช่นเดียวกับที่ผู้เขียนได้เสนอ

¹⁷สมบัติ จันทรวงศ์, ภาษาทางการเมือง: พัฒนาการของแนวอธิบายทางการเมืองและศัพท์การเมืองในงานเขียนประเภทสารคดีทางการเมืองของไทย, หน้า 53 , 93.

แม้ว่าแนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพที่มนุษย์ทุกคนมีอย่างเท่าเทียมกันอันเป็นแนวคิดสำคัญในระบบประชาธิปไตยก็ตาม แนวคิดดังกล่าวไม่ได้รับการเคารพจากผู้ปกครองและในส่วนของผู้ใต้การปกครองก็ไม่ได้แสดงว่าตนได้หวงแหนในสิทธิและเสรีภาพของตนโดยดูจากการที่คนส่วนใหญ่ไม่ได้ทำการประท้วงคัดค้านการกระทำของรัฐบาลที่ไม่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้น เราอาจมองได้ว่า เป็นเพราะแนวคิดเรื่องสิทธิที่มองว่าทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันนั้นไม่ได้เป็นแนวคิดในสังคมไทยดั้งเดิม ดังจะพิจารณาได้จากแง่มุมของภาษา

เช่นการที่คณะรัฐประหารนำโดยจอมพลถนอม กิตติขจรประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511 แล้วประกาศธรรมนูญการปกครองอาณาจักร พ.ศ. 2511 ขึ้นบังคับใช้เป็นการชั่วคราวที่ให้อำนาจเด็ดขาดแก่คณะรัฐประหารในการปกครองประเทศตามมาตรา 17 สิทธิเสรีภาพของประชาชนถูกริดรอนอย่างกว้างขวาง ต่อมาในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2516 กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญได้เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมเรียกร้องรัฐธรรมนูญ โดยให้เหตุผลว่ารัฐธรรมนูญจะเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและเป็นเงื่อนไขแรกในการแก้ไขและป้องกันปัญหาต่างๆ ในด้านการเมืองเศรษฐกิจและสังคมอันเป็นผลมาจากการใช้อำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหารในทางมิชอบ แต่รัฐบาลกลับตอบโต้โดยสั่งการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลจับสมาชิกกลุ่มผู้ชุมนุมเรียกร้องรัฐธรรมนูญ จำนวน 12 รายไปคุมขังและตั้งข้อหาก่อการกบฏในราชอาณาจักร กระแสคัดค้านรัฐบาลจากประชาชนเป็นไปอย่างกว้างขวาง จนในที่สุดเหตุการณ์รุนแรงขึ้นโดยเฉพาะเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 และเหตุการณ์ลูกกลมกลายเป็นการประท้วงขับไล่จอมพลถนอม กิตติขจรให้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ในที่สุด

และแง่มุมทางประวัติศาสตร์ดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว สำหรับแง่มุมทางภาษานั้น คำว่าสิทธิซึ่งเป็นคำภาษาบาลีที่ไทยรับมาใช้ในนัยยังคงความหมายเดิมของคำภาษาบาลีที่แปลคำว่าสิทธิว่าความสำเร็จ (ความหมายของคำว่าสิทธิในภาษาบาลีได้จาก พระครูอดุลครณาธิการ(ชวินทร์ สระคำ) และ จำลอง สารพัดนึก, พจนานุกรมภาษาบาลี-ไทย สำหรับนักศึกษา ฉบับปรับปรุงใหม่ พิมพ์ครั้งที่ 3. (ม.ป.พ. : บริษัทประยูรวงศ์พรินต์ติ้ง จำกัด, 2538), หน้า 447. และ ประยุทธ์ หลงสมบุญ, พจนานุกรมบาลี-ไทย (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2519), หน้า 668.

ความหมายของสิทธิดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า สิทธินั้นขึ้นอยู่กับอำนาจ ต่อมาหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง คำว่าสิทธิได้รับการอธิบายใหม่ว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน นำสังเกตว่าการที่แนวคิดเรื่องสิทธิที่มีคุณลักษณะของความเสมอภาคนั้นไม่ปรากฏในสังคมไทยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น สะท้อนให้เห็นจากการที่ไม่มีคำศัพท์ที่ใช้อธิบายแนวคิดดังกล่าว การที่คำเดียวกันนี้ได้รับการให้คำอธิบายใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมชี้ให้เห็นว่าภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิดทางการเมือง(ทั้งนี้ผู้ศึกษาไม่ได้หมายความว่าคำศัพท์จะสะท้อนแนวคิดที่มีปรากฏในสังคมเสมอไป เพียงแต่ผู้ศึกษาได้ตั้งข้อสังเกตว่า ภาษาได้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคมโดยที่ภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่ให้ความหมายแทนแนวคิดหลักที่ปรากฏในสังคม)

ภายหลังจากที่จอมพลถนอม กิตติขจรได้รัฐประหารตนเอง จอมพลถนอมได้ล้มเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2511 และประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ.2515 ในวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2515 นั้น ธรรมนูญฉบับดังกล่าวไม่มีบทบัญญัติเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้เลย ขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 ได้บัญญัติหมวดที่ว่าด้วยเรื่องสิทธิเสรีภาพไว้ค่อนข้างละเอียดเป็นจำนวน 20 มาตรา (ผู้สนใจโปรดดู รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข, "สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540," วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542)

สำหรับเหตุการณ์ทางการเมืองช่วงประมาณ 6 ตุลาคม 2516 จนถึง 16 ตุลาคม 2516 โดยเฉพาะการสูญเสียชีวิตและบาดเจ็บของผู้ร่วมเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพจำนวน 73 คน และ 857 คน ตามลำดับในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 อันเกิดจากการใช้กำลังอาวุธของทหาร ตำรวจภายใต้ระบอบเผด็จการนั้น ต่อไปผู้ศึกษาจะขอใช้คำว่า “เหตุการณ์ ตุลาคม 2516”

เหตุการณ์ตุลาคม 2516 นั้นนับว่าเป็นครั้งแรกที่แนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพในฐานะเป็นสมบัติของมนุษย์นั้นได้ยึดกุมจิตใจของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง แนวคิดที่ว่าสิทธิและเสรีภาพเป็นสมบัติของมนุษย์นั้นสอดคล้องกับแนวคิดของจอห์น ล็อก กลุ่มผู้ประท้วงจำนวนมากได้ใช้สิทธิของตนในการ เรียกร้องรัฐธรรมนูญแทนที่จะร้องขอความเมตตาจากรัฐบาล นับเป็นครั้งแรกอีกเช่นกันที่การเรียกร้องรัฐธรรมนูญเพื่อให้เป็นเงื่อนไขของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยกลุ่ม ผู้ชุมนุมประท้วงมีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจของรัฐบาล

หลังจากเหตุการณ์ตุลาคม 2516 ผ่านไปเป็นระยะเวลา 19 ปี คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้ประกาศยึดอำนาจ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณโดยอ้างว่าเพื่อทำการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย โดยเฉพาะปัญหาคอร์ปชั่นซึ่งเป็นปัญหาที่สิ้นคลอนความชอบธรรมของรัฐบาลสมัยดังกล่าวได้มากที่สุด

ในเวลาต่อมาปรากฏว่าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้พยายามสถาปนาระบอบเผด็จการ โดยเฉพาะบทเฉพาะกาลที่เปิดทางให้ข้าราชการประจำดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวสะท้อนถึงความพยายามของทหารในการสืบทอดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ อย่างไรก็ดี ร่างรัฐธรรมนูญก็ผ่านสภาได้ หลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญก็ได้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้น ท้ายที่สุด พลเอกสุจินดา คราประยูรก็ได้ “เสียสัตย์เพื่อชาติ” ในการเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันที่ 7 เมษายน พ.ศ.2535 ทั้งๆ ที่ก่อนหน้านี้ พลเอกสุจินดาได้ประกาศว่าตนจะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หลังจากทีพลเอกสุจินดาได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้ว ในวันเดียวกันนั่นเอง องค์กรต่างๆ ได้เคลื่อนไหวคัดค้าน เช่น คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย(ครป.) ร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนและสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนนท.) ได้จัดการประชุมคัดค้านนายกฯ ที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง ในวันต่อมา ร.ต.ฉลาด วรฉัตร ได้อัดอาหารประท้วง การอดอาหารประท้วงในครั้งนี้ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนอย่างสูงเพราะเป็นการคัดค้านการเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมรายแรก¹⁸ การประท้วงเป็นไปอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่พลตรีจำลอง ศรีเมืองได้

¹⁸สุคุณ พรหมายน, “ความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีเหตุการณ์ทางการเมือง

ประกาศอดอาหารและเขียนจดหมายลาตายภายในเวลา 7 วัน เพื่อให้พลเอกสุจินดาออกจาก นายกรัฐมนตรี และในวันที่ 9 พฤษภาคม 2535 พลตรีจำลองได้ประกาศยกเลิกการอดอาหารโดย ขอมติจากที่ชุมนุมแต่ยังคงเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญและให้มีบทเฉพาะกาลไม่เกิน 1 เดือน พรรคการเมืองทั้งฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลมีมติในการแก้ไขรัฐธรรมนูญในสี่ประเด็นซึ่งได้แก่ ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง ลดอำนาจ วุฒิสมาชิก และการแบ่งเขตเลือกตั้งโดยพรรคร่วมรัฐบาลได้ขอเวลาเพื่อไปขอมติพรรคและจะยื่นวาระ ให้ประธานรัฐสภาได้ทันในวันที่ 15 ดังนั้นแกนนำในการชุมนุมจึงได้ประกาศสลายการชุมนุมชั่วคราวในวันที่ 11 พฤษภาคม 2535 แต่ต่อมาพรรคร่วมรัฐบาลห้าพรรคมีที่ทำถ่วงเวลาและไม่ทำตามมติที่ตนได้ให้สัญญาไว้ ทำที่ดังกล่าวของพรรคร่วมรัฐบาลนี้เป็นสาเหตุสำคัญให้ประชาชนจำนวนมากเข้าร่วมชุมนุมประท้วงในวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 ในวันดังกล่าวได้เกิดการปะทะกัน ระหว่างฝูงผู้ชุมนุมและตำรวจ มีผู้เสียชีวิตจำนวนหนึ่งและบาดเจ็บนับสิบราย ต่อมาในวันที่ 18 และ 19 พฤษภาคม 2535 ก็ได้มีการปะทะกันของทั้งสองฝ่ายอีก โดยในวันที่ 18 กองทหารติดอาวุธ ได้บุกเข้าสลายม็อบและจับ พลตรีจำลอง ศรีเมือง บริเวณใกล้สะพานผ่านฟ้าฯ และในวันที่ 19 ทหารได้บุกเข้ากวาดล้างผู้ชุมนุมในโรงแรมรัตนโกสินทร์ ในวันที่ 20 นั้น เหตุการณ์ยังไม่สงบ ประชาชนได้มารวมตัวกันที่ถนนราชดำเนินถึง 2000 คน มีการเปิดอภิปรายต่อมากลุ่มหนึ่งได้ จุดไฟเผารถขนขยะของกทม.จำนวนสามคันที่อนุสาวรีย์ ทำให้กำลังทหาร 400 คนได้เคลื่อนตัว ออกจากถนนราชดำเนินนอกเข้าเคลียร์พื้นที่อีกครั้ง จนในที่สุดทหารก็เคลียร์พื้นที่ได้เรียบร้อย ใน เวลาทุ่มครึ่ง รัฐบาลได้ประกาศเคอร์ฟิวห้ามบุคคลในท้องที่ กทม. ออกจากเคหสถานระหว่างเวลา 21.00-04.00น.ของวันรุ่งขึ้น แต่ขณะเดียวกันที่รามคำแหงประชาชนยังคงมาร่วมชุมนุมกันเกือบ แสนคน ในวันเดียวกันนี้เวลา 5 ทุ่มครึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้พลเอกสุจินดา คราประยูรและ พลตรีจำลอง ศรีเมืองเข้าเฝ้าใต้ฝ่าละอองธุลี พระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเตือนสติบุคคลทั้งสองให้หันหน้าเข้าหากันเพื่อแก้ไข ปัญหาของประเทศชาติ ภายหลังจากที่ทั้งสองคนได้กราบบังคมทูลลา พลเอกสุจินดาและพลตรี จำลองได้ร่วมกันแถลงทางโทรทัศน์ โดยพลเอกสุจินดาได้แถลงว่าจะปล่อยตัวพลตรีจำลอง ศรีเมือง และ ออกกฎหมายนิรโทษกรรมให้แก่ผู้ชุมนุมและจะให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยเร็ว ส่วนพลตรีจำลอง ได้แถลงว่า ขอให้ผู้ที่ก่อความวุ่นวายยุติการกระทำ ด้วยพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ หัวจึงได้ยุติปัญหา ในวันที่ 21 พฤษภาคม 2535 ผู้ถูกจับกุมจำนวน 3000 คนได้รับการปล่อยตัว และกองกำลังรักษาพระนครประกาศยกเลิกเคอร์ฟิว¹⁹

เมืองในเดือนพฤษภาคม 2535," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2536) หน้า 112.

¹⁹ สารคดีฉบับพิเศษ : รวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย ประวัติศาสตร์ สุวณิษฐ์ บรรณานิกการ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

จะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ในวันที่ 17-19 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ปะทะระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง และตำรวจทหารนั้นมีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาก่อนหน้าและช่วงเวลาหลังจากนี้ ต่อไปผู้เขียนขอใช้คำว่า เหตุการณ์พฤษภาคม 2535 เพื่อหมายถึงเหตุการณ์ประท้วงในช่วงก่อนหน้า ช่วงหลังของวันที่ 17-19 และช่วงวันที่ 17-19 ซึ่งมียอดรวมผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตในวันดังกล่าวหลายร้อยคน (อย่างไรก็ตามจากการตีความของรัฐบาลแล้ว ผู้ที่ได้รับค่าชดเชยมีเพียง 90 รายเท่านั้น ประกอบด้วยผู้เสียชีวิต 41 ราย ผู้สูญหาย 38 คน และผู้พิการ 11 ราย ได้รับค่าชดเชยครอบครัวละ 5 แสนบาท(ช่วงรัฐบาลพลเอกชวลิต)²⁰

ในเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 นั้น กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงได้เสนอข้อเรียกร้องต่างๆ เช่น การเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลาออก การเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีต้องมีที่มาจากการเลือกตั้งซึ่งล้วนเป็นการเรียกร้องสิทธิของประชาชนตามความเห็นของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง สิทธินั้นกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงเห็นว่าเป็นสมบัติของประชาชนอยู่แล้ว แนวคิดดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวคิดของจอห์น ล็อค

แนวคิดที่ว่าสิทธิเสรีภาพนั้นเป็นสมบัติของประชาชนเป็นจุดร่วมที่แนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535 และแนวคิดของ จอห์น ล็อคในเรื่องสิทธิเสรีภาพมีเหมือนกัน การนำแนวคิดของจอห์น ล็อคในเรื่องสิทธิเสรีภาพมาใช้เป็นพื้นฐานในการเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพระหว่างเหตุการณ์ทั้งสองนั้นจึงเป็นเรื่องน่าศึกษา ประกอบกับยังไม่มีผู้ใดศึกษาเหตุการณ์ทั้งสองโดยใช้แนววิเคราะห์ทางด้านแนวคิดทางการเมืองในเรื่องสิทธิเสรีภาพมาก่อน ทั้งๆ ที่รากฐานในการชุมนุมประท้วงรัฐบาลเพื่อการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพเป็นการแสดงออกถึงการใช้สิทธิเสรีภาพของผู้ประท้วงและเป็นการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพด้วย

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อค ในประเด็นสิทธิเสรีภาพ
2. เปรียบเทียบลักษณะแนวคิดในการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ ของเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535 บนพื้นฐานของแนวคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อค

กรุงเทพฯ, 2541), หน้า 235.

²⁰เรื่องเดียวกัน, หน้า 243.

ประโยชน์ในการศึกษา

1. การใช้แนวคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อค ในประเด็นสิทธิเสรีภาพเป็นกรอบในการศึกษาเหตุการณ์ทางการเมืองคือ เหตุการณ์ ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535 ทำให้เข้าใจแนวคิดดังกล่าวได้ชัดเจนขึ้น

2. ช่วยให้เกิดความเข้าใจแนวคิดในการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพในเหตุการณ์ทางการเมืองทั้งสอง

วิธีการศึกษา

การศึกษาแนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพของเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535 อาศัยวิธีการตีความจากตัวบท(close textual analysis) โดยได้นำแนวคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อค จากหนังสือเล่มที่สองว่าด้วยการเมืองการปกครอง(Second Treatise on Civil Government) เป็นสำคัญ

สมมติฐาน

แนวคิดในการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535 มีความสอดคล้องกับแนวคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อค

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาแนวคิดทั้งหมดในวิทยานิพนธ์เป็นการศึกษาในแนวความคิดทางการเมืองโดยพิจารณาจากตัวบทเป็นสำคัญ ตัวบทที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีขอบเขตจำกัดอยู่ที่ แถลงการณ์ หนังสือ จดหมาย ใบปลิว โปสเตอร์ หรือผ้าพิมพ์ข้อความที่จัดทำขึ้นโดยกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง ทั้งนี้ผู้ศึกษาจะเน้นการศึกษาจากแถลงการณ์เป็นสำคัญ

สำหรับเหตุการณ์ตุลาคม 2516 นั้น ตัวบทต่างที่ใช้ผู้ศึกษาจำกัดตัวบทเฉพาะที่จัดทำขึ้นโดยกลุ่มที่มีนิสิตนักศึกษาเป็นส่วนร่วมที่สำคัญโดยมีขอบเขตเวลาตั้งแต่จอมพลถนอม กิตติขจร ได้ทำรัฐประหารตนเองในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 จนถึงวันที่ 15 ตุลาคม 2516 สำหรับกลุ่มดังกล่าวต่อไปผู้ศึกษาจะเรียกว่า “กลุ่มนิสิตนักศึกษา” การเลือกตัวบทที่จัดทำจากกลุ่มดังกล่าวโดยเฉพาะนั้นมีเหตุผลดังต่อไปนี้

แถลงการณ์ที่จัดทำขึ้นโดยกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มนักเรียน กลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัย กลุ่มหนังสือพิมพ์นั้นก็มีเนื้อหาไม่แตกต่างจากตัวบทที่จัดทำขึ้นจากกลุ่มนิสิตนักศึกษา นอกจากนี้แถลงการณ์ที่จัดทำขึ้นโดยกลุ่มนิสิตนักศึกษามีเนื้อหาที่กว้างขวางและละเอียดกว่าแถลงการณ์ที่จัดทำขึ้นโดยกลุ่มอื่นๆ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่าง เช่น การที่กลุ่มนิสิตนักศึกษาเพียงเท่านั้นได้ออกแถลงการณ์ขึ้นเพื่อต่อต้านประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 299 ซึ่งส่งผลให้อำนาจศาลขาดความเป็นอิสระ และต่อต้านการฝ่าฝืนกฎหมายของคณะบุคคลที่เข้าไปล่าสัตว์ ด้วยเหตุผลดังกล่าวในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้จำกัดขอบเขตการศึกษาตัวบทเฉพาะแถลงการณ์ของกลุ่มนิสิตนักศึกษาในฐานะเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงมากที่สุด

สำหรับเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 นั้น กลุ่มนิสิตนักศึกษามีได้เป็นผู้ก่อกระแสและเป็นแกนนำในการต่อสู้ต่อไป ทางด้านการมีส่วนร่วมในการประท้วงนั้น นักเรียนนักศึกษาผู้ร่วมชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์ครั้งนี้เมื่อเทียบกับผู้เข้าร่วมชุมนุมประท้วงกลุ่มอื่น กล่าวคือ จากการสำรวจเบื้องต้นของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย จำนวนนักเรียนนักศึกษามีเพียง 8.4% จากจำนวนผู้เข้าร่วมชุมนุมประท้วงทั้งหมด²¹ สำหรับผู้ร่วมชุมนุมประท้วงส่วนใหญ่นั้นเป็นชนชั้นกลาง ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงไม่ได้เจาะจงศึกษาเฉพาะตัวบทที่จัดทำขึ้นโดยกลุ่มนิสิตนักศึกษา

จะเห็นได้ว่าในเหตุการณ์ครั้งนี้นักศึกษาได้ลดบทบาทลงอย่างมาก สำหรับกลุ่มแกนนำในการประท้วงในช่วงแรกซึ่งได้แก่คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) และสมาพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยนั้นมีปรากฏเฉพาะแถลงการณ์ของสมาพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย เพียง 3 ฉบับ ซึ่งได้แก่ แถลงการณ์นายกฯต้องมาจากการเลือกตั้ง แถลงการณ์เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมการชุมนุมใหญ่ในวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 ไม่ระบุวันที่ และแถลงการณ์ร่วมระหว่างสมาพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยและองค์การนักศึกษา 13 สถาบัน ไม่ระบุวันที่

²¹ธัญญา สังขพันธานนท์, “นักศึกษากับการมีส่วนร่วมทางการเมือง กรณี “พฤษภาทมิฬ”,” สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 16 (กรกฎาคม 2535): 88.

ในกลุ่มชนชั้นกลางนี้ หลายคนโดยเฉพาะนักธุรกิจได้ผ่านเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 มาแล้ว ผู้สนใจประเด็นนี้ หากอ่านเพิ่มได้จาก อเนก เหล่าธรรมทัศน์, มือบมือถือ (กรุงเทพฯ: มติชน, 2536), หน้า 127. และ สุคุณ พรหมายน, “ความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีเหตุการณ์ทางการเมืองในเดือนพฤษภาคม 2535” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 141.

สำหรับกลุ่มที่เป็นแกนนำในการประท้วงของเหตุการณ์ช่วงหลังคือสมาพันธ์ประชาธิปไตย ซึ่งถือกำเนิดขึ้นในวันที่ 14 พฤษภาคม 2535 นั้นได้ออกแถลงการณ์เพียง 1 ฉบับ โดยลงวันที่ 14 พฤษภาคม 2535

สำหรับบุคคลที่เป็นผู้จุดชนวนในการประท้วงครั้งนี้ คือ ร.ต.ฉลาด วรฉัตรซึ่งได้อุดอาหารประท้วงนั้นได้ออกแถลงการณ์ทั้งสิ้นเพียง 3 ฉบับ ได้แก่ หนังสือแจ้งการอุทิศศพตัวเองให้กับร.พ. วชิระ ลงวันที่ 25 เมษายน 2535 แถลงการณ์ถึงพี่น้องประชาชนที่เคารพรักทั้งหลาย ลงวันที่ 29 เมษายน 2535 และแถลงการณ์ฉบับสุดท้ายจาก ร.ต. ฉลาด วรฉัตร ถึงพี่น้องผู้รักชาติรักประชาธิปไตยทุกท่าน ลงวันที่ 12 พฤษภาคม 2535

ส่วนบุคคลที่เป็นผู้นำในการประท้วงครั้งนี้คือ พลตรีจำลอง ศรีเมือง นั้นก็ออกแถลงการณ์เพียงสองฉบับซึ่งได้แก่ จดหมายเปิดผนึกถึงพลเอกสุจินดา คราประยูร ไม่ระบุวันที่ แต่เขียนก่อนแถลงการณ์อีกฉบับซึ่งเป็นจดหมายฉบับสุดท้าย และจดหมายฉบับสุดท้ายของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ขอแลกด้วยชีวิต หากไม่สำเร็จ ตายภายใน 7 วัน ลงวันที่ 4 พฤษภาคม 2535

สำหรับแถลงการณ์อื่นๆที่จัดทำขึ้นในช่วงเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 จัดทำขึ้นโดยกลุ่มบุคคลที่หลากหลายกว่าแถลงการณ์ที่จัดทำขึ้นในช่วงเดือนตุลาคม 2516 ตัวอย่างแถลงการณ์ที่จัดทำขึ้นโดยกลุ่มที่ไม่ได้ปรากฏในช่วงเหตุการณ์ตุลาคม 2516 ได้แก่ แถลงการณ์ของบุคลากรทางการแพทย์ แถลงการณ์ของพรรคการเมืองฝ่ายค้าน แถลงการณ์ที่จัดทำขึ้นโดยกลุ่มนักธุรกิจแถลงการณ์ที่จัดทำขึ้นโดยกลุ่มพนักงาน รัฐวิสาหกิจ กลุ่มแรงงาน ลูกจ้าง และแถลงการณ์ของกลุ่มประชาธิปไตยก้าวหน้า เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทั้งหมด ผู้ศึกษาจึงศึกษาแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 จากตัวบทต่างๆเท่าที่จะประมวลได้ โดยผู้ศึกษาจะศึกษาช่วงเหตุการณ์ตั้งแต่หลังรัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ 2534 จนถึงวันที่ 21 พฤษภาคม 2535

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น ผู้ศึกษาได้แบ่งเป็น สี่หัวข้อ ได้แก่

ก. งานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวความคิดของจอห์น ล็อค

ข. งานวิจัยที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ตุลาคม พ.ศ.2516

ค. งานวิจัยที่เกี่ยวกับเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ.2535

ง. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535

ก. งานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวความคิดของจอห์น ล็อค ได้แก่

สิทธิมนุษยชนที่ถูกละเมิดโดยรัฐ:ศึกษารณีกการแถลงข่าวผลการจับกุมผู้ต้องหาของ
ข้าราชการตำรวจ โดย ประมุข ลักษณะ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2541

แนวคิดที่ใช้ในการศึกษาเป็นแนวความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน ประมุขได้สร้างกรอบแนว
คิดเรื่องสิทธิมนุษยชนจากทฤษฎีปรัชญาในเรื่องสิทธิตามธรรมชาติและกฎหมายธรรมชาติ ประมุข
ได้กล่าวถึงพัฒนาการแนวความคิดเรื่องสิทธิธรรมชาติโดยกล่าวถึงนักคิดหลายๆ ท่านรวมทั้งจอห์น
น ล็อค ด้วย

ในส่วนแนวความคิดของจอห์น ล็อค ซึ่งต่อไปนี้จะขอใช้คำสั้นๆ ว่า ล็อค ล็อคเห็นว่า
มนุษย์โดยธรรมชาติมีสิทธิในชีวิต อิสรภาพและทรัพย์สิน ในสภาวะธรรมชาติมนุษย์ใช้สิทธิเหล่านี้
ภายใต้การควบคุมของกฎธรรมชาติซึ่งสอนว่ามนุษย์ผู้มีความเท่าเทียมกันและไม่ขึ้นกับผู้ใดนั้น
ไม่ควรที่ผู้ใดจะทำอันตรายในชีวิต สุขภาพ เสรีภาพหรือทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่น ต่อมาเมื่อ
มนุษย์ได้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมการเมือง สิทธิส่วนบุคคลไม่ได้หมดไป แต่รัฐจะให้การปกป้องและ
คุ้มครองสิทธิในการปกป้องทรัพย์สินได้อย่างดีกว่าการที่มนุษย์แต่ละคนจะต้องปกป้องสิทธิด้วย
ตนเอง แต่สำหรับสิทธิในการตัดสินคดีและลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎหมายนั้น มนุษย์แต่ละคนจะโอน
สิทธิดังกล่าวให้มาอยู่กับสถาบันของรัฐทั้งหมด มนุษย์แต่ละคนจะไม่มีสิทธิดังกล่าว สังคมการเมือง
จะควบคุมประชาชนโดยกฎหมาย

ปัญหาเรื่องความชอบธรรมกับการถือแพ่ง:การศึกษาเชิงวิจารณ์ โดยประวิทย์ วิกรัยพัฒน์
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2526

ล็อคเป็นนักคิดท่านหนึ่งที่ประวิทย์พิจารณาแนวคิดเรื่องความชอบธรรมและการถือแพ่ง
การศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการถือแพ่งกับการปฏิบัติตามแนวคิดของล็อค
ไว้ดังนี้ การถือแพ่งเป็นการต่อต้านกฎหมาย แต่การปฏิบัติเป็นการต่อต้านหรือล้มล้างรัฐบาลที่ไม่

ปฏิบัติตามพันธะสัญญาที่มีต่อประชาชนในการคุ้มครองสิทธิตามธรรมชาติ 3 ประการอันได้แก่ สิทธิในชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สิน

ในส่วนของ การดื้อแพ่งนั้น แม้ว่าบุคคลจะอ้างหลักมโนธรรม บุคคลก็ยังคงมีความผิดตามกฎหมาย นอกจากนี้การใช้มโนธรรมของตนเองอาจผิดพลาดเนื่องจากความลำเอียงได้ ตามความเห็นของลอร์ด มโนธรรมส่วนบุคคลจะต้องถูกแทนที่ด้วยการวินิจฉัยร่วมโดยสภานิติบัญญัติ

ในส่วนของ การปฏิวัตินั้น การศึกษาเรื่องนี้ระบุว่าสิทธิปฏิวัติถือกำเนิดจากแนวคิดของลอร์ด โดยตรง ลักษณะของสิทธิปฏิวัติมีดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนเป็นไปในลักษณะที่ประชาชนไว้วางใจมอบหมายให้ทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิตามธรรมชาติแทนประชาชน ประชาชนมีหน้าที่เชื่อฟังรัฐในกรณีที่รัฐไม่ละเมิดพันธะสัญญา หากรัฐบาลละเมิดพันธะสัญญาต่อประชาชน ประชาชนมีสิทธิปฏิวัติได้อย่างชอบธรรม สำหรับผู้ที่ตัดสินใจการทำงานของรัฐคือประชาชน ประชาชนจึงมีอำนาจอธิปไตย

สำหรับในระบบประชาธิปไตย การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า แม้ลอร์ดจะยอมรับสิทธิปฏิวัติ แต่ลอร์ดก็ได้มีความคิดให้ทำการปฏิวัติ เพราะในทางปฏิบัติหมายความว่า การเป็นตัวแทนของประชาชนหรือการเป็นรัฐบาลจะต้องมีวาระการดำรงตำแหน่งเป็นการชั่วคราวเมื่อหมดวาระแล้วผู้ปกครองต้องมาเสนอตัวให้ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจที่แท้จริงพิจารณาว่าสมควรดำรงตำแหน่งต่อไปหรือไม่ หากประชาชนไม่ยินยอม ผู้ปกครองก็ต้องพ้นจากตำแหน่งไป

ประวิทย์อธิบายว่าการปฏิวัติหมายถึง การที่ทุกคนในประเทศมีความเห็นพ้องต้องกันว่ากฎหมายหรือรัฐใช้อำนาจผิด การต่อต้านรัฐจะถือว่าเป็นการปฏิวัติ ดังที่เขาเขียนไว้ว่า “แต่ถ้าทุกคนในประเทศมีความเห็นพ้องต้องกันว่า กฎหมายหรือรัฐใช้อำนาจผิด การต่อต้านเช่นนั้นเป็นการปฏิวัติ” สำหรับผู้ศึกษาเองมีความเห็นว่า การอธิบายแนวคิดของลอร์ดดังกล่าวเป็นไปไม่ได้ในทางปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะเป็นไปได้ยากที่ทุกคนจะมีความเห็นร่วมกัน นอกจากนี้ลอร์ดเองก็ได้ให้สิทธิปฏิวัติตกกับปัจเจกบุคคลทุกคนด้วย

งานชิ้นนี้ยังได้กล่าวถึงหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของลอร์ดที่สำคัญประการหนึ่งคือ การแยกอำนาจ ลอร์ดเห็นว่าอำนาจอธิปไตยและอำนาจบริหารควรแยกออกจากกัน เพราะหากผู้ปกครองเองซึ่งมีอำนาจมากบังคับใช้กฎหมายด้วยตนเองโดยไม่มีผู้ใดตรวจสอบยับยั้ง

ได้นั้น หากผู้ปกครองออกกฎหมายที่เป็นธรรมก็อาจไม่บังคับใช้กับตนเองและพวกพ้องได้ หรือถ้าออกกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมก็จะเป็นผลดีต่อประชาชนได้

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดของลอร์ด ชี้นที่สองคือ การสอบสวนคดีอาญา:ผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดย ปรีดา สถาวร วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2539

การศึกษาดังกล่าวใช้แนวคิดของลอร์ดเป็นกรอบในการพิจารณาเรื่องสิทธิและเสรีภาพโดยอธิบายถึงสิทธิเสรีภาพในสภาวะธรรมชาติและสิทธิเสรีภาพในสภาวะสังคมการเมือง

สำหรับสิทธิที่มนุษย์มีอยู่ในสภาวะธรรมชาตินั้นได้แก่ สิทธิในการป้องกันชีวิต สิทธิในการมีเสรีภาพ สิทธิในทรัพย์สินสมบัติของตนซึ่งรวมทั้งสิทธิในการแสวงหาความสุขจากสมบัติของตนและสิทธิในการลงโทษผู้ที่ละเมิดกฎธรรมชาติด้วยตนเอง

สำหรับเสรีภาพที่มนุษย์มีอยู่ในสภาวะธรรมชาติหมายถึง เสรีภาพในการทำสิ่งที่ตนเห็นสมควร โดยไม่ต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจของผู้อื่น แต่เสรีภาพตามที่กล่าวมานี้ไม่ได้หมายความว่ามนุษย์จะสามารถทำอะไรก็ได้โดยปราศจากการควบคุมเพราะเสรีภาพของมนุษย์ในสภาวะธรรมชาติจะถูกจำกัดไว้ด้วยการเคารพกฎธรรมชาติที่ว่ามนุษย์มีสิทธิในการปกป้องชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สินสมบัติของตนเองเป็นประการแรก และประการที่สองมนุษย์ต้องเคารพสิทธิของผู้อื่น กล่าวคือในสภาวะธรรมชาตินั้นเป็นสภาวะของความเสมอภาค สภาวะดังกล่าวอำนาจในการตัดสินของมนุษย์แต่ละคนต่างมีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน เมื่อมนุษย์ทุกคนมีความเสมอภาคกัน การใช้เสรีภาพของมนุษย์แต่ละคนจะถูกจำกัดขอบเขตไม่ให้กระทบสิทธิของบุคคลอื่น

เมื่อมนุษย์เข้ามารวมอยู่ในสังคมการเมืองแล้ว สิทธิที่มนุษย์มีอยู่ในสภาวะธรรมชาติดังอยู่กับมนุษย์ทุกคน แต่มนุษย์จะไม่มีสิทธิในการตัดสินและลงโทษผู้กระทำผิดอีกต่อไป สิทธิดังกล่าวถูกโอนมาให้สถาบันของรัฐโดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องควบคุมความประพฤติของมนุษย์ภายในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้น ดังนั้นเสรีภาพในสังคมการเมืองจึงหมายถึงการกระทำสิ่งใดภายใต้กฎหมาย กฎหมายดังกล่าวต้องเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นด้วยความยินยอมของประชาชนนั่นเอง การเคารพกฎหมายไม่ใช่การจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพแต่เป็นการปกป้องไม่ให้มีการละเมิดสิทธิเสรีภาพของสมาชิกในสังคมการเมือง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของลัทธิ อื่นๆ อีกชิ้นหนึ่งคือ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดย รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2542

การศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า บทบัญญัติ สิทธิและเสรีภาพในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่เพิ่มมากขึ้นจากรัฐธรรมนูญที่ผ่านมานั้นเป็นผลมาจากบทบาทของประชาชน กลุ่มและองค์กรต่างๆ ในการเรียกร้องและผลักดันให้รัฐบาลเพิ่มการรับรองและคุ้มครอง สิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นประการแรก และประการที่สองการที่บทบัญญัติดังกล่าวเพิ่มขึ้นนั้นสืบเนื่องมาจากความต้องการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องการเพิ่มหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน

การศึกษานี้ใช้แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องสิทธิเสรีภาพซึ่งรวมถึงแนวคิดของลัทธิด้วย สำหรับแนวคิดของลัทธิอื่น รุ่งนภา กล่าวว่า ลัทธิเชื่อว่ารัฐคือที่รวมของคู่สัญญา อันหมายถึงสัญญาระหว่างผู้ปกครองรัฐกับปัจเจกบุคคล ดังนั้น ผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคลจะอยู่เหนือเรื่องอื่นใด ในประเด็นนี้ผู้ศึกษาไม่เห็นด้วยเพราะตามความคิดของลัทธิอื่น ผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคลเป็นรองผลประโยชน์สาธารณะ ผลประโยชน์สาธารณะนี้คือการพิทักษ์รักษาสมาชิกในสังคมการเมือง นอกจากนี้ผลประโยชน์สาธารณะไม่จำเป็นต้องหมายถึงผลรวมของผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคลเสมอไป เมื่อใดก็ตามที่ปัจเจกบุคคลต้องเลือกระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลที่ขัดแย้งกับผลประโยชน์สาธารณะกับผลประโยชน์สาธารณะ ผลประโยชน์สาธารณะต้องมาเป็นอันดับแรก

ข. งานวิจัยที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ตุลาคม พ.ศ.2516

มูลเหตุของเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 โดยพนนต์ อิศวพิชยนต์ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2530

การศึกษานี้ได้ชี้ให้เห็นถึงสาเหตุพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ว่าประกอบไปด้วยปัจจัยต่างๆ 4 ประการดังนี้

1. ในขณะที่การยึดอำนาจของคณะทหารในวันที่ 20 ตุลาคม 2501 เป็นการทวนกระแสความคิดแบบประชาธิปไตยที่ได้ดำเนินมานานับแต่การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองในปี พ.ศ. 2475 นั้น ตัวแทนของผู้ที่มีแนวความคิดประชาธิปไตยที่มีอยู่เดิมไม่พอใจและพยายามต่อสู้เพื่อความถูกต้องชอบธรรมของการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ได้มีการนำมาใช้ในชวังก่อนหน้าการปกครองของทหาร

2. นโยบายของรัฐบาลทหารที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นส่งผลให้เกิดชนชั้นกลางใหม่ รวมถึงการการสร้างความคาดหวังว่าสังคมไทยจะเจริญก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในกลุ่มปัญญาชนและชนชั้นกลาง แต่จากการที่รัฐบาลกีดกันการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ประกอบกับการเกิดวิกฤตการณ์ทางสังคมเศรษฐกิจล้วนส่งผลให้ประชาชนทั่วไปไม่พอใจสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น และก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆจนกลายเป็นรากฐานที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

3. การที่กลุ่มผู้ปกครอง ถนนม-ประภาส ผูกขาดอำนาจและผลประโยชน์ได้สร้างความแตกแยกในกลุ่มชนชั้นปกครอง ทั้งในรัฐบาลและกองทัพที่ไม่พอใจการกระทำของกลุ่มผู้ปกครองดังกล่าวจนนำไปสู่ความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงตัวผู้ปกครอง และผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขึ้น

4. ผู้นำในรัฐบาลทหารใช้อำนาจตามอำเภอใจ เช่น การยึดอำนาจรัฐของคณะทหารภายใต้การนำของจอมพลถนอม กิตติขจร ในวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2514 ได้นำมาซึ่งระบอบการเมืองการปกครองแบบเผด็จการทหารหลังจากที่ประเทศไทยได้มีระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 ยิ่งไปกว่านั้น การกระทำของชนชั้นนำทางการเมืองทหารในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งทางการเมืองยังคงเป็นการใช้อำนาจตามอำเภอใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ความรุนแรงกรณีการเรียกร้องรัฐธรรมนูญของนิสิตนักศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องอีกชิ้นหนึ่งได้แก่ บทบาททางการเมืองของขบวนการนักศึกษาไทยระหว่าง พ.ศ. 2513-2524 โดยวิทยา สี่บุตร ปริญญาณีพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร พ.ศ. 2534

งานวิจัยชิ้นนี้เฉพาะในส่วนของเหตุการณ์ตุลาคม 2516 นั้น วิทยาได้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยกระตุ้นสำคัญที่ทำให้นักศึกษาเกี่ยวข้องกับการเมืองคือ บรรยากาศทางการเมืองอันไม่เป็น

ประชาธิปไตยภายใต้รัฐบาลถนอม-ประภาส เช่น การปิดกั้นสิทธิทางการเมืองของประชาชน ประกอบกับความสำนึกว่าตนมีการศึกษาสูงกว่าชนส่วนใหญ่ของประเทศ และยังมีพลังแห่งความหนุ่มสาว นอกจากนั้นแล้วการศึกษายังระบุว่า หลังจากที่ได้มีการจัดตั้งศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2513 นักศึกษาก็เริ่มมีบทบาททางการเมืองและสังคมมากขึ้น พวกเขาได้เริ่มกิจกรรมในการต่อต้านการบริหารงานของรัฐบาลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องจนมีลักษณะเป็นขบวนการ ในส่วนประชาชนนั้น ประชาชนก็ค่อยๆให้การยอมรับการเป็นผู้นำของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย บทบาทของศูนย์กลางที่ทำให้ได้รับความนิยมสูงสุดจากประชาชนคือการโค่นล้มรัฐบาลถนอม-ประภาสได้ในเหตุการณ์ตุลาคม พ.ศ. 2516

ค. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ได้แก่

แบบแผนและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมขบวนการทางสังคมของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข:ศึกษาเฉพาะกรณีเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 โดยเกียรติชัย สารเสวต วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2536

ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมขบวนการทางสังคมในเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขซึ่งเป็นกลุ่มวิชาชีพที่มีบทบาทในขบวนการทางสังคมอย่างโดดเด่นและกว้างขวางนั้น ได้แก่

ทัศนคติต่อรัฐบาล บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีทัศนคติในทางลบต่อรัฐบาล จะเข้าร่วมขบวนการทางสังคมมากกว่าบุคลากรที่มีทัศนคติในทางบวกต่อรัฐบาล

ทัศนคติต่อกลุ่มองค์กรที่นำการคัดค้านรัฐบาล บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มองค์กรที่นำการคัดค้านรัฐบาลจะเข้าร่วมขบวนการทางสังคมมากกว่าบุคลากรที่มีทัศนคติไม่ดีต่อกลุ่ม องค์กรที่นำการคัดค้านรัฐบาล

ความคาดหวังต่อความสำเร็จในการคัดค้านรัฐบาล บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีความคาดหวังต่อความสำเร็จในการคัดค้านรัฐบาลในระดับสูงจะเข้าร่วมขบวนการทางสังคมมากกว่าบุคลากรที่มีความคาดหวังต่อความสำเร็จในการคัดค้านรัฐบาลในระดับต่ำ

ความคาดหวังความสนับสนุนจากคนในครอบครัวและเพื่อนร่วมวิชาชีพ บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีความคาดหวังต่อปฏิริยาของคนในครอบครัว เพื่อนร่วมวิชาชีพในเชิงสนับสนุนต่อการคัดค้านรัฐบาลจะเข้าร่วมขบวนการทางสังคมมากกว่าบุคลากรที่มีความคาดหวังในเรื่องเดียวกันในเชิงต่อต้านการคัดค้านรัฐบาล

ความคาดหวังในการได้รับประโยชน์จากการคัดค้านรัฐบาล บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีความคาดหวังเกี่ยวกับประโยชน์ในการคัดค้านรัฐบาล จะเข้าร่วมขบวนการทางสังคมมากกว่าบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีความคาดหวังเกี่ยวกับการสูญเสียประโยชน์ในการคัดค้านรัฐบาล

อิทธิพลของสื่อสารมวลชน บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขที่ได้รับอิทธิพลจากการชักจูงจากสื่อมวลชนที่เสนอข่าวสารการคัดค้านรัฐบาลในระดับสูงจะเข้าร่วมขบวนการทางสังคมมากกว่าบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขที่ได้รับอิทธิพลจากการชักจูงจากสื่อมวลชนที่เสนอข่าวสารทางกรคัดค้านรัฐบาลในระดับต่ำ

สำหรับแบบแผนของการเข้าร่วมขบวนการทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างจากการศึกษานี้พบว่ามีความแตกต่างหลากหลายไม่ใช่แบบแผนที่สามารถทำนายได้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยมีทัศนะต่อบทบาทของขบวนการทางสังคมในเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ว่าได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมการเมืองของประเทศไทยได้มากพอสมควร กล่าวคือบทบาทของขบวนการทางสังคมดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการปรับปรุงรัฐธรรมนูญในบางประเด็น และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กรทางการเมือง นั่นคือการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลและนำไปสู่การยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ ในวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 แต่การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลไม่ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและสถาบันทางสังคม หรือการสร้างกฎเกณฑ์ของสถาบันทางสังคมขึ้นมาใหม่

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งขึ้นที่สองคือ ความสัมพันธ์กับนายทุนนักธุรกิจกับการพัฒนาประชาธิปไตย โดยปิยพร กลั่นทกพันธุ์ สารนิพนธ์สาขาวิชาการเมืองการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2537

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นความเข้มแข็งของกลุ่มนายทุน-นักธุรกิจ กลุ่มดังกล่าวเป็นพลังนอกระบบราชการที่เพิ่มมากขึ้นอันเป็นผลมาจากการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจนับแต่สมัยจอมพลสฤษดิ์ เป็นต้นมา เมื่อดุลย์อำนาจในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ฝ่ายชนชั้นนำเดิมซึ่งเป็นกลุ่มข้าราชการจึงจำเป็นต้องประนีประนอมประสานประโยชน์กับชนชั้นหลักกลุ่มใหม่ นั่นคือ กลุ่มนายทุน-นักธุรกิจ การประนีประนอมนี้ออกมาในรูปแบบ ประชาธิปไตยครึ่งใบ และนับแต่ยุคประชาธิปไตยครึ่งใบ เป็นต้นมา พลังทางธุรกิจสามารถเชื่อมต่อกับอำนาจทางการเมืองในฐานะพลังอิสระทางการเมืองที่มีอิทธิพลอย่างมาก เนื่องจากกลุ่มนายทุน-นักธุรกิจเป็นพลังหลักที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจและการเมือง กลุ่มนายทุน-นักธุรกิจเป็นพลังหลักในการนำทิศทางการเมืองไทยไปสู่การเมืองแบบกระฎุมพี (Bourgeois Polity) พวกเขามีจุดยืนคือไม่ต้องการระบอบอำนาจนิยมทางการเมืองอีก

ต่อไป พวกเขาเน้นความเป็นเสรีทั้งทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ เพราะพวกเขาตระหนักดีว่าระบอบการเมืองและเศรษฐกิจที่เป็นเสรีเป็นทางเลือกที่ดีและสามารถประกันการเข้าถึงทรัพยากรเศรษฐกิจและทางการเมืองของเขาได้อย่างดี กล่าวอีกนัยหนึ่งโครงสร้างทางการเมืองที่พวกเขามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเท่านั้นที่จะสามารถประกันผลประโยชน์และสิทธิเสรีภาพของพวกเขาได้ เหตุการณ์ที่แสดงจุดยืนดังกล่าวของเขาได้เป็นอย่างดีคือการเข้ามามีส่วนร่วมของนายทุนนักธุรกิจไทยอย่างเต็มตัวในการประท้วงต่อต้านรัฐบาลเผด็จการทหารซึ่งนำโดยพลเอกสุจินดา คราประยูร ในเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ.2535

การศึกษาที่เกี่ยวข้องอีกชิ้นหนึ่งคือ แบบแผนและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมขบวนการทางสังคมของนักธุรกิจในกรุงเทพมหานคร: ศึกษาเฉพาะกรณีเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2535 โดยปรีชญ์ทิพย์ เทวกุล วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2539

ผลการศึกษานี้พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมขบวนการทางสังคมในเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ.2535 ของนักธุรกิจในกรุงเทพมหานคร ได้แก่

ทัศนคติต่อรัฐบาล นักธุรกิจที่มีทัศนคติในทางลบต่อรัฐบาลจะเข้าร่วมขบวนการทางสังคมมากกว่านักธุรกิจที่มีทัศนคติในทางบวกต่อรัฐบาล

ทัศนคติต่อกลุ่มหรือองค์กรที่คัดค้านรัฐบาล กล่าวคือ นักธุรกิจที่มีทัศนคติทางบวกต่อกลุ่มหรือองค์กรที่นำการคัดค้านรัฐบาลจะเข้าร่วมขบวนการทางสังคมมากกว่านักธุรกิจที่มีทัศนคติทางลบต่อกลุ่มหรือองค์กรดังกล่าว

ความคาดหวังต่อความสำเร็จในการคัดค้านรัฐบาล นักธุรกิจที่มีความคาดหวังต่อความสำเร็จในการคัดค้านรัฐบาลในระดับสูงจะเข้าร่วมขบวนการทางสังคมมากกว่านักธุรกิจที่มีความคาดหวังต่อความสำเร็จในการคัดค้านรัฐบาลในระดับที่ต่ำ

ความคาดหวังความสนับสนุนจากคนในครอบครัวและเพื่อนร่วมงาน นักธุรกิจที่มีความคาดหวังต่อปฏิริยาของคนในครอบครัว เพื่อนร่วมงานในเชิงสนับสนุนต่อการคัดค้านรัฐบาลจะเข้าร่วมขบวนการทางสังคมมากกว่านักธุรกิจที่มีความคาดหวังดังกล่าวในเชิงต่อต้านการคัดค้านรัฐบาล

ความคาดหวังในการได้รับประโยชน์จากการคัดค้านรัฐบาล นักธุรกิจที่มีความคาดหวังเกี่ยวกับการได้รับประโยชน์จากการคัดค้านรัฐบาลจะเข้าร่วมขบวนการทางสังคมมากกว่านักธุรกิจที่มีความคาดหวังเกี่ยวกับการสูญเสียผลประโยชน์จากการคัดค้านรัฐบาล

อิทธิพลของสื่อสารมวลชน นักธุรกิจที่ได้รับอิทธิพลชักจูงจากสื่อสารมวลชนที่จะเสนอข่าวสารคัดค้านรัฐบาลในระดับสูงจะเข้าร่วมขบวนการทางสังคมมากกว่านักธุรกิจที่ได้รับอิทธิพลจากการชักจูงจากสื่อสารมวลชนที่เสนอข่าวสารการคัดค้านรัฐบาลในระดับต่ำ

สำหรับแบบแผนของการเข้าร่วมขบวนการทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันหลากหลายกันไปในแต่ละกิจกรรม ไม่ใช่แบบแผนที่จะสามารถทำนายได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ขึ้นสุดท้ายคือ ความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมือง:ศึกษาเฉพาะกรณีเหตุการณ์ทางการเมืองในเดือนพฤษภาคม 2535 โดยสุคุณ พรหมายน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2536

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าสาเหตุของความขัดแย้งทางการเมืองในเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 เป็นผลมาจากความพยายามสถาปนาระบบเผด็จการระหว่างนายทหารผู้มีอำนาจกับพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นความพยายามสวนกระแสประชาธิปไตยไปสู่การเมืองแบบอภิสิทธิชนในยุคก่อน 14 ตุลาคม 2516 ความพยายามดังกล่าวกระตุ้นให้ประชาชนและนักธุรกิจคัดค้าน จากการศึกษาพบว่า ชนชั้นกลางและนักธุรกิจมาร่วมชุมนุมประท้วงมากที่สุดอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ชนชั้นกลางและนักธุรกิจใหม่ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติในการร่วมพัฒนาเศรษฐกิจมีส่วนร่วมในการประท้วงรัฐบาลครั้งนี้เพราะคนเหล่านี้ตระหนักดีว่า หากการเมืองของประเทศดำเนินไปในรูปแบบเก่านั้นคือ การเมืองแบบอภิสิทธิชนที่เกื้อกูลแต่ธุรกิจของตนเองนั้นเป็นการทำลายเศรษฐกิจส่วนรวม นักธุรกิจจึงไม่อาจดำเนินธุรกิจของตนเองให้เติบโตอย่างมั่นคงได้

นอกจากนี้ การศึกษานี้ยังระบุอีกว่า เหตุการณ์พฤษภาคม 2535 นั้นมีส่วนเสริมสร้างการตื่นตัวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เหตุการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก จากการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองไทยที่พบว่า คนไทยมักรวมตัวกันไม่ติดและมีวัฒนธรรมที่ไม่เอื้อต่อการรวมตัวเป็นกลุ่มก้อนหรือสมาคมเนื่องจากสังคมไทยมีโครงสร้างในลักษณะ “อิสระตามสบาย” ผสมกับลักษณะที่ต้องมีลำดับฐานะในสังคมนั้นไม่อาจเป็นจริงได้เสมอไป ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 เป็นการร่วมกันต่อสู้ของกลุ่มประชาชนเช่น มีการรวมตัวเป็นสมพันธ์ประชาธิปไตย โดยสรุปเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 นี้ ได้สร้างความตื่นตัวของประชาชนโดยทั่วไปในระบอบประชาธิปไตย

ง. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบเหตุการณ์ ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535

สำหรับการเปรียบเทียบเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535 ลิขิต ธีรเวคินได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างและความเหมือนของเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงทางการเมืองทั้งสองไว้ในหนังสือวิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย ในส่วนที่เหมือนกันมี 9 ประการ ได้แก่

1. เหตุการณ์ทั้งสองต่างเป็นการต่อสู้เพื่อให้ได้รัฐธรรมนูญ
2. เหตุการณ์ทั้งสองเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ ทำให้ประชาชนตื่นตัวทางการเมืองและต้องการการปกครองในระบบประชาธิปไตยเพื่อประกันสิทธิเสรีภาพของตน
3. เหตุการณ์ทั้งสองเกิดขึ้นภายหลังจากการปฏิวัติรัฐประหาร
4. เหตุการณ์ทั้งสองมีตัวแปรสำคัญประการหนึ่งคือ ความกริ่งเกรงของข้าราชการทหารว่าจะมีการสืบทอดอำนาจกุมตำแหน่งในกองทัพ
5. เหตุการณ์ทั้งสองนำไปสู่สถานการณ์ที่รัฐบาลต้องลาออก
6. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปิดปากภัยพิบัติทางการเมือง และด้วยพระบารมีของพระองค์ได้ทำให้เหตุการณ์ทั้งสองสงบลงอย่างรวดเร็ว
7. หลังเหตุการณ์ทั้งสองได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยหลังเหตุการณ์ตุลาคม 2516 ได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับ ส่วนหลังเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 ได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญในบางประเด็น

8. หลังเหตุการณ์ทั้งสอง ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยได้เปิดกว้างยิ่งขึ้น แต่จะมีสิ่งตามมาเป็นสองระยะ กล่าวคือระยะแรกเป็นความกระตือรือร้นในเรื่องสิทธิเสรีภาพและมีความหวัง ต่อมาเป็นความรู้สึกไม่พอใจและผิดหวังต่อพฤติกรรมของนักการเมืองที่มุ่งเน้นแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวและแย่งชิงอำนาจทางการเมือง

ในส่วนที่แตกต่างกันมีทั้งสิ้น 6 ประการ ได้แก่

1. สภาพเศรษฐกิจและสังคมในช่วงเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดที่สุด กล่าวคือ ในช่วงก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ประเทศไทยอยู่ในระยะเริ่มต้นของการพัฒนาอุตสาหกรรม แต่ในช่วงก่อนก่อนเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 ประเทศไทยได้พัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม สถาบันทางการเงิน ทางด้านการค้าต่างประเทศ ตลาดหุ้น พร้อมทั้งประเทศไทยได้พัฒนาทางกายภาพและขยายความเจริญไปจังหวัดใหญ่ๆ ทุกภาค ที่สำคัญที่สุดคือมีการพัฒนาด้านสื่อมวลชนและข่าวสารข้อมูลจากภายในและต่างประเทศ ความเปลี่ยนแปลงในด้านนี้เป็นโฉมหน้าใหม่ของสังคมไทย

2. กลุ่มผู้ประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์แตกต่างกัน เหตุการณ์ตุลาคม 2516 ผู้ประท้วงส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา นักเรียนอาชีวะ บวกกับประชาชน แต่เหตุการณ์พฤษภาคม 2535 ผู้ประท้วงส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลาง
3. ช่วงเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองมากกว่าช่วงเหตุการณ์ ตุลาคม 2516
4. แนวโน้มกระแสโลกในช่วงเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 เป็นการสนับสนุนระบบการเมืองแบบเปิดและเคารพสิทธิมนุษยชนมากกว่ากระแสของโลกในช่วงเหตุการณ์ตุลาคม 2516 ดังนั้นการจะกลับสู่ระบบการปกครองแบบเผด็จการจึงเป็นเรื่องที่ประชาชนจำนวนมากไม่สามารถยอมรับได้
5. วิธีการแก้ไขปัญหาของกลุ่มที่มีอำนาจในช่วงเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 เป็นการกระทำไปโดยไม่ตระหนักถึงสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเหตุการณ์ตุลาคม 2516 ทั้งในแง่ที่ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น กระแสโลกที่มีแนวโน้มในการยอมรับการเมืองแบบเปิดเป็นต้น
6. เหตุการณ์พฤษภาคม 2535 นั้น ประชาชนสามารถอ่านสถานการณ์ทางการเมืองได้ดี เพราะมีตัวอย่างจากเหตุการณ์ตุลาคม 2516 แต่ในส่วนของผู้ครองอำนาจกลับจัดการกับกลุ่มผู้ประท้วงด้วยวิธีแบบเดิมคือ ใช้กำลังสลายอันเป็นวิธีที่ไม่เป็นที่ยอมรับจากประชาชนในประเทศ และประชาคมโลกเป็นส่วนใหญ่

สำหรับข้อเหมือนและข้อต่างข้างต้น ผู้ศึกษาเห็นด้วยทุกประการแต่ประการหนึ่งที่ผู้ศึกษาขอเสริมไว้ในส่วนของข้อเหมือนคือ แนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 นั้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากแนวคิดเรื่องดังกล่าวของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 เลย ทั้งนี้เพราะเหตุผลส่วนหนึ่งคือการที่ผู้ที่เข้าร่วมชุมนุมในเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 บางส่วนนั้นได้เคยผ่านเหตุการณ์ตุลาคม 2516 แต่เหตุผลที่สำคัญตามความคิดของผู้เขียนคือกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงนั้นได้รับอิทธิพลทางแนวความคิดของลือคซึ่งมีอิทธิพลต่อแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย ลือคมองว่าแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพนั้นสัมพันธ์กับความเสมอภาค กล่าวคือสิทธิและเสรีภาพนั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนมีอย่างเสมอภาค ดังนั้นการศึกษาแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของลือคเพื่อใช้เป็นกรอบในการเปรียบเทียบกับแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงของทั้งสองจึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

บทที่ 2

แนวความคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อค

ความนำ

ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดของนักคิดคนหนึ่งๆ ย่อมสัมพันธ์กับบริบททางสังคมการเมือง เศรษฐกิจและสังคมนั้นไม่มากก็น้อยนั้นเป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ และบริบทที่นักคิดทางการเมืองประสบคือบริบทที่เขาเห็นว่าเป็นปัญหาที่เขาต้องหาทางแก้ไขนั่นคือ สภาพทางการเมืองที่วุ่นวาย การนำเสนองานแก้ไขของเขาคือแนวคิดทางการเมืองที่อนุชนได้นำมาเรียนรู้ต่อไปนั่นเอง ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงได้นำเสนอ จากนั้น ผู้ศึกษาจะได้กล่าวถึงอิทธิพลของล็อคเพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าในการเรียนรู้แนวความคิดของล็อค ทั้งชีวประวัติและอิทธิพลของลอคนั้นจะเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจแนวคิดทางการเมืองในประเด็นต่างๆ โดยผู้เขียนจะกล่าวถึง แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการนำเสนอมนุษย์โดยธรรมชาตินั้น ปกครองตนเองและมีสิทธิและเสรีภาพตามธรรมชาติซึ่งจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป ในสภาวะธรรมชาตินั้นสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์อยู่ในสภาวะที่ไม่ปลอดภัย มนุษย์จึงถูกผลักดันให้เข้าสู่สังคมการเมืองเพื่อให้มีกฎหมายซึ่งยึดตามหลักนิติธรรมเป็นหลักประกัน หลักนิติธรรมนี้เป็นหลักแห่งความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับประชาชนภายใต้สังคมการเมืองที่ยุติธรรม ดังนั้นการกล่าวถึงสังคมการเมืองที่ยุติธรรมจึงเป็นภาพกว้างที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงสิทธิและเสรีภาพภายใต้สังคมการเมือง ในเรื่องสังคมการเมืองที่ยุติธรรมนี้ ผู้เขียนจะนำเสนอในประเด็นหลักๆ ดังต่อไปนี้กำเนิดของสังคมการเมือง กำเนิดขององค์กรที่ใช้อำนาจรัฐ ขอบเขตอำนาจรัฐ ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับประชาชน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชีวประวัติของจอห์น ล็อก (ค.ศ.1632-1704)

จอห์น ล็อก(John Locke) เกิดเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม ค.ศ.1632 ล็อกเป็นบุตรชายคนโตของครอบครัวชาวอังกฤษที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายเพียวริตัน บิดาของเขามีอาชีพเป็นทนายความและต่อมาเป็นเสมียนประจำศาล

ประเทศอังกฤษในสมัยนี้เป็นช่วงที่การเมืองขาดความเสถียรภาพอันเป็นผลมาจากการช่วงชิงอำนาจสูงสุดทางการเมืองระหว่างกษัตริย์กับรัฐสภา สงครามกลางเมืองได้เกิดขึ้นเมื่อล็อกมีอายุได้ 10 ปี ในปี ค.ศ. 1642 บิดาของเขาได้เข้าฝ่ายรัฐสภาในการต่อสู้กับกษัตริย์โดยร่วมรบกับกองทหารม้าภายใต้การนำของแอลิซแซนเดอร์ โฟแฟม (Alexander Popham) ในเดือนกรกฎาคมปีถัดมา กองทหารของโฟแฟมพ่ายแพ้ในการรบที่เดวิซ (The Battle of Davizes) อย่างไรก็ดี การที่บิดาของล็อกรู้จักกับโฟแฟมนั้นเป็นผลดีทางการศึกษาต่อเป็นอย่างยิ่ง โฟแฟมสามารถฝากล็อกเข้าเรียนในโรงเรียนเวสต์มินสเตอร์ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงที่สุดในอังกฤษ ณ เวลานั้น ในปี ค.ศ. 1647 ล็อกจึงถูกส่งเข้าโรงเรียนดังกล่าว

ทางด้านสภาพการณ์ทางการเมืองในช่วงเวลานั้น การต่อสู้ระหว่างกษัตริย์และรัฐสภายังคงดำเนินต่อไป ในวันที่ 30 มกราคม ค.ศ. 1649 พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 (Charles I) ถูกตุลาการพิพากษาประหารชีวิต

สำหรับหลักสูตรของโรงเรียนเวสต์มินสเตอร์(Westminster)นั้นได้เน้นการศึกษาภาษาโบราณ ได้แก่ภาษากรีก ละตินและฮีบรู โรงเรียนนี้ยังมีทุนเรียนต่อที่คณะไคร์ส เซิร์ช (Christ Church College)ของมหาวิทยาลัยอ็อกฟอร์ด(Oxford)ให้ปีละ 3 ทุนด้วย เมื่อล็อกสำเร็จการศึกษาในปี ค.ศ.1652 เขาเป็นหนึ่งในสามคนที่ได้รับทุนเล่าเรียนต่อ

ผู้เขียนได้เรียบเรียงชีวประวัติของจอห์น ล็อกจากหนังสือเล่มต่างๆดังต่อไปนี้

1.สมฤดี วิศทเวทย์, ปรัชญาของจอห์น ล็อก (กรุงเทพฯ: ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 2-10.

2.J.R.Milton, "Locke's life and times" in The Cambridge companion to Locke, ed. Vere Chappell (Cambridge: Cambridge University Press, 1994), pp. 5-25.

3.John Locke, Two treatises of government:: a critical edition and apparatus criticus, ed. William S.Carpenter (USA.: J.M.Dent&Sons, 1975), pp. v-xv.

แต่เดิมอ็อกฟอร์ดเป็นฝ่ายนิยมกษัตริย์ แต่ภายหลังสงครามกลางเมืองอ็อกฟอร์ดได้กลายเป็นพวกเพียวริตัน ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในขณะนั้นเป็นผู้มีใจกว้างต่อผู้ที่มีความคิดเห็นแตกต่างทั้งทางด้านการเมืองและศาสนา ลักษณะความใจกว้างเช่นนี้เป็นที่นิยมชมชอบและมีอิทธิพลต่อลોકไม่น้อย

อ็อกฟอร์ดหลังสงครามกลางเมืองแม้จะเปลี่ยนเป็นพวกเพียวริตันแล้ว แต่หลักสูตรที่มีอยู่เดิมก็ไม่เปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ความคิดของอริสโตเติลยังมีอิทธิพลในการศึกษาที่แสดงออกมาในรูปของปรัชญาสกอลาสติก(Scholasticism) ปรัชญาดังกล่าวมีวิธีการศึกษาแบบโต้แย้งถกเถียงและการวิเคราะห์แจ่มแจ้งอย่างละเอียดลึกในทางตรรกะ ลોકเริ่มเรียนปรัชญาที่นี้แต่ความรู้สึกลึกที่เขาได้รับในการเรียนปรัชญานั้นแทบไม่ต่างไปจากความรู้สึกลึกของโทมัส ฮอบบ์เมื่อครั้งที่เขาเป็นนักศึกษาที่อ็อกฟอร์ด²² ล็อกรู้สึกเบื่อหน่ายคำศัพท์ยากๆที่มีความหมายคลุมเครือและคำถามที่เปล่าประโยชน์ เขาท้อแท้ใจกับการศึกษาที่ไม่ก่อให้เกิดผล เลดี้แมชแฮม(Lady Masham)เพื่อนของล็อกได้กล่าวถึงชีวิตวัยเรียนของเขาในตอนนั้นว่า ความท้อแท้ที่เกิดขึ้นทำให้ล็อกไม่มูมานะในการเล่าเรียน และทำให้เขาติดต่อสมาคมกับผู้ที่มีสติปัญญาและนิสัยดีซึ่งล็อกพึงพอใจในการเขียนจดหมายโต้ตอบกับผู้มีปัญญาเหล่านั้น และในช่วงนี้เองที่ที่เขาได้อ่านข้อเขียนด้านปรัชญาของเดส์การ์ตส์

ปรัชญาสกอลาสติกเป็นปรัชญาและเทววิทยาของคริสตจักรในยุคกลาง(ศตวรรษที่ 10-15) ในยุคกลางนั้นนักปรัชญาที่สำคัญทั้งหมดเป็นนักเทววิทยา ปรัชญาของเขาแสดงออกมาในงานเขียนทางเทววิทยา ปรัชญาสกอลาสติกมีลักษณะแตกต่างกันแต่พื้นฐานสำคัญร่วมกันคือการเชื่อมโยงหลักศรัทธาและเหตุผล นักคิดสายดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายในการสร้างความเข้าใจต่อหลักศรัทธาด้วยเหตุผล ในเวลาต่อมา นักคิดสายดังกล่าวได้พัฒนาความคิดด้านปรัชญาที่ไม่เกี่ยวข้องกับเทววิทยาขึ้น โดยทั่วไป ในศตวรรษที่ 13 ถือกันว่าเป็นยุคทองของปรัชญาสมัยกลาง พัฒนาการสำคัญในช่วงนี้ได้แก่ ประการแรก การก่อตั้งมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่กรุงปารีสและกรุงลอนดอน ประการที่สอง การนำเสนองานของอริสโตเติลสู่โลกตะวันตก ณ เวลานั้น การศึกษางานเขียนของอริสโตเติลได้รับความสนใจอย่างมาก ศูนย์กลางในการศึกษาแนวคิดของอริสโตเติลระดับแนวหน้าในเวลานั้นคือมหาวิทยาลัยแห่งกรุงปารีส(University of Paris) มหาวิทยาลัยแห่งนั้นเป็นแหล่งดึงดูดนักคิดจากทั่วยุโรป นักคิดสกอลาสติกที่มีชื่อเสียงเช่น โทมัส อะไควนัส(Thomas Aquinas) เขาปฏิเสธความขัดแย้งระหว่างหลักศรัทธาและหลักเหตุผล กล่าวคือ เขาเชื่อว่าเหตุผลทำให้มนุษย์เข้าใจความจริงทางจิตวิญญาณที่ยิ่งใหญ่(The greatest spiritual truth) ผู้สนใจโปรดดู Barbara A. Chernow and George A. Vallasi, *The Columbia Encyclopedia* 5th ed. (USA.: The Columbia University Press, 1975), p. 2249.

²²Brian R. Nelson, *Western political thought* 2nd ed. (USA. : Prentice-Hall ,Inc.,1982), p. 162.

(Rene' Descartes ค.ศ.1596-1650) และเขารู้สึกประทับใจมาก ความสนใจวิชาปรัชญาของเขา ไม่ได้เกิดจากการศึกษาตามหลักสูตรที่ออกฟอร์ด แต่เกิดจากการอ่านงานเขียนของเดส์การ์ตส์ ด้วยตัวของเขาเอง การเขียนง่าย ๆ ที่ไม่เต็มไปด้วยคำศัพท์มากมายของเดส์การ์ตส์ซึ่งตรงข้ามกับพวกสกอกลาสติกทำให้เขาเข้าใจว่าปรัชญาไม่ได้เป็นแต่เพียงเรื่องของการใช้คำที่เข้าใจยากเท่านั้น

ความรู้สึกเบื่อหน่ายในการศึกษาปรัชญาสกอกลาสติกซึ่งเป็นภูมิปัญญาแบบโบราณของ ทั้งฮอบบ์และล๊อค ต่างสะท้อนถึงอิทธิพลของกระแสภูมิปัญญาสมัยใหม่^๓ ในขณะนั้น

เดส์การ์ตส์เป็นชาวฝรั่งเศส เขาเป็นนักคณิตศาสตร์คนสำคัญของโลกและได้ชื่อว่าเป็นบิดาของ นักเหตุผลนิยมสมัยใหม่ เขาเชื่อในการแสวงหาความรู้โดยอาศัยการคิดด้วยเหตุผล เขาเห็นว่าความคิดเป็นการกระทำของจิตบริสุทธิ์ จิตบริสุทธิ์นั้นไม่ต้องอาศัยสสารใดใด นอกจากนี้เขายังเชื่อในความคิดที่มีมาแต่กำเนิด (innate ideas) กล่าวคือ เขาเชื่อว่าความจริงที่แจ่มแจ้งและเป็นความคิดที่มีมาแต่กำเนิดคือ "ฉันคิดฉันจึงดำรงอยู่" ("I think therefore I am") ความคิดที่มีมาแต่กำเนิดดังกล่าวเป็นหลักข้อแรกในปรัชญาของเขา การแสวงหาความรู้จะเริ่มจากการมีศรัทธาในความคิดที่มีมาแต่กำเนิด จากนั้นจึงทำการพิสูจน์ข้อความแบบเรขาคณิต กล่าวคือเป็นการทดสอบไปที่ละขั้นๆ (จากข้างต้น สุขาย ตรีรัตน์ให้ข้อสังเกตว่าความคิดอาจมิใช่ความรู้) สำหรับความแตกต่างระหว่างความคิดและความรู้นั้น ความรู้มีลักษณะของการเป็น common property มากกว่า ซึ่งหมายความว่า ความรู้เป็นสิ่งที่ต้องถ่ายทอดให้คนสังคมร่วมรับรู้ (share) ผู้สนใจโปรดดู มาลี ศรีเพชรภูมิ, ปรัชญาเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 7. (เพชรบุรี: ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏ, 2539), หน้า 74-75.

กระแสภูมิปัญญาสมัยใหม่เกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปโดยมีจุดเริ่มต้นในยุคกลางตอนต้น กระแสภูมิปัญญาสมัยใหม่ได้มีอิทธิพลครอบงำความคิดของผู้คนในยุคสมัยได้ในยุคภูมิปัญญา (ศตวรรษที่ 18) ลักษณะของจิตสำนึกสมัยใหม่นี้ พอจะสรุปได้ดังนี้

1.ปัจจุบันตัดสินอดีต หรือกล่าวอย่างง่าย ๆ ได้ว่า อะไรใหม่กว่าก็ดีกว่า การที่ปัจจุบันตัดสินอดีตนั้น หมายถึงว่า อดีตไม่ใช่ตัวแบบที่ควรยึดถือ ในทางตรงข้ามอดีตเป็นเพียงสิ่งที่ปูทางและเป็นวัตถุแห่งการวิพากษ์วิจารณ์

2.วิทยาศาสตร์ธรรมชาติเหนือกว่าสังคมศาสตร์ สังคมศาสตร์ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่มีความเที่ยงตรง (exact) และความรู้ที่ศึกษาในทางสังคมศาสตร์นั้นไม่สามารถนำไปปรับใช้ในทางปฏิบัติได้ทั้งนี้เพราะสังคมศาสตร์ไม่สามารถศึกษาในเชิงปริมาณเช่นวิทยาศาสตร์ธรรมชาติได้

3.การที่ของใหม่แทนที่ด้วยของเก่าด้วยข้ออ้างที่ว่าของเก่านั้นมันไม่ใหม่อีกต่อไปแล้วเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเรื่อยไป

4.จิตสำนึกสมัยใหม่เป็นจิตใจที่กระหายสิ่งใหม่ๆ

5.ผู้ที่ดำรงชีวิตอยู่ในปัจจุบันเหนือกว่าผู้ที่ดำรงชีวิตอยู่ในอดีต ยิ่งเวลาผ่านไปเท่าไร มนุษย์ก็มีความเป็นสมัยใหม่และมีความก้าวหน้ามากขึ้นเท่านั้น

ในช่วงศตวรรษที่ 17 ซึ่งเป็นช่วงที่ลัทธิคัมภีร์ชีวิตอยู่นั้นเป็นช่วงที่กระแสภูมิปัญญาสมัยใหม่ มีอิทธิพลมาก ในช่วงนี้ ความมุ่งมั่นในการสลัดตัวหลุดออกจากการครอบงำทางความคิดของภูมิปัญญาโบราณโดยไขว่คว้าหาสิ่งใหม่ๆ ได้เพิ่มมากขึ้น จะเห็นได้จากฮอบบ์หรือเดส์การ์ตส์เล็กเขียนงานด้วยภาษาละตินซึ่งเป็นประเพณีที่ปฏิบัติกันมาแต่โบราณโดยถือว่าภาษาละตินเป็นภาษาแห่งปรัชญา นักคิดยุคใหม่ต่างใช้ภาษาของตนเองเขียนงานเพื่อชี้ว่าภาษาสมัยใหม่สามารถสื่อความคิดและตรรกะที่เป็นนามธรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลที่ตามมาคือ ภาษาละตินอันเป็นภาษาของคนรุ่นเก่าได้ตายไปในที่สุด²³

ทางด้านแนวคิดนั้น นักคิดสมัยใหม่ได้ละทิ้งแนวคิดแบบเก่าไป เช่นโทมัส ฮอบบ์พัฒนาทฤษฎีทางการเมืองของเขาโดยใช้ฐานทางเรขาคณิตที่พิสูจนได้แน่นอนเป็นคนแรกโดยไม่อิงฐานเรื่อง prudence ซึ่งเป็นคุณธรรมสำคัญในทฤษฎีการเมืองยุคคลาสสิก หรือเดส์การ์ตส์ที่เขาได้ละทิ้งญาณวิทยาที่มีมาก่อนหน้าทั้งหมดแล้วเปิดโฉมของระเบียบวิธีคิดในรูปของการเพ่งพิจารณาจิตอันบริสุทธิ์ของอัตตา(self-contemplation of the ego)²⁴

ทฤษฎีตามแนวคิดของเดส์การ์ตส์มีลักษณะประการหนึ่งคือการยึดถือความแน่นอนของคณิตศาสตร์ว่าเป็นแบบแผนที่ถูกต้องของความจริง น่าสังเกตว่าลักษณะร่วมของฮอบบ์และเดส์การ์ตส์คือการอิงฐานความคิดใหม่ที่มีความแน่นอนตายตัวอันเป็นลักษณะที่เป็นวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ได้รับการยอมรับในยุคสมัยนั้น

สำหรับลัทธิเองแม้ว่าเขาจะไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของเดส์การ์ตส์ที่ว่าความรู้เกิดจากการที่มนุษย์ใช้ความคิดตรึกตรองอย่างไม่ต้องอาศัยประสบการณ์การสังเกตหรือการทดลองก็ตาม แต่การที่ลัทธิเน้นแนวคิดที่ว่าความรู้ของมนุษย์ต้องอาศัยประสาทสัมผัสรับรู้ประสบการณ์แล้วผ่านกระบวนการตรึกตรองนั้นก็ได้สะท้อนให้เห็นกระแสแนวคิดแบบภูมิปัญญาสมัยใหม่ในแง่ที่ว่าความรู้มีลักษณะก้าวหน้าจากการสั่งสมประสบการณ์ประกอบกับการใช้ความคิดไตร่ตรองดังจะได้อีกต่อไป

ผู้สนใจโปรดดู Tilo Schabert.Modernity and History I : What is Modernity? แปล ขยายความและเรียบเรียงโดย ไชยันต์ ไชยพร เอกสารประกอบการสอนนิสิตปริญญาโท ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พฤศจิกายน 2541(อัดสำเนา) หน้า 19-21.

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

แนวคิดที่มีลักษณะของความเป็นสมัยใหม่ได้ปรากฏในผลงานของเขา ดังเช่น Essay Concerning Human Understanding ล็อคปฏิเสธแนวความคิดที่มีอยู่เดิมในเรื่องความคิดที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด (innate idea) ล็อคกล่าวว่าพระเป็นเจ้าทรงประทานเหตุผลให้มนุษย์ พระองค์ไม่ประทานความคิดที่ติดตัวมาแต่กำเนิดให้เพราะเป็นการกระทำที่เกินความจำเป็นอันขัดกับความมีเหตุผลของพระผู้เป็นเจ้า ในเมื่อมนุษย์เองก็สามารถใช้เหตุผลที่พระองค์ประทานให้เพื่อค้นพบความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้ ล็อคเห็นว่ามนุษย์มีขอบเขตความสามารถในการรับรู้และเข้าใจที่จำกัด ล็อคชี้ว่าความเชื่อในความคิดที่มีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดเป็นการอ้างความชอบธรรมแก่ผู้มีอำนาจเพื่ออ้างว่าตนเป็นผู้ปกป้องความเป็นจริงที่ตนเองได้ค้นพบแล้วโดยกดขี่หรือแสวงหาประโยชน์จากผู้ที่อยู่ใต้อำนาจของตน ไม่เพียงแต่ล็อคเท่านั้นที่ปฏิเสธแนวคิดเรื่องความคิดที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด นักคิดในช่วงทศวรรษที่ 1640 และ 1650 ซึ่งเป็นนักคิดก่อนหน้าล็อคก็ได้ปฏิเสธแนวคิดดังกล่าวไว้เช่นกัน โดยมีจุดร่วมว่าการได้มาซึ่งความรู้นั้นมีสองวิธีด้วยกัน กล่าวคือ การรับรู้ภายในจิตหรือการไตร่ตรอง(reflection) และการรับรู้ผ่านทางประสาทสัมผัส(sensation) อย่างไรก็ตาม เดส์การ์ตส์นักคิดที่มีอิทธิพลครอบงำยุคสมัยนั้นก็ยังคงเชื่อในความคิดที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด การที่เดส์การ์ตส์เชื่อในความคิดที่ติดตัวมาแต่กำเนิดนั้น แสดงว่าเขาเองก็ยังไม่ตัดขาดจากกระแสภูมิปัญญาโบราณเสียทีเดียว ทั้งนี้เพราะประการแรก แนวคิดเรื่องความคิดที่ติดตัวมาแต่กำเนิดเป็นแนวคิดที่แพร่หลายของปรัชญาการเมืองสมัยคลาสสิกและสมัยกลางประการที่สอง การเชื่อในความคิดที่ติดตัวมาแต่กำเนิดเป็นการมองว่าตัวแบบแห่งความจริงดำรงอยู่ในอดีตมิใช่ปัจจุบัน การพัฒนาความรู้จะเป็นไปได้จะต้องเริ่มจากการหวนกลับไปหาความสมบูรณ์แบบของจุดเริ่มต้นนั่นคือการค้นพบความจริงที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ในขณะที่เดส์การ์ตส์มีแนวคิดที่เชื่อมต่อกับภูมิปัญญาสมัยโบราณเข้ากับภูมิปัญญาสมัยใหม่ แนวคิดของล็อคปฏิเสธการเชื่อมต่อดังกล่าว เขาไม่เชื่อในความคิดที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด แต่เขามองว่า จิตมนุษย์เมื่อแรกเกิดมีลักษณะเหมือนกระดานชนวนที่สะอาด(a *tabula rasa* , a clean slate)²⁵ เมื่อเวลาผ่านไปมนุษย์จึงได้สะสมความรู้เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นความรู้มีลักษณะก้าวหน้าอันเป็นลักษณะหนึ่งของภาวะสมัยใหม่ นอกจากนี้ วิธีการสะสมความรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสอันเป็นวิธีศึกษาแบบประจักษ์นิยมก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของกระบวนการแสวงหาความรู้ในแบบวิทยาศาสตร์ธรรมชาติที่เป็นการสังเกตและการทดลองในช่วงที่ล็อคดำรงชีวิตอยู่ด้วย สำหรับใน The First Treatise of Civil Government ล็อคได้โจมตีลัทธิเทวสิทธิ์ที่สร้างความชอบธรรมของกษัตริย์ในการปกครองจากการที่กษัตริย์อ้างว่าตนสืบเชื้อสายมาจากแอดัม แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดของ Sir Robert Filmer ในหนังสือ

²⁵ Albert B.Hakim.Historical introduction to philosophy. (USA.: Macmillan Publishing Company, 1987), p. 342.

Patriarcha การที่แนวคิดดังกล่าวฟังดูแปลกในปัจจุบันแต่ได้รับความนิยมอย่างมากในสมัยนั้นเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเชื่อของคนโดยทั่วไปที่มีต่อตัวแบบแอดัม (Adamic Archetype) การที่ล๊อคต่อต้านกระแสดังกล่าวสะท้อนถึงการหลุดพ้นจากการครอบงำของกระแสความคิดแบบโบราณ²⁶

ในปี ค.ศ.1656 และ 1658 เขาได้รับปริญญาตรีและปริญญาโทของคณะไคร์สต์ เซิร์ชตามลำดับ ล๊อคยังคงศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยแห่งนี้และเป็นอาจารย์สอนภาษากรีกไปในขณะเดียวกัน นอกจากนี้เขายังศึกษาภาษาอาหรับและภาษาฮีบรูอีกด้วย และเนื่องจากความคุ่นเคยและความนิยมยกย่องอย่างสูงต่ออาจารย์สอนภาษาดังกล่าวซึ่งเป็นฝ่ายนิยมกษัตริย์ทำให้เขาพึงพอใจรับการกลับมาเสวยราชสมบัติของพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 ในสมัยฟื้นฟูระบอบราชาธิปไตย (The Restoration ค.ศ.1660-1689)

ต่อมาในปี ค.ศ.1661 บิดาของเขาเสียชีวิตลง ล๊อคได้รับทรัพย์สินที่ดินเป็นมรดก แม้ว่ามรดกที่เขาได้จะมีเพียงเล็กน้อย แต่มันก็ส่งผลให้เขามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่วนทุนเล่าเรียนที่เขาได้รับก็ไม่แน่นอน ล๊อคคิดถึงอาชีพที่สามารถทำรายได้มากประกอบกับตัวเขาเองก็ไม่ได้ชอบชีวิตการเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย เขาเลือกอาชีพแพทย์ซึ่งเป็นอาชีพที่เขาสนใจมากที่สุด เขาก็ได้เข้าเรียนแพทย์และพากเพียรเรียนจนได้รับปริญญาและได้รับอนุญาตในการรักษาผู้ป่วยได้ในปี ค.ศ.1674 อย่างไรก็ดี แม้ฝีมือในการรักษาโรคของเขาจะเป็นที่ยอมรับ เขาพอใจที่จะฝึกหัดศิลปะในการรักษาและให้คำแนะนำทางการแพทย์เป็นครั้งคราวมากกว่าจะยึดอาชีพเป็นแพทย์

ในช่วงแรกของชีวิต ล๊อคให้ความสนใจกับแนวทางการปกครองและความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคมเท่าๆกับการศึกษาริชศาสตร์ เขาสนใจความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับการเมือง และโดยเฉพาะเรื่องชั้นนิติธรรมทางการเมืองที่เกี่ยวกับความแตกต่างกันทางลัทธิศาสนา แต่ต่อมาเขาถูกเสนอให้เป็นทูตอย่างไม่คาดฝัน ดังนั้นการค้นคว้าทดลองทางการแพทย์ของเขาจึงต้องหยุดลงทันที ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.1665 เขาได้เดินทางออกจากกรุงลอนดอนเพื่อทำหน้าที่เลขาธิการคณะทูตของเซอร์ วอลเตอร์ เวน (Sir Walter Vane) ซึ่งเดินทางไปยังราชสำนักของเจ้าผู้ครองรัฐแบรนเดินเบิร์ก (The Elector of Brandenburg) และกลับมาในเดือนกุมภาพันธ์ของปีต่อมา หลังจากที่เขากลับมาได้ไม่นานก็ได้รับการเสนอตำแหน่งที่สูงขึ้นไปอีก คือเลขาธิการคนใหม่ประจำสเปน แต่ล๊อคปฏิเสธและได้กลับมาศึกษาวิชาแพทย์ต่อที่มหาวิทยาลัยฮ็อกฟอร์ด ล๊อคเริ่มตระหนักว่าตนเองไม่ได้ต้องการเป็นนักบวชหรือเป็นแพทย์หรือทูต แต่เขาต้องการเป็นนักปรัชญา และไม่ใช่ปรัชญาที่มี

²⁶Hans Aarsleff. "Locke's influence" in *The Cambridge companion to Locke*, ed. Vere Chappell, (Cambridge: Cambridge University Press) pp. 256-257.

ความคิดที่ผ่อนคลายห่างไกลจากโลกแห่งความเป็นจริง เพราะเขาเป็นคนที่สนใจด้านการค้นคว้าทดลองและเฟื่องผลในทางปฏิบัติเสมอ

อย่างไรก็ตามการที่วงล้อแห่งโชคชะตาได้นำพาให้เขาพบกับแอนโธนี แอชลีย์ คูเปอร์ (Anthony Ashley Cooper) ได้ทำให้ล๊อคหันกลับไปสู่วงการเมืองอีกครั้งหนึ่ง ในปี 1661 แอชลีย์ได้เป็นเสนาบดีว่าการกระทรวงการคลัง(The Chancellor of the Exchequer)ในฤดูร้อนของปี ค.ศ.1666 แอชลีย์มีสุขภาพไม่ดีนักเขาเดินทางมาที่ออกฟอร์ดเพื่อรักษาตัวกับ เดวิด โทมัส(David Thomas)ซึ่งเป็นแพทย์ประจำตัวของเขา โทมัสซึ่งเป็นผู้ร่วมงานคนสำคัญในการทดลองทางเคมีของล๊อคได้แนะนำให้ล๊อครู้จักกับแอชลีย์ ทั้งสองต่างมีความนิยมซึ่งกันและกัน และในกลางปี ค.ศ.1667 ล๊อคได้ย้ายไปอยู่กับแอชลีย์ในกรุงลอนดอนในฐานะแพทย์ประจำตัวและที่ปรึกษาคนหนึ่ง เริ่มแรกเป็นการให้คำแนะนำและการรักษาทางการแพทย์ ในปี 1668 อาการของแอชลีย์ทรุดหนักมาก แอชลีย์เป็นโรคตับอักเสบ ล๊อคได้ควบคุมการผ่าตัดฝีในตับจนแอชลีย์ฟื้นตัวแข็งแรงขึ้น ความสามารถทางการแพทย์ของล๊อคในครั้งนี้เป็นที่ประจักษ์แก่แอชลีย์ นับแต่นั้นเป็นต้นมาแอชลีย์ถือว่าล๊อคเป็นผู้ช่วยชีวิตเขาไว้ นอกจากความสามารถด้านการแพทย์แล้วแอชลีย์ยังได้ตระหนักถึงความสามารถและความรอบรู้อย่างกว้างขวางของล๊อคด้วย เขาสนับสนุนให้ล๊อคศึกษาเหตุการณ์ทางการเมืองและศาสนาของอังกฤษตลอดจนเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเสนาบดีของเขาซึ่งล๊อคประสบความสำเร็จอย่างยิ่งและได้รับความไว้วางใจจากแอชลีย์อย่างมาก

ดังนั้นล๊อคได้เปลี่ยนวิถีชีวิตจากนักศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ที่คุ้นเคยกับแวดวงของผู้คงแก่เรียนทั้งหลายมาอยู่ท่ามกลางนักธุรกิจ นักการเมือง และข้าราชการสำนักทั้งหลายและต้องสนใจเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในแต่ละวันเพื่อให้คำปรึกษาแก่แอชลีย์ อย่างไรก็ตาม เขาไม่ได้ละทิ้งการทดลองทางวิทยาศาสตร์เสียทั้งหมด เขาทำการค้นคว้าทางการแพทย์ร่วมกับโรเบิร์ต บอยล์(Robert Boyle)นักเคมี และกับนักวิทยาศาสตร์คนอื่นๆ ด้วย เขาได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกของราชบัณฑิตยสถานอังกฤษ(The Royal Society)ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.1668 ในปี ค.ศ.1671 เขาเริ่มคิดถึงปัญหาขอบเขตความสามารถในการรู้ของมนุษย์อันเป็นที่มาของหนังสือ An Essay Concerning Human Understanding และได้เขียนร่างของหนังสือเล่มนี้ขึ้น 2 ส่วน ส่วนร่างที่ 3 เขาเขียนขึ้นในปี ค.ศ.1685 เขาเริ่มมีสุขภาพไม่ค่อยดีสืบเนื่องมาจากภารกิจที่มากมาย เขาต้องเดินทางไปพักรักษาตัวในชนบทและประเทศฝรั่งเศสเป็นระยะเวลาหนึ่ง

เดือนเมษายน ค.ศ.1672 เขากลับมารับตำแหน่งเลขานุการของ ลอร์ด แอชลีย์เมื่อลอร์ด แอชลีย์ได้เลื่อนเป็นเอิร์ล ที่ 1 แห่งแชฟท์เบอร์รี่(The 1st of Shaftesbury) และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์และการเกษตร รวมทั้งเป็นอัครมหาเสนาบดีด้วย ต่อมาไม่นาน แชฟท์เบอร์รี่ ถูกปลดออกจากตำแหน่งอัครมหาเสนาบดี ลอร์ดก็หมดสภาพเลขานุการไปด้วย แต่ในปี ค.ศ.1673 เขาได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเลขานุการกระทรวงพาณิชย์และการเกษตรที่แชฟท์เบอร์รี่ยังคงเป็น รัฐมนตรีอยู่ และลอร์ดดำรงตำแหน่งนี้จนกระทั่งรัฐสภาถูกยุบในเดือนมีนาคม ค.ศ.1675

สุขภาพของลอร์ดทรุดโทรมลงอย่างรวดเร็วอันสืบเนื่องมาจากการทำงานอย่างเหน็ดเหนื่อย เขาได้ตัดสินใจที่จะพักรักษาตัวเป็นเวลานานในปี ค.ศ.1675 เขาออกเดินทางไปประเทศฝรั่งเศส ขณะที่เขาอยู่กรุงปารีส เขาได้พบปะกับนักวิชาการและนักปราชญ์ทั้งหลาย ในระยะนี้เขาสนใจความคิดของนักปรัชญาชาวฝรั่งเศสด้วย แบร์นีย์เยร์(Bernier)ศิษย์ของกาสแซงดี(Gassendi) เพื่อนคนหนึ่งของลอร์ดผู้เป็นนักปรัชญาชาวฝรั่งเศสที่สนใจทฤษฎีอนุภาคนิยม(atomism) และเขายังได้พบบรรดาผู้ที่ชมชอบความคิดของเดส์การ์ตส์ที่มีชื่ออีกหลายคน

ต่อมาในปี ค.ศ.1679 ลอร์ด ได้เดินทางกลับมายังกรุงลอนดอนอีกครั้ง สภาพการณ์ทางการเมืองในอังกฤษขณะนั้นวุ่นวายมาก พระเจ้าชาร์ลส์และข้าราชการสำนักนับถือนิกายคาทอลิก ขณะนี้ประชาชนส่วนใหญ่นับถือนิกายโปรเตสแตนต์ แชฟท์เบอร์รี่เป็นผู้นำประชาชนคนหนึ่งในการต่อต้านกษัตริย์และถูกจำคุกต่อมา ในปี ค.ศ.1678 เขาได้รับการปลดปล่อยจากการเรียกร้องของรัฐสภาและกลับขึ้นมามีอำนาจใหม่ในฐานะประธานองคมนตรี ลอร์ดถูกเรียกตัวให้กลับมาทำงานกับเขาคีร์ ในปี ค.ศ.1679 กษัตริย์ประกาศยุบสภาและแชฟท์เบอร์รี่ถูกปลดจากตำแหน่งเพราะพยายามให้รัฐสภายอมรับร่างพระราชบัญญัติถอนสิทธิการสืบราชบัลลังค์ของเจ้าชายเจมส์ ดยุกแห่งยอร์ก (Duke of York) พระอนุชาซึ่งนับถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก และเสนอให้ดยุกแห่งมอมมัธ (Duke of Mommouth) โอรสนอกกฎหมายของพระเจ้าชาร์ลส์ซึ่งนับถือนิกายโปรเตสแตนต์ขึ้นรับตำแหน่งแทน แชฟท์เบอร์รี่หนีไปเข้ากับดยุกแห่งมอมมัธซึ่งถูกขับไล่ไปที่ฮอลแลนด์ชั่วคราวหนึ่ง ลอร์ดเองคงต้องทำหน้าที่แทนในการติดต่ออย่างลับๆ นี้ แต่เนื่องจากลอร์ดมีสุขภาพไม่แข็งแรง เขาจึงต้องออกไปพักผ่อนนอกกรุงลอนดอนและไม่สามารถกลับเข้ามาได้ จนกระทั่งปี ค.ศ.1680

ในปีถัดมา แชฟท์เบอร์รี่ถูกจับข้อหากบฏและถูกบังคับให้ออกนอกประเทศ เขาลี้ภัยไปอยู่ที่ฮอลแลนด์ และอาศัยอยู่ที่นั่นจนกระทั่งเสียชีวิตเนื่องจากตรอมใจที่ทำงานไม่สำเร็จ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับแชฟท์เบอร์รี่ทำให้ลอร์ดเกรงว่าตนเองอาจจะได้รับภัยทางการเมือง เขาตัดสินใจเดินทางไปอยู่ที่ประเทศเนเธอร์แลนด์ในปลายปี ค.ศ.1683 ที่นี้เขาได้พบกับวิลเลียมแห่งออเรนจ์(William of

Orange) และลิมบอร์ค (Limborch) นักเทววิทยาคนสำคัญชาวดัตช์ ในปีถัดมา พระเจ้าชาร์ลส์ บังคับให้คณะไคร์สต์ เซิร์ชตัดสิทธิการได้รับทุนของลือค เขาจึงใช้ชีวิตอยู่ที่เนเธอร์แลนด์อย่างเรียบง่าย และเขียน Essay จนพร้อมพิมพ์ได้ เป็นเวลากว่า 5 ปี ต่อมาเมื่อต้นปี ค.ศ.1689 เมื่อการปฏิวัติล้มพระเจ้าเจมส์ที่ 2 ประสบความสำเร็จลงโดยไม่มีरणองเลือด (The Glorious Revolution) จึงเป็น เวลาปลอดภัยที่ลือคได้เดินทางกลับบ้านเกิดเมืองนอนของเขา เมื่อเดินทางกลับมา จากเนเธอร์แลนด์เขามีส่วนในการให้คำแนะนำแก่วิลเลียมแห่งออเรนจ์ ประมุขของฮอลแลนด์ซึ่งเป็น พระสวามีของเจ้าหญิงแมรี(Mary) พระธิดาของกษัตริย์เจมส์ที่ 2 และนับถือศาสนาคริสต์ นิกายโปรเตสแตนต์ในการวางแผนปฏิวัติครั้งนี้โดยร่วมมือกับพวกวิก(Whig)¹ ในอังกฤษ ลือควัย 56 ปีนี้จึงเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงรู้จักกันไปในฐานะคนของประชาชน เป็นที่ปรึกษาของพรรค การเมืองวิกซึ่งสนับสนุนพระเจ้าวิลเลียม ในการขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์แห่งอังกฤษโดยมีพระ นามว่าพระเจ้าวิลเลียมที่ 3

ในช่วงเวลา 2 ปีที่เขาได้กลับบ้านเกิดอย่างผู้ได้รับความเคารพนับถือ นั้น เขาได้ใช้เวลา หมดไปกับการตีพิมพ์งานที่เขาเขียนเมื่อตอนอยู่ฮอลแลนด์ แม้พระเจ้าวิลเลียมจะเสนอตำแหน่ง เอกอัครราชทูตให้เขา แต่เขาปฏิเสธและขอรับตำแหน่งผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์แทน หนังสือเล่ม แรกที่ได้รับการตีพิมพ์หลังจากที่เขากลับอังกฤษคือ A Letter Concerning Human Toleration ซึ่งไม่แน่ชัดว่าได้รับการตีพิมพ์ขึ้นใน พ.ศ.1689 หรือต้น ค.ศ. 1690 โดยไม่ปรากฏชื่อ ผู้เขียน ต่อ มาในปี 1690 Two Treatises of Government หรือหนังสือสองเล่มว่าด้วยการเมืองการปกครอง ซึ่งเป็นงานเขียนที่ไม่ปรากฏชื่อผู้เขียนอีกชิ้นหนึ่งก็ได้รับการตีพิมพ์ขึ้นด้วย ในเดือนมีนาคม ปี ค.ศ. เดียวกันได้มีการตีพิมพ์หนังสือชื่อ An Essay Concerning Human Understanding ได้ปรากฏขึ้น โดยมีชื่อผู้เขียน

สำหรับหนังสือสองเล่มว่าด้วยการเมืองการปกครองซึ่งเป็นตัวบทสำคัญในการศึกษาแนว คิดของสิทธิและเสรีภาพของลือคในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้นั้น ลือคได้นำแนวคิดต่างๆ ที่มีปรากฏอยู่

¹ Whig วิก แต่เริ่มแรกคำกล่าวนี้อักใช้เพื่อหมายถึงชาวสกอตผู้นับถือศาสนาคริสต์นิกายเพรสไบทีเรียน ในศตวรรษที่ 17 คำดังกล่าวน่าจะเป็นคำย่อของคำว่า Whiggamor ซึ่งหมายถึง คนต้อนวัว คำว่า Whig ได้ถูกนำ มาใช้ในปี ค.ศ. 1679 เพื่อหมายถึงกลุ่มชาวอังกฤษซึ่งนำโดยเอิร์ล ที่ 1 แห่งแซฟท์เบอร์รี่ในการคัดค้านสิทธิใน การสืบราชสมบัติของดยุคแห่งยอร์กผู้นับถือนิกายคาทอลิก โปรดดู Barbara A. Chernow and George A. Vallasi 5th ed. *The Columbia Encyclopedia* (USA.: The Columbia University Press, 1995), p. 2961. อย่างไรก็ตาม ความหมายของคำว่าวิกยังมีผู้ให้คำอธิบายแตกต่างไปจากนี้ด้วย เช่น วิกหมายความว่าคนลัก ขโมยวัวชาวสกอต จาก Jin-Hwa L. Upshur et al. *World history* (USA.: West Publishing Company, 1991), p. 389.

แล้วในยุคสมัยของเขามาคัดเลือก ปรับปรุง จัดระเบียบ อีกทั้งได้แย้งถกเถียงอันนำไปสู่การนำเสนอแนวคิดใหม่ๆ นั้นชี้ให้เห็นถึงอัจฉริยภาพของเขา ดังจะเห็นได้จาก การที่เขาได้กล่าวโจมตีแนวคิดของฮอบบ์(แม้ล๊อคจะไม่กล่าวตรงๆ ว่าเขาโจมตีแนวคิดของฮอบบ์) และได้รับแนวคิดของฮอบบ์ ฮุกเกอร์ และแนวคิดเรื่องทรัสต์ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมแพร่หลายในศตวรรษที่ 17

ในการโจมตีแนวความคิดของฮอบบ์นั้น จะเห็นได้จากการที่ล๊อคได้เสนอว่าระบอบการปกครองที่ไม่ให้สิทธิทางด้านทรัพย์สินแก่ประชาชนอันเป็นระบอบการปกครองที่ถือว่าผู้ปกครองเท่านั้นที่มีอำนาจในการแจกจ่ายและเพิกถอนสิทธิทางทรัพย์สินของประชาชนนั้นไม่ต่างอะไรกับการปกครองของนายทาสต่อลูกทาส เพราะประชาชนขาดหลักประกันที่แน่นอนในการใช้อำนาจต่อทรัพย์สิน(ไม่ใช่การใช้สิทธิในการครอบครองทรัพย์สิน เพราะองค์อธิปัตย์เป็นเจ้าของทรัพย์สินแต่เพียงผู้เดียวแต่อนุญาตให้สมาชิกในสังคมการเมืองใช้อำนาจแสวงหาทรัพย์สินได้ตามแต่ที่องค์อธิปัตย์เห็นสมควร นอกจากนี้ล๊อคยังได้กล่าวโจมตีแนวคิดของฮอบบ์ที่มองว่าอำนาจหน้าที่ขององค์อธิปัตย์ในการปกป้องรักษาชีวิตของสมาชิกภายในสังคมการเมืองผูกมัดให้สมาชิกในสังคมการเมืองต้องตอบแทนโดยการเชื่อฟังด้วยล๊อคกล่าวว่าถ้าเหตุผลในการเชื่อฟังองค์อธิปัตย์มีเพียงแค่นี้แล้ว การปกครองในลักษณะดังกล่าวก็ไม่แตกต่างจากการปกครองฝูงปศุสัตว์ จะเห็นได้ว่าล๊อคไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดของฮอบบ์

อย่างไรก็ตามล๊อคเองก็รับแนวความคิดของฮอบบ์มาด้วยนั่นคือ แนวคิดที่ว่าสังคมและรัฐเป็นสิ่งประดิษฐ์ของมนุษย์²⁷

ล๊อคยังได้รับแนวคิดของ Hooker ซึ่งมีอิทธิพลต่อแนวคิดของเขาในเรื่องจริยธรรมด้วย ดังที่เขาได้ยกข้อความของเขามาอ้างอิงไว้ดังในตอนที่ 5 ของหนังสือเล่มที่สองตอนที่หนึ่ง

Ian Harris จากหนังสือ *The Mind of John Locke* ²⁸ได้สรุปว่าแนวคิดของ Hooker จากข้อความดังกล่าวประกอบด้วยแนวคิดสามประการที่อธิบายว่ามนุษย์มีหน้าที่ในการรักษาชีวิตตนเองและผู้อื่น อันได้แก่

²⁷ Francis H. Parker, *The story of western philosophy* (Bloomington: USA. : Indiana University Press, 1967) p. 241.

²⁸ Ian Harris *The Mind of John Locke* (Cambridge :Cambridge University Press, 1998), p.221.

-หน้าที่ของมนุษย์ในการรักเพื่อนบ้าน(กฎทอง)

-แรงจูงใจในการปฏิบัติตามกฎดังกล่าวอันเนื่องมาจากกฎนั้นสอดคล้องกับความ

ปรารถนาในการรักษาตนเอง

-ความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่มีความเท่าเทียมกันอันเนื่องมาจากการที่มนุษย์ทุกคนล้วนเป็น
ผลงานของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของค์เดียวกัน

แนวคิดทั้งสามนี้ประกอบกันเป็นคำอธิบายที่ว่ามนุษย์มีหน้าที่ในการรักษาชีวิตของตนเองและผู้อื่น
ดังต่อไปนี้²⁹

การที่มนุษย์แต่ละคนเป็นผลงานของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของค์เดียวกัน การที่มนุษย์แต่ละคนมี
ธรรมชาติและดำรงอยู่ในโลกเดียวกันเป็นการย้ำว่ามนุษย์ควรจะมีหลักความประพฤติแบบเดียว
กันนั่นคือ กฎทอง

กฎทองนั้นให้คำอธิบายว่าทำไมมนุษย์เราไม่ควรทำร้ายผู้อื่น กฎทองจะบอกเราว่าเมื่อเรา
ไม่ยอมให้ผู้อื่นทำร้ายเรา เราก็ต้องไม่ทำร้ายผู้อื่นด้วย ในเมื่อมนุษย์ไม่มีความแตกต่างในด้าน
ธรรมชาติ(เป็นมนุษย์เหมือนกัน) และสภาพแวดล้อมเดียวกัน และมนุษย์ต่างต้องการรักษาตนเอง
และไม่อยากใครมาขัดขวางความประสงค์เช่นนั้น มนุษย์แต่ละคนก็ไม่ควรทำร้ายผู้อื่นเพื่อว่า
มนุษย์จะได้รับการปฏิบัติตอบในลักษณะเดียวกัน

ลોકได้รับแนวคิดของฮุกเกอร์ทั้งสามประการและได้พัฒนาแนวคิดทั้งสามต่อไปว่าใน
สภาวะธรรมชาติมีกฎธรรมชาติที่มนุษย์แต่ละคนยึดถือและปกป้อง กฎดังกล่าวคือ มนุษย์ต้อง
ไม่ทำร้ายชีวิต อีสรภาพ และทรัพย์สินของผู้อื่น

แนวคิดของฮุกเกอร์ที่ว่ามนุษย์มีความเท่าเทียมกันอันเนื่องมาจากการที่มนุษย์แต่ละคน
ล้วนเป็นผลงานของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของค์เดียวกันนั้นเป็นแนวคิดภายใต้แนวคิดที่ว่าพระเจ้าเป็นเจ้าของ
ผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดอันเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปในอังกฤษสมัยนั้น

²⁹Ian Harris, *The Mind of John Locke*, p. 221.

แนวคิดที่ว่าพระผู้เป็นเจ้ายิ่งใหญ่ที่สุดนั้น ความยิ่งใหญ่นี้เป็นคุณสมบัติที่สามารถชี้นำผู้ที่มีความอ่อนด้อยกว่าได้ ทั้งนี้เพราะพระผู้เป็นเจ้าทรงเหนือกว่ามนุษย์ทางด้านอำนาจ สติปัญญา มนุษย์จึงต้องทำตามพระประสงค์ของพระองค์ที่ให้พิทักษ์รักษาตนเองและผู้อื่น(รักเพื่อนบ้านเท่ากับรักตนเอง) การรักษาตนเองและผู้อื่นเป็นสิ่งสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก กล่าวคือ สำหรับการดูแลรักษาคนอื่นนั้นก็เป็นความรักตัวเองที่ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะตัวเราเองจะมีชีวิตที่ดีได้อย่างไรในเมื่อส่วนทั้งหมดอันรวมถึงตัวเรานั้นมีสภาพชีวิตที่ไม่ดี การรักษาตนเองก็เป็นส่วนหนึ่งในการทำหน้าที่รักษามนุษยชาติด้วย

แนวคิดที่ว่าพระผู้เป็นเจ้าเป็นผู้ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดนั้นฟิลเมอร์ก็รับมาเช่นกัน แต่ฟิลเมอร์กลับพัฒนาแนวคิดดังกล่าวไปในลักษณะที่ว่ามนุษย์ไม่เท่าเทียมกัน และมนุษย์นั้นตกอยู่ภายใต้การปกครองของกษัตริย์โดยธรรมชาติ

การพัฒนาแนวคิดเรื่องความยิ่งใหญ่สูงสุดตามแบบของฟิลเมอร์ที่เป็นการตีความในทางสนับสนุนอำนาจสิทธิ์ขาดของกษัตริย์นั้นลึกลับไม่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามแนวคิดของฟิลเมอร์นั้นสอดคล้องกับแนวคิดที่ครอบงำยุคสมัยนั้นอยู่ซึ่งเป็นแนวคิดที่ว่ามนุษย์ทุกคนจะมีผู้ที่อยู่เหนือกว่าตนเองอยู่ โดยเรียงลำดับจากพระผู้เป็นเจ้าซึ่งทรงอยู่เหนือสุด รองลงมาคือกษัตริย์ ขุนนาง หัวหน้าครอบครัว ลักษณะความสัมพันธ์เป็นไปในลักษณะที่ว่าผู้ที่อยู่เหนือกว่ามีความชอบธรรมในการชี้นำผู้ที่อยู่ต่ำกว่า ส่วนผู้ที่อยู่ต่ำกว่ามีหน้าที่ในการเชื่อฟังผู้ที่อยู่เหนือกว่า

จะสังเกตได้ว่าการที่ลึกลับไม่เลือกการตีความตามแบบของฟิลเมอร์นั้นทำให้แนวคิดในการรักษาตนเองนั้นเข้ากันได้กับการดูแลรักษาผู้อื่น แนวคิดดังกล่าวประกอบกับแนวความคิดของลึกลับที่มองว่ามนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกันในสิทธิ มนุษย์มีสิทธิตามธรรมชาติในชีวิต อิสระภาพและทรัพย์สินนี้เป็นคุณูปการที่สำคัญในการป้องกันการรวมอำนาจการเมืองการปกครองแบบเผด็จการ

นอกจากแนวความคิดต่างๆ ที่ลึกลับรับมาจากฮอบบส์และฮุกเกอร์แล้ว ลึกลับยังรับแนวคิดอื่นที่ปรากฏก่อนหน้าเขามาใช้ในหนังสือสองเล่มว่าด้วยการเมืองการปกครอง ดังเช่น

แนวคิดเรื่องทรัสต์ แนวคิดเรื่องทรัสต์นี้เป็นแนวคิดที่แพร่หลายในศตวรรษที่ 17 แนวคิดเรื่องทรัสต์นั้นมิใช่ผู้กล่าวไว้หลายแนว สำหรับนักคิดผู้มาก่อนลึกลับที่มีแนวคิดเรื่องทรัสต์ที่คล้ายคลึงกับแนวคิดของลึกลับ เช่น แนวคิดของ John Milton ซึ่งเขาเห็นว่าอำนาจของผู้ปกครองได้รับการถ่ายโอนจากประชาชนและมีผลผูกมัดต่อประชาชนในรูปของทรัสต์ที่ได้รับความไว้วางใจให้ผู้ปกครอง

ต้องปกครองเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม(common good)โดยที่อำนาจนั้นยังคงอยู่ในมือของประชาชนที่ผู้ปกครองไม่อาจพรากเอาไปหรือล่วงละเมิดได้³⁰

อย่างไรก็ตาม แม้แนวคิดเรื่องทรัสต์จะแพร่หลายในช่วงที่ล๊อคมีชีวิตอยู่ แต่นักเขียนในศตวรรษที่ 18 ได้อ้างอิงแนวคิดเรื่องทรัสต์จากล๊อคมากกว่านักคิดท่านอื่นใด³¹

การที่ล๊อคนำเอาแนวคิดต่างๆที่มีอยู่เดิมมาประกอบกันเข้าเป็นแนวคิดทางการเมืองของเขา นั้นทำให้นักวิเคราะห์บางท่านเห็นว่าล๊อคไม่ใช่ นักคิดที่นำยกย่องหรือน่าสนใจนัก แต่อัจฉริยภาพของล๊อคอยู่ที่ประการแรก การนำเสนอแนวคิดที่มีอยู่แล้วให้ได้รับความสนใจ ประการที่สอง การคัดลอก ปรับปรุง จัดระเบียบแนวความคิดต่างๆที่มีอยู่เดิมประกอบกับการเสนอแนวความคิดใหม่ๆ บางประการให้สามารถตอบโต้ข้อวิพากษ์วิจารณ์แนวคิดเสรีนิยมอย่างรุนแรงของฟิลเมอร์ได้

หลังจากที่ล๊อคได้กลับมาในกรุงลอนดอนเป็นเวลา 2 ปี แรกนั้น เขาอาศัยอยู่ที่ เวสต์มินสเตอร์ แต่เมื่อใดก็ตามที่เขาต้องการอากาศบริสุทธิ์และพักรักษาสุขภาพของเขา เขาจะออกไปอยู่ตามชนเมือง บางครั้งก็ไปที่บ้านของเลดี้เมแชม ที่โอตส์ (Oates) ในจังหวัดเอสเซ็กซ์(Essex) ซึ่งอยู่ห่างจากกรุงลอนดอนประมาณ 20 ไมล์ ล๊อคคุ้นเคยกับครอบครัวของเลดี้เมแชมมาตั้งแต่มาตั้งแต่เธอยังเป็นสาว ก่อนที่เขาจะลี้ภัยไปอยู่ที่ฮอลแลนด์ และระหว่างที่เขายู่ที่ฮอลแลนด์ เธอกับเขาก็ติดต่อส่งข่าวถึงกันอยู่เสมอ ในปี ค.ศ. 1661 ล๊อคได้พำนักอยู่ที่บ้านของเลดี้เมแชมกับสามีของเธอเป็นการถาวร เพราะเขาตระหนักถึงน้ำใจและความเป็นเพื่อนแท้ของเลดี้เมแชม เธอต้อนรับเขาอย่าง อบอุนและปรารถนาการมาของเขาอย่างแท้จริง เขาอยู่ที่นั่นในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว เขามีเพื่อนมาเยี่ยมเยียนและสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดทางปรัชญาและเทววิทยาบ่อยครั้ง ในจำนวนนี้มีไอแซค นิวตัน(Issac Newton)รวมอยู่ด้วย ในเวลานี้นิวตันสนใจการวิพากษ์วิจารณ์คัมภีร์ไบเบิลมากกว่าการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ งานเขียนทางด้านการเมืองและปรัชญาของเขาเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางและไม่รู้จักเบื่อ เขาใช้ชีวิตอยู่ที่โอตส์อย่างสงบสุขภายใต้การดูแลของเลดี้เมแชม ระหว่างนี้เขาได้พิมพ์งานใหม่ออกมาอีกด้วยมีทั้งที่เกี่ยวกับการศึกษาและเศรษฐกิจด้วย และในปี ค.ศ.1694เขาได้ตีพิมพ์ An Essay Concerning Human Understanding ขึ้นเป็นครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 ครั้งที่ 4 ในปี พ.ศ.1695 และ1700 ตามลำดับ และเป็นงานชิ้นสุดท้ายที่ตีพิมพ์ในระหว่างที่เขามีชีวิตอยู่

³⁰ J.W.Gough, *John Locke's Political Philosophy*, p.170-172.

³¹ Ibid ., p.156.

ตลอดระยะเวลาเหล่านี้ ล็อกคยังทำหน้าที่ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ และต้องเดินทางมาลอนดอนบ่อย ในปี พ.ศ. 1696 เขาได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการกระทรวงพาณิชย์และการเกษตร ซึ่งเป็นกระทรวงที่ตั้งขึ้นมาใหม่ เขาทำงานอย่างเต็มที่ในช่วงปีแรก แต่ต่อมาเขารู้สึกว่างานหนักเกินไปสำหรับโรคประจำตัวของเขา เขาจึงพยายามขอลาออกในปี ค.ศ.1697 แต่ไม่ได้รับการยินยอมจนกระทั่งปี พ.ศ.1700 จึงลาออกเนื่องจากสุขภาพไม่ดี หลังจากนั้นเขาใช้เวลาที่เหลือศึกษาพระคัมภีร์โดยได้รับการดูแลอย่างดีจากเลดี้เมแชม และในบ่ายวันที่ 28 ตุลาคม ค.ศ.1704 ขณะที่นั่งฟังเลดี้เมแชมอ่านพระคัมภีร์ ล็อกคได้ลาจากไปตลอดกาล

“หยุดก่อน ท่านนักเดินทาง จอห์น ล็อกถูกฝังอยู่ใกล้ๆนี้ หากท่านถามว่าเขาเป็นคนเช่นไร เขาจะตอบว่า เขาพึงพอใจกับชีวิตแบบถ่อมตน เขาร่ำเรียนเพียงเพื่อค้นหาความจริง ท่านอาจเรียนรู้จากงานเขียนต่างๆของเขาซึ่งจะบ่งบอกความเป็นตัวเขาได้ดีเสียยิ่งกว่าข้อความเยินยอนที่น่าสงสัยที่จารึกไว้เหนือหลุมฝังศพ”

ข้อความบางตอนจากคำจารึกบนหลุมฝังศพซึ่งเขียนขึ้นโดยตัวของจอห์น ล็อกเอง

อิทธิพลทางความคิดของจอห์น ล็อก

ผู้นำและผู้มีปัญญาชาวอังกฤษโดยทั่วไปได้ศึกษาแนวความคิดของล็อก นอกจากนี้แนวความคิดของล็อกยังได้รับการยอมรับในหมู่ชาวอาณานิคม³² ดังจะเห็นได้จากความข้อแรกใน Bill of Rights ค.ศ.1776 ที่ว่า “โดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์ทุกคนมีเสรีภาพและอิสรภาพเท่าเทียมกัน และมีสิทธิบางประการที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แม้เมื่อได้ตกลงดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมโดยสัญญาประชาคมใดใดแล้วก็ตาม มนุษย์ก็ไม่อาจจะพรากสิทธิเหล่านี้ไปจากอนุชนรุ่นหลังได้ สิทธิเหล่านี้ได้แก่ สิทธิในชีวิต ในเสรีภาพ ในการแสวงหาและการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน และในการแสวงหาความรู้ให้แก่ตน” แนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพอันมนุษย์ไม่อาจพรากจากไปตามความคิดของล็อก ยังได้สะท้อนให้เห็นจากคำประกาศอิสรภาพแห่งสหรัฐอเมริกา (Declaration of Independence)

“Stay, Traveller. Nearby lies John Locke. If you ask what kind of man he was, he answers that he lived contentedly in his modest way. He gave himself to learning for one purpose only, to pursue the truth. This you may learn from his writings, which will tell you about him more faithfully than the suspect praise of an epitaph”

A PART OF AN EPITAPH WRITTEN BY JOHN LOCKE

โปรดดู Albert B. Hakim, *Historical introduction to philosophy* (New York: Macmillan, 1987), p. 340.

³² สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เอกสารการสอนชุดวิชา 81310 ปรัชญาการเมือง พิมพ์ครั้งที่ 4. (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2532), p. 346.

ค.ศ.1776 ที่ว่า “ถือว่าความจริงดังต่อไปนี้มีความชัดเจนในตัวของมันเอง มนุษย์ทุกคนถูกสร้างขึ้นมาให้เท่าเทียมกัน พระผู้เป็นเจ้าทรงประทานสิทธิอันมีค่าสละละทิ้งได้บางประการให้แก่มนุษย์ สิทธิเหล่านี้ได้แก่ สิทธิในชีวิต สิทธิในเสรีภาพ และสิทธิในการแสวงหาความสุขให้แก่ตน”³³ สิทธิประการหลังสุดที่ปรากฏในคำประกาศนี้เป็นการเขียนขึ้นแทนสิทธิในเสรีภาพตามความคิดของ ล็อกค ทั้งนี้เพราะเจฟเฟอร์สัน(Thomas Jefferson) ผู้ร่างคำประกาศดังกล่าวได้ระบุว่าเขาเองไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอแนวคิดใหม่ใดใด เขาต้องการจะถ่ายทอดแนวความคิดของนักคิดต่างๆ เช่น ล็อกค ฮูม และรุสโซให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ง่าย³⁴

ต่อมาในปี ค.ศ.1787 ณ กรุงฟิลาเดลเฟีย แนวคิดของล็อกคที่ว่ารัฐบาลอาจถูกล้มล้างไป แต่สังคมจะไม่สลายตามไปด้วย(สิทธิปฏิวัติ) และประชาชนโดยรวมมีอำนาจเหนือรัฐบาลนั้นมีอิทธิพลทางความคิดต่อผู้ร่วมประชุมเพื่อร่างรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาในลักษณะที่ว่า การเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือการร่างรัฐธรรมนูญใหม่มีความหมายเท่ากับการปฏิวัตินั้นเป็นเรื่องที่ชอบธรรม ทั้งนี้เพราะการปฏิวัติเป็นเรื่องที่สามารถกระทำได้โดยชอบธรรมนั่นเอง และแน่นอน การเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือการร่างรัฐธรรมนูญใหม่และการปฏิวัตินั้นต่างสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนเป็นใหญ่เหนือองค์กรการปกครองใดใด³⁵

นอกจากแนวคิดเรื่องสิทธิปฏิวัติของล็อกคยังเป็นแนวทางให้กับการต่อสู้เพื่อความเป็นเอกราชของสหรัฐอเมริกาแล้ว แนวคิดดังกล่าวยังเป็นแบบอย่างให้กับนักสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพในที่อื่นด้วย เช่น ในการปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 ดังจะเห็นได้จากข้อความในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและสิทธิของพลเมืองในฝรั่งเศสได้ยืนยันว่า “มนุษย์เกิดมามีเสรีภาพ และมีสิทธิต่างๆ เท่าเทียมกัน”³⁶

เป็นที่ยอมรับกันว่า แนวคิดทางการเมืองของล็อกคเกี่ยวกับการถ่วงดุลย์อำนาจหรือการแยกอำนาจทางการเมืองไม่ให้รวมอยู่ในมือคนเดียวกันนั้นได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังโดยมองเตสกีเออ

³³Maurice Cranston, *Human rights to-day* (London: Ampersand Book, 1962), p. 7. อ้างใน วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ *สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ* (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538), หน้า 26-27..

³⁴David Stewart and H. Gene Blocker, *Fundamentals of philosophy* (USA: Macmillan Publishing, 1982), p. 331.

³⁵John Locke, *Two treatises of government : a critical edition with an introduction and apparatus criticus* ed. William S. Carpenter, pp. xiv-xv.

³⁶Maurice Cranston, *Human rights to-day* (London: Ampersand book, 1962), p. 8. อ้างใน วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ *สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ* หน้า 28.

(Montesquieu) ในหนังสือชื่อ De L' Esprit Des Lois ซึ่งตีพิมพ์ขึ้นในปี ค.ศ.1748³⁷ แนวความคิดของจอห์น ล็อคและมองเตสกีเอนั้นมีความคล้ายคลึงกันมาก

ในประเด็นการแบ่งอำนาจนั้น แม้ว่ามองเตสกีเอนั้นจะแบ่งอำนาจรัฐออกเป็น อำนาจนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ ซึ่งแตกต่างจากการแบ่งอำนาจรัฐเป็นอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และอำนาจสหพันธ์ตามแนวความคิดของล็อคก็ตาม แต่หากพิจารณาแนวความคิดของมองเตสกีเอนั้นแล้ว จะพบว่าอำนาจบริหารตามความคิดของมองเตสกีเอนั้นซึ่งหมายถึงอำนาจในการดูแลรักษาความปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ และใช้กำลังเพื่อให้ประเทศอื่นๆ เคารพเอกราชอธิปไตยของประเทศ และใช้กำลังเพื่อให้ประชาชนได้เคารพกฎหมาย³⁸ นั้นเป็นอำนาจบริหารตามความคิดของล็อค ส่วนอำนาจตุลาการตามความคิดของมองเตสกีเอนั้นซึ่งหมายถึงอำนาจในการลงโทษบุคคลเมื่อมีการทำผิดตามกฎหมาย และจัดให้มีการพิพากษาวินิจฉัยข้อพิพาทระหว่างเอกชนที่อยู่ภายใต้กฎหมาย³⁹ นั้นก็หมายถึงอำนาจบริหารตามความคิดของล็อคเช่นกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการแบ่งอำนาจรัฐของล็อคและมองเตสกีเอนั้นโดยสาระแล้วไม่แตกต่างกัน ยิ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดในหนังสือ De L' Esprit Des Lois ที่อธิบายว่า แท้จริงในรัฐหนึ่งๆ มี 3 หน้าที่ แต่มี 2 อำนาจ คือ หน้าที่ทางนิติบัญญัติ หน้าที่ในทางบริหาร และหน้าที่ในการพิจารณาตัดสินคดี แต่รัฐมีอำนาจ 2 อำนาจ อันได้แก่ อำนาจในการออกกฎหมาย และอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย⁴⁰ แล้ว จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดของจอห์น ล็อคที่เห็นว่าอำนาจรัฐนั้นแบ่งออกเป็น อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจบริหารซึ่งผู้ที่มีอำนาจบริหารสามารถใช้อำนาจสหพันธ์ได้ด้วย

ความแตกต่างระหว่างแนวคิดของล็อคและมองเตสกีเอนั้นคือ ในขณะที่มองเตสกีเอนั้นมองว่าในรัฐที่เป็นอิสระจะไม่มีอำนาจอธิปไตยแต่รัฐบาลจะต้องแยกอำนาจนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการออกจากกันอย่างเป็นอิสระ (ทั้งๆ ที่จริงแล้วแนวคิดของมองเตสกีเอนั้นที่เสนอให้อำนาจบริหารมีสิทธิลงคะแนนเสียงคัดค้าน(veto)ฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้ฝ่ายนิติ

³⁷ สมฤดี วิศเวทย์, ปรัชญาของจอห์น ล็อค(กรุงเทพฯ: ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), หน้า 237.

³⁸ ซีฟ จุลมนต์, "การเมืองของการจัดตั้งศาลปกครองในประเทศไทย, "(เอกสารวิจัยตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 11-12.

³⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

⁴⁰ วิทวัส สุคันธรส, "การนำระบบศาลปกครองมาใช้ควบคุมฝ่ายบริหาร กรณีศึกษา : การจัดตั้งระบบศาลปกครองในประเทศไทย,"(เอกสารวิจัยตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 9.

บัญญัติใช้อำนาจเด็ดขาดนั้นชี้ให้เห็นว่าเส้นแบ่งระหว่างอำนาจนั้นเลื่อนลาง) สำหรับแนวคิดของ ล็อคนั้น แม้ว่าล็อคจะมองว่าอำนาจอธิปไตยอยู่ในมือของประชาชน แต่ล็อคก็เช่นเดียวกับมอง เตสกีเออที่มองว่ารัฐก็ไม่มีอำนาจอธิปไตย จากข้างต้นจะเห็นได้ว่าแนวความคิดของจอห์น ล็อค และมองเตสกีเออนั้นมีความคล้ายคลึงกันมากกว่าจะมีความแตกต่างกัน⁴¹

แนวคิดของล็อคยังมีคุณค่าอีกประการหนึ่งนั่นคือการที่เขาเห็นว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของ ประชาชน และรัฐบาลที่ชอบธรรมคือรัฐบาลมาจากความยินยอมและใช้อำนาจในลักษณะที่รับ ผูกความไว้วางใจจากประชาชนอย่างชั่วคราว(fiduciary trust)ไม่ว่ารัฐบาลนั้นจะมีรูปแบบใดก็ตาม นั้นแสดงถึงการที่ล็อคมองประชาธิปไตยหรือการปกครองที่ประชาชนเป็นใหญ่ที่จิตวิญญาณ (spirit) มากกว่าที่ประชาธิปไตยจะเป็นเพียงรัฐบาลหรือการปกครองในรูปแบบหนึ่ง⁴²

แนวคิดของล็อคที่มองว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนนั้นใช้เป็นเหตุผลในการ สนับสนุนการปกครองแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยได้อย่างดี ดังนั้นการศึกษาแนวความคิดจึง มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการปกครองแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยในประเทศไทยได้อย่างดี⁴³

แนวความคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อค

ธรรมชาติมนุษย์

ล็อคได้แต่งหนังสือสองเล่มว่าด้วยการเมืองการปกครองเพื่อตอบโต้แนวคิดของฟิลาเมอร์ใน หนังสือ Patriacha หนังสือเล่มนี้ฝ่ายทอริส์ได้ตีพิมพ์ขึ้นในปี ค.ศ.1680 เพื่อสร้างความชอบธรรม ต่อลัทธิเทวสิทธิ์ Patriacha เป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางเนื่องจากเป็นข้อเขียนที่ วิพากษ์วิจารณ์แนวความคิดสายเสรีนิยมได้อย่างละเอียดที่สุดอย่างที่ไม่เคยมีปรากฏมาก่อน ใน การเขียนหนังสือสองเล่มว่าด้วยการเมืองการปกครองนี้ ล็อคไม่ได้กล่าวว่าเขามุ่งโจมตีแนว คิดของฮอบบส์ซึ่งมีแนวคิดสนับสนุนการใช้อำนาจเด็ดขาด แต่หากพิจารณาแนวคิดในหนังสือสอง เล่มว่าด้วยการเมืองการปกครองแล้วจะพบว่า ล็อคโจมตีแนวความคิดของฮอบบส์ไว้ในหนังสือเล่ม

⁴¹ J. W.Gough, John Lockes's political philosophy 2nd ed. (London: Oxford University Press, 1974), pp.107,109.

⁴² John Locke, Two treatises of government:acritical edition and apparatus criticus eds. William S. Carpenter, p. xiv

⁴³ สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เอกสารการสอนชุดวิชา 81310 ปรัชญาการเมือง พิมพ์ครั้งที่ 4. หน้า 348-349.

ที่สอง ดังจะเห็นได้จากการที่ล๊อคเสนอว่าระบอบการปกครองที่ไม่ให้สิทธิทางด้านทรัพย์สินแก่ประชาชนอันเป็นระบอบการปกครองที่ถือว่าผู้ปกครองเท่านั้นที่มีอำนาจในการแจกจ่ายและเพิกถอนสิทธิทางทรัพย์สินของประชาชนนั้นไม่ต่างอะไรกับการปกครองของนายทาสต่อลูกทาสเพราะประชาชนขาดหลักประกันที่แน่นอนในการใช้อำนาจต่อทรัพย์สิน(ไม่ใช่การใช้สิทธิในการครอบครองทรัพย์สิน เพราะองค์อธิปัตย์เป็นเจ้าของทรัพย์สินเพียงผู้เดียวแต่อนุญาตให้สมาชิกในสังคมการเมืองใช้อำนาจแสวงหาทรัพย์สินได้ตามแต่ที่องค์อธิปัตย์เห็นสมควร

สำหรับหนังสือเล่มแรกนั้น ล๊อคได้เริ่มจากการยกแนวความคิดของฟิลเมอร์ที่มองว่าโดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์ไม่มีเสรีภาพตามธรรมชาติ ฟิลเมอร์ได้อ้างแนวคิดเรื่องพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของใหญ่ที่สุดว่าในเมืองมนุษย์เกิดมาก็ต้องอยู่ภายใต้อำนาจที่เหนือกว่าตนขึ้นไปเป็นลำดับชั้นโดยเริ่มตั้งแต่หัวหน้าครอบครัว กษัตริย์ ประชาชนจึงต้องยอมรับโครงสร้างทางสังคมดังกล่าวนี้ ฟิลเมอร์ได้อ้างเหตุผลในคัมภีร์ไบเบิลว่า พระเจ้าเป็นเจ้าของประทานสิทธิในการปกครองให้แก่กษัตริย์ซึ่งเป็นที่ทายาทของอาดัม ล๊อคแย้งว่าแนวคิดดังกล่าวไม่จริง ทั้งนี้เพราะ ประการแรก เราไม่มีทางรู้ได้ว่าใครคือทายาทที่แท้จริงของอาดัม เมื่อเกณฑ์ในการตัดสินว่าใครคือผู้ปกครองที่แท้จริงไม่แน่ชัดแล้วเกณฑ์นั้นใช้ไม่ได้เพราะจะนำไปสู่แนวคิดที่ว่าอำนาจคือธรรม กล่าวคือ ใครก็ตามที่ใช้กำลังจนสามารถกุมอำนาจทางการเมืองได้ก็ถือว่ามีสิทธิในการปกครอง ประการที่สองการตีความคัมภีร์ไบเบิลของฟิลเมอร์ที่ว่าพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของสรรพสิ่งบนโลกให้อาดัมเป็นเจ้านอนนั้นเป็นการตีความที่ผิดพลาด ล๊อคได้โจมตีแนวคิดของฟิลเมอร์ไว้ในหนังสือว่าด้วยการเมืองการปกครองเล่มที่หนึ่งถึงการรวมเอาการครอบครองทรัพย์สินและสิทธิในการใช้ให้เป็นเรื่องเดียวกันเป็นประเด็นแรก และการพิจารณาว่าอำนาจหน้าที่ทางการเมือง(political authority) และการครอบครองทรัพย์สินสมบัติเป็นเรื่องเดียวกันเป็นประเด็นที่สอง ล๊อคยังได้โจมตีประเด็นที่สองไว้อีกครั้งในหนังสือเล่มที่สองว่าด้วยการเมืองการปกครองด้วย กล่าวคือ ล๊อคได้ให้คำจำกัดความคำว่าอำนาจทางการเมืองไว้ในลักษณะที่ว่า การครอบครองทรัพย์สินไม่ใช่แหล่งกำเนิดของอำนาจทางการเมือง โดยล๊อคได้ โจมตีการอ้างว่าอำนาจการปกครองเป็นอำนาจสิทธิขาดที่ผู้ได้การปกครองจะละเมิดไม่ได้ ผู้ปกครองจำต้องเชื่อฟังโดยไม่มีสิทธิโต้แย้ง การอ้างดังกล่าวนี้ผู้ได้การปกครองมีสถานะเป็นสมบัติของผู้ปกครองในระบอบการปกครองการปกครองแบบที่ผู้ปกครองมีอำนาจสูงสุดเด็ดขาดเช่นการปกครองแบบเทวสิทธิหรือแบบปิตาธิปไตย

สำหรับประเด็นที่หนึ่งและสองนั้น ล๊อคต้องการพิสูจน์ว่าพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของไม่ได้โอนความเป็นเจ้าของสรรพสิ่งบนโลกอันรวมถึงมนุษย์ผู้อื่นให้อาดัมครอบครอง แท้จริงแล้วพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของ

ประทานสิทธิในการใช้สรรพสิ่งทั้งมวลให้มนุษย์ทุกผู้ทุกนามร่วมกันแต่ไม่ได้ให้โลกทั้งโลกแก่มนุษย์ผู้ใด

ประเด็นแรกเป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระผู้เป็นเจ้า จากพระคัมภีร์ ลีโอนาร์ดได้ตีความพระประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้าว่าพระองค์ต้องการให้มนุษย์สืบเผ่าพันธุ์เจริญงอกงาม(กล่าวอีกนัยหนึ่ง พระประสงค์ของพระองค์เป็นกฎธรรมชาติอันมีเนื้อหาคือเป็นการรักษาชีวิตของตนเองและผู้อื่น(preservation of mankind) และด้วยพระประสงค์เช่นนี้เองที่ทำให้มนุษย์ได้รับสิทธิจากพระองค์ให้สามารถจากผืนดินผืนน้ำหรือทรัพยากรต่างๆบนโลกได้ร่วมกันใช้ การตีความพระคัมภีร์ของฟิลเมอร์ที่ว่าแอดัมหรือทายาทที่สืบต่อจากแอดัมเป็นเจ้าของทุกสิ่งบนโลก รวมถึงมนุษย์ทุกผู้ทุกนามนั้นไม่ถูกต้อง เพราะกษัตริย์อาจปฏิเสธไม่ให้มนุษย์คนอื่นได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรบนโลกเพื่อหาอาหารอันทำให้มนุษย์ผู้นั้นอดตายได้ และผลจากการปฏิเสธของกษัตริย์นั้นเป็นสิ่งที่ขัดกับพระประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้า

ประเด็นที่สอง ลีโอนาร์ดกล่าวแย้งอำนาจสูงสุดที่ฟิลเมอร์กล่าวอ้างว่าแอดัมมีเหนืออีฟและลูกหลานของเขา ลีโอนาร์ดเห็นว่าแนวคิดของฟิลเมอร์มีข้อแย้งหลายประการกล่าวคือ นอกจากบุตรจะต้องเคารพบิดาแล้ว บุตรต้องเคารพมารดาด้วย ประการที่สอง สิทธิอำนาจทั้งสองประการมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันกล่าวคือบิดา มารดามีวัตถุประสงค์ในการใช้อำนาจเพื่อปกป้องคุ้มครองบุตรหลานให้พัฒนาทั้งทางร่างกายและสติปัญญา อำนาจนี้ไม่ใช่อำนาจที่จะผูกพันไปตลอดชีวิตบุตร ดังนั้นการใช้สิทธิอำนาจของบิดาและมารดาจึงมีช่วงเวลาจำกัดและไม่ใช่อำนาจสิทธิขาดที่บิดามารดาจะสามารถกระทำอย่างไรกับบุตรหลานก็ได้เพราะสิทธิอำนาจนี้ถูกผูกพันไว้ด้วยวัตถุประสงค์ดังได้กล่าวไว้แล้ว แต่อำนาจการเมืองการปกครองเป็นอำนาจในลักษณะของทรัสต์ที่ประชาชนได้มอบหมายให้ผู้ปกครองทำหน้าที่บริหารประเทศเพื่อประโยชน์ส่วนรวม(common good) เมื่ออำนาจทั้งสองอย่างมีลักษณะพื้นฐานที่แตกต่างกันเช่นนี้แล้ว การที่ฟิลเมอร์นำเอาอำนาจของผู้ปกครองรัฐกับอำนาจของบิดามารดามาเทียบว่ามีลักษณะเดียวกันจึงเป็นความเข้าใจที่ลึบสนเป็นอย่างยิ่ง

แนวคิดของฟิลเมอร์ในประเด็นทั้งสองข้างต้นเป็นเรื่องการขยายสิ่งที่ตนครอบครอง ไม่ว่าจะเป็นการขยายการครอบครองทรัพย์สินที่มีไปครอบคลุมถึงการครอบครองอำนาจเหนือผู้ที่ใช้ทรัพย์สินของตน(หรือที่อ้างว่าเป็นของตนกรณีโลกทั้งโลกเป็นของแอดัม)หรือการขยายการครอบครองอำนาจปกครองชั่วคราวที่ผูกมัดด้วยวัตถุประสงค์(กรณีอำนาจของบิดาต่อบุตร)เป็นการครอบครองอำนาจถาวรโดยไม่มีวัตถุประสงค์ใดใดผูกมัด

แนวคิดดังกล่าวของฟิลเมอร์เป็นข้ออ้างเพื่อความชอบธรรมในการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิที่ถือต่อต้าน ดังนั้นถือคือมีความจำเป็นต้องตอบโต้แนวคิดเรื่องการขยายการครอบครองดังกล่าว โดยเฉพาะประเด็นการขยายการครอบครองทรัพย์สินไปครอบคลุมการครอบครองอำนาจเหนือผู้อื่น ในประเด็นดังกล่าวนี้ ถือคือต้องชี้ให้เห็นว่าการครอบครองทรัพย์สินแตกต่างจากการครอบครองอำนาจการเมือง ทั้งนี้เพราะความสำเร็จในการตอบโต้แนวคิดดังกล่าวของฟิลเมอร์ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของแนวคิดของเขาเรื่องทรัพย์สินที่ถือได้ให้คำอธิบายไว้ในลักษณะที่สนับสนุนแนวคิดสายเสรีนิยม งานนี้ไม่ถ่วงน้ำหนักเพราะทั้งกฎหมายที่ดินและแนวความคิดทางการเมืองร่วมสมัยได้ให้คำอธิบายในลักษณะที่สนับสนุนต่ออำนาจสมบูรณาญาสิทธิของกษัตริย์

สำหรับกฎหมายที่ดินของอังกฤษในช่วงก่อนปี ค.ศ.1660 มีแนวคิดเบื้องหลังในการให้คำอธิบายที่มาของผลประโยชน์ที่ได้จากการครอบครองที่ดิน(landed property) ว่ามาจากกษัตริย์ทรงประทานให้ แต่ไม่ได้หมายความว่ากษัตริย์ได้ให้สิทธิขาดในการครอบครองที่ดินแก่ประชาชนผู้ใด ดังนั้นกษัตริย์จะสามารถเรียกผลประโยชน์จากผืนดินหรือเพิกถอนสิทธิในการใช้ที่ดินเมื่อใดก็ได้⁴⁴ กล่าวได้ว่า แนวคิดเบื้องหลังนี้ยังมีกลิ่นอายของยุคฟิวด์ลอลอยู่มากทีเดียว

สำหรับแนวคิดทางการเมืองร่วมสมัยนั้น นักคิดต่างมองว่าอำนาจหน้าที่ทางการเมืองและการครอบครองทรัพย์สินตกอยู่ภายใต้แนวคิดหลักในการอธิบายแบบเดียวกัน กล่าวคือผู้ครอบครองหน้าที่ทางการเมืองมีสิทธิในการจัดการซึ่งนำผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครอง และผู้ที่ถือครองทรัพย์สินก็มีสิทธิในการจัดการซึ่งนำผู้ที่ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินที่ตนเองเป็นเจ้าของ กล่าวโดยย่อการครอบครองก่อให้เกิดสิทธิในการจัดการและซึ่งนำ ถือคือไม่เห็นด้วยอย่างมากที่แนวคิดต่างๆ ร่วมสมัยของเขาพิจารณาว่าอำนาจการเมืองเป็นอำนาจในลักษณะเดียวกับการครอบครองทรัพย์สิน เช่นแนวคิดของฮอบบส์ที่เสนอว่าองค์อธิปัตย์เท่านั้นเป็นแหล่งที่มาของทรัพย์สินและทรัพย์สินส่วนตัวเกิดขึ้นภายหลังการจัดตั้งรัฐ แนวคิดร่วมสมัยดังกล่าวได้สะท้อนและให้ความชอบธรรมต่อบริบททางสังคมการเมืองของประเทศอังกฤษในศตวรรษที่ 17 ที่สังคมมีลักษณะเป็นการบังคับบัญชา ลดหลั่นกันตามสถานะทางการเมืองซึ่งขึ้นอยู่กับการครอบครองทรัพย์สิน

สำหรับแนวคิดที่ทรงอิทธิพลที่สุดแห่งยุคสมัยเป็นแนวคิดของ Grotius เขาเห็นว่า โดยดั้งเดิมแล้วนั้น มนุษย์ถือสิทธิในการครอบครองทรัพย์สินร่วมกัน ในเวลาต่อมา มนุษย์ได้ตกลงให้ความยินยอมในการแบ่งปันทรัพย์สิน กล่าวอีกนัยหนึ่งสิทธิในการครอบครองทรัพย์สินส่วนตัวเกิด

⁴⁴Ian Harris, *The mind of John Locke*, p.225.

ขึ้นจากหลักความยินยอม อย่างไรก็ตาม คำอธิบายของเขาซึ่งแสดงถึงเสรีภาพตามธรรมชาติของมนุษย์ก็ได้รับการตอบโต้จากฟิลเมอร์ว่าเป็นไปไม่ได้ที่ทุกคนจะให้ความยินยอมอย่างเป็นทางการ⁴⁵

จะเห็นได้ว่า ล็อคมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเขียนหักล้างแนวคิดของฟิลเมอร์ที่ตอบโต้แนวคิดแบบเสรีนิยม การที่แนวคิดของฟิลเมอร์นั้นมีแนวคิดในการขยายการครอบครองทรัพย์สินไปครอบคลุมถึงการมีอำนาจเหนือผู้อื่นหรือการมีอำนาจทางการเมืองก็สะท้อนถึงบริบททางความคิดแห่งยุคสมัยว่าความแตกต่างในการครอบครองทรัพย์สินชี้ถึงสถานะทางการเมืองที่แตกต่างกัน เพราะสังคมอังกฤษในศตวรรษที่ 17 นั้นอำนาจทางการเมืองและอำนาจเศรษฐกิจดำรงอยู่ควบคู่กัน พื้นฐานแนวคิดทางการเมืองของล็อคที่ว่า ปัจเจกบุคคลมีสิทธิเท่าเทียมกันจะไม่น่าเชื่อถือถ้าเขาไม่สามารถหักล้างแนวคิดที่ทรงพลังของยุคสมัยในเรื่องที่ว่า รัฐซึ่งครอบครองอำนาจทางการเมืองนั้นได้ครอบครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของฟิลเมอร์ได้ แนวคิดของฟิลเมอร์เป็นแนวคิดที่สนับสนุนอำนาจสิทธิขาดของกษัตริย์ แนวคิดของเขาได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางที่สุดในยุคร่วมสมัยเดียวกับล็อค ดังนั้นในการนำเสนอแนวความคิดทางการเมืองของล็อคว่ามนุษย์ตามธรรมชาติมีเสรีภาพนั้น เลียงไม่ได้ที่จะต้องทำลายความน่าเชื่อถือของแนวคิดของฟิลเมอร์ที่ให้เหตุผลสนับสนุนอำนาจเด็ดขาดของรัฐต่อการจัดการด้านทรัพย์สินซึ่งสัมพันธ์กับสถานะทางการเมืองดังกล่าวไว้แล้ว

หลังจากที่ล็อคได้หักล้างการให้เหตุผลผิดๆ ของฟิลเมอร์ในหนังสือเล่มที่ 1 แล้ว ล็อคได้เสนอแนวคิดทางการเมืองของเขาในหนังสือเล่มที่สอง และแม้ว่าหนังสือสองเล่มว่าด้วยการเมืองการปกครองจะแบ่งออกเป็นหนังสือเล่มที่หนึ่ง และหนังสือเล่มที่สอง แต่รายละเอียดบางส่วนของหนังสือเล่มที่สองก็ยังเป็นการหักล้างข้อโต้แย้งของฟิลเมอร์ในหนังสือเล่มที่หนึ่งต่อแนวความคิดแบบเสรีนิยมที่ล็อคยึดถือ

หนังสือเล่มที่หนึ่งและหนังสือเล่มที่สองมีความสัมพันธ์กันอยู่อย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการที่รายละเอียดของหนังสือเล่มที่สองบางส่วนก็ยังเป็นการหักล้างข้อโต้แย้งแนวคิดเสรีนิยมของฟิลเมอร์ และจุดประสงค์ในการหักล้างแนวคิดของฟิลเมอร์ในหนังสือเล่มที่หนึ่งเป็นไปเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับแนวคิดที่ล็อคจะนำเสนอต่อไปในหนังสือเล่มที่ 2

⁴⁵Ibid., p.225-226.

ในหนังสือเล่มที่สองนั้น แนวความคิดทางการเมืองที่เป็นรากฐานคือแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพ ความเข้าใจในแนวคิดทั้งสองประการอย่างชัดเจนเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งต่อความเข้าใจแนวคิดเรื่องรัฐบาลที่ชอบธรรมตามความคิดของล๊อคซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดทั้งสองประการ เนื่องจากว่าการทำความเข้าใจแนวคิดเรื่องสิทธิได้ต้องเข้าใจความหมายที่แตกต่างระหว่างแนวคิดเรื่องอิสรภาพและเสรีภาพตามความคิดของล๊อค ทั้งนี้เพราะอิสรภาพนั้นก็เป็นสิทธิตามธรรมชาติประการหนึ่งของมนุษย์

การอธิบายแนวคิดเรื่องอิสรภาพและเสรีภาพของมนุษย์นั้น ล๊อคได้เริ่มจากการกล่าวถึงอิสรภาพและเสรีภาพในสภาวะที่มนุษย์ดำรงอยู่ในสภาวะธรรมชาติก่อนจะอธิบายถึงเสรีภาพในสังคมการเมืองโดยล๊อคได้อธิบายถึงเสรีภาพในสภาวะธรรมชาติเพื่อเป็นรากฐานในการนำเสนอเสรีภาพในสังคมการเมือง ในการนำเสนอผลการศึกษาดังกล่าวถึงแนวคิดเรื่องเสรีภาพของมนุษย์นั้น ผู้ศึกษาจะเริ่มต้นจากการศึกษาถึงแนวคิดเรื่องอิสรภาพและเสรีภาพในสภาวะธรรมชาติของล๊อค

แนวคิดเรื่องเสรีภาพและอิสรภาพตามความคิดของจอห์น ล๊อค

ความหมายของคำว่าเสรีภาพนั้น ล๊อคได้กล่าวไว้ใน ตอนที่ 4 , 22 และ 57 ของหนังสือเล่มที่สองว่าด้วยการเมืองการปกครอง

ในตอนี่ 4 ล๊อคอธิบายว่า “...สภาวะที่มนุษย์ทุกคนดำรงอยู่ตามธรรมชาติ และนั่นคือสภาวะแห่งเสรีภาพ(freedom)ที่สมบูรณ์ในการกำหนดการกระทำใดใดและจัดการกับสิ่งของและตัวของเขาตามที่เขาเห็นสมควรภายใต้ขอบเขตของกฎธรรมชาติโดยไม่ต้องขออนุญาตใครหรือขึ้นอยู่กับเจตน์จำนงของผู้อื่นใด”⁴⁶

ในตอนี่ 22 ล๊อคอธิบายว่า “...อิสรภาพ(liberty)ตามธรรมชาติของมนุษย์คือการเป็นอิสระจากอำนาจเหนือกว่าอำนาจใดบนพื้นพิภพ และการไม่อยู่ภายใต้เจตน์จำนงหรืออำนาจนิติบัญญัติของมนุษย์ แต่มีเพียงกฎธรรมชาติเป็นกฎเกณฑ์ของมนุษย์เท่านั้น อิสรภาพของมนุษย์ในสังคมคือการไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจนิติบัญญัติอื่นใดนอกเสียจากอำนาจนิติบัญญัติที่ก่อตั้งขึ้นมาจากความยินยอมในรัฐและไม่ตกอยู่ภายใต้การปกครองเจตน์จำนงใดใดหรือภายใต้ข้อจำกัด

⁴⁶ John Locke, The second treatise of government, ed. Thomas P. Pearson (New York: The Liberal Art Press, 1952), p. 4.

ของกฎหมายใด แต่อิสรภาพของมนุษย์ในสังคมอยู่ภายใต้สิ่งที่ฝ่ายนิติบัญญัติตราขึ้นโดยสอดคล้องกับความไว้วางใจที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้รับ...”⁴⁷

ในตอนี่ 57 ลีคอคอธิบายว่า“...อิสรภาพคือการเป็นอิสระจากข้อจำกัดและจากการล่วงละเมิดของผู้อื่น...”⁴⁸

หลังจากที่ลีคอคได้อธิบายความหมายของคำว่าเสรีภาพและอิสรภาพแล้ว ในแต่ละตอน ลีคอคยังได้กล่าวต่อไปว่าเสรีภาพและอิสรภาพไม่ได้มีความหมายอย่างที่ Sir Robert Filmer ได้อ้างไว้ว่าเป็นการทำทุกสิ่งทุกอย่างตามที่ใจต้องการ การมีชีวิตอยู่ตามใจปรารถนาและไม่ถูกจำกัดด้วยข้อกฎหมายใดใด

ภายหลังจากที่ลีคอคได้อธิบายความหมายของ“สภาวะแห่งเสรีภาพที่สมบูรณ์”แล้ว ลีคอคกล่าวต่อไปในตอนี่ 6 ว่า “แม้สภาวะแห่งเสรีภาพที่สมบูรณ์จะเป็นสภาวะแห่งอิสรภาพ แต่ก็ไม่ใช่สภาวะแห่งการล่งล้าสิทธิ(licence):แม้ว่ามนุษย์ในสภาวะแห่งอิสรภาพนั้นจะมีอิสรภาพอย่างไม่ถูกควบคุมในการจัดการกับตัวเขาหรือสิ่งของของเขา แต่เขาไม่มีอิสรภาพในการทำลายตัวเอง...”⁴⁹

สำหรับในตอนี่ 22 ลีคอคได้กล่าวภายหลังจากอธิบายความหมายของคำว่า “อิสรภาพตามธรรมชาติและอิสรภาพในสังคมว่า ”ดังนั้น เสรีภาพ(ขีดเส้นใต้โดยผู้ศึกษา)ไม่ใช่สิ่งที่ Sir Robert Filmer กล่าวแก่เราว่าหมายถึงอิสรภาพ(ขีดเส้นใต้โดยผู้ศึกษา)สำหรับใครก็ตามที่จะทำตามสิ่งที่เขาต้องการ ที่จะอยู่อย่างใจปรารถนา และไม่ถูกผูกมัดด้วยกฎหมายใดใด”⁵⁰

สำหรับในตอนี่ 57 ภายหลังจากที่ลีคอคอธิบายความหมายของคำว่าอิสรภาพไว้ในตอนที่ 57 แล้ว ลีคอคได้กล่าวไว้ในตอนเดียวกันว่า “...อิสรภาพนั้นไม่ใช่,ดังที่เราได้กล่าวไปแล้ว,อิสรภาพสำหรับใครก็ตามที่จะทำสิ่งที่เขาต้องการ...”⁵¹

⁴⁷ Ibid.,p.15.

⁴⁸ Ibid.,p.32.

⁴⁹ Ibid.,p.5.

⁵⁰ Ibid.,p.15.

⁵¹ Ibid.,p.32.

จากการพิจารณาคำที่ขีดเส้นใต้ในข้อความข้างต้น 2 คำ จะเห็นได้ว่า เสรีภาพเป็นคำที่มีความหมายที่ใช้แทนคำว่าอิสรภาพได้แต่คำสองคำนี้จะมีความหมายอย่างเดียวกันหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับข้อสงสัยเมื่อเราสังเกตการใช้คำดังกล่าวทั้ง 2 คำของล๊อค

น่าสังเกตว่า ลักษณะการใช้คำของล๊อคมี 2 ประการกล่าวคือ ประการแรกล๊อคใช้คำว่าอิสรภาพอธิบายความหมายของคำว่าเสรีภาพ แต่ไม่เคยใช้คำว่าเสรีภาพอธิบายความหมายของคำว่าอิสรภาพ ประการที่สอง สมบัติประการหนึ่งของมนุษย์คือ อิสรภาพนั้น ล๊อคไม่เคยใช้คำว่าเสรีภาพแทนแม้สักครั้ง

จะเห็นได้ว่า นอกจากการที่ความเห็นของล๊อคที่ไม่เห็นด้วยกับอิสรภาพตามแนวคิดของฟิลเมอร์ได้ปรากฏอยู่ในบทสรุปหลังการอธิบายความหมายของคำว่าอิสรภาพและเสรีภาพตามแบบตอนที่ยกขึ้นมาทั้ง 3 ตอนแล้ว คำอธิบายคำว่าอิสรภาพของล๊อคยังอ้างอิงไปถึงการไม่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดใดใดหรือการเป็นอิสระจากสิ่งกีดขวางในการกระทำด้วยกันทั้งสิ้น (free from obstruction) ส่วนคำอธิบายคำว่าเสรีภาพนั้นนอกจากจะเป็นคำอธิบายในลักษณะเดียวกับที่ล๊อคใช้คำว่า อิสรภาพอธิบายความหมายของคำว่าเสรีภาพแล้ว คำอธิบายความหมายของเสรีภาพยังไม่จำเป็นต้องอ้างอิงในลักษณะเดียวกับที่การอธิบายคำว่าอิสรภาพ ดังจะเห็นได้จากล๊อคได้อธิบายสถานะที่สมบูรณ์ของเสรีภาพไว้ในตอนที่ 4 ว่ามนุษย์สามารถกำหนดการกระทำใดก็ได้ตามที่เขาเห็นสมควรภายใต้กฎธรรมชาติ จากคำอธิบายนี้ จะเห็นได้ว่าการอธิบายเช่นนี้ไม่ได้เน้นน้ำหนักไปที่การเป็นอิสระจากสิ่งกีดขวางในการกระทำ แต่เน้นน้ำหนักไปที่การมีอิสระในการกระทำภายใต้กฎธรรมชาติ (free to do) การเน้นน้ำหนักที่ต่างกันนี้เป็นเหตุผลหนึ่งที่ล๊อคใช้คำว่า อิสรภาพ ว่าเป็นหนึ่งในสมบัติสามประการของมนุษย์โดยไม่ใช้คำว่าเสรีภาพเลย ทั้งนี้เพราะมนุษย์ผู้ถือครองสิทธิในอิสรภาพจะต่อสู้เพื่อขจัดอุปสรรคในการกระทำได้ด้วยตนเองแล้ว ตามความหมายของอิสรภาพที่หมายถึงการเป็นอิสระจากสิ่งกีดขวางในการกระทำนั้น มนุษย์ผู้อื่นก็สามารถช่วยผู้ที่ถือครองสิทธิในอิสรภาพปกป้องสิทธิดังกล่าวได้โดยการร่วมต่อสู้ป้องกันไม่ให้ผู้ใดมาขัดขวางการกระทำของผู้ที่ถือสิทธินี้ได้ ในขณะที่เสรีภาพซึ่งมีความหมายที่เน้นไปถึงการกระทำอันมีเหตุผลเป็นเครื่องชี้ทางนั้นเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล ไม่มีใครจะใช้เสรีภาพแทนกันได้ แต่ผู้อื่นจะปกป้องอิสรภาพเพื่อให้มนุษย์สามารถกระทำตามสิ่งที่ตนใช้เหตุผลคิดได้

การที่ความหมายของเสรีภาพนั้นเน้นน้ำหนักไปที่การมีเหตุผลเป็นสิ่งชี้ทางนี้มีความหมายเป็นนัยยะสำคัญคือการทำที่มนุษย์ปกครองตนเอง เพราะมนุษย์ได้ใช้เหตุผลเป็นเครื่องชี้ทางไม่ใช่อยู่ภายใต้เจตน์จำนงหรืออำนาจของผู้อื่น มนุษย์กระทำการตามที่ตนเองใช้เหตุผลตัดสินแล้ว เห็นว่าดี มนุษย์แต่ละคนจึงมีความเป็นใหญ่เหนือตนเอง ดังจะเห็นได้จากหนังสือเล่มที่สองว่าด้วยการเมืองการปกครองตอนที่ 123 ว่า “ถ้ามนุษย์อยู่ในสภาวะธรรมชาติ เป็นอิสระดังที่ได้กล่าวไว้

แล้ว;ถ้าเขาเป็นราชาที่มีอำนาจสมบูรณ์เหนือร่างกายและทรัพย์สินของเขาเท่าเท่ากับการเป็นผู้ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดและไม่อยู่ใต้อำนาจใคร ทำไม่เขาจึงละจากเสรีภาพของเขา ทำไม่เขาจึงสละจักรวรรดินี้ และยอมให้ตนอยู่ภายใต้การปกครองและการควบคุมของอำนาจอื่นใด” จะเห็นได้ว่าการที่ล๊อคคืแทนคำว่าเสรีภาพด้วยจักรวรรดิ แสดงให้เห็นว่าการที่มนุษย์แต่ละคนมีเสรีภาพนั้นหมายถึงการที่มนุษย์แต่ละคนมีจักรวรรดิที่ตนเองเป็นกษัตริย์ที่สามารถบัญชาการเพื่อปกป้องร่างกายและทรัพย์สินของเขาอันเป็นการกระทำภายใต้กฎธรรมชาติได้⁵²

เมื่อมนุษย์ได้มาอยู่ในสังคม มนุษย์จะมีเสรีภาพภายใต้กฎหมาย ดังที่ล๊อคคืกล่าวไว้ในตอนที่ 22 ว่า “เสรีภาพของมนุษย์ในสังคม จะไม่ต้องอยู่ภายใต้อำนาจนิติบัญญัติใด นอกจากเป็นอำนาจที่ถูกตั้งขึ้นโดยความยินยอมของประชาชนในสังคมนั้นและไม่ต้องตกอยู่ภายใต้เจตน์จำนงหรือถูกจำกัดโดยกฎเกณฑ์อื่นใด แต่จะต้องเป็นไปตามกฎหมายที่ถูกบัญญัติขึ้นด้วยความไว้ใจ”⁵³

โดยสรุป เสรีภาพหมายถึงการตัดสินใจด้วยตนเองโดยใช้เหตุผลเป็นเครื่องชี้แนะและการกระทำตามการตัดสินใจดังกล่าวโดยปราศจากอุปสรรคขัดขวาง และการมีอิสรภาพทำให้มนุษย์สามารถกระทำตามความคิดอย่างเสรีภายใต้การชี้แนะของเหตุผลได้ จะเห็นได้ว่าความหมายของเสรีภาพได้รวมความหมายของอิสรภาพไว้ด้วย ดังนั้นล๊อคคืจึงใช้อิสรภาพในการอธิบายคำว่าเสรีภาพ และการที่อิสรภาพนั้นเป็นคำที่ใช้เพื่ออธิบายความหมายของเสรีภาพ ความหมายของเสรีภาพตามความคิดของล๊อคคืจึงอ้างอิงถึงเสรีภาพเสมอ อิสรภาพและเสรีภาพเป็นคำที่มีความหมายอย่างเดียวกัน อิสรภาพและเสรีภาพเป็นวิธีการ(means)เดียวกันในการที่มนุษย์ใช้ในการปฏิบัติตามหน้าที่ตามที่กฎธรรมชาติบัญชา กล่าวอีกนัยหนึ่ง มนุษย์มีเสรีภาพจากหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎธรรมชาติ ความแตกต่างระหว่างอิสรภาพและเสรีภาพคือ อิสรภาพเป็นคำอธิบายความหมายของเสรีภาพในมุมมองที่มองเห็นจากภายนอกตัวบุคคลผู้ที่มีหรือใช้เสรีภาพ แต่คำอธิบายของคำว่าเสรีภาพนั้นประกอบด้วยการคิดภายใต้การชี้แนะของเหตุผลซึ่งผู้อื่นไม่อาจมองเห็นได้และความสามารถในการกระทำโดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง(อิสรภาพ) สำหรับเสรีภาพภายใต้สังคมนั้นหมายถึงที่อยู่ภายใต้กฎหมายที่สอดคล้องกับกฎธรรมชาตินั้นเป็นการคิดภายใต้การชี้แนะของเหตุผล กฎหมายนั้นมีหน้าที่ในการรักษาและส่งเสริมเสรีภาพ

⁵² John Locke, *The second treatise of government*, Thomas P. Pearson.ed., p.70.

⁵³ Ibid., p.15.

^{*} James Tully กล่าวไว้ใน *An Approach to Philosophy: Locke in Contexts* ในหน้า 291 ว่า คำว่าเสรีภาพที่ล๊อคคืใช้นั้นมี 2 ความหมาย ได้แก่ เสรีภาพในฐานะเป็นสภาวะหรือเงื่อนไขของเสรีภาพ และเสรีภาพในฐานะอำนาจ การใช้เสรีภาพ(อำนาจ) เป็นวัตถุประสงค์ของสภาวะแห่งเสรีภาพ

จะเห็นได้ว่าเสรีภาพและอิสรภาพไม่ใช่คำที่มีความหมายแย้งกัน แต่เป็นความหมายเดียวกันที่เน้นน้ำหนักต่างกัน กล่าวคือ ความหมายของคำว่าอิสรภาพเป็นการเน้นน้ำหนักไปที่การกระทำโดยเป็นอิสระจากสิ่งกีดขวาง แต่ เสรีภาพนั้นเน้นหนักไปที่การคิดโดยใช้เหตุผลด้วยตนเอง ดังนั้นคำว่าเสรีภาพจึงสัมพันธ์กับเหตุผล(reason) และการเป็นนายของตนเอง(self-master) แม้ ล็อคจะไม่ได้กล่าวว่ากระทำสิ่งใดโดยมีอิสระจากสิ่งกีดขวางจะต้องเป็นการกระทำที่มนุษย์ใช้เสรีภาพในการคิดก็ตาม แต่การที่ล็อคกล่าวว่าอิสรภาพไม่ใช่การทำตามสิ่งที่ตนต้องการทุกอย่างอย่างที่ฟิลาเมอร์อธิบายความหมายของคำว่าอิสรภาพไว้ประการแรกประกอบกับการใช้อิสรภาพตั้งอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎธรรมชาติเป็นประการที่สอง และอิสรภาพเป็นหนึ่งในสมบัติของมนุษย์ที่มนุษย์ต้องพิทักษ์รักษานั้นประกอบกันเป็นประการที่สามนั้นชี้ให้เห็นว่าการกระทำสิ่งใดโดยมีอิสรภาพต้องเป็นการกระทำที่มนุษย์ใช้เสรีภาพในการตัดสินใจว่าการกระทำของตนสอดคล้องกับกฎธรรมชาติอันเป็นการใช้เสรีภาพในการคิดภายใต้หลักเหตุผลด้วย

จะเห็นได้ว่าการเป็นอิสระจากการต้องขึ้นอยู่กับเจตน์จำนงของผู้อื่น(อิสรภาพ)และการกระทำตามความคิดที่มีเหตุผลซึ่งนำได้โดยไม่มีใครขัดขวาง(เสรีภาพ)นั้นเป็นการกล่าวถึงสิ่งเดียวกันที่แต่เป็นการกล่าวถึงจุดเน้นที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เสรีภาพเป็นการมองเน้นที่การคิดอย่าง

*การเป็นอิสระจากการต้องขึ้นอยู่กับเจตน์จำนงของผู้อื่นซึ่งล็อคใช้คำว่าอิสรภาพนั้น เป็นลักษณะของการเป็นอิสระจากสิ่งที่ขัดขวางอย่างที่ Sir Isaiah Berlin เห็นว่าเป็นเสรีภาพโดยนัยลบ ส่วนการกระทำตามความคิดที่มีเหตุผลซึ่งนำได้โดยไม่มีสิ่งใดขัดขวางหรือการมีเสรีที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นลักษณะของเสรีภาพโดยนัยบวก ในขณะที่เสรีภาพนัยบวกและนัยลบนั้นเป็นสิ่งเดียวกันตามความเห็นของล็อคแต่ใน “Two concepts of liberty” นั้น Berlin เสนอว่าแนวคิดเรื่องเสรีภาพนัยบวกและนัยลบนั้นไม่ใช่การกล่าวถึงเรื่องเดียวกันแต่พิจารณาในทางบวกและทางลบเท่านั้น Berlinกล่าวว่า ล็อคมีแนวคิดเรื่องเสรีภาพแนวลบ Berlin กล่าวว่าแนวคิดเรื่องเสรีภาพนั้นมีหลากหลาย แต่เขาจะพิจารณาแนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพแนวคิดหลักสองแนวคิดนั้นคือ แนวคิดเรื่องเสรีภาพนัยบวกและแนวคิดเรื่องเสรีภาพนัยลบ เขากล่าวว่าแนวคิดทั้งสองประการนี้ไม่ใช่เพียงแต่การพิจารณาเรื่องเดียวกันแต่พิจารณาในทางบวกและทางลบเท่านั้น แต่แนวคิดเรื่องเสรีภาพนัยบวกและนัยลบนั้นแตกต่างกัน แต่คำอธิบายเรื่องเสรีภาพมีความคาบเกี่ยวกัน การพัฒนาการให้ความหมายของแนวคิดทั้งสองเป็นไปในทิศทางที่แตกต่างกัน การพัฒนาดังกล่าวนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามหลักตรรกะ ในท้ายที่สุด แนวคิดทั้งสองประการได้ขัดแย้งกันโดยตรง Isaiah Berlin”Two Concepts of Liberty” “in *Political Philosophy* ed. Anthony Quinton (Oxford:Oxford University Press,1982),p.141-152. แต่ Gerald C. Macallum Jr.นั้นไม่เห็นด้วยกับ Berlin ในการจัดกลุ่มนักคิดเข้าค่ายทางความคิดที่แตกต่างกันของเสรีภาพนัยบวก และนัยลบ ดังเช่นเขาได้จัดให้ล็อคอยู่ในค่ายแนวคิดเสรีภาพนัยลบ

เขาเสนอให้พิจารณาแนวคิดเรื่องเสรีภาพให้อยู่ในกระบวนความคิดเดียวกันกล่าวคือเสรีภาพนั้นอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์แบบองค์สาม ความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวคือบุคคล(agent)เป็นอิสระไม่เป็นอิสระจากข้อจำกัดหรืออุปสรรค(constraints) ที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง(actions) Gerald C. Macallum Jr. “Negative

เป็นเสรีส่วนอิสรภาพเป็นการมองเห็นที่การปราศจากอุปสรรคในการกระทำ อย่างไรก็ตาม ทั้งเสรีภาพและอิสรภาพนั้นต่างก็มีเนื้อหาเดียวกัน กล่าวคือ ทั้งเสรีภาพและอิสรภาพจะต้องประกอบไปด้วย การคิดอย่างเป็นเสรีภายใต้กฎธรรมชาติ และ ความเป็นอิสระจากอุปสรรคในการกระทำตามความคิดนั้น

จากเนื้อหาของเสรีภาพข้างต้น จะเห็นได้ว่า เสรีภาพจะต้องอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติ ดังนั้น การทำความเข้าใจความหมายของเสรีภาพจึงต้องศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างเสรีภาพกับกฎธรรมชาติด้วย

เราจะทำความเข้าใจกฎธรรมชาติได้อย่างไร และกฎธรรมชาติดีสัมพันธ์กับอิสรภาพและเสรีภาพอย่างไร การจะเข้าใจเรื่องกฎธรรมชาตินั้นควรตั้งต้นโดยพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างทัศนคติที่แตกต่างกันสองประการในด้านบทบาทของกฎหมายที่สัมพันธ์กับการกระทำของมนุษย์⁵⁴

โดยปกติแล้วเรามักจะเข้าใจว่ากฎหมายเป็นคำสั่งให้กระทำและห้ามการกระทำ มุมมองดังกล่าวนี้ซึ่งพิจารณาว่ากฎหมายเป็นการจำกัดขอบเขตในการกระทำของมนุษย์นั้นเป็นแนวคิดของกฎหมายเชิงลบ

มุมมองอีกมุมมองหนึ่งซึ่งเป็นแนวคิดของกฎหมายในเชิงบวกนั้นพิจารณาว่ากฎหมายที่นำ(guide)เราไปสู่ผลประโยชน์ที่แท้จริง แนวคิดเรื่องกฎหมายของล๊อคในหนังสือสองเล่มว่าด้วยการเมืองการปกครองนั้นเป็นมุมมองในลักษณะนี้ ในหนังสือเล่มดังกล่าวนี้ ล๊อคเห็นว่ากฎหมายไม่ใช่ข้อจำกัดแต่เป็นข้อชี้แนะมนุษย์ผู้มีสติปัญญาและผู้เป็นเสรีให้มุ่งสู่ผลประโยชน์ที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับตัวเขา กฎหมายนั้นเป็นข้อชี้แนะเพื่อความดีทั่วไป(the general good) ล๊อคกล่าวอีกต่อไปว่าแง่มุมทางลบของกฎหมายนั้นไม่ควรจะมองว่าเป็นการจำกัดเพราะกฎหมายปกป้องอันตรายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับตัวเราได้ จุดมุ่งหมายของกฎหมายนั้นไม่ใช่การจำกัดเสรีภาพ แต่เป็นการรักษาและเพิ่มขยายเสรีภาพ

and positive freedom" in *Philosophy, politics and society* , Fourth Series. Peter Laslett, W.G.Runciman and Quentin Skinner (Bristol: Western Printing Services, 1972) p.174-193.

⁵⁴ James Tully, *A discourse on property : John Locke and his adversaries* (Cambridge: Cambridge University Press, 1980), p.43-44.

จุดมุ่งหมายของกฎธรรมชาติคือการเพิ่มขยายเสรีภาพ กล่าวอีกนัยหนึ่งการชี้้นำให้มนุษย์กระทำการต่างๆหรือการกำหนดหน้าที่ที่เหมาะสมกับธรรมชาติของมนุษย์นั้นต้องเป็นการกระทำที่ส่งเสริมเสรีภาพ ทั้งนี้เพราะ มนุษย์มีอำนาจในการตัดสินใจกระทำบางอย่างด้วยการไตร่ตรองด้วยเหตุด้วยผล ไม่ได้ถูกผลักดันให้กระทำการต่างๆโดยความรู้สึกกระวนกระวาย(uneasiness)ซึ่งสัมพันธ์กับความเจ็บปวดหรือความทุกข์(pains) ตามความคิดของล๊อค ธรรมชาติของมนุษย์นี้แตกต่างจากสัตว์อย่างมาก ในขณะที่สัตว์นั้นทำสิ่งต่างๆเพราะแรงกระตุ้นจากความรู้สึกกระวนกระวายซึ่งหมายถึงการที่เจตน์จำนงของสัตว์ถูกผลักดันให้เข้าหาความสุข(pleasures)และหลีกเลี่ยงจากความทุกข์(pains)ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สำหรับมนุษย์ แม้ว่ามนุษย์จะถูกผลักดันด้วยความรู้สึกอย่างเดียวกันกับสัตว์ แต่ด้วยการที่มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความสามารถในการใช้เหตุผลมนุษย์จึงสามารถเข้าใจได้ว่าความสุขประเภทใดเป็นความสุขที่แท้จริง ความสุขใดในปัจจุบันจะนำไปสู่ทุกข์ภัยได้ การใช้เหตุผลเพื่อตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งที่ให้ผลดีต่อตนเองอย่างแท้จริงเป็นความสามารถที่สัตว์ไม่มี⁵⁵

กล่าวโดยสรุปทั้งคนและสัตว์มีเจตน์จำนง (will) อันเป็นอำนาจในการชอบหรือการเลือก (the power of preferring, of choosing) แต่สัตว์ไม่มีเสรีภาพอันหมายถึงอำนาจในการจัดระเบียบความคิดและการเคลื่อนไหวตามความชอบของตน (the power of organizing one's thoughts and movements according to one's own preferences) เสรีภาพจึงมีความสัมพันธ์กับเหตุผล แต่เสรีภาพไม่ใช่สิ่งเดียวกับเหตุผล หากเราพิจารณาภายใต้การชี้้นำของเหตุผลมากเท่าไร เราก็ยังมีเสรีภาพมากขึ้นเท่านั้น เสรีภาพของมนุษย์ผู้มีสติปัญญาคือการบรรลุถึงความดีอันสมเหตุสมผลที่เราเลือกไว้เอง(the end of our freedom is the achievement of the reasonable good we have chosen) ดังที่ล๊อคได้กล่าวไว้ในหนังสือเล่มที่สองว่าด้วยการเมืองการปกครองในตอนที่ 61 ว่ามนุษย์นั้นถูกสร้างขึ้นมาให้มีเสรีภาพและมีเหตุผล ทั้งนี้เพราะเหตุผลนั้นเป็นความเข้าใจระเบียบของโลกและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับระเบียบดังกล่าวในที่สุด กล่าวอีกนัยหนึ่งเสรีภาพจะมีคุณค่าหรือมีความหมายก็ต่อเมื่อสัมพันธ์กับระเบียบของโลกซึ่งเป็นระเบียบของเหตุผล⁵⁶

การที่เสรีภาพเป็นสิ่งที่อยู่ภายใต้กฎธรรมชาติหมายความว่าเสรีภาพถูกจำกัดอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติ การจำกัดเสรีภาพภายใต้กฎธรรมชาตินี้เป็นไปเพื่อให้มนุษย์แต่ละคนไม่ละเมิดสิทธิตามธรรมชาติที่เป็นสมบัติที่มนุษย์แต่ละคนมีนั่นเอง

⁵⁵Raymond Polin, "Locke's conception of freedom" in John Locke: Problems and prospective John W.Milton ed.(Cambridge: Cambridge University Press,1969), p.2

⁵⁶Ibid., p.3.

แนวคิดเรื่องสิทธิจอห์น ล็อค

สิทธิตามแนวคิดของจอห์น ล็อค สามารถแบ่งออกเป็นสองประเภทคือ สิทธิตามธรรมชาติและ สิทธิที่ได้ติดตามมาจากกฎธรรมชาติ

สิทธิตามธรรมชาติที่ปรากฏในหนังสือสองเล่มว่าด้วยการเมืองการปกครองสามารถแบ่งอย่างกว้างๆได้เป็น สิทธิตามธรรมชาติที่เป็นสมบัติ และสิทธิตามธรรมชาติอื่นๆ เช่น สิทธิในการรับมรดกสืบต่อจากบิดามารดา

ในที่นี้ ผู้เขียนจำกัดการศึกษาเพียงแค่สิทธิตามธรรมชาติที่เป็นสมบัติ และสิทธิที่ได้ติดตามมาจากกฎธรรมชาติ

ในการศึกษาสิทธิตามธรรมชาติที่เป็นสมบัติแต่ไม่ศึกษาสิทธิตามธรรมชาติอื่นๆนั้น เนื่องจากเหตุผล 2 ประการ กล่าวคือ ประการแรก สิทธิดังกล่าวเป็นรากฐานให้กับการเสนอแนวคิดทางการเมืองของล็อค เรื่องการปกครองที่ดี ดังที่ สุรินทร์ พิศสุวรรณได้กล่าวไว้ใน “สิทธิ : บทวิเคราะห์ความคิดทางการเมืองของ จอห์น ล็อค”ว่า

“นับแต่การปฏิวัติอันเกรียงไกร เมื่อปี ค.ศ.1688 เป็นต้นมา สังคมการเมืองของอังกฤษผ่านวิฤตการณ์ไปได้โดยไม่มีความรุนแรงเกิดขึ้น ทั้งนี้แน่ละ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะความอัจฉริยะของชาวอังกฤษเองที่มีความสุขุมคัมภีรภาพ(prudence)และมีขันติธรรม(toleration)แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นเพราะอิทธิพลของ จอห์น ล็อค ในการวางหลักเกณฑ์ของความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจระหว่างบุคคลทุกกลุ่มในสังคม ประกอบกับทฤษฎีที่แยบยลอยู่เบื้องหลังกฎเกณฑ์เหล่านี้ที่สำคัญๆ ก็คือ เรื่องสิทธิในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนเสรีภาพในการดำรงชีวิตและใช้จ่ายทรัพย์สินของตน รัฐบาลที่มีขึ้นมาก็เพื่อปกป้องสิทธิอันศักดิ์สิทธิ์นี้เท่านั้น จึงจะดำรงอยู่ไม่ได้หากปราศจากการสมยอม(consent)จากประชาชนทั้งหมด ถ้าหากไม่มีการสมยอมให้อยู่ในอำนาจต่อไปก็ต้องสลายตัวไปตามวาระ ถ้ามีการฝ่าฝืนมติประชาชน ดื้อรั้นอยู่ในอำนาจต่อไปก็ต้องสลายตัวไปตามวาระ ถ้ามีการฝ่าฝืนมติประชาชนดื้อรั้นอยู่ในอำนาจต่อไป **ความรักหวงแหนในสิทธิในร่างกาย เสรีภาพ และทรัพย์สินอันเดียวกันนั้น จะเป็นสาเหตุเพียงพอที่จะนำประชากราษฎรไปสู่การปฏิวัติโค่นล้มรัฐบาล** โดยล็อคใช้คำที่สละสลวยว่า “การอุทธรณ์ต่อสวรรค์”(appeal to heaven) แล้วก็จะมีการจัดตั้งรัฐบาลขึ้นมาใหม่ โดยการสมยอมจากประชาราษฎรทั้งหมดอีกเช่นกัน”(เน้นโดยผู้ศึกษา)⁵⁷

⁵⁷ สุรินทร์ พิศสุวรรณ “สิทธิ:บทวิเคราะห์ความคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อค”ใน สมบัติ จันทรวงศ์ ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ (กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), หน้า 137.

ประการที่สอง การที่หนังสือเล่มที่สองว่าด้วยการเมืองการปกครองของลัทธิ นำเสนอเรื่องต่างๆ เช่น แนวคิดเกี่ยวกับกำเนิดของรัฐบาล และ อำนาจทางการเมืองนั้นชี้ให้เห็นว่าลัทธินำเสนอแนวความคิดทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากการที่ลัทธิได้กล่าวถึงสิทธิตามธรรมชาติอื่นๆ น้อยครั้งมากโดยเปรียบเทียบกับกรกล่าวถึงหรือสิทธิตามธรรมชาติที่เป็นรากฐานของแนวความคิดทางการเมือง ดังนั้นการศึกษาแนวคิดเรื่องสิทธิที่เป็นแนวคิดรากฐานในการนำเสนอแนวความคิดทางการเมืองของลัทธิจึงไม่มีความจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดเรื่องสิทธิตามธรรมชาติอื่นๆ ที่ไม่ได้เป็นรากฐานของแนวความคิดทางการเมือง

สำหรับการที่ผู้ศึกษาได้เลือกศึกษาสิทธิที่ได้ติดตามมาจากกฎธรรมชาตินั้นเนื่องจากสิทธิดังกล่าวนี้สัมพันธ์กับสิทธิตามธรรมชาติที่เป็นสมบัติในแง่ที่ว่าสิทธิดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการใช้เพื่อพิทักษ์รักษาสิทธิที่เป็นสมบัติ สิทธิที่ได้ติดตามมาจากกฎธรรมชาตินี้ลัทธิเรียกอีกอย่างว่าเป็นอำนาจตามธรรมชาติ ดังนั้นกล่าวได้ว่า สิทธิตามธรรมชาติประเภทนี้หมายถึงสิทธิในฐานะเป็นอำนาจ

สิทธิตามธรรมชาติที่เป็นสมบัตินั้นหมายถึงสิทธิอันชอบธรรมตามธรรมชาติที่มนุษย์มีในตนเอง ทรัพย์สินและอิสรภาพของตนในการใช้สอยสิ่งเหล่านี้เพื่อประโยชน์แก่ตน สิทธิประเภทนี้มนุษย์มีมาตั้งแต่เกิด ดังนั้น ลัทธิจึงเรียกสิทธิดังกล่าวว่า สมบัติ ลัทธิอธิบายถึงสมบัตินี้ว่ามนุษย์แต่ละคนมีสมบัติอันเป็นของเขาแต่เพียงผู้เดียว และการที่เขาเป็นสิ่งมีชีวิตในระดับเดียวและประเภทเดียวกับมนุษย์คนอื่นๆ เขามีหน้าที่ที่จะต้องไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ซึ่งหมายความว่าเขาจะต้องไม่ละเมิดสภาวะแห่งเสรีภาพของผู้อื่นตามที่กฎธรรมชาติได้สอนให้เขารักษาตนเองและผู้อื่นด้วยการไม่ทำร้ายผู้อื่นในสมบัติของมนุษย์ผู้อื่นอันประกอบด้วยร่างกายทรัพย์สินและอิสรภาพ

สิทธิในอิสรภาพนั้นเชื่อมสิทธิในร่างกายและทรัพย์สินไว้ในความหมายที่ว่าสภาวะแห่งอิสรภาพเป็นสภาวะที่มนุษย์ไม่มีอุปสรรคในการใช้ร่างกายและทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แก่ตนภายใต้ขอบเขตของกฎธรรมชาติ

สำหรับการทำความเข้าใจสิทธิที่ได้ติดตามมาจากกฎธรรมชาตินั้น ควรทำความเข้าใจถึงเนื้อหาของกฎธรรมชาติเป็นพื้นฐานเสียก่อน

กฎธรรมชาติซึ่งเป็นคำสั่งการให้มนุษย์กระทำสิ่งที่เหมาะสมกับธรรมชาติของเขานั้นมีทั้งสิ้นสามประการได้แก่ ประการแรก มนุษยชาติจำเป็นต้องได้รับการปกป้องรักษา กฎธรรมชาติข้อนี้หมายถึงมนุษย์มีหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาตนเอง และในกรณีที่เขาไม่ได้ตกอยู่ในภาวะที่ต้องดิ้นรนเพื่อพิทักษ์รักษาตนเองแล้ว⁵⁸ เขามีหน้าที่จะต้องพิทักษ์รักษาผู้อื่น ประการที่สอง มนุษย์แต่ละคนถูกกระตุ้นโดยแนวโน้มตามธรรมชาติให้มารวมกันอยู่เป็นสังคมและมีพันธะในการพิทักษ์รักษาสังคม⁵⁹ ประการสุดท้ายมนุษย์มีหน้าที่ต้องสรรเสริญ ให้เกียรติและบูชาพระเจ้าเป็นเจ้าของสำหรับกฎธรรมชาติประการสุดท้ายเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของคริสตศาสนิกชน แต่ไม่มีบทบาทในด้านการกำหนดสิทธิของมนุษย์ตามธรรมชาติว่ามีรายละเอียดอย่างไร

สิทธิที่ได้ติดตามมาจากกฎธรรมชาติแบ่งอย่างกว้างๆออกเป็นสิทธิในการพิทักษ์รักษาตนเอง และผู้อื่นเป็นประการแรก และสิทธิในการพิทักษ์รักษาสังคมเป็นประการที่สอง สิทธิประการแรกเป็นสิทธิที่ได้มาจากการที่มนุษย์ปฏิบัติตามกฎธรรมชาติข้อที่หนึ่ง ส่วนสิทธิประการที่สองได้มาจากการที่มนุษย์ปฏิบัติตามกฎธรรมชาติข้อที่สอง ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงเฉพาะสิทธิประการแรกเพราะเป็นสิทธิที่มนุษย์มีในสภาวะธรรมชาติอันเป็นสภาวะก่อนที่มนุษย์จะดำรงอยู่ในสังคมการเมือง สำหรับสิทธิประการที่สองนั้น ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงในหัวข้อสังคมการเมืองที่ขอบรมต่อไป

สิทธิประการแรก มีปรากฏอยู่ในหนังสือสองเล่มว่าด้วยการเมืองการปกครองของล๊อค ดังตัวอย่างเช่น สิทธิในการลงโทษ สิทธิในการได้รับค่าชดใช้ความเสียหาย สิทธิในการดำรงชีวิต สิทธิในการถือครองทรัพย์สิน สิทธิเหล่านี้เป็นสิทธิในฐานะที่เป็นอำนาจ และเนื่องมาจากสิทธิเหล่านี้เป็นสิทธิที่มนุษย์มีอยู่ในสภาวะธรรมชาติ อำนาจที่มนุษย์มีตามสิทธิเหล่านี้ล๊อคจึงเรียกว่า อำนาจตามธรรมชาติ อำนาจตามธรรมชาตินั้น ล๊อคได้กล่าวไว้ว่ามีสองประการได้แก่

ประการแรก มนุษย์มีอำนาจในการทำสิ่งที่เขาเห็นสมควรในการรักษาตนเองและผู้อื่นภายใต้ขอบเขตของกฎธรรมชาติ

ประการที่สอง มนุษย์มีอำนาจในการลงโทษผู้ที่ทำร้ายผู้อื่นในด้านชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง อำนาจนี้เป็นอำนาจในการลงโทษผู้ที่ละเมิดกฎธรรมชาตินั้นเอง

ทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิเหล่านี้กับกฎธรรมชาติมีลักษณะดังต่อไปนี้ สิทธิในการลงโทษเป็นสิทธิในการบังคับใช้กฎธรรมชาติที่สั่งให้มนุษย์ต้องพิทักษ์รักษาตนเองและผู้อื่น สิทธิในการลงโทษนี้เป็นสิทธิของทุกคน ดังนั้นผู้ที่ลงโทษผู้กระทำผิดได้ คือ ผู้เสียหาย

⁵⁸ James Tully, *A discourse on property: John Locke and his adversaries*, p. 45.

⁵⁹ *Ibid.*, p.48.

และ ผู้อื่นๆ สำหรับสิทธิในการเรียกร้องค่าชดเชยความเสียหายนั้นเป็นสิทธิเฉพาะผู้เสียหายเท่านั้น สิทธินี้ได้มาจากกฎหมายที่สั่งให้มนุษย์รักษาตนเอง และ สิทธิในการดำรงชีวิต สิทธิในการถือครองทรัพย์สินเป็นสิทธิที่ได้มาจากกฎหมายที่สั่งให้มนุษย์รักษาตนเอง

สำหรับอำนาจตามสิทธิเหล่านี้ ผู้ศึกษาจะได้พิจารณาไปตามแต่ละสิทธิที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น กล่าวคือ สิทธิในการลงโทษและสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายนี้ ล็อคได้อธิบายว่าเป็นอำนาจที่ได้มาจากกฎหมาย สำหรับสิทธิในการลงโทษนั้นเป็นอำนาจตามธรรมชาติประการที่สอง

ส่วนสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายเป็นอำนาจตามธรรมชาติประการแรก สำหรับสิทธิในการดำรงชีวิตซึ่งรวมสิทธิในการถือครองทรัพย์สินไว้ด้วยนั้น แม้ว่าล็อคจะไม่กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นอำนาจ แต่การที่ล็อคได้กล่าวถึงอำนาจตามธรรมชาติที่มนุษย์ทุกคนมีอำนาจหนึ่งว่าเป็นอำนาจในการทำสิ่งที่เขาเห็นสมควรในการรักษาตนเองและผู้อื่นภายใต้ขอบเขตธรรมชาตินั้นก็เพียงพอที่จะกล่าวได้ว่า สิทธิในการดำรงชีวิต นั้นเป็นสิทธิในฐานะที่เป็นอำนาจ

สังคมการเมืองที่ชอบธรรม

กำเนิดของสังคมการเมือง

แม้มนุษย์ในสภาวะธรรมชาตินั้นมีกฎหมายที่คอยควบคุมอยู่ แต่การที่กฎหมายไม่ได้จารึกไว้ในที่แห่งอื่นใดนอกจากภายในจิตใจของมนุษย์ รวมทั้งการค้นพบกฎหมายก็ต้องใช้เหตุผล การละเมิดกฎหมายจึงเกิดขึ้นได้หากมนุษย์ไม่ใช้เหตุผลเป็นเครื่องนำทาง เมื่อมนุษย์แต่ละคนในสภาวะธรรมชาติเป็นผู้ที่ตัดสินความขัดแย้งด้วยตนเอง ผู้ที่ใช้เหตุผลก็จะตัดสินด้วยความเที่ยงธรรมและลงโทษผู้กระทำความผิดหรือผู้ละเมิดกฎหมายเพียงพอกับระดับความผิด ส่วนผู้ที่ไม่ใช้เหตุผลปล่อยให้อคติ ความเคียดแค้นชักนำจิตใจแล้ว ก็อาจละเมิดกฎหมายหรือไม่ก็ลงโทษผู้ที่กระทำความผิดต่อตนอย่างโหดร้ายได้

ล็อคได้กล่าวถึงความบกพร่องในสภาวะธรรมชาตินี้ว่ามีทั้งสิ้นสามประการได้แก่

⁴That,he who has suffered the damage has a right to demand in his own name,and he alone can remit : the damnified person has this power of appropriating to himself the goods or service of the offender, by right of self-preservation, as every man has a power to punish the crime, to prevent its being committed again, by the right he has of preserving all mankind, and doing all reasonable things he can in order to that end โปรดดู John Locke, The Second Treatise of Government, Thomas P. Pearson ed., p.11.

ประการแรก ในสภาวะธรรมชาติขาดกฎหมายซึ่งเป็นที่รับรู้โดยทั่วไปที่ได้บัญญัติขึ้นด้วยการที่ประชาชนให้การยินยอมให้เป็นมาตรฐานในการตัดสินผูกมัด และมาตรฐานร่วมในการตัดสินข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างพวกเขาทั้งหมด ข้อบกพร่องประการนี้มีสาเหตุจากการที่กฎธรรมชาติ มิได้จารึกไว้ในที่อื่นใด นอกจากภายในจิตใจของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์สามารถค้นพบได้ด้วยการใช้เหตุผล อย่างไรก็ตาม ความเห็นแก่ตัว การใช้อารมณ์ และความโง่เขลาของมนุษย์บางคนก็กระทำการละเมิดกฎธรรมชาติได้

ข้อบกพร่องประการที่สองคือในสภาวะธรรมชาติขาดผู้พิพากษาที่เที่ยงธรรมในการทำหน้าที่ตัดสินข้อขัดแย้งประการที่สอง ในสภาวะธรรมชาติขาดผู้พิพากษาที่เป็นที่รู้จักและวางตัวเป็นกลางที่มีอำนาจหน้าที่(authority) ในการตัดสินความขัดแย้งทั้งหมด การตัดสินคดีดังกล่าวนี้ขึ้นอยู่กับกฎหมายที่ได้จัดตั้งขึ้นบังคับใช้ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ในสภาวะธรรมชาตินั้นมนุษย์เป็นผู้พิพากษาและผู้บังคับคดีใช้กฎธรรมชาติด้วยตนเอง แต่ถ้ามนุษย์ปล่อยให้คดี ความหลงใหล กิเลสตัณหาและความพยาบาทชักนำ เขาอาจตัดสินเกินเลยไปด้วยอารมณ์ที่มากเกินไปในกรณีของตนเอง เช่นเดียวกับความไม่สนใจใฝ่ดีละเลยทำให้พวกเขาละเลยในกรณีของคนอื่น

ประการที่สาม ในสภาวะธรรมชาติ ขาดอำนาจที่สนับสนุนคำพิพากษาและให้การบังคับคดีที่เหมาะสม พวกเขาหากถูกล่วงละเมิดโดยไม่ยุติธรรมแล้วมักจะล้มเหลวในสถานที่เขาสามารถใช้กำลังเข้าจัดการกับความไม่ยุติธรรมที่เขาประสบ การต่อต้านเช่นนั้นในหลายครั้งกลับทำให้การลงโทษเป็นอันตรายมาก และบ่อยครั้งเป็นอันตรายกับผู้ที่ยพยายามใช้มันด้วย

ข้อบกพร่องในสภาวะดังกล่าวนี้ผลักดันให้มนุษย์ออกจากสภาวะธรรมชาติเพื่อมาจัดตั้งสังคมการเมืองให้เป็นหลักประกันที่มีมั่นคงยิ่งขึ้นในการพิทักษ์รักษาสมบัติของตนเองและผู้อื่น

การจัดตั้งสังคมการเมืองนั้นจะกระทำได้โดยความยินยอมเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากการที่ลือคกล่าวว่

“มนุษย์ซึ่งอิสระเสรีและเสมอภาคกันโดยธรรมชาติ ไม่อาจจะยอมให้ถูกจูดกระชากออกจากสภาวะนี้ และถูกบังคับให้อยู่ใต้อำนาจการเมืองของผู้อื่นโดยปราศจากความยินยอมของเขาเอง และโดยความยินยอมนี้ มนุษย์สามารถทำความตกลงกับมนุษย์ผู้อื่นในการที่จะเข้ามาอยู่ร่วมกันและรวมกันเป็นสังคมเพื่อการดำรงอยู่ของพวกเขาตนเอง เพื่อความปลอดภัยของกันและกัน

เพื่อความสงบสุขแห่งชีวิตของพวกเขา เพื่อการเสวยสุขอย่างสันติจากสิ่งที่เป็นของพวกเขาเอง และเพื่อให้รอดพ้นได้ดียิ่งขึ้นจากการรุกรานของผู้ที่ต้องการก่อกวนและทำร้ายพวกเขา”⁶⁰

สังคมการเมืองที่ก่อตั้งขึ้นนี้มีวัตถุประสงค์ของสังคมการเมืองเป็นการพิทักษ์รักษาสมบัติของสมาชิกในสังคมการเมืองซึ่งมนุษย์จะบรรลุได้ดีกว่าในสภาวะธรรมชาติ ทั้งนี้เพราะภายใต้สังคมการเมือง มนุษย์จะได้รับความคุ้มครองจากกำลังของสังคมเพื่อตัดสินข้อพิพาทต่างๆ

กำเนิดขององค์กรที่ใช้อำนาจรัฐ

ภายหลังการก่อตั้งสังคมการเมือง สังคมการเมืองมีสิทธิในการพิทักษ์รักษาตนเองซึ่งทำได้โดยการก่อตั้งองค์กรนิติบัญญัติ องค์กรนิติบัญญัติเป็นองค์กรที่จัดระเบียบสมาชิกและองค์กรในสังคมในฐานะหน่วยเดียวกันเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของรัฐได้ การก่อตั้งองค์กรนิติบัญญัตินี้เป็นสิ่งแรกที่มนุษย์ที่ทำสัญญาตกลงร่วมกันก่อตั้งสังคมการเมืองต้องกระทำ ภายหลังจากจัดวางระเบียบของรัฐแล้ว สังคมการเมืองจะก่อตั้งองค์กรบริหารเพื่อบังคับใช้กฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติจัดตั้งขึ้นเพื่อจัดระเบียบความสัมพันธ์ในสังคมการเมืองได้อย่างมีความต่อเนื่อง

ในการก่อตั้งองค์กรนิติบัญญัติและองค์กรบริหารนั้นมนุษย์ได้มอบอำนาจตามธรรมชาติสองประการที่มนุษย์มีในสภาวะธรรมชาติให้กับสังคมการเมือง

การสละอำนาจตามธรรมชาติประการแรกจะเห็นได้จากการที่ลือคกล่าวไว้ในตอนที่ 87 ว่า “มนุษย์เกิดมาพร้อมด้วยสิทธิในเสรีภาพอย่างสมบูรณ์ และมีสิทธิในการแสวงหาความสุขจากสิทธิและอภิสิทธิ์ที่มนุษย์ได้รับจากกฎธรรมชาติ มนุษย์แต่ละคนมีสิทธิดังกล่าวเท่าเทียมกัน มนุษย์มีอำนาจตามธรรมชาติในการพิทักษ์รักษาสมบัติของตนและยังมีอำนาจในการตัดสินและลงโทษผู้ที่ละเมิดกฎธรรมชาติ เพราะไม่มีสังคมการเมืองใดที่จะดำรงอยู่ได้โดยปราศจากอำนาจในการพิทักษ์รักษาสมบัติ และเพื่อที่จะลงโทษผู้ที่ละเมิดสมบัติได้นั้น สมาชิกทุกคนในสังคมการเมืองจะต้องสละอำนาจในการพิทักษ์สมบัติให้อยู่ในมือของชุมชนในทุกกรณีที่จะไม่ละเว้นตัวเขาจากการอุทธรณ์ต่อกฎหมายซึ่งสร้างขึ้นโดยชุมชนให้ปกป้องคุ้มครองตนเอง บังคับบุคคลซึ่งไม่มีอำนาจในการตัดสินคดีเองเพราะชุมชนจะเป็นกรรมการโดยการบัญญัติกฎหมายที่บังคับใช้กับทุกคนขึ้น และโดยกำหนดบุคคลที่ได้รับอำนาจหน้าที่จากชุมชนในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อตัดสินข้อพิพาท ที่อาจ

⁶⁰ ฟงศ์เพ็ญ ศกุนตาทัย. ทฤษฎีการเมืองยุคใหม่ (กรุงเทพฯ : สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2536), หน้า 53.

เกิดขึ้นในหมู่สมาชิก เกี่ยวกับเรื่องสิทธิและลงโทษสมาชิกในสังคมที่ละเมิดหรือกระทำผิดต่อสังคม ด้วยบทลงโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย”⁶¹

สำหรับการสละอำนาจประการที่สองนั้น ล็อกคได้กล่าวไว้ในตอนที่ 130 ว่า “ปัจเจกบุคคลได้มอบอำนาจทั้งหมดให้อยู่ในมือของชุมชนซึ่งจะอาศัยเสียงส่วนใหญ่ในการแต่งตั้งผู้ที่มีอำนาจในการลงโทษผู้ที่ละเมิดกฎธรรมชาติ และใช้กำลังตามธรรมชาติของเขาซึ่งเดิมเขาได้ใช้ในการบังคับใช้กฎธรรมชาตินั้นเพื่อช่วยเหลืออำนาจบริหารของสังคม”⁶² หน้าที่ที่ปัจเจกบุคคลจะต้องมอบกำลังของเขาสะท้อนอย่างชัดเจนในนิยามของคำว่า “อำนาจทางการเมือง” ที่ว่า “สิทธิที่จะสร้างกฎหมายที่มีบทประมวลลงโทษถึงตาย รวมทั้งบทลงโทษอื่นที่เบากว่าทั้งหมด ... และใช้อำนาจของชุมชนที่จะปฏิบัติการตามกฎหมายดังกล่าว และป้องกันชุมชนจากการรุกรานภายนอก”⁶³

สำหรับอำนาจประการแรกนั้นปัจเจกบุคคลได้สละไปเพื่อให้ได้รับการควบคุมโดยกฎหมายของรัฐเท่าที่จำเป็นต่อการพิทักษ์ตนเองและสังคม

สำหรับอำนาจประการที่สองนั้น ล็อกคได้กล่าวไว้ในตอนที่ 130 ว่าปัจเจกบุคคลได้มอบอำนาจทั้งหมดให้อยู่ในมือของชุมชนซึ่งจะอาศัยเสียงส่วนใหญ่ในการแต่งตั้งผู้ที่มีอำนาจในการลงโทษผู้ที่ละเมิดกฎธรรมชาติ และใช้กำลังตามธรรมชาติของเขาซึ่งเดิมเขาได้ใช้ในการบังคับใช้กฎธรรมชาตินั้นเพื่อช่วยเหลืออำนาจบริหารของสังคม หน้าที่ที่ปัจเจกบุคคลจะต้องมอบกำลังของเขาสะท้อนอย่างชัดเจนในนิยามของคำว่า “อำนาจทางการเมือง” ที่ว่ากฎหมายของรัฐนี้จำกัดขอบเขตของเสรีภาพตามธรรมชาติไปบ้างแต่มิได้สูญหายไปและการจำกัดขอบเขตของเสรีภาพนี้ยังเป็นไปเพื่อพิทักษ์รักษาสมบัติของปัจเจกบุคคลในรัฐให้ดียิ่งขึ้นอันเป็นจุดประสงค์สำคัญของการมารวมตัวกันเป็นรัฐ สิทธิตามธรรมชาติที่ปัจเจกบุคคลมีก่อนที่จะเข้ามารวมกันอยู่ในสังคมการเมืองนั้นจะได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมาย ดังนั้นพลเมืองจึงมีสิทธิภายใต้กฎหมาย ฝ่ายนิติบัญญัติของรัฐซึ่งมีหน้าที่ออกกฎหมายนั้นได้รับอำนาจทั้งสองประการดังได้กล่าวไว้ข้างต้น⁶⁴

สำหรับอำนาจประการแรกนั้นฝ่ายนิติบัญญัติได้ใช้โดยการออกกฎหมายต่างๆ เพื่อพิทักษ์รักษาสมบัติ การก่อตั้งองค์กรนิติบัญญัติให้มีหน้าที่ออกกฎหมายนั้นเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องใน

⁶¹ John Locke, *The Second Treatise of Government*, Thomas P. Peardon ed., p. 48.

⁶² Ibid., pp. 72-73.

⁶³ Ibid., pp. 3-4.

⁶⁴ Ibid., p.72.

สภาวะธรรมชาติที่ขาดมาตรฐานร่วมในการตัดสินถูกผิด(ข้อบกพร่องของสภาวะธรรมชาติประการที่หนึ่ง)

สำหรับอำนาจประการที่สองซึ่งเป็นอำนาจในการลงโทษนั้นมีความเชื่อมโยงกับอำนาจประการแรกในลักษณะที่ว่าอำนาจประการนี้เป็นการบังคับให้อำนาจประการแรกมีผลบังคับใช้เกิดขึ้นได้ อำนาจประการนี้ฝ่ายนิติบัญญัติจะมอบหมายให้ฝ่ายบริหารเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ ตามความคิดของลอร์ด องค์การบริหารนอกจากจะมีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายแล้วยังมีหน้าที่ในการตัดสินข้อพิพาทต่างๆด้วย ดังนั้นแล้วองค์การบริหารจึงมีทั้งอำนาจบริหารและตุลาการ องค์การบริหารนี้เป็นองค์กรที่แก้ไขข้อบกพร่องในสภาวะธรรมชาติประการที่สองและสาม

อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารนี้ต้องเป็นไปเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของรัฐเท่านั้น เพราะปัจเจกบุคคลมอบอำนาจตามธรรมชาติสองประการให้กับสังคมนั้นเป็นไปโดยมีเงื่อนไขว่าต้องเป็นไปเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวเท่านั้น ความแตกต่างระหว่างการมอบอำนาจตามธรรมชาติประการแรกกับการมอบอำนาจประการที่สองคือ อำนาจประการที่สองปัจเจกบุคคลได้มอบให้กับสังคมการเมืองทั้งหมด ส่วนอำนาจประการแรกนั้นปัจเจกบุคคลได้ให้ไว้เฉพาะที่จำเป็นต่อการบรรลุจุดมุ่งหมายของรัฐ ดังนั้นหมายความว่าปัจเจกบุคคลยังคงมีอำนาจในการพิทักษ์รักษาตนเองเหลืออยู่เพราะไม่ได้ให้ไปทั้งหมด กล่าวคือ ปัจเจกบุคคลยังมีสิทธิในการพิจารณาและกระทำตามความคิดของตนในสิ่งที่ตนเห็นสมควรหากว่าไม่ขัดกับกฎหมาย สิ่งใดที่กฎหมายไม่ได้ระบุไม่ได้หมายความว่าประชาชนไม่สามารถกระทำได้ แต่ปัจเจกบุคคลไม่มีสิทธิกระทำการที่ผิดกฎหมาย ดังนั้นในสังคมการเมือง สิทธิและเสรีภาพที่มนุษย์(ผู้ปกครองและประชาชน)มีเป็นสิทธิเสรีภาพที่อยู่ภายใต้กฎหมาย อย่างไรก็ตาม กฎหมายนี้ ต้องเป็นกฎหมายที่ยึดตามหลักนิติธรรม ดังจะได้กล่าวไว้ในหัวข้อต่อไป

นอกจากอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้นแล้ว อำนาจอีกประการหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อการดำรงอยู่ของรัฐคืออำนาจสมพันธ์ อำนาจนี้เป็นอำนาจในการดำเนินนโยบายและดูแลด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศโดยมีวัตถุประสงค์คือการป้องกันตนเองจากชุมชนภายนอก อำนาจนี้ไม่มีองค์กรเฉพาะคอยดูแล โดยทั่วไปจะอยู่กับองค์การบริหารเพราะในการดำเนินความสัมพันธ์กับต่างประเทศ บางครั้งต้องอาศัยการตัดสินใจอย่างเร่งด่วน

จะเห็นได้ว่า การจำแนกอำนาจของลอร์ดแบ่งออกเป็นสามองค์กร คือ นิติบัญญัติ บริหาร และสมัชชาพันธ์ แต่การที่อำนาจสมัชชาพันธ์รวมอยู่ในอำนาจบริหารได้ ในที่สุด การจำแนกอำนาจของรัฐจึงลดลงมาเหลือเพียง องค์กัรนิติบัญญัติและบริหารเท่านั้น⁶⁵

ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับประชาชน

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับประชาชนเป็นไปภายใต้การที่ประชาชนมอบความไว้วางใจให้ผู้ปกครองปฏิบัติหน้าที่เพื่อความดีสาธารณะอันเป็นแนวคิดเรื่องทรัสต์ แนวความคิดเรื่องทรัสต์มีลักษณะดังต่อไปนี้⁶⁶ ประชาชนเป็นผู้มอบอำนาจด้วยความไว้วางใจให้องค์กรฝ่ายนิติบัญญัติดำรงอำนาจสูงสุด และรัฐบาลเป็นตัวแทนของประชาชนในการจัดการบริหารทรัสต์ เพื่อจุดมุ่งหมายที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น ประชาชนไว้วางใจให้เขาทำสิ่งที่แต่ละคนมีสิทธิกระทำแทนตนเองเพื่อให้สามารถทำสิ่งดังกล่าวได้ดีกว่าการที่แต่ละคนทำเองในสภาวะธรรมชาติ แต่ประชาชนไม่ได้ยกมอบอำนาจให้ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารโดยไม่มีเงื่อนไขและประชาชนก็ได้ยกสิทธิทั้งหมดของเขาให้ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร

ทรัสต์ประกอบด้วย บุคคล 3 ฝ่าย ฝ่ายแรกคือ ฝ่ายผู้สร้างทรัสต์หรือผู้มอบความไว้วางใจ (the trustor) ฝ่ายที่สองคือ ผู้ได้รับมอบความไว้วางใจให้จัดการบริหารทรัสต์ หรือเรียกว่า ทรัสต์ตี (the trustee) และฝ่ายสุดท้ายคือผู้ได้รับประโยชน์จากทรัสต์ (the beneficiary) ซึ่งทรัสต์ก็ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อประโยชน์ของฝ่ายนี้ ตามความเห็นของลอร์ด ทรัสต์มี 2 ฝ่ายคือ ประชาชนซึ่งเป็นผู้มอบความไว้วางใจและผู้ได้รับประโยชน์ในเวลาเดียวกัน และฝ่ายรัฐบาลซึ่งเป็นทรัสต์อีกฝ่ายหนึ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่ายคือทรัสต์มีหน้าที่รับใช้ผู้มอบความไว้วางใจและผู้ได้รับประโยชน์ และเขาอาจถูกถอดถอนได้โดยผู้มอบความไว้วางใจหากเขาละเลยหน้าที่ แนวคิดเรื่องทรัสต์นี้ได้ให้สิทธิประชาชนในการปฏิวัติด้วยดังจะกล่าวต่อไป

จะเห็นได้ว่า ลอร์ด ได้เสนอให้รัฐบาลมีอำนาจจำกัด เพราะอำนาจของผู้ปกครองจำกัดอยู่ภายใต้วัตถุประสงค์ในการรวมตัวเป็นสังคมการเมืองนั้นคือการบรรลุความดีสาธารณะซึ่งเป็นไปได้โดยการปกครองภายใต้กฎหมายที่ยึดตามหลักนิติธรรม

⁶⁵ พงศ์เพ็ญ ศกุนตาทัย. ทฤษฎีการเมืองยุคใหม่, หน้า 56.

⁶⁶ สมฤดี วิศวะเวทย์, ปรัชญาของจอห์น ล็อค, หน้า 233-234.

กฎหมายที่ยึดตามหลักนิติธรรมตามความคิดของลี้คือนั้นมีลักษณะสองประการคือ
 ประการแรก กฎหมายนั้นต้องมีที่มาจากกระบวนการที่ชอบธรรมกล่าวคือกฎหมายต้อง
 ผ่านกระบวนการให้ความยินยอมจากประชาชน

ประการที่สอง กฎหมายนั้นต้องมีเนื้อหาที่ชอบธรรม หลักข้อนี้หมายความว่าเนื้อหาของ
 กฎหมายนั้นเป็นไปเพื่อการพิทักษ์รักษาตนเองและผู้อื่นอันเป็นวัตถุประสงค์ของรัฐ จะเห็นได้ว่า
 กฎหมายนั้นจะต้องมีเนื้อหาที่เป็นการปฏิบัติตามกฎธรรมชาติข้อที่ 1 นั้นเอง วัตถุประสงค์ของรัฐ
 ดังกล่าวลี้คเรียกว่า ความดีสาธารณะหรือประโยชน์สาธารณะ

การยึดหลักนิติธรรมนี้สะท้อนให้เห็นในตอนที 142 ที่ลี้คได้สรุปขอบเขตอำนาจของฝ่าย
 นิติบัญญัติไว้ว่ามี 4 ประการได้แก่

ประการแรก ฝ่ายนิติบัญญัติต้องออกกฎหมายเพื่อเป็นหลักในการปกครองประเทศ ทั้งนี้
 ต้องทำการประกาศกฎหมายดังกล่าวให้เป็นที่ทราบโดยทั่วไป และกฎหมายนั้นต้องใช้บังคับเป็น
 การทั่วไป

ประการที่สอง กฎหมายต้องบัญญัติขึ้นเพื่อความดีสาธารณะเท่านั้น กฎหมายจะบัญญัติ
 ขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์อื่นไม่ได้

ประการที่สาม ฝ่ายนิติบัญญัติจะออกกฎหมายบังคับให้ประชาชนเสียภาษีโดยปราศจาก
 ความยินยอมของประชาชนไม่ได้

ประการที่สี่ ฝ่ายนิติบัญญัติ ไม่มีสิทธิในการถ่ายโอนอำนาจในการออกกฎหมายของตน
 ไปให้ผู้อื่นใด

ขอบเขตอำนาจนิติบัญญัติประการที่หนึ่งและสองชี้ให้เห็นว่าเนื้อหาของกฎหมายต้องมี
 ความยุติธรรม สำหรับขอบเขตอำนาจนิติบัญญัติประการที่หนึ่งนั้นมีความยุติธรรมเพราะประชา
 ชนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ดังนั้นกฎหมายซึ่งเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิตามธรรมชาติ
 ของมนุษย์จึงต้องบังคับใช้อย่างเท่าเทียมกัน สำหรับขอบเขตอำนาจนิติบัญญัติประการที่สามและ
 สี่นั้นกล่าวถึงการที่ฝ่ายนิติบัญญัติสามารถออกกฎหมายและปฏิบัติหน้าที่ได้นั้นเนื่องมาจากฝ่าย
 นิติบัญญัติให้ความยินยอม การที่ฝ่ายนิติบัญญัติไม่สามารถตัดสินใจออกกฎหมายได้เองโดยไม่
 ต้องอาศัยการให้ความยินยอมจากประชาชนนั้นเป็นเรื่องที่ยุติธรรมแล้ว ทั้งนี้เพราะอำนาจของ
 ฝ่ายนิติบัญญัตินั้นได้มาจากประชาชนมอบให้เพื่อให้พิทักษ์รักษาสมบัติของประชาชน ไม่ใช่เป็น
 การมอบให้แบบสิทธิ์ขาด ดังนั้นฝ่ายนิติบัญญัติต้องบัญญัติกฎหมายโดยที่ฝ่ายนิติบัญญัติต้อง

อาศัยความยินยอมของประชาชนอันเป็นฐานที่มาของอำนาจ สำหรับขอบเขตของอำนาจนิติบัญญัติในประการที่สี่นั้น ประชาชนผู้มอบอำนาจการปกครองให้ฝ่ายนิติบัญญัติเท่านั้นไม่ได้มอบให้ฝ่าย นิติบัญญัตินำอำนาจที่ตนได้รับมอบไปโอนให้ผู้อื่นได้ ทั้งนี้เพราะอำนาจที่ได้นั้นประชาชนไม่ให้โดยสิทธิ์ขาด แต่ให้ในลักษณะของการฝากไว้ด้วยความไว้วางใจให้พิทักษ์รักษาสมบัติของประชาชน นอกจากขอบเขตของอำนาจนิติบัญญัติแล้ว แนวคิดของลอร์ดอีกประการหนึ่งที่ทำให้เห็นว่ากฎหมายนั้นต้องมีที่มาโดยอาศัยความยินยอมจากประชาชน ดังปรากฏในหนังสือสองเล่มว่าด้วยการเมืองการปกครอง ตอนที่ 212 และ 134 สำหรับในตอนที่ 212 ลอร์ดกล่าวว่า ฝ่ายนิติบัญญัติคือคนที่ประชาชนให้ความยินยอมในการมอบอำนาจให้ทำหน้าที่บัญญัติกฎหมาย ความยินยอมจากประชาชนเป็นสิ่งที่สำคัญมากเพราะหากปราศจากการให้ความยินยอมจากประชาชนแล้ว ฝ่ายนิติบัญญัติจะไม่มีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมายที่สามารถผูกพันให้คนในรัฐอื่น ๆ ปฏิบัติตามได้ สำหรับในตอนที่ 134 ลอร์ดกล่าวว่า อำนาจนิติบัญญัติจะอยู่ในมือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่สาธารณชนได้กำหนดขึ้นเท่านั้น คำสั่งของใครก็ตามที่ได้รับการสนับสนุนด้วยอำนาจอื่นใดที่ไม่ใช่อำนาจ นิติบัญญัตินั้นไม่มีผลผูกพันให้ประชาชนปฏิบัติตามหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คำสั่งดังกล่าวไม่มีสถานะของความเป็นกฎหมาย ทั้งนี้เพราะขาดเสียซึ่งความยินยอมจากประชาชนที่จะมอบหมายอำนาจในการบัญญัติกฎหมาย ความยินยอมดังกล่าวนี้ ประชาชนเป็นผู้มอบให้กับฝ่ายนิติบัญญัติเท่านั้น⁶⁷

เพื่อให้รัฐบาลและประชาชนสัมพันธ์ภายใต้กฎหมายที่ยึดตามหลักนิติธรรม ลอร์ดได้เสนอกลไกในการจำกัดอำนาจหรือกลไกในการควบคุมอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ทั้งนี้เพราะหากไม่จำกัดอำนาจของรัฐบาล มีความเป็นไปได้ที่ผู้ปกครองจะละเมิดสิทธิตามธรรมชาติของผู้ใต้ปกครอง เพราะผู้ปกครองเองก็เช่นเดียวกับผู้ใต้การปกครองตรงที่ต่างก็เป็นมนุษย์ที่ยังมีความอยากในอำนาจอยู่

กลไกดังกล่าวมีทั้งสิ้นสามประการ ดังต่อไปนี้

1. ลอร์ดสนับสนุนรูปแบบของฝ่ายนิติบัญญัติที่สมาชิกทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นตัวแทนที่ได้รับการคัดเลือกจากประชาชนตามกำหนดเวลา ตามรูปแบบนี้ ประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติและอำนาจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติจะสิ้นสุดลงตามวาระ เมื่อหมดวาระแล้ว สมาชิกฝ่ายนิติบัญญัติเดิมก็จะกลับเป็นประชาชนที่ไม่มีส่วนในการใช้อำนาจนิติบัญญัติ เว้นแต่ว่าเขาจะได้รับการคัดเลือกให้ทำหน้าที่นิติบัญญัติอีกครั้ง และการที่ผู้สมัครเป็นตัวแทนของประชาชนเพื่อ

⁶⁷ Ibid., pp. 74-75.

ทำหน้าที่ในฝ่ายนิติบัญญัติจะได้รับการคัดเลือกหรือไม่ขึ้นอยู่กับทำให้การสนับสนุนของประชาชน ตัวแทนที่ดำรงตำแหน่งในองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติอยู่จึงต้องใส่ใจผลประโยชน์ของประชาชน

2. ข้อจำกัดอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติอีกประการหนึ่ง ลีคคแนะนำให้มีการจำกัดช่วงเวลาในการประชุม

ดังที่ลีคคได้กล่าวไว้ในตอนที่ 143 ว่า “การออกกฎหมายใช้เวลาไม่นาน ดังนั้นไม่มีความจำเป็นที่อำนาจนิติบัญญัติจะต้องอยู่ตลอดเวลา และก็ไม่ได้มีภาระงานอะไรให้ทำตลอดเวลา และเพราะว่ามันเป็นเรื่องเข้าย่นใจต่อความอ่อนแอของมนุษย์ที่กระหายในอำนาจ ผู้ที่มีอำนาจในการออกกฎหมายและมีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย เขาอาจจะยกเว้นตนเองจากการปฏิบัติตามกฎหมายที่ตนเองบัญญัติและบัญญัติและบังคับใช้กฎหมายขึ้นเพื่อประโยชน์ของตนเอง ด้วยเหตุดังกล่าว เขาก็จะมีผลประโยชน์ส่วนตนที่แยกจากผลประโยชน์ของชุมชน อันเป็นเรื่องที่ตรงกันข้ามกับวัตถุประสงค์ของสังคมและรัฐบาลซึ่งพิจารณาถึงความดีสาธารณะอย่างที่เราจะเป็น (ยึดถือความดีสาธารณะ: ผู้แปล) อำนาจนิติบัญญัติจะกำหนดให้อยู่ในมือของบุคคลต่างต่างหลากหลายที่เข้าประชุมกันตามระยะเวลาที่กำหนด พวกเขามีอำนาจในการออกกฎหมายหรือพวกเขาร่วมกับคนอื่น ๆ มีอำนาจร่วมกันในการออกกฎหมาย”⁶⁸ ลีคคได้ให้เหตุผลในการกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติไว้ว่า “เมื่อเขาได้ปฏิบัติหน้าที่ในการออกกฎหมาย เขาได้แยกตัวเองออกมาอีกครั้ง เมื่อเขาได้ออกกฎหมายแล้ว ตัวเขาก็อยู่ภายใต้กฎหมายที่เขาเองได้บัญญัติขึ้นการที่เขาต้องปฏิบัติตามกฎหมาย นี้จะคอยผูกมัดให้เขาต้องบัญญัติกฎหมายเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะ”⁶⁹

3. กลไกประการต่อไปที่มีความสำคัญมากคือ การที่ลีคคเสนอให้ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติแยกจากกันเพื่อเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน เหตุผลสำคัญที่ลีคคสนับสนุนการแยกอำนาจนั้นปรากฏอยู่ในตอนที่ 143 ว่า “มันเป็นเรื่องเข้าย่นใจต่อ

⁶⁸Ibid., p.82.

⁶⁹Ibid., p. 85. .

แนวคิดในการแบ่งอำนาจหน้าที่และแบ่งแยกนิติบัญญัติและอำนาจหน้าที่ Harrington ได้ให้ความชอบธรรมและคำอธิบายไว้ในแนวเดียวกับลีคคแต่เป็นผู้มาก่อนลีคค Harrington ได้ให้เหตุผลพื้นฐานซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีและเหตุผลดังกล่าวจำเป็นต่อการธำรงรักษาเสรีภาพ นั่นคือ เสรีภาพจะได้รับความกระทบกระเทือน ถ้าหากว่าผู้ออกกฎหมายและใช้กฎหมายเป็นบุคคลคนเดียวกัน ผู้สนใจโปรดดู Carl J. Friedrich, Constitutional Government and Democracy (London: Blaisdell Publishing Company, 1968. หน้า 175.

ความอ่อนแอของมนุษย์ที่กระหายอำนาจ เพราะผู้ที่มีอำนาจในการตรากฎหมายและมีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายนั้น อาจจะถูกเว้นตนเองจากการที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่ตนเองได้ตราขึ้น และกำหนดกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายเพื่อประโยชน์ของตนเอง”⁷⁰

การแยกอำนาจนี้ไม่ได้หมายความว่า เป็นการแยกอำนาจให้จากกันโดยสิ้นเชิง แต่เป็นการแยกสถาบันในการใช้อำนาจในลักษณะที่ว่าเมื่อต้องมีการบังคับใช้กฎหมายฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องแยกกัน แต่ในกรณีอื่นที่ไม่ใช่การบังคับใช้กฎหมาย ล็อคกล่าวว่าฝ่ายบริหารเป็นส่วนหนึ่งของฝ่ายนิติบัญญัติ ล็อคเห็นว่าฝ่ายบริหารควรมีส่วนร่วมในอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ (“a share in the legislative”) ทั้งนี้เพราะฝ่ายจะทำให้ฝ่ายนิติบัญญัติสามารถควบคุมให้ฝ่ายบริหารมีอำนาจเป็นรอง และเมื่อเป็นเช่นนั้นฝ่ายนิติบัญญัติจะสามารถควบคุมฝ่ายบริหารได้⁷¹

ทางด้านลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจนิติบัญญัติและบริหารนั้น ล็อคเห็นว่าฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจเหนือฝ่ายบริหาร ดังจะเห็นได้จากการที่ล็อคได้กล่าวไว้ในตอนที่ 153 ว่า ฝ่ายนิติบัญญัติเป็นฝ่ายกำหนดเงื่อนไขในการขึ้นครองอำนาจของฝ่ายบริหารและลงโทษฝ่ายบริหารที่บริหารโดยผิดกฎหมายได้ อำนาจนิติบัญญัติซึ่งเป็นอำนาจสูงสุด(supreme)นั้นมีความสำคัญมาก ดังที่ล็อคกล่าวไว้ในตอนที่ 212 ว่า “ฝ่ายนิติบัญญัติคือวิญญาณที่กำหนดรูปแบบ ชีวิต และความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของรัฐ”⁷²

หลักการแยกอำนาจตามแนวคิดของล็อคคนนั้นเป็นชุดของแนวคิดที่เป็นสมัยใหม่ทั้งหมด ดังจะเห็นได้จาก⁷³

ประการแรก อำนาจทางการเมืองเหมือนกับอำนาจ(พลัง)ทางกายภาพในแง่ที่สามารถทำการแยก รวมหรือถ่วงดุลได้ อำนาจนั้นสามารถทำการแยกเป็นส่วนๆ ได้ราวกับเป็นกลไกของ

⁷⁰Ibid., p.82.

⁷¹Steven M. Delue, *Political thinking, political theory and civil society* (USA: Allyn&Bacon, 1997), p. 135.

⁷²John Locke, *The Second Treatise of Government*, Thomas P. Peardon ed. , p.119-120.

⁷³Brian R. Nelson. *Western political thought* , pp. 209-210.

เครื่องจักรกลที่สามารถแยกชิ้นส่วนได้ แนวคิดเรื่องอำนาจของลัทธิไม่แตกต่างจากการพิจารณาเรื่องอำนาจ(พลัง)ของกาลิเลโอและนิวตันในการศึกษาจักรวาลทางกายภาพ(physical universe)¹

ด้วยเหตุนี้ ผู้รู้บางคนจึงได้กล่าวว่า รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาเป็นหนึ่งนิวตันมากเท่าเท่ากับเป็นหนึ่งลัทธิ

ประการที่สอง สิ่งที่แฝงอยู่ในแนวคิดเรื่องการแบ่งแยกอำนาจเป็นแนวคิดสมัยใหม่ที่มองว่าแม้ธรรมชาติของมนุษย์จะเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่รัฐบาลสามารถควบคุมผลแห่งธรรมชาติของมนุษย์ได้ และแทนที่ลัทธิจะกล่าวถึงการพัฒนามนุษย์ในทางจริยธรรมอย่างที่นักคิดยุคคลาสสิกคิด การที่ลัทธิเห็นว่ามนุษย์เป็นผู้แสวงหาอำนาจนั้นเป็นเรื่องที่ไม่สามารถแก้ไขได้ และลัทธิจึงสนใจเพียงแค่การควบคุมธรรมชาติของมนุษย์ และในการเสนอแนะให้แยกอำนาจลัทธิไม่ได้มุ่งจะเปลี่ยนแปลงความปรารถนาในอำนาจของมนุษย์ เขาเพียงแต่ทำให้มั่นใจว่ามนุษย์นั้นไม่สามารถแสวงหาอำนาจอย่างมากจนเกินไปได้

นักคิดที่ยึดตามแนวความคิดของลัทธิ ได้พัฒนาแนวคิดในการควบคุมผลแห่งธรรมชาติของมนุษย์(the effects of human nature) ไปไกลกว่าลัทธิ ดังเช่นในงานคลาสสิกด้านความคิดทางการเมืองของอเมริกันชื่อ The Federalist Papers ที่เจมส์ เมดิสัน (James Madison) กล่าวถึงการแยกอำนาจในสายงานต่างๆ ของรัฐบาลว่าเป็นไปเพื่อให้มีการใช้ความทะเยอทะยานในการหักล้างความทะเยอทะยานของมนุษย์ สำหรับแนวการให้เหตุผลในลักษณะเดียวกับการใช้ความทะเยอทะยานในการหักล้างกันเองก่อนยุคสมัยใหม่นั้นปรากฏอยู่ในแนวคิดของ St. Augustin ในเรื่องการใช้ตัณหาในการแสวงหาอำนาจอันเป็นบาปของมนุษย์ในการควบคุมผลของตัณหา

แต่ลัทธิและเมดิสันซึ่งเป็นนักคิดสมัยใหม่แตกต่างจาก St. Augustin ในแง่ที่ว่า ทั้งลัทธิและเมดิสันไม่ได้เห็นว่าความอยากในอำนาจเป็นบาป แต่เป็นการบรรยายเชิงวิฤติวิทยาของธรรมชาติของมนุษย์

¹ แนวคิดของนิวตันยังมีอิทธิพลต่อลัทธิอีกประการหนึ่งคือ แนวคิดของลัทธิที่ว่าคนกลุ่มใหญ่(majority) จะเป็นฝ่ายกำหนดว่าสังคมจะดำเนินไปในทิศทางไหนนั้นเป็นความจริงในทางกายภาพตามแนวคิดของ นิวตันที่สามารถอธิบายด้วยน้ำหนักได้ ผู้สนใจโปรดดู Harry Prosch, The genesis of twentieth century philosophy (USA: Doubleday & Company Inc., 1964), p.190.

ท้ายที่สุด แนวคิดเรื่องการแยกอำนาจเป็นแนวคิดถ้าหลักการแยกอำนาจนั้นได้ยอมรับอย่างเป็นทางการแล้ว ความขัดแย้งนั้นไม่ได้เป็นสิ่งที่ทำลายระเบียบสาธารณะ แนวคิดนี้ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในแนวคิดของมาคิอาเวลลี ทั้งนี้เพราะ การแยกอำนาจของรัฐบาลออกเป็นอำนาจบริหาร และอำนาจนิติบัญญัติเป็นการสร้างความเป็นไปได้ในการเกิดความขัดแย้ง สำหรับการแยกศาสนจักร(Church) และรัฐออกจากกันอันเป็นการกันไม่ให้ศาสนจักรเข้ามายุ่งเกี่ยวกับรัฐในเรื่องศาสนานั้นก่อให้เกิดองค์กรที่มีความแตกต่างกันและมักจะมีผลประโยชน์ที่ต่างกันด้วย และหากว่าเราสนับสนุนเสรีภาพในอาณาจักรแห่งการใช้คำพูดแลจิตสำนึก ดังที่ล๊อคซึ่งเป็นหนึ่งในนักทฤษฎีที่ยิ่งใหญ่ในเรื่องความอดกลั้น (toleration) แล้ว ความขัดแย้งในเรื่องความคิดเห็นทางการเมืองจึงเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ นักคิดแนวเสรีนิยมในภายหลังได้พัฒนาแนวคิดที่เห็นว่า ความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติของมนุษย์โดยสนับสนุนให้ประชาชนมีเสรีในการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกันทั้งในระดับของเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

กล่าวโดยสรุป กลไกทั้งสามประการ ได้แก่ รูปแบบของฝ่ายนิติบัญญัติที่สมาชิกทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นตัวแทนที่ได้รับการคัดเลือกจากประชาชนตามกำหนดเวลา การจำกัดช่วงเวลาในการประชุม การแยกระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร

การที่ล๊อคสนับสนุนกลไกทั้งสามประการนั้นไม่ได้หมายความว่าสังคมการเมือง(ที่ขอบธรรม)จะต้องมีรูปแบบกลไกที่เขาเสนอเท่านั้น สำหรับกลไกสองประการแรกจะเห็นได้จากข้อความในตอนที 135 ซึ่งล๊อคได้อธิบายไว้ว่า ฝ่ายนิติบัญญัติดำรงอำนาจสูงสุดของรัฐ ไม่ว่าฝ่ายนิติบัญญัติจะมีรูปแบบใดก็ตาม ฝ่ายนิติบัญญัติอาจมีรูปแบบใดก็ได้ เช่น ฝ่ายนิติบัญญัติอาจเป็นคนคนเดียวหรือกลุ่มคน จะมีวาระการดำรงตำแหน่งตลอดชีพหรือภายในระยะเวลาที่กำหนดก็ได้ เพียงแต่ต้องมีขอบเขตอำนาจที่ได้รับมอบหมายด้วยความไว้วางใจ(trust) ทั้งสิ้น 4 ประการ⁷⁴ ซึ่งล๊อคได้กล่าวไว้ในตอนที่ 142 ว่า ขอบเขตการไว้วางใจ(trust)ที่สังคมมอบหมายอำนาจในการบัญญัติกฎหมายหรืออำนาจนิติบัญญัติไว้นั้น มีดังนี้

ประการแรก ฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องออกกฎหมายเพื่อเป็นหลักในการปกครอง ทั้งนี้ต้องทำการประกาศกฎหมายดังกล่าวให้เป็นที่ทราบโดยทั่วไป และกฎหมายนั้นต้องบังคับใช้เป็นการทั่วไปอย่างเสมอภาค

ประการที่สอง กฎหมายต้องบัญญัติขึ้นเพื่อความดีสาธารณะเท่านั้น กฎหมายจะบัญญัติขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์อื่นไม่ได้

⁷⁴ John Locke, The Second Treatise of Government, Thomas P. Peardon ed. , pp. 76-77.

ประการที่สาม ฝ่ายนิติบัญญัติจะออกกฎหมายบังคับให้ประชาชนเสียภาษีโดยปราศจากความยินยอมของประชาชนไม่ได้

ประการที่สี่ ฝ่ายนิติบัญญัติ ไม่มีสิทธิถ่ายโอนอำนาจในการออกกฎหมายของตนไปให้ผู้อื่นใด⁷⁵

และสำหรับกลไกประการที่สามนั้น ตามความคิดของล๊อค ก็เช่นเดียวกับกลไกทั้งสองประการข้างต้น กลไกการแยกอำนาจไม่ใช่สูตรที่สำเร็จและตายตัวเพราะแก่นสำคัญของการแยกอำนาจอยู่ที่การเป็นวิธีการหรือหลักประกันในการให้ให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ดังที่ John Plalmenatz เสนอว่า แม้ล๊อคจะเห็นว่าอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารควรแยกจากกัน แต่เขาไม่เคยยืนยันว่าจะต้องเป็นเช่นนั้น⁷⁶

กลไกทั้งสามประการนั้นเป็นกลไกที่มุ่งให้ผู้ปกครองออกกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายได้เพื่อประโยชน์สาธารณะ กลไกดังกล่าวจึงสัมพันธ์กับอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายในลักษณะที่ควบคุมฝ่ายบริหารอีกทีหนึ่ง ทั้งนี้เพราะ ฝ่ายบริหารต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดขึ้น

อย่างไรก็ตามล๊อคเห็นความเป็นไปได้ที่ฝ่ายนิติบัญญัติเองอาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆของรัฐได้ ล๊อคจึงเสนอให้ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจพิเศษเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดของฝ่ายนิติบัญญัติดังที่ล๊อคได้กล่าวไว้ในตอนที่ 160 และ 161 ซึ่งสรุปได้ว่า อำนาจพิเศษหมายถึงการใช้อำนาจในการกระทำตามดุลยพินิจเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยไม่ขึ้นกับกฎหมาย อำนาจพิเศษนี้มีความจำเป็นต่อการบรรลุจุดมุ่งหมายของสังคม ทั้งนี้เพราะความล่าช้าในกระบวนการออกกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติรวมทั้งเป็นไปได้ที่ฝ่ายนิติบัญญัติไม่ได้เตรียมการล่วงหน้าในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในภายหลัง ดังนั้นฝ่ายนิติบัญญัติจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างทันที่⁷⁷

สรุปได้ว่าอำนาจนิติบัญญัติเหนืออำนาจบริหารและอำนาจทั้งสองควรแยกจากกัน ลักษณะที่ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจมากกว่า และฝ่ายบริหารก็สามารถถ่วงดุลฝ่ายนิติบัญญัติได้โดยการใช้อำนาจพิเศษ ทั้งหมดนี้เป็นกลไกในการจำกัดอำนาจของรัฐบาลเพื่อให้รัฐบาลไม่มีอำนาจมากเกินไปจนละเมิดความไว้วางใจที่ประชาชนได้มอบให้ แสดงให้เห็นว่าทั้งฝ่ายนิติ

⁷⁵ Ibid., p. 81-82.

⁷⁶ John Plalmenatz, *Man and society* Vols.2.(New:York: McGraw-Hill, 1963), p. 38.

⁷⁷ John Locke, *The Second Treatise of Government*, Thomas P. Peardon ed. , p. 92.

บัญญัติและฝ่ายบริหารนั้นต่างมีอำนาจที่ได้มาจากการได้รับมอบหมายความไว้วางใจให้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของผู้ได้การปกครองอันเป็นแนวความคิดเรื่องการปกครองภายใต้ความไว้วางใจหรือแนวคิดเรื่องทรัสต์

แนวความคิดเรื่องทรัสต์นี้ยังให้สิทธิปฏิวัติด้วย ตามความคิดของล๊อค ผู้ได้การปกครองมีสิทธิต่อต้านผู้ได้การปกครองที่กลายเป็นทรราชซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกรูปแบบของรัฐบาลทรราชย์ หมายถึงผู้ปกครองที่ใช้อำนาจเพื่อวัตถุประสงค์อื่นที่ไม่ใช่เพื่อการบรรลุความดีสาธารณะ และเมื่อใดที่ผู้ปกครองทำเช่นนั้น ผู้ปกครองได้ทำให้กฎหมายในฐานะหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้สิ้นสุดลง

ในเรื่องสิทธิปฏิวัติหรือต่อต้านอำนาจรัฐนั้น เมื่อพนักงานปกครองต่างๆ กระทำคามผิดปัจเจกชนผู้เดือดร้อนไม่ใช่ว่าจะมีข้ออ้างในการใช้กำลังในทันทีหากว่าเขายังสามารถยื่นอุทธรณ์ให้กฎหมายแก้ไขความเดือดร้อนกับเขาได้ ผู้เสียหายสามารถทำการต่อต้านพนักงานปกครองได้ในทันที เว้นเสียแต่ใน 2 กรณี อันได้แก่ ประการแรก ฝ่ายผู้เสียหายถูกขัดขวางไม่ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อกฎหมายได้ และประการที่สองหากผู้เสียหายดำเนินการด้วยวิธีการทางกฎหมายทำให้เสียเวลาจนไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ ล็อคกล่าวต่อไปในตอนปี 208 ว่า แม้ปัจเจกบุคคลจะมีสิทธิในการป้องกันตนเองในการต่อต้านการกระทำที่ผิดกฎหมายของทรราชย์ได้โดยการที่เขา มีสิทธิในการป้องกันตนเองและกอบกู้เอาคืนสิ่งของที่ทรราชย์ได้พรากไปจากเขาได้ก็ตาม แต่มันเป็นไปได้ที่เขาจะทำเพราะการต่อต้านผู้ปกครองทำให้เขาตายได้และยังเป็นไปไม่ได้ที่เขาจะทำการต่อต้านผู้ปกครองทำให้เขาตายได้และดำเนินไปไม่ได้เลยที่ปัจเจกบุคคลเพียงไม่กี่คนจะต่อต้านรัฐบาลจนทำให้รัฐบาล สั่นคลอนได้ หากว่า คนอื่นๆจำนวนมากไม่เห็นว่ตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย⁷⁸ และล๊อคได้กล่าวถึงการต่อต้านผู้ปกครองในตอนปี 209 ว่า หากว่าการกระทำคามผิดของทรราชย์ต่อคนกลุ่มน้อยนั้นขยายไปกระทบให้คนส่วนใหญ่เห็นว่าการกระทำผิดของทรราชย์จะส่งผลให้กฎหมาย ทรัพย์สินสมบัติ เสรีภาพและชีวิต ได้รับอันตราย รัฐบาลจะตกอยู่ในภาวะอันตรายที่สุด ผู้ปกครองที่ชาญฉลาดพึงหลีกเลี่ยงสภาวะที่ประชาชนมีความสงสัยในรัฐบาล แม้ว่าผู้ปกครองที่เป็นทรราชย์จะใช้ศิลปะในการแต่งข้ออ้างโดยแสวงว่าตนเป็นผู้ที่ใส่ใจผลประโยชน์ของประชาชนก็ตาม แต่ผู้ปกครองกระทำผิดติดต่อกันหลายๆครั้งประชาชนก็จะตระหนักถึงความเป็นจริงได้ในที่สุด⁷⁹

⁷⁸ John Locke, *The second treatise of government*, Thomas P. Peardon ed. , p. 117.

⁷⁹ *Ibid.*, pp. 117-118.

จากบทนี้ การที่ลอร์ดกล่าวไว้ที่ใดที่กฎหมายสิ้นสุด ที่นั่น พระราชย์ได้เกิดขึ้นนั้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งเป็นองค์กรที่ตรากฎหมายด้วย ทั้งนี้เพราะหากฝ่ายนิติบัญญัติเปลี่ยนแปลงไปหรือล่มสลายไป กฎหมายก็จะล่มสลายลงด้วย ความสำคัญของฝ่ายนิติบัญญัตินั้นคือการที่ฝ่ายนิติบัญญัตินำหน้าที่บัญญัติกฎหมายเพื่อรักษาเจตน์จำนองที่ประชาชนมีส่วนร่วมกัน ดังที่ลอร์ดกล่าวไว้ในตอนที่ 212 โดยมีใจความสำคัญว่าฝ่ายนิติบัญญัติคือวิญญูณที่กำหนดรูปแบบ ชีวิต และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของรัฐ เมื่อฝ่ายนิติบัญญัติเปลี่ยนแปลงไปหรือฝ่ายนิติบัญญัติล่มสลายลง รัฐก็จะล่มสลายลง เพราะแก่นสำคัญของรัฐซึ่งประกอบอยู่ในการมีเจตน์จำนองเดียวกัน ครั้งหนึ่งรัฐจัดตั้งขึ้นโดยคนจำนวนมากและมีการประกาศเจตน์จำนองเดียวกัน และเพื่อรักษาเจตน์จำนองเช่นนั้นไว้ สังกมการเมืองได้แต่งตั้งฝ่ายนิติบัญญัติให้ทำหน้าที่ดังกล่าว การแต่งตั้งฝ่ายนิติบัญญัติเป็นการกระทำทางสังคมพื้นฐานประการแรก เพื่อให้สังคมที่ประกอบด้วยกรรวมตัวของปัจเจกบุคคลหลายคนสามารถดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องภายใต้การนำของฝ่ายนิติบัญญัติและกฎหมายซึ่งเป็นพันธะทางสังคมที่ฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดขึ้น⁸⁰

ในตอนที 213 ลอร์ดได้อธิบายถึงสาเหตุต่างๆ ที่จะทำให้ฝ่ายนิติบัญญัติเปลี่ยนแปลงไปซึ่งได้แก่

ประการแรก เมื่อผู้ปกครองจัดตั้งหรือกำหนดเจตน์จำนองตามอำเภอใจของเขาแทนที่กฎหมายซึ่งเป็นเจตน์จำนองของสังคมที่ประกาศขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติ ดังนั้นแล้วฝ่ายนิติบัญญัติถูกเปลี่ยนแปลง

ประการที่สอง เมื่อผู้ปกครองขัดขวางฝ่ายนิติบัญญัติจากการประชุมในเวลาที่กำหนดหรือขัดขวางการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติ

ประการที่สาม เมื่อผู้ปกครองเปลี่ยนแปลงวิธีการในการเลือกตั้งโดยปราศจากความยินยอมหรือตรงข้ามกับผลประโยชน์ของประชาชน เมื่อนั้นฝ่ายนิติบัญญัติถูกทำให้เปลี่ยนแปลงไป

ประการที่สี่ หากฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติส่งมอบประชาชนให้อยู่ภายใต้อำนาจของต่างชาติ เมื่อนั้นมีการเปลี่ยนแปลงของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายนิติบัญญัติได้สูญเสียอำนาจที่ตนมี นอกจากการปกครองจะล่มสลายลงเมื่อฝ่ายนิติบัญญัติเปลี่ยนแปลงไปแล้ว สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้รัฐบาลล่มสลายลง นั่นคือ เมื่อผู้มีอำนาจสูงสุด ละเลยหน้าที่ และปล่อยให้กฎหมายที่บัญญัติขึ้นไม่สามารถบังคับใช้ได้อีกต่อไป การกระทำดังกล่าวนี้ส่งผลให้ทุกสิ่งทุกอย่างตกอยู่ใน

⁸⁰Ibid., p.119-120.

สภาวะอนาธิปไตยที่รุนแรงมากจนกระทั่งรัฐบาลสลายลงไปได้ ทั้งนี้เพราะการบังคับใช้กฎหมายเป็นส่วนสำคัญในการรักษาทุกส่วนขององค์กรทางการเมืองให้ทำงานตามขอบข่ายหน้าที่ของตนเองได้ถูกต้อง เมื่อพันธนาการของกฎหมายต่อสมาชิกในรัฐสิ้นสุดลง รัฐบาลได้สลายลงตามไปด้วย จากนั้น มหาชนก็กลายเป็นมหาชนที่สับสนยุ่งเหยิง เพราะไม่มีการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันอีกต่อไป เมื่อรัฐบาลสลายไป ประชาชนมีเสรีภาพในการจัดตั้งอำนาจนิติบัญญัติขึ้นมาใหม่ซึ่งแตกต่างจากเดิมโดยการเปลี่ยนแปลง ตัวบุคคลหรือรูปแบบหรือทั้งสองประการ และแม้รัฐบาลจะสิ้นสุดลง แต่สังคมไม่ได้สิ้นสุดลงตามไปด้วย ชุมชนยังคงสิทธิในการรักษาตนเองซึ่งสามารถทำได้โดยการที่คนกลุ่มใหญ่ได้ทำการจัดตั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารขึ้นมาใหม่⁸¹

สิทธิปฏิวัติของคนกลุ่มใหญ่นั้นไม่ได้หมายความว่าปัจเจกบุคคลจะไม่มีสิทธิต่อต้านรัฐบาล เพียงแต่ความสำเร็จในการปฏิวัติของคนกลุ่มน้อยหรือปัจเจกบุคคลเป็นไปได้ที่ยาก หากว่าคนกลุ่มใหญ่ไม่ร่วมด้วย และสิทธิปฏิวัติของคนกลุ่มใหญ่ไม่ได้หมายความว่า การตัดสินใจของกลุ่มใหญ่จะเป็นไปอย่างไรก็ได้หรือจะละเมิดสิทธิของคนกลุ่มน้อยอย่างไรก็ได้ เพราะการตัดสินใจกล่าวจะต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของรัฐด้วย และจุดมุ่งหมายของรัฐที่เป็นการพิทักษ์สมบัติของสมาชิกในรัฐและพิทักษ์ชุมชนนั้นจึงเป็นสิ่งที่จำกัดอำนาจของคนกลุ่มใหญ่ได้ ดังที่ Steven M. Delue ใช้คำว่า “Constrained Majority Rule” เพื่ออธิบายสิทธิของคนกลุ่มใหญ่ในการตัดสินใจสรุปคนที่เหลือ⁸²

แม้ว่าปัจเจกบุคคลจะมีสิทธิในการทำการปฏิวัติได้ แต่การใช้สิทธิปฏิวัตินั้นจะเป็นไปได้ในทางปฏิบัติก็ต่อเมื่อร่วมมือกับคนกลุ่มใหญ่ ดังที่ลอร์ดได้กล่าวไว้ในหนังสือเล่มที่สองว่าด้วยการเมืองการปกครองว่า การที่ปัจเจกบุคคลมีสิทธิในการป้องกันตนเองและกอบกู้เอาสิ่งที่ผู้ปกครองได้พรากไปจากเขาก็ตาม (สิทธิในการป้องกันตนเองและกอบกู้เอาสิ่งที่ผู้ปกครองได้พรากไปจากเขา หมายถึงสิทธิปฏิวัติและสิ่งที่ผู้ปกครองได้พรากไปจากเขาคือสิทธิตามธรรมชาติ : ผู้ศึกษา) แต่หากว่าคนส่วนใหญ่ไม่คิดว่าตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย มันเป็นไปได้ที่คนหนึ่งหรือสองสามคนที่ถูกกดขี่จะเป็นอันตรายต่อรัฐบาลได้ แต่ถ้ารัฐบาลกระทำผิดหรือกดขี่คนกลุ่มน้อย แต่ผลที่ตามมากลับคุกคามคนทุกคนและพวกเขาเข้าใจด้วยว่ากฎหมายและสมบัติของเขาตกอยู่ในอันตรายหรือที่ลอร์ดใช้คำว่า สภาพที่เกิดความไม่สะดวกขึ้น เมื่อผู้ปกครองทำให้เกิดความไม่สะดวก เขาได้

⁸¹ Ibid., p. 120.

⁸² Steven M. Deluce *Political Thinking, Political Theory and Civil Society*, pp. 130-134.

ทำให้ประชาชนเกิดความสงสัยและหวาดระแวงในตัวของเขา เขาจะได้รับความไว้วางใจน้อยลง ภาวะเช่นนี้เสี่ยงต่อการที่ประชาชนจะต่อต้านเขาได้⁸³

แนวคิดของล๊อคที่ว่าประชาชนมีสิทธิทำการปฏิวัตินั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพราะหมายความว่าในที่สุด อำนาจอธิปไตยจะอยู่ที่ปวงประชาชน ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมพฤติกรรมของรัฐบาล แนวคิดเช่นนี้เป็นแก่นความคิดแบบประชาธิปไตยตะวันตก และมีอิทธิพลต่อวิวัฒนาการของประชาธิปไตยในโลกตะวันตก⁸⁴

แนวคิดที่ว่าอำนาจอธิปไตยอยู่ที่ประชาชนนั้นสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนทุกคนมีอำนาจการปกครองอย่างเท่าเทียมกัน แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 เช่นกันนอกจากนี้แนวคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 มีความสอดคล้องกับแนวคิดของล๊อค ในประเด็นอื่น ๆ ดังจะได้กล่าวไว้ในบทต่อไป

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁸³ John Locke, *The Second Treatise of Government*, Thomas P. Peardon ed. , p.117-118.

⁸⁴ สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เอกสารการสอนชุดวิชา 81310 ปรัชญาการเมือง พิมพ์ครั้งที่ 4. หน้า 338.

บทที่ 3
การศึกษาแนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพในเหตุการณ์ ตุลาคม 2516
โดยเปรียบเทียบกับแนวความคิดทางการเมืองของ
จอห์น ล็อค

ความนำ

ในการนำเสนอแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์ ตุลาคม 2516 โดยเปรียบเทียบกับแนวความคิดทางการเมืองของล็อค ผู้ศึกษาได้เริ่มจากการศึกษาแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง และศึกษาถึงแนวความคิดเรื่องการปกครองที่ยุติธรรมซึ่งมีรากฐานมาจากแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพ จากนั้น ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงแนวคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงโดยเปรียบเทียบกับแนวคิดของล็อคโดยชี้ให้เห็นถึงความสอดคล้องในประเด็นต่างๆ อันได้แก่ ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องสิทธิและความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องเสรีภาพ และความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องการปกครองที่ยุติธรรมเริ่มตั้งแต่แนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์

แนวคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์ทั้งหมดนี้เรียงร้อยกันภายใต้แนวคิดเรื่องความยุติธรรม ดังจะเห็นได้จากการที่กลุ่มมองว่าข้อเรียกร้องต่างๆ ที่ตนเองได้เสนอนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม หรือยุติธรรม และการที่กลุ่มฯ ได้มองว่าตนเองนั้นผดุงความยุติธรรม

ความยุติธรรมตามความคิดของกลุ่มฯ หมายถึงการให้ในสิ่งที่ เป็นของบุคคลนั้นๆ หรือบุคคลนั้นได้รับสิ่งที่ เป็นของของเขา (give every man his due)^{*} การจะตัดสินว่าการกระทำใด

^{*} คำว่า สิทธิ นั้นปรากฏในแถลงการณ์ต่างๆ ที่ผู้ศึกษาได้นำมาประมวลไว้ในภาคผนวกทั้งสิ้น 61 คำ และคำว่าสิทธิ 1 คำ สำหรับคำว่าเสรีภาพ ปรากฏ 21 คำ เสรีปรากฏ 5 คำ เสรีชนปรากฏ 5 คำ

^{*} คำว่า ความยุติธรรม(Justice)โดยมากแล้วมีความหมายสองประการคือ การให้ในสิ่งที่เขาเป็นเจ้าของ (Giving every man his due) และ การแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้น (The setting right of wrong) ไม่ว่าจะเป็นการชดเชยให้กับผู้ที่เป็นเหยื่อของการกระทำผิด หรือการลงโทษผู้กระทำความผิด ความหมายที่สองเป็นความหมายที่แคบและได้จากความหมายแรก กล่าวคือเป็นการกระทำที่มีความยุติธรรมต่อผู้ที่เป็นเหยื่อของการกระทำผิดและผู้ที่กระทำความผิด สำหรับความยุติธรรมในความหมายแรกเป็นการคำนึงถึงกฎที่สั่งการว่ามนุษย์ควรจะปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันอย่างไรหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการคำนึงถึงสิทธิและหน้าที่ที่มนุษย์แต่ละคนมี (โปรดดู Julius Gould and William L. Kolb, editor, A Dictionary of the Social Sciences (New York: The Free Press of Glencoe, 1964), pp. 336-337 แนวคิดเรื่องความยุติธรรม

ยุติธรรมได้นั้นขึ้นอยู่กับความเข้าใจว่าใครเป็นเจ้าของสิ่งใด ดังนั้นการทำความเข้าใจแนวคิดเรื่องความยุติธรรมตามความคิดของกลุ่มจึงต้องทราบบว่าการที่ประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของรัฐธรรมนูญอย่างเท่าเทียมกันนั้น รัฐธรรมนูญหมายถึงสิ่งใด

การเรียกร้องรัฐธรรมนูญนั้น กลุ่มฯ ว่าเป็นการเรียกร้องสิทธิอันหมายถึงอำนาจการปกครองดังจะได้กล่าวต่อไป ดังนั้นการปกครองที่ยุติธรรม ประชาชนยังคงมีอำนาจการปกครองดังที่กลุ่มฯ เห็นว่า การปกครองที่ดีคือการปกครองที่รัฐบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองตนเองและในการปกครองตนเองนั้น หมายถึงการที่ประชาชนใช้อำนาจการปกครองให้ความยินยอมคัดเลือกผู้แทนที่จะมาใช้อำนาจการปกครองแทนตน และหมายถึงการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจการปกครองโดยมีกฎหมายเป็นหลักประกัน ดังนั้น การกล่าวถึงการปกครองที่ ยุติธรรมจึงเป็นภาพรวมที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจได้ชัดเจนขึ้นว่า ประชาชนจะใช้อำนาจการ ปกครองหรือสิทธิของตนได้อย่างไร การปกครองที่ยุติธรรมนี้ยังช่วยให้เข้าใจแนวคิดเรื่องเสรีภาพอีกด้วย เพราะการที่รัฐได้ออกกฎหมายก็เพื่อวัตถุประสงค์สำคัญในการเอื้ออำนวยให้เกิดสภาวะแห่งเสรีภาพซึ่งหมายถึงสภาวะที่ปราศจากอุปสรรคขัดขวางในการใช้อำนาจการปกครองด้วย

แนวคิดเรื่องสิทธิตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง

ในการพิจารณาความหมายของสิทธินั้น ผู้ศึกษาจะพิจารณาจากความหมายของการมีรัฐธรรมนูญทั้งนี้เพราะการเรียกร้องรัฐธรรมนูญหมายถึงการเรียกร้องสิทธิ

การมีรัฐธรรมนูญนั้นหมายถึงการมีอำนาจการปกครองหรืออำนาจอธิปไตยของประชาชน ตัวอย่างจากโปสเตอร์เรียกร้องรัฐธรรมนูญ ได้แก่ “กรอบนี้เพื่อรัฐธรรมนูญ อำนาจของปวงชน” “จงคืนอำนาจแก่ปวงชนชาวไทย” และตัวอย่างจากแถลงการณ์ได้แก่

แถลงการณ์ ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ดังความว่า

“ดังนั้นศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยจึงขอยืนยันจุดประสงค์และเป้าหมายเดิมในอันที่จะสนับสนุนกลุ่มผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญจนถึงที่สุด เราจะยืนหยัดอยู่เคียงข้างเพื่อนนิสิต

ของกลุ่มนิสิตนักศึกษาผู้ประท้วงเข้าลักษณะดังกล่าวนี้ อย่างไรก็ตามความยุติธรรมตามแนวคิดของกลุ่มยังมีความเชื่อมโยงกับแนวคิดอื่นๆอีกด้วย ที่สำคัญเช่นแนวคิดเรื่องความเสมอภาค แนวคิดว่าจะอะไรเป็นสิทธิหรือเป็นสมบัติของบุคคล เป็นต้น

นักศึกษาและประชาชนชาวไทย ต่อสู้จนถึงที่สุดเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักประกันแห่งสิทธิเสรีภาพและอำนาจอธิปไตยให้กลับคืนมาเป็นของปวงชนชาวไทยโดยเร็วที่สุดและตลอดชั่วกาลนาน”

แถลงการณ์สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ดังความว่า

“การกระทำของขบวนการเรียกร้องรัฐธรรมนูญนี้เป็นการกระทำด้วยเจตนาอันบริสุทธิ์และเปิดเผย เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจของปวงชนชาวไทยในการปกครองประเทศอย่างแท้จริง”

การเรียกร้องรัฐธรรมนูญนี้ยังเป็นการเรียกร้องการปกครองตนเองของประชาชนด้วย ดังปรากฏในใบปลิวและแถลงการณ์ดังต่อไปนี้

คำประกาศเชิญชวนร่วมเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ดังความว่า

“บัดนี้ เราผู้มีรายชื่อปรากฏข้างท้ายนี้ต่างมีความเห็นร่วมกันและเชื่อมั่นว่าประชาชนชาวไทยเป็นผู้มีเกียรติภูมิและศักดิ์ศรี ตลอดจนมีความตื่นตัวพอ พร้อมที่จะปกครองตนเองได้ จึงขอเรียกร้องให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการเร่งรัดให้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญโดยเร็วที่สุด”

บทนำในหนังสือของกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ดังความว่า

“กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญเป็นกลุ่มของประชาชนที่ตั้งขึ้นมาเพื่อทวงถามสิทธิของ ประชาชนในการปกครองประเทศและบริหารบ้านเมืองให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง”

และในแถลงการณ์สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ดังความว่า

“การต่อต้านขัดขวางการเรียกร้องรัฐธรรมนูญของนักศึกษาและประชาชนดังกล่าวเป็นการยืนยันว่าได้อย่างหนึ่งว่า กลุ่มปกครองจะไม่ยอมให้ประชาชนปกครองตนเองแน่นอน”

จากแถลงการณ์ข้างต้น สรุปได้ว่าอำนาจการปกครองของประชาชนหมายถึงอำนาจในการปกครองตนเอง ในการบริหารบ้านเมืองด้านนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ(อำนาจอธิปไตย)

เมื่อรัฐธรรมนูญหมายถึงอำนาจการปกครองอันเป็นสมบัติที่ทุกคนมีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน สิทธิจึงมีความหมายดังกล่าวเช่นกัน การที่สิทธิมีฐานะเป็นสมบัตินั้น นอกจากกลุ่มฯ จะเห็นว่าสิทธิมีฐานะเป็นสมบัติแล้ว กลุ่มยังเห็นว่าสิทธิในความหมายเดียวกันมีฐานะเป็นอำนาจด้วย กล่าวคือสิทธิหมายถึงการใช้อำนาจการปกครอง

สำหรับการใช้อำนาจการปกครองตนเองของประชาชนนั้นเป็นการใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมควบคุมเป้าหมายและนโยบายในการบริหารปกครองประเทศเพื่อให้ผู้ปกครองปกครองเพื่อ

ประโยชน์ของประชาชนโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นเงื่อนไขหรือหลักประกันในการใช้สิทธิและเสรีภาพดังปรากฏในใบปลิวคำประกาศเชิญชวนร่วมเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ความว่า

“การปกครองประเทศขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชน ผู้ปกครองไม่ได้รับความยินยอมพร้อมใจจากประชาชน สิทธิเสรีภาพของประชาชนถูกจำกัด การบริหารบ้านเมืองขึ้นอยู่กับตัวบุคคลมากกว่าหลักการ สภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ขมวดปมแห่งความยุ่งยากขึ้น ความยุติธรรมในสังคมลดน้อยลงทุกที สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดผลร้ายต่อความอยู่รอดของชาติในระยะยาวต่อไป

การแก้ไขปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องระดมสรรพกำลังความคิดของประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดชะตากรรมของประเทศชาติตนเอง ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการต่อสู้เพื่อสร้างสรรประเทศชาติ นั่นคือการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีสิทธิเสรีภาพในการกำหนด ควบคุม เป้าหมายและนโยบายในการบริหารประเทศ ให้ประชาชนเป็นผู้ร่วมกำหนดอนาคตและสร้างอนาคต ดังนั้นจะต้องมีกติกาทางการเมืองหรือรัฐธรรมนูญกำหนดเงื่อนไขแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน กำหนดการเข้ารับภาระหน้าที่เกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยของปวงชนทั้งทางด้านนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการ เพื่อให้ผู้เข้าปฏิบัติหน้าที่ต้องกระทำการโดยยึดผลประโยชน์ของชาติและประชาชนเป็นสำคัญ”

และในแถลงการณ์แนวร่วมพลังนิสิตนักศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดังความว่า “อนุสนธิจากกรณี “กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ” อันประกอบด้วยประชาชนกลุ่มหนึ่งจากอาชีพต่างๆกันรณรงค์เพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญต่อผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อให้ได้โอกาสที่ประชาชนจะได้มีสิทธิ เสรีภาพในการกำหนดควบคุมเป้าหมายและนโยบายในการบริหารประเทศโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นหลัก”

จากแถลงการณ์เกี่ยวกับสิทธิทั้งหมดข้างต้น มีข้อนำสังเกตสองประการคือ ประการแรกการเลือกใช้สิทธิในฐานะใดนั้นขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ เมื่อใดที่กลุ่มฯต้องกล่าวเน้นถึงรัฐธรรมนูญหรือสิทธิว่าเป็นสิ่งที่รัฐบาลที่ยุติธรรม(รัฐบาลที่อำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้สิ่งที่เขาเป็นเจ้าของ(สิทธิ))ต้องให้ เมื่อนั้นการสิทธิในฐานะสมบัติจะเป็นสิ่งที่กลุ่มฯ เรียกร้องจากรัฐบาล การเรียกร้องสิทธิในฐานะสมบัติจากรัฐบาลหมายถึงการเรียกร้องให้รัฐบาลคุ้มครองสิทธิของประชาชนโดยมีกฎหมายเป็นหลักประกัน แต่เมื่อใดที่กลุ่มฯต้องการเน้นถึงการกระทำของกลุ่มฯที่เป็นการใช้อำนาจการปกครองเช่นการเรียกร้องรัฐธรรมนูญหรือสิทธิ เมื่อนั้นกลุ่มฯ จะใช้คำว่าสิทธิในฐานะอำนาจ การใช้สิทธิในฐานะอำนาจนี้เป็นการใช้สิทธิภายใต้สิทธิตามกฎหมายหรือไม่ก็ได้

ประการที่สองนอกจากอำนาจการปกครองและการใช้อำนาจการปกครองจะหมายถึงสิทธิแล้ว ยังหมายถึงเสรีภาพอีกด้วย

แนวคิดเรื่องเสรีภาพตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง

เสรีภาพตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง หมายถึง สิทธิในฐานะสมบัติ สิทธิในฐานะอำนาจ หรือ สภาวะที่ปราศจากอุปสรรคขัดขวางในการใช้อำนาจรักษาสมบัติของตนได้หรือในการแสวงหาประโยชน์จากสิทธิที่ตนถือครองอยู่

สำหรับเสรีภาพในความหมายว่าสิทธิในฐานะสมบัตินั้นได้ปรากฏในแถลงการณ์ของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาในวันที่ 7 ตุลาคม อย่างชัดเจนดังความว่า

“ตามที่นิสิตนักศึกษาและประชาชนจำนวน 13 คน ได้ถูกจับกุม เนื่องจากการใช้สิทธิเพื่อให้ได้มาซึ่งกฎหมายรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศทั้งเป็นการต่อสู้เรียกร้องเพื่อให้ผู้มีอำนาจปกครองบ้านเมืองคืนอำนาจอธิปไตยให้แก่ปวงชนชาวไทยซึ่งจะเป็นหลักประกันถึงสิทธิเสรีภาพของปวงชนอันพึงจะมีเยี่ยงเสรีชนนั้น”

จะเห็นได้ว่าอำนาจอธิปไตยอันเป็นหลักประกันสิทธิที่รัฐบาลต้องให้ความคุ้มครองนั้นก็ เป็นหลักประกันเสรีภาพด้วย ดังนั้นเสรีภาพจึงหมายถึงสิทธิในฐานะสมบัติ

สำหรับเสรีภาพในความหมายว่าสิทธิในฐานะอำนาจได้ปรากฏในแถลงการณ์บัณฑิต เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นักศึกษาปริญญาโท เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นักศึกษาปริญญาโทจากสถาบันพัฒนบริหารศาสตร์และประชาชน ที่ว่า

“กรณีอาจารย์ นิสิต นักศึกษาและประชาชน ผู้ใช้สิทธิเสรีภาพในการเรียกร้องรัฐธรรมนูญอย่างบริสุทธิ์และเปิดเผยตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตย”

จะเห็นได้ว่า การใช้สิทธิในการเรียกร้องหรือใช้เสรีภาพในการเรียกร้องรัฐธรรมนูญมีความหมายเหมือนกันเพราะต่างก็เป็นการใช้อำนาจการปกครอง ดังนั้น เสรีภาพจึงหมายถึงสิทธิในฐานะอำนาจนั่นเอง

นอกจากนี้เสรีภาพยังมีความหมายอีกประการหนึ่งที่แตกต่างจากสิทธิ นั่นคือ สภาวะที่ผู้มีเสรีภาพสามารถใช้อำนาจรักษาสมบัติของตนได้ แต่ผู้ที่มีสิทธิหากขาดเสรีภาพก็ไม่สามารถใช้

สิทธิที่ตนมีได้ กล่าวคือหากผู้ใดขาดเสรีภาพตามความหมายนี้แม้ว่าจะมีสิทธิหรือใช้สิทธิแต่หากว่าถูกผู้อื่นละเมิดก็ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากสิทธิที่ตนเองมีได้ ดังนั้นตามความหมายนี้ เสรีภาพจึงเป็นสภาวะที่ปราศจากอุปสรรคขัดขวางไม่ให้ผู้มีสิทธิมีความสุขจากการใช้ประโยชน์ในสิทธิที่ตนเองมีอยู่ได้ เพื่อความสะดวกต่อไปผู้ศึกษาจะใช้คำว่าสภาวะแห่งเสรีภาพเมื่อต้องการกล่าวถึงเสรีภาพตามความหมายดังกล่าว ผู้ที่ขาดสภาวะแห่งเสรีภาพจะขาดอำนาจในการพิทักษ์สิทธิของตนดังปรากฏใน แดงการณ์ร่วมของนักศึกษาวิทยาลัยครู ดังความว่า

“ในกรณีที่รัฐบาลกล่าวหากลุ่มผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญว่าเป็นกบฏ และได้จับกุมคุมขังให้เสียเสรีภาพ”

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่าการที่กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญขาดสภาวะแห่งเสรีภาพเนื่องจากถูกคุมขัง กลุ่มจึงไม่สามารถดำเนินการรณรงค์เรียกร้องสิทธิต่อไปได้ สภาวะแห่งเสรีภาพมีความหมายเดียวกับการมีอิสรภาพในแง่ที่ว่าปราศจากอุปสรรคขัดขวางการใช้ประโยชน์จากสิทธิ ความแตกต่างคืออิสรภาพเป็นสภาวะแห่งเสรีภาพที่ได้มาภายหลังการต่อสู้เรียกร้องสำเร็จแล้ว ทั้งนี้พิจารณาจากการใช้คำว่าอิสรภาพในแดงการณ์ซึ่งปรากฏอย่างละเอียดเพียงแดงการณ์ของสโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ที่มีเนื้อความโดยย่อว่ากลุ่มของตนต้องการอิสรภาพ 2 ประการคือ

1. อิสรภาพของกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ขอให้รัฐบาลยึดหลักนิติธรรมดำเนินการปล่อยตัวกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญโดยไม่มีเงื่อนไข(ขีดเส้นใต้โดยผู้เขียน)
2. อิสรภาพของปวงชนชาวไทยซึ่งจะได้มาจากรัฐธรรมนูญ (ในเวลาดังกล่าวยังไม่มีการมีรัฐธรรมนูญ)

สำหรับสภาวะแห่งเสรีภาพอันเป็นสภาวะที่มนุษย์สามารถใช้อำนาจการปกครอง(สิทธิ)ซึ่งมนุษย์แต่ละคนมีโดยธรรมชาตินั้นเป็นสภาวะที่รัฐชาติที่ยุติธรรมต้องเอื้ออำนวยให้เกิดขึ้นโดยรัฐธรรมนูญเป็นหลักประกัน รัฐธรรมนูญจึงมีความสำคัญ หากขาดไปแล้วย่อมส่งผลเสียต่อประชาชน ดังปรากฏในสำเนาจดหมายเรียกร้องรัฐธรรมนูญของกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ

“แต่ปัจจุบัน ประเทศชาติขาดหลักประกัน สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และยุติธรรม ภาวการณ์บ้านเมืองก่อให้เกิดปัญหายุ่งยาก นำความเดือดร้อนมาสู่ประชาชนนานัปการ”

จะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพนั้นสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องการปกครองที่ยุติธรรม แนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพนี้เป็นแนวคิดรากฐานในการนำเสนอแนวคิดเรื่องการปกครองที่ยุติธรรมในประเด็นต่างๆ และเชื่อมโยงแนวคิดอื่นๆ ในการให้คำอธิบายถึงลักษณะการปกครองที่ยุติธรรม ทั้งนี้เพราะ หากผู้ใดเชื่อว่ามนุษย์มีอำนาจการปกครอง(สิทธิ)ไม่เท่าเทียมกัน ผู้

นั่นจะเชื่อว่าลักษณะการปกครองที่ยุติธรรมนั้นจะเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมกำหนดแนวทางในการปกครองประเทศไว้ให้เฉพาะผู้ที่มีอำนาจการปกครองเท่านั้น สำหรับผู้ที่ไม่มีอำนาจการปกครองนั้นย่อมไม่อาจเรียกร้องให้รัฐทำอะไรได้หรือปกป้องคุ้มครองเขาได้ แต่รัฐเองจะเป็นฝ่ายเห็นควรว่าจะมอบสิทธิใดใดให้แก่ผู้หนึ่ง ๆ เอง กล่าวอีกนัยหนึ่ง สิทธิเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองหยิบยื่นมาให้ด้วยความเมตตาเท่านั้น แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดเรื่องสิทธิในช่วงก่อนเหตุการณ์ตุลาคม 2516 ในแง่ที่ว่า สิทธิเป็นสิ่งที่รัฐต้องการให้ปกป้องก็ตาม แนวคิดเรื่องสิทธิในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 นั้นไม่มีลักษณะอิงอยู่กับความไม่เท่าเทียมกันในอำนาจการปกครองของประชาชนดังในแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพในช่วงก่อนเหตุการณ์ตุลาคม 2516 จะเห็นได้ว่า ความเชื่อในความเสมอภาคของอำนาจการปกครองอันเป็นสมบัติของมนุษย์ที่แตกต่างกันจะส่งผลให้แนวคิดเรื่องการปกครองที่ยุติธรรมแตกต่างกันด้วย ในการศึกษาแนวคิดดังกล่าว ผู้ศึกษาจะนำเสนอเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ที่มาของอำนาจรัฐ ขอบเขตอำนาจรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน

การปกครองที่ยุติธรรม ที่มาของอำนาจรัฐ

แนวคิดเรื่องที่มาของอำนาจรัฐที่ยุติธรรมนั้นสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องธรรมชาติอันเป็นเสรีของมนุษย์ เพราะความเป็นเสรีของมนุษย์เป็นรากฐานให้กับคำอธิบายที่อำนาจของผู้ปกครองมีที่มาจากความยินยอมดังจะได้กล่าวต่อไป

กลุ่มฯ เห็นว่าโดยธรรมชาติมนุษย์เป็นเสรีดังที่กลุ่มฯ ใช้คำว่าเสรีชนในตัวบทต่าง ๆ อันได้แก่ โปสเตอร์ที่มีข้อความว่า

“พวกเรา**เสรีชน**

เราไม่ทนให้มันยำ

จะฆ่าให้หลาบจำ

และจะนำ**อำนาจ**คืน

แต่ **รัฐบาลทรราชย์**(ถนอม-ประภาส)”

บทกลอนในใบปลิวที่จัดทำขึ้นโดยศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยอันประกอบด้วยสโมสร และองค์การนิสิตนักศึกษาทุกสถาบันและวิทยาลัยวิชาการศึกษา 8 แห่ง

“ตื่นเถิด**เสรีชน**

อย่ายอมทนก้มหน้าผืน

หอกดาบกระบอบปืน

หรือทนคลื่นกระแสเรา”

และข้อความในแถลงการณ์ของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

“ตามที่นิสิต นักศึกษาและประชาชนจำนวน 13 คนได้ถูกจับกุมเนื่องจากการใช้สิทธิเพื่อให้ได้มาซึ่งกฎหมายรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ทั้งเป็นการต่อสู้เรียกร้องเพื่อให้ผู้มีอำนาจปกครองบ้านเมืองคืนอำนาจอธิปไตยให้แก่ปวงชนชาวไทย ซึ่งจะเป็นหลักประกันถึงสิทธิเสรีภาพของปวงชนอันพึงจะมีเยี่ยงเสรีชนนั้น”

จากตัวบทข้างต้นสิ่งที่มนุษย์ผู้เป็นเสรีชนมีคือ อำนาจการเมือง(อำนาจอธิปไตย) เมื่อมนุษย์เป็นเสรี มนุษย์โดยธรรมชาติจึงไม่ตกเป็นทาสหรือตกอยู่ใต้อำนาจการเมืองของผู้อื่น มนุษย์แต่ละคนปกครองตนเอง ดังนั้นที่มาของอำนาจทางการเมืองหรืออำนาจอธิปไตยของผู้ปกครองที่ยุติธรรมจึงมาจากมนุษย์แต่ละคนยินยอมให้ผู้ปกครองทำหน้าที่ปกครองประเทศ การยอมรับแนวคิดเรื่องความยินยอมเป็นที่มาของอำนาจผู้ปกครองนั้นสะท้อนในใบปลิวคำประกาศเชิญชวนร่วมเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีเนื้อหาเป็นการกล่าวถึงการรัฐประหารตนเองของจอมพลถนอมว่าทำให้ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือก(ให้ความยินยอม)ผู้ปกครองอันเป็นการใช้อำนาจทางการเมืองโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง การรัฐประหารซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ยึดหลักที่ว่าอำนาจการเมืองต้องมีที่มาจากประชาชนนั้นได้ทำให้หลักการการปกครองที่ดีอันจะต้องรักษาความสงบ เสรีภาพ เสมอภาค และความยุติธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนอย่าง เท่าเทียมกันนั้นต้องล้มเลิกไป ผลที่ตามมาจากการปกครองที่ไม่ยุติธรรมนี้คือ สิทธิเสรีภาพซึ่งเป็นของประชาชนถูกจำกัด ใบปลิวฉบับดังกล่าวมีเนื้อหาดังนี้

“ประเทศไทย เป็นของชาวไทยทุกคน อันหมายความว่าบรรดาทรัพยากรทั้งหมด การจัดสรรผลประโยชน์จากทรัพยากร อำนาจอธิปไตยในการปกครองการบริหาร การป้องกันประเทศ การจัดระบบสังคม เพื่อให้เกิดและรักษาไว้ซึ่งความสงบ เสรีภาพ เสมอภาค และความยุติธรรมเป็นของประชาชนชาวไทยทุกคนโดยเท่าเทียมกัน

หลักการเช่นว่านี้ ก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ของประชาชน เพื่อร่วมกันกำหนดความเป็นไปของชาติ การสร้างสรรคความสมบูรณ์สันติสุข ให้เกิดขึ้นในชุมชนคนไทย

แต่ปรากฏว่าหลักการดังกล่าว ต้องล้มเลิกไปเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 มีผลให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญ ยุบรัฐสภา เลิกพรรคการเมือง ทำให้การปกครองประเทศขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชนผู้ปกครองไม่ได้รับความยินยอมจากประชาชน สิทธิเสรีภาพของประชาชนถูกจำกัด การบริหารบ้านเมืองขึ้นอยู่กับตัวบุคคลมากกว่าหลักการ สภาพเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ขมวด

ปมแห่งความยุ่งยากขึ้น ความยุติธรรมในสังคมลดน้อยลงทุกที สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดผลร้ายต่อความอยู่รอดของชาติในระยะยาวต่อไป”

ทางด้านขอบเขตอำนาจรัฐนั้น ก็ถูกจำกัดได้ด้วยหลักการที่ว่าประชาชนแต่ละคนเป็นเจ้าของอำนาจการปกครอง กล่าวคือเมื่อประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจการปกครอง รัฐบาลจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้อำนาจการปกครองของตนโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกติกาทางการเมืองในการกำหนดเงื่อนไขการเข้ามามีส่วนร่วมนั้น

ขอบเขตอำนาจรัฐ

ขอบเขตอำนาจรัฐนั้นกำหนดขึ้นไว้ภายใต้ข้อบัญญัติในรัฐธรรมนูญโดยที่รัฐธรรมนูญจะกำหนดช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารปกครองประเทศของประชาชนและกำหนดกระบวนการใช้อำนาจของผู้มีหน้าที่ให้บริหารปกครองประเทศเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน

การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ปรากฏในคำประกาศเชิญชวนร่วมเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ดังนี้

“การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีสิทธิ เสรีภาพในการกำหนด ควบคุมเป้าหมายและนโยบายในการบริหารประเทศ ให้ประชาชนได้เป็นผู้ร่วมกำหนดอนาคตและสร้างอนาคต ดังนั้นจะต้องมีกติกาทางการเมืองหรือรัฐธรรมนูญกำหนดเงื่อนไขแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน กำหนดการเข้ารับภาระหน้าที่เกี่ยวกับอำนาจธิปไตยของปวงชนทั้งทางด้านนิติบัญญัติบริหารและตุลาการเพื่อให้ผู้เข้าปฏิบัติหน้าที่ต้องกระทำการโดยยึดผลประโยชน์ของชาติและประชาชนเป็นสำคัญ”

จากแถลงการณ์ข้างต้นชี้ว่า การใช้อำนาจการปกครอง(สิทธิ)ตามระบอบประชาธิปไตยนั้นคือการให้ความยินยอมโดยผ่านผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน ผู้แทนราษฎรนั้นมีหน้าที่สำคัญคือการบัญญัติกฎหมาย กฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยผู้แทนราษฎรนั้นจะกำหนดแนวทางการใช้อำนาจการปกครองของประชาชนแต่ละคนโดยการกำหนดสิทธิต่างๆ การที่กฎหมายได้ระบุสิทธิต่างๆ นี้ไว้ ต่อไปผู้ศึกษาจะเรียกสิทธิเหล่านี้ว่าเป็นสิทธิตามกฎหมาย สิทธิตามกฎหมายนี้ประชาชนแต่ละคนมีอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นสถานะแห่งเสรีภาพของมนุษย์นั้นจึงเป็นสถานะแห่งความเสมอภาคด้วย และขอบเขตอำนาจรัฐนี้จำกัดอยู่ภายใต้การเอื้ออำนวยให้เกิดสถานะแห่งอิสรภาพอันเป็นวัตถุประสงค์ของการปกครองที่ยุติธรรม ในเรื่องขอบเขตอำนาจรัฐนี้ เพื่อให้เกิด

ความชัดเจนขึ้นผู้ศึกษาจะได้เสนอประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนซึ่งอยู่ภายใต้หลักนิติธรรมโดยจะแยกกล่าวถึงประเด็นที่ว่าหลักนิติธรรมจำกัดขอบข่ายอำนาจของรัฐบาลและอำนาจของประชาชน และในท้ายที่สุดผู้เขียนจะกล่าวถึงหลักนิติธรรมที่จำกัดขอบข่ายอำนาจของทั้งรัฐบาลและประชาชนควบคู่กันไป

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน

การเรียกร้องของกลุ่มฯ ให้มีรัฐธรรมนูญเป็นข้อกำหนดแนวทางการใช้อำนาจการปกครองของประชาชนให้ผู้แทนราษฎรกำหนดสิทธิตามกฎหมายของประชาชนอีกทีนั้นชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนว่าอยู่ภายใต้หลักนิติธรรม

หลักนิติธรรมถือว่ากฎหมายต้องอำนวยความสะดวกให้เกิดความยุติธรรม ซึ่งประกอบไปด้วยหลักการต่อไปนี ที่มาของกฎหมายต้องมาจากความยินยอมของประชาชน และ เนื้อหาของกฎหมายต้องคุ้มครองอำนาจการเมืองของประชาชน

สำหรับหลักการแรกนั้น ในเมื่อประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจการเมืองหรืออำนาจอธิปไตย ดังนั้น จึงเป็นเรื่องยุติธรรม(ความยุติธรรมคือการครอบครองสิ่งที่ตนเป็นเจ้าของ)ที่ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจว่าจะให้ใครเป็นผู้ใช้ผ่านกระบวนการเลือกตั้งซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีรัฐธรรมนูญ ดังนั้นกลุ่มฯจึงได้กล่าวว่รัฐธรรมนูญเป็นเงื่อนไขประการแรกในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน(ดังปรากฏในปฏิวัติ 6 ตุลาคม 2516)

สำหรับหลักการที่สอง กฎหมายที่ยุติธรรมนอกจากจะมีที่มาด้วยหลักความยินยอม กฎหมายนั้นจะต้องมีเนื้อหาที่ยุติธรรมด้วย ดังนั้นเนื้อหาของกฎหมายต้องพิทักษ์รักษาสิทธิและเสรีภาพ(อำนาจการปกครองในฐานะสมบัติ) ดังปรากฏในสำเนาเรียกร้องรัฐธรรมนูญของกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาว่าการขาดรัฐธรรมนูญเป็นการขาดหลักประกันสิทธิ เสรีภาพ หรือ ไปปฏิวัติที่จัดทำขึ้นโดยกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาว่าการเรียกร้องรัฐธรรมนูญเป็นการกระทำเพื่อทวงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนคืน

หลักนิติธรรมกำหนดขอบข่ายการใช้อำนาจของรัฐบาล

รัฐบาลที่ยุติธรรมต้องบังคับใช้กฎหมายที่ยึดตามหลักนิติธรรม ดังได้ปรากฏในแถลงการณ์ของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย กรณีล่าสัตว์ ทุ่งใหญ่นเรศวร ความว่า

“ทางศูนย์ฯ ขอให้รัฐบาลกระทำการทุกอย่างเพื่อพิสูจน์ตัวเองว่าเป็นรัฐบาลของประชาชน เพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง โดยการลงโทษผู้กระทำผิดกลุ่มนี้อย่างเด็ดขาดโดยไม่เห็นแก่ผู้ใดทั้งสิ้น”

จากตัวบทข้างต้น จะเห็นได้ว่า อำนาจหน้าที่ของรัฐบาลคือการรักษากฎหมายให้บังคับใช้แก่ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และไม่ใช่ว่าหน้าที่ของประชาชนที่จะลงโทษผู้กระทำผิด

ในการบังคับใช้กฎหมายนั้น รัฐบาลได้กำหนดบทลงโทษด้วย ด้วยวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ เพื่อป้องปรามการกระทำผิดและเพื่อให้ประชาชนมีหลักยึดเหนี่ยว ดังปรากฏในแถลงการณ์ฉบับเดียวกันว่า

“เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เป็นการกระทำที่มีหลักฐานอย่างแน่ชัด จากกรณีที่นิสิตนักศึกษาชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติ ได้ติดตามการเคลื่อนไหวของกลุ่มอิทธิพลนี้อย่างใกล้ชิดพบว่า กลุ่มอิทธิพลนี้ได้เข้าไปกระทำการล่าสัตว์จริงอย่างไม่มีข้อสงสัย

การกระทำเช่นนี้ทางศูนย์ฯ ถือว่าเป็นการกระทำผิดโดยเจตนา กระทำตนเสมือนผู้อยู่เหนือกฎหมายได้และเพื่อเป็นการบำรุงขวัญของประชาชนชาวไทยทั้งหมดให้มีหลักยึดเหนี่ยวอย่างมั่นคงอันจะเป็นประโยชน์ในการประกอบกิจการเพื่อความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศชาติต่อไป”

การบัญญัติบทลงโทษตามกฎหมายไว้นั้นเป็นหลักประกันว่ารัฐบาลจะคุ้มครองประชาชนตามบทบัญญัติต่างๆ แนวคิดดังกล่าวสะท้อนออกมาในแถลงการณ์ดังต่อไปนี้

“กลุ่มเผด็จการมีเจตนาไม่บริสุทธิ์ในอันที่จะมุ่งจำกัดสิทธิ เสรีภาพของประชาชนผู้ปรารถนาที่แสดงตนเองให้เห็นถึงความรักชาติ การกระทำเช่นนี้ของกลุ่มเผด็จการเป็นการทำลายเกียรติภูมิ และศักดิ์ศรีของชาวไทยทั้งชาติ เพราะการเรียกร้องรัฐธรรมนูญไม่ใช่สิ่งผิดกฎหมาย ประชาชนย่อมมีสิทธิ(ตามกฎหมาย เพิ่มเติมโดยผู้ศึกษา) เรียกร้องรัฐธรรมนูญได้เสมอไม่ว่าเวลาใดๆ และที่ไหนๆ ”

หลักนิติธรรมกำหนดขอบข่ายการใช้อำนาจของประชาชน

กฎหมายที่ยึดตามหลักนิติธรรมจะกำหนดขอบข่ายการใช้อำนาจการปกครองของประชาชนโดยกำหนดสิทธิต่างๆ

สำหรับอำนาจหน้าที่ในการตัดสินลงโทษผู้ที่กระทำผิดตามกฎหมายนั้น ประชาชนไม่มี แต่ประชาชนที่ดีมีหน้าที่มีส่วนร่วมในการคอยสอดส่องดูแลอีกทั้งสนับสนุนร่วมมือกับการทำงานของรัฐเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติอันเป็นจุดมุ่งหมายของรัฐบาล ดังปรากฏในแถลงการณ์ฉบับเดียวกันว่า

“นิสิตนักศึกษาได้พยายามติดตามการเคลื่อนไหวของบุคคลกลุ่มนี้มาโดยตลอด และได้ นำเอาพฤติกรรมของคนกลุ่มนี้มาเปิดเผยตั้งแต่ต้น ทางศูนย์กลางนิสิตแห่งประเทศไทย ในฐานะตัวแทนของนิสิตนักศึกษาทั่วประเทศ ได้ตระหนักถึงบทบาท และหน้าที่ที่จะพึงมีต่อประเทศชาติ ในอันที่จะมีส่วนร่วมรักษาความเป็นธรรมและปกป้องรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ”

และในแถลงการณ์ฉบับเดียวกันว่า

“เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในบริเวณทุ่งใหญ่นั้น เราขอเรียนให้ทราบว่า เราไม่มีวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ใดใดในการเข้าร่วมจับกุมผู้กระทำความผิด เราได้เพียงแต่ขอร้องกลุ่มนักล่าสัตว์ดังกล่าวแล้ว แต่ก็ปรากฏว่าไร้ผล

สุดท้ายนี้เราหวังเพียงแต่จะให้ทางรัฐบาลและผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการวางแผนใช้ทรัพยากรของชาติ ได้หันมาสนใจและหาทางแก้ไขปัญหาเลวร้ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ ด้วยความเร่งด่วนและจริงจัง กับขอให้ประชาชนทุกคนได้ร่วมมือกับรัฐบาลช่วยกันป้องกันอย่างให้คนรุ่นต่อไปได้จารึกไว้ในประวัติศาสตร์ของชาติว่า

“คนรุ่นเราคือผู้ที่ละเลย เห็นแก่ได้ และสร้างมรดกอันเลวร้ายไว้ให้แก่พวกเขา”

พวกเราชมรมและกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติขอฝากเจตนาดีมายังรัฐบาลและประชาชนพร้อม กับขอยืนยันว่าพวกเราจะให้ความสนับสนุน ร่วมมือ ต่อรัฐบาลในการที่จะแก้ปัญหาเหล่านี้ด้วยความจริงใจ”

และในฉบับเดียวกัน

“เรา(สมาชิกชมรมกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ)ร่วมกันปฏิบัติงานให้แก่สาธารณะ ช่วยเหลือ รัฐบาลในการปกป้องคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและฝึกหัดสมาชิกให้รู้จักรับผิดชอบเพื่อเตรียมตัวไว้เป็นพลเมืองที่ดีในวันข้างหน้า “(ขีดเส้นใต้โดยผู้เขียน)

ขอบข่ายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน

การยึดหลักนิติธรรมเป็นการจำกัดขอบข่ายอำนาจผู้ปกครองกับประชาชนกล่าวคือ กฎหมายจะกำหนดให้ผู้ปกครองต้องปกครองประเทศภายใต้หลักกฎหมายอันเป็นที่รับรู้โดยทั่วกันในหมู่ประชาชน สำหรับประชาชนก็ต้องทำตามกฎหมาย ถ้าหากว่าประชาชนไม่ปฏิบัติตาม

กฎหมาย ฝ่ายผู้ปกครองก็มีสิทธิที่จะลงโทษได้โดยอาศัยอำนาจตามตัวบทกฎหมายได้ แต่หากว่า ฝ่ายผู้ปกครองไม่กระทำตามกฎหมายประชาชนมีสิทธิในการอ้างกฎหมายเพื่อประท้วงรัฐบาลได้ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครองภายใต้หลักนิติธรรมนี้ปรากฏชัดเจนในตัวบท แดงการณ้องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ประณามการกระทำของรัฐบาลว่าไม่เป็นไปตามกฎหมายดังความว่า

“1. ข้อหามั่วสุมทางการเมือง ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 5 พ.ศ.2514 ตอนหนึ่ง บัญญัติไว้ว่า”ห้ามมิให้มั่วสุมประชุมกัน ทางการเมือง ณ ที่ใดๆ มีจำนวน ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป”-ข้อเท็จจริงปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเข้าจับกุมผู้ต้องหาดังกล่าว ในขณะที่แยกย้ายกันเดินแจกแถลงการณ์ให้การศึกษาเรื่องรัฐธรรมนูญแก่ประชาชน ลักษณะดังกล่าวนี้ไม่อาจตีความได้เลยว่าเป็นการมั่วสุมประชุมกัน ทางการเมือง การมั่วสุมประชุมกันทางการเมืองนั้น จะต้องมั่วสุมที่เข้ามาจับกลุ่มชุมนุมกันเพื่อปรึกษาหารือ เพื่อปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง การจับกุมผู้ต้องหาขณะแยกย้ายกันเดินแจกแถลงการณ์แล้วอ้างว่า เป็นการมั่วสุมประชุมกันทางการเมืองจึงเป็นการใช้อำนาจในทางที่มิชอบ ผู้ออกคำสั่งให้เข้ากระทำการจับกุมจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำที่เกินขอบเขตอำนาจของตนในครั้งนี้

2. ข้อหาทักท้วงในราชอาณาจักร ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตราที่ 116 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือ หรือวิธีอื่นอันไม่ใช่ว่าการกระทำภายในความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญ หรือมิใช่แสดงความคิดเห็นติชมด้วยสุจริตใจ

1) เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐ โดยการใช้อำนาจข่มขืนใจหรือใช้อำนาจประทุษร้าย

2) เพื่อให้เกิดความปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชน ถึงขนาดก่อให้เกิดความไม่สงบในราชอาณาจักร

การกระทำของผู้ต้องหาทั้ง 12 คน หาได้มีส่วนหนึ่งส่วนใดของการกระทำเข้าข่ายที่จะปรับได้ว่าเป็นความผิดฐานกบฏภายในราชอาณาจักร ตามมาตรา 16 ข้างต้นนั้นไม่ ผู้ต้องหาได้แจกจ่ายแถลงการณ์อย่างเปิดเผยและสุจริตใจ ยิ่งการเรียกร้องให้ประชาชนหันมาสนใจและตระหนักถึงค่าของการมีรัฐธรรมนูญแล้ว จะถือว่าไม่ใช่ว่าเป็นการกระทำภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ ยิ่งไม่ได้ไปใหญ่ การขัดขวางจับกุมมิให้ประชาชนได้กระทำการภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญต่างหาก ที่ต้องถือว่าเป็นกบฏในราชอาณาจักร การกระทำของรัฐบาลไม่มีทางให้เข้าใจเป็นอย่างอื่นไปได้ต่างกว่านี้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงมีมติเห็นว่ารัฐบาลชุดนี้ได้ใช้อำนาจรัฐ กฎหมาย และคุกตะราง เป็นเครื่องหมายปฏิบัติต่อนักศึกษาและประชาชนทั้ง 12 คนอย่างไร้มนุษยธรรม และอย่างเกินขอบข่ายกติกา ชนิดที่รัฐบาลในประเทศที่อ้างว่ามีอุดมการ

เสรีประชาธิปไตย ไม่น่าจะกระทำกัน องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงใคร่ขอความร่วมมือจากเพื่อนนักศึกษายืนหยัดต่อสู้อำนาจธรรมดังก้าวอย่างเด็ดเดี่ยว และอย่างรวมกำลัง จนกว่าจะได้รับชัยชนะอย่างเด็ดขาด”

แนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงโดยเปรียบเทียบกับแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของจอห์น ล็อค

การศึกษาแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 โดยเปรียบเทียบกับแนวความคิดของล็อคเป็นการศึกษาในแนวปรัชญาการเมือง การศึกษาในแนวทางดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายในการพิจารณาหาหนทางแก้ไขปัญหาทางการเมืองซึ่งสัมพันธ์กับการหาคำตอบว่าธรรมชาติของมนุษย์นั้นเป็นอย่างไร^{๖๖} ทั้งนี้เพราะมนุษย์แต่ละคนเป็นหน่วยย่อยที่สุดที่ประกอบกันเข้าเป็นสังคมการเมือง ดังนั้นแนวคิดเรื่องรัฐที่ดีย่อมแฝงแนวคิดเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ไว้ ไม่ว่าจะเริ่มต้นจากการวาดภาพสังคมที่ดีของตนหรือการที่นักคิดเริ่มต้นจากการพิจารณาธรรมชาติของมนุษย์แล้วพิจารณาลักษณะรัฐที่ดีโดยมีแนวคิดเรื่องธรรมชาติของมนุษย์เป็นรากฐานก็ตาม การศึกษาถึงธรรมชาติของมนุษย์ตามแนวคิดของนักคิดเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจแนวคิดของนักคิดได้ชัดเจนขึ้น

จะเห็นได้ว่าการศึกษาถึงธรรมชาติของมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญในการศึกษาแนวคิดทางการเมือง กล่าวคือ การนำเสนอความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ที่แตกต่างกันย่อมส่งผลให้การคิดค้นหาทางแก้ปัญหามองแตกต่างกันไป หรือมีเช่นนั้น แนวทางแก้ไขปัญหามองแตกต่างกันด้วยการเสนอภาพรัฐที่ดีที่แตกต่างกัน ย่อมสะท้อนแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ที่แตกต่างกันตามไปด้วย ดังเช่น การที่แนวคิดเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ที่แตกต่างกันของล็อค (ค.ศ.1588-1679) และ โทมัส ฮอบบ์(ค.ศ.1632-1704) ซึ่งเป็นนักคิดในยุคสมัยที่ใกล้เคียงกันนั้นได้ส่งผลให้แนวความคิดเรื่องรัฐที่ดีของทั้งสองท่านแตกต่างกัน กล่าวคือการที่ล็อค มองว่า มนุษย์ตามธรรมชาติ

^{๖๖} สันธิกร วรวรรณ ใน นัยทางการเมืองในวรรณกรรมเรื่อง ศรีธนญชัย วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2542 ได้อธิบายความหมายของปรัชญาการเมือง(political philosophy) ไว้ในหน้า 8 ว่าความรักในความรู้ที่เป็นเรื่องกิจกรรมหรือการกระทำในส่วนรวม

^{๖๗} สันธิกร วรวรรณได้กล่าวไว้ในเรื่องเดียวกัน หน้า 10 ว่าการศึกษาในแนวปรัชญาการเมืองนั้นเห็นว่าการค้นหาคำตอบเกี่ยวกับธรรมชาติของการเมือง และธรรมชาติของมนุษย์นั้นทำให้เราได้องค์ภูมิปัญญาความรู้เกี่ยวกับการเมือง จะเห็นได้ว่า การศึกษาธรรมชาติของมนุษย์นั้นเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการศึกษาในแนวปรัชญาการเมือง

ชาติมีเสรีภาพและเหตุผล ลีโศจจึงได้สนับสนุนการปกครองที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และสนับสนุนการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ส่วนแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ของฮอบบ์นั้น ฮอบบ์มองว่า มนุษย์โดยธรรมชาติมีเสรีภาพเช่นเดียวกับลีโอ แต่ก็มีความเห็นแก่ตัวและต้องการอำนาจอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้น ฮอบบ์จึงได้สนับสนุนการปกครองที่ผู้ปกครองมีอำนาจเด็ดขาดเพื่อให้ผู้ปกครองควบคุมพฤติกรรมของประชาชนในรัฐที่ต่างก็มุ่งแสวงหาอำนาจและผลประโยชน์ของตนเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

จะเห็นได้ว่า ธรรมชาติของมนุษย์และแนวคิดเรื่องการปกครองที่ดีเป็นแนวคิดที่สะท้อนซึ่งกันและกัน การศึกษาเรื่องธรรมชาติของมนุษย์จึงช่วยให้เข้าใจแนวคิดทางการเมืองได้ชัดเจนขึ้น ธรรมชาติของมนุษย์จึงเป็นรากฐานทางความคิดสำหรับการเสนอแนวความคิดทางการเมือง ดังนั้นการศึกษาแนวคิดทางการเมืองเรื่องสิทธิและเสรีภาพตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง โดยเปรียบเทียบกับแนวคิดดังกล่าวของลีโศจจึงควรศึกษาเปรียบเทียบกับแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงและลีโอเป็นพื้นฐาน

ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงและลีโอ

สำหรับแนวคิดเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ที่ปรากฏในฉบับท ช่วงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 คือธรรมชาติของมนุษย์เป็นเสรีโดยเสมอกัน ดังจะเห็นได้จากใบปลิว ตื่นเถิดพี่น้องชาวไทย ที่ออกโดยศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

“ตื่นเถิดเสรีชน(มนุษย์เป็นเสรี)

อย่ายอมทนก้มหน้าผืน

หอกดาบกระบอกรบปืน

หรือทนคลื่นกระแสเรา

...

ขี้สอสู้งนสึดฤทธิ์

แม้ชีวิตจะดับพัน

ศักดิ์ศรีมนุษย์ชน

ไม่ยอมทนเป็นทาสใคร”(มนุษย์เป็นเสรีเสมอกัน)

ธรรมชาติที่เป็นเสรีนี้เป็นรากฐานให้กับการนำเสนอว่ามนุษย์โดยธรรมชาติมีสิทธิหรือเสรีภาพอันหมายถึงอำนาจการปกครองดังจะเห็นได้จากเนื้อความในคำแถลงของนิสิต นักศึกษาถึงพ่อแม่พี่น้องประชาชนทั้งหลายที่ว่า

“เมื่อคืนนี้ ลูกหลานของท่าน นิสิตนักศึกษาทั่วประเทศได้รวมพลังกันอย่างสันติเพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพอันมนุษย์จะพึงได้รับ”

และในแถลงการณ์ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ลงวันที่ 7 ตุลาคม 2516 ที่ว่า “ตามที่นิสิตนักศึกษาและประชาชนจำนวน 13 คน ได้ถูกจับกุม เนื่องจากการใช้สิทธิเพื่อให้ได้มาซึ่งกฎหมายรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ทั้งเป็นการต่อสู้เรียกร้องเพื่อให้ผู้มีอำนาจการปกครองบ้านเมืองคืนอำนาจอธิปไตยให้แก่ปวงชนชาวไทยซึ่งจะเป็นหลักประกันถึงสิทธิเสรีภาพของปวงชนอันจะพึงมีเยี่ยงเสรีชนนั้น”

จากการศึกษาแนวคิดของกลุ่มฯ ในเรื่องธรรมชาติมนุษย์ข้างต้นแล้วนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับแนวคิดของลัทธิแล้ว พบว่าทั้งกลุ่มฯ และลัทธิมองว่าธรรมชาติมนุษย์อันเป็นเสรีโดยเสมอกันนั้นเป็นรากฐานให้กับการนำเสนอว่ามนุษย์โดยธรรมชาติปกครองตนเอง แต่ลัทธิเห็นว่านอกจากธรรมชาติที่เป็นเสรีแล้ว ความสามารถในการใช้เหตุผลยังเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่เป็นพื้นฐานให้กับการนำเสนอว่ามนุษย์โดยธรรมชาติปกครองตนเอง

อย่างไรก็ตาม การที่กลุ่มฯ ไม่ได้กล่าวว่าความสามารถในการใช้เหตุผลเป็นธรรมชาติของมนุษย์นั้นไม่ได้หมายความว่าธรรมชาติของมนุษย์นั้นไม่สามารถใช้เหตุผลได้ ทั้งนี้เพราะระบอบการปกครองประชาธิปไตยซึ่งเป็นระบอบการปกครองที่กลุ่มยอมรับนั้นก็เป็นระบอบการปกครองที่ยอมรับหลักการใช้เหตุผล⁸⁵

สำหรับความสอดคล้องระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงและลัทธิในแนวคิดเรื่องธรรมชาติที่เป็นเสรีโดยเสมอกันนี้เป็นรากฐานให้กับแนวคิดที่ว่า มนุษย์แต่ละคนมีสิทธิเสมอกัน การที่มนุษย์แต่ละคนมีสิทธิเสมอกันชี้ให้เห็นว่าการใช้อำนาจปกครองซึ่งเป็นการใช้สิทธิ(ในกรณีของกลุ่มฯ เป็นการใช้อำนาจในฐานะอำนาจ และในกรณีของลัทธิเป็นการใช้สิทธิที่ติดตามมาจากกฎธรรมชาติ) นั้น ผู้ถือสิทธิจะต้องไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า มนุษย์แต่ละคนต้องเคารพสภาวะแห่งแห่งเสรีภาพของกันและกัน จะเห็นได้ว่าธรรมชาติมนุษย์ที่เป็นเสรีและมีสิทธิเสมอกันนี้

⁸⁵ จรูญ สุภาพ, ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ พิมพ์ครั้งที่ 5.(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2538), หน้า 30.

เป็นรากฐานให้กับการนำเสนอแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพตามความคิดของกลุ่มและลัทธิที่มีความสอดคล้องกันในประเด็นดังกล่าว

ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องสิทธิตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงและลัทธิ

กลุ่มฯ และลัทธิต่างมองว่าสิทธิเป็นได้ทั้งสมบัติและอำนาจ สำหรับสิทธิในฐานะสมบัตินั้น กลุ่มฯ มองว่าหมายถึงอำนาจการปกครองอันเป็นสมบัติของประชาชนทุกคน ที่ผู้ปกครองต้องพิทักษ์รักษา สำหรับลัทธิ สิทธิตามธรรมชาติที่มนุษย์ทุกคนมีในร่างกาย อิสรภาพ และทรัพย์สิน ลัทธิเรียกรวมว่าสมบัติ และสมบัตินี้ผู้ปกครองมีหน้าที่ต้องพิทักษ์รักษา จะเห็นได้ว่าสิทธิตามธรรมชาติเป็นสิทธิในฐานะสมบัตินั้นเอง

ทางด้านสิทธิในฐานะอำนาจนั้น สำหรับกลุ่มฯ และลัทธิเห็นตรงกันว่า อำนาจการปกครองเป็นสิทธิที่ประชาชนทุกคนมี กลุ่มฯ เห็นว่าอำนาจการปกครองเป็นสิทธิในฐานะอำนาจ คำอื่นๆที่กลุ่มฯ ใช้โดยมีความหมายว่าอำนาจการปกครองเช่น อำนาจอธิปไตย อำนาจสูงสุด อำนาจทาง การเมือง เป็นต้น ความหมายของอำนาจการปกครองคือ อำนาจอธิปไตยอันแบ่งออกเป็น อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ

สำหรับลัทธิ ลัทธิเห็นว่าอำนาจการปกครองเป็นสิทธิที่มีฐานะเป็นอำนาจเช่นกันกับกลุ่มฯ คำที่ลัทธิใช้เพื่อหมายถึงอำนาจการปกครองนั้นคือ อำนาจตามธรรมชาติและอำนาจการเมือง ความหมายของอำนาจตามธรรมชาติคือ อำนาจที่มนุษย์มีตามธรรมชาติสองประการโดยอำนาจประการแรกมีลักษณะที่เทียบได้กับอำนาจนิตินิติบัญญัติ และอำนาจประการที่สองนั้นมีลักษณะที่เทียบได้กับอำนาจบริหาร สำหรับอำนาจการเมืองนั้นเป็นอำนาจที่สังคมการเมืองได้รับมาจากการที่ได้สละอำนาจตามธรรมชาติทั้งสองประการ ดังที่ลัทธิได้เสนอว่า มนุษย์ได้สละอำนาจตามธรรมชาติทั้งสองประการและมอบหมายให้ชุมชนใช้อำนาจดังกล่าวในทุกๆกรณีที่เขาสามารถอุทธรณ์ต่อกฎหมายที่ชุมชนได้บัญญัติขึ้นเพื่อให้คุ้มครองปกป้องตนเอง ปัจจุบันบุคคลจึงไม่มีอำนาจในการตัดสินใจความอันเป็นอำนาจนิตินิติบัญญัติ เพราะชุมชนจะเป็นกรรมการโดยการบัญญัติกฎหมายขึ้นที่ใช้อย่างบังคับทุกคน และชุมชนจะมอบหมายให้ฝ่ายบริหารบังคับใช้กฎหมายเพื่อตัดสินข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้นในหมู่สมาชิกที่เกี่ยวกับเรื่องสิทธิ และลงโทษสมาชิกในสังคมที่ละเมิดหรือกระทำผิดต่อสังคมด้วยกฎหมายซึ่งอำนาจของฝ่ายบริหารนี้เรียกว่า อำนาจบริหาร

สำหรับจุดประสงค์ในการใช้สิทธิในฐานะอำนาจนั้น ลีคอมมองว่าเป็นไปเพื่อ พิทักษ์รักษา สิทธิตามธรรมชาติที่เป็นสมบัติ ในขณะที่กลุ่มฯ ไม่ได้ กล่าวไว้อย่างชัดเจนถึงจุดประสงค์ในการใช้อำนาจการปกครองว่าเป็นไปเพื่อพิทักษ์รักษาชีวิต อิศรภาพและทรัพย์สินของประชาชนอันเป็นจุดประสงค์ในการใช้อำนาจการปกครองตามความคิดของลีคอม การที่กลุ่มฯ มีแนวคิดว่าการที่รัฐบาล รักษาสิทธิและเสรีภาพของประชาชนซึ่งหมายถึงอำนาจในการปกครองของประชาชนนั้นสัมพันธ์ กับผลประโยชน์และความกินดีอยู่สุขหรือชีวิตของประชาชนสะท้อนให้เห็นว่าจุดมุ่งหมายในการใช้อำนาจการปกครองหรือการมีอิสรภาพตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงนั้นสอดคล้องกับ แนวความคิดของลีคอม ทั้งนี้เพราะผลประโยชน์นั้นเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยให้การดำรงชีวิตที่ดี การ ได้รับผลประโยชน์อย่างยุติธรรมตามสิทธิของตนจึงเป็นการพิทักษ์รักษาสิทธิในชีวิตนั่นเอง

ตัวอย่างแนวคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์ ตุลาคม 2516 ที่ชี้ให้เห็นว่า การใช้ อำนาจการปกครองสัมพันธ์กับผลประโยชน์ของประชาชนได้แก่

แถลงการณ์ของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยที่มีเนื้อหาคัดค้านประกาศคณะ ปฏิวัติฉบับที่ 299 ที่มีเนื้อหาในการคัดค้านการรวบอำนาจตุลาการอันเป็นอำนาจด้านหนึ่งของ อำนาจการปกครองว่าส่งผลเสียให้ประชาชนไม่อาจมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีได้

แถลงการณ์ของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย เรื่อง “กรณีล่าสัตว์ หุ่นใหญ่ นเรศวร” ซึ่งมีเนื้อความว่ารัฐบาลต้องปกป้องผลประโยชน์หรือปกครองเพื่อผลประโยชน์ของ ประชาชน ดังความว่า

และใบปลิวที่จัดทำขึ้นโดยกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ 6 ตุลาคม 2516 ที่ชี้ให้เห็นว่า การละเมิดสิทธิเสรีภาพนั้นส่งผลให้ประชาชนอดอยากแร้นแค้นหรือสูญเสียผลประโยชน์นั่นเอง

สำหรับตัวอย่างที่ชี้ชัดว่ากลุ่มฯ ต้องการให้รัฐบาลคุ้มครองสิทธิในชีวิตของตนได้ สะท้อนให้เห็นจากคำกล่าวประณามรัฐบาลที่ปราบปรามประชาชน ดังตัวบทต่อไปนี้

แถลงการณ์ของนิสิตนักศึกษาถึงพ่อแม่พี่น้องประชาชนที่รักทั้งหลาย

“พ่อแม่พี่น้องที่รัก บัดนี้เราก็ได้เห็นทหารชายเปิดหน้ากากโสมมออกมาแล้ว มันได้พิสูจน์ให้ เราเห็นว่า เราเป็นเพียงมดปลวกที่ไร้ค่า จะสั่งให้ทำอย่างไรก็ได้ จะฆ่าเมื่อใดก็ได้”

และ ไบปลิว หน่วยปฏิบัติงานร่วม นักศึกษาประชาชน พี่น้องชาวไทย ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ คนงานผู้ใช้แรงงานทั้งหลาย อันเป็นเอกสารในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ความว่า

“จอมพลหน้าด่านทั้งสองตระกูล ยังออกข่าวให้ประชาชนหลงผิดว่า ขณะนี้นักศึกษากำลัง ความวุ่นวายฝ่ายเดียว แต่ไม่มีข่าวเรื่องการฆ่านักศึกษาเป็นผักปลาออกมาเลย นักศึกษา นัก เรียน ลูกหลานของท่านต้องการให้คนสามคน สองตระกูล ลาออกไปเสียเท่านั้นด้วยการเรียกร้อง โดยไม่มีอาวุธอะไรทั้งสิ้น นอกจากไม้คนละท่อน เท่านั้น

โปรดช่วยชีวิตเด็ก ๆ ซึ่งเป็นลูกหลานของท่านด้วยเถิด ถ้าไม่ได้ท่านทั้งหลายร่วมสามัคคีกัน พวกเราก็จะต้องตกเป็นทาสใต้อำนาจของคนสามคนนี้อย่างแน่นอน

เนื้อหาในแถลงการณ์ช่วงเหตุการณ์ตุลาคม 2516 ที่ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง ต้องการให้รัฐบาลคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินของประชาชนโดยสะท้อนให้เห็นจากการที่กลุ่ม ประชามารัฐบาลว่าแสวงหาประโยชน์ส่วนตน ตัวอย่างตัวบทที่มีเนื้อหาดังกล่าวได้แก่

แถลงการณ์แนวร่วมนักศึกษาและประชาชนทั่วประเทศ นักศึกษา/ประชาชน ผู้รักษา ความเป็นธรรมทั้งหลาย ลงวันที่ 11 ตุลาคม 2516 ความว่า

“การแสวงหาความร่ำรวยของพวกมันถูกเปิดโปงมาแล้วว่าพวกมันดำเนินกิจการค้าทุก สาขาโดยใช้อภิสิทธิ์ และพวกมันขูดรีดแรงงานประชาชนกอบโกยทรัพย์สินและผลประโยชน์ของ ประชาชน”

แนวร่วมนิสิตนักศึกษาและนักเรียน จดหมายถึงทหารของชาติ จากนักเรียนนักศึกษาและ ประชาชนทั่วประเทศ ความว่า

“ตลอดเวลาที่ผ่านมา เราก็เห็นแล้วว่าคนไทยส่วนใหญ่ที่เป็นชาวบ้านธรรมดาต่างก็เดือด ร้อนกันทั่วทั้งชนบทและในเมือง เช่นปัญหาค่าครองชีพสูง ของแพง ปัญหาโจรผู้ร้ายชุกชุม การกั กเงินเป็นหนี้สินต่างประเทศจำนวนหลายพันล้านบาท ที่เราคนไทยจะต้องชดใช้กันรุ่นลูกหลานก็ ไม่มีวันหมด เอาทหารฝรั่งมาบงการประเทศจนถึงการคอร์รัปชันโกงกิน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของรัฐ บาลชุดนี้ ทางแก้ไขเรื่องนี้มีทางเดียวคือ การปกครองโดยระบบประชาธิปไตยที่มีรัฐธรรมนูญเป็น หลักเพื่อจะได้มีคนเป็นปากเสียงแทนชาวบ้านได้ ไม่ให้รัฐบาลใช้อำนาจกดขี่บังคับโกงกินตาม อำนาจใจ”

นอกจากกลุ่มฯ จะเรียกร้องให้รัฐบาลคุ้มครองชีวิต และ ทรัพย์สิน ของประชาชน กลุ่มฯ ยังเห็นว่า รัฐบาลที่ยุติธรรมต้องปกป้องอิสรภาพของประชาชนด้วย การปกป้องอิสรภาพนี้จึงเป็น สิ่งที่ประชาชนคาดหวังหรือเรียกร้องจากรัฐบาล

ในการคุ้มครองอิสรภาพนั้น รัฐบาลจะต้องเป็นอิสระจากผลประโยชน์ส่วนบุคคลอื่นใด นอกเหนือจากผลประโยชน์ของประชาชน แนวคิดที่ว่ารัฐบาลต้องมีอิสรภาพหรือปราศจากอุปสรรคในการใช้อำนาจการปกครองตามความคิดของลัทธิได้ปรากฏในแถลงการณ์ของกลุ่มฯ ด้วยโดยสะท้อนให้เห็นจากการที่กลุ่มฯ ประณามการที่สหรัฐอเมริกาเข้าแทรกแซงการบริหารงานของรัฐบาล ตัวอย่างของแถลงการณ์ที่มีเนื้อหาดังกล่าว ซึ่งได้แก่

แถลงการณ์ถึงเพื่อนนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดย องค์การนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ลงวันที่ 9 ตุลาคม 2516 ความว่า

“เพื่อนนักศึกษาและประชาชนก็คงเคยได้ฟังถึงความชั่วร้ายของฐานทัพอเมริกันในไทยว่ามันจะให้ผลความเลวร้ายไปยังคนไทยทั้งหมด และเกียรติภูมิของชาติอิสระ“ไทย”ของเรา นักศึกษาทั่วไป อาจารย์ นักเรียน แม้แต่พระภิกษุสงฆ์ต่างคัดค้านและต้องการให้ฐานทัพอเมริกันถอนออกไป และเสียงก็แผ่ขยายออกไปไกลมากเพื่อเป็นการสะกิดก้นขบวนการเปิดเผยความจริงที่ชั่วร้ายและเปิดหน้ากากอันแท้จริง รัฐบาลจึงจับและปราบเสีย”

แถลงการณ์ ฝืนใจกำลัง-อย่าสลาย

“ตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรีนอม กิตติขจร ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ได้ตั้งข้อกล่าวหาเอาแก่นิสิตนักศึกษาประชาชนทั้ง 13 คน ที่ถูกจับกุมไปอย่างฉุนฉรรค์

...

เงื่อนไขของการจับกุมครั้งนี้ จากแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้สรุปว่าคำสั่งจับกุมดังกล่าว เป็นคำสั่งที่ได้รับทอดมาจาก **องค์การสืบราชการลับ ซีไอเอ** ทั้งนี้เป็นเพราะ ในระยะหลังๆ ได้มีนักศึกษา หนังสือพิมพ์ และสื่อมวลชนต่างๆเปิดเผยโฉมหน้าอันแท้จริงและต่อสู้อย่างเต็มที่ องค์การลับอันขี้ซีไอเอ ก็มีเบื้องหลังสกปรกมากมาย การต่อสู้คัดค้าน เปิดโปง ซีไอเอ เป็นไปอย่างกว้างขวางในหมู่ประชาชนชาวไทย รัฐบาลปกปิดความลับต่างๆ ต่อไปไม่อยู่

จากสถานการณ์ดังกล่าว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ ซีไอเอ จะต้องบีบบังคับรัฐบาล ให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งออกมา ในทำนองเชือดไก่ให้ลิงดู การจับกุมครั้งนี้จึงเกิดขึ้น และอาจไม่สิ้นสุดลงแค่นี้

การณ์ครั้งนี้ บอกให้รู้ว่า นิสิตนักศึกษา และ ประชาชน มิได้เพียงแต่ต้องต่อสู้กับอำนาจกดขี่ของรัฐบาลเผด็จการในประเทศเท่านั้น แต่จะต้องต่อสู้กับอำนาจรุกรานของขี้ซีไอเอ อีกด้วย การต่อสู้ของนิสิตนักศึกษา และประชาชนจึงจำต้องอาศัยความร่วมมือกันอย่างเด็ดเดี่ยวและอดทน อย่าปล่อยให้พวกเรากลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ต่อสู้อย่างเด็ดเดี่ยว จงฝืนใจกำลังกันและอย่าสูญเสียเลย”

อย่างไรก็ตาม แม้กลุ่มฯ จะมองว่ารัฐบาลไม่ได้ใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว แต่รัฐบาลเองก็ได้อ้างว่าตนเองได้ใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อวัตถุประสงค์นั้น การกล่าวอ้างของรัฐบาลนั้นชี้ให้เห็นว่ารัฐบาลเองก็ตระหนักว่าวัตถุประสงค์ในการใช้อำนาจการเมืองที่ยุติธรรมเป็นอย่างไร ชื่อนำสังเกตนี้ชี้ให้เห็นว่ารัฐบาลได้ทำตามที่ได้ใช้อำนาจไปเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว หากว่าต้องการสร้างความชอบธรรมหรือทำให้ประชาชนโดยทั่วไปยอมรับ รัฐบาลก็อาจจะตอบโต้ผู้ประท้วงคัดค้านรัฐบาลโดยการกล่าวอ้างว่าตนได้ใช้อำนาจเพื่อวัตถุประสงค์สามประการดังกล่าวและกล่าวหาว่าผู้ประท้วงคัดค้านรัฐบาลได้ทำสิ่งที่ขัดขวางการใช้อำนาจดังกล่าวของรัฐบาลได้

ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องเสรีภาพตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงและสื่อ

ตามความคิดของกลุ่มฯ เสรีภาพมีสองความหมายคือ อำนาจการปกครองและสภาวะที่เปิดโอกาสหรือปราศจากอุปสรรคในการใช้สิทธิเป็นความหมายของเสรีภาพตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง สำหรับสื่อคนนั้นมองว่าเสรีภาพหมายถึงการกระทำโดยใช้ความคิดโดยมีเหตุผล

อย่างไรก็ตาม คำว่าอิสรภาพตามความคิดของสื่อที่หมายถึงความเป็นอิสระจากสิ่งกีดขวางในการกระทำตามที่ตนคิดภายใต้กฎหมายชาตินั้นสอดคล้องกับความหมายของคำว่าเสรีภาพตามความหมายของกลุ่มฯ ในแง่ที่ทั้งสองคำนั้น หมายถึง ความเป็นอิสระจากอุปสรรคขัดขวางในการกระทำ (free from obstruction)

แม้ว่าความหมายของเสรีภาพตามความคิดของกลุ่มฯ จะหมายถึงอิสรภาพแต่การที่ความหมายของเสรีภาพและอิสรภาพตามความคิดของสื่อคนนั้นไม่แตกต่างกันในสาระสำคัญ กล่าวคือ เสรีภาพและอิสรภาพเป็นการกล่าวถึงเรื่องเดียวกันแต่มีจุดเน้นที่แตกต่างกัน ดังนั้นกล่าวได้ว่าแนวคิดเรื่องเสรีภาพของกลุ่มฯ และสื่อมีความสอดคล้องกัน

ความสอดคล้องอีกประการหนึ่งระหว่างแนวคิดของกลุ่มฯ และสื่อคือ ทั้งสองฝ่ายมองว่าการที่สภาวะที่ปราศจากอุปสรรคขัดขวางในการใช้อำนาจการปกครอง (เสรีภาพในความหมายที่สองตามความคิดของกลุ่มฯ และ อิสรภาพตามความคิดของสื่อ) เป็นสภาวะที่รัฐบาลที่ยุติธรรมต้องเอื้ออำนวย แนวคิดเรื่องสภาวะที่รัฐบาลต้องเอื้ออำนวยนั้นยังสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องสิทธิด้วย กล่าวคือสภาวะดังกล่าวเป็นสภาวะที่สิทธิในฐานะสมบัติของกลุ่มฯ และสื่อจะได้รับการปกป้อง

คุ้มครอง จะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพตามความคิดของลี้ดและกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงเป็นรากฐานให้กับการเสนอแนวคิดเรื่องการปกครองที่ยุติธรรม

นอกจากนี้แนวคิดเรื่องการปกครองที่ยุติธรรมตามความคิดของกลุ่มฯยังสอดคล้องกับความคิดของลี้ดด้วย กล่าวคือ การที่กลุ่มฯมองว่ารัฐบาลที่ยุติธรรมต้องคุ้มครองสิทธิในฐานะสมบัติของประชาชนชี้ให้เห็นว่ากลุ่มฯมองว่าการปกครองที่ยุติธรรมคือการปกครองที่ผู้ปกครองมีหน้าที่ในการพิทักษ์สิ่งที่ประชาชนเป็นเจ้าของ แนวคิดเรื่องความยุติธรรมในลักษณะนี้ได้ปรากฏในหนังสือเล่มที่สองว่าด้วยการเมืองการปกครองของลี้ดด้วย ดังจะเห็นได้จากการที่ลี้ดเสนอว่ารัฐบาลที่ยุติธรรมจะต้องพิทักษ์รักษาสีทธิตามธรรมชาติในฐานะสมบัติที่ประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของ

แนวคิดเรื่องการปกครองที่ยุติธรรมตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงโดยเปรียบเทียบ **เทียบกับแนวคิดของลี้ด**

กลุ่มฯ และลี้ดต่างมีแนวคิดที่ว่าที่มาของอำนาจการเมืองของผู้ปกครองมาจากการให้ความยินยอมของประชาชน ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มฯและลี้ดต่างมองว่ามนุษย์นั้นมิอำนาจการปกครองอยู่แล้วโดยธรรมชาติและไม่มีใครเป็นนายเหนือใคร ดังนั้น ผู้ปกครองจะไม่มีอำนาจเหนือผู้ใต้ปกครองโดยธรรมชาติ และจะได้รับอำนาจในการปกครองเหนือผู้ใต้ปกครองจากความยินยอมของผู้ใต้การปกครองเท่านั้น

สำหรับกลุ่มฯ กลุ่มฯ มองว่า การที่โดยธรรมชาติมนุษย์ปกครองตนเอง ผู้ปกครองจึงไม่มีอำนาจการปกครองโดยธรรมชาติ แต่จะมีอำนาจดังกล่าวจากการที่ผู้ใต้การปกครองได้ให้ความยินยอมโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง แนวคิดที่ว่าที่มาของอำนาจการเมืองของผู้ปกครองมาจากความยินยอมของกลุ่มฯนั้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดของลี้ด ดังปรากฏในบทที่ 8 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับกำเนิดของสังคมการเมือง กล่าวคือ ลี้ดเสนอว่ามนุษย์โดยธรรมชาติเป็นอิสระ มีความเท่าเทียมกัน และไม่มีใครอยู่เหนือใคร มนุษย์ไม่อยู่ใต้อำนาจการเมืองของใครหากเขาไม่ให้ความยินยอม

เมื่อพิจารณาที่มาของอำนาจการปกครองตามแนวความคิดของกลุ่มฯและลี้ดโดยเปรียบเทียบแล้ว จะเห็นได้ว่าทั้งกลุ่มฯและลี้ดมีความสอดคล้องกันในแง่ที่ว่า การให้ความยินยอมมอบสิทธิที่เป็นอำนาจไปอย่างมีเงื่อนไข จากจุดร่วมนี้ผู้ปกครองจะใช้อำนาจไปตามอำเภอใจไม่ได้

สำหรับแนวคิดของลี้คอ การให้ความยินยอมของประชาชนเป็นการมอบอำนาจการปกครองให้รัฐบาลเพื่อให้รัฐบาลคุ้มครองสิทธิตามธรรมชาติอันเป็นสมบัติของมนุษย์

สำหรับแนวคิดของกลุ่ม การให้ความยินยอมดังกล่าวเป็นการมอบให้ผู้ปกครองใช้อำนาจการปกครองอย่างมีเงื่อนไข กล่าวคือ การที่กลุ่มฯ เสนอแนวคิดในการมอบให้ผู้ปกครองใช้อำนาจปกครองแทนตนและเสนอด้วยว่าอำนาจการปกครองที่แท้จริงยังดำรงอยู่กับประชาชนนั้นชี้ให้เห็นว่าเงื่อนไขในการใช้อำนาจของผู้ปกครองคือผู้ปกครองต้องพิทักษ์อำนาจการปกครองของประชาชน

แนวคิดที่ว่ารัฐบาลใช้อำนาจไปอย่างมีเงื่อนไขนั้นชี้ให้เห็นถึงจุดร่วมทางความคิดของกลุ่มฯ และลี้คอเรื่องรัฐบาลปกครองด้วยความไว้วางใจชั่วขณะ (fiduciary trust) ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามเงื่อนไข

แนวความคิดของกลุ่มฯ นั้นสอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่า การดำรงอยู่ของรัฐบาลขึ้นอยู่กับความไว้วางใจของประชาชน รัฐบาลเป็นผู้รับมอบความไว้วางใจจากประชาชนให้ใช้อำนาจปฏิบัติหน้าที่ตามเงื่อนไขดังได้กล่าวไว้ ดังนั้นอำนาจของรัฐบาลจึงถูกจำกัดด้วยหน้าที่ สำหรับประชาชนนั้น ประชาชนเป็นผู้มอบความไว้วางใจและเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการที่รัฐบาลปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว แนวคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงมีความสอดคล้องกับแนวคิดของลี้คอ ในส่วนที่ลี้คอเห็นว่า ความไว้วางใจ (trust) ประกอบด้วย ผู้รับมอบความไว้วางใจ (trustor) หรือรัฐบาล ผู้รับมอบความไว้วางใจ (trustee) และผู้ได้รับประโยชน์ (the beneficiary) ซึ่งเป็นฝ่ายเดียวกันนั้นคือประชาชน

ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามเงื่อนไขนั้น ทั้งกลุ่มฯ และลี้คอเห็นสอดคล้องกันว่า จะเป็นไปได้ด้วยการปกครองโดยมีกฎหมายเป็นหลักประกันการดำเนินชีวิตด้านต่างๆ ของประชาชน หรือการปกครองภายใต้หลักนิติธรรม

แนวคิดดังกล่าวให้ความสำคัญกับกฎหมายในฐานะเป็นหลักประกันในการดำเนินชีวิต สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนจากการที่กลุ่มฯ ให้ความสำคัญกับการมีรัฐธรรมนูญมากโดยให้เหตุผลว่ารัฐธรรมนูญเป็นเงื่อนไขประการแรกที่กำหนดช่องทางให้ประชาชนได้ใช้เสรีภาพในการคัดเลือกผู้ปกครอง เพราะผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบัญญัติรัฐธรรมนูญจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการยินยอมจากประชาชน

การเรียกร้องรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นข้อเรียกร้องหลักนั้นได้สะท้อนถึงหลักนิติธรรมได้อย่างเด่นชัด กล่าวคือ สำหรับหลักนิติธรรมประการแรกที่ว่ากฎหมายต้องมีที่มาจากกาให้ความยินยอมของประชาชนนั้นสะท้อนให้เห็นได้จากการที่ผู้บัญญัติกฎหมายจะต้องเป็นตัวแทนที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน และการเลือกตั้งเป็นสิ่งที่กลุ่มฯ ต้องการแต่จะเป็นไปได้ต้องมีรัฐธรรมนูญเป็นหลักประกันเสียก่อน ดังจะเห็นได้จาก การที่กลุ่มฯ มองว่ารัฐธรรมนูญเป็นเงื่อนไขประการแรกที่กำหนดช่องทางให้ประชาชนได้ใช้เสรีภาพในการคัดเลือกผู้ที่จะมาใช้อำนาจนิติบัญญัติ บริหาร

สำหรับหลักนิติธรรมประการที่สองที่ว่าเนื้อหาของของกฎหมายต้องยุติธรรมหรือพิทักษ์รักษาสิ่งที่ประชาชนเป็นเจ้าของ(อำนาจการเมืองหรือสิทธิและเสรีภาพ)นั้นก็สะท้อนให้เห็นจากการที่กลุ่มฯ ได้มองว่ารัฐธรรมนูญนั้นเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เนื้อหาของรัฐธรรมนูญที่มีลักษณะดังกล่าวนี้จะจำกัดขอบข่ายอำนาจการปกครองของประชาชน

แนวคิดเกี่ยวกับที่มาและเนื้อหาของรัฐธรรมนูญที่เป็นไปตามหลักนิติธรรมข้างต้นได้ชี้ให้เห็นว่าแนวคิดของกลุ่มฯ มีความสอดคล้องกันกับแนวคิดของสื่อคนในแง่ที่ว่าผู้ปกครองที่ดีต้องปกครองประเทศตามหลักนิติธรรมนั้น

ในการยึดตามหลักนิติธรรมนั้น กลุ่มฯ และสื่อต่างยอมรับในกลไกในการจำกัดอำนาจรัฐบาล อย่างไรก็ตาม ทั้งกลุ่มฯ และสื่อก็ได้เสนอกลไกในการจำกัดอำนาจของรัฐบาลตามความคิดของกลุ่มฯ และสื่อคนนั้นมีรายละเอียดที่เหมือนและแตกต่างกันดังจะได้อธิบายไป

กลไกในการจำกัดอำนาจประการที่หนึ่งที่เห็นว่าฝ่ายนิติบัญญัติต้องได้รับเลือกจากประชาชนนั้น กลุ่มฯ ได้มีแนวคิดเดียวกันดังจะเห็นได้จากการที่กลุ่มฯ ได้เสนอให้รัฐธรรมนูญเป็นช่องทางให้ประชาชนได้เลือกตั้งผู้แทนราษฎรให้เข้ามาทำหน้าที่บัญญัติกฎหมาย

สำหรับกลไกในการจำกัดอำนาจประการที่สองตามแนวคิดของสื่อที่เสนอให้ผู้มีอำนาจนิติบัญญัติมีระยะเวลาในการทำงานที่จำกัดนั้นก็สอดคล้องกับแนวคิดประชาธิปไตยที่จัดให้มีวาระในการดำรงตำแหน่งที่จำกัด

กลไกการจำกัดอำนาจรัฐบาลของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงนั้นคือการแยกอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ การยอมรับในกลไกดังกล่าวปรากฏในแถลงการณ์ประท้วงประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 299 ดังความว่า

“เรายอมตระหนักดี การปกครองในระบบประชาธิปไตยนั้น อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการนั้น มีความเป็นอิสระต่อกัน อำนาจหนึ่งอำนาจใดจะอยู่เหนืออำนาจหนึ่งไม่ได้ เมื่อพิจารณาจากเหตุผลในประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้แล้ว เราเห็นได้ว่าตระหนักถึงมูลฐานอันนี้เช่นกัน แต่หลักการใหญ่บางประการในกฎหมายฉบับนี้มิได้สนองตอบเจตนารมณ์ที่ดีนั้นแต่อย่างใดเลย เมื่อพิจารณาถึงจารีตประเพณีของการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย”

จะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้ประท้วงเห็นว่าเจตนาร่วมคือการยอมรับจารีตประเพณีของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในการปกครองด้วยหลักการแยกอำนาจ อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้ประท้วงเองก็ยอมรับว่าในทางปฏิบัติ การยึดหลักการดังกล่าวไม่ได้เป็นไปอย่างเคร่งครัด ดังข้อความในแถลงการณ์ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยตอนหนึ่ง ความว่า

“อำนาจตุลาการเป็นอำนาจที่ถูกก้าวก่ายนานปีการอยู่แล้ว เช่น การมีกระทรวงยุติธรรม ควบคุมศาลสถิตยุติธรรม

เมื่อคณะปฏิวัติได้ทำรัฐประหาร อำนาจอธิปไตย และบริหารถูกรวบไว้ให้อยู่ภายใต้การควบคุมของคณะปฏิวัติยังเป็นสิ่งที่กลุ่มผู้ประท้วงทันทนได้ แต่เมื่อคณะปฏิวัติคิดจะรวมอำนาจตุลาการเข้าไว้ด้วยอีก กลุ่มผู้ประท้วงก็มีความทันทนได้อีกต่อไป ดังความในแถลงการณ์ตอนหนึ่ง

ธงไทยผืนสุดท้ายที่เราพอจะอดอ้างแก่ชาวไทยได้ก็ต้องหักสะบัดลงด้วยประกาศฉบับนี้...พวกเขาได้ทำอำนาจอธิปไตยและอำนาจบริหารละเทะเหลวแหลกมาแล้ว ยังจะมาถึงเอาอำนาจตุลาการไปเหยียบย่ำให้มัวหมองอีก”

น่าสังเกตว่า แม้เจตนาร่วมตามระบอบประชาธิปไตยนั้นคือการยอมรับในหลักการแยกอำนาจแต่เจตนาร่วมดังกล่าวเป็นเจตนาร่วมในการยอมรับกลไกหนึ่งของระบอบการปกครองมิใช่ยอมรับการแยกอำนาจในฐานะเป็นจุดมุ่งหมายของระบอบการปกครอง ดังนั้นกลไกอันเป็นเจตนาร่วมจึงต้องรับใช้เงื่อนไขในการปกป้องคุ้มครองอำนาจทางการเมืองของประชาชน จุดประสงค์ในการใช้อำนาจทางการเมืองนั้นคือการอำนวยสภาวะแห่งสันติสุขและความปลอดภัย ดังจะเห็นได้จากข้อความในแถลงการณ์ดังนี้

“เราหวังว่าเพื่อนนิสิตนักศึกษา คงได้ทราบข่าวความเคลื่อนไหวของเพื่อนนักศึกษารวมศาสตร์ในการคัดค้านประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ มีหลักใหญ่ที่ไม่ชอบด้วยเหตุผล ทั้งแนวทาง

ปฏิบัติและแนวความคิดของการปกครอง **เพื่อความอยู่รอดและความร่มเย็นเป็นสุขของประชาชนทั้งหมด(เน้นโดยผู้ศึกษา)**

และในแถลงการณ์ของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

“ข้อเท็จจริงก็คือ ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 299 มีสาระสำคัญที่บั่นทอนตัดรอนความเป็นอิสระเสรีในขบวนการยุติธรรม นั่นคือตราขู่ว่าความเที่ยงธรรม จะต้องถูกเหยียบย่ำและโอนอ่อนไปตามกระแสอำนาจของผู้ยึดครองของผู้ยึดครองประเทศในที่สุด แล้วประชาชนจะร่มเย็นเป็นสุข(เน้นโดยผู้ศึกษา)ได้อย่างไร อะไรจะเป็นหลักประกันในความเป็นสุจริตชนของเรา”

เมื่อพิจารณากฎการแยกอำนาจนี้โดยเปรียบเทียบกับแนวคิดของลัทธิแล้ว ทั้งสองแนวคิดมีความเหมือนและความแตกต่างกัน กล่าวคือ ขณะที่แนวคิดของกลุ่มเสนอว่าจะต้องแยกอำนาจจากกันโดยสิ้นเชิง ลัทธิได้เสนอว่าการแยกอำนาจนั้นเป็นการแยกอำนาจสถาบันในการใช้อำนาจไม่ใช่การแยกตัวบุคคลในการใช้อำนาจ ดังนั้นบุคคลคนหนึ่งอาจมีทั้งอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารในคนคนเดียวกันได้ นอกจากนี้กฎการแยกอำนาจของลัทธิคนนั้น ลัทธิยังเสนอว่าฝ่ายบริหารควรมีส่วนในการใช้อำนาจนิติบัญญัติด้วย

ในการจำกัดอำนาจของรัฐบาลตามกฎดังกล่าวเป็นการป้องกันไม่ให้รัฐบาลปกครองเพื่อประโยชน์ส่วนตน แต่หากว่ามีการล้มล้างหรือบิดเบือนกฎดังกล่าวจนไม่อาจป้องกันกระทำดังกล่าวของรัฐบาลได้ ประชาชนก็มีสิทธิต่อต้านอำนาจของรัฐบาลและถอดถอนความไว้วางใจได้ แนวความคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นในตัวบทต่างๆ ดังต่อไปนี้

แถลงการณ์นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้า ศูนย์พระนครเหนือที่มีเนื้อความว่าการที่ประชาชนมีสิทธิอันชอบธรรมในการเรียกร้องให้รัฐบาลปฏิบัติหน้าที่โดยใช้วิธีการในทางสันติคือการชุมนุมประท้วง แถลงการณ์ดังกล่าวมีความว่า “ในฐานะที่เป็นนักศึกษาอันเป็นส่วนหนึ่งของประชาชนของประเทศ ย่อมมีสิทธิเต็มที่ที่จะกระทำการใดๆ โดยสันติวิธีเพื่อให้ได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญโดยประชาชน”

และในปีถัดจากหน่วยประสานงานร่วมนักศึกษาประชาชนที่เรียกร้องให้ประชาชนร่วมกันกดดันโดยวิธีหยุดงานประท้วงเพื่อขับไล่ให้ผู้ปกครองต้องลาออกจากการดำรงตำแหน่ง ดังความว่า

“...นักศึกษา นักเรียน ลูกหลานของท่านต้องการให้คนสามคน สองตระกูลลาออกไปเสีย เท่านั้นด้วยการเรียกร้องโดยไม่มีอาวุธอะไรทั้งสิ้น นอกจากไม้คนละท่อนเท่านั้น

โปรดช่วยชีวิตเด็ก ๆ ซึ่งเป็นลูกหลานของท่านด้วยเถิด ถ้าไม่ได้ท่านทั้งหลายร่วมสามัคคีกัน พวกเราก็จะต้องตกเป็นทาสใต้อำนาจของคนสามคนนี่ตลอดไปจนกระทั่งชั่วลูกชั่วหลาน ถ้าท่านต้องการเช่นนั้นก็โปรดอยู่เฉยๆและทำหน้าที่ของท่านต่อไป แต่ถ้าหากท่านต้องการช่วยชาติปลดแอกจากบ่าของท่าน ขอได้โปรดหยุดงานของท่านให้หมด โดยเฉพาะข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และคนงานผู้ใช้แรงงานทั้งหลาย เราเชื่อว่าการหยุดงานของท่านทำให้การทำงานของชาติทุกหน่วยหยุดชะงัก เป็นการประท้วงแบบอหิงสา ต่อสู้โดยชอบธรรม และจะเป็นวิธีเดียวที่จะทำให้ต่างชาติทั่วโลก บังคับให้คนสองตระกูลนี้ลาออกไป เราเปิดโอกาสให้เขาไปจากผืนแผ่นดินไทยจะได้สูงขึ้น และหยุดการกระทำอันป่าเถื่อนต่อลูกหลานเราเสียที แล้วเราจะทราบทั้งหมดว่าเขาโกงกินของประชาชนไปเท่าไร

ขอได้โปรดหยุดงานโดยพร้อมเพรียงกัน นับตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นวันจันทร์ที่ 15 นี้เป็นต้นไป ไม่ต้องทำงานทั้งหมดและพักอยู่ที่บ้านท่านจนกว่าการต่อสู้ของประชาชนจะสัมฤทธิ์ผลด้วยการลาออกของทุกคนทั้งสามเสีย”

และในแถลงการณ์ถึงประชาชนชาวไทยที่รักความยุติธรรมที่เรียกร้องให้ประชาชนร่วมกันต่อสู้เพื่อให้ผู้ปกครองที่แนวร่วมนิสิตนักศึกษาประชาชนผู้ออกแถลงการณ์เห็นว่าเป็นทรราชให้หมดสิ้นอำนาจดังความว่า

“ตราบไตที่เหล่าทรราชชุดนี้ครองอำนาจอยู่ ตราบนั้นความเป็นมนุษย์ของมวลชนชาวไทยเป็นสิ่งที่มืดมนเต็มที่ที่จะเกิดขึ้น มาเถิด มาเถิด พี่น้องประชาชนชาวไทยที่รักทั้งหลาย มาร่วมขบวนการต่อต้านและประณามการกระทำอันไร้ความชอบธรรมในครั้งนี้ ขอให้ท่านคิดให้จงหนักว่า หากเราหวังให้สังคมไทยมีสันติสุข จักต้องร่วมมือร่วมใจกันขจัดและกวาดล้างเหล่าทรราชให้หมดสิ้นไปเป็นปฐมเสียก่อน

จงสลัดซึ่งความหวาดกลัวให้หมดสิ้นไป และจงมีแต่ความมั่นใจในการทำลายล้างความอัปยศจากเหล่าทรราช เพื่อประเทศชาติอันเป็นที่รักยิ่งของเรา”

และในบทความ จะให้หรือไม่ให้รัฐธรรมนูญโดย เขียน ธีระวิทย์ ในหนังสือของกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อความการต่อสู้โดยการใช้อำนาจเป็นการต่อสู้ที่ดีกว่าการต่อสู้โดยสันติวิธี ความว่า

“คนที่เรียกร้องรัฐธรรมนูญเป็นสัตว์การเมืองที่ก้าวหน้า (ซึ่งสมัยนี้มามากขึ้นตามลำดับ) ที่จริงมีสิทธิตามธรรมชาติไม่ยิ่งหย่อนกว่าผู้ที่ใช้อำนาจสูงสุด แต่แทนที่จะเรียกร้องในสิ่งที่ต้องการ

ด้วยกำลัง กลับใช้วิธีการสงบ แทนที่จะใช้กำลังจัดตั้งศูนย์อำนาจของตนเอง แต่กลับเรียกร้องแต่ กลับเรียกร้องเอาคำมั่นสัญญาหรือความคาดหมายจากศูนย์อำนาจกลุ่มอื่นซึ่งเท่ากับพวกเขายอมรับอำนาจที่ตั้งขึ้นใหม่แล้วเพียงแต่อยากได้ความคาดหมายว่าจะได้อย่างนั้นอย่างนี้เพิ่มขึ้นความหวังที่จะได้รับรัฐธรรมนูญมีส่วนช่วยในการปลดอาวุธผู้เรียกร้องได้อยู่บ้าง เขาลืมไปว่าความหวังของเขามีค่าแพงคือต้องจ่ายเงินภาษีให้แก่ สมาชิกวุฒิสภา แต่ละเดือนไม่น้อย สิ่งที่เขาอาจจะได้ขึ้นแรกคือความคาดหมาย ชั้นที่สองคือลมๆ แล้งๆ ”

จะเห็นได้ว่า แนวคิดเรื่องการประท้วงคัดค้านรัฐบาลตามแนวคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง นั้นแบ่งเป็นการประท้วงโดยสันติวิธีและการประท้วงโดยการใช้อำนาจ สำหรับแนวคิดในการประท้วงที่เป็นแนวคิดส่วนใหญ่ ของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงคือการประท้วงโดยสันติวิธี สำหรับแนวคิดในการประท้วงที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรงนั้นมีปรากฏเพียงตัวบทข้างต้นตัวบทเดียวเท่านั้น

แนวคิดเรื่องการประท้วงคัดค้านรัฐบาลนั้นสอดคล้องกับสิทธิในการต่อต้านอำนาจรัฐ หรือสิทธิปฏิวัติในแง่ที่ถือเห็นว่าประชาชนในระดับปัจเจกบุคคลมีสิทธิในการป้องกันตนเองและ กอบกู้เอาสิ่งที่ผู้ปกครองได้พรากไปจากตนเอง โดยประชาชนมีสิทธิในการจัดตั้งอำนาจนิติบัญญัติขึ้นมาใหม่ซึ่งแตกต่างจากของเก่าโดยการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคล หรือรูปแบบ หรืออย่างใด อย่างหนึ่งทั้งสองประการ ซึ่งตามแนวคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงนั้นต้องการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลผู้ ปกครองประเทศ

เมื่อเวลาผ่านไป 19 ปี ได้เกิดเหตุการณ์ประท้วงเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพขึ้นอีกครั้งหนึ่ง คือเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 เหตุการณ์ในครั้งนี้ได้ย้ำและยืนยันถึงแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพ ในกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงของเหตุการณ์ดังกล่าว ดังจะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 4

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

แนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพในเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 โดยเปรียบเทียบ กับแนวความคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อค

ความนำ

ในการศึกษาแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 นั้น แม้ว่าในกรอบการศึกษาของบทที่ 2 ผู้ศึกษาจะไม่ได้กล่าวถึงแนวคิดประชาธิปไตยไว้เป็นหัวข้อที่ชัดเจนนัก แต่ในบทนี้ผู้ศึกษาจะขอเริ่มจากกล่าวถึงแนวคิดเรื่องหลักการประชาธิปไตยก่อนแนวคิดอื่นทั้งนี้เพราะประชาธิปไตยเป็นคำที่ปรากฏอยู่บ่อยครั้ง อีกทั้งหลักการประชาธิปไตยนั้นยังสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องสิทธิอย่างมากด้วยดังจะได้กล่าวต่อไป จากนั้นผู้ศึกษาจะกล่าวถึงแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง เมื่อทราบถึงแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพแล้ว การทำความเข้าใจเรื่องการปกครองที่ยุติธรรมตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์พฤษภาคมจึงเป็นไปได้ง่ายขึ้น กล่าวคือ เนื่องจากการปกครองที่ยุติธรรมนี้ก็ต้องยึดหลักการประชาธิปไตยที่ว่าอำนาจการปกครองเป็นของประชาชน การปกครองที่ยุติธรรมจะต้องเปิดให้ประชาชนได้ใช้อำนาจการปกครองที่ตนเองมีในการมีส่วนร่วมเข้าปกครองประเทศ และในการปกครองประเทศก็จะต้องมีกฎหมายเป็นหลักประกันในการคุ้มครองอำนาจการปกครองที่ประชาชนมี ในประเด็นเรื่องแนวคิดเรื่องการปกครองที่ยุติธรรมนั้น ผู้ศึกษาจะได้แบ่งเป็นที่มาของอำนาจรัฐ ขอบเขตอำนาจรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนซึ่งนำไปภายใต้หลักนิติธรรม แนวคิดต่างๆ ของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงทั้งหมดนั้นสัมพันธ์กันภายใต้แนวคิดเรื่องความยุติธรรมที่หมายความว่า การให้บุคคลได้ครอบครองในสิ่งที่เขาเป็นเจ้าของ ดังนั้นการที่ผู้ศึกษาได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่องความยุติธรรมนั้นจึงเป็นการกล่าวถึงภาพรวมแนวคิดทางการเมืองทั้งหมดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงหลังจากที่ได้วิเคราะห์ตีความแนวคิดทางการเมืองในแต่ละประเด็นไปแล้ว และหลังจากที่ผู้ศึกษาได้นำเสนอแนวคิดทางการเมืองทั้งหมดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 แล้ว จะได้นำเสนอถึงความสอดคล้องของ แนวคิดทางการเมืองในประเด็นเรื่องธรรมชาติมนุษย์ แนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 กับแนวคิดดังกล่าวของ ล็อค จากนั้น ผู้ศึกษาจะได้กล่าวถึงความสอดคล้องในแนวคิดทางการเมืองเรื่องการปกครองที่ยุติธรรมของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงและล็อคอันเป็นแนวคิดที่เป็นภาพรวมแนวคิดในประเด็นย่อยๆ ต่างๆ

แนวคิดเรื่องหลักการประชาธิปไตยตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์ พฤษภาคม 2535

ประชาธิปไตย เป็นคำที่ปรากฏอยู่บ่อยครั้งในต้วบทต่างๆที่จัดทำขึ้นในช่วงเหตุการณ์ พฤษภาคม 2535

สำหรับความหมายของประชาธิปไตยที่ปรากฏในต้วบทต่างๆนั้นเป็นหลักการที่มีมี ลักษณะ 6 ประการ ได้แก่

ประการแรก ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ตรงข้ามกับเผด็จการ การเรียกร้อง ประชาธิปไตยคือการต่อต้านรัฐบาลเผด็จการ และการสนับสนุนประชาธิปไตยคือการต่อต้าน รัฐบาลเผด็จการดังปรากฏในใบปลิว “พี่น้องร่วมชาติของเราถูกยิงตายนับพันคน” ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 ความว่า

“ท่านพ่อแม่พี่น้องทุกท่าน ท่านทราบแล้วใช่ไหมว่า เหตุการณ์เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม ถึง วันที่ 19 พฤษภาคม 2535 บรรดาประชาชนผู้รักประชาธิปไตยที่ไปร่วมชุมนุมประท้วงเพื่อขับไล่พล เอกสุจินดาให้ลาออกจากตำแหน่งผู้นำสูงสุดของประเทศชาติ เพราะบุคคลผู้นี้ไม่เหมาะสมกับ ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นอย่างยิ่ง เพราะเขามีแต่อำนาจทางทหาร ไม่ได้มีบารมีในหัวใจของ ประชาชนเลย รวมทั้งยังเป็นเผด็จการชั่วร้ายอย่างที่มีอาชญาภัยให้ได้

ท่านจะร่วมสนับสนุนประชาธิปไตยได้อย่างไร

...สำหรับท่านผู้มีประชาธิปไตยอยู่ในสติปัญญา ก็สามารถที่จะให้ความร่วมมือหรือ สนับสนุนการประท้วงครั้งนี้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น

1. เลิกดื่มเบียร์ มรินดำ เซเวนอัพ เพราะน้ำอัดลมเบียร์ได้ให้การสนับสนุนฝ่ายเผด็จการ ด้วยการนำเบียร์ไปแจกฟรีในงานคอนเสิร์ต ที่ฝ่ายเผด็จการจัดขึ้นเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2535
2. เลิกซื้อเทปเพลงของค่ายแกรมมี่และนิธิทัศน์รวมถึงศิลปินอื่นๆ ที่ได้ไปร่วมร้องเพลงในงานคอนเสิร์ตที่ฝ่ายเผด็จการจัดขึ้น

คำว่าประชาธิปไตยปรากฏถึง 156 คำซึ่งเป็นจำนวนมากเมื่อเปรียบเทียบกับคำว่าสิทธิ และเสรีภาพ กล่าวคือ คำว่าสิทธิปรากฏ 21 คำ คำว่าเสรีภาพปรากฏ 16 คำ คำว่าเสรีปรากฏ 1 คำ ส่วนคำว่า อิสระ อิสระภาพ อิสระชน นั้นไม่มีปรากฏในต้วบทต่างๆที่ผู้ศึกษาประมวลได้

3. เลิกใช้บริการธนาคารทหารไทย และธนาคารนครธน ด้วยการปิดบัญชี หรือถอนเอา นำเงินของท่านไปฝากกับธนาคารดังกล่าวเพราะเป็นธนาคารของฝ่ายเผด็จการ เนื่องจากนาย ธรรมบุญ หวังหลี ได้บริจาคเงินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาทให้กับคอนเสิร์ตดังกล่าว

4. อยากรถยนต์ยี่ห้อฮุนได เพราะรถยนต์ยี่ห้อนี้มีปีกเต้เป็นประธานที่ปรึกษาอยู่

5. เลิกอุดหนุนสินค้าหรือบริการของบริษัท ห้าง ร้าน ที่ให้การสนับสนุนฝ่ายเผด็จการตาม แต่ที่ท่านทราบ เช่น แอร์เอนจิเนียรที่นายสมคร สุนทรเวช เป็นผู้โฆษณา

6. ให้การอุดหนุนสินค้าที่ต่อต้านหรือมิได้ให้การสนับสนุนฝ่ายเผด็จการแทน"

ประการที่สอง หลักการประชาธิปไตยให้หลักประกัน แก่สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ดังปรากฏในหนังสือจากกรรมการประสานงานคณะ ทำงานรัฐธรรมนูญ กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์เรื่อง "ไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็น ประชาธิปไตย" ความว่า

"ตามที่กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์(กรส.) ได้ยื่นข้อคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2534 ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2534 เพื่อให้การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตย กล่าวคือ รัฐธรรมนูญนั้นควรให้หลักประกันแก่สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนแล้วนั้น"

ประการที่สาม หลักการประชาธิปไตยปรากฏอยู่ในหนังสือฉบับเดียวกัน ความว่า

"กรส.ซึ่งเป็นองค์กรประชาธิปไตยของชาวรัฐวิสาหกิจ เห็นด้วยกับคำกล่าวของนาย อานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี กับสื่อมวลชนเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2534 ที่โรง แรมโอเร็ดเต็ลว่า"ประชาธิปไตยคือการที่ประชาชนมีสิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างระบบการ ปกครองประเทศ ในเรื่องร่างรัฐธรรมนูญก็ดี" และเห็นว่าในระยะเวลาอันจำกัดต่อสถานการณ์ วิฤตทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมที่เกิดขึ้นขณะนี้ รัฐบาลและสภา รสช.ควรใช้รัฐธรรมนูญฉบับ ที่หนึ่งที่ผ่านมาซึ่งมีเนื้อหาเป็นประชาธิปไตยมากที่สุดโดยด่วน และขอให้ประชาชนเจ้าของอำนาจ อธิปไตยได้ตัดสินใจชะตากรรมของตนเองต่อไป"

ประการที่สี่ หลักการประชาธิปไตยคือผู้ปกครองประเทศต้องมาจากการเลือกตั้ง ดัง ปรากฏในแถลงการณ์ร่วมกลุ่มสหพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย เรื่องคัดค้านบุคคลที่ไม่ได้มาจากการ เลือกตั้งจากประชาชนเป็นนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 26 มีนาคม 2534 ความว่า

"กลุ่มสหพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย จะไม่ยอมค้อมหัวให้กับบุคคลหรือคณะบุคคลที่ พยายามบิดเบือนหลักการของระบอบประชาชนที่ถือว่า ผู้นำทางการบริหารประเทศจะต้องมาจาก

การเลือกตั้งของประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย และขอเรียกร้องให้สมาชิกทุกสาขาอาชีพทั่วประเทศ ผู้ใช้แรงงานและประชาชนผู้รักประชาธิปไตยร่วมกันสนับสนุนนายกรัฐมนตรีที่มาจากกาเลือกตั้งจนถึงที่สุด"

ประการที่ห้า หลักการประชาธิปไตยคือ รัฐบาลมีที่มาจากกาเลือกตั้ง และความเป็นอิสระในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชน ดังปรากฏใน แถลงการณ์ของกลุ่มนักศึกษาไทยแห่งมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ประเทศอังกฤษ ลงวันที่ 6 พ.ค. 2535 ความว่า

"ถ้าพล.อ.สุจินดา ยังมีความปรารถนาจะเป็นนายกรัฐมนตรีที่ชอบธรรมตามหลักประชาธิปไตยจะต้องลงสมัครรับเลือกตั้ง

...

อนึ่ง ในระหว่างที่ พล.อ.สุจินดา และกลุ่มนายทหารยังไม่ได้แสดงถึงการเคารพในหลักการประชาธิปไตยไม่ว่าจะในเรื่องการจัดตั้งรัฐบาล การเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนที่เป็นอิสระ"

ประการที่หก หลักการประชาธิปไตยคือประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ดังปรากฏใน แถลงการณ์เรียกร้องให้ประชาชนด้านการทำรัฐประหาร 24 พฤษภาคม 2535 โดยกลุ่มพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย กลุ่มพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และกลุ่มพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ลงวันที่ 24 พฤษภาคม 2535 ความว่า

"ตามที่ประชาชนทุกสาขาอาชีพได้ชุมนุมทางการเมืองอันเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่วันที่ 4 พฤษภาคม 2535 เป็นต้นมา ถึงขณะนี้เป็นเวลา 20 วันแล้ว เพื่อเรียกร้องให้พลเอกสุจินดา คราประยูรลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เนื่องจากขัดต่อเจตนารมณ์ของประชาชนที่ต้องการให้นายกรัฐมนตรีมาจากกาเลือกตั้งภายหลังวันที่ 22 มีนาคม 2535 ตามหลักการประชาธิปไตยซึ่งประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย"

หลักการประชาธิปไตยหมายถึงประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทั้งนี้เพราะหลักการประชาธิปไตยประการที่หนึ่งถึงประการที่ห้าเป็นหลักการที่สืบเนื่องมาจากกายอมรับหลักการประชาธิปไตยพื้นฐานนั้นคือหลักการประการที่หกที่ว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยหรืออำนาจการปกครอง กล่าวคือ การปกครองที่ยุติธรรมนั้นต้องปกป้องคุ้มครองสิ่งที่ประชาชนครอบครอง การที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจการปกครองชี้ให้เห็นว่าผู้ปกครองนั้นไม่มีอำนาจที่จะปกครองผู้อื่นโดยธรรมชาติแต่จะได้รับมอบอำนาจดังกล่าวจากประชาชน กระบวนการมอบอำนาจอย่างหนึ่งคือกระบวนการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรี(หลักการประชาธิปไตยประการที่สี่) ในด้านการปกครองที่ยุติธรรมผู้ปกครองต้องปกป้องคุ้มครองอำนาจการปกครองของประชาชน ดัง

นั้นในการปกครองในระบบประชาธิปไตย ประชาชนจึงยังคงมีอำนาจการปกครองอยู่ อำนาจการปกครองนี้หมายถึงสิทธิในการสร้างระบบการปกครองประเทศ เช่นการร่างรัฐธรรมนูญ (หลักการประชาธิปไตยประการที่สาม) ในการปกป้องคุ้มครองอำนาจปกครองของประชาชนนั้นผู้ปกครองยังได้บัญญัติกฎหมายเพื่อประกันว่าอำนาจการปกครองของประชาชนจะไม่ถูกลิดรอน กฎหมายนี้จะเป็นหลักประกันในด้านสิทธิและเสรีภาพซึ่งเป็นอำนาจการปกครองที่ได้รับการคุ้มครองจากบทบัญญัติต่างๆในกฎหมาย(หลักการประชาธิปไตยประการที่สอง) เช่นอำนาจในการนำเสนอข้อหาอาชญากรรมเป็นอิสระนั้นเป็นอำนาจในการปกครองตนเองของประชาชนด้านหนึ่ง(หลักการประชาธิปไตยประการที่ห้า)การที่ผู้ปกครองของประเทศโดยยึดหลักการประชาธิปไตยที่ว่าอำนาจการปกครองเป็นของประชาชนนั้น ผู้ปกครองต้องคุ้มครองอำนาจการปกครองของประชาชนโดยยึดหลักด้วยบทกฎหมาย การที่ประชาชนทุกคนมีอำนาจการปกครองอย่างเท่าเทียมกันโดยมีข้อบัญญัติในกฎหมายเป็นเครื่องประกันแล้ว ไม่มีใครจะอ้างอำนาจเผด็จการภายใต้การปกครองตามหลักการประชาธิปไตยได้(หลักการประชาธิปไตยประการที่หนึ่ง)

หลักการประชาธิปไตยนั้นมีความสัมพันธ์กับสิทธิและเสรีภาพมาก ดังจะเห็นได้จากเนื้อความในหนังสือจากรรการประสานงานคณะทำงานรัฐธรรมนูญ กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์เรื่อง "ไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตย" ความว่า

"ตามที่กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์(กรส.)ได้ยื่นข้อคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2534 ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2534 เพื่อให้การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเป็นไปตามหลักการประชาธิปไตย กล่าวคือ รัฐธรรมนูญนั้นควรให้หลักประกันแก่สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนแล้วนั้น"

แนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพตามความคิดของกลุ่มฯ มีความหมายดังจะได้อกล่าวต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคิดเรื่องสิทธิตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง

จากแถลงการณ์ในช่วงเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 กลุ่มฯได้กล่าวถึง "สิทธิ" ในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1.สิทธิในการชุมนุมทางการเมือง
- 2.สิทธิของประชาชนในการรับข่าวสาร
- 3.สิทธิของนักข่าวในการเสนอข่าวสารสิทธิของผู้ต้องหา
- 4.สิทธิในการปกครองประเทศ
5. ประชาชนใช้สิทธิและเสรีภาพโดยการเลือกตั้ง
- 6.สิทธิในการออกเสียงแสดงประชามติ

สำหรับสิทธิในการชุมนุมทางการเมืองนั้นปรากฏอยู่ในแถลงการณ์มติแพทย์สภาต่อกรณีการเรียกร้องประชาธิปไตยของประชาชน ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2535 ความว่า

“การชุมนุมทางการเมืองของประชาชนโดยสงบ ถือเป็นสิทธิพื้นฐานอันชอบธรรมในสังคมประชาธิปไตย”

และในแถลงการณ์เรียกร้องให้ประชาชนด้านการทำรัฐประหารโดย กลุ่มพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย กลุ่มพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และกลุ่มพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ลงวันที่ 24 พฤษภาคม 2535 ความว่า

“ตามที่ประชาชนทุกสาขาอาชีพได้ชุมนุมทางการเมืองอันเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย”

และในคำแถลงข่าวของตัวแทนสมาพันธ์ประชาธิปไตยอันประกอบด้วย น.พ.สันต์ หัตถิรัตน์ น.พ.เหวง โตจิราการ นางประทีป อึ้งทรงธรรม และนายสมศักดิ์ โกศัยสุข ณ โรงแรมแลนด์มาร์ก ความว่า

“ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯให้พล.อ.สุจินดา และพล.ต.จำลอง เข้าเฝ้าฯเพื่อให้ยุติความรุนแรงที่เกิดขึ้น ทางสมาพันธ์รู้สึกซาบซึ้ง และขอยืนยันว่าประชาชนที่มาประท้วง ได้ชุมนุมกันอย่างสันติตามสิทธิขั้นพื้นฐานในรัฐธรรมนูญ ไม่ได้ก่อความรุนแรงใดๆ”

สำหรับสิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างระบบการปกครองของประเทศนั้นปรากฏอยู่ในหนังสือจากกรรมการประสานงานคณะทำงานรัฐธรรมนูญ กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ เรื่องไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ลงวันที่ 19 พฤศจิกายน 2535 ความว่า

"กรส.ซึ่งเป็นองค์กรประชาธิปไตยของชาวรัฐวิสาหกิจ เห็นด้วยกับคำกล่าวของนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี กับสื่อมวลชน เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2534 ที่โรงแรมโอเรียลเต็ลว่า" ประชาธิปไตยคือ การที่ประชาชนมีสิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างระบบการปกครองของประเทศ ในเรื่องร่างรัฐธรรมนูญก็ดี"และเห็นว่าในระยะเวลาดังกล่าวอันจำกัดต่อสถานการณ์วิกฤตทางการเมือง,เศรษฐกิจ สังคมที่เกิดขึ้นขณะนี้ รัฐบาลและสภารัฐ.ควรประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับหนึ่งที่ผ่านมาซึ่งมีเนื้อหาเป็นประชาธิปไตยมากที่สุดโดยด่วน และให้ประชาชนเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้ตัดสินใจชะตากรรมของตนเองต่อไป"

สำหรับสิทธิของประชาชนในการรับข่าวสารนั้นปรากฏอยู่ในหนังสือจากสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ถึง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ความว่า

"สภาอาจารย์ ธรรมศาสตร์มีความเห็นว่า การกระทำของสื่อมวลชนของรัฐนั้นเป็นการละเมิดสิทธิการรับรู้ข่าวสาร ข้อมูลของประชาชนอย่างแจ่มชัด และ ฯพณฯ ท่านต้องจัดการแก้ไขมิให้มีการละเมิดสิทธิพื้นฐานของประชาชนเช่นนี้อีก"

สำหรับสิทธิของนักข่าวในการเสนอข่าวสารนั้นปรากฏในแถลงการณ์ร่วม รวมพลังนักศึกษา แก้ไขรัฐธรรมนูญให้นายกฯต้องมาจากการเลือกตั้ง ความว่า

"ทางสหพันธ์นักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนนท.)และองค์การนักศึกษาทั่วประเทศจึงขอยืนยันว่า จะทำการคัดค้านนายกฯที่มาไม่ถูกต้องตามวิถีทางประชาธิปไตยและเรียกร้องให้พลเอกสุจินดา ลาออกโดยเร็วที่สุด เวลาที่ผ่านมา 1 ปี นับแต่การยึดอำนาจที่ทำให้บ้านเมืองมีแต่ถอยหลัง ตั้งแต่การตั้งคนที่ตนเองกล่าวหาว่าเป็นพวกคอรัปชั่น และไล่ลงจากเก้าอี้ขึ้นมาเป็นรัฐมนตรีใหม่เพื่อแลกกับการสนับสนุนตนเองให้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีและยังมีการปิดหูปิดตาประชาชนด้วยการจำกัดสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสารของผู้ที่ไม่เห็นด้วย ตลอดจนคุกคามฝ่ายตรงข้ามด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อพิทักษ์อำนาจของตน จนเหมือนกับยุคเผด็จการครองเมือง ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ดีแสดงให้เห็นถึงธาตุแท้ของพลเอกสุจินดา ได้อย่างแจ่มแจ้ง"

สำหรับสิทธิของผู้ต้องหาตามหลักมนุษยธรรมและนิติธรรมนั้นปรากฏในแถลงการณ์ที่จัดทำขึ้นโดยทนายความแห่งสำนักงานมหาจักรกัญหมาย ความว่า

“พวกตนในฐานะทนายความซึ่งรักในความยุติธรรมและยึดมั่นในอุดมคติแห่งนิติธรรม ขอรับอาสาที่จะเป็นทนายแก้ต่างแก่ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง และพวกที่ถูกจับกุมและตกเป็นผู้ต้องหา โดยขอนำศักดิ์ศรีและจรรยาบรรณแห่งอาชีพทนายความปกป้องรักษาสิทธิในฐานะที่พล.ต.จำลอง กับพวกต้องตกเป็นผู้ต้องหาอันพึงมีพึงเป็นตามหลักมนุษยธรรมและหลักนิติธรรม”

และสิทธิในการปกครอง ปรากฏในแถลงการณ์สมาพันธ์ประชาธิปไตย ฉบับลงวันที่ 14 พฤษภาคม ความว่า

“สืบเนื่องมาจาก พลเอกสุจินดา คราประยูร เข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี โดยไม่ชอบธรรม ทั้งทางด้าน จริยธรรม นิติธรรม และการเมือง กล่าวคือ

1. ในด้านจริยธรรม พลเอกสุจินดา คราประยูร ได้กลับสัจจวาจาที่ได้ให้ไว้ต่อหน้าประชาชนทั่วประเทศ ผู้นำที่ไร้สัจจะ ย่อมไม่สามารถบริหารบ้านเมืองและทำหน้าที่เป็นตัวแทนติดต่อกับต่างประเทศให้เป็นที่เชื่อถือได้

2. ในด้านนิติธรรม พลเอกสุจินดา คราประยูรเป็นผู้นำสำคัญในการกระทำรัฐประหารล้มล้างรัฐธรรมนูญ และทำลายระบอบประชาธิปไตย จึงไม่สมควรดำรงตำแหน่งผู้นำรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงว่า พลเอกสุจินดาไม่เคารพหลักนิติธรรม เช่นการตั้งโฆษกรัฐบาล ซึ่งเป็นตำแหน่งข้าราชการการเมืองโดยข้าราชการประจำ ซึ่งเป็นการขัดรัฐธรรมนูญ

3. ในด้านการเมือง พลเอกสุจินดา เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยการกระทำอย่างรวบรัดตัดตอน ขัดกับหลักการประชาธิปไตย เป็นเผด็จการทางรัฐสภาและทำการปิดหูปิดตาประชาชน

โดยเหตุดังกล่าว พลเอกสุจินดา จึงไม่มีสิทธิเข้าสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี”

การเลือกตั้งเป็นการใช้สิทธิและเสรีภาพและการเลือกตั้งโดยระบบหนึ่งคนต่อหนึ่งเสียง เป็นการก่อให้เกิดการใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างเสมอภาค ดังปรากฏในแถลงการณ์ของกลุ่มประชาธิปไตยก้าวหน้า ลงวันที่ 4 พฤษภาคม 2535 ความว่า

“ประเด็นที่ 4 ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยระบบ “หนึ่งคนต่อหนึ่งเสียง”

(ONE MAN ONE VOTE)

(เหตุผลหลัก: เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในการใช้สิทธิและเสรีภาพและเกิดความเสมอภาคตามความเป็นจริงในทุกจังหวัดและทุกเขตเลือกตั้ง)”

ด้านสิทธิในการออกเสียงแสดงประชามติได้ปรากฏใน แถลงการณ์ของกลุ่มประชาธิปไตยก้าวหน้า ลงวันที่ 4 พฤษภาคม 2535 ความว่า

“ประเด็นที่ 6 ให้ประชาชนมีสิทธิออกเสียงแสดงประชามติในกรณีหรือประเด็นทางเลือก หรือความขัดแย้งที่สำคัญที่เป็นผลได้ผลเสียของประเทศชาติได้

(เหตุผลหลัก: เพื่อให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศมีโอกาสตัดสินใจและทบทวนแนวทางเลือกของตนได้ตามความเหมาะสมอันจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการร่วมรับผิดชอบประเทศตามวิถีทางประชาธิปไตย และป้องกันมิให้บุคคลใดหรือคณะใดใช้อำนาจอัตตาธิปไตยโดยแอบอ้างว่าทำเพื่อบ้านเมืองหรือประชาชนอีกต่อไป)

จากข้อความเกี่ยวกับเรื่องสิทธิข้างต้นมีข้อน่าสังเกตคือ

ประการแรก สิทธิเป็นสิ่งที่รัฐบาลมีหน้าที่ต้องให้ความคุ้มครองตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญอาจเรียกสิทธิตามความคิดของผู้ออกแถลงการณ์ว่า “เสรีภาพ” ได้ เช่น

สิทธิในการชุมนุมทางการเมืองนั้นได้รับการคุ้มครองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2534 มาตราที่ 42 ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ”

สิทธิในการเสนอข่าวของนักข่าว สิทธิของประชาชนในการรับข่าวสาร นั้นได้รับการคุ้มครองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2534 มาตราที่ 39 ว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณา”

สิทธิของผู้ต่องานนั้นได้รับการคุ้มครองตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2534 มาตราที่ 28 ว่า

“บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่ลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ ในเวลาที่กระทำความผิดไม่ได้”

ข้อสังเกตประการที่สอง การมีสิทธิทั้งหมดหมายถึงการมีส่วนร่วมในการร่วมปกครองหรือดูแลตนเองของประชาชนในด้านต่างๆ การมีส่วนร่วมในการปกครองได้ชี้ให้เห็นว่าประชาชนมีอำนาจในการปกครองและได้ใช้อำนาจการปกครอง สิทธิจึงหมายถึงอำนาจการปกครองในฐานะสมบัติและอำนาจ การบัญญัติมาตราต่างๆของกฎหมายนั้นเป็นการปกป้องอำนาจการปกครองของประชาชนในด้านต่างๆ มาตราในกฎหมายนั้นแม้จะบัญญัติไว้ว่าเป็นเสรีภาพในประเด็นต่างๆแต่กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงมองมาตราในกฎหมายต่างๆนั้นว่าเป็นสิทธิ สิทธิในลักษณะดังกล่าวนี้จึงเป็นสิทธิตาม กฎหมาย สิทธิตามกฎหมายนี้ที่ได้มาจากการที่ประชาชนมีสิทธิตามความหมายทั่วไป กล่าวคือ สิทธิที่ได้บัญญัติไว้ตามกฎหมายนั้นเป็นการบัญญัติขึ้นโดยผู้มีอำนาจหน้าที่ที่ผ่านกระบวนการเลือกตั้งอันเป็นการขอมติจากประชาชนผู้มีอำนาจการปกครองดังปรากฏในแถลงการณ์ของร.ต.ฉลาด วรฉัตร ลงวันที่ 29 เมษายนว่า “รัฐธรรมนูญที่แท้จริงจะต้องได้มาโดย

ฉันทานุมัติจากประชาชนหรือผู้แทนราษฎรทั้ง 73 จังหวัดจึงจะถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่สมบูรณ์ที่สุด นั่นคือเจตนารมณ์ของผู้รักประชาธิปไตยทุกคน"

ข้อสังเกตประการที่สาม จากประเด็นที่ 6 กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงได้เรียกร้องให้รัฐบาลมีสิทธิออกเสียงแสดงประชามติ นั่นอาจดูเหมือนว่าผู้ปกครองเป็นฝ่ายหยิบยื่นสิทธิให้ประชาชน สิทธิจึงมีนัยยะของความเป็นผู้ที่ดีต่อกว่าหรือมีอำนาจน้อยกว่าของผู้ได้การปกครอง อย่างไรก็ตามหากพิจารณาประเด็นดังกล่าวภายใต้หลักการที่อำนาจการปกครองเป็นของประชาชนอันเป็นหลักการที่กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงยอมรับแล้ว (ดังจะเห็นได้จากความต้องการให้รัฐธรรมนูญเป็นของประชาชนและเพื่อประชาชนอย่างแท้จริงของกลุ่มประชาธิปไตยก้าวหน้าที่ชี้ให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญต้องเป็นหลักประกันในการพิทักษ์อำนาจการปกครองของประชาชน) จะเห็นได้ว่าการเสนอให้มีการบัญญัติสิทธิจากกลุ่มประชาธิปไตยก้าวหน้าเป็นการมีส่วนร่วมในการปกครองโดยออกเสียงแสดงความคิดเห็นเพื่อให้รัฐบาลพิทักษ์สิทธิของประชาชนหรืออำนาจการปกครองโดยบัญญัติกฎหมายเพื่อให้การใช้อำนาจการปกครองในประเด็นต่างๆ ที่กลุ่มเสนอได้รับการคุ้มครองหรือมีหลักประกันนั่นเอง ดังนั้นการเสนอให้มีการบัญญัติกฎหมายเพื่ ให้ความคุ้มครองสิทธิเป็นสิ่งที่ประชาชนสามารถทำได้ภายใต้อำนาจการปกครองที่ตนเองมี

กล่าวโดยสรุป สิทธิมี 2 ความหมาย ได้แก่ สิทธิความหมายทั่วไป และสิทธิตามกฎหมาย สิทธิตามความหมายทั่วไปหมายถึงอำนาจในการปกครอง ซึ่งแบ่งออกเป็นอำนาจการปกครองในฐานะที่เป็นสมบัติและในฐานะอำนาจ ส่วนสิทธิตามกฎหมายเป็นอำนาจการปกครองที่รัฐบาลได้บัญญัติไว้ในกฎหมายให้เป็นหลักประกัน

แนวคิดเรื่องเสรีภาพตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง

สำหรับแนวคิดเรื่องเสรีภาพนั้นมีความสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องสิทธิ กล่าวคือสิทธิตามกฎหมายนี้แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะระบุไว้ว่าเป็นเสรีภาพ แต่การที่กลุ่มเรียกแทนว่าสิทธินั้นเป็นเพราะว่ากลุ่มต้องการเรียกร้องให้ผู้ปกครองเคารพในสิ่งที่ประชาชนมีและยุติการกระทำต่างๆ ที่เป็นการละเมิดหรือลดทอนอำนาจการปกครองของประชาชน การที่กลุ่มใช้คำว่าสิทธิแทนที่จะใช้คำว่าเสรีภาพตามที่ระบุไว้ในมาตราต่างๆ ของรัฐธรรมนูญจึงเป็นการเน้นถึงการครอบครองอำนาจการปกครองอันเป็นสมบัติของประชาชนนั่นเอง

นอกจากนี้การที่กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงใช้คำว่าสิทธิแทนคำว่าเสรีภาพในสภาวะที่ประชาชนไม่สามารถใช้สิทธิตามกฎหมายได้นั้นชี้ให้เห็นว่า

ประการแรก การมีสิทธิไม่จำเป็นว่าผู้มีสิทธิจะสามารถใช้สิทธิที่ตนเองมีได้เสมอไป การใช้สิทธิจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อรัฐบาลปกป้องสิทธิและเสรีภาพที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในสภาวะที่ประชาชนขาดเสรีภาพ กลุ่มฯ จึงใช้คำว่าสิทธิแทนที่เสรีภาพจึงสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงต้องการเรียกร้องเสรีภาพอันมีความหมายเดียวกับสิทธิตามกฎหมายซึ่งเป็นสิ่งที่ตนครอบครองแต่ถูกละเมิดไปให้ได้รับกลับคืนมาได้

ประการที่สอง การที่กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงใช้คำว่าสิทธิแทนคำว่าเสรีภาพที่ระบุไว้ในมาตราต่างๆของรัฐธรรมนูญนั้นชี้ให้เห็นว่าเสรีภาพหมายถึงสิทธิตามกฎหมายซึ่งเป็นอำนาจการปกครองนั่นเอง

ประการที่สาม เสรีภาพหมายถึงสภาวะที่มนุษย์ปราศจากอุปสรรคขัดขวางในการใช้สิทธิ นำสังเกตว่ากลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงใช้คำว่าเสรีภาพน้อยครั้งกว่าคำว่าเสรีภาพและกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 มักใช้ควบคู่ไปกับคำว่าเสรีภาพ ดังเช่น แถลงการณ์ของสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย เรื่อง ขอให้แถลงนโยบายที่แนชัดในการให้เสรีภาพเสนอข่าวต่อประชาชน ลงวันที่ 24 เมษายน 2535 ความว่า

“สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย จึงขอเรียกร้องให้ ฯพณฯได้แถลงอย่างชัดเจนในนโยบายที่จะแถลงต่อรัฐสภาในอันที่จะ เคารพสิทธิและเสรีภาพในการที่จะเสนอข่าวสารต่อประชาชน รวมทั้งป้องกันการคุกคามเสรีภาพของสื่อมวลชน ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เหตุการณ์อันเลวร้ายทำนองนี้เกิดขึ้นอีก”

กล่าวโดยสรุป เสรีภาพตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงมีความหมายสองประการคือ อำนาจการปกครองในฐานะสมบัติและอำนาจ รวมทั้งหมายถึง สภาวะที่มนุษย์ปราศจากอุปสรรคขัดขวางในการใช้สิทธิ

การปกครองที่ยุติธรรม

ที่มาของอำนาจรัฐ

การปกครองที่ยุติธรรมนั้นต้องปกป้องคุ้มครองสิ่งที่ประชาชนครอบครอง การที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจการปกครองชี้ให้เห็นว่าผู้ปกครองนั้นไม่มีอำนาจที่จะปกครองผู้อื่นโดยธรรม

ชาติแต่จะได้รับมอบอำนาจดังกล่าวจากประชาชน การเลือกตั้งเป็นกระบวนการมอบอำนาจในระบอบประชาธิปไตย

การเลือกตั้งเป็นการใช้อำนาจการปกครอง(อำนาจอธิปไตย)ที่ประชาชนมีคัดเลือกตัวแทนของประชาชนในการบริหารปกครองประเทศ ดังปรากฏในจดหมายเปิดผนึกถึงฯพณฯพลเอกสุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี โดยคณาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ลงวันที่ 8 พฤษภาคม 2535 ความว่า

“การยุบสภาเป็นทางออกที่ดีวิธีหนึ่งที่จะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงถึงอำนาจอธิปไตยในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้งหนึ่ง”

การใช้อำนาจการปกครองสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นเสรีชนหรือการมีเสรีภาพของมนุษย์ ดังนั้นระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นระบอบที่ยอมรับว่ามนุษย์นั้นโดยธรรมชาติแล้วเป็นเสรี ที่มาของผู้ปกครองจึงมาจากการที่ประชาชนให้ความยินยอมมอบอำนาจอธิปไตยเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง ผู้ที่ผ่านกระบวนการเลือกตั้งเป็นผู้ที่ได้รับความยินยอมจากประชาชนให้เป็นตัวแทนของตนในการปกครองประเทศได้สะท้อนออกมาในตัวอย่างต่างๆ เช่น

แถลงการณ์สหภาพแรงงานองค์การค้ำของครูสภาเรื่องคัดค้านการเอาคนกลางเป็นนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 25 มีนาคม 2535 ความว่า

“ตามแนวทางของระบอบประชาธิปไตย ผู้ที่จะเข้ามาเป็นผู้นำบริหารประเทศชาตินั้น จะต้องเป็นผู้ที่มาจาก การเลือกตั้งดังนานาอารยะประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับยอมรับจากประชาชนทั่วไป

ตามที่พรรคการเมืองกลุ่มหนึ่ง สนับสนุนให้เอาคนกลางมาเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นการเอาัดเอาเปรียบพรรคการเมืองที่ฝ่ายสนับสนุนนายกรัฐมนตรีที่มาจาก การเลือกตั้ง ทั้งนี้เพราะว่าเป็นการฉวยโอกาสทางการเมืองโดยไร้มารยาท และถือว่าการไม่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย และเป็นการฝืนใจประชาชน”

แถลงการณ์ร่วมกลุ่มสหพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย ลงวันที่ 26 มีนาคม 2535 ความว่า

“ในระบอบประชาธิปไตยที่อารยประเทศยอมรับนั้น บุคคลที่จะมาเป็นผู้นำทางการบริหารประเทศชาติ จะต้องผ่านกระบวนการเลือกตั้งเพราะระบอบนี้ถือว่า บุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นบุคคลที่ประชาชนทุกสาขาอาชีพยอมรับแล้ว”

แถลงการณ์ของพรรคฝ่ายค้าน อันประกอบด้วย พรรคความหวังใหม่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคพลังธรรม พรรคเอกภาพ ความว่า

“ในฐานะผู้แทนของปวงชนชาวไทยที่ได้รับความไว้วางใจเลือกมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”

ข้อเรียกร้องที่ปรากฏในดัวบทต่างๆ เกี่ยวกับการให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง การเสนอให้มีการยุบสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้ง การคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่มาจากคนกลาง การคัดค้านการรัฐประหาร รวมทั้งการเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญในประเด็นที่มีการสืบทอดอำนาจของคณะรัฐฯ ล้วนแต่เป็นข้อเรียกร้องที่สะท้อนถึงที่มาของอำนาจการปกครองว่าได้มาจากการที่ประชาชนได้ให้ความยินยอมเลือกตั้งตัวแทนอย่างอิสระเพื่อให้ทำหน้าที่ปกครองประเทศแทนตนเอง

ขอบเขตอำนาจรัฐ

ในการปกป้องคุ้มครองอำนาจการปกครองที่ประชาชนครอบครอง รัฐบาลจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้อำนาจของตนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศโดยมีกฎหมายเป็นหลักประกันเพื่อให้เกิดสถานะที่ประชาชนสามารถใช้อำนาจการปกครองอันเป็นสถานะแห่งเสรีภาพ การใช้อำนาจให้เกิดสถานะแห่งเสรีภาพนั้นเป็นวัตถุประสงค์รัฐบาลที่ยุติธรรม สำหรับกฎหมายที่รัฐบาลบัญญัติขึ้นวัตถุประสงค์ดังกล่าวจะจำกัดขอบเขตการใช้อำนาจของรัฐบาล รัฐบาลจะไม่มีอำนาจมากไปกว่าที่ระบุไว้ในกฎหมายที่ยุติธรรม ดังจะเห็นได้จากแถลงการณ์ที่กลุ่มฯ คัดค้านรัฐบาลที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายดังต่อไปนี้

แถลงการณ์การประท้วงการออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรมโดยสภานายความฉบับที่ 5 โดยการอ้างอิงถึงกฎหมายรัฐธรรมนูญ ดังความว่า

“1. มูลเหตุที่ต้องออกกฎหมายฉบับนี้ไม่ใช่กรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะเลี่ยงได้ และไม่ใชกรณีจำเป็นต้องป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ เนื่องจากสถานการณ์ที่เป็นข้ออ้างในการออกกฎหมายได้ผ่านพ้นไปแล้ว พระราชกำหนดฉบับนี้จึงออกมาโดยขัดต่อรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2534 มาตรา 172 วรรค 1

2. การเสนอขอเสนอกฎหมายฉบับนี้ไม่ผ่านที่ประชุมคณะรัฐมนตรีโดยชอบ ทั้งนี้เพราะไม่มีการเรียกประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาลงมติเกี่ยวกับกฎหมายฉบับดังกล่าว ดังนั้นกฎหมายฉบับนี้จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2534 มาตรา 172 วรรค 2”

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองโดยยึดหลักนิติธรรมมีความสัมพันธ์กับแนวคิดที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน กล่าวคือ การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่ออกกฎหมายนั้นมีฐานะเป็นตัวแทนของประชาชน การปกครองตามออกกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยตัวแทนนั้นกลุ่มผู้ชุมนุมเรียกร้องเห็นว่าเป็นการปกครองตนเอง การปกครองด้วยกฎหมายจึงเป็นการปกครองด้วยกฎหมายที่เป็นของประชาชน ดังปรากฏในแถลงการณ์กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ลงวันที่ 24 มีนาคม 2535 ดังความว่า

“ผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 ที่ผ่านมา ย่อมเป็นมหาปราชัยของประชาชนอยู่ว่า

เราต้องการคืนอำนาจมาปกครองตนเอง
เราต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นของปวงชน
เราต้องการนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้ง
เราต้องการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน”

จะเห็นได้ว่าการที่รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทเป็นของปวงชนนั้น กฎหมายต่างๆจึงมีผลบังคับใช้ทั้งผู้แทนราษฎรผู้ออกกฎหมาย ผู้ปกครองและประชาชน เมื่อสมาชิกในรัฐทุกคนอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย กฎหมายจึงกำหนดขอบข่ายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน การปกครองที่ดีจะต้องยึดหลักนิติธรรม

หลักนิติธรรมนั้นประกอบไปด้วย ที่มาและเนื้อหาของกฎหมาย สำหรับในส่วนที่มาของกฎหมายนั้น กฎหมายจะต้องมาจากการที่ประชาชนได้ให้การยอมรับหรือยินยอม กล่าวคือ ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายต้องมีที่มาที่ประชาชนให้ความยินยอม นั่นคือต้องเป็นผู้ที่ประชาชนได้เลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่ง แนวคิดดังกล่าวสะท้อนออกมาในแถลงการณ์ของ ร.ต. ฉลาด วรฉัตร ลงวันที่ 29 เมษายน 2535 ความว่า

“อันที่จริงรัฐธรรมนูญฉบับล่าสุดเป็นเพียงธรรมนูญการปกครองที่ร่างขึ้นโดยกลุ่มคนเพียงกลุ่มหนึ่งซึ่งตั้งโดยคณะ รสช. เท่านั้น หากเป็นมติหรือเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนทั้งประเทศไม่ รัฐธรรมนูญที่แท้จริงจะต้องได้มาโดยฉันทานุมัติจากประชาชนหรือผู้แทนราษฎรทั้ง 73 จังหวัด จึงจะถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญไม่เป็นประชาธิปไตย นั่นคือ เจตนารมณ์ของผู้รักประชาธิปไตยทุกคน”

สำหรับเนื้อหาของกฎหมายนั้น กฎหมายต้องคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชนตามหลักการประชาธิปไตย ดังปรากฏในแถลงการณ์ที่จัดทำขึ้นโดยกรรมการประสานงานคณะทำงานรัฐธรรมนูญ กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ ลงวันที่ 19 พฤศจิกายน 2534 ความว่า

“ตามที่กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์(กรส.)ได้ยื่นข้อคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2534 ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2534 เพื่อให้การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญเป็นไปตามหลักการประชาธิปไตย กล่าวคือ รัฐธรรมนูญนั้นควรให้หลักประกันแก่สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนแล้วนั้น”

หลักนิติธรรมกำหนดขอบข่ายอำนาจของรัฐบาล

รัฐบาลที่ยุติธรรมต้องบังคับใช้กฎหมายที่ยึดตามหลักนิติธรรม เนื้อหาของกฎหมายเป็นการระบุสิทธิและเสรีภาพในประเด็นต่างๆที่ผู้ปกครองประเทศจะต้องให้ความคุ้มครองโดยการกำหนดบทลงโทษผู้ที่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น การกำหนดบทลงโทษมีวัตถุประสงค์สองประการได้แก่

ประการแรก เพื่อเป็นหลักยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิตของประชาชน ดังจะเห็นได้จากการที่กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงเห็นว่ารัฐธรรมนูญที่เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตยเป็นรัฐธรรมนูญที่ให้หลักประกันแก่สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน

ประการที่สอง เพื่อป้องปรามผู้กระทำความผิด ดังปรากฏในแถลงการณ์ของสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ลงวันที่ 24 เมษายน 2535 ความว่า

“ดังนั้น สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย จึงขอเรียกร้องให้ ฯพณฯได้แถลงอย่างชัดเจนในนโยบายที่จะแถลงต่อรัฐสภาในอันที่จะเคารพสิทธิเสรีภาพในการที่จะเสนอข่าวสารต่อประชาชน รวมทั้งป้องกันการคุกคามเสรีภาพของสื่อมวลชน ทั้งนี้เพื่อมิให้เหตุการณ์อันเลวร้ายทำนองนี้ได้เกิดขึ้นอีก”

หลักนิติธรรมกำหนดขอบข่ายการใช้อำนาจของประชาชน

กฎหมายที่ยุติธรรมนั้นจะบัญญัติสิทธิต่างๆ ซึ่งเป็นขอบข่ายการใช้อำนาจของประชาชน แต่หากรัฐบาลไม่คุ้มครองสิทธิต่างๆของประชาชนโดยบัญญัติข้อกำหนดกฎหมายที่ไม่ยุติธรรมแล้ว ประชาชนมีทางออกได้โดยการแสดงประชามติอันเป็นการใช้สิทธิแสดงความคิดเห็นและโดย

การเรียกร้องผ่านทางสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้เป็นตัวแทนของตนในการคัดค้านการใช้ อำนาจของฝ่ายบริหาร

สำหรับการแสดงประชามตินั้นสะท้อนให้เห็นในหนังสือจากกรรมการประสานงานคณะทำงานรัฐธรรมนูญ กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์เรื่อง "ไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็น ประชาธิปไตย" ที่มีเนื้อหาในการเรียกร้องให้ประชาชนได้ร่วมแสดงประชามติไม่เห็นด้วยต่อรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตย

สำหรับการเรียกร้องผ่านทางสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสะท้อนให้เห็นในแถลงการณ์ของสภาทนายความ ที่มีเนื้อหาเรียกร้องให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิกได้คัดค้าน พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิด

ขอข้ายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน

การปกครองที่ยุติธรรมนั้นต้องปกป้องคุ้มครองสิ่งที่ประชาชนครอบครอง กรณีที่ประชาชน เป็นเจ้าของอำนาจการปกครองชี้ให้เห็นว่าผู้ปกครองนั้นไม่มีอำนาจที่จะปกครอง (เว้นโดยธรรมชาติแต่จะได้รับการมอบอำนาจดังกล่าวจากประชาชน กระบวนการมอบอำนาจอย่างหนึ่งคือกระบวนการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรี ในด้านการปกครองที่ยุติธรรมผู้ปกครองต้องปกป้องคุ้มครองอำนาจ การปกครองของประชาชน ดังนั้นในการปกครองในระบบประชาธิปไตย ประชาชนจึงยังคงมี อำนาจการปกครองอยู่ อำนาจการปกครองนี้หมายถึงสิทธิในการสร้างระบบการปกครองประเทศ เช่นการร่างรัฐธรรมนูญ ในการปกป้องคุ้มครองอำนาจปกครองของประชาชนนั้นผู้ปกครองยัง ได้บัญญัติกฎหมายเพื่อประกันว่าอำนาจการปกครองของประชาชนจะไม่ถูกลดทอน กฎหมายนี้จะ เป็นหลักประกันในด้านสิทธิและเสรีภาพซึ่งเป็นอำนาจการปกครองที่ได้รับการคุ้มครองจากบท บัญญัติต่างๆในกฎหมาย เช่นอำนาจในการนำเสนอข้อหาอาชญากรรมเป็นอิสระนั้นเป็นอำนาจในการ ปกครองตนเองของประชาชนด้านหนึ่ง การที่ผู้ปกครองครองประเทศโดยยึดหลักการประชาธิปไตย ที่ว่าอำนาจการปกครองเป็นของประชาชนนั้น ผู้ปกครองต้องคุ้มครองอำนาจการปกครองของ ประชาชนโดยยึดหลักตัวบทกฎหมาย การที่ประชาชนทุกคนมีอำนาจการปกครองอย่างเท่าเทียม กันโดยมีข้อบัญญัติในกฎหมายเป็นเครื่องประกันแล้ว ไม่มีใครจะอ้างอำนาจเผด็จการภายใต้การ ปกครองตามหลักการประชาธิปไตยได้

ทางด้านแนวคิดของกลุ่มฯ ในเรื่อง ผู้ปกครองที่ได้รับการยอมรับนั้น นอกจากผู้ปกครองจะต้องมีที่มาจากระบวนการเลือกตั้งแล้ว กลุ่มฯ ยังเห็นว่าผู้ปกครองจะต้องมีคุณธรรมด้านการรักษาสัจจวาจา

แนวคิดที่ว่าผู้ปกครองที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนเป็นผู้ปกครองที่มีคุณธรรมด้านการรักษาสัจจวาจาปรากฏในตัวบทต่างๆ ในสองลักษณะคือ ประการแรกคือ การคัดค้านการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกสุจินดาเนื่องจากความไม่พอใจที่พลเอกสุจินดาไม่รักษาสัจจวาจาที่เคยประกาศไว้ว่าจะไม่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ประการที่สองไม่เกี่ยวกับการยอมรับตัวบุคคลในการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีดังในประการแรก แต่เกี่ยวกับการยอมรับการทำงานของรัฐบาลกล่าวคือ การเรียกร้องให้รัฐบาลรักษาสัญญาที่ได้ให้ไว้กับประชาชน และการเรียกร้องให้ รัฐบาลไม่บิดเบือนความจริง คุณธรรมในการรักษาคำสัตย์นี้สัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องความยินยอมกล่าวคือประชาชนได้เลือกผู้แทนของตนโดยพิจารณาจากคำมั่นสัญญาหรือนโยบายต่างๆ ที่ผู้ลงสมัครเป็นผู้แทนประชาชนได้เสนอต่อประชาชน เมื่อผู้แทนได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้แทนประชาชน ผู้แทนจะได้รับมอบอำนาจอธิปไตย ให้ปกครองประเทศแทนประชาชนโดยมีพันธะต้องปฏิบัติตามสิ่งที่ตนได้กล่าวไว้ เนื่องจากประชาชนได้ตัดสินใจมอบอำนาจให้ปกครองแทนประชาชนจากการพิจารณาคำมั่นสัญญาหรือนโยบายที่ผู้ปกครองนั้นได้เคยกล่าวไว้ อำนาจในการปกครองจึงไม่ใช่อำนาจอธิปไตยแต่เป็นอำนาจที่ผูกมัดด้วยการรักษาคำมั่นสัญญาอันเป็นคุณธรรมประการหนึ่ง

แนวคิดประการแรกปรากฏในจดหมายฉบับสุดท้ายของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ขอแลกด้วยชีวิต หากไม่สำเร็จ ตายภายใน 7 วัน ความว่า

“เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า ประชาชนเป็นจำนวนมากได้มาร่วมกันคัดค้านคนนอกและคัดค้านคำประกาศที่ว่า“เสียสัจเพื่อชาติ” ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างใหญ่หลวงในด้านคุณธรรม”

แถลงการณ์ของสมาพันธ์ประชาธิปไตย ลงวันที่ 14 พฤษภาคม 2535 ความว่า

“สืบเนื่องมาจาก พลเอกสุจินดา คราประยูร เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยไม่ชอบธรรมทั้งทางด้านจริยธรรม นิติธรรม และการเมือง กล่าวคือ

1. ในด้านจริยธรรม พลเอกสุจินดา คราประยูร ได้กลับสัจจวาจาที่ได้ให้ไว้ต่อประชาชนทั่วประเทศ ผู้นำที่ไร้สัจจะ ย่อมไม่สามารถบริหารบ้านเมืองและทำหน้าที่เป็นตัวแทนติดต่อกับต่างประเทศให้เป็นที่เชื่อถือได้”

ฎีกาของนักวิชาการและเหล่าคณาจารย์เรื่องหนังสือกราบบังคมทูลถวายความเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมือง ลงวันที่ 6 พฤษภาคม 2535 ความว่า

“นับจากการรัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ จนถึงการเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกสุจินดา คราประยูร ประชาชนชาวไทยจำนวนหนึ่งได้เกิดความไม่พึงพอใจต่อคณะทหาร ซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นคณะ รสช. ด้วยเหตุผลที่ประมวลได้ดังต่อไปนี้

1. การทำผิดค้ำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ในวงรัฐประหารว่าจะเข้ามาพัฒนาประชาธิปไตยและแก้ไขปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง โดยไม่มุ่งหวังประโยชน์ส่วนตนหรืออำนาจทางการเมืองใดๆ

2. การผิดค้ำมั่นสัญญาของ พลเอกสุจินดา คราประยูร ซึ่งได้แถลงต่อสาธารณชนอย่างเป็นทางการว่าจะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีโดยเด็ดขาด

3. ประชาชนจำนวนมากรู้สึกว่าคุณถูกหลอกให้ไปเลือกตั้ง เพียงเพื่อเป็นข้ออ้างให้คณะทหารได้สืบอำนาจทางการเมืองของตนต่อไป”

แนวคิดประการที่สองได้ปรากฏในตัวอย่างที่มีเนื้อหาในการเรียกร้องให้รัฐบาลปฏิบัติตามสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชนดังปรากฏใน ตัวอย่างแรกและตัวอย่างที่สอง และการประณามทำที่ที่ไม่จริงใจในการปฏิบัติตามคำกล่าวของตน ดังปรากฏในตัวอย่างที่สาม ตัวอย่างตัวอย่างทั้ง 3 ตัวอย่างได้แก่

แถลงการณ์เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมการประชุมใหญ่ ในวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 ให้พลเอกสุจินดาพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) ความว่า

“ทางสนนท. จึงขอเรียกร้องให้พรรคการเมืองร่วมรัฐบาลทั้ง 5 พรรคได้ปฏิบัติตามมติที่ประชุมพรรคการเมือง ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน 9 พรรคโดยรีบดำเนินการให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้นายกฯ มาจากการเลือกตั้ง โดยไม่มีบทเฉพาะกาล ภายในวันที่ 15 พฤษภาคมดังที่ได้สัญญาไว้กับประชาชน”

แถลงการณ์ของสภาอาจารย์และองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ลงวันที่ 18 พฤษภาคม 2535 เวลา 17.50 น. ความว่า

“ขอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญใน 4 ประเด็น ตามที่สมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎร ทั้งจากพรรคฝ่ายค้าน และฝ่ายรัฐบาลได้ให้สัญญาไว้กับประชาชน โดยแถลงข่าวผ่านประธานสภาผู้แทนราษฎร”

และแถลงการณ์ คัดค้านนายกฯที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง 5 พรรครัฐบาลที่ไม่จริงจังในการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยกลุ่มสมานฉันท์ย่านอ่อนน้อย-อ่อนใหญ่ กลุ่มสมานฉันท์ย่านรังสิต กลุ่มสมานฉันท์ย่านพระประแดง ลงวันที่ 14 พฤษภาคม 2535 ความว่า

"จนกระทั่งในคืนวันที่ 10 พฤษภาคม 2535 ได้มีการเจรจากันโดยมีประธานสภาผู้แทนราษฎร คุณอาทิตย์ อุไรรัตน์ เรียกประชุม 9 พรรคเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญและเป็นการลดพลังการต่อต้านควบคุมสถานการณ์ทางการเมืองไม่ให้นานปลาย จนกระทั่งเช้าวันที่ 11 พฤษภาคม 2535 ได้มีการตกลงกันว่าจะรอดูท่าทีรัฐและพรรคร่วมรัฐบาลจึงขอให้แยกย้ายกันไปก่อนและจะพบกันในวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 ที่ท้องสนามหลวง นับจากวันที่ 11 พฤษภาคม จนถึงวันและเวลาปัจจุบันก็ได้แสดงให้เห็นของพรรคร่วมรัฐบาล ในความจริงใจในการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ออกข่าวมาว่าหัวหน้าพรรคไม่ได้ร่วมรับรู้เป็นการตกลงกันเอง โดยมีคุณอาทิตย์ อุไรรัตน์ เป็นตัวประสาน และนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งยังออกมาแสดงท่าทีที่จะไม่ยอมรับมติมหาชนที่ต้องการประชาธิปไตย

พี่น้องประชาชนที่รักทุกท่าน การกระทำของพรรคร่วมรัฐบาล นายกรัฐมนตรี และคณะนายทหารบางคนได้กระทำการในการที่จะหลอกลวงประชาชนอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเราถือว่าการกระทำเช่นนี้เป็นการกระทำที่ไม่จริงจังต่อเจ้าของประเทศผู้รักในระบอบประชาธิปไตย"

สำหรับการเรียกร้องให้รัฐบาลไม่บิดเบือนความจริงได้ปรากฏในด้นบทต่างๆที่กล่าว
ประณามการบิดเบือนความจริงและเรียกร้องให้รัฐบาลเปิดเผยความจริงดังเช่น

แถลงการณ์ของอาจารย์รามาริบัติ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาริบัติ
มหาวิทยาลัยมหิดล ความว่า

"จากเหตุการณ์ที่เกิดความไม่สงบในกรุงเทพมหานคร คณาจารย์ คณะแพทยศาสตร์
โรงพยาบาลรามาริบัติ รู้สึกเสียใจ และเศร้าสลดอย่างยิ่งจึงขอประณาม

1. การใช้อาวุธปราบปรามผู้ชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยด้วยสันติวิธี
2. การบิดเบือนป้ายสีและปิดกั้นข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชน
3. การเมินเฉยของพรรคร่วมรัฐบาลในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น"

แถลงการณ์ของกลุ่มนักธุรกิจเพื่อประชาธิปไตย ความว่า

"รัฐบาลและผู้มีอำนาจต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสาร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
อย่างเสรีด้วยสื่อทุกชนิด แม้แต่สื่อของรัฐบาลเอง"

แนวคิดเรื่องผู้ปกครองที่ได้รับการยอมรับนั้นคือผู้ปกครองที่มีที่มาจากการเลือกตั้ง ผู้ปกครองต้องรักษาสัจจวาจา ผู้ปกครองต้องปกครองประเทศตามหลักนิติธรรม การยอมรับผู้ปกครองทั้งสามประการนี้ต่างสอดคล้องกันเนื่องจากต่างเป็นแนวปฏิบัติภายใต้หลักแห่งความยุติธรรมที่มีความหมายว่า ความยุติธรรมคือการที่บุคคลได้ครอบครองสิ่งที่ตนเองเป็นเจ้าของ รวมถึงการยอมรับและไม่ละเมิดสิ่งที่บุคคลอื่นครอบครอง แนวคิดเรื่องความยุติธรรมนี้ปรากฏในจดหมายเปิดผนึกจากคณาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถึงเรืออากาศตรีฉลาด วรฉัตร ลงวันที่ 26 เมษายน พ.ศ.2535

เนื้อหาในดวบพดังกล่าวเป็นการกล่าวถึงการคัดค้านพลเอกสุจินดาเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งเพื่อให้อำนาจเป็นของประชาชนจริงๆ ข้อเรียกร้องดังกล่าวเป็นการเรียกร้องให้อำนาจได้คืนสู่เจ้าของเดิมเพื่อให้เจ้าของเดิมเป็นฝ่ายตัดสินใจอย่างแท้จริงว่าจะมอบหมายให้ใครใช้อำนาจปกครองแทนตน จะเห็นได้ว่าการคัดค้านและข้อเรียกร้องนั้นอยู่ภายใต้หลักแห่งความยุติธรรม

ความยุติธรรมตามความหมายนี้ ได้รวมความหมายของการลงโทษผู้กระทำความผิดและปกป้องผู้บริสุทธิ์และการพูดความจริงซึ่งต่างเป็นแนวคิดเรื่องความยุติธรรมที่ปรากฏในดวบพในช่วงเหตุการณ์ พฤษภาคม 2535 ไปด้วย กล่าวคือการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยอาศัยบทบัญญัติของกฎหมายนั้นมีประโยชน์ในการป้องปรามผู้ละเมิดสิทธิและเสรีภาพอันเป็นสมบัติของผู้อื่น ดังนั้นการลงโทษจึงเป็นหลักประกันที่ส่งผลให้เจ้าของสามารถครอบครองสิ่งที่เป็นสมบัติของตนได้ปลอดภัยขึ้นสำหรับประชาชนทั่วไป สำหรับผู้กระทำความผิดก็ย่อมต้องได้รับผลแห่งการกระทำที่ผู้ตนเองเป็นเจ้าของซึ่งสอดคล้องกับหลักแห่งความยุติธรรมที่ว่าบุคคลต้องได้ครอบครองสิ่งที่ตนเองเป็นเจ้าของ สำหรับการพูดความจริงนั้นเป็นความยุติธรรมด้วยเพราะ ความจริงหรือความถูกต้องชี้ว่าใครเป็นเจ้าของที่แท้จริงในการครอบครองสมบัติหนึ่งๆ การที่กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงเรียกร้องให้ผู้ปกครองพูดความจริงนั้นแสดงให้เห็นถึงความต้องการพิทักษ์ดูแลอำนาจการปกครองอันเป็นสมบัติของตน กล่าวคือ ถ้าผู้ปกครองพูดความจริงประชาชนจะสามารถตัดสินใจได้อย่างสะดวกว่า การบริหารงานต่างๆของผู้ปกครองนั้น ผู้ปกครองได้พิทักษ์อำนาจการปกครองหรือไม่ ผู้ปกครองมีความยุติธรรมหรือไม่

สำหรับความยุติธรรมตามแนวคิดที่ว่า ความยุติธรรมคือการลงโทษผู้กระทำความผิดและปกป้องผู้บริสุทธิ์นั้นปรากฏในประเด็นการคัดค้านของสนท. จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ลงวันที่ 26 พฤษภาคม 2535 ความว่า

"ขอคัดค้านพระราชกำหนดนิรโทษกรรมกรณีผู้ร่วมชุมนุม ได้เกิดปะทะกับทหารเพราะ พ.ร.ก. ฉบับดังกล่าวเป็นการยกโทษให้กับตัวเอง ตนและประชาชนที่ถูกกล่าวหาพร้อมจะขึ้นศาล เพราะเชื่อว่าศาลสถิตยุติธรรมมีความยุติธรรมเพียงพอในการตัดสินว่าประชาชนเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่ พลเอกสุจินดา คราประยูร พล.อ.เกษตร โรจนนิล พล.อ.อิสระพงศ์ หนุนภักดี กล่าวหรือไม่ว่าจะขึ้นศาล จึงได้ออกพ.ร.ก. นิรโทษกรรม"

ความยุติธรรมตามความหมายที่ว่าความยุติธรรมคือการพูดความจริงนั้นได้ปรากฏในตัวบทดังนี้

แถลงการณ์ของกลุ่มสมานฉันท์ย่านอ่อนน้อย-อ่อนใหญ่ กลุ่มสมานฉันท์ย่านรังสิต และกลุ่มสมานฉันท์ย่านพระประแดง ลงวันที่ 14 พฤษภาคม 2535 ที่เรียกร้องให้สื่อมวลชนของรัฐไม่บิดเบือนความจริง ความว่า

"ให้สื่อมวลชนของรัฐเสนอข่าวเพื่อรับใช้ประชาชนอย่างยุติธรรม"

นอกจากนี้ข้อเรียกร้องให้รัฐบาลเปิดเผยข้อเท็จจริงได้สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดที่ว่าการปกครองที่ดีนั้นผู้ปกครองต้องมีความยุติธรรมตามความหมายที่สองด้วย ข้อเรียกร้องดังกล่าวปรากฏใน

แถลงการณ์ของอาจารย์รามาริบัติ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาริบัติ มหาวิทยาลัยมหิดลลงวันที่ 21 พฤษภาคม 2535 ที่เรียกร้องให้รัฐบาล "เปิดเผยจำนวนผู้เสียชีวิตที่แท้จริงทั้งหมด"

กล่าวโดยสรุป แนวคิดเรื่องสิทธิ เสรีภาพ หลักนิติธรรม และการปกครองที่ดีมีความสัมพันธ์กันภายใต้แนวคิดเรื่องความยุติธรรม กล่าวคือ หลักการประชาธิปไตยถือว่าอำนาจการปกครองเป็นสมบัติของประชาชนดังจะเห็นได้จากการที่กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงเห็นว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย การที่ประชาชนมีอำนาจการปกครองหมายถึงการประชาชนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในการสร้างระบบการปกครอง การมีส่วนร่วมการปกครองนั้นเป็นการใช้อำนาจการปกครองที่ประชาชนมีอยู่ การที่การมีส่วนร่วมในการปกครองเป็นสิทธิของประชาชน สิทธิจึงหมายถึงอำนาจอปกครองตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง สิทธินี้ทุกคนมีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน ดังจะเห็นได้จากการที่กลุ่มเห็นว่ารัฐธรรมนูญที่เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตย(หลักการที่อำนาจอปกครองเป็นของประชาชน)นั้นต้องให้หลักประกันในด้านความเสมอภาคด้วย นอกจากนี้ การที่หลักการประชาธิปไตยเป็นหลักการที่ตรงข้ามกับเผด็จการซึ่งให้เห็นว่าไม่มีใครจะมีสิทธิใน

การมีส่วนร่วมในการปกครองมากกว่าใครได้ รัฐบาลที่ยุติธรรมจะต้องให้การปกป้องสิทธิดังกล่าว โดยการให้หลักประกันในการปกป้องสิทธิด้วยการบัญญัติกฎหมาย และประชาชนเองก็คาดหวังว่า รัฐบาลจะต้องมีหน้าที่ให้การปกป้องสิทธิที่แต่ละคนมีอยู่อย่างเท่าเทียมกันด้วย

กลุ่มฯ เห็นว่า หากรัฐบาลไม่สามารถปกป้องอำนาจการปกครองอันเป็นสิทธิของประชาชนแล้ว การเรียกร้องอำนาจการปกครองของตนคืนโดยการชุมนุมประท้วงเพื่อเรียกร้องให้พล.อ. สุจินดา ลาออก หรือการแก้ไขรัฐธรรมนูญในประเด็นที่ลิดรอนอำนาจของประชาชนนั้นเป็นเรื่องที่ต้อง ขอบธรรม ดังจะเห็นได้จากการที่กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงซึ่งเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีพล.อ. สุจินดา ลาออกเพราะไม่ได้มีที่มาจากกรณีที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยให้ความยินยอมโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งนั้นเป็นสิทธิอันชอบธรรม ดังปรากฏในข้อเรียกร้องจากพ่อแม่ญาติ มิตรผู้ถูกจับกุมกรณีเรียกร้องประชาธิปไตย ความว่า "ในการเรียกร้องประชาธิปไตยของนักศึกษา ประชาชน เป็นสิทธิอันชอบธรรม" และจะเห็นได้จากการที่กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงเห็นว่าการอดอาหารประท้วงเพื่อเรียกร้องให้พล.อ.สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรีลาออกเป็นความถูกต้อง เพราะการขึ้นสู่อำนาจของพลเอกสุจินดาไม่เคยพบหลักการที่ว่าอำนาจการปกครองเป็นของประชาชน กล่าวคือตามหลักการดังกล่าว ที่มาของอำนาจการปกครองของผู้ปกครองนั้นต้องมาจากการให้ความยินยอมของประชาชนเพื่อให้พิทักษ์อำนาจการปกครองอันเป็นสิทธิของประชาชนเท่านั้น การที่กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงได้คัดค้านการที่พล.อ.สุจินดาไม่ได้มีที่มาจากเลือกตั้งอันเป็นกระบวนการให้ความยินยอมของประชาชนในการมอบอำนาจการปกครองและการที่กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงได้เรียกร้องให้พล.อ.สุจินดาลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเนื่องมาจากพล.อ.สุจินดาไม่ได้มีที่มาจากการให้ความยินยอมของประชาชนและการที่คณะบุคคลผู้ครองอำนาจในขณะนั้นซึ่งนำโดยพลเอกสุจินดาได้ปกครองประเทศโดยไม่ยึดหลักการใช้อำนาจการปกครองเพื่อประชาชน กล่าวคือกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงเห็นว่าการปกครองที่ยึดประโยชน์ของพวกพ้องมากกว่าประโยชน์ส่วนร่วม และเป็นการปกครองโดยยึดหลักการใช้อำนาจเป็นธรรมนั้นสะท้อนให้เห็นว่าการปกครองของคณะบุคคลที่นำโดยพลเอกสุจินดาเป็นการลิดรอนอำนาจการปกครองของประชาชน การเรียกร้องและการคัดค้านดังได้กล่าวไว้ข้างต้นนั้นจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความหวงแหนในอำนาจการปกครองอันเป็นสิทธิของประชาชน การเรียกร้องให้พล.อ.สุจินดาลาออกจึงเป็นการพิทักษ์อำนาจการปกครองให้เป็นของคนที่ประชาชนมอบความไว้วางใจหรือให้ความยินยอมเท่านั้น การเรียกร้องดังกล่าวกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงถือว่าเป็นสิทธิอันชอบธรรมและการกระทำที่ถูกต้อนั้นเป็นการกระทำที่ยุติธรรมเพราะประชาชนได้เรียกร้องอำนาจการปกครองอันสิ่งที่เป็นของเขาคืนจากผู้ที่ไม่เคารพหลักการที่ว่าอำนาจการปกครองเป็นของประชาชนไม่ว่า ที่มาของอำนาจการ ปกครองต้องมาจากการให้ความยินยอมของประชาชน หรือการบริหารปกครองที่

ต้องให้สิทธิหรืออำนาจการปกครองกลับคืนสู่ประชาชนโดยผ่านตัวบทกฎหมายที่ระบุไว้เป็นมาตราต่าง ๆ เพื่อประกันว่ารัฐจะให้การปกป้อง ประชาชนเองก็สามารถอ้างอิงตามตัวบทกฎหมายที่มีเนื้อหาสาระที่ยุติธรรมเพราะปกป้องอำนาจการปกครองของประชาชนได้

สำหรับแนวคิดเรื่องหลักนิติธรรมนั้นมีความสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพ กล่าวคือ สิทธิในความหมายทั่วไปจะได้รับการปกป้องคุ้มครองจากผู้ปกครองโดยมีตัวบทกฎหมายเป็นหลักประกัน ความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิเสรีภาพและหลักนิติธรรมนั้นปรากฏอย่างชัดเจนในกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ต้องเป็นไปตามหลักการประชาธิปไตยดังปรากฏในเจตนายเปิดนี้ถึงประชาชน ของกลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2534 ดังความว่า

"กรส.ยังเห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองและองค์กรต่างๆ ที่เรียกร้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างรัฐธรรมนูญมีส่วนเกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยทุกคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้"

ดังนั้นการปกครองด้วยหลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรมเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่สำคัญต่อระบอบประชาธิปไตย การปกครองตามหลักนิติธรรมเป็นหลักความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและประชาชนในการจำกัดขอบเขตอำนาจของผู้ปกครองไม่ให้ไปไกลกว่าที่ระบุไว้ในกฎหมายดังจะเห็นได้จากการที่กลุ่มฯ อ้างหลักกฎหมายในการตอบโต้การกระทำของรัฐบาลดังเช่น หนังสือ เรียกร้องของ 4 หัวหน้าพรรคฝ่ายค้าน ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 ที่ได้มีเนื้อความเรียกร้องให้ปล่อยตัวพลตรีจำลอง ศรีเมือง ซึ่งถูกจับกุมไปเนื่องจากการกระทำดังกล่าวขัดกับบทบัญญัติใน รัฐธรรมนูญที่ห้ามจับ ส.ส. หรือสอบสวนระหว่างเปิดสมัยประชุม

แนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพในเหตุการณ์ พฤษภาคม 2516 ของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง โดยเปรียบเทียบกับแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของจอห์น ล็อก

แนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพรวมทั้งแนวคิดอื่นๆ ที่สัมพันธ์กันภายใต้แนวคิดเรื่องการปกครองที่ดีนั้นเป็นแนวความคิดทางการเมือง แนวคิดทางการเมืองมุ่งให้คำตอบว่าใครควรมีอำนาจทางการเมืองเป็นสำคัญ เพราะถ้าอำนาจนั้นเป็นของใคร คนนั้นก็ควรมีส่วนร่วมในการบริหารปกครองประเทศ ดังจะเห็นได้จากระบอบการปกครองแบบเทวสิทธิ์ที่ยึดถือว่าอำนาจการปกครองหรืออำนาจการเมืองนั้นเป็นของกษัตริย์เพียงผู้เดียว กษัตริย์จึงเป็นผู้ที่มีอำนาจในการปกครองประเทศ ในขณะที่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นแนวคิดที่ยึดถือว่าอำนาจการปกครองเป็นของประชาชน ดังนั้นประชาชนจึงมีอำนาจในการปกครองประเทศ ดังคำกล่าว

ของประธานาธิบดี ลินคอล์นว่า ประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน

การตอบคำถามว่าใครคือผู้ที่มีอำนาจการปกครองนั้นสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ กล่าวคือ หากแนวคิดทางการเมืองใดเสนอว่ามนุษย์ควรมีอำนาจปกครองในความหมายที่ว่ามีส่วนร่วมและตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้ปกครองก็มักจะมีแนวคิดที่สะท้อนถึงธรรมชาติมนุษย์ที่ว่าในสภาวะธรรมชาตินั้น มนุษย์เป็นเสรีปกครองตนเองและการปกครองตนเองของมนุษย์ในสภาวะธรรมชาติไม่ได้ก่อให้เกิดสภาวะแห่งสงครามที่แต่ละคนมุ่งทำร้ายทำลายล้างกัน

ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงและลือค

กลุ่มฯ มองว่าประชาชนปกครองตนเองในความหมายที่ว่าเป็นการปกครองโดยบุคคลที่ประชาชนให้ความยินยอม กลุ่มฯ ได้ออกแถลงการณ์ต่อต้านรัฐธรรมนูญซึ่งไม่ได้มีที่มาจากฉันทานุมติของผู้แทนราษฎรได้สะท้อนให้เห็นถึงความหวงแหนในอำนาจการปกครองของกลุ่มฯ ที่ต้องการให้ผู้ปกครองและผู้ที่อยู่อกกฎหมายมาจากคนที่ตนเองได้ให้ความยินยอมผ่านกระบวนการเลือกตั้งเท่านั้น

สำหรับการคัดค้านรัฐธรรมนูญที่ไม่ได้มีที่มาจากฉันทานุมติของผู้แทนราษฎรจะเห็นได้จากแถลงการณ์ถึงพี่น้องประชาชนที่เคารพรักทั้งหลาย โดย ร.ต. จลาต วรฉัตร ความว่า

“ผมไม่ใช่เพียงจะคัดค้านความไม่เป็นประชาธิปไตยของบ้านเมืองเราเพียงครั้งนี้ แต่ผมและประชาชนอีกมากมายเคยคัดค้านมาตลอดที่รัฐธรรมนูญไม่เป็นประชาธิปไตย

อันที่จริงรัฐธรรมนูญฉบับล่าสุดเป็นเพียงธรรมนูญการปกครองที่ร่างขึ้นโดยกลุ่มคนเพียงกลุ่มหนึ่งซึ่งตั้งโดยคณะ รสช.เท่านั้น หากไซ้เป็นมติหรือเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนทั้งประเทศไม่รัฐธรรมนูญที่แท้จะต้องได้มาโดยฉันทานุมติจากประชาชนหรือผู้แทนราษฎร ทั้ง 73 จังหวัด จึงจะถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย นั่นคือ เจตนารมณ์ของผู้รักประชาธิปไตยทุกคน”

มนุษย์นั้นโดยธรรมชาติปกครองตนเองอันเป็นความสอดคล้องระหว่างแนวความคิดของลือคและกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงนั้นสะท้อนให้เห็นว่ามนุษย์นั้นโดยธรรมชาติเป็นอิสระ ไม่มีใครมีอำนาจเหนือกว่าในการอ้างสิทธิเป็นผู้ปกครองเหนือผู้อื่นได้เป็นผลมาจากการที่มนุษย์มีธรรมชาติเป็นอิสระเสรี แม้ความเป็นอิสระของมนุษย์จะไม่ปรากฏในตัวตนต่างๆของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง แต่แนวคิดเรื่องความเป็นอิสระของมนุษย์นั้นสะท้อนให้เห็นจากแนวคิดที่ว่ามนุษย์ปกครองตนเอง

เมื่อมนุษย์ปกครองตนเอง ไม่มีใครอยู่เหนือใคร ดังนั้นที่มาของอำนาจการปกครองของผู้ปกครองตามความคิดของกลุ่มฯ และลือคจะมาจากความยินยอมของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง การให้ความยินยอมของประชาชนนั้นจึงเป็นการใช้เสรีภาพเพื่อตัดสินใจเลือกคนที่ตนเห็นว่าเหมาะสมให้ปกป้องคุ้มครองสภาวะในการใช้อำนาจการปกครองที่ประชาชนมีโดยปราศจากอุปสรรคขัดขวางโดยบัญญัติกฎหมายซึ่งมีความสำคัญคือ เป็นหลักประกันว่าอำนาจการปกครองจะต้องเป็นของประชาชน กฎหมายนี้จะกำหนดว่า การใช้สิทธิในฐานะอำนาจตามความคิดของกลุ่มฯ หรือสิทธิที่ติดต้ามมาจากกฏธรรมชาติซึ่งมนุษย์มีอยู่ในสภาวะธรรมชาตินั้น จะต้องไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นหรือละเมิดสภาวะแห่งเสรีภาพของผู้อื่น จะเห็นได้ว่า แนวคิดเรื่องอำนาจการปกครองเป็นรากฐานที่สำคัญในการนำเสนอแนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพของกลุ่มฯ และลือค

ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องสิทธิตามความคิดของกลุ่มฯ และลือค

สำหรับแนวคิดของกลุ่มฯ กลุ่มฯ เห็นว่าสิทธิมีความหมายว่าอำนาจการปกครอง ซึ่งเป็นได้ทั้งสมบัติที่ประชาชนทุกคนมี และเป็นอำนาจที่ประชาชนทุกคนสามารถใช้ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง กลุ่มฯ มองว่าสิทธิซึ่งหมายถึงอำนาจการปกครองนั้นมีฐานะเป็นสมบัติและอำนาจ

สำหรับแนวคิดเรื่องสิทธิของลือค นั้น ลือคเองก็มองว่าสิทธิมีฐานะเป็นสมบัติและอำนาจเช่นกัน อย่างไรก็ตาม สิทธิที่เป็นสมบัตินั้นไม่ได้หมายถึงอำนาจการปกครองแต่หมายถึง สิทธิตามธรรมชาติที่มนุษย์ทุกคนมีอันได้แก่ สิทธิในร่างกาย อิสรภาพ และทรัพย์สินและลือคก็ได้เรียกสิทธิทั้งสามประการว่า "สมบัติ"

สำหรับสิทธิในฐานะอำนาจ กลุ่มฯ และลือคต่างเห็นว่าอำนาจการปกครองเป็นสิทธิที่ประชาชนทุกคนมี อำนาจการปกครองนี้ลือคเห็นว่ามีจุดประสงค์ในการใช้เพื่อพิทักษ์รักษาสิทธิตามธรรมชาติที่เป็นสมบัติ กล่าวคือ อำนาจการปกครองใช้ไปเพื่อดูแลสิทธิในชีวิต อิสรภาพ และทรัพย์สิน สำหรับวัตถุประสงค์ในการใช้อำนาจการปกครองตามความคิดของกลุ่มฯ นั้นจะพิจารณาได้จากการที่กลุ่มฯ ได้เรียกร้องให้ผู้ปกครองให้อำนาจประชาชนปกครองตนเอง ข้อเรียกร้องดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าประชาชนต้องการให้รัฐบาลปกครองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนนั่นเอง หากพิจารณาในบริบททางความคิดของลือคแล้ว ประโยชน์ดังกล่าวคือ สิทธิในชีวิต อิสรภาพ และทรัพย์สิน

ทางด้านอำนาจการปกครองที่รัฐบาลใช้ในพิทักษ์สิทธิในชีวิตของประชาชนสะท้อนให้เห็นจากการคัดค้านการใช้ความรุนแรงในการสลายการชุมนุมประท้วงและการเรียกร้องให้รัฐบาลรับผิดชอบต่อประชาชนผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ พฤษภาคม 2516 ดังปรากฏในตัวอย่างต่างๆ ดังต่อไปนี้

จากแถลงการณ์ของคณะกลุ่มวิชาชีพทางการแพทย์และสาธารณสุข จังหวัดสุรินทร์ เรื่องคัดค้านการใช้ความรุนแรง และการบิดเบือนข่าวสาร

“เราได้ทราบข่าวด้วยความเสียใจเป็นอย่างยิ่ง ที่มีการใช้อาวุธและความรุนแรงเช่นฆ่า ทำร้ายประชาชนผู้ซึ่งเรียกร้องประชาธิปไตยด้วยความสงบสันติในกรุงเทพมหานครก่อให้เกิดการบาดเจ็บล้มตายของประชาชนผู้บริสุทธิ์ ซึ่งไม่มีอาวุธ โดยสร้างสถานการณ์ว่าผู้ชุมนุมเป็นฝ่ายก่อความรุนแรง บิดเบือนข่าวสารกล่าวหาว่าเป็นผู้ก่อการจลาจล และปิดกั้นข่าวสารที่ถูกต้องห้ามสื่อมวลชนเผยแพร่ข่าวสารตามความเป็นจริง

...

เราขอแสดงความไม่เห็นด้วยกับการกระทำอันรุนแรงและไร้มนุษยธรรมของผู้มีอำนาจ รวมทั้งการบิดเบือนข่าวสารข้อเท็จจริง และใคร่วิงวอนเรียกร้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในกิลเลสอำนาจ จงหยุดพฤติกรรมที่ทำให้ชีวิตเลือดเนื้อของพี่น้องชาวไทยผู้บริสุทธิ์ และรักสันติต้องสูญเสียไปมากกว่านี้”

และในแถลงการณ์เรื่องให้รัฐบาลรับผิดชอบการเช่นฆ่าประชาชน โดยกลุ่มพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย กลุ่มพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กลุ่มพนักงานการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร ความว่า

“กลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจจึงขอประณามการกระทำอย่างโหดเหี้ยมทารุณของทหาร ตำรวจ ดังที่กล่าวข้างต้น และรัฐบาลต้องรับผิดชอบโดยหาตัวผู้สั่งฆ่า ประชาชนจำนวนมากมาดำเนินคดีและประกาศให้สาธารณชนได้ทราบโดยเร่งด่วนพร้อมลาออกทั้งคณะมิฉะนั้นแล้วทางกลุ่มฯจะได้ดำเนินการในมาตรการที่เหมาะสมต่อไปอย่างถึงที่สุด”

สำหรับสิทธิในทรัพย์สินนั้นเป็นสิทธิที่สัมพันธ์กับสิทธิในร่างกาย เพราะทรัพย์สินนั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้ใช้ในการดำรงรักษาชีวิตนั่นเอง ตัวอย่างที่กล่าวประณามรัฐประหารซึ่งเป็นการปกครองประเทศโดยขาดการยอมรับจากประชาชนเพราะส่งผลเสียทางเศรษฐกิจได้ชี้ให้เห็นการปกป้องสิทธิในทรัพย์สิน ตัวอย่างดังกล่าว ได้แก่

แถลงการณ์เรียกร้องให้ประชาชนด้านการทำรัฐประหาร 24 พฤษภาคม 2535 ลงวันที่ 24 พฤษภาคม 2535 ความว่า

"กลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจ ขอเรียกร้องให้ประชาชนทุกสาขา ทุกอาชีพลุกขึ้นทำการต่อต้านรัฐประหารของคณะบุคคลกลุ่มหนึ่งที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้ ไม่ว่าจะใช้ชื่ออ้างใดๆ ก็ตาม อย่างถึงที่สุด ทั้งนี้เพราะกลุ่มฯถือว่าการทำรัฐประหารจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชาติบ้านเมือง มูลค่านับแสนล้านบาททั้งทางเศรษฐกิจ สังคมการเมือง ดังเช่น กรณียึดอำนาจของคณะ รสช. เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ที่ผ่านมาเป็นตัวอย่างครั้งล่าสุดของประเทศไทย"

และในจดหมายเปิดผนึกถึงพลเอกสุจินดา คราประยูร โดยจำลอง ศรีเมือง ความว่า

"พี่จ๊อด และพี่สุร่วมกันทำการปฏิวัติเศรษฐกิจสูญเสียเป็นหมื่นเป็นแสนล้านบาท ถ้าปล่อยให้รัฐธรรมนูญเผด็จการ ผ่านสภาวาระ 3 ในวันนี้ ชาติของเราจะต้องสูญเสียอีกเท่าไร พี่จะไม่ช่วยกันแก้หรือครับ"

และ ในจดหมายฉบับสุดท้ายของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ขอแลกด้วยชีวิต หากไม่สำเร็จ ตายภายใน 7 วัน ความว่า

"การสืบทอดอำนาจคณะปฏิวัติ และวางแผนสืบทอดอำนาจต่อไปอีก 10 นั้น ประชาชนเห็นชัดแล้วว่าก่อให้เกิดผลเสียหายมากมายแก่ประเทศชาติต่อไป ซึ่งนับวันจะเข้าไปสู่ระบอบเผด็จการมากยิ่งขึ้น มีผลกระทบต่องานบ้านชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์อันเป็นที่เคารพเทิดทูนบูชาของเรา ทั้งจะทำให้ต้องสูญเสียทางเศรษฐกิจอีกนับเป็นหมื่นๆ ล้านบาท"

ทางด้านสิทธิในอิสภภาพนั้น กลุ่มฯ และสื่อ เห็นว่า รัฐบาลต้องพิทักษ์อธิปไตย ในการพิทักษ์รักษาอธิปไตยซึ่งเป็นการขาดอุปสรรคในการใช้ประโยชน์จากชีวิตและร่างกายของตนนั้น รัฐบาลจะต้องไม่ถูกครอบงำจากอำนาจอื่นใดที่ทำให้รัฐบาลไม่สามารถใช้อำนาจการปกครองในการพิทักษ์รักษาอธิปไตยของประชาชนในการใช้ประโยชน์จากสิทธิในร่างกายและทรัพย์สิน

จะเห็นได้ว่าในการพิทักษ์รักษาอธิปไตยนั้น รัฐบาลจะต้องเป็นอิสระจากอำนาจอื่นใดที่ทำให้รัฐบาลไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการพิทักษ์รักษา ชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนได้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง นอกจากรัฐบาลที่ดีต้องปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวแล้ว รัฐบาลที่ดีจะต้องเป็นอิสระจากอำนาจอื่นใดที่จะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ แนวคิดดังกล่าวนี้ของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์สัมพันธ์กับแนวคิดของจอห์น ล็อค ในตอนที่ 213 ที่ล็อคได้ยกตัวอย่างกรณีที่ทำให้ฝ่ายนิติบัญญัติเปลี่ยนแปลงไป 4 ประการอันเป็นสาเหตุที่ทำให้รัฐบาลต้องเสื่อมสลายลง

สาเหตุทั้ง 4 ประการนี้ ล้วนแต่แสดงถึงสาเหตุที่ทำให้รัฐบาลไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวได้ ทั้งนี้เพราะรัฐบาลตกอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ปกครองที่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนโดยขัดแย้งกับผลประโยชน์ของประชาชน(สาเหตุประการที่1-3)และการที่รัฐบาลตกอยู่ภายใต้อำนาจของต่างชาติ

สาเหตุทั้ง 4 ประการได้แก่

ประการแรก เมื่อบุคคลคนเดียวที่ดำรงอำนาจนิติบัญญัติสูงสุดเป็นการถาวร หรือเจ้าผู้ปกครองกำหนดเจตน์จำนงตามอำเภอใจของเขาแทนที่กฎหมายซึ่งเป็นเจตน์จำนงของสังคมที่ประกาศโดยผ่านฝ่ายนิติบัญญัติ. การกำหนดเจตน์จำนงตามอำเภอใจอาจกระทำได้โดยผ่านวิธีการต่างๆ เช่นการนำเสนอกฎหมายใหม่ หรือการล้มเลิกกฎหมายเก่า

ประการที่สอง เมื่อเขาผู้ปกครองเปลี่ยนแปลงวิธีการในการเลือกตั้งโดยปราศจากความยินยอมหรือตรงข้ามกับผลประโยชน์ของประชาชน เมื่อนั้นฝ่ายนิติบัญญัติถูกทำให้เปลี่ยนแปลงไป

ประการที่สาม เมื่อผู้ปกครองเปลี่ยนแปลงวิธีการในการเลือกตั้งโดยปราศจากความยินยอมหรือตรงข้ามกับผลประโยชน์ของประชาชน เมื่อนั้นฝ่ายนิติบัญญัติถูกทำให้เปลี่ยนแปลงไป

ประการที่สี่ หากฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติส่งมอบประชาชนให้อยู่ภายใต้อำนาจของต่างชาติ เมื่อนั้นมีการเปลี่ยนแปลงของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายนิติบัญญัติได้สูญเสียอำนาจที่ตนมี

แนวคิดที่ว่ารัฐบาลต้องมีอิสรภาพหรือปราศจากอุปสรรคในการใช้อำนาจการปกครองที่ปรากฏในตัวของหนังสือเล่มที่สองว่าด้วยการเมืองการปกครองตามความคิดของลอร์ดนั้นเป็นแนวคิดที่ปรากฏในตัวของพฤษภาคม 2535 ด้วย ดังจะเห็นได้จากเนื้อความในแถลงการณ์ต่อไปนี้

แถลงการณ์ร่วมกลุ่มสหพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย เรื่องคัดค้านบุคคลที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนเป็นนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 26 มีนาคม 2535

"กรณีที่ผู้นำพรรคการเมือง 4 พรรคได้ประชุมร่วมกับผู้มีอำนาจของสภา รสช.เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 ที่ค่ายทหารโดยผู้นำพรรคการเมืองทั้ง 4 พรรคจ่ายอมตกลงให้บุคคลที่มาจาก รสช. เป็นนายกรัฐมนตรี เราถือว่าบุคคลในรสช.เข้ามาแทรกแซงในกระบวนการเสนอแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจึงเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม และเป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สภา รสช.ควรให้อิสระแก่พรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนเป็นผู้ดำเนินการหยั่งเสียงเพื่อสรรหานายกรัฐมนตรีและนำเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ดำเนินการต่อไป"

แถลงการณ์ร่วม รวมถึงนิสิตนักศึกษา แก่ไขรัฐธรรมนูญให้นายกต้องมาจากการเลือกตั้ง ถึงพ่อแม่มั่นองประชาชน และเพื่อนนิสิตนักศึกษาที่รักในประชาธิปไตยทุกท่าน ความว่า

“แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ เรื่องบทบาทของกองทัพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้การนำของทหาร จปร.5 ที่เข้ามาครอบงำแทรกแซงทางการเมืองอยู่ในปัจจุบันที่กำลังมัวเมาในอำนาจถึงขนาดกล้าพูดว่า จะทำการยึดอำนาจอีก ดังนั้น เราจึงมิได้คัดค้านพลเอกสุจินดาเพื่อให้คนนอกหรือนายทหารคนอื่นขึ้นมาเป็นแทน แต่เราต้องการที่จะสร้างสรรค์ที่ระบอบให้นายกต้องมาจากการเลือกตั้ง และประชาธิปไตยที่เป็นอิสระจากการควบคุมของกองทัพเพื่อจะพัฒนาไปสู่การปกครองของประชาชนที่แท้จริงสืบไป

ดังนั้นทางสนท.และองค์การนักศึกษาทั่วประเทศ จะร่วมกันเคลื่อนไหวเรียกร้องให้มีกฎแก้ไขรัฐธรรมนูญ ให้นายกต้องมาจากการเลือกตั้ง และลดอำนาจวุฒิสมาชิกที่กองทัพใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมทางการเมือง เพื่อให้พลเอกสุจินดา ต้องลงจากเก้าอี้ และเป็นการป้องกันคนนอก คนต่อๆ ไปมิให้เข้ามาโดยไม่ถูกต้องเช่นนี้อีก”

จ หมายเปิดผนึกถึงพลเอกสุจินดา คราประยูร โดยพลตรีจำลอง ศรีเมือง ความว่า

“เรื่องรัฐธรรมนูญ ผมไม่เข้าใจว่า ทำไมที่ทั้งสองถึงปล่อยให้ร่างรัฐธรรมนูญผ่านวาระ 2 ออกมาอย่างนี้ ทั้งเรื่อง “ที่มา” และอำนาจของวุฒิสมาชิก เป็นเรื่องฟ้องอยู่ชัดๆ ว่า คณะ รสช.ของที่ต้องการจะสืบทอดอำนาจต่อไปอย่างไม่ถูกต้อง หลายคนหลายกลุ่มจึงต้องออกมาคัดค้าน”

จะเห็นได้ว่า ตัวบทดังกล่าวมีเนื้อหาที่เป็นการต่อต้านเป็นการต่อต้านการเข้าครอบงำการตัดสินใจของรัฐบาลโดยกองทัพ แนวคิดในเนื้อหาตัวบทนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดลึกลับในแง่ที่ว่ารัฐบาลต้องมีอำนาจที่เป็นอิสระจากอำนาจภายนอกอื่นใดที่จะมีอิทธิพลในการปฏิบัติหน้าที่ของตนอันเป็นการรักษาอิสรภาพของประชาชนในการครอบครองสิ่งที่เป็นสมบัติของประชาชน

ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องเสรีภาพตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงและลี้ลอค

สำหรับแนวคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมผู้ประท้วง การปกครองตนเองนั้นสัมพันธ์กับอิสรภาพ ในลักษณะที่ ประชาชนได้มอบอำนาจการปกครองให้ผู้ปกครองดูแลปกครองชีวิตและร่างกายของตนเองโดยการขจัดอุปสรรคขัดขวางสิ่งที่จะทำให้มนุษย์ไม่อาจพิทักษ์รักษาสิทธิในชีวิตได้โดยมีกฎหมายเป็นหลักประกันต่ออิสรภาพของประชาชนในรัฐ เมื่อพิจารณาแนวคิดดังกล่าวของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงโดยเปรียบเทียบกับแนวคิดของลี้ลอคแล้ว แนวคิดทั้งสองฝ่ายมีความสอดคล้องกัน 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงและลี้ลอคต่างมีความเห็นว่าอิสรภาพเป็น

สภาวะที่เอื้ออำนวยให้มนุษย์ใช้เสรีภาพดูแลรักษาชีวิตของตนได้ ประการที่สอง ในสังคมการเมืองนั้นกฎหมายจะเอื้ออำนวยให้เกิดสภาวะแห่งอิสรภาพโดยบทบัญญัติต่างๆ ดังนั้นการบัญญัติสิทธิต่างๆ ในรัฐธรรมนูญ จึงเป็นการคุ้มครองอิสรภาพในการพิทักษ์ดูแลสิทธิในชีวิตด้านต่างๆ

สำหรับเรื่องกฎหมายนี้ แนวคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงและสื่อมีความสอดคล้องกันในแง่ที่ว่า กฎหมายนั้นต้องยึดหลักนิติธรรม ตามหลักนิติธรรมนั้นกฎหมายต้องมีเนื้อหาและที่มาที่ยุติธรรม กล่าวคือ การที่รัฐธรรมนูญเป็นหลักประกันการพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพของประชาชนชี้ให้เห็นว่ากฎหมายต้องมีเนื้อหาที่ยุติธรรมเพราะกฎหมายได้พิทักษ์อำนาจการปกครองหรือสิทธิเสรีภาพอันเป็นสมบัติของประชาชน และสำหรับ ที่มาของรัฐธรรมนูญมาจากความยินยอมของประชาชนนั้นเป็นเรื่องที่ยุติธรรมด้วยเพราะผู้ร่างรัฐธรรมนูญหรือผู้บัญญัติกฎหมายต่างๆ ไม่ได้มีอำนาจในการกำหนดบทบัญญัติต่างๆ เพื่อปกครองประชาชนแต่จะได้รับอำนาจมาจากการที่ ประชาชนให้ความยินยอมมอบอำนาจการปกครองให้

การปกครองภายใต้หลักนิติธรรมดังได้กล่าวมานี้เป็นการปกครองที่ยุติธรรมดังจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

แนวคิดเรื่องการปกครองที่ยุติธรรมตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงโดยเปรียบเทียบกับแนวคิดของสื่อ

หลักนิติธรรมกำหนดขอบข่ายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนเนื่องจากผู้ปกครองและผู้ใต้การปกครองต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียว ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมายหรือฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งมีหน้าที่บัญญัติกฎหมายกับฝ่ายบริหารซึ่งมีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายนั้นมีรากฐานจากหลักการให้ความยินยอมภายใต้เงื่อนไขที่ว่าฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารมีหน้าที่ปกป้องอำนาจการปกครองซึ่งสัมพันธ์กับผลประโยชน์และความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนเพราะเป็นอำนาจในการพิทักษ์รักษาชีวิต อิสรภาพ และทรัพย์สินดังได้กล่าวไปแล้ว ดังนั้น กฎหมายจึงเป็นกลไกหนึ่งของรัฐบาลที่จำกัดขอบข่ายอำนาจของรัฐบาลไว้ด้วยหน้าที่ในการปกป้องสมบัติตามแนวความคิดของสื่อ กฎหมายต้องประกาศใช้อย่างเสมอภาคทั้งนี้เพราะประชาชนแต่ละคนมีอำนาจการปกครองเท่าเทียมกันตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง และเพราะมนุษย์มีสิทธิเท่าเทียมกันรวมทั้งมีอำนาจตามธรรมชาติซึ่งมีลักษณะเดียวกับอำนาจการปกครองตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง กลไกในการจำกัดอำนาจของผู้ปกครองตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงนั้นยังกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนด้วยดังจะเห็นได้จากแนวความคิดของสื่อที่ว่า การประกาศใช้กฎหมายที่บังคับต่อทุกคนอย่างเท่าเทียม

กันนั้นมีผลต่อทั้งฝ่ายผู้ปกครองและผู้ใต้การปกครอง สำหรับผู้ปกครองนั้น กฎหมายจะชี้นำผู้ปกครองให้สามารถรักษาหน้าที่ของตนได้โดยไม่หลงอำนาจ ทั้งนี้เพราะกฎหมายวางขอบเขตข้อจำกัดในการใช้อำนาจของผู้ปกครอง นอกจากนี้การปกครองประเทศโดยยึดหลักกฎหมายนั้นเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับผู้ปกครองอีกด้วย สำหรับในส่วนของผู้ใต้การปกครองนั้นการมีกฎหมายที่ประกาศใช้อย่างทั่วกันทำให้ผู้คนรู้ล่วงหน้าและมั่นใจว่าตนเองและทรัพย์สินจะได้รับ การปกป้องด้วยมาตรการต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายเท่าเทียมกันกลไกลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนจะเป็นไปภายใต้หลักความสัมพันธ์แบบความไว้วางใจ ประชาชนย่อมคาดหวังสิ่งที่ประชาชนต้องการจากผู้ปกครอง หากว่าผู้ปกครองได้ให้สัญญาแก่ประชาชนไว้ว่ากระทำการใด แล้วไม่สามารถทำได้ ประชาชนก็จะหมดความไว้วางใจในการบริหารของผู้ปกครอง เมื่อหมดความไว้วางใจประชาชนก็สามารถเรียกร้องให้ฝ่ายนิติบัญญัติควบคุมฝ่ายบริหารได้ เพราะตามความคิดของลัทธิคณิน ฝ่ายนิติบัญญัติมีหน้าที่ในควบคุมฝ่ายบริหารด้วยซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มในแง่ที่ว่า ฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งได้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภานั้นมีหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร ดังนั้นเมื่อฝ่ายบริหารทำงานผิดพลาดหรือไม่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ฝ่ายนิติบัญญัติมีหน้าที่ในการควบคุมดูแลฝ่ายบริหาร ดังนั้นในระยะแรกของการบริหารงานที่ผิดพลาดหรือไม่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ประชาชนจะอุทธรณ์ผ่านฝ่ายนิติบัญญัติก่อน และหากเมื่อใดที่ประชาชนไม่สามารถใช้ช่องทางดังกล่าวในการแก้ไขข้อเดือดร้อนของตน ประชาชนก็มีสิทธิที่จะใช้กำลังอันเป็นหนทางสุดท้ายได้

สำหรับการที่ประชาชนอุทธรณ์ผ่านฝ่ายนิติบัญญัติ รวมทั้งการตระหนักในหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติได้ปรากฏในต้วบทดังต่อไปนี้

หนังสือจากพรรคเอกภาพถึงเพื่อนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทยและพรรคกิจสังคม โดย นายอุทัย พิมพ์ใจชน อดีตประธานรัฐสภา ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 2535 ความว่า

“ตามที่เกิดวิกฤตการณ์ขณะนี้ เห็นได้ชัดว่ารัฐบาลได้แก้ไขปัญหาโดยการเช่นฆ่าประชาชน ทั้งๆที่เป็นรัฐบาลในระบบประชาธิปไตย วิกฤตการณ์ครั้งนี้มีแนวโน้มทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เพราะการกระทำของรัฐบาลต้องการรักษาสถานะของตนยิ่งกว่าการรักษาชีวิตของประชาชน ถือว่าเป็นการฆ่าประชาชนอย่างเหี้ยมโหดเท่าที่เคยปรากฏในประวัติศาสตร์ของประเทศ

กระผมเห็นว่า ปัญหาครั้งนี้เกิดจากความขัดแย้งในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและผู้มาเป็นนายกรัฐมนตรีอยู่ปัจจุบัน เพื่อเป็นการยุติปัญหา หนทางปฏิบัติที่รวดเร็ว ในฐานะที่ ส.ส. อย่างท่านจะทำได้ คือแสดงเจตนาด้วย การถอนการสนับสนุนรัฐบาลชุดนี้ โดยส่งหนังสือแสดง

เจตจำนงถอนการสนับสนุนรัฐบาลชุดนี้ไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎร ตามแบบฟอร์มที่แนบมา พร้อมนี้ กระผมเชื่อว่า เมื่อพลเอกสุจินดา คราประยูรพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี วิกฤตการณ์จะยุติทันที

จึงวิงวอนมาเพื่อขอให้ท่านใช้ความกล้าหาญส่วนตัว ถอนการสนับสนุนนายกรัฐมนตรีผู้นี้ โดยด่วน"

เมื่อพิจารณาการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง จะเห็นได้ว่าจุดร่วมอีกประการหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบแนวความคิดของลี้ช และแนวความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงคือทั้งสองฝ่ายต่างเห็นว่าสถาบันหรือกลไกการปกครองอาจไม่เพียงพอต่อการปกป้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอันสัมพันธ์กับผลประโยชน์ของประชาชน ดังนั้นการคัดค้านรัฐบาลโดยประชาชนจึงเป็นสิ่งที่กระทำได้ ในการชุมนุมประท้วงเหตุการณ์ พฤษภาคม 2535 นั้นประชาชนได้ใช้การชุมนุมเรียกร้องประเด็นต่างๆ ซึ่งการเรียกร้องนี้เป็นสิทธิในการคัดค้านรัฐบาลตามความคิดของลี้ช สิทธิดังกล่าวประชาชนจะใช้ก็ต่อเมื่อไม่สามารถอุทธรณ์ให้ฝ่ายนิติบัญญัติสามารถแก้ไขข้อเดือดร้อนของตนเองได้ แนวคิดที่ได้กล่าวมานี้สะท้อนให้เห็นในจดหมายฉบับสุดท้ายของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ขอแลกด้วยชีวิต หากไม่สำเร็จ ตายภายใน 7 วัน ลงวันที่ 4 พฤษภาคม 2535 ความว่า

"ความผิดพลาดทางการเมืองในขณะนี้ ที่จริงการแก้ไขเป็นหน้าที่ของนักการเมือง เป็นหน้าที่ของ ส.ส. แต่ ส.ส.ก็ช่วยพูดคัดค้านในสภาไม่ได้ เพราะประธานและรองประธานสภาเป็นคนของรัฐบาล ส.ส.ฝ่ายรัฐบาลก็มีถึง 195 เสียง และยังมีวุฒิสมาชิกหนุนอีก 270 เสียง การพูดในสภาจึงเป็นเพียงการแสดงละครประกอบให้เห็นว่าเป็นประชาธิปไตยเท่านั้น ส.ส.หลายคนจึงต้องคัดค้านอย่างสันตินอกสภาร่วมกับประชาชน"

การคัดค้านหรือต่อต้านรัฐบาลตามแนวคิดของลี้ชสามารถใช้ความรุนแรงหรือไม่ก็ได้ แต่สำหรับแนวคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงได้ประกาศเจตนาว่าจะทำการต่อสู้โดยสันติวิธี ดังปรากฏในตัวบทต่างๆดังต่อไปนี้

แถลงการณ์ของสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ความว่า

"เราจะทำการต่อสู้ด้วยความสงบ และสันติ ตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตยที่แท้จริง เราขอยืนยันที่จะไม่ใช้ความรุนแรงและอาวุธ ดังที่พล.อ.สุจินดา และพวกพ้อง จปร.5 ได้กระทำอย่างป่าเถื่อนเสมอมาโดยเด็ดขาด"

และในแถลงการณ์สมาพันธ์ประชาธิปไตย ลงวันที่ 14 พฤษภาคม 2535

"สมาพันธ์ประชาธิปไตยขอยืนยันการต่อสู้โดยสันติวิธี "

การต่อสู้ดังกล่าวเป็นการต่อสู้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้อำนาจกลับคืนสู่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของ การเรียกร้องอำนาจคืนจากผู้ปกครองที่ตนไม่ให้ความยินยอมเป็นสิ่งที่ยุติธรรมดังปรากฏในจดหมายเปิดผนึกจากคณาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ถึงเรืออากาศตรี ฉลาด วรฉัตร ที่กล่าวถึงการเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งว่าเป็นการต่อสู้เพื่อความถูกต้องทางการเมือง ทั้งนี้เพราะการเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งเป็นการเรียกร้องให้ที่มาของอำนาจมาจากการที่ประชาชนให้ความยินยอมโดยมีเงื่อนไขในการปกป้องคุ้มครองอำนาจการปกครองอันมีจุดมุ่งหมายในการพิทักษ์รักษาสีทิวในร่างกาย อิศรภาพ และทรัพย์สิน ตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง หรือเงื่อนไขในการปกป้องคุ้มครองสิทธิในร่างกาย อิศรภาพ และทรัพย์สิน ตามความคิดของลือค (แม้จะมีความแตกต่างกัน แต่โดยสาระแล้ว รัฐบาลต้องปกป้องคุ้มครองสิทธิในร่างกาย เสรีภาพ และทรัพย์สินของประชาชน)

หากผู้ปกครองไม่สามารถทำตามเงื่อนไขดังกล่าวได้ ประชาชนมีสิทธิในการถอดถอนความไว้วางใจที่มีให้แก่รัฐบาลหรือมีสิทธิในการคัดค้านรัฐบาล เมื่อผู้ปกครองถูกเพิกถอนความไว้วางใจ ผู้ปกครองก็จะหมดพันธะที่จะมีอำนาจหน้าที่บังคับให้ประชาชนต้องปฏิบัติตามความไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้แสดงออกอย่างชัดเจนจากการที่กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงได้ใช้คำต่างๆ เช่น การใช้คำว่าเผด็จการในการอ้างถึงคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ดังจะเห็นได้จากบทต่างๆ ดังต่อไปนี้

หนังสือจากสหภาพแรงงานทอผ้ากรุงเทพ เรื่องขอคัดค้านการเสนอชื่อคนกลางเป็นนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 7 เมษายน 2535 ความว่า

"เนื่องจากสหภาพแรงงานทอผ้ากรุงเทพ เป็นสมาชิกในสังกัดองค์กรของท่านจึงขอเรียนเจตจำนงตามมติที่ประชุม เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2535 ว่าไม่เห็นด้วยตามที่ผู้นำสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย และสภาองค์การลูกจ้าง แรงงานเสรีแห่งชาติ ไปสนับสนุนคนกลางให้เป็นนายกรัฐมนตรี เนื่องจากประธานสภาได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ว่า ผู้ใช้แรงงานทั่วประเทศเห็นด้วยที่จะให้คนกลางมาเป็นนายกรัฐมนตรี ฉะนั้นทางสหภาพแรงงานทอผ้ากรุงเทพ เห็นว่าคำอ้างนี้ ไม่เป็นธรรมและไม่ชอบธรรมจึงมีความเห็นและมีเจตจำนงที่จะต่อต้านเผด็จการ (เน้นโดยผู้เขียน)ทุกรูปแบบ เราได้บทเรียนมาแล้วว่า รสช.คือผู้ทำลายสหภาพฯของเพื่อนรัฐวิสาหกิจของเรา"

ในการต่อสู้ครั้งนี้กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงจึงได้เชิญชวนให้ประชาชนโดยทั่วไปเข้าร่วมการชุมนุม ทั้งนี้เพราะกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงเห็นว่าการต่อสู้จะสำเร็จได้ต้องมีเสียงส่วนใหญ่สนับสนุน ดังปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

จดหมายฉบับสุดท้ายของพลตรีจำลอง ขอลแกลงด้วยชีวิต หากไม่สำเร็จ ตายภายใน 7 วัน
ความว่า

"เพื่อให้การคัดค้านเป็นผลอย่างจริงจัง เราขอเรียนเชิญชวนทุกท่านที่มีความห่วงใยบ้านเมืองได้โปรดสละวันทำงานของท่าน 1 วันไปชุมนุมกันอย่างสงบในวันที่ 6 พฤษภาคม แปรโฉมเข้า เพื่อช่วยกันขอร้องวิงวอนให้พลเอกสุจินดา ลาออกจากนายกรัฐมนตรีนัดพบกันที่หน้ารัฐสภา ซึ่งพลเอกสุจินดาจะไปที่นั่น

...

ท่านพี่น้องประชาชนครับ ถ้าการชุมนุมในวันที่ 6 พฤษภาคมนี้ เหตุการณ์ไปในทางอง"น้ำน้อยย่อมแพ้ไฟ"ละก็ ผมขอถือโอกาสนี้กล่าวคำอำลาท่าน โดยเฉพาะท่านที่กรุณาสับสนุนผมตลอดมา ทั้งที่อยู่ในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด"

แถลงการณ์ฉบับสุดท้าย จาก ร.ต.ฉลาด วรฉัตร ถึง พี่น้องผู้รักชาติ รักประชาธิปไตยทุกท่าน ลงวันที่ ร.ต.ฉลาด วรฉัตร วันที่ 12 พฤษภาคม 2535

"สำหรับข้อเรียกร้องดังกล่าวข้างต้น ถ้าหากว่าท่านไม่ร่วมกันสนับสนุนโดยพร้อมเพรียงกันแล้วแสดงว่าเสียงเรียกร้องประชาธิปไตยเป็นเสียงของคนข้างน้อย ผมก็จะถือว่าประชาชนทั้งประเทศแสดงออกโดยการยอมรับที่จะให้พล.อ.สุจินดา คราประยูร บริหารประเทศตามระบอบเผด็จการต่อไป"

แนวความคิดที่ว่า การต่อสู้จะสำเร็จได้ต้องได้รับการสนับสนุนจากคนส่วนใหญ่นี้สอดคล้องกับแนวคิดของลัทธิที่เห็นว่า แม้ปัจเจกบุคคลมีสิทธิในการป้องกันตนเองและกอบกู้เอาสิ่งที่ผู้ปกครองได้พรากไปจากเขาก็ตาม แต่หากว่าคนส่วนใหญ่ไม่คิดว่าตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย มันเป็นไปได้ที่คนหนึ่งคนหรือสองสามคนที่ถูกกดขี่จะเป็นอันตรายต่อรัฐบาลได้ เว้นเสียแต่ถ้ารัฐบาลกระทำผิดหรือกดขี่คนกลุ่มน้อย แต่ผลที่ตามมากลับคุกคามคนทุกคนและพวกเขาที่เข้าใจว่ากฎหมายและสมบัติของเขาตกอยู่ในอันตราย ลัทธิเรียกสภาพดังกล่าวนี้ว่าความไม่สะดวก เมื่อผู้ปกครองทำให้เกิดความไม่สะดวกขึ้น เขาได้ทำให้ประชาชนเกิดความสงสัยในตัวของเขา เขาจะได้รับความไว้วางใจน้อยลง ภาวะเช่นนี้เสี่ยงต่อการที่ประชาชนจะต่อต้านเขาได้

แนวคิดที่ว่าประชาชนมีสิทธิต่อต้านอำนาจรัฐบาลตามแนวคิดของลัทธิและกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงเป็นแนวคิดที่ชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนนั้นมีลักษณะที่ว่ารัฐบาลมีอำนาจจำกัดด้วยหน้าที่ในการพิทักษ์สิทธิในชีวิต อิสรภาพ และ ทรัพย์สิน การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเป็นจุดมุ่งหมายในการใช้อำนาจทางการเมืองตามความคิดของลัทธิ และกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง

จากการศึกษาแนวคิดเรื่องกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 จะเห็นว่าแนวคิดในเรื่องสิทธิเสรีภาพนั้นไม่แตกต่างไปจากแนวคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และ ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง ตุลาคม 2516 กับลัทธิก็เป็นความสอดคล้องที่ปรากฏอยู่ในแนวคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 เช่นกัน ในบทต่อไปผู้ศึกษาจะทำการเปรียบเทียบแนวคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์กับแนวคิดของลัทธิ เพื่อชี้ให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพในเหตุการณ์ทั้งสองนี้ไม่แตกต่างจากแนวคิดของลัทธิอย่างไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535
โดยเปรียบเทียบกับแนวความคิดของจอห์น ล็อค

ความนำ

แนวคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535 นั้น แม้มีแนวคิดที่ปรากฏโดดเด่นของแต่ละเหตุการณ์ ซึ่งได้แก่ การที่เหตุการณ์ตุลาคม 2516 นั้นมีแนวคิดเรื่องความเสมอภาคได้รับการเน้นให้ความสำคัญไปกับแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพในขณะที่ช่วงเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงไม่ได้กล่าวเน้นถึงเหตุการณ์ดังกล่าว และ การที่เหตุการณ์พฤษภาคม 2535 นั้น ได้เน้นในเรื่องเสรีภาพของสื่อมวลชนมาก

อย่างไรก็ตาม แนวคิดที่ปรากฏโดดเด่นของแต่ละเหตุการณ์ข้างต้นมิได้ทำให้แนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพและการปกครองที่ยุติธรรมของทั้งสองเหตุการณ์มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาแนวคิดต่างๆของ เหตุการณ์ทั้งสองโดยเปรียบเทียบกับแนวคิดของล็อคแล้ว พบว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเรื่อง อำนาจทางการเมือง อิสรภาพเป็นสมบัติของมนุษย์และเป็นสิ่งที่รัฐบาลที่ยุติธรรมต้องปกป้อง และ อิสรภาพเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสิทธิในแต่ละประเด็นย่อยนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการทำความเข้าใจแนวคิดเรื่องการปกครองที่ดีอันเป็นภาพรวมของแนวคิดทางการเมืองทั้งหมดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวไว้ในประเด็นต่างๆต่อไปนี้ ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ ความสอดคล้องในหน้าที่ในการบริหารงานของรัฐบาล ความสอดคล้องในการนำเสนอว่าประชาชนมีสิทธิต่อต้านคัดค้านรัฐบาลที่ไม่ยุติธรรมได้

ทางด้านแนวคิดที่โดดเด่นในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 นั้น ได้แก่

สำหรับเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 แนวคิดเรื่องความเสมอภาคนั้นเป็นแนวคิดที่กลุ่มฯ เรียกร้องควบคู่ไปกับสิทธิเสรีภาพอย่างชัดเจนมาก กลุ่มฯได้เรียกร้องให้รัฐบาลตระหนักถึงปัญหาความไม่เสมอภาคในด้านเศรษฐกิจ โดยการกล่าวถึงปัญหาการกระจายรายได้กระจายความเจริญที่ไม่เป็นธรรม ปัญหาช่องว่างในฐานะทางเศรษฐกิจระหว่างคนชนบทกับคนในตัวเมือง กลุ่มฯได้กล่าวถึงความสำคัญของความเสมอภาคว่าเป็นจุดประสงค์ในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยสรุปคือในยุค 14 ตุลาคม นั้น กลุ่มฯมองว่าสังคมยังเป็นสังคม แบ่งชนชั้น อภิสิทธิ์ชนมีเป็นจำนวนน้อยที่มีชีวิตอยู่สะดวกสบาย แต่คนส่วนใหญ่เป็นคนจน ช่องว่างทางเศรษฐกิจระหว่างคนจนและ

คนรายนั้นก็ยิ่งกว้างมากขึ้นทุกที กลุ่มได้เสนอหนทางแก้ไขโดยการเรียกร้องรัฐธรรมนูญให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศอย่างเท่าเทียมกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งการเรียกร้องความเสมอภาคทางด้านสิทธิและเสรีภาพนั้นเป็นวิธีทางไปสู่การแก้ไขปัญหาต่างๆ

แนวคิดดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้จากตัวบทต่างๆ ดังต่อไปนี้

จากบทนำของหนังสือของกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ

“เราเปลี่ยนแปลงการปกครองมาอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย เมื่อ พ.ศ. 2475 มิใช่เพื่อให้คนไทยส่วนใหญ่ทั้งหลาย ปลดแอกตัวเองออกจากทาสแรงงาน ทาสวิญญาณให้มีสิทธิเสมอกันในการดำรงชีวิตอยู่บนแผ่นดินผืนนี้อย่างสุขสบายตามสมควรดอกหรือ

แต่ตลอด 41 ปีที่ผ่านมา คนไทยส่วนใหญ่ ก็ยังต้องฝังตัวเองอยู่ในท้องไร่ท้องนาอย่างแร้นแค้นอดอยาก ที่ทนไม่ไหวก็ต้องดิ้นรน ละถิ่นฐานออกมาต่อสู้กับชีวิตซึ่งแข็งกระด้างมากขึ้นในเมือง ถนนที่วิ่งเข้าสู่หมู่บ้านแทนที่จะนำเอาความเจริญก้าวหน้าไปให้ กลับดึงดูดเอาทรัพยากรอันมีค่าออกมาจากชนบท ทุกประการเหล่านี้เป็นไปเพื่อรับใช้ความสะดวกสบายของคนที่มีอำนาจส่วนน้อยเหมือนเช่นเดิมไม่มีวันเปลี่ยนแปลง

พวกเขาไม่มีสิทธิ์ที่จะตั้งคำถามถึงสาเหตุนี้ หรือต่อสู้เพื่อให้ได้มา ซึ่งความถูกต้องสักครั้งหนึ่งดอกหรือ

กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ เป็นกลุ่มของประชาชน ตั้งขึ้นมาเพื่อทวงถามสิทธิของประชาชนในการปกครองประเทศและบริหารบ้านเมืองให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยแท้จริง”

และในบทความเรื่องคนจนคนรวย โดยประสาร มฤคพิทักษ์ ในหนังสือของกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญความว่า

“ภายใต้ระบอบการปกครองที่รัฐบาลอยู่คนละข้างกับประชาชน ในยุคที่ทหารเผด็จการอย่างไพศาล ในสมัยที่ผู้บริหารประเทศไม่ถือธรรมเป็นอำนาจ แต่ถืออำนาจเป็นธรรม ในขณะที่กฎหมายไม่ได้รับความเคารพจากคนบางหมู่ บางเหล่า ในเวลาที่สภาพบ้านเมืองเป็นเรื่องของมือใครยาว สาวได้สาวเอา และในยุคสมัยที่ชาติปราศจากกติกาทางการเมือง ย่อมปรากฏความแตกต่างอยู่โดยทั่วไป ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดที่สุดคือความแตกต่างระหว่างคนจนกับคนรวย คนมีวาสนากับคนไม่มีวาสนา คนมีฐานะกับคนไม่มีฐานะ ความแตกต่างนี้เองที่เป็นตัวทำลายความสำคัญของสามัคคีธรรมนำมาซึ่งความแตกแยก ความร้าวฉานในจิตใจของผู้คน และยังเป็นสิ่งทำลายศรัทธาในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ให้สูญสิ้นไปด้วย

แนวคิดเรื่องความเสมอภาคนั้นได้รับการย้ำเน้นให้ควบคู่ไปกับแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพอย่างมากโดย คำว่าเสมอภาคได้รับการกล่าวถึงบ่อยครั้ง ในขณะที่แนวคิดเรื่องความเสมอภาคนั้นไม่ได้รับการกล่าวถึงเท่าใดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความเสมอภาคทางเศรษฐกิจนั้นกลุ่มฯไม่ได้กล่าวถึงไว้เลย

ข้อแตกต่างตรงนี้น่าจะมีสาเหตุมาจากการที่กลุ่มนิสิตนักศึกษาซึ่งเป็นแกนนำในการเรียกร้องรัฐธรรมนูญนั้นเห็นว่ากลุ่มตนมีฐานะเป็นตัวแทนที่ ผดุงความยุติธรรมให้กับคนในสังคมหรือผู้ที่ยากจน ในขณะที่กลุ่มฯในเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 ไม่ได้มองว่าตนชุมนุมประท้วงเพื่อเป็นตัวแทนให้กับใครในตัวตนเหตุการณ์ช่วงพฤษภาคม 2535 แต่จุดมุ่งหมายหลักคือการต่อต้านรัฐบาล สำหรับจุดมุ่งหมายดังกล่าวนี้เป็นจุดร่วมระหว่างการประท้วงในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535 ด้วย

ทางด้านแนวคิดหนึ่งที่ปรากฏอย่างชัดเจนในตัวตนพฤษภาคม 2535 คือแนวคิดเรื่องเสรีภาพของสื่อมวลชน ดังจะเห็นได้จาก แถลงการณ์ต่อไปนี้

แถลงการณ์ของสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ลงวันที่ 24 เมษายน 2535 ความว่า

"เป็นที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง นับตั้งแต่เสร็จสิ้นการเลือกตั้งทั่วไปเป็นต้นมา จนถึงขณะนี้ที่ฯพณฯได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี แทนที่บ้านเมืองจะเป็นประชาธิปไตย แต่บรรยากาศกลับเต็มไปด้วยความสับสน วุ่นวาย สิทธิ เสรีภาพของประชาชนถูกปิดกั้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะข่าวที่เผยแพร่ทางโทรทัศน์และวิทยุซึ่งเป็นสื่อของรัฐ ประชาชนได้ทราบแต่ข่าวที่สนับสนุนรัฐบาลเพียงด้านเดียว โดยไม่มีโอกาสได้รับทราบความคิดเห็นของฝ่ายที่คัดค้านแต่อย่างใด

ในด้านสิทธิเสรีภาพการแสวงหาข่าวสาร ข้อมูลของสื่อมวลชนทั่วไปก็ปรากฏว่าได้รับการคุกคามอย่างไม่เคยปรากฏในยุคสมัยใดมาก่อนเลย นอกจากสื่อวิทยุและโทรทัศน์ก็ถูกอันธพาลบุกทำลายทรัพย์สินอย่างอุกอาจภายในบ้าน"

อย่างไรก็ตาม แนวคิดที่ปรากฏโดดเด่นของแต่ละเหตุการณ์นั้นก็มิได้ส่งผลให้แนวคิดในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มฯในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535 แตกต่างกันแต่อย่างใด แนวคิดแรกที่จะกล่าวถึงคือแนวคิดในเรื่องอำนาจการเมือง

ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องอำนาจการเมืองของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงของทั้งสอง เหตุการณ์และสื่อ

สำหรับแนวคิดที่มีความสอดคล้องกันระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในทั้งสองเหตุการณ์ และสื่อ ได้แก่ แนวคิดเรื่องความหมายของอำนาจการเมืองหรืออำนาจการปกครอง อย่างไรก็ตามการที่อำนาจการเมืองหรืออำนาจการปกครองสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพอย่างมาก ผู้ศึกษาจะได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่องสิทธิ และเสรีภาพของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์ ตุลาคม 2516 พฤษภาคม 2535 ซึ่งมีสาระสำคัญเช่นเดียวกัน และแนวคิดของสื่อในเรื่องสิทธิ และเสรีภาพเป็นเบื้องต้น

กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และ พฤษภาคม 2535 นั้น ต่างเห็นว่า สิทธิหมายถึงอำนาจการปกครอง อำนาจการปกครองนี้เป็นสมบัติที่ทุกคนมีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน และเป็นอำนาจที่แต่ละคนสามารถใช้ได้

เมื่อพิจารณาแนวคิด เรื่องสิทธิโดยเปรียบเทียบกับแนวคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงแล้ว เมื่อพิจารณาคำว่า "สิทธิ" ที่สื่อใช้ในหนังสือเล่มที่สองว่าด้วยการเมืองการปกครอง สิทธิ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทกว้างๆ ได้แก่สิทธิตามธรรมชาติที่เป็นสมบัติ และสิทธิที่ติดตามมาจากกฎธรรมชาติซึ่งจะเปลี่ยนไปเป็นสิทธิตามกฎหมายเมื่อมนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมการเมือง

สิทธิตามธรรมชาติที่เป็นสมบัตินี้หมายถึงสมบัติที่มนุษย์มีในตนเองมาตั้งแต่เกิด สิทธิดังกล่าวนี้ประกอบไปด้วย สิทธิในชีวิต อิศรภาพและทรัพย์สิน

สิทธิในอิศรภาพนั้นเชื่อมสิทธิในร่างกายและทรัพย์สินไว้ในความหมายที่ว่า การมีสิทธิมีใน อิศรภาพหมายถึงการมีสภาวะแห่งอิศรภาพอันเป็นสภาวะที่มนุษย์ไม่มีอุปสรรคในการใช้ร่างกาย และทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แก่ตนภายใต้ขอบเขตของกฎธรรมชาติ สิทธิตามธรรมชาติที่เป็นสมบัตินี้สัมพันธ์กับสิทธิตามธรรมชาติที่ได้มาจากการปฏิบัติตามกฎธรรมชาติหรือที่สื่อเรียกว่าอำนาจตามธรรมชาติในลักษณะที่ว่าอำนาจตามธรรมชาติเป็นอำนาจที่ใช้ไปเพื่อพิทักษ์รักษา สิทธิตามธรรมชาติที่เป็นสมบัติของตนภายใต้กฎธรรมชาติและ การใช้อำนาจในการตัดสินใจและลงโทษผู้ละเมิดกฎธรรมชาตินั้นด้วยตน สำหรับอำนาจตามธรรมชาตินี้หมายถึงอำนาจการปกครอง ซึ่งเมื่อมนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมการเมือง ผู้ใช้อำนาจตามธรรมชาตินี้สื่อเรียกว่าเป็นผู้ใช้อำนาจทางการเมือง

สำหรับในประเด็นเรื่องอำนาจตามธรรมชาตินั้น ล็อกได้กล่าวว่ามีอำนาจตามธรรมชาติ 2 ประการได้แก่อำนาจในการพิทักษ์รักษาสมบัติของตน และอำนาจในการตัดสินและลงโทษผู้ที่ละเมิดกฎธรรมชาตินั้นเป็นความหมายของการพิทักษ์รักษาสิทธิในอิสรภาพ กล่าวคือ การรักษาสติในอิสรภาพนั้นคือการใช้อำนาจในการตัดสินและลงโทษผู้ละเมิดกฎธรรมชาตินั้นเอง ทั้งนี้เพราะการพิทักษ์รักษาอิสรภาพในการดำรงชีวิตและการใช้ทรัพย์สินของตนเองไว้ในกรณีที่มีผู้อื่นมา(ละเมิดกฎธรรมชาติ)ทำร้ายร่างกายหรือทำลายทรัพย์สินของเรานั้นสามารถกระทำได้โดยการลงโทษผู้นั้น การตัดสินและลงโทษผู้ละเมิดกฎธรรมชาตินี้จึงเป็นการกระทำเพื่อปกป้องสภาวะที่ปราศจากอุปสรรคขัดขวางในการรักษาสมบัติ(สภาวะแห่งอิสรภาพตามความหมายของล็อก)

หากพิจารณาความหมายของคำว่าอำนาจการปกครองตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงทั้งในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535 แล้ว อำนาจการปกครองมีความหมายเช่นเดียวกับอำนาจทางการเมือง สำหรับแนวความคิดของล็อกนั้น แม้ล็อกจะไม่ใช้คำว่าอำนาจการปกครองในการอธิบายถึงอำนาจของผู้ปกครองแต่ใช้คำว่าอำนาจการเมืองแทนนั้นไม่ได้หมายความว่าอำนาจการปกครองมีเนื้อหาสาระที่แตกต่างไปจากอำนาจการเมือง แท้จริงแล้วอำนาจการปกครองที่มนุษย์แต่ละคนมีโดยธรรมชาติคืออำนาจการเมือง ดังจะเห็นได้จากการที่ล็อกกล่าวถึงจุดมุ่งหมายหนึ่งในการนำเสนอแนวความคิดทางการเมืองของเขาในหนังสือสองเล่มว่าด้วยการเมืองการปกครองนั้นคือการอธิบายถึงอำนาจทางการเมืองที่มีมาแต่ดั้งเดิมซึ่งล็อกได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนในหนังสือเล่มที่สองว่าด้วยการปกครอง นอกจากนี้การที่ล็อกอธิบายถึงสภาวะธรรมชาติเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงอำนาจทางการเมืองที่มนุษย์มีมาแต่ดั้งเดิมหรือตั้งแต่ที่มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ในสภาวะธรรมชาติ นั้นชี้ให้เห็นว่า ในสภาวะธรรมชาติมนุษย์แต่ละคนมีอำนาจทางการเมืองแล้ว แนวคิดที่ว่ามนุษย์แต่ละคนมีอำนาจทางการเมืองตั้งแต่มนุษย์ดำรงชีวิต

To This purpose I think it may not be amiss, to set down what I take to be political power; that the power of a magistrate over a subject..." cited from John Locke, The second treatise of government Thomas P. Pearson ed., (New York : The Liberal Art Press, 1952), pp.3-4

"...must of necessity find out another rise of government, another way of designing and knowing the persons that have it, than what Sir Robert Filmer hath taught us. cited from John Locke, The second treatise of government Thomas P. Pearson ed., (New York : The Liberal Art Press, 1952), pp.3-4

อยู่ในสภาวะธรรมชาตินั้นปรากฏอีกครั้งอย่างชัดเจนในบทสรุปของตอนสุดท้ายที่กล่าวถึงการที่มนุษย์ได้มอบอำนาจการเมืองที่ตนมีอยู่ในสภาวะธรรมชาติให้กับฝ่ายนิติบัญญัติ

ความแตกต่างระหว่างอำนาจการปกครองหรืออำนาจทางการเมืองที่มนุษย์มีอยู่โดยธรรมชาตินั้นกับอำนาจการเมืองกับอำนาจของผู้ปกครองนั้นคือ การใช้อำนาจการปกครองนั้นคือการใช้อำนาจการปกครองเป็นการใช้อำนาจในการพิทักษ์รักษาสีทธิตามธรรมชาติ อันได้แก่ สิทธิในชีวิต อิสรภาพและทรัพย์สิน สำหรับอำนาจทางการเมืองนั้นแม้จะมีความหมายเช่นเดียวกับอำนาจการปกครอง แต่การใช้คำว่าอำนาจการปกครองนั้นเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงสิทธิที่มนุษย์แต่ละคนมีเป็นการเฉพาะบุคคล อำนาจการปกครองจึงเป็นอำนาจของปัจเจกบุคคล ขณะที่นิยามของคำว่าอำนาจทางการเมืองนั้นสะท้อนให้เห็นถึงสิทธิทางการเมืองของผู้ปกครองที่มีเหนือประชาชนโดยมีเงื่อนไขว่าผู้ปกครองนั้นมีหน้าที่จะต้องพิทักษ์สิทธิตามธรรมชาติของผู้ใต้การปกครอง อำนาจการเมืองของผู้ปกครองนี้เป็นอำนาจที่ใช้ไม่ได้มีตามธรรมชาติเช่นสิทธิตามธรรมชาติ แต่จะได้รับมาภายหลังจากความยินยอมหรือการอนุญาตของผู้ใต้การปกครองซึ่งมีอำนาจการเมืองหรืออำนาจการปกครองมาแต่ดั้งเดิมแล้ว

กล่าวโดยสรุป อำนาจทางการเมืองและอำนาจการปกครองโดยเนื้อหาสาระแล้วไม่แตกต่างกัน กล่าวคืออำนาจการปกครองตามความคิดของล๊อคคั้นหมายถึงอำนาจที่ใช้ไปในการพิทักษ์สภาวะแห่งอิสรภาพ(สภาวะที่ปราศจากอุปสรรคขัดขวางในการใช้สิทธิ) ส่วนอำนาจการปกครองตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์ ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535นั้นก็เป็นการใช้อำนาจที่ใช้ไปในการพิทักษ์สภาวะแห่งอิสรภาพในการดำรงชีวิต และการใช้ทรัพย์สินเช่นกัน

เมื่อพิจารณาแนวคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์ในเรื่องอำนาจการปกครองโดยเปรียบเทียบกับแนวความคิดของล๊อคคั้น ล็อคแล้ว จะเห็นจุดร่วมประการหนึ่งได้ว่า

To conclude, The power that every individual gave the society when he entered in to it, can never revert to the individual again, as long as the society lasts, but will always remain in the community; because without this there can be no community, no commonwealth, which is contrary to the original agreement; so also when the society hath placed the legislative in any assembly of men, to continued in them and their successors, with direction and authority for providing such successors, the legislative with power to continued for ever, they have given up their political power to the legislative, and cannot resume it..." cited from John Locke, The second treatise of government Thomas P. Pearson ed., (New York : The Liberal Art Press, 1952), pp.3-4

อิสรภาพเป็นสมบัติของมนุษย์ อิสรภาพนี้เป็นสิ่งที่รัฐบาลที่ยุติธรรมมีหน้าที่ที่ต้องปกป้อง และอิสรภาพนี้ก็เป็นสิ่งที่ผู้ใต้การปกครองคาดหวังหรือเรียกร้องจากรัฐบาลผู้ซึ่งมีสิทธิในการปกครองหรือมีสิทธิในอำนาจการปกครองภายใต้เงื่อนไขในการปฏิบัติตามความคาดหวังดังกล่าว

การที่รัฐบาลต้องคุ้มครองอิสรภาพอันเป็นอำนาจในการปกครองตามความคิดของกลุ่มฯ นั้น รัฐบาลที่ดีจะต้องเป็นอิสระจากผลประโยชน์ส่วนบุคคลอื่นใด นอกเหนือจากผลประโยชน์ของประชาชน เพราะอิสรภาพซึ่งหมายถึงอำนาจในการพิทักษ์ชีวิต และ ทรัพย์สินนั้นไม่ใช่สมบัติของรัฐบาล แต่เป็นสมบัติของประชาชน ดังนั้นการพิทักษ์อิสรภาพ(จำกัดอุปสรรคในการใช้ประโยชน์จากชีวิตและร่างกายของตน)เพื่อให้ประชาชนได้ประโยชน์จากการดำรงชีวิตและการครอบครองทรัพย์สิน รัฐบาลจะต้องเป็นอิสระจากอำนาจอื่นใดที่ทำให้รัฐบาลไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการพิทักษ์รักษา ชีวิต และทรัพย์สินของประชาชนได้ แนวคิดดังกล่าวนี้ของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์สัมพันธ์กับแนวคิดของลีโอค

นอกจากนี้ กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงและจอห์น ลีโอคยังมีความคิดทางการเมืองสอดคล้องกันอีกในแง่ที่ว่าอิสรภาพเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสิทธิ กล่าวคือ ตามความคิดของลีโอค อิสรภาพเป็นหนึ่งในสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ ตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 อิสรภาพหรือที่กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงใช้คำว่าเสรีภาพ คำว่าเสรีภาพตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงนั้นมีสองความหมายได้แก่ ประการแรก อำนาจการปกครอง ความหมายแรกนี้เป็นความหมายเดียวกับสิทธิตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วง อิสรภาพ(เสรีภาพ) หมายถึง สภาวะที่มนุษย์สามารถใช้อำนาจรักษาสัมบัติได้ ความหมายดังกล่าวนี้หมายถึงสิทธิในอิสรภาพตามความคิดของจอห์น ลีโอค อิสรภาพเป็นสภาวะที่มนุษย์ไม่มีอุปสรรคขัดขวางจากภายนอกในการใช้สิทธิ อย่างไรก็ตาม อิสรภาพนี้มีความหมายแตกต่างจากเสรีภาพ เพราะเสรีภาพ ตามความคิดของจอห์น ลีโอคหมายถึงการที่มนุษย์ใช้เหตุผลในการตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้การชักนำของอารมณ์ การมีเสรีภาพนั้นเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล ไม่มีใครจะสามารถบังคับให้ผู้อื่นทำตามคำสั่งของตนโดยการชี้แนะว่าเพื่อเป็นการนำสู่ความมีเสรีภาพของอีกบุคคลหนึ่งได้ ในขณะที่อิสรภาพเป็นสภาวะที่ปราศจากสิ่งกีดขวางจากภายนอก (ดังนั้นรัฐบาลจึงมีหน้าที่เพียงแค่พิทักษ์อิสรภาพ ไม่ใช่พิทักษ์เสรีภาพ) ความหมายของอิสรภาพดังนี้ชี้ให้เห็นว่า ประการแรก การก่อให้เกิดสภาวะแห่งอิสรภาพจึงเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองสามารถกระทำได้โดยสอดคล้องกับแนวความคิดของลีโอค ประการที่สอง การที่ผู้ปกครองต้องรักษาอิสรภาพ(กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงใช้คำว่าเสรีภาพแทน)ของประชาชนจึงเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวความคิดของลีโอค

สำหรับแนวความคิดเรื่องอิสรภาพตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์ พฤษภาคม 2535 นั้น เสรีภาพมี 2 ความหมาย ประการแรก หมายถึง อำนาจอกรปกครองอันเป็น ความหมายเดียวกับสิทธิตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงของทั้งในเหตุการณ์พฤษภาคม 2533 และ ตุลาคม 2516 ประการที่สอง การปกครองตนเองตามความหมายของกลุ่มผู้ชุมนุม ประท้วงนั้นหมายถึงการที่ประชาชนยินยอมให้ผู้ปกครองดูแลปกครองชีวิต และร่างกายของตน โดยประกาศใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดหลักประกันในการใช้สิทธิของประชาชน กล่าวอีกนัยหนึ่ง การ ออกกฎหมายนั้นเป็นการคุ้มครองอิสรภาพในการพิทักษ์ดูแลสิทธิในชีวิตด้านต่างๆ และด้วยการ บังคับใช้กฎหมายนี้เองที่เป็นมาตรการในการพิทักษ์รักษาสิทธิในอิสรภาพของตน แนวคิดเรื่อง การปกครองต่างๆ ข้างต้นไม่ว่าจะเป็นแนวคิดเรื่องการปกครองที่ดีตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุม ประท้วงของเหตุการณ์ ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535 รวมทั้งแนวความคิดทางการเมืองของ ลีออด นั้นก็เช่นเดียวกับแนวความคิดทางการเมืองอื่นๆตรงที่มีความสัมพันธ์กับแนวความคิดเรื่อง ธรรมชาติมนุษย์ ทั้งนี้เพราะแนวความคิดเรื่องธรรมชาติของมนุษย์เป็นแนวคิดที่สำคัญในการ สนับสนุนหรือนำเสนอแนวความคิดทางการเมือง นักคิดทางการเมืองต่างยุคต่างสมัยได้พยายาม หาคำตอบว่าธรรมชาติของมนุษย์เป็นอย่างไร คำตอบที่นักคิดทางการเมืองแต่ละท่านเสนอไว้นั้นมี อิทธิพลต่อการนำเสนอลักษณะของระบบทางการเมือง ดังนั้นนักคิดทางการเมืองโดยมากจะมี ข้อสมมติเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์¹

ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์ของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงของทั้งสอง เหตุการณ์และลีออด

ดังได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่านักคิดทางการเมืองมักมีแนวคิดเรื่องธรรมชาติมนุษย์เพื่อเป็น รากฐานในการนำเสนอแนวคิดต่างๆ ดังเช่น

เพลโต นักปรัชญาการเมืองยุคคลาสสิก เพลโตเสนอว่าจิตมนุษย์ประกอบด้วยส่วน 3 ส่วน อันได้แก่ เหตุผล เจตนาธรรมอันแน่วแน่ กับความหิวกระหาย การมีชีวิตที่ดีต้องให้ส่วนเหตุ

¹ทินพันธ์ นาคะตะ รัฐศาสตร์ ทฤษฎี แนวความคิด ปัญหาสำคัญ และแนวทางการศึกษาวิเคราะห์การ เมือง (โครงการเอกสารและตำรา สมาคมรัฐประศาสนศาสตร์ นิต้า ,2541), หน้า 62.

²จิตมนุษย์ในแต่ละส่วนนั้นเรียกแตกต่างกันไปจากข้างต้นได้ ดังที่ มาลี ศรีเพชรภูมิ จากปรัชญาเบื้องต้น หน้า 26-27 เรียกจิตส่วนเหตุผลว่าจิตภาคปัญญา จิตส่วนเจตนาธรรมอันแน่วแน่ว่าจิตภาคน้ำใจ จิตส่วนที่ หิวกระหายว่าจิตภาคตัณหา และตั้งที่วันฉัตร สุวรรณกิตติ จากการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเรื่องชนชั้นของ เพลโตและในพระไตรปิฎก วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์

ผล ควบคุมเจตนารมณ์อันแน่วแน่และความหิวกระหายเพราะส่วนแรกสุดนั้นเป็นส่วนที่คอยชี้แนะ และควบคุมว่าแต่ละส่วนควรจะได้รับสิ่งใดและแค่นั้น

แนวคิดเรื่องลักษณะจิตมนุษย์นี้เป็นแนวคิดพื้นฐานในการนำเสนอเรื่องอุดมรัฐอันเป็นรัฐที่ ยุติธรรมตามความคิดของเพลโต เพลโตเสนอว่า รัฐกับจิตใจของมนุษย์มีลักษณะเดียวกัน โดย กล่าวว่าการปกครองที่ดีต้องกำหนดให้ปราชญ์ผู้ซึ่งมีเหตุผลเป็นผู้ปกครองเพราะปราชญ์ย่อมรู้ดี ว่าควรให้บุคคลประเภทใดมีหน้าที่อะไรจึงจะเหมาะสมกับธรรมชาติของบุคคลนั้น คนที่มีเจตนารมณ์ แน่วแน่ควรมีหน้าที่บริหารและป้องกันประเทศ สำหรับสามัญชนผู้มีแต่ความหิวกระหายก็ให้เป็นผู้ ผลิต²

ตัวอย่างนักคิดทางการเมืองสมัยกลางเช่นโทมัส อไควนัส อไควนัสเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมี ความเสมอภาคต่อหน้าพระเจ้า แต่มนุษย์ไม่เสมอภาคกันในด้านความสามารถในการใช้ เหตุผล ธรรมชาติต้องการมนุษย์ผู้มีสติปัญญาและความสามารถเหนือในการเป็นผู้ปกครอง ดัง นั้น อไควนัสจึงเชื่อในระบบราชาธิปไตย³

ตัวอย่างนักคิดทางการเมืองสมัยใหม่เช่น โทมัส ฮอบบ์ ฮอบบ์ได้กล่าวถึงธรรมชาติมนุษย์ ดังต่อไปนี้ มนุษย์มีความเห็นแก่ตน และมุ่งแสวงหาอำนาจและผลประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง เมื่อ มนุษย์แต่ละคนมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนพร้อมกัน ก็จะต้องตกอยู่ในสภาพของความไม่ ปลอดภัยอย่างไม่มีที่สิ้นสุด สภาวะธรรมชาติจึงเป็นเช่นสภาวะสงคราม แนวคิดเรื่องธรรมชาติของ มนุษย์ดังกล่าวเป็นพื้นฐานให้กับแนวความคิดทางการเมืองของฮอบบ์ที่เขาเสนอให้มนุษย์สละ เสรีภาพที่มีอยู่ในสภาวะธรรมชาติเพื่อให้องค์อธิปัตย์พิทักษ์รักษาสมาชิกในสังคมการเมืองอันเป็น สิ่งสำคัญที่สุดสำหรับมนุษย์และเป็นกฎธรรมชาติตามความคิดของเขาด้วย ฮอบบ์เสนอให้ องค์กรอธิปัตย์ดำรงอำนาจสูงสุดเด็ดขาดเพื่อควบคุมไม่ให้มนุษย์แสวงหาประโยชน์ส่วนตนจนทำให้ เกิดสภาวะที่ไม่ปลอดภัย เช่นในสภาวะธรรมชาติ หน้าที่ของบุคคลในรัฐคือการเชื่อฟังองค์กรอธิปัตย์ แต่บุคคลก็ยังสงวนสิทธิตามธรรมชาติในการพิทักษ์รักษาตนเองอยู่โดยไม่ต้องเชื่อฟังคำสั่งของ

มหาวิทยาลัยพ.ศ.2538 หน้า 48. ซึ่งเรียกจิตส่วนเหตุผลว่าจิตภาคความรักความรู้ จิตส่วนเจตนารมณ์อันแน่วแน่ ว่าจิตภาคความรักในเกียรติ และจิตส่วนที่หิวกระหายว่าภาคความรักในความสุข

²ทินพันธ์ นาคะตะ รัฐศาสตร์ ทฤษฎี แนวความคิด ปัญหาสำคัญ และแนวทางการศึกษาวิเคราะห์การเมือง หน้า 63.

³ประมุข ลักษณะมา สิทธิมนุษยชนที่ถูกละเมิดโดยรัฐ :ศึกษารณการแถลงข่าวผลการจับกุมผู้ต้องหา ของข้าราชการตำรวจ ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2541. หน้า 20.

องค์อธิปัตย์ที่ขัดกับสัญญาที่องค์อธิปัตย์ให้ไว้ นั่นคือการรักษาความปลอดภัยและดูแลให้สมาชิกในสังคมเมืองกินดีอยู่ดี⁴

ธรรมชาติของมนุษย์ตามความคิดของล๊อคคั้นคือมนุษย์มีอิสระเสรีและมีความเสมอภาคกัน และมนุษย์มีความสามารถในการมีเหตุผล ธรรมชาติของมนุษย์ที่กล่าวมานี้เป็นรากฐานให้การนำเสนอว่าโดยธรรมชาติมนุษย์นั้นปกครองตนเอง

ในการนำเสนอประเด็นดังกล่าว เขาได้ตอบโต้แนวคิดโต้แย้งสองประการอันได้แก่ ประการแรก ไม่มีตัวอย่างเหตุการณ์จริงทางประวัติศาสตร์ว่ามนุษย์ผู้มีเสรีภาพจะยอมอยู่ใต้อำนาจของผู้ปกครอง ประการที่สองคือข้อแย้งที่ว่า เป็นไปไม่ได้ที่มนุษย์ซึ่งเกิดมาก็อยู่ภายใต้การปกครองของผู้ปกครองหนึ่งแล้ว ดังนั้นมนุษย์จะมีเสรีภาพในการก่อตั้งรัฐบาลของตนเองได้อย่างไร

ในประการแรก ล๊อคคได้ให้คำอธิบายไว้ว่า รัฐบาลได้เกิดขึ้นมานานเกินกว่าความทรงจำของมนุษย์จะสามารถบันทึกไว้ได้เสียอีก ตัวอักษรซึ่งใช้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์นั้นเกิดขึ้นภายหลังจากที่ประชาชนรวมกันอยู่ในสังคมต่อเนื่องเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน

ในประการที่สอง ล๊อคคได้โต้แย้งว่า มีตัวอย่างในประวัติศาสตร์ที่ชี้ให้เห็นว่าประชาชนได้ถอนตัวออกจากการอยู่ใต้อำนาจของรัฐบาลและไปก่อตั้งรัฐใหม่ที่ถือกำเนิดขึ้นโดยการที่สมาชิกในสังคมให้ความยินยอม การยกตัวอย่างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่างๆของล๊อคคั้นเป็นการโต้ตอบแนวคิดที่ขัดแย้งดังกล่าวซึ่งเป็นแนวคิดที่ว่า การที่ผู้ได้รับการปกครองยอมตามผู้ปกครองนั้นเป็นเรื่องธรรมชาติ ด้วยเหตุผลที่ว่า การก่อตั้งรัฐใหม่ด้วยการที่แต่ละคนให้ความยินยอมนั้นจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลยแม้สักครั้งถ้ามนุษย์โดยธรรมชาติมีลักษณะยอมตามผู้ปกครองโดยธรรมชาติ

สำหรับธรรมชาติมนุษย์ตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535 นั้น กลุ่มฯ เห็นว่า ประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของอำนาจอการปกครอง

หลักการที่ว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอการปกครองนี้กลุ่มฯ ในทั้งสองเหตุการณ์และล๊อคคมีความเห็นสอดคล้องกัน แนวคิดรวมนดังกล่าวเป็นแนวคิดหลักแนวคิดหนึ่งในหลักการปก

⁴Thomas Hobbes Leviathan: Or the Matter, Frome and Power of Commonwealth, Michael Oakeshotted. New York: Crowell-Collier, 1967 อ้างถึงใน ทินพันธ์ นาคะตะ รัฐศาสตร์ ทัศนีย์ แนวความคิด ปัญหาสำคัญ และแนวทางศึกษาวิเคราะห์การเมือง

ครองแบบประชาธิปไตย ดังที่จรรยา สุภาพได้กล่าวไว้ใน ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ ว่าหลักการประชาธิปไตยข้อหนึ่งคือ หลักที่ถือว่าประชาชนเป็นแหล่งที่เกิดและเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ นั่นคือ ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองตนเอง

แนวคิดที่ว่ามนุษย์ปกครองตนเองนั้นเป็นรากฐานให้กับการนำเสนอต่อไปว่าอำนาจการเมืองของผู้ปกครองจะได้มาจากความยินยอมของประชาชนเท่านั้น แนวคิดเรื่องความยินยอมนี้ ทั้งลอร์ด กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์ต่างมีแนวคิดที่สอดคล้องต้องกัน กล่าวคือ สำหรับเหตุการณ์ตุลาคม 2516 นั้นจะสะท้อนให้เห็นจากการเรียกร้องรัฐธรรมนูญเพื่อให้เป็นหลักประกันในการที่ประชาชนจะได้ใช้สิทธิในการมีส่วนร่วมปกครองประเทศ และสำหรับเหตุการณ์ พฤษภาคม 2535 จะสะท้อนให้เห็นจากการเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง

ความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องการบริหารงานรัฐบาล

ทางด้านการบริหารงานของรัฐบาลนั้น รัฐบาลมีหน้าที่ที่จะต้องพิทักษ์รักษาสภาวะแห่งอิสรภาพ และในการพิทักษ์นั้นวิธีการที่ดีที่สุดคือการออกกฎหมายเพื่อเป็นหลักประกัน กฎหมายนั้นต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม การปกครองตามหลักนิติธรรมนี้มีผลต่อขอบข่ายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชน สำหรับรัฐบาล กฎหมายจะชี้นำให้ผู้ปกครองต้องไม่หลงอำนาจ เพราะอำนาจของรัฐบาลถูกจำกัดไว้ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย สำหรับผู้ได้การปกครองนั้น กฎหมายที่ประกาศที่ประกาศไว้ให้ทราบโดยทั่วกันจะเป็นหลักประกันให้ผู้ได้การปกครองมีความมั่นใจว่า ชีวิต อิสรภาพและทรัพย์สินของตนจะได้รับการปกป้องด้วยมาตรการต่างๆที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ประชาชนได้ให้ความไว้วางใจรัฐบาลในการปกครองประเทศว่าต้องปฏิบัติตามหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาสมบัติโดยอาศัยหลักกฎหมายนั้นเป็นการให้ความไว้วางใจที่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขว่า รัฐบาลจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าว แต่หากเมื่อใดที่รัฐบาลไม่ทำตามหน้าที่นั้น (รวมถึงการที่รัฐบาลเข้าปกครองประเทศโดยไม่ผ่านกระบวนการให้ความยินยอมจากประชาชน เช่น การเลือกตั้ง) ประชาชนมีสิทธิต่อต้านรัฐบาลได้ ทั้งนี้เพราะการเข้าครองอำนาจหน้าที่ของผู้อื่นโดยไม่ถูกต้องนั้นก็เป็นการแข่งขันอำนาจการ ปกครองอันเป็นสมบัติของประชาชนไปเพราะประชาชนไม่ได้มอบหมายให้รัฐบาลเข้ายึดครองหรือแข่งขันอำนาจการปกครองของประชาชนแต่ให้ใช้อำนาจการปกครองแทนประชาชน

บทสรุป

สำหรับสิทธิตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์ตุลาคม 2156 และ พฤษภาคม 2535 นั้นหมายถึงอำนาจการปกครอง อำนาจการปกครองนั้นเป็นสิทธิในฐานะสมบัติ และอำนาจ

สำหรับสิทธิตามความคิดของลี้คณัน แบ่งออกเป็นสิทธิตามธรรมชาติอันเป็นสิทธิในฐานะ สมบัติที่ทุกคนมีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน และสิทธิที่ได้ติดตามมาจากกฎธรรมชาติอันเป็นสิทธิใน ฐานะอำนาจ

หากเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องสิทธิของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงกับแนวคิดของจอห์น ล็อคแล้ว จะพบว่ามีความสอดคล้องที่สำคัญคือ ทั้งกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์และลี้คณัน มองว่าสิทธินั้นเป็นได้ทั้งสิทธิในฐานะสมบัติและฐานะอำนาจ

สำหรับเสรีภาพนั้น กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงของทั้งสองเหตุการณ์มองว่า เสรีภาพมีสอง ความหมายได้แก่ อำนาจการปกครองอันเป็นความหมายของคำว่า สิทธิ และหมายความว่าจะ สภาวะที่ผู้มีเสรีภาพเป็นอิสระจากอุปสรรคที่ขัดขวางไม่ให้ผู้เขียนไม่ให้ผู้นั้นใช้ประโยชน์จากสิทธิที่ ตนมีได้

หากเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องเสรีภาพกับแนวคิดเรื่องเสรีภาพและอิสรภาพตามความคิด ของลี้คณันแล้ว เสรีภาพตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในความหมายที่สองนั้นมีความหมาย สอดคล้องกับอิสรภาพตามความคิดของลี้คณันในแง่ที่ว่าแนวคิดดังกล่าวข้างต้นต่างหมายถึงการ เป็นอิสระจาก(freedom from)นั่นเอง

ทางด้านความแตกต่างในรายละเอียดในประเด็นสิทธิของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงใน เหตุการณ์ตุลาคม 2516 และ พฤษภาคม 2535 คือ ตัวบทในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 นั้น กลุ่ม ผู้ชุมนุมประท้วงไม่ได้กล่าวถึงสิทธิตามกฎหมายไว้มากนัก แต่ตั้งได้กล่าวไว้แล้วว่า สิทธิตาม กฎหมายเป็นสิทธิที่ติดตามมาจากสิทธิในความหมายทั่วไป(สิทธิหมายถึงอำนาจในการปกครอง) ดัง

นั้น คำว่าสิทธิตามความคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535 จึงมีความหมายโดยสาระไม่แตกต่างกัน

สำหรับเหตุผลที่ผู้ทำการศึกษาความสอดคล้องระหว่างแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงและลือค แทนที่จะมองเน้นที่จุดต่างเพราะแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพนั้น เป็นแนวคิดที่สำคัญในระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย แนวคิดประชาธิปไตยเป็นแนวคิดที่ประเทศไทยรับมาจากตะวันตก แนวคิดประชาธิปไตยของตะวันตกนั้นมีรากฐานมาจากภูมิปัญญาของนักคิดท่านต่างๆและบริบททางสังคมแห่งยุคสมัยประกอบกัน นักคิดท่านหนึ่งที่มีคุณูปการต่อแนวคิดเรื่องระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยคือจอห์น ล็อคได้เขียนหนังสือสองเล่มว่าด้วยการเมืองการปกครองไว้เพื่อตอบโต้กับหนังสือ Patriacha ของ เซอร์ โรเบิร์ต ฟิลเมอร์ ผู้มีแนวคิดในการสนับสนุนอำนาจสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของกษัตริย์ แนวคิดของล็อคในหนังสือสองเล่มว่าด้วยการเมืองการปกครองสนับสนุนแนวคิดเสรีนิยม เขาไม่เห็นด้วยกับการปกครองที่มีอำนาจเด็ดขาดสูงสุด เขามีความคิดว่ามนุษย์นั้นโดยธรรมชาติมีเหตุผล ปกครองตนเองได้ และมีสิทธิเสรีภาพ แนวคิดต่างๆเหล่านี้เป็นแนวคิดพื้นฐานของระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย การนำแนวคิดทางการเมืองของลือคมาเป็นกรอบในการศึกษาแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535 จึงทำให้เข้าใจแนวความคิดของทั้งสองเหตุการณ์ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

สำหรับแนววิเคราะห์ในการศึกษาแนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535 และ ลือค นั้น ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการตีความจากตัวบทสำหรับหลักฐานที่ใช้ในส่วนของการตีความแนวคิดของกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงนั้น ผู้เขียนได้ศึกษาจากแถลงการณ์ต่างๆ เป็นสำคัญ สำหรับหลักฐานที่ใช้ในส่วนของการตีความแนวคิดของลือค ผู้ศึกษาได้ตีความจากหนังสือสองเล่มว่าด้วยการเมืองการปกครอง

จากการเลือกแนววิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น การศึกษาครั้งนี้จึงมีขอบเขตจำกัดอยู่ที่การวิเคราะห์เอกสาร ดังนั้น จุดเด่นในการศึกษาครั้งนี้คือ ผลการศึกษาจะสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนถึงสิ่งที่ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านเข้าใจ แต่ผู้ศึกษาไม่ได้ทำการศึกษาถึงเจตนาของผู้จัดทำตัวบทนั้นๆ และไม่ได้ศึกษาถึงอิทธิพลหรือที่มาทางความคิดของผู้จัดทำตัวบทซึ่งเป็นขีดจำกัดของแนววิเคราะห์แบบตีความจากเอกสาร นอกจากนี้การใช้แนวการวิเคราะห์นี้การปะทะสังสรรค์ทางความคิดระหว่างผู้ศึกษากับตัวบทซึ่งจะสะท้อนความคิดของผู้จัดทำตัวบทนั้นๆ ดังนั้นสิ่งที่ผู้ศึกษาค้นพบจากการทำวิทยานิพนธ์นี้จึงเป็นภาพเล็ก ๆ ภายใต้อำนาจใหญ่ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม หรืออาจเรียกรวมๆ ได้ว่าประวัติศาสตร์ในสมัยของผู้จัดทำตัวบทนั้นๆ อย่างไรก็ตาม การศึกษา

แนวนี้อีกเป็นการศึกษาถึงภาพเล็กๆ ให้เห็นชัดเจนขึ้น และแม้เราไม่อาจปฏิเสธว่าภาพเล็กๆ จะดำรงอยู่อย่างแยกจากประวัติศาสตร์ในสมัยของผู้จัดทำตัวบทอันเป็นภาพกว้างกว่าไม่ได้ก็ตาม แต่การศึกษานี้ก็ทำให้ภาพเล็กๆ นั้นปรากฏอย่างโดดเด่นและชัดเจนขึ้นมาได้ สำหรับการศึกษานี้ที่เน้นบริบทเป็นสำคัญนั้นมีประโยชน์อย่างมากในการมองภาพรวม อย่างไรก็ตามผลจากแนวการศึกษาโดยการตีความจากเอกสารและโดยอิงจากตัวบทเป็นสำคัญนั้นจะช่วยเสริมซึ่งกันและกัน ในลักษณะที่ ผลการศึกษาจากแนวการวิเคราะห์โดยพิจารณาจากตัวบทเป็นสำคัญจะช่วยให้เห็นถึงอิทธิพลหรือที่มาทางความคิดของตัวบทซึ่งทำให้ได้ข้อมูลในการแสวงหาคำตอบว่าผู้จัดทำตัวบทมีเจตนาอย่างไร ส่วนผลการศึกษาจากการตีความตัวบทจะช่วยให้เราเข้าใจสารที่ผู้ส่งต้องการสื่อมากขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาแนวคิดทางการเมืองเป็นการศึกษาแนวคิดของนักปรัชญาการเมืองหรือกลุ่มบุคคลใดที่อยู่ภายใต้บริบทหนึ่งคือการเห็นว่าสภาพรอบตัวเป็นปัญหาและต้องการหาทางแก้ไขทางออกที่พวกเขาคิดจะเป็นที่ชนะทางการเมืองของพวกเขา

แนวทางการศึกษาอีกแนวหนึ่งที่จะใช้วิธีวิเคราะห์ที่แตกต่างไปจากการตีความจากตัวบทอย่างละเอียดอันเป็นวิธีวิเคราะห์ในทางปรัชญาการเมืองวิธีหนึ่งนั่นคือแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองที่เน้นถึงอิทธิพลของบริบทเป็นสำคัญ

การศึกษาแนววิเคราะห์ปรัชญาการเมืองนั้นช่วยให้เราเข้าใจแนวคิดที่เป็นสากลของนักคิดได้ ส่วนการศึกษาแนวประวัติศาสตร์การเมืองช่วยให้เราเข้าใจบริบทในสมัยที่นักคิดดำรงชีวิตอยู่ซึ่งย่อมหมายถึงรวมถึงบริบทในทางความคิด(intellectual context) บริบททางความคิดที่เราสืบทราบได้จากการศึกษาในแนวประวัติศาสตร์การเมือง จะช่วยให้เราเข้าใจแนวคิดของนักคิดได้ดีขึ้น เพราะเราจะได้ทราบถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดร่วมสมัยของนักคิด กล่าวคือ นักคิดที่เราศึกษานั้นมีปฏิกริยาอย่างไรกับแนวคิดร่วมสมัย ในบางครั้ง เขาอาจเลือกโต้แย้งหรือสนับสนุนแนวคิดร่วมสมัยท่านใด และในประเด็นใดใด เพื่อตอบปัญหาที่เขาเล็งเห็นก็ได้ นอกจากนี้การศึกษาประวัติศาสตร์การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของนักคิดท่านที่เราศึกษายังช่วยให้เราเข้าใจแนวคิดของนักคิดท่านนั้นได้ดีขึ้นด้วย ดังนั้นผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะว่าการศึกษาอิทธิพลของบริบททางประวัติศาสตร์ต่อความคิดของจอห์น ล็อค การศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ของกลุ่มนิสิตนักศึกษาในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 เป็นตัวอย่างประเด็นศึกษาในทางประวัติศาสตร์การเมือง ดังจะได้กล่าวต่อไป

ก. การศึกษาอิทธิพลของบริบททางประวัติศาสตร์ต่อความคิดของจอห์น ล็อค

ประเทศอังกฤษเจริญรุ่งเรืองสูงสุดในยุคพระนางเจ้าอลิซาเบท(Queen Elizabeth I ,1558-1603 A.D.) ในด้านกิจการการปกครองภายในประเทศ พระนางทรงปกครองประเทศโดยใช้อำนาจร่วมกับสภา ด้านกิจการศาสนานั้น ศาสนาคริสต์นิกายแองกลิกัน(Anglican Church)ที่ทางการอังกฤษสนับสนุนนั้นได้รับการยอมรับจากประชาชนส่วนใหญ่ ทางด้านกิจการระหว่างประเทศ ประเทศอังกฤษได้ก้าวขึ้นสู่การเป็นประเทศมหาอำนาจแห่งท้องทะเลประเทศหนึ่งหลังจากที่กองทัพเรืออังกฤษได้รับชัยชนะเหนือกองทัพเรืออาร์มาดา(Armada)ของสเปน ทางด้านกิจการ

การค้าระหว่างประเทศ พระองค์ได้อนุญาตให้บริษัทอินเดียตะวันออก(The English East India Company)ผูกขาดการค้าในประเทศอินเดีย นอกจากนั้น ประเทศอังกฤษยังเป็นประเทศแรกในยุโรปตะวันตกที่ทำการค้าขายกับประเทศรัสเซียเป็นประเทศแรก⁵

หลังจากที่พระนางเจ้าอลิซาเบทสวรรคต พระเจ้าเจมส์ที่ 1 แห่งราชวงศ์สจวร์ตได้ครองราชย์สืบต่อ(1603-1625) ในสมัยนี้ ความขัดแย้งระหว่างกษัตริย์และรัฐสภาเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะพระองค์อ้างอำนาจเทวสิทธิ์และปกครองประเทศโดยไม่คำนึงถึงรัฐสภา กฎหมายและธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม รัฐสภาได้ใช้อำนาจในการอนุมัติค่าใช้จ่ายของกษัตริย์เพื่อเป็นการควบคุมการตัดสินใจของกษัตริย์เป็นการตอบโต้⁶ นอกจากนี้ สภาสามัญ(the House of Commons)ยังได้อ้างกฎหมายตามระบบคอมมอนลอว์ซึ่งเป็นระบบที่ประเทศอังกฤษยึดถือมาแต่เดิมเพื่อสร้างความชอบธรรมในการต่อต้านอำนาจของกษัตริย์ (แต่ในสมัยพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 พระองค์ให้นำระบบกฎหมายโรมันมาใช้โดยพระองค์ทรงจัดตั้งศาลของกษัตริย์(royal courts of law) เช่น Star Chamber ระบบกฎหมายโรมันนี้เป็นระบบกฎหมายที่มีลักษณะตรงข้ามกับระบบคอมมอนลอว์ กล่าวคือ ในขณะที่การตัดสินคดีความโดยทั่วไปตามระบบคอมมอนลอว์นั้นวางอยู่บนพื้นฐานของการพิจารณาตามแนวกฎหมายที่เป็นบรรทัดฐาน(precedents) พระราชบัญญัติของรัฐสภา(parliamentary statutes) และความคิดเห็นของคณะลูกขุน(juries) ในขณะที่ ระบบกฎหมายโรมันซึ่งเป็นระบบกฎหมายที่ประเทศในภาคพื้นทวีปยุโรปโดยทั่วไปยึดถือกัน พระบัญชาของกษัตริย์มีฐานะเป็นกฎหมาย และกษัตริย์สามารถตัดสินคดีความโดยไม่ต้องมีคณะลูกขุนการ. พระองค์ได้นำกฎหมายโรมันมาใช้ทำให้อำนาจของพระองค์เพิ่มมากขึ้นทั้งนี้เพราะกษัตริย์สามารถบัญญัติกฎหมายเพียงพระองค์เองได้ กษัตริย์จึงอยู่เหนือกฎหมาย สำหรับศาลของกษัตริย์นั้นเป็นเพียงเครื่องมือในการรวบอำนาจเด็ดขาดของกษัตริย์ ฝ่ายรัฐสภาไม่พอใจกิจการของศาลของกษัตริย์มากจึงได้โจมตีกิจการดังกล่าวในสภา พระเจ้าเจมส์รวมทั้งพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 กษัตริย์พระองค์ต่อมาผู้รับสืบทอดระบบกฎหมายโรมันต่างก็ถูกกล่าวหาจากฝ่ายรัฐสภาว่าเป็นผู้ที่ใช้อำนาจกดขี่ผู้พิพากษา กษัตริย์ทั้งสองพระองค์ใช้อำนาจไปโดยไม่ฟังเสียงของสภา ดังนั้นในสายตาของหลายหลายคนแล้ว กษัตริย์ทั้งสองพระองค์เป็นทรราชย์⁷)

⁵Jin-Hwa L. Upshur et al., World history (USA : West Publishing Company ,1991), .p. 387.

⁶ibid., p. 387.

⁷Mortimer Chambers et al., The western experience (USA:McGraw-Hill, 1995) ,p.526.

ต่อมาในสมัยของพระเจ้าเจมส์ที่ 1 นี้ ความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์และรัฐสภาก็ยังแย่งแย่ง กษัตริย์ใช้อำนาจตามอำเภอใจหลายครั้ง ฝ่ายรัฐสภาก็ได้ท้าทายอำนาจของกษัตริย์โดยการยื่น ร่างฎีกาเรื่องสิทธิ(Petition of Right)ต่อกษัตริย์ เนื้อหาของฎีกาสະท้อนอย่างชัดเจนถึงการกระทำ ของกษัตริย์ที่รัฐสภาไม่พอใจ นอกจากนี้การยื่นฎีกาที่มีเนื้อหาในลักษณะดังกล่าวยังเป็นความ พยายามของรัฐสภาในการจำกัดอำนาจกษัตริย์เฉกเช่นเดียวกับการที่บรรดาขุนนางได้บังคับให้ พระเจ้าจอห์นลงนามในกฎบัตรแมกนา คาร์ตา เมื่อปี ค.ศ.1215 เนื้อหาของฎีกาโดยย่อได้

ร่างฎีการว่าด้วยสิทธิมีสาระสำคัญ 4 ประการ ได้แก่

“1.เสรีชนจะไม่ถูกบังคับให้จ่ายของขวัญใดๆ เงิน ค่าทำขวัญ หรือภาษีโดยปราศจากความยินยอมของ ผู้แทนของชาติตามที่ได้ประกาศโดยพระราชบัญญัติรัฐสภา

2.เสรีชนจะต้องถูกจำคุก หรือถูกจับ นอกเสียจากกำหนดไว้โดยกฎหมายของแผ่นดิน

3.ทหารบกหรือทหารเรือ จะเข้าบุกรุกไปตั้งอยู่ในบ้านส่วนตัวไม่ได้

4.ข้อบังคับบางประการเกี่ยวกับการลงโทษทหารบก และทหารเรือตามกฎหมายการศึก จะต้องถูกล้ม เลิก และข้อบังคับนี้จะไม่มีผลสำหรับในอนาคต” ผู้สนใจโปรดดู Gneist Rudolph The History of the English Constitution (London:William Clowes and Son Limited,1891) p.547 อ้างถึงใน ศิริ รัตน์ นิละคุปต์ การ ศึกษาเชิงประวัติศาสตร์เรื่องประชาธิปไตยในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาวิท ุฑฒิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย2507)หน้า 21-22.

ในรัชสมัยของพระเจ้าจอห์น(ค.ศ.1199-1216) พระองค์ได้ใช้อำนาจตามอำเภอใจจนทำให้ขุนนาง และประชาชนต้องเดือดร้อน พระองค์ทรงไม่ให้ความสำคัญกับมหาสภา มหาสภา(The Great Council)เป็นสภา ที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษาต่อกษัตริย์ในกิจการนิติบัญญัติ บริหาร และยุติธรรม สมาชิกของมหาสภาประกอบด้วย ขุนนางเสนาบดีหรือขุนนางเจ้าที่ดิน และผู้นำทางศาสนา นอกจากนี้ พระองค์ยังได้ละเมิดข้อผูกพันต่างๆที่เป็น เสมือนรัฐธรรมนูญของอังกฤษในเวลานั้น การขยายอำนาจของพระเจ้าจอห์น นั้น ได้ทำให้เหล่าขุนนางไม่พอใจ และได้ร่วมมือกันบังคับให้พระองค์ ลงนามในกฎบัตรแมกนาคาร์ตา(Magna Carta) เหตุการณ์ดังกล่าวนี้เป็น ก้าวสำคัญที่จะนำไปสู่ระบบการปกครองที่ต้องรับความยินยอมจากผู้ได้การปกครอง(government by consent) สาระสำคัญของเอกสารแมกนาคาร์ตาได้แก่

ประการแรก บทบัญญัติเกี่ยวกับการปฏิรูปโครงสร้างของมหาสภา กล่าวคือ บทบัญญัตินี้ให้สิทธิเป็น ครั้งแรกแก่ขุนนางระดับต่ำในตำแหน่งอัศวินในการเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองประเทศโดยได้เข้าร่วมเป็น สมาชิกในมหาสภาด้วย

ประการที่สอง บทบัญญัติที่ 39 ซึ่งมีเนื้อหาสาระเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเสรีชน บท บัญญัติข้อนี้มีสาระสำคัญว่า เสรีชนจะถูกจับกุม คุมขังหรือได้รับการปฏิบัติโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือ เนรเทศ หรือ ถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพไม่ได้ เว้นแต่ได้มีกฎหมายกำหนดว่าการกระทำเช่นนั้นผิดกฎหมาย หาก พิจารณาพิพากษาคดีจะต้องเป็นไปตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในขณะนั้น

ประการที่สามบทบัญญัติที่ให้ความชอบธรรมกับการต่อต้านการกระทำของกษัตริย์ของกษัตริย์ที่ไม่ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญการปกครอง บทบัญญัตินี้เป็นการจำกัดอำนาจของกษัตริย์ให้อยู่ภายใต้กฎหมายโดยได้ ระบุไปเป็นกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรให้มีการจัดตั้งกลไกการปกครองเพื่อควบคุมกษัตริย์ให้บริหาร

แก่ การเรียกร้องกษัตริย์ให้พระองค์ยกเลิกเรื่องต่างๆดังต่อไปนี้ การที่ทหารเข้าพักในบ้านของประชาชน การประกาศกฎอัยการศึกในเวลาสงบ การเก็บภาษีโดยไม่ได้ได้รับความยินยอมจากสภา⁸ พระเจ้าชาร์ลส์ได้ยินยอมต่อรัฐสภาเนื่องจากทรงต้องการเงินค่าใช้จ่ายที่รัฐสภาเป็นฝ่ายอนุมัติ แต่ต่อมาพระองค์ก็ไม่รักษาคำสัญญา พระองค์ได้ยุบสภาและไม่เรียกประชุมรัฐสภาอีกเป็นเวลาถึง 11 ปีโดยพระองค์เห็นว่าเป็นวิธีการยุติปัญหา การกระทำดังกล่าวของพระองค์เป็นการคุกคามต่อบทบาทของรัฐสภา⁹ ต่อมาในสมัยพระเจ้าชาร์ลส์ พระองค์ก็ได้ทำให้สถานการณ์ทางการเมืองระหว่างกษัตริย์กับรัฐสภาแย่งไปอีกด้วยการที่พระองค์ทรงดำเนินนโยบายทางศาสนาที่สร้างความขัดแย้งจนนำไปสู่สงครามการเมืองในที่สุด กล่าวคือ พระองค์ทรงมีนโยบายที่จะให้คริสตจักรแองกลิกันเพิ่มพิธีทางศาสนาให้มากขึ้นและบังคับให้ผู้นับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ที่ต้องปฏิบัติตามแนวคำสอนตามนิกายแองกลิกัน พระองค์ได้ทรงบังคับให้ชาวสก็อตซึ่งนับถือศาสนาคริสต์นิกายคาลวอนนิสต์(Calvinist) ยอมรับบทสวดตามแบบคริสตจักร

ประเทศโดยยึดภายใต้กฎหมาย หากว่ากษัตริย์ละเมิดข้อตกลงที่ระบุไว้ในมหาบัตร คณะกรรมการขุนนางมีอำนาจในการยึดปราสาทและทรัพย์สินสมบัติต่าง ๆ ของกษัตริย์ไว้จนกว่าพระองค์จะทรงแก้ไขการประพฤติปฏิบัติของพระองค์ผู้สนใจโปรดดู จรูญ สุภาพ สุจิต บุ: ฆงการ พงศ์เพ็ญ ศกุนตลาภัย และ อรณี นวลสุวรรณ การเมืองการปกครองยุโรป อังกฤษ ฝรั่งเศส เบนเนลักซ์ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช , 2535), หน้า 15.และนั่นหนา ไซติกะพุดณะ อังกฤษ:ประวัติศาสตร์การปกครอง(ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร), หน้า 39.

⁸Jiu-Hwa L. Upshur et al., *World history*, pp. 387-388.

⁹Mortimer Chambers et al., *The western experience*, p. 526.

Anglican Church หรือศาสนาจักรของอังกฤษมีจุดเริ่มต้นจากการที่พระเจ้าเฮนรี่ที่ 8 (Henry VIII) ต้องการให้อังกฤษเป็นอิสระจากอำนาจของพระสันตปาปาโดยมีเหตุผลส่วนพระองค์ที่ต้องการจะหย่าร้างกับมเหสีองค์เดิมเพื่อแต่งงานใหม่อันขัดกับหลักของคริสตศาสนา การแยกศาสนาจักรของอังกฤษนี้ ชาวอังกฤษได้พร้อมใจกันสนับสนุนพระองค์ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลเรื่องชาติเป็นสำคัญ กล่าวคือ ชาวอังกฤษเองก็ต่อต้านสันตปาปาที่มีอำนาจเหนืออังกฤษแต่เป็นเหมือนเจ้าต่างชาติ ประกอบกับการที่วัดร่ำรวยเงินตราจากการเก็บภาษีและวัดมีทรัพย์สินมากมาย การที่พระเจ้าเฮนรี่ที่ 8 ได้โอนทรัพย์สินของศาสนามาเป็นของรัฐภายหลังจากที่พระองค์ได้ประกาศแยกตัวออกจากศาสนาจักรสากล(The Roman Church)จึงได้รับการสนับสนุนจากชาวอังกฤษ ผู้สนใจโปรดดู สุวิมล รุ่งเจริญ และ ธิตินา พิทักษ์ไพโรจน์ *อารยธรรมตะวันตก* เอกสารประกอบการสอนวิชา 110 182 อารยธรรมตะวันตก ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2535 (อัดสำเนา) หน้า 58.

ผู้นำของนิกายคาลวอนนิสต์คือ Jean Calvin(1509-1509)ชาวฝรั่งเศส หลักศาสนาของเขากล่าวไว้ว่ามนุษย์จะขึ้นสวรรค์ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับอำนาจของพระเจ้า พระผู้เป็นเจ้าของพระเจ้าทรงลิขิตชะตาชีวิตของมนุษย์ทุกคนไว้แล้ว(predestination) แต่มนุษย์ควรเคร่งครัดในศีลธรรมเพื่อให้พระเจ้าทรงพอพระทัยและเมตตา เขายังเห็นว่าบ้านเมืองมีหน้าที่ในการเอื้อให้ประชาชนประพฤติดีเพื่อให้ได้รับความเมตตาจากพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ

(The Anglican prayer book) แต่ชาวสก็อตไม่พอใจและลุกฮือต่อต้าน เหตุการณ์ดังกล่าวบีบให้พระเจ้าชาร์ลส์ต้องเรียกประชุมสภาเพื่อให้รัฐสภาอนุมัติเงินค่าใช้จ่ายในการปราบปรามชาวสก็อตที่จับอาวุธขึ้นต่อต้านอำนาจของพระองค์ แต่รัฐสภาก็ได้เสนอให้พระองค์ยอมตามข้อเรียกร้องต่างๆของฝ่ายตน พระเจ้าชาร์ลส์ได้ยอมตามข้อเรียกร้องสำคัญ เช่นการยกเลิกศาลของกษัตริย์ การกำหนดให้การเก็บภาษีต้องได้รับความยินยอมจากรัฐสภา ดังนั้นกระแสการต่อต้านพระองค์จึงเบาบางลง อย่างไรก็ตาม พระเจ้าชาร์ลส์ทรงประเมินสถานการณ์ผิดพลาดไปโดยตัดสินใจพระทัยใช้กำลังบุกเข้าจับกุมสมาชิกรัฐสภาชั้นนำ 5 คน¹⁰ แต่สมาชิกรัฐสภาหนีรอดไปได้ การกระทำของพระองค์ในครั้งนี้ได้รับการต่อต้านอย่างมากจากชาวกรุงลอนดอนจนทำให้พระองค์ต้องหลบหนีไปทางด้านสถานการณ์ภายในประเทศนั้นก็ไม่ได้สงบเรียบร้อย ประเทศอังกฤษในเวลานั้นแบ่งออกเป็นสอง ฝ่ายคือผู้สนับสนุนกษัตริย์ และฝ่ายต่อต้านกษัตริย์ ทางฝ่ายรัฐสภาได้จัดตั้งกองกำลังเพื่อต่อสู้กับฝ่ายสนับสนุนกษัตริย์ ฝ่ายผู้สนับสนุนกษัตริย์ซึ่งเรียกว่าพวกคาวาลีร์(Cavaliers)ได้ต่อสู้กับพวกต่อต้านกษัตริย์ซึ่งเรียกว่าพวกราวด์เฮด(Roundheads)เป็นระยะเวลายาวนานถึง 24 ปี ในที่สุด ฝ่ายกษัตริย์เป็นฝ่ายพ่ายแพ้ ส่วนพระเจ้าชาร์ลส์ถูกประหารชีวิต¹¹

หลังจากนั้น สมาชิกของสภาสามัญกลุ่มหนึ่งได้จัดตั้งสภาแห่งชาติขึ้น สภาแห่งนี้ประกอบด้วยสมาชิก 40 คนเป็นผู้ปกครองประเทศ สมาชิกเหล่านี้ได้เสนอแนวทางที่จะให้ประชาชนมีอำนาจอย่างแท้จริงโดยจัดตั้งรัฐสภาซึ่งมาจากการเลือกตั้งและให้สมาชิกรัฐสภาเป็นผู้แสดงออก

กำหนดกฎหมายที่ยึดตามหลักศีลธรรมไว้สำหรับบังคับให้คนทำความดีและป้องกันไม่ให้คนทำความชั่ว แต่หากคนทำชั่ว เขาก็จะต้องได้รับบทลงโทษอย่างหนัก แนวคิดของเขาส่งเสริมความประหยัด มัธยัสถ์ และมีระเบียบวินัย แนวคิดของเขาได้รับความนิยมในหมู่ชนชั้นกลาง พ่อค้าในยุโรปทางเหนือ เนเธอร์แลนด์ สวิสเซอร์แลนด์ อังกฤษ(Puritans) สก็อตแลนด์(Presbyterian) ฝรั่งเศส(Huguenot) นิกายคาลวองนิสต์เน้นความเรียบง่ายและไม่ให้ความสำคัญกับพิธีกรรมเช่นเดียวกับนิกายลูเธอรัน (Lutheran) แนวคิดของคาลวอนนี้ได้รับอิทธิพลจาก Martin Luther(1483-1543) เผยแพร่ลัทธิลูเธอรันนี้ไม่แตกต่างจากนิกายโรมันแคธอลิก ซึ่งเป็นนิกายเดิมมากนัก แต่ลัทธินี้เชื่อว่าการปฏิบัติตามคำสอนในพระคัมภีร์ด้วยตัวของมนุษย์เองเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องอาศัยพระสงฆ์และศาสนจักรเป็นสื่อกลาง ดังนั้น ลัทธินี้จึงลดความสำคัญของพิธีลงเหลือเฉพาะพิธีศีลล้างบาปและพิธีศีลมหาสนิท ลัทธินี้เผยแพร่ในหมู่ชนชั้นกลางชาวเยอรมัน ยุโรปตอนเหนือ และแอกนดินเวีย เป็นต้น ผู้สนใจโปรดดู สุวิมล รุ่งเจริญ ธิติมา พิทักษ์ไพรวรรณ อารยธรรมตะวันตก เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา 110 182 อารยธรรมตะวันตก ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2535 หน้า 57-8.

¹⁰Ibid., p. 527.

¹¹คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาการเมืองการปกครองในยุโรปและอเมริกา การเมืองการปกครองในยุโรปและอเมริกา (กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ,2531),หน้า614-5.

ถึงเจตนารมณ์ของประชาชน แต่คณะผู้ปกครองก็ไม่ยอมลาออกจากตำแหน่งเพื่อเปิดให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามแนวทางที่กลุ่มของตนได้เสนอไว้ การปกครองในช่วงนั้นจึงเป็นการปกครองระบอบทรราชย์¹²

ต่อมาใน ค.ศ. 1650 โอลิเวอร์ ครอมเวลล์ได้ยึดอำนาจการปกครองจากกลุ่มทรราชย์ดังกล่าวและสถาปนาระบอบการปกครองแบบเผด็จการทหารขึ้น โครงสร้างการปกครองภายใต้การนำของครอมเวลล์นี้ประกอบด้วย รัฐสภา และรัฐบาล รัฐสภาประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับการคัดเลือกมาจากประชาชน ส่วนรัฐบาลประกอบด้วยหัวหน้ารัฐบาลที่เรียกว่า ผู้พิทักษ์ ซึ่งคือครอมเวลล์เองและคณะกรรมการจำนวนหนึ่งที่ผู้พิทักษ์จะเป็นผู้เลือกจากรายชื่อที่รัฐสภาเสนอขึ้นมา รัฐบาลนั้นมีอำนาจในกิจการแทบทุกอย่าง แต่การที่ประชาชนยังคงต้องการระบบกษัตริย์อยู่ทำให้ระบอบการปกครองดังกล่าวไม่เป็นที่ยอมรับและทำให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างรัฐสภา กับ

ครอมเวลล์ในที่สุดครอมเวลล์ก็ต้องหมดอำนาจไป¹³

เมื่อประชาชนต้องการกษัตริย์ รัฐสภาชุดใหม่ที่มาจากการเลือกตั้งในปี ค.ศ.1660 จึงได้เชิญเชิญพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 แห่งราชวงศ์สจวร์ตเสด็จขึ้นครองราชย์(ค.ศ.1660-1685)¹⁴ แม้ว่าพระเจ้าชาร์ลส์จะทรงนิยมระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แต่พระองค์ไม่สามารถปกครองโดยใช้อำนาจเด็ดขาดได้อย่างแท้จริงเพราะประเทศอังกฤษยังมีสถาบันทางการเมืองที่มีบทบาทสำคัญหนึ่งคือ รัฐสภา ดังนั้นนโยบายของพระองค์จึงเป็นการใช้แผนการอำพรางจุดประสงค์ที่แท้จริง (subterfuge) การให้การอุปถัมภ์ฝ่ายรัฐสภา การให้ความพึงพอใจ(favors)และสินบนเพื่อให้สมาชิกรัฐสภาให้การสนับสนุนพระองค์ นโยบายของพระองค์จึงได้นำไปสู่การรวมตัวของกลุ่มทางการเมืองเป็น 2 ฝ่าย คือฝ่ายวิก(Whigs)ซึ่งแปลว่าคนลักขโมยวัวชาวสก็อต(Scottish cattle thieves) และฝ่ายทอริส์(Tories)ซึ่งแปลว่าหัวหน้าขโมยชาวไอริช(Irish robbers)¹⁵ แนวคิดหนึ่งที่ส่งผลให้ชาวอังกฤษรวมตัวกันเป็นสองฝ่ายอย่างชัดเจนคือแนวคิดของพระองค์ที่ไม่เห็นด้วยกับการออกกฎหมายกีดกันไม่ให้เจ้าชายเจมส์ซึ่งเป็นแคธอลิคครองราชย์เป็นกษัตริย์องค์ต่อไป

¹²เรื่องเดียวกัน หน้า 616.

¹³เรื่องเดียวกัน, หน้า 616-7.

¹⁴กานต์ โกวิทช์สมบุญ, ความคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อค, หน้า 6.

¹⁵Jiu-Hwa L. Upshur et al., World history, p. 389.

ฝ่ายวิกประกอบด้วย พวกเพียววอร์ดัน(รวมถึงแซฟเบอร์) พวกเพรสไบทีเรียน พ่อค้าในเมือง
ชนชั้นกลาง พวกนี้สนับสนุนอำนาจของรัฐสภาและต้องการให้รัฐสภามีสิทธิเสรีภาพปลอดจากควบคุม
ของกษัตริย์ สำหรับกลุ่มทอร์ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกของคริสตจักรแองกลิกัน ชุนนางชั้นผู้
ใหญ่และพวกทหารม้าสนับสนุนกษัตริย์และอภิสิทธิ์ของกษัตริย์¹⁶ กลุ่มทั้งสองนี้มีอุดมการณ์
ทางการเมืองที่ขัดแย้งกัน ในกรณีกฎหมายกีดกันนั้นกลุ่มทอร์สเป็นฝ่ายต่อต้าน และกลุ่มวิกเป็น
ฝ่ายสนับสนุน แต่ละกลุ่มต่างก็ต้องการเสียงสนับสนุนจากประชาชน ดังนั้นแต่ละกลุ่มจึงมุ่งต่อสู้
เพื่อแนวคิดทางการเมืองของกลุ่มตนด้วยวิธีการต่างๆ และวิธีการหนึ่งที่สำคัญคือการยึดถือ
หนังสือสำคัญที่แต่ละกลุ่มมองว่าสะท้อนอุดมการณ์ของฝ่ายตนได้อย่างดีดังจะได้อีกกล่าวต่อไป

การต่อสู้ทางการเมืองระหว่างกลุ่มวิกและทอร์สนั้นมีความสัมพันธ์กับบริบททางการเมือง
สถานการณ์ทางการเมืองในช่วงเวลานั้นทำให้กลุ่มวิกหวาดหวั่นว่ากลุ่มทอร์สจะขึ้นมามีอำนาจ
เหนือพวกตน สถานการณ์ดังกล่าวคือวิกฤตแห่งการกีดกัน(Exclusion Crisis) เช่น การที่เจ้าชาย
เจมส์ ดยุกแห่งยอร์กผู้นับถือนิกายโรมันแคธอลิก มีแนวโน้มว่าจะขึ้นครองราชย์เป็นกษัตริย์
อังกฤษพระองค์ต่อไปนั้นชี้ให้เห็นเจตนาในการปกครองว่าต้องมีการใช้อำนาจตามอำเภอใจของ
กษัตริย์ ทั้งนี้เพราะนิกายโรมันแคธอลิกให้ความชอบธรรมกับการใช้อำนาจในลักษณะดังกล่าวว่า
เป็นสิทธิที่กษัตริย์สามารถกระทำได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ฝ่ายวิกจะต้องตกอยู่ในอันตรายอย่างแน่นอน
เพราะเป็นฝ่ายที่มีทัศนคติในการจำกัดอำนาจของกษัตริย์ การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มวิกนั้นเป็น
การดิ้นรนเพื่อควบคุมการใช้อำนาจพระราชอำนาจพิเศษของกษัตริย์ สำหรับพวกทอร์ส พวกทอร์ส
ต่อสู้เพื่อรักษาความเป็นอิสระของฝ่ายบริหารและการสืบราชสมบัติตามเชื้อสาย การต่อสู้ทาง
อุดมการณ์ของทั้งสองฝ่ายนั้นได้แสดงออกมาในสภาของกษัตริย์(the king's council) ในรัฐสภา

¹⁶เรื่องเดียวกัน, หน้า 617. และ กานต์ โกวีย์สมนุรณ ความคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อก หน้า 7.

การเขียนหนังสือเป็นการกระทำทางการเมือง ถ้าเนื้อหาส่วนหนึ่งของหนังสือเกี่ยวกับความสัมพันธ์
ทางสังคม การธำรงรักษา การสร้างความเข้มแข็ง การบ่อนทำลายหรือการทำลายความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดำรง
อยู่-ผู้สนใจโปรดดู Neal Wood, The politics of Locke's philosophy, (USA. : University of California
Press, 1983), p. 4. นอกจากนี้ Richard Ashcraft ยังมีความเห็นไปในแนวดังกล่าว เขาได้กล่าวว่า การเขียน
หนังสือสองเล่มว่าด้วยการเมืองการปกครองเป็นการกระทำทางการเมือง ผู้สนใจโปรดดู Richard Ashcraft,
Locke political philosophy in Vere Chappell ed., The Cambridge companion to Locke (Cambridge :
Cambridge University Press, 1998), pp. 226-251.

“แท้ที่จริง พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 นับถือนศาสนาคริสต์นิกายแคธอลิก แต่พระองค์มีความเฉลียวฉลาดใน
การวางตัวทางการเมือง พระองค์ปกปิดว่าตนเป็นแคธอลิก จนในวาระสุดท้ายของชีวิตพระองค์จึงได้เปิดเผยว่า
พระองค์เป็นแคธอลิก ผู้สนใจโปรดดู Jin-Hwa et al., World history, p. 389.

ในชนบทช่วงที่มีการรณรงค์เพื่อการเลือกตั้งอย่างดุเดือด ในสื่อหนังสือพิมพ์ ในสภาสภาสามัญของ
กรุงลอนดอน¹⁷

ยุทธวิธีทางการเมืองของกลุ่มวิกเป็นการวางแผนเพื่อบังคับกษัตริย์ให้ประนีประนอมกับ
ฝ่ายรัฐสภาโดยใช้วิธี 2 วิธี ได้แก่ วิธีแรก ความพยายามในการขยายหลักการถอดถอนออกจาก
ตำแหน่ง(impeachment)ให้ครอบคลุมไปถึงการกระทำที่รัฐสภาเห็นว่าไม่เหมาะสม(offensive) ใน
ขณะที่แต่เดิม การถอดถอนออกจากตำแหน่งจะสามารถกระทำได้ในกรณีที่มีอำนาจหน้าที่
กระทำผิดกฎหมายเท่านั้น วิธีที่สองคือความพยายามที่จะใช้อำนาจทางด้านการควบคุมด้านการ
อนุมัติทางการเงินเพื่อควบคุมการดำเนินนโยบายต่างประเทศของกษัตริย์ วิธีที่สองเป็นวิธีการที่
กระทำกันมาก่อนหน้านี้แล้ว แต่วิธีแรกนั้นส่งผลกระทบที่กว้างไกล ทั้งนี้เพราะรัฐมนตรีจะบอกรัด
ความรับผิดชอบโดยอ้างว่าได้กระทำการใดใดภายใต้พระประสงค์ของกษัตริย์ซึ่งพระประสงค์ของ
พระองค์อยู่ภายใต้ขอบเขตของตัวบทกฎหมายไม่ได้อีกต่อไป ดังนั้นอำนาจบริหารไม่มีความเป็น
อิสระอีกต่อไป¹⁸

กลุ่มวิกได้ตระหนักดีว่าวิธีที่สองนั้นเป็นวิธีใหม่และมีลักษณะที่เป็นฝ่ายรุกรุนแรง
(offensive)ในสวนที่ส่งผลกระทบในการจำกัดพระราชอำนาจพิเศษของกษัตริย์ลงในขณะที่
ประเพณีนิยมทางการเมืองสมัยนั้นยังให้ความเคารพต่อกษัตริย์ ผลที่ตามมาคือพวกวิกได้
ประนีประนอมแนวคิดใหม่ที่มีลักษณะรุนแรงกับแนวคิดตามประเพณีนิยมเดิมจนได้แนวคิดเรื่อง
พระราชอำนาจพิเศษที่แท้จริง
(true prerogative) พระราชอำนาจพิเศษที่แท้จริงนี้จะใช้เพื่อผลประโยชน์ที่แท้จริงของประชาชน
ซึ่งจะได้รับการตีความจากผู้แทนประชาชนซึ่งคือพวกท่านลอร์ดและสามัญชนกลุ่มวิกนั่นเอง¹⁹

ความใหม่และลักษณะที่รุนแรงอันไม่อาจเข้ากันได้กับแนวความคิดทางการเมืองตามแบบ
ประเพณีนิยมดั้งเดิมนั้นเป็นอุปสรรคต่อการเผยแพร่แนวความคิดหรืออุดมการณ์ของกลุ่มวิกเพื่อ
ให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนให้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกลุ่มตนเข้าในรัฐสภา เอกสารเผยแพร่

¹⁷ John Dunn, *The political thought of John Locke*. (Cambridge : Cambridge University Press ,1975) pp. 44-45.

¹⁸ Ibid., p. 46.

¹⁹ Ibid., p. 46.

แพร่แนวความคิดของกลุ่มวิกนั้นดูแล้วเป็นสิ่งที่ชวนให้เข้าใจว่าเป็นแนวความคิดที่ก่อให้เกิดความ
วุ่นวายหรืออนาธิปไตยได้²⁰

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่าการต่อสู้ทางด้านอุดมการณ์ของกลุ่มวิกและกลุ่มทอริส์นั้นยังสะท้อน
ให้เห็นจากข้อเขียนหรือการตีพิมพ์หนังสือหรือแผ่นพับต่างๆเพื่อสนับสนุนแนวความคิดของกลุ่ม
ตน หนังสือสำคัญที่สนับสนุนแนวความคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มทอริส์นั้นเรา
สามารถศึกษาได้จาก "Patriacha" อันเป็นงานชิ้นเอกของ เซอร์ โรเบิร์ต พิลเมอร์ สำหรับอุดม
การณ์ทางการเมืองของกลุ่มวิกนั้นเราสามารถศึกษาได้จาก "The Two Treatises of Civil
Government" ของ จอห์น ล็อก

จอห์น ล็อกได้เขียนหนังสือเล่มที่สองว่าด้วยการปกครองเพื่อตอบโต้แนวความคิดของฟิล
เมอร์ จุดรวมที่สำคัญของหนังสือทั้งสองเล่มนี้จะสะท้อนถึงบริบททางการเมืองอันจะส่งผลให้เข้าใจถึงปัญหาทางการเมืองที่นักคิดทั้งสองคนนี้มุ่งที่จะแก้ไขได้ จะเห็นได้ว่าแนวความคิดทางการเมืองและบริบทนั้นมีความสัมพันธ์แบบปฏิสัมพันธ์กัน

เหตุการณ์สำคัญที่กระตุ้นให้ฝ่ายทอริส์ใช้ Patriacha ถูกใช้เป็นหนังสือที่เผยแพร่อุดม
การณ์ของฝ่ายตนที่เป็นที่รู้จักและยอมรับอย่างแพร่หลายจนทำให้ล็อกเขียนหนังสือสองเล่มว่า
ด้วยการปกครองเพื่อตอบโต้และหักล้างการใช้เหตุผลของฟิลเมอร์ผู้แต่งหนังสือเรื่อง Patriacha
นั้นเป็นช่วงเวลาที่เราเรียกกันว่าคือ วิกฤตแห่งการกีดกัน(The Exclusion Crisis Period) ซึ่งอยู่ใน
ระหว่าง ค.ศ.1679-1681

ในช่วงวิกฤตแห่งการกีดกันนั้นมีลักษณะ ดังต่อไปนี้²¹

²⁰ibid., p. 46.

โรเบิร์ต พิลเมอร์(1588-1653)ได้แต่งหนังสือ Patriacha ฝ่ายวิกได้นำหนังสือดังกล่าวมาตีพิมพ์ใน
ช่วงปี ค.ศ.1679-1680 จาก James Tully, *An approach to political philosophy :Locke in contexts*,
(Cambridge:Cambridge University, 1993), p. 290. ส่วนล็อกนั้น ล็อกได้เขียนหนังสือสองเล่มว่าด้วยการ
เมืองการปกครองเสรีระหว่างปี ค.ศ.1679 และ 1681 หรือในปี 1683 เป็นอย่างช้า ผู้สนใจโปรดดู Gough
J.W., *John Locke's political philosophy*,.(Oxford : Oxford University Press, 1974), p.143.

²¹J.W.Gough, *An approach to philosophy : Locke in contexts*, p. 27.

ประการแรก มีการจัดการเลือกตั้งในระดับชาติถึง 3 ครั้ง ซึ่งเป็นจำนวนที่มากกว่าการเลือกตั้งที่จัดขึ้นในระยะเวลา 2 ปีเท่าที่ประวัติศาสตร์อังกฤษจะเคยมีมา

ประการสอง มีการตีพิมพ์สิ่งพิมพ์ แผ่นพับทางการเมืองในปริมาณที่มาก เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณกับการตีพิมพ์เอกสารทางการเมืองในอังกฤษเท่าที่ผ่านมา พบว่าจำนวนการตีพิมพ์สิ่งพิมพ์ทางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นรองเพียงแค่จำนวนการตีพิมพ์สิ่งพิมพ์ในช่วงสงครามกลางเมือง

ประการที่สาม มีการก่อตัวของพรรคการเมืองที่แตกต่างกันคือพรรควิกและพรรคทอริส์ ความพยายามในการกีดกันไม่ให้เจ้าชายเจมส์สืบราชสมบัติเป็นกษัตริย์พระองค์ต่อไป รวมทั้งการต่อสู้ระหว่างกษัตริย์และสภาสามัญล้วนส่งผลต่อการแบ่งขั้วทางการเมืองให้ออกเป็นสองฝ่ายคือกลุ่มวิกและทอริส์อย่างเด่นชัด การแบ่งแยกเป็นไปอย่างลึกซึ้งขึ้นในช่วงการรณรงค์การเลือกตั้งผลการเลือกตั้งทั้งสามครั้งในช่วงวิกฤตแห่งการกีดกันนั้น กลุ่มวิกได้รับการสนับสนุนให้เข้าเป็นสมาชิกของสภามากกว่ากลุ่มทอริส์ ในสมัยประชุมของรัฐสภาทั้งสามสมัย สภาสามัญได้ผ่านพระราชบัญญัติการกีดกัน(the Exclusion Bill)ซึ่งมีเนื้อหาสาระว่ารัฐสภาจะไม่อนุมัติเงินให้กษัตริย์จนกว่ากษัตริย์จะยอมตามต่อการออกกฎหมาย กระนั้นก็ตามพระเจ้าชาร์ลส์ที่สองได้ปฏิเสธที่จะยอมตามข้อเรียกร้องดังกล่าวและได้ใช้พระราชอำนาจพิเศษของพระองค์ในการยุบสภาเพื่อไม่ให้พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวผ่านกระบวนการตามขั้นตอนได้สำเร็จในปี ค.ศ.1679

ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อสภาขุนนางลงคะแนนเสียงส่วนใหญ่ต่อต้านไม่ให้พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวผ่านในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.1680 ความพยายามที่จะกีดกันพระเจ้าเจมส์ในการสืบราชสมบัติต่อโดยใช้มาตรการทางกฎหมายก็เป็นอันยุติลง ในปีเดียวกันนี้พระเจ้าชาร์ลส์ทรงยุติปัญหาด้วยการยุบสภา ต่อมารัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนในครั้งที่สาม นั้นถูกเรียกให้เข้าประชุมในกรุงออกฟอร์ดเมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 1681 แต่หลังจากที่เปิดประชุมได้เพียง 5 วันพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 ก็ทรงยุบสภาไป หลังจากนั้นพระองค์ก็ได้ปกครองประเทศโดยไม่ทรงเรียกประชุมสภาอีกเลยจนกระทั่งพระองค์เสด็จสวรรคตในปี ค.ศ.1685 สิ้นสมัยการครองราชย์ของพระองค์ซึ่งนับเป็นเวลา 4 ปี²² ในการยุบสภาทั้ง 3 ครั้ง(ค.ศ.1679 1680 1681) พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 ทรงสามารถยับยั้งกฎหมายกีดกันไม่ให้เจ้าชายเจมส์ขึ้นครองราชย์ได้สำเร็จ หลังจากนั้นพระองค์จึง

²²ibid., p. 28.

วางแผนจับกุมแซฟต์เบอร์ซึ่งเป็นศัตรูทางการเมืองของพระองค์แต่แซฟต์เบอร์ได้หลบหนีไปในปี ค.ศ. 1682

ในปี ค.ศ. 1680 ซึ่งเป็นช่วงวิกฤตการกีดกันนี้ มีการนำหนังสือ Patriacha มาตีพิมพ์ซ้ำ และเนื่องด้วยเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้สัมพันธ์กับประเด็นเรื่องระบบกษัตริย์โดยสืบเชื้อสายรวมทั้งเรื่องบทบาทของกษัตริย์ในการปกครองประชาชนในฐานะบิดาต่อบุตรอันเป็นประเด็นหลักในช่วงวิกฤตแห่งการกีดกันที่ประเด็นทั้งสองได้รับการสนับสนุนโดยฝ่ายทอริส์และได้รับการต่อต้านจากฝ่ายวิก ดังนั้น Patriacha จึงได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางทั้งจากฝ่ายวิกและฝ่ายทอริส์ตกเตียงอย่างกว้างขวางในเวลานั้น Patriacha จึงได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง

สำหรับประเด็นตกเตียงทั้งสองประเด็นข้างต้นเป็นแนวคิดที่ให้รากฐานกับการนำเสนอ ลัทธิเทวสิทธิ์ที่กษัตริย์ปกครองโดยอำนาจเด็ดขาดที่ฟิลเมอร์ได้เสนอไว้ในหนังสือเล่มดังกล่าว ฟิลเมอร์ได้พยายามที่จะรวบรวมแนวคิดที่จะใช้ในการปกป้องลัทธิการปกครองแบบอำนาจเด็ดขาดสมบูรณ์หลากหลายแนวคิดให้รวมอยู่ภายใต้กรอบทางทฤษฎีที่ละเอียดรอบเดียว กรอบทฤษฎีที่ฟิลเมอร์เสนอไว้ใน Patriacha นั้นได้รับการสนับสนุนโดยแนวคิดเรื่องเทววิทยา คัมภีร์ไบเบิล และความเชื่อในกฎธรรมชาติ²³ ดังนั้นแล้วการที่ Patriacha จะเป็นหนังสือที่สำคัญในการสนับสนุนอุดมการณ์ของกลุ่มทอริส์ที่ปกป้องระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชของกษัตริย์จึงไม่ใช่เรื่องที่น่าแปลกแต่อย่างใด และการพิมพ์หนังสือเล่มดังกล่าวในปี ค.ศ. 1680 ซึ่งเป็นปีที่กษัตริย์ได้ใช้อำนาจของตนยุบสภาเพื่อไม่ให้พระราชบัญญัติการกีดกันผ่านเป็นตัวบทกฎหมายนั้นได้ให้ความชอบธรรมกับการกระทำของกษัตริย์ในช่วงวิกฤตแห่งการกีดกันได้เป็นอย่างดี ประกอบกับแนวคิดที่ฟิลเมอร์นั้นเป็นแนวคิดที่โจมตีแนวคิดเสรีนิยมที่มีข้ออ้างพื้นฐานที่ว่ามนุษย์โดยธรรมชาติเป็นอิสระ

²³Ibid., p. 36.

สาเหตุที่ Leviathan ซึ่งแต่งโดย Thomas Hobbes ไม่เป็นที่นิยมในกลุ่มทอริส์และไม่เป็นเป้าในการโจมตีของกลุ่มวิก ทั้งทั้งที่ฟิลเมอร์และฮอบบ์ต่างก็สนับสนุนอำนาจเด็ดขาดได้แก่ ประการแรก การที่กลุ่มทอริส์สนับสนุนอำนาจเด็ดขาดของกษัตริย์นั้นย่อมสนใจแนวคิดของฟิลเมอร์ที่เสนอว่ากษัตริย์มีอำนาจปกครองโดยเด็ดขาดตามธรรมชาติมากกว่าแนวคิดของฮอบบ์ซึ่งเสนอว่าควรมีผู้ปกครองที่มีอำนาจเด็ดขาดโดยไม่จำเป็นต้องเป็นกษัตริย์ ประการที่สอง วิธีการเสนอความคิดของฟิลเมอร์ที่เขาได้อ้างคัมภีร์ไบเบิลนั้นดูน่าเชื่อถือสำหรับคนในศตวรรษที่ 17 มากกว่าการถกเถียงด้วยเหตุผลและตรรกะตามแนวการเสนอความคิดของฮอบบ์ (In general, Filmer's appeal to biblical precedent was more congenial to seventeenth-century ears than Hobbes's argument by reason and logic.) Graham Parry, *The Seventeenth Century The Intellectual and Cultural Context of English Literature, 1603-1700* (London : Longman, 1989), p. 230-231.

หรือมีเสรีภาพตามธรรมชาติได้อย่างรุนแรงมาก ดังเช่น การฟิลเมอร์ได้เสนอประเด็น 3 ประเด็น เพื่อแย้งแนวความคิดแบบเสรีนิยม ซึ่งได้แก่

ประการแรก ในเมื่อมนุษย์เกิดมาก็อยู่ภายใต้การปกครองของผู้ปกครองแล้วการกล่าวว่า มนุษย์มีเสรีภาพตามธรรมชาตินั้นไม่ถูกต้อง

ประการที่สอง หากมนุษย์มีเสรีภาพจริง ทำไมจึงยอมสละเสรีภาพที่ตนมีให้มาอยู่ภายใต้ การปกครองของผู้ปกครองเล่า

และประการสุดท้าย หากว่าประชาชนมีเป็นฝ่ายตัดสินว่ารัฐบาลบริหารงานถูกต้องหรือไม่ ได้ ถ้าประชาชนไม่พอใจการบริหารงานของรัฐบาลแล้วประชาชนจะสามารถต่อต้านอำนาจของผู้ ปกครองได้นั้น จะส่งผลที่ตามมาคือบ้านเมืองจะระส่ำระสายวุ่นวายได้²⁴ ประเด็นทั้งสามนี้ล็อคได้ ตอบไว้อย่างแหลมคมในหนังสือสองเล่มว่าด้วยการเมืองการปกครองดังจะได้กล่าวต่อไปใน นอก จากเหตุผลที่ชี้ให้เห็นว่าเพราะเหตุใดหนังสือเล่มดังกล่าวจึงได้รับความนิยมดังได้กล่าวไว้ข้างต้น แล้ว เหตุผลอีกประการหนึ่งคือแนวคิดเรื่องการปกครองในลักษณะบิดาต่อบุตรซึ่งแนวคิดที่ ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มดังกล่าวนั้นยังเข้ากันได้กับลักษณะของสังคมอังกฤษในสมัย นั้นที่ครอบ ครวแบบบิดาธิปไตย(Patriachal Family)เป็นสถาบันในการกลมเกลียวทางสังคมที่สำคัญที่สุด

การยอมรับใน Patriacha ว่าเป็นหนังสือที่แสดงแนวคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองฝ่าย ทอริส์ชี้ให้เห็นได้จากการที่หนังสือเล่มดังกล่าวกลายเป็นเป้าในการโจมตีของกลุ่มวิก หลายคนรวม ทั้ง Shafteburry และ John Locke ผู้ทำงานให้กับ Shafteburry ด้วย

นักทฤษฎีทางการเมืองของกลุ่มวิกซึ่งรวม จอห์น ล็อคด้วยนั้นได้พัฒนาแนว คิดเรื่องกฎ ธรรมชาติเพื่อปกป้องสิทธิของประชาชนในการมอบอำนาจในทางการเมืองของตนให้กับผู้แทน ดัง นั้นรัฐสภาที่ประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งอย่างเสรีจากประชาชนจึงมีสิทธิที่จะทำเพื่อ ประโยชน์ของประชาชนนั้นคือการกีดกันผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายแคธอลิกมิให้สืบราชสมบัติ เป็นกษัตริย์ปกครองประเทศอังกฤษ ถ้าหากว่าฝ่ายรัฐสภาไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้

²⁴James Tully, *An approach to political philosophy : Locke in contexts*, pp. 285-287.

กลุ่มวิกมีอุดมการณ์ทางการเมืองในลักษณะที่ตรงข้ามกับกลุ่มทอริส์ กล่าวคือในขณะที่กลุ่มทอริส์ สนับสนุนอำนาจของกษัตริย์หรืออำนาจของฝ่ายบริหาร กลุ่มวิกสนับสนุนอำนาจของรัฐสภาหรืออำนาจของฝ่าย นิติบัญญัติ

ประชาชนมีสิทธิตามกฎหมายธรรมชาติในการปกป้องตนเองนั้นคือการกีดกันไม่ให้เจ้าชายเจมส์ครองราชสมบัตินั่นเอง²⁵

สำหรับจอห์น ล็อกนั้น เขาได้เขียนหนังสือสองเล่มว่าด้วยการเมืองการปกครอง ในหนังสือเล่มแรกนั้น ล็อกได้เขียนโจมตีและหักล้างการใช้เหตุผลของฟิลเมอร์ ส่วนหนังสือเล่มที่สองนั้นล็อกได้เสนอแนวความคิดทางการเมืองของเขาว่าอำนาจทางการเมืองอยู่ในมือของปัจเจกบุคคลแต่ละคน เพื่อเป็นรากฐานให้กับการเสนอแนวความคิดทางการเมืองอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวความคิดที่ว่า การปฏิบัติของประชาชนต่อผู้ปกครองที่ไม่ได้ใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน เป็นสิทธิที่ประชาชนสามารถกระทำได้ไม่ใช่เป็นเพียงการป้องกันตัวซึ่งหมายความว่าที่ประชาชนเป็นรายบุคคลที่ได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำของผู้ปกครองก่อนเท่านั้นจึงจะสามารถต่อต้านอำนาจของผู้ปกครองได้ แนวคิดของล็อกนี้จึงเป็นการให้ความชอบธรรมในการระดมพลังทางการเมืองของประชาชนในการต่อต้านอำนาจของกษัตริย์ได้ ดังที่จอห์น ดันน์ได้วิเคราะห์ในหนังสือเรื่อง *The Political Thought of John Locke* ว่า หนังสือสองเล่มว่าด้วยการปกครองของจอห์น ล็อกนั้นได้ให้เหตุผลทางด้านศีลธรรมต่อทัศนคติทางการเมืองของกลุ่ม: กีดกัน(Exclusionist) ซึ่งเป็นพวกวิกในการเสนอว่าประชาชนมีสิทธิตามธรรมชาติในการปกป้องตนเองโดยการต่อต้านอำนาจของผู้ปกครอง²⁶

จะเห็นได้ว่าบริบททางการเมืองมีอิทธิพลต่อการนำเสนอแนวความคิดทางการเมืองของล็อก อย่างไรก็ตาม แนวคิดของล็อกก็ไม่ได้สอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มไปเสียหมด เช่น ในขณะที่กลุ่มวิกเห็นว่าฝ่ายรัฐสภาควรมีอำนาจในการในการควบคุมกษัตริย์หรือฝ่ายบริหารโดยใช้มาตรการการถอดถอนรัฐมนตรีจากตำแหน่งได้ในกรณีที่ฝ่ายรัฐสภาพิจารณาว่าการกระทำของรัฐมนตรีได้ไม่เหมาะสม(offensive) แม้ว่าจะเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม แต่ตามแนวความคิดของล็อกกลับยึดถือหลักกฎหมายเป็นที่ตั้ง แนวคิดของล็อกที่แตกต่างจากกลุ่มวิกอีกประการหนึ่งคือการที่ล็อกเสนอว่าผู้แทนราษฎรมีอำนาจในการควบคุมการเก็บภาษีนั้น ล็อกไม่ได้เสนอให้ใช้อำนาจดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการควบคุมและบังคับกษัตริย์ดังที่พวกวิกต้องการจะเห็นได้ว่าล็อกมีลักษณะประนีประนอมมากกว่ากลุ่มวิก

²⁵ Ibid., p.30.

²⁶ John Dunn, *The political thought of John Locke*, p. 51.

นอกจากนี้ในส่วนแนวคิดเรื่องอำนาจของสหพันธ์(อำนาจในการดำเนินกิจกรรมกับต่างประเทศ)นั้น ล็อคเห็นว่าควรเป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร ในขณะที่กลุ่มวิกกลับต้องการควบคุมอำนาจสหพันธ์อันเนื่องมาจากความไม่พอใจที่กษัตริย์นำพาประเทศเข้าไปพัวพันกับสงคราม²⁷

เมื่อพิจารณาแนวคิดของล็อคและฟิลเมอร์แล้ว การที่ล็อคซึ่งเป็นกลุ่มวิกเสนอว่าประชาชนเป็นผู้มีอำนาจทางการเมือง แล้วฟิลเมอร์ซึ่งมีแนวคิดที่สนับสนุนกลุ่มทอริส์เสนอว่ากษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจทางการเมืองนั้นชี้ให้เห็นว่าปัญหาสำคัญทางการเมืองในขณะนั้นคือปัญหาความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างผู้ปกครองและผู้ใต้การปกครองว่าฝ่ายใดจะเป็นฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่า ดังที่ James Tully ได้เสนอว่าปัญหาทางการเมืองตลอดศตวรรษที่ 17 คือคำถามที่ว่าใครควรมีอำนาจทางการเมือง²⁸ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบริบททางการเมืองสัมพันธ์กับตัวบทที่ได้รับความนิยมในช่วงเวลาดังกล่าว

การต่อสู้ทางอุดมการณ์โดยการเผยแพร่แนวความคิดของฝ่ายตนผ่านทาง การเขียนหรือการอ่านตัวบทซึ่งเป็นการกระทำทางการเมืองของฝ่ายทอริส์และฝ่ายวิกนั้นสะท้อนให้เห็นถึงบริบททางการเมืองที่เป็นปัญหาในขณะนั้นนั่นคือการขาดเสถียรภาพทางการเมืองอันสืบเนื่องมาจากการที่อำนาจเด็ดขาดของกษัตริย์นั้นสั่นคลอนลงและฝ่ายรัฐสภาที่มีอำนาจทางการเมืองมากขึ้น ดังนั้นคำตอบที่ทั้งฟิลเมอร์และล็อคได้ให้กับสภาพทางการเมืองที่ขาดเสถียรภาพนั้นคือควรให้กษัตริย์หรือรัฐสภาซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนได้ครอบครองอำนาจเหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่งจึงจะแก้ปัญหาทางการเมืองที่ขาดเสถียรภาพในเวลาดังกล่าวได้ ในขณะที่ฟิลเมอร์ให้คำตอบว่าอำนาจการเมืองควรเป็นของกษัตริย์ แต่ล็อคได้เสนอว่าอำนาจการเมืองเป็นของปัจเจกบุคคลดังนั้นผู้ปกครองจึงต้องได้รับความยินยอมจากประชาชนนั้นซึ่งเป็นการให้ความชอบธรรมกับฝ่ายรัฐสภานั้นเอง

ต่อมาในปี ค.ศ. 1685 พระเจ้าเจมส์ที่ 2 พระอนุชาในพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 2 พระองค์ได้ประกาศตนเองว่าเป็นแคทอลิกโดยไม่สนพระทัยต่อความรู้สึกรักของชาวอังกฤษส่วนใหญ่ ล็อคนั้นไม่พอใจมาก เขาได้พบกับวิลเลียมแห่งออเรนจ์(William of Orange) บุตรเขยของพระเจ้าเจมส์ที่ 2 พระเจ้าวิลเลียมนี้เป็นความหวังของประชาชนและศาสนจักรอังกฤษ(Anglican Church) ต่อมาในปี ค.ศ. 1688 พระเจ้าวิลเลียมได้นำทัพเรือบุกชายฝั่งประเทศอังกฤษตามคำเรียกร้องของประชา

²⁷Ibid., p. 53.

²⁸James Tully, *An approach to political philosophy: Locke in contexts*, p. 11.

ชนส่วนใหญ่ชาวอังกฤษและคริสตจักรอังกฤษ พระองค์นำทัพเรือบุกอังกฤษโดยชูคำขวัญว่า "เพื่อเสรีภาพ เพื่อศาสนาโปรเตสแตนต์ เพื่อรัฐสภา" การนำทัพบุกอังกฤษในครั้งนี้ไม่ได้รับการต่อต้านที่รุนแรงแต่อย่างใด หลังจากนั้นพระองค์ก็ได้รับการแต่งตั้งเป็นกษัตริย์อังกฤษพระองค์ใหม่ เหตุการณ์ครั้งนี้เรียกกันว่าการปฏิวัติที่รุ่งโรจน์(The Glorious Revolution)

ต่อมา พระนางแมรี พระราชธิดาในพระเจ้าเจมส์ที่ 2 และพระชายาของพระเจ้าวิลเลียมแห่งออเรนจ์ได้เดินทางมาสมทบกับพระสวามีนั้น ล็อดได้เดินทางมาพร้อมกับพระนางแมรีโดยทางเรือ ในการกลับมาครั้งนี้ ล็อดได้นำต้นฉบับของผลงานสองเล่มที่จะสร้างชื่อเสียงให้เขาอย่างมากในเวลาต่อมา นั่นคือ หนังสือว่าด้วยสมรรถภาพทางความคิดความเข้าใจของมนุษย์(An Essay Concerning Human Understanding) และหนังสือว่าด้วยการปกครอง(Two Treatises of Government) ²⁹ หนังสือทั้งสองเล่มนี้ได้ตีพิมพ์ในปี 1690 สำหรับหนังสือสองเล่มว่าด้วยการเมืองการปกครองนี้ ล็อดได้เขียนเพิ่มเติมไว้ในบทนำในลักษณะที่สนับสนุนการขึ้นครองราชย์ของกษัตริย์วิลเลียม³⁰นั้นสอดคล้องเป็นอย่างดีกับแนวความคิดของเขาที่ว่าที่มาของอำนาจการปกครอง(ที่ชอบธรรม)มาจากการที่ประชาชนได้ให้การยินยอมนั่นเอง

การขึ้นครองราชย์ของกษัตริย์วิลเลียมที่สามนั้น รัฐสภาเป็นผู้แต่งตั้งพระองค์ให้เป็นกษัตริย์แห่งประเทศอังกฤษโดยได้รับการสนับสนุนยินยอมจากประชาชน เหตุการณ์นี้แสดงถึงชัยชนะที่รัฐสภามีเหนือกษัตริย์ นอกจากนี้ในสมัยดังกล่าวสิทธิของประชาชนจะได้รับการคุ้มครองมากขึ้น ทั้งนี้เพราะพระเจ้าวิลเลียมที่สามทรงครองราชย์ภายใต้เงื่อนไขที่ระบุไว้ในบทบัญญัติว่า

²⁹ พงศ์เพ็ญ ศกุนตาทักษิ, ทฤษฎีการเมืองยุคใหม่, (กรุงเทพฯ : สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ,2536), หน้า 49.

³⁰"Thou hast here the Beginning and End of a Discourse concerning Government;what Fate has otherwise disposed of the Papers that should have filled up the middle,and were more than all the rest,'tis not worth while to tell thee .These,which remain,I hope are sufficient to establish the Throne of our Great Restorer,Our present King William;to make good his title,in the Consent of the People,which being the only one of all lawful Governments,he has more fully and clearly than any Prince in Christendom:And to justifie to the world,the People of England,whose love of their Just and Natural Rights,with their Resolution to preserve them,saved the nation when it was on the very brink of Slavery and Ruine." In Peter Laslett Two treatises of government 2nd ed(London : Cambridge University Press,1970), p.155.

ด้วยเรื่องสิทธิ "The Bill of Rights" บทบัญญัติฉบับนี้ยืนยันและขยายสิทธิของพลเมืองอังกฤษ และวางหลักการที่ให้รัฐสภามีอำนาจสูงสุด

สาระสำคัญของบทบัญญัตินี้มีทั้งสิ้น 12 ประการได้แก่

1. อำนาจที่แสวงว่ามีในการงดใช้กฎหมาย และดำเนินการตามกฎหมายโดยอาศัยพระราชอำนาจของพระเจ้าแผ่นดินโดยไม่ได้รับความยินยอมของรัฐสภาเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย
2. อำนาจที่แสวงว่ามีในการละเลยการใช้กฎหมาย หรือการปฏิบัติกฎหมายโดยอาศัยพระราชอำนาจของพระเจ้าแผ่นดิน ดังที่ได้ถือว่ามีมา และได้ปฏิบัติมาแล้วเมื่อเร็ว ๆ นี้เป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย
3. คำสั่งเพื่อตั้งศาลพิจารณาคดีเกี่ยวกับศาสนิกที่แล้วมา และคำสั่งอื่นๆ และศาลที่มีลักษณะเช่นเดียวกันเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายและเสียหายแก่ผู้อื่น
4. การเก็บเงินเพื่อพระมหากษัตริย์ หรือเพื่อให้พระมหากษัตริย์ใช้โดยอาศัยอภิสิทธิ์ของพระมหากษัตริย์ และไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐสภา เป็นเวลานานก่อนที่จะอนุญาตหรือโดยอาศัยวิธีอื่นใดโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย
5. ราษฎรมีสิทธิที่จะยื่นฎีกาต่อพระมหากษัตริย์ และการ ปฏิบัติหรือการกดขี่แก่ผู้ที่ยื่นฎีกาดังกล่าวทั้งหมด เป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย
6. การตั้งหรือการมีกองทัพประจำการภายในราชอาณาจักรในยามสงบเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย เว้นไว้แต่จะได้รับคำยินยอมจากรัฐสภา
7. ราษฎรที่เป็นพวกโปรเตสแตนต์ ย่อมมีอาวุธสำหรับป้องกันตัวเองที่เหมาะสมแก่ภาวะของตน และตามที่กฎหมายอนุญาต
8. การเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาควรเป็นไปโดยเสรี
9. เสรีภาพในการพูดหรือการโต้วาที หรือเกี่ยวกับเรื่องประชุมในรัฐสภา ไม่ควรจะถูกฟ้องหรือถูกตั้งกระทู้ถามในศาล หรือที่ใด ๆ นอกกรัฐสภา
10. ค่าประกันตัวจำเลยจะต้องไม่เรียกมากเกินไป ค่าปรับก็จะไม่เรียกมากเกินไป การลงโทษก็จะต้องไม่รุนแรงและเกินปกติเกินไป
11. คณะลูกขุนทั้งหลายก็จะต้องมีบัญชี และแจ้งมาให้ทราบอย่างถูกต้องและลูกขุนที่พิจารณาคดีชบถต่อประเทศ จะต้องเป็นผู้ที่มีที่ดินของตนเอง

12. เพื่อที่จะแก้ไขข้อเดือดร้อนทั้งหมดตลอดจนแก้ไขกฎหมายทำให้กฎหมายมั่นคง และดำรงรักษาไว้ซึ่งกฎหมาย รัฐสภาควรจะประชุมกันบ่อยๆ”³¹

สำหรับประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและสังคมนั้น ในศตวรรษที่ 16 และ 17 เป็นช่วงเวลา ที่ประเทศอังกฤษได้พัฒนาวิธีการเพาะปลูกได้ก่อนประเทศอื่นในทวีปยุโรป ดังเช่น ในทศวรรษที่ 1730 Charles Townshend ได้แนะนำวิธีฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินให้กลับดีดังเดิมด้วยการ ปลูกหัวผักกาด(turnip)แทนที่วิธีการไถดินและพักหน้าดินไว้โดยไม่ทำการเพาะปลูกซึ่งเป็นวิธีแก้ ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์วิธีเดิมที่ปฏิบัติกันมานับแต่ยุคกลางตอนต้นนั้น อีกวิธีหนึ่งในการ ฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินวิธีใหม่ในศตวรรษที่ 16 และ 17 คือการปลูกหญ้าจำพวกที่ให้ ในโตรเจนแก่ดินโดยควบคู่กับการเลี้ยงสัตว์กินหญ้า เมื่อสัตว์กินหญ้าแล้วก็จะถ่ายมูลเป็นปุ๋ยคอก อันจะบำรุงดินได้ต่อไป ^{๓๒}

เพื่อที่จะใช้วิธีการทางการเกษตรแบบใหม่ ชาวนาจะต้องมีอิสระในการจัดการกับที่ดินได้ การจัดการที่ดินจะไม่สามารถทำได้ในระบบทุ่งแบบเปิดโล่ง (open-field system) ซึ่งเป็นระบบทุ่ง ในยุโรปโดยทั่วไปตั้งแต่ยุคกลางเป็นต้นมา ดังนั้นเจ้าของที่ดินจึงได้ล้อมรั้วผืนดินของตน³³

ผลกระทบจากการล้อมรั้วประการหนึ่งคือ เดิมผืนดินเป็นแหล่งเพาะปลูกเพื่อยังชีพ เป็น สิ่งที่แสดงถึงเกียรติภูมิของเจ้าของที่ดิน แต่ในยุคนี้ผืนดินเริ่มถูกมองว่าเป็นต้นทุนการผลิตที่ สามารถทำอะไรให้กับเจ้าของได้ ³⁴แนวคิดดังกล่าวนี้สะท้อนเป็นมุมมองในระบบทุนนิยม แต่อังกฤษ ในยุคนี้มีได้อยู่ในยุคทุนนิยมอุตสาหกรรม(industrail capitalism) แต่เป็นยุคทุนนิยมเกษตร กรรมช่วงต้น(agrarian capitalism)ซึ่งเป็นยุคเปลี่ยนผืน จากระบบพิวคัลไปสู่ระบบทุนนิยมอุตสาหกรรมอย่างแท้จริงในศตวรรษที่ 19 ทั้งนี้เพราะประชากรส่วนใหญ่ในศตวรรษที่ 17 ยังคงทำ การเพาะปลูกเพื่อยังชีพ กล่าวคือในศตวรรษที่ 17 ประชากรทางตอนเหนือและทางตะวันตกซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอังกฤษทำการเพาะปลูกแบบยังชีพ อย่างไรก็ตาม ลักษณะ ความสัมพันธ์แบบทุนนิยมได้ปรากฏในดินแดนทางตอนใต้และตอนเหนือของประเทศอังกฤษที่เจ้า

³¹Rudolph Gneist, The history of the English constitution, p. 612-613. อ้างถึงใน ศิริรัตน์ นิลละ คุปต์ การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์เรื่องประชาธิปไตยในประเทศไทย หน้า23-24.

³²Mortimer Chambers et al., The Western experience 7th ed., p. 636.

³³Ibid. p.637.

³⁴Neal Wood The Politics of Locke's Philosophy : A Social Study of An Essay Concerning Human Understanding (USA:University of California Press ,1983), p.9.

ของที่ดินได้ว่าจ้างแรงงานให้ทำการเพาะปลูกข้าวโพดและเลี้ยงปศุสัตว์ การที่แรงงานรับเงินค่าจ้างโดยที่ตนไม่ได้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตนั้นเป็นลักษณะความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 17³⁵

การพัฒนาด้านการเกษตรซึ่งเริ่มในศตวรรษที่ 16 ได้ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น ประกอบกับการที่ในศตวรรษที่ 17 นี้ ประชากรได้เพิ่มจำนวนขึ้นจากศตวรรษที่ 15 เป็นสองเท่า³⁶ ส่งผลให้การเพาะปลูกเพื่อการส่งขายเป็นไปอย่างคึกคัก การพัฒนาทางเกษตรกรรมจึงเป็นการส่งผลให้การค้าพัฒนาตามไปด้วย ศูนย์กลางการค้าภายในประเทศที่ยิ่งใหญ่ที่สุดคือกรุงลอนดอน บทบาทดังกล่าวของสะท้อนให้เห็นจากการขยายเส้นทางจราจรทั้งในทางบกและทางน้ำรวมทั้งเครือข่ายของเส้นทางคมนาคมของกรุงลอนดอน และยังได้สะท้อนให้เห็นจากการเพิ่มจำนวนประชากรในศตวรรษนี้โดยเปรียบเทียบกับศตวรรษที่ 15 กล่าวคือ ในศตวรรษที่ 15 อัตราส่วนของประชากรในกรุงลอนดอนต่อประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองที่มีขนาดของผู้อยู่อาศัยจำนวนมากกว่า 1000 คนนั้นเป็นอัตรา 1:10 แต่ต่อมาในศตวรรษที่ 17 อัตราส่วนดังกล่าวเปลี่ยนไปเป็น 1:5 อย่างไม่รู้ก็ตาม เมืองอื่นๆไม่ได้มี อัตราส่วนของประชากรที่เพิ่มขึ้นเทียบเท่ากรุงลอนดอนได้³⁷

กรุงลอนดอนเป็นศูนย์กลางด้านการค้าในลักษณะที่ว่าอาหารและสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตในเขตแขวงใดใดจะต้องส่งมาที่กรุงลอนดอน ลอนดอนเองเป็นตลาดของสินค้าที่สำคัญประการแรก จำนวนประชากรจำนวนมากในกรุงลอนดอนย่อมต้องการสินค้าและอาหารมากเช่นเดียวกัน นอกจากนี้การส่งสินค้าไปที่ เวลส์ สกอตแลนด์ และไอร์แลนด์นั้นต้องส่งโดยผ่านกรุงลอนดอน พ่อค้าในกรุงลอนดอนจึงได้มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงชนบทของอังกฤษให้เปิดต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะกระทบ ภาวภายนอก(ดินแดนในชนบท)ได้ ตัวอย่างอิทธิพลของพวกเขาได้แก่การที่พวกเขาสนับสนุนให้มีการล้อมรั้วดินแดนในชนบทเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การผลิตเฉพาะพิเศษเพื่อการค้าแทนที่การผลิตเพื่อยังชีพ เป็นต้น³⁸ สำหรับตัวเมืองอื่นๆ(provincial towns) นั้นแบ่งออกเป็น เมืองหลวงของภาค(regional capitals) เมืองศูนย์กลางของมณฑล(county centres) และเมืองตลาด (country market town)³⁹

³⁵Ibid., p. 9.

³⁶Ibid., p.7.

³⁷Kate Tiller, *English local history* ,(Gloucestershire : Alan Sutton ,1992), p. 128.

³⁸Ibid., p.128 .

³⁹Ibid., pp.130-131.

กลุ่มนักธุรกิจในเมืองต่างๆเหล่านี้เจริญรุ่งเรืองจากการค้า เรียกกลุ่มพวกนี้ว่าชนชั้นกลางพวกนี้แม้ว่าจะมีขนาดเล็กแต่ก็เป็นกลุ่มที่กำลังเติบโตขึ้น⁴⁰ ในส่วนชนชั้นนำนั้นซึ่งยังคงมีความมั่งคั่งและอำนาจจากการครอบครองที่ดินขนาดใหญ่ก็เริ่มหันไปทำกิจการค้าเพิ่มมากขึ้น⁴¹ ในทางด้านอุตสาหกรรม แม้ว่าอาชีพอุตสาหกรรมจะไม่ได้เติบโตเท่ากับอาชีพเกี่ยวกับด้านการค้าหรือการเกษตรดังที่กล่าวไว้แล้ว แต่การผลิตด้านอุตสาหกรรมก็ได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นพร้อมๆกับการขยายฐานการใช้แรงงานอย่างเข้ม คนงานนอกภาคการเกษตรในเมืองและชนบทจำนวนมากในเวลานี้ได้ทำงานในกิจการต่างๆเรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้ อุตสาหกรรมทางด้านผ้าและสิ่งทอ การผลิตเครื่องหนัง อุตสาหกรรมทางด้านโลหะ อุตสาหกรรมทางการก่อสร้าง และอุตสาหกรรมทางด้านอาหารและเครื่องดื่ม

จากข้างต้นจะเห็นถึงประเภทของกลุ่มคนต่างๆในอังกฤษว่าประกอบไปด้วยกลุ่มคนในภาคการเกษตร กลุ่มคนในภาคการค้า และกลุ่มคนในภาคอุตสาหกรรม แต่หากแบ่งตามความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจแล้ว คนในอังกฤษแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆคือกลุ่มคนยากจนกับคนที่ร่ำรวย คนที่ยากจนมีจำนวนมาก ส่วนคนร่ำรวยนั้นหรือชนชั้นที่มีสินทรัพย์(propertyed class)นั้นมีจำนวนน้อยแต่ อิทธิพลต่อทิศทางนโยบายรัฐโดยพิทักษ์รักษาและสร้างความมั่งคั่งยิ่งขึ้นให้กับชนชั้นตนเองโดย การเข้าไปมีส่วนร่วมหรือมีอิทธิพลต่อรัฐสภา ช่องว่างทางเศรษฐกิจจะหว่างคนทั้งสองกลุ่มนี้เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ คนยากจนก็ยากจนลง ส่วนคนร่ำรวยก็ยิ่งรวยขึ้น

จากการอธิบายประวัติศาสตร์อังกฤษในศตวรรษที่ 17 ทั้งทางด้านการเมืองและทางสังคม เศรษฐกิจดังกล่าวไว้แล้วนั้น จะเห็นได้ว่าบริบททางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจก็เป็นส่วนที่สัมพันธ์กันอย่างยิ่ง

บริบททางการเมืองเศรษฐกิจสังคมนี้มีอิทธิพลต่อการก่อรูปทางความคิดของจอห์น ล็อก ประการได้แก่ อิทธิพลของบริบททางการเมืองต่อล๊อคในลักษณะที่ล๊อคหาหนทางแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้น กล่าวคือสภาพทางการเมืองของอังกฤษในยุคสมัยของล๊อคนั้นเป็นสภาพที่มีการช่วงชิงอำนาจระหว่างกษัตริย์กับรัฐสภา ล๊อคได้หาทางออกให้กับปัญหาความไร้เสถียรภาพทางการเมืองว่ารัฐสภาควรมีอำนาจเหนือกษัตริย์แต่รัฐสภาก็ต้องฟังเสียงประชาชนซึ่งเป็นผู้ที่ครองอำนาจอธิปไตย(ผู้ที่ จะทำการคัดเลือกสมาชิกรัฐสภา) การหาทางออกของล๊อคนั้นสอดคล้องกับ

⁴⁰Neal Wood The Politics of Locke's Philosophy: A Social Study of an Essay Concerning Human Understanding , p. 9.

⁴¹Ibid., p. 8.

บริบททางการเมืองและเศรษฐกิจในสมัยนั้นที่กษัตริย์เสื่อมอำนาจลง(เมื่อเปรียบเทียบกับยุคอลิซาเบธซึ่งเป็นยุคทองของอังกฤษ)และสอดคล้องกับบริบทที่แคบเข้ามาคือแวดวงสังคมของลอร์ดเองที่ทำงานให้กับแซฟท์เบอร์รี่ซึ่งเป็นฝ่ายวิกที่ต่อต้านอำนาจเด็ดขาดของกษัตริย์ ประการที่สอง การนำเสนอแนวคิดทางการเมืองเป็นภาพสะท้อนของบริบททางเศรษฐกิจในสมัยนั้น การนำเสนอแนวความคิดทางการเมืองของลอร์ดในลักษณะที่ไม่ได้กล่าวถึงพื้นที่ทางเศรษฐกิจเลย ดังจะเห็นได้จากการกล่าวถึงสภาพเศรษฐกิจในสภาวะธรรมชาติแต่ไม่ได้กล่าวถึงสภาวะเศรษฐกิจครั้นมนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมการเมืองเลยนั้น สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดของยุคสมัยได้ กล่าวคือ ในศตวรรษที่ 17 แนวคิดเรื่องกลไกตลาดเสรีนั้นไม่ปรากฏให้เห็น แนวคิดในศตวรรษที่ 17 นั้นก็สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจการเมืองที่ดำรงอยู่ในเวลานั้น นั่นคือ ระบบเศรษฐกิจอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ทางสังคมที่วุ่นวายที่ชนชั้นที่ได้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นชนชั้นที่มีอิทธิพลหรืออำนาจทางการเมืองควบคู่ไปด้วยโดยเข้าไปมีส่วนร่วมหรือมีอิทธิพลต่อรัฐสภาเพื่อกำหนดนโยบายที่ให้พิทักษ์รักษาและเพิ่มพูนความมั่งคั่งให้กับชนชั้นตนเอง ในยุคนี้ ผู้มีอำนาจทางการเมืองได้เข้าควบคุมมากยิ่งขึ้นกว่าศตวรรษใดใดที่ผ่านมา⁴²

นอกจากนี้ แนวคิดของลอร์ดก็ยังสะท้อนความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นในอังกฤษยุคศตวรรษที่ 17 นั่นคือ แนวคิดของลอร์ดเป็นแนวคิดที่เป็นตัวแทนของชนชั้นกลางใหม่ขึ้นซึ่งการเกิดขึ้นชั้นกลางใหม่นั้นเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าด้านการเกษตรและด้านการค้า ดังที่ Richard Ashcraft ชี้ว่าการที่แนวคิดของลอร์ดสนับสนุนแรงงานที่ให้ผลผลิต และการพัฒนาที่ดินให้ได้ประโยชน์นอกเงยขึ้นมามากขึ้นทั้งการค้าขายนั้นหมายถึงการที่ลอร์ดเป็นตัวแทนให้กับชนชั้นกลางใหม่ ซึ่งได้แก่ พวกที่มีที่ดินเพาะปลูกเป็นของตนเอง พอค้าในตัวเมืองและช่างฝีมือ⁴³

อย่างไรก็ตามแนวคิดของลอร์ดก็ไม่ได้เพียงแค่ให้คำตอบหรือเลือกสนับสนุนสิ่งที่เป็นข้อเสนอเป็นคำตอบที่มีอยู่แล้วในบริบททางการเมืองเศรษฐกิจในศตวรรษที่ 17 เท่านั้น(ลอร์ดเลือกคำตอบของปัญหาในกรณีการที่เขาสนับสนุนฝ่ายรัฐสภา (ประการที่หนึ่ง) หรือแนวคิดของลอร์ดเป็นภาพสะท้อนของบริบทเศรษฐกิจ(ประการที่สอง)) ลอร์ดเองก็ได้เสนอแนวคิดใหม่ๆที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดอันเป็นที่ยอมรับในขณะนั้นด้วย ดังเช่นการที่เขาไม่เห็นด้วยกับฝ่ายวิกที่สนับสนุนการลงความเห็นโดยไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามตัวบทกฎหมายของฝ่ายรัฐสภาในการถอดถอนรัฐมนตรี

⁴²James Tully, *A discourse on property : John Locke and his adversaries*,(Cambridge : Cambridge University Press, 1980), p. 161.

⁴³Steven M. Deluce, *Political thinking ,political theory and civil society*, p. 124.

และลืดยังไม่เห็นด้วยกับการที่ฝ่ายรัฐสภาเป็นฝ่ายใช้อำนาจสหพันธ์ ดังได้กล่าวไว้แล้วในส่วน ประวัติศาสตร์การเมืองของประเทศอังกฤษในช่วงศตวรรษที่ 17

จะเห็นได้ว่าบริบททางการเมืองและเศรษฐกิจสังคมนั้นมีอิทธิพลต่อความคิดทางการเมืองของลืคเป็นอย่างมาก แต่บริบทไม่ใช่ปัจจัยชี้ขาดเสียทีเดียวว่านักคิดจะต้องให้คำตอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในยุคสมัยของเขาได้ในแนวทางเดียวกัน ดังที่ลืคเองก็ได้มีความเห็นสอดคล้องไปเสียหมดกับฝ่ายวิกินั่นเอง

การศึกษาแนวคิดของลืคโดยดูว่าลืคนั้นได้รับอิทธิพลจากบริบททางการเมืองสังคมและเศรษฐกิจอย่างไรเป็นประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจศึกษา

ข. การศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ของกลุ่มนิสิตนักศึกษาในเหตุการณ์ ตุลาคม 2516

สำหรับข้อเสนอแนะในส่วนของเหตุการณ์ ตุลาคม 2516 นั้น กลุ่มนิสิตนักศึกษาหรือคนรุ่นหนุ่มสาวเป็นแกนนำสำคัญในการประท้วง แนวคิดของกลุ่มหนุ่มสาวต่อบริบทสังคมในสมัยนั้น เป็นประเด็นศึกษาที่น่าสนใจ ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงแนวคิดของพวกเขาที่มีต่อสภาพสังคมใกล้ตัวนั้น คือความไม่พอใจต่อระบบการศึกษาและความผิดหวังในการเรียนมหาวิทยาลัยโดยแสดงออกมาในการขบถต่อค่านิยมในสมัยนั้น เช่นการต่อต้านระบบอาวุโสในมหาวิทยาลัย และขยายต่อไปจนเป็นความไม่พอใจต่อสภาพสังคมในด้านต่างๆอย่างพอสังเขป

ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ รัฐบาลได้ปกครองประเทศแบบเผด็จการโดยควบคุมสื่อ สารมวลชนในการเสนอข่าวสาร นอกจากนี้รัฐบาลก็ได้จำกัดการแสดงความคิดเห็นและมอมเมาให้ประชาชนหลงติดกับความฟุ้งเฟ้อไร้สาระ ในส่วนสถาบันการศึกษานั้น รัฐบาลได้ควบคุมอย่างเข้มงวด ไม่ให้มีกิจกรรมทางสังคมและการเมือง มีแต่งงานประกวดเทพีมหาวิทยาลัย งานบอลล์ และงานลีลาสดเต้นรำที่มอมเมาให้นักศึกษาหลงติดในค่านิยมที่ฟุ้งเฟ้อ ไร้สาระ⁴⁴ หนังสือพิมพ์และ

⁴⁴ แสงชัย, เล่าเรื่องยุวชนสยาม นักเรียนกลุ่มแรกที่ขบถต่อระบบการศึกษา ใน "สังคมศาสตร์

วารสารของมหาวิทยาลัยเต็มไปด้วยเรื่องราวๆ และเรื่องตลก⁴⁵ ยุคนี้เป็นยุคที่เรียกว่า "ยุคสายลมแสงแดด"⁴⁶

หลังจากที่จอมพลสฤษดิ์ เสียชีวิต ในปี พ.ศ.2506 รัฐบาลสมัยต่อมานำโดยจอมพลถนอม กิตติขจร ในปี 2511 รัฐบาลจอมพลถนอมเริ่มสิ้นคลอนทั้งนี้สืบเนื่องมาจากประธานาธิบดีจอห์น สัน แห่งประเทศสหรัฐอเมริกายุติการทิ้งระเบิดเวียดนามเหนือและยังถูกโจมตีว่าให้การสนับสนุน รัฐบาลเผด็จการในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รัฐบาลไทยซึ่งต้องการความช่วยเหลือจากสหรัฐต่อไปจึงได้พยายามแสดงให้เห็นว่าตนเองนั้นมุ่งสู่ประชาธิปไตยยิ่งขึ้น สถานการณ์ในประเทศนั้น นายทุนที่สนับสนุนรัฐบาลอยู่ก็ต้องการมีบทบาททางการเมืองที่เปิดเผย สำหรับในหมู่ทหารเองก็มีความแตกแยก นอกจากนี้ นักวิชาการยังผลักดันให้รัฐบาลปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการขาดเสถียรภาพที่อาจตามมาจากการปิดกั้นการมีส่วนร่วมจากประชาชน⁴⁷

ด้วยสาเหตุดังกล่าวข้างต้น รัฐบาลนั้นได้ผ่อนคลายการปกครองที่เข้มงวดอย่างเผด็จการลง ดังจะเห็นได้จากการที่นิสิตนักศึกษาจึงสามารถจัดกิจกรรมทางสังคมได้บ้าง เช่นการออกค่ายต่างจังหวัด⁴⁸

ในช่วงหลังจากที่จอมพลสฤษดิ์เสียชีวิต กลุ่มนิสิตนักศึกษานุ่มสาวบางกลุ่มได้ตั้งคำถามกับระบบการศึกษาและระบบสังคมการเมืองอันรวมถึงค่านิยมต่างๆ ที่ดำรงอยู่ อีกทั้งปฏิเสธวัฒนธรรมของคนรุ่นพ่อแม่ของพวกเขา คนรุ่นนี้มีจิตสำนึกที่ต่อต้านค่านิยมเดิม และมีความคิดที่ต้องการแก้ไขสังคมให้ดีขึ้น ยุคนี้เป็นยุคที่เรียกว่ายุคแสวงหา แม้ว่าคนกลุ่มดังกล่าวจะมีเป็นจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ที่ไม่ค่อยใส่ใจเรื่องทางการเมืองก็ตาม แต่ความคิดเห็นของคนกลุ่มนี้ก็เป็นที่ระจกสะท้อนสภาพปัญหาของสังคมได้อย่างดี การศึกษาถึงข้อคิดเห็นความรู้สึกที่ปฏิเสธค่านิยมของสังคมและการแสวงหาทางออกของคนกลุ่มนี้โดยผ่านข้อเขียนต่างๆ ของพวกเขาและนักคิดนักเขียนที่มีอิทธิพลต่อพวกเขา จึงเป็นเรื่องที่ทำให้เข้าใจถึงแรง

⁴⁵David Morell and Chai-anan Samudavanija, "Political Conflict in Thailand", (Cambridge : Oelgeschlager, Gunn & Hain , 1981), p. 139.

⁴⁶กองบรรณาธิการ, ปุมเหตุการณ์ กว่าจะมาเป็น 14 ตุลา "วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง" 8 (ตุลาคม-ธันวาคม 2540) : 51.

⁴⁷พทุทธิสาณ ชุมพล, ม.ร.ว. ย้อนระลึกถึง คนรุ่นใหม่ กำนัดขบวนการนักศึกษา 14 ตุลาคม 2516 ใน บริบทการเมืองไทย ใน "สังคมศาสตร์ปริทัศน์" 11(ตุลาคม-ธันวาคม 2526) : 60.

⁴⁸David Morell and Chai-anan Samudvanija, "Political Conflict in Thailand", p.139.

กระตุนหนึ่งที่ทำให้กลุ่มนิสิตนักศึกษากลายเป็นผู้นำในการชุมนุมประท้วงรัฐบาลในเหตุการณ์ ตุลาคม 2516 ได้

ความผิดหวังกับระบบและพยายามแก้ระบบเป็นแนวคิดที่กลุ่มนิสิตนักศึกษากลุ่มน้อย รวมทั้งนักคิดนักเขียนที่มีอิทธิพลต่อพวกเขา รู้สึก

นิสิตนักศึกษาซึ่งเป็นหนุ่มสาวในยุคนั้น ตั้งคำถามกับปัญหาต่างๆ รอบตัวเขา พวกเขา ปฏิเสธค่านิยมเก่าๆ ดังสะท้อนให้เห็นจากบทสัมภาษณ์ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ (อาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ในบทความนานาทัศนะว่าด้วยหนุ่มสาว ในวารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ หน้า 40 ที่อาจารย์สุมนได้กล่าวถึงประชา หุตานุวัตร นักศึกษามหาวิทยาลัยในยุคแสวงหา ดังความว่า

“ไ้ย่รุ่นหลังโกลม(คิมทอง-ผู้ศึกษา) นี้เขาเริ่มขบถแล้ว ที่ว่าขบถก็เพราะเริ่มมีโทสะ มีความเกลียดเข้าไปเกี่ยวข้องกับ รุ่นโกลม เขายังไม่ขบถ รุ่นนี้ก็มีระพิรินทร์(เอี่ยมลภะ) มัทนา(ถนอมพันธ์) ฯลฯ เป็นพวกผู้หญิง แกงค์นี้เขาทำงานเพื่อสังคมเขี้ยวแหละ เริ่มไม่พอใจต่อสิ่งต่างๆ ค่อนข้างรุนแรง รุ่นต่อจากนี้ไปเริ่มไม่มีความสุขแล้ว พุดอยู่ตลอดเวลาว่า มันต้องเลิกระบบ ต้องแก้โครงสร้าง

...

คนที่เด่นที่สุดในรุ่นหลังๆ นั้นคือพระประชา ตอนยังเป็นประชา หุตานุวัตร เขาแสดงตัวจำออกมาเลยว่าเป็น แอ็คติวิสต์ ความคิดเนี้ยแรงแรงมากเลยนะชะ ขบถอย่างมหาศาล และที่เด่นคือการแสดงสีหน้าที่เจ็บปวด ผิดหวังกับระบบ ผิดหวังในการเรียนมหาวิทยาลัย ในคนรุ่นนั้น พระประชาเป็นคนแสวงหามาก หาใหญ่แล้วหาไม่เจอ”

หรือ สุชาติ สวัสดิ์ศรี บรรณาธิการประจำวารสารสังคมศาสตร์คนต่อจากสุลักษณ์ ศิวรักษ์ ก็มีแนวความคิดไปในทางเดียวกัน เขาได้ตั้งคำถามกับสภาพสังคมต่างๆ และเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงระบบมีความสำคัญว่าการปั้นคนให้เข้ากับระบบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าระบบมีปัญหา ดังในบทนำ คำประการของความรู้สึกใหม่ ความว่า

“ที่กล่าวมานี้(สุชาติ)กล่าวถึงปัญหาช่องว่างต่างๆ เช่นช่องว่างทางเศรษฐกิจจะระหว่างคนรวยกับคนจน ช่องว่างระหว่างข้าราชการกับประชาชน ช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท ช่องว่างระหว่างความคิดของคนต่างวัย ปัญหาสื่อมวลชนเป็นเพียงทาสของการโฆษณาชวนเชื่อของ

สงครามทางอุดมการณ์ ปัญหาระบบการศึกษาที่ไม่สอนให้คนคิดเป็น ฯลฯ: ผู้ศึกษา) เรามิได้มุ่งกล่าวโทษสังคมหรือคนในสังคมทั้งหมด เราซึ่งเป็นผู้ที่เติบโตขึ้นมา กำลังแสวงหาคำตอบต่อข้อสงสัยที่เราถามขึ้นมาต่างหาก ถ้าเราเป็นคนหนุ่มสาวรุ่นใหม่ เราย่อมอยากที่จะถามปัญหาที่อยู่ใกล้ตัวก่อนอื่น เพื่อป้องกันไม่ให้สังคมของเราทั้งหมดขาดความสำนึกต่อปัญหาอันแท้จริงของตนเอง

...

เรา ณ ที่นี้ ได้มายืนอยู่ในระยะที่เราจะเลือกสร้างความสมดุลระหว่างความมั่นคงของเอกชน หรือว่าจะเลือกความรับผิดชอบต่อมวลชน ทำอย่างไรการแก้ปัญหาทุกอย่างจึงจะเป็นไปเพื่อการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์ส่วนใหญ่ ทำอย่างไรชีวิตของมนุษย์ส่วนใหญ่จึงจะเป็นชีวิตมนุษย์ที่มีคุณภาพ คนหนุ่มสาวอาจจะกระวนกระวาย เพราะเขายังไม่รู้แน่ว่าบทบาทที่เขาต้องการนั้นเป็นอันใด และหลักการสำหรับการกระทำอันใดที่เขาสามารถเชื่อถือได้ คนหนุ่มสาวอยากเห็นชีวิตที่เต็มไปด้วยพรชาดและไร้สิ่งที่เลวร้าย เขาอยากเห็นชีวิตที่เต็มไปด้วยความสำนึกในจุดหมายปลายทาง ดังนั้นเขาจึงอยากมีอิสระที่อยากจะเป็นคนจริงๆด้วย คนยอมเป็นคน เขาย่อมไม่ต้องการเป็นเทวดาหรือเป็นยักษ์ เพราะคนที่เป็นเทวดามักจะเป็นยักษ์ด้วย ส่วนคนที่เป็นยักษ์ก็มักจะสวมบทเป็นเทวดาด้วย การบั่นระบบให้เข้ากับคนได้นั้นเป็นสิ่งที่คนหนุ่มสาวต้องการและเห็นว่าจำเป็นมากกว่าการบั่นคนให้เข้ากับระบบ

...

ในยุคสมัยปัจจุบันของเรา ผู้คนของเราได้ทราบได้ทราบเรื่องราวต่างๆของบ้านเมืองรวดเร็วขึ้นกว่าแต่ก่อน แต่ก็เป็ความตื่นตัวที่เกิดจากการโฆษณาชวนเชื่อ อันเป็นแรงกดดันมาจากภายนอก ซึ่งทำให้เรากลายเป็นคนมิติเดียว มีโลกทัศน์คับแคบที่มุ่งไปทางทำลายมากกว่าสร้างสรรคเราจึงเชื่อว่าถ้าใครใคร่จะใช้ชีวิตอย่างดีที่สุดเท่าที่โอกาสจะอำนวยให้แล้ว เขาจะต้องเรียนรู้การวิพากษ์วิจารณ์จารีตประเพณีโบราณ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป อีกใโสหนึ่งด้วย"⁴⁹

สุชาติ สวัสดิ์ศรีเป็นนักคิดนักเขียนที่มีอิทธิพลต่อคนรุ่นหนุ่มสาวในสมัยนั้น สุชาติ สวัสดิ์ศรี มีผลงานต่างๆ โดยที่เล่มที่โด่งดังมากในสมัยนั้นคือเรื่อง ผลงานรวมเรื่องสั้นชุดความเจ็บ สุชาตินั้นได้สร้างสรรครูปแบบวรรณกรรมใหม่ที่ให้คลื่นสำนึก(Stream of Consciousness)พาไปเอง อันเป็นรูปแบบที่แย้งกับรูปแบบวรรณกรรมเก่าที่มีโครงเรื่อง(Plot) เราอาจมองได้ว่าสุชาติได้แหวก

⁴⁹สุชาติ สวัสดิ์ศรี, "บทนำ : คำประกาศของความรู้จักใหม่" สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 8(กันยายน-พฤศจิกายน, 2513) : 1-5.

กรอบวงล้อมของวรรณกรรมในยุคสมัยเดิม ทางด้านเนื้อหาในวรรณกรรมที่เขาแต่งขึ้นนั้นเป็นการต่อต้านค่านิยมและประเพณีของสังคมในยุคของเขาอย่างรุนแรง

นอกจากนี้ วิทยากร เชียงกุล ก็เป็นตัวอย่งนักคิดนักเขียนอีกท่านหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดของคนรุ่นหนุ่มสาวในยุคแสงหาณี วิทยากร เชียงกุล นั้นก็มีความรู้สึกผิดหวังต่อสภาพสังคมและปฏิเสธต่อต้านระบบค่านิยมของสังคมในสมัยนั้นเช่นเดียวกับประชา หุตานุวัตร และ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ผลงานของวิทยากรที่มีชื่อเสียงคือ ฉันจึงมาหาความหมาย ในหนังสือเล่มดังกล่าว เขาได้ตั้งคำถามต่อค่านิยมในด้านการศึกษามหาวิทยาลัย ความยุติธรรมและความเสมอภาคในระบบสังคม และปัญญาชนผู้ตามกระแสโดยไม่ใช้สมองคิดนอกจากหนังสือเล่มดังกล่าวแล้ว ผลงานของวิทยากรอีกชิ้นหนึ่งที่สำคัญคือ เราจะไปทางไหนกัน ในหนังสือเล่มนี้ วิทยากรได้แสดงความไม่พอใจต่อสภาพรอบๆตัวเขา เช่น ความอยุติธรรมของโอกาสทางการศึกษา ในหนังสือทั้งสองเล่มนี้ วิทยากรได้พยายามเสนอแนะทางออกของปัญหาต่างๆไว้

ทั้งสุชาติและวิทยากรซึ่งเป็นตัวอย่งของนักคิดนักเขียนที่มีอิทธิพลต่อนิสิตนักศึกษายุคแสงหา แนวคิดของของพวกเขาก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจทำการศึกษา แม้ว่าในการลงมือปฏิบัติจริงจะเป็นหน้าที่ของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างๆก็ตาม แต่นักคิดนักเขียนก็มีส่วนในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับนิสิตนักศึกษาในการสนใจสภาพสังคมรอบๆตัวเขาในยุคแสงหาณี นอกจากนี้ การศึกษาแนวความคิดของนักเขียนยังเป็นภาพสะท้อนของสังคมในยุคสมัยได้ด้วย ดังนั้นผู้เขียนมีความเห็นว่า การศึกษาบริบททางประวัติศาสตร์ในช่วงนั้นประกอบกับการศึกษาแนวคิดของนักคิดนักเขียนในช่วงนั้นเป็นประเด็นที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่ง

ข้อเสนอแนะอีกประการหนึ่งคือ ควรมีการศึกษาว่ามีสาเหตุประการใดที่ทำให้แนวคิดของกลุ่มฯในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535 นั้น มีความสอดคล้องต้องกัน

สุชาย ตีรวิรัตน์ได้ให้คำแนะนำว่า การที่แนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพนั้นสอดคล้องกับแนวคิดของลือคสวณหนึ่งเป็นการเรียนรู้จากภายในมหาวิทยาลัย

บรรดาอาจารย์ที่สอนเรื่องแนวความคิดหรือทฤษฎีทางการเมืองในช่วงนั้น ที่สำคัญได้แก่ อาจารย์พงศ์เพ็ญ ศกุนตารักษ์ อาจารย์กมล สมวิเชียร อาจารย์เสนห์ จามริก อาจารย์ทั้งหลายเหล่านี้ได้รับการศึกษามาจากประเทศตะวันตกซึ่งเป็นผู้พัฒนาการของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยซึ่งให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพมาอย่างช้านาน นอกจากนี้

ส. ศิวรักษ์ซึ่งเป็นนักคิดสำคัญอีกท่านหนึ่งที่ได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรในการพูดนั้นก็ได้อธิบายแนวคิดของจอห์น ล็อคไว้เช่นกัน การกระจายงานของท่านเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการบรรยาย วิชาเรียน หรือ การเผยแพร่หนังสือทำให้แนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพได้รับการกล่าวถึงโดยกลุ่ม นิสิตนักศึกษา

ทางด้านอาจารย์พงศ์เพ็ญ ศกุนตาทายนั้น ท่านเป็นอาจารย์สอนวิชาทฤษฎีทางการเมือง หนังสือเรื่องทฤษฎีการเมืองยุคใหม่เป็นหนังสือที่ชี้ให้เห็นว่าท่านได้นำเสนอแนวคิดของล็อคไว้ในเรื่องใดบ้างในที่นี้ผู้ศึกษาจะพิจารณาแนวคิดของล็อคที่อาจารย์พงศ์เพ็ญได้กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ ทฤษฎีการเมืองยุคใหม่ ซึ่งได้ตีพิมพ์ในปีพ.ศ. 2536 แม้ว่าหนังสือเล่มนี้จะตีพิมพ์ขึ้นหลังเหตุการณ์ตุลาคม 2516 แต่ก็ได้สะท้อนถึงแนวคิดของล็อคที่อาจารย์พงศ์เพ็ญได้เรียนรู้และถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์หลายๆ รุ่น ก่อนหน้า พ.ศ.2516

แนวคิดของล็อคนั้น อยู่ในบทที่ 4 ในหน้า 47-59 ในบทนี้แบ่งออกเป็นสองหัวข้อกว้างๆ ได้แก่ ส่วนที่กล่าวถึงประวัติของล็อค และส่วนที่กล่าวถึงเนื้อหาในหนังสือ มีที่สื่องว่าด้วยการเมืองการปกครอง

ในส่วนที่สองนั้น อาจารย์ได้นำเสนอโดยกล่าวถึงกำเนิดของสังคมการเมืองโดยอธิบายถึงสภาวะธรรมชาติ

สำหรับสภาวะธรรมชาตินั้น ล็อคเห็นว่าเป็นสภาวะแห่งเสรีภาพที่สมบูรณ์และยังเป็นสภาวะแห่งความเสมอภาคด้วย สภาวะดังกล่าวไม่ใช่สภาวะที่จะทำอะไรตามอำเภอใจแต่มนุษย์ต้องอยู่ภายใต้เหตุผล เหตุผลนั้นจะบอกมนุษย์ทุกคนที่ใส่ใจจะฟังว่ามนุษย์มีความเสมอภาคกัน และมีความเป็นอิสระไม่ควรไปรุกรานล่วงเกิน ชีวิต สุขภาพ เสรีภาพและทรัพย์สินของมนุษย์ผู้อื่น

ในสภาวะธรรมชาตินี้ มนุษย์ทุกคนมีสิทธิในการลงโทษ สิทธินี้หมายถึงการเข้าไปปกป้องผู้บริสุทธิ์และจัดการกับผู้กระทำความผิด สิทธินี้ไม่เป็นไปโดยเด็ดขาดพลการแต่จะก่อให้เกิดการลงโทษเท่าที่พอเหมาะกับความผิด

อย่างไรก็ตาม หากว่ามนุษย์ปล่อยให้อคติ ความโกรธแค้นเข้าครอบงำแล้ว เขาก็อาจตัดสินใจโดยรุนแรงเกินไปอันส่งผลให้สภาวะธรรมชาติไม่ปลอดภัย ในการแก้ไขข้อบกพร่องในสภาวะธรรมชาตินั้นคือการที่มนุษย์ได้ให้ความยินยอมในการก่อตั้งรัฐและองค์คณะทางการเมืองขึ้นโดย

สถิติในการลงโทษที่มนุษย์แต่ละคนมี แนวคิดเรื่องความยินยอมนี้มีความสำคัญมากต่อการก่อตั้งรัฐ ดังจะเห็นได้จากการที่ลอร์ดเห็นวาทันกำเนิดที่แท้จริงของรัฐคือความยินยอมของประชาชน

สำหรับอำนาจทางการเมืองขององค์คณะทางการเมืองนั้นจะขยายออกไปเท่าที่จำเป็นต่อจุดมุ่งหมายของสังคมนั้นคือ การสร้างหลักประกันให้กับความอยู่ดีมีสุขของบุคคลและการพิทักษ์รักษาทรัพย์สิน อำนาจดังกล่าวนี้ไม่ใช่อำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาด

หลังจากที่อาจารย์พงศ์เพ็ญได้กล่าวถึงสภาวะธรรมชาติว่ามีรากฐานมาจากเสรีภาพ(การให้ความยินยอม)แล้ว อาจารย์ได้กล่าวต่อไปอีกว่าลอร์ดได้คิดค้นสถาบันที่จะธำรงรักษาเสรีภาพนี้ อีกด้วย

สถาบันที่สำคัญที่สุดที่จะปกป้องคุ้มครองเสรีภาพก็คือ การแยกอำนาจ ตามความคิดของลอร์ด อำนาจได้แบ่งแยกออกเป็นอำนาจนิติบัญญัติ บริหาร และสมพันธ์ สำหรับอำนาจสุดท้ายนั้น อาจจะไปรวมอยู่กับอำนาจบริหารก็ได้ ดังนั้นองค์กรในกา ใช้อำนาจอย่างน้อยที่สุดก็ลดลงมาเหลือเพียงสององค์กรคือ องค์กรนิติบัญญัติและองค์กรบริหาร

ระหว่างอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารนั้น อำนาจบริหารนั้นอยู่ใต้อำนาจนิติบัญญัติ อย่างไรก็ตาม อำนาจบริหารนี้ก็ไม่ใช่ว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารจะต้องคอยรับฟังคำสั่งของฝ่ายนิติบัญญัติแต่เพียงอย่างเดียว ฝ่ายบริหารนั้นก็ยังมีอำนาจที่จะใช้ดุลยพินิจในการรักษาผลประโยชน์ของสังคม ทั้งนี้เพราะผู้ออกกฎหมายไม่อาจคาดคะเนหรือจัดแจงอะไรทุกอย่างได้ล่วงหน้าไว้ทั้งหมด นอกจากนั้น การปฏิบัติตามกฎหมายอาจแคบและเคร่งครัดก็อาจสร้างความเสียหายได้

การที่อำนาจนิติบัญญัติเป็นอำนาจสูงสุดนั้นไม่ได้หมายความว่าอำนาจนั้นปราศจากขอบเขต สิทธิธรรมชาติตามทฤษฎีของลอร์ดนั้นไม่ได้สูญสิ้นไปภายหลังจากการก่อตั้งสังคม สิทธิเหล่านี้ยังคงอยู่และมีอยู่เพื่อจำกัดอำนาจของสังคมและเป็นรากฐานให้กับเสรีภาพ

ลอร์ดเน้นในประเด็นดังกล่าวมาก กล่าวคือ มนุษย์ออกจากสภาวะธรรมชาติก็เพื่อหลักประกันที่ดีกว่าในการพิทักษ์รักษาชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สินของเขา. ดังนั้น อำนาจของสังคมไม่อาจเป็นอำนาจพลະการเหนือชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนได้ สำหรับอำนาจนิติบัญญัตินั้นหมายถึงอำนาจที่ตกทอดมาจากอำนาจดั้งเดิมของสมาชิกแต่ละคนของสังคมซึ่งอำนาจดั้งเดิมนี้ก็

ไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจที่มนุษย์มีเหนือตนเองและผู้อื่น ดังนั้น เมื่อมีการจัดตั้งสังคม จึงไม่มีผู้ใดสามารถให้ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจที่ตัวเองไม่เคยมีมาก่อนเลย อำนาจนิติบัญญัติมีไว้เพื่อธำรงรักษามิใช่ทำลายล้างหรือทำให้ประชาชนตกเป็นทาส พันธะแห่งกฎธรรมชาติมิได้มลายหายไป ในสังคม แต่กลับทรงพลังยิ่งขึ้นในหลายต่อหลายกรณี

เหตุผลเดียวกันนี้ก็ใช้ได้รับฝ่ายบริหาร กล่าวคือ ประชาชนได้ให้ความยินยอมเข้าร่วมกันเป็นสังคม ได้มอบความไว้วางใจให้ฝ่ายนิติบัญญัติเช่นเดียวกับฝ่ายบริหารเป็นผู้ดำเนินการเพื่อสาธารณประโยชน์ หากผู้ปกครองไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารใช้อำนาจตรงข้ามกับวัตถุประสงค์นี้ประชาชนจะถอนอำนาจของเขากลับคืนมาและมอบหมายให้ผู้ที่เขาเห็นสมควรต่อไป โดยส่วนลึกแล้ว ประชาชนนั้นยังคงสงวนอำนาจสูงสุดไว้เสมอ

แต่ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารใครจะเป็นผู้ตัดสินว่าฝ่ายหลังใช้อำนาจอย่างถูกต้องหรือไม่ ดีหรือเลว และระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับประชาชนใครจะตัดสินว่าฝ่ายแรกมิได้ใช้อำนาจที่ประชาชน และ ใครจะเป็นผู้มีอำนาจตัดสินชี้ขาดว่าผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารนั้นปฏิบัติหน้าที่เพื่อสาธารณะประโยชน์หรือไม่ ล็อคให้คำตอบว่า ประชาชนนั่นเองที่จะเป็นผู้ตัดสิน แนวคิดที่ว่าประชาชนมีอำนาจสูงสุดนี้เป็นรากฐานให้กับแนวคิดเรื่องสิทธิในการลุกฮือขึ้นต่อต้านอำนาจรัฐ สิทธิดังกล่าวนี้จะต้องไม่ใช่ไปเพื่อสนองความปรารถนาชั่วคราวของประชาชน แต่ต้องเป็นไปเพื่อปกป้องระบบที่มีอยู่หรือเพื่อจัดตั้งขึ้นมาใหม่

สำหรับอาจารย์เสนาะ เจามริกนั้น ก็ได้แปลหนังสือชื่อ ความคิดทางการเมืองจากแปลได้จนถึงปัจจุบัน ของ ฮาร์มอน หนังสือเล่มนี้ตีพิมพ์ขึ้นในปี และเป็นหนังสือเรื่องแนวความคิดทางการเมืองที่สำคัญในช่วงก่อน 14 ตุลาคม 2516 สำหรับล็อคนั้นอยู่ในหนังสือหน้า 339-369.

เนื้อหาเกี่ยวกับล็อคนั้น แบ่งออกเป็นสองส่วนหลัก ๆ คือ ส่วนแรกเป็นชีวประวัติของล็อค และส่วนที่สองกล่าวถึงเนื้อหาในหนังสือเล่มสอง ส่วนที่สามเกี่ยวกับจุดหมายว่าด้วยชนดิธรรมซึ่งเป็นงานชิ้นหนึ่งของล็อค และส่วนสุดท้ายคือบทสรุป

เนื่องจากหากจะกล่าวถึงเนื้อหาของแนวคิดล็อคอีกครั้งก็จะเป็นการซ้ำซ้อนกับที่ได้กล่าวไปแล้ว ในที่นี้ผู้ศึกษาจะขอกล่าวเพียงแค่เรื่องสิทธิปฏิวัติ เพราะในหนังสือเล่มนี้กล่าวถึงเรื่องดังกล่าวไว้ละเอียดกว่า ดังมีเนื้อหาดังนี้

สิทธิของการปฏิวัติรวมอยู่ในความหมายของการจัดระเบียบทางการเมืองภายใต้ความสัมพันธแบบไว้วางใจหรือที่จะกล่าวต่อไปว่าการจัดระเบียบพรรค หากว่าผู้ใช้อำนาจทางการเมืองละเลยจุดประสงค์ของพรรคโดยการใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายมาเพื่อจุดประสงค์ส่วนตัวแล้ว ประชาชนย่อมมีสิทธิถอดถอนรัฐบาลได้ อย่างไรก็ตาม ประชาชนไม่มีสิทธิแข็งข้อต่อรัฐบาลที่ไม่ได้ละเมิดพรรคของประชาชน ปัญหาคือ ใครจะเป็นผู้กำหนดว่าพรรคได้ถูกละเมิดหรือไม่ คำตอบคือ ประชาชน ควรสังเกตด้วยว่า รัฐบาลที่ละเมิดพรรคต่างหากที่เป็นฝ่ายปฏิวัติ เพราะเป็นการทำให้ตนเองอยู่ในสภาวะสงครามกับประชาชน ลีคบอกไว้ในอดีต บุคคลตั้งตนเป็นฝักเป็นฝ่ายและก่อเรื่องวุ่นวาย แต่ประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นว่า การจลาจลส่วนมากมีสาเหตุมาจากการละเมิดหรือการฝ่าฝืนพรรค มนุษย์มักจะหึงเก่าและยอมรับการทุจริตผิดอำนาจหน้าที่ได้เป็นอันมากก่อนจะยอมทนกับความแค้นโกรธระส่ำระสายของการปฏิวัติ ประชาชนควรจะรอบคอบในการใช้สิทธิของตนเอง แม้เมื่อรัฐบาลหนึ่งจะตั้งขึ้นมากด้วยกำลังก็ตาม แต่ความพยายามที่จะโค่นรัฐบาลนั้นก็ควรรอดูให้ชัดเจนเสียก่อนว่ารัฐบาลปฏิบัติหน้าที่ดีหรือไม่อย่างไร อย่างไรก็ตาม ประเด็นสำคัญคือ การใช้กำลังไม่ได้เป็นเหตุผลที่เพียงพอในตัวของมันเอง ประเด็นสำคัญคือ องค์การทางสังคมที่ร้ออยู่อาจลงมือทำการแต่งตั้งตัวแทนใหม่อันเป็นวัตถุประสงค์หลักในการต่อต้าน

สำหรับอาจารย์กมล สมวิเชียรนั้น แม้ว่าจะไม่ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับลีค แต่จากหนังสือที่อาจารย์กมลได้เขียนไว้ นั่นชื่อ ประชาธิปไตยในสังคมไทย ก็มีแนวคิดของลีคปรากฏให้เห็น แนวคิดที่ปรากฏอย่างชัดเจน ก็คือ แนวคิดปฏิวัติดังที่เขาได้เขียนไว้ในหน้า 116 ว่า

“สิทธิในการปฏิวัติของประชาชน ค่านิยมนี้มีรากฐานมาจากปัจเจกชนนิยม และความเชื่อว่ารัฐมีไว้เพื่อเป็นเครื่องมือของสังคมกล่าวคือ หากบุคคลในสังคมมีความรู้สึกว่ารรัฐไม่ใช่เครื่องมือ แต่กลายมาเป็นจุดประสงค์หรือ นาย ประชาชนแล้วไซ้ไรเอกชนก็กลายเป็นเครื่องมือของรัฐ แทนที่จะตรงข้ามกัน และเอกชนในภาวะดังกล่าวยอมจะสูญเสียเสรีภาพอันเป็นสิ่งหวงแหน เอกชนย่อมมีสิทธิที่จะเปลี่ยนแปลงสภาวะดังกล่าวได้ด้วยการร่วมมือกันลุกขึ้นต่อต้านอำนาจดังกล่าว เพื่อให้รัฐและรัฐบาลได้กลับมาเป็นสมบัติของประชาชนอีก สิทธิในการปฏิวัตินี้ จอห์น ลีคได้เขียนไว้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นในระบบประชาธิปไตย แต่การปฏิวัตินี้จะเป็นการกระทำของประชาชน ไม่ใช่การขวยอำนาจของบุคคลกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด และความเชื่อของลีค นี้ก็ได้มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดของผู้สร้างชาติอเมริกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทอมัส เจฟเฟอร์สัน และในการต่อสู้กับอังกฤษเพื่อความเป็นเอกราชของอเมริกา คนอเมริกันก็ใช้ความสำคัญของสิทธิดังกล่าวเป็นสิ่งอ้างอิง”

สำหรับอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ได้มีผลงานแปลชื่อ “บทสนทนาทางการเมืองเรื่องความ
มีใจกว้าง ระหว่างจอห์น ล็อก และลอร์ด ชาฟสเบอรี” หน้า 25-50 ในบทความดังกล่าวนี้ได้กล่าวถึง
แนวคิดที่มีปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มที่สองว่าด้วยการเมืองการปกครองหลายตอนด้วยกันดังเช่น

ชาฟสเบอรี : ครูว่า พระราชาไม่ควรยอมผ่อนปรนให้ราษฎรผู้ทำผิดกฎหมายเช่นกัน ไม่มีอะไรขัด
แย้งกันมิใช่หรือ เพราะกฎหมายต้องอยู่เหนือทั้งผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำผิด

อีกฝ่ายหนึ่งต้องเล่นงาน ประชากรราษฎรมีสิทธิขัดขึ้น เท่ากับที่พระราชามีสิทธิลงโทษ

ชาฟสเบอรี : ข้าพเจ้าเกรงไปว่าสิทธิในการต่อต้าน ออกจะเป็นอันตรายสำหรับมนุษย์

จอห์น ล็อก : แน่ชอน แต่เจ้าคุณต้องตราไว้ด้วยว่ามนุษย์ไม่ใช่ทารก

ชาฟสเบอรี : ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะท่านเชื่อว่ามนุษย์นั้น โดยส่วนใหญ่แล้ว เป็นผู้มิเหตุผลและมีนิสัย
ดี จึงเต็มใจที่จะไว้วางใจมนุษย์ โดยมอบให้มนุษย์มีเสรีภาพ

จอห์น ล็อก : ใช่แล้ว

ชาฟสเบอรี : กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือท่านคิดว่ามนุษย์นั้นดีโดยธรรมชาติ

จอห์น ล็อก : ถ้าท่านชอบที่จะพูดเช่นนั้น ก็ได้

ชาฟสเบอรี : คำสั่งสอนทางศาสนาคริสต์ที่กล่าวถึงความเลวของมนุษย์แต่ดั้งเดิมนั้น ถ้าเราคิดถึง
เรื่องนี้ และคิดถึงความชั่วแทนที่จะไปคิดถึงความดีมนุษย์ จักไม่มาลดความยึดมั่นของเราที่มีต่อ

เสรีภาพของมนุษย์ละหรือ จักไม่ชวนให้เราหันมาคิดถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระเบียบวินัยและรัฐ

บาลเผด็จการดอกหรือ

จอห์น ล็อก : ความชั่วร้ายของมนุษย์แต่ดั้งเดิมเป็นข้อโต้เถียงอันหนึ่ง ที่จะให้มีรัฐบาลเผด็จการได้

ถ้าหากผู้ปกครองประเทศมิได้รับบาปดั้งเดิมนั้นติดมาแต่บิดามารดาเดิม ข้าพเจ้าก็จะต้องถามถึง

ความรู้ทางคริสต์ศาสนาของท่าน

ชาฟสเบอรี : ข้าพเจ้าเพียงเสนออย่างธรรมดาๆว่าเราไม่สามารถสร้างการปกครองของเราขึ้นมาได้

โดยการสันนิษฐานว่ามนุษย์นั้นดีตามธรรมชาติ แต่ตรงกันข้าม คริสต์ศาสนาได้สอนให้เรายอมรับ

ว่า มนุษย์นั้นมีความชั่วตามธรรมชาติ ถ้าไม่มีความชั่วร้ายในตัวมนุษย์ ข้าพเจ้าก็คิดว่าไม่มีความ

จำเป็นที่จะต้องมียุติธรรมเช่นรัฐบาลเลย เราพูดได้ใหม่ว่า รัฐบาลเป็นวิถีทางกำจัดอันตรายที่ความ

ชั่วของมนุษย์อาจก่อขึ้นมาได้

จอห์น ล็อก : เราพูดเช่นนั้นได้ ข้าพเจ้าเชื่อว่าข้าพเจ้าได้พูดไปแล้วในหนังสือ Second Treatise

on Government แต่ก็มีได้หมายความว่า ยิ่งรัฐบาลเข้มแข็งเท่าไร อันตรายที่จะเกิดจากความชั่ว

ของมนุษย์ก็จะลดน้อยลงเท่านั้น ยาควินินช่วยผ่อนอันตรายที่ไร้ใช้จับสั่นก่อให้เกิดแก่ร่างกายก็จริง

อยู่ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่ายิ่งได้รับประทานควินินมากเท่าไร อันตรายจากไข้ก็จะลดลงเท่านั้น

เหตุผลชี้ให้เห็นว่า ประโยชน์จะเกิดมี ถ้ารับประทานยาควินินมากแค่นั้น และก็จะหยุดรับประทาน

เพียงแค่นั้น เหตุผลที่แนะนำอีกว่า การใช้อำนาจการปกครองควรมีได้มากแค่ไหน และก็ควรจะพอเพียงแค่นั้น

จะเห็นได้ว่าความสอดคล้องในแนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 นั้น กับแนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพของลือคไม่ได้เกิดขึ้นท่ามกลางสุญญากาศ แต่มีเหตุที่มา กล่าวคือ แนวคิดของลือคนี้ได้รับการอธิบายจะกล่าวถึงโดยอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ประเด็นการเรียนรู้นี้ในมหาวิทยาลัยเป็นประเด็นที่นำศึกษาต่อไป

ข้อนำสังเกตประการหนึ่งคือ สาเหตุในการเคลื่อนไหวของกลุ่มนิสิตนักศึกษาในเหตุการณ์ตุลาคม 2516 ประการหนึ่งคือ บริบทของต่างประเทศซึ่งมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการประท้วงคัดค้านรัฐบาลและสัมพันธ์กับสาเหตุของการตื่นตัวทางการเมืองในกลุ่มประชาชนอันเป็นสาเหตุภายในประเทศ ในประเด็นเรื่องบริบทของต่างประเทศนี้ ลิขิต อธิเวศินได้เสนอแนะไว้ในรายงานการสัมมนา เรื่องการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ ขบวนการเสรีไทย 20-21 ก.ค. 37 ณ จ.ขอนแก่น ระวีวรรณ ภาคพรต เป็นบรรณาการ

“เหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 นั้นเกี่ยวกับคดีของวอเตอร์เกตด้วยอันหนึ่งในส่วนของความรู้ลึกซึ้งขณะนั้น วอเตอร์เกตในเรื่องที่เกิดฮือฮาเกี่ยวกับประธานาธิบดีนิกสัน เหตุการณ์ใหญ่มั่นไปจริงคืกับวอเตอร์เกต ความรู้ลึกบางคนตื่นตัวกันมากกว่า ขนาดอเมริกาผู้นำยังถูกวิพากษ์วิจารณ์และออกจากตำแหน่งด้วย บริบทของต่างประเทศ และในแง่บริบทของต่างประเทศและในแง่เศรษฐกิจของบริบทต่างประเทศนั้นก็คือ การพัฒนาเศรษฐกิจและในขอบเขตที่แคบคือสังคมโดยตรงกับ U.N. Development decade หรือทศวรรษแห่งการพัฒนาขององค์สหประชาชาติ เริ่มตั้งแต่สมัยจอมพลสฤษดิ์ วางแผน 6 มั่นมีผลโดยตรงกับการทำให้เกิดการแปรเปลี่ยนทางสังคมและนำไปสู่การเปลี่ยนทางความคิดด้วย...บริบทสำคัญในทางสังคมไทยเองนั้นมีการแปรเปลี่ยนอย่างมหาดศาล โดยการแปรเปลี่ยนจากสภาพเศรษฐกิจเกษตรไปสู่กิ่งเกษตรกิ่งอุตสาหกรรมเนื่องจากการพัฒนาของจอมพลสฤษดิ์ ถนอม และประกาศตอนนั้น ชนชั้นกลางรุ่นใหม่เกิดขึ้น นายธนาคาร บริษัทการเงิน นักธุรกิจส่งเข้าส่งออก รวมทั้งผู้ลงทุนอุตสาหกรรมเป็นชนชั้นกลางที่เกิดขึ้น ชนชั้นกลางพวกนี้ตื่นตัวทางการเมืองมีเสรีธรรมของความเป็นไทยอย่างเต็มที่ แต่เจาะเข้าไปในเศรษฐกิจไม่ได้ เพราะมีการผูกขาดในระบบต่างๆ ปฏิเสธไม่ได้มันเป็นระบบอุปถัมภ์”

บริบททางด้านต่างประเทศนั้น นายแพทย์เหวง โตจิราการก็ได้กล่าวไว้ในคลื่นแห่งทศวรรษซึ่งมีบัณฑิต ธรรมตรีรัตน์ เป็นบรรณาธิการผู้รวบรวม คำกล่าวของนายแพทย์เหวง เป็นรวมบทความจากการเสวนาเรื่อง บทบาทและฐานะทางประวัติศาสตร์ของเหตุการณ์ 14 ตุลาคมซึ่งจัดขึ้นที่ห้อง ร.103 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยศาสตร์ ในวันที่ 22 กันยายน 2526 ดังนี้

“นักศึกษาไทยได้รับการขนานนามว่า ว่านอนสอนง่าย หรือ อ่อนหัด ส่วนใหญ่มีแต่กิจกรรมฟุ้งเฟ้อ เดินรำ มีตติง ฟุตบอลประเพณี พวกเผด็จการเองก็ชอบมอมเมานักศึกษา มีปัจจัยหนึ่งที่เข้ามาทำให้ความไม่พอใจระอุขึ้นมาก็คือ ปัจจัยทางสากล ซึ่งขณะนั้น อเมริกา กำลังทำสงครามอินโดจีน ระยะต้นๆ ยังไม่ชัดว่าใครเป็นฝ่ายถูกต้อง แต่ต่อๆมาเริ่มชัดเจนว่า อเมริกาไม่ทำตามสัญญาที่ให้ไว้กับ เวียดนาม ลาว เขมร อเมริกา ไม่ยอมให้มีการเลือกตั้งโดยเสรี เพราะกลัวโฮจิมินห์ จะเป็นประธานาธิบดี จนกระทั่งเกิดวิกฤต พระเฝ้าตัวเอง ภาพแพร่ไปทั่วโลก ลุกขึ้นมาประท้วงอเมริกา

เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลสะท้อนต่อ นศ.ไทยด้วย เพราะนักศึกษาและผู้รักความเป็นธรรมทั่วโลกเป็นเดือนเป็นแค้นและช่วงนั้นจีนมีการปฏิวัติ วัฒนธรรม ของชนชั้นกรรมาชีพ ช่วงนี้ พวกเรดการ์ด(RED GUARD)มีบทบาทมาก แทบจะเรียกได้ว่าพวกนี้เป็นผู้ปกครองประเทศ สภาพดังกล่าวได้ส่งผลต่อนักศึกษาไทย ว่าจะนิ่งเฉยต่อไปไม่ได้ ต้องลุกขึ้นมาต่อต้าน”

ข้อนำสังเกตสำหรับเหตุการณ์ตุลาคม 2516 เองนั้น ผลกระทบจากเหตุการณ์ประการหนึ่งคือ นิสิตนักศึกษาได้มุ่งเรียกร้องสิทธิเสรีภาพความเป็นธรรมให้กับสังคม โดยเน้นไปที่ชนใช้แรงงาน ในประเด็นนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาต่อไป

และอีกประการหนึ่งคือแนวคิดเรื่องมาร์กซิสได้รับการยอมรับจากกลุ่มนิสิตศึกษามากขึ้น และในประเด็นนี้เป็นสิ่งที่น่าทำการศึกษาต่อไป

ข้อนำสังเกตอีกประการหนึ่งคือ จากการสำรวจการศึกษาต่างๆ เกี่ยวกับเหตุการณ์ตุลาคม 2516 และพฤษภาคม 2535 นั้น พบว่ามีแนวทางการศึกษาที่มองว่าในการพัฒนาประชาธิปไตยจะต้องมีเส้นทางเดียวในการบรรลุเป้าหมาย เส้นทางนั้นเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แนวคิดเช่นนี้ทำให้ผู้ที่เสนอครอบงำความคิดของผู้อ่านไว้ว่าหนทางในการพัฒนาประชาธิปไตยไม่มีทางอื่น ลักษณะของมุมมองเช่นนี้ทำให้การศึกษาวิเคราะห์เป็นไปอย่างจำกัดและคับแคบ การเสนอว่าเส้นทางประชาธิปไตยต้องมีทางเดียว เช่น นายทุนหรือชนชั้นกลางจะเป็นกองหน้าในการนำพาไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย นั้นตกอยู่ภายใต้มุมมองทางความคิดแบบ teleological approach ซึ่งเป็นทัศนคติที่มองว่า สรรพสิ่งมีเป้าหมายในตัวของมันเอง ผู้

มีมุมมองเช่นนั้นและนำมามุมมองดังกล่าวมาศึกษาวิเคราะห์ทางการเมืองก็เรียกได้ว่าตกอยู่ภายใต้กับดักรายความคิดของอริสโตเติล(Aristotle's trap) ข้อเสนอแนะประการนี้ ผู้ศึกษาเองก็ยังมี ความคลุมเคลืออยู่ จึงขอเสนอให้เป็นแง่มุมที่น่าทำการพิจารณาต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้สนใจแนวคิดอริสโตเติลดังกล่าวไว้ นั้น โปรดดู ชัยอนันต์ สมุทวณิช, พิลึกส์กับการเมือง สุธฤณี
ทั่วไปทางการเมือง (กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา, 2537), หน้า 16-19.

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กานต์ โกวิทย์สมบุญ. ความคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อค. กำแพงเพชร : ภาควิชารัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏ, ม.ป.ป..

เกียรติชัย สารเสวต. แบบแผนและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมขบวนการทางสังคมของ บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข : ศึกษาเฉพาะกรณีเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2535. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2536.

กองบรรณาธิการ. ปุ่มเหตุการณ์ กว่าที่จะมาเป็น 14 ตุลา. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง.8 (ตุลาคม-ธันวาคม 2540) : 50-56.

คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาการเมืองการปกครองในยุโรปและอเมริกา. การเมืองการปกครอง ในยุโรปและอเมริกา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2531.

คำวิงวอนของสมาคมคณาบดีแห่งประเทศไทย.มติชนรายวัน (21 พฤษภาคม 2535) : 3

จรรยา สุภาพ. ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช , 2538.

จรรยา สุภาพ.สารานุกรมรัฐศาสตร์.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2535.

จรรยา สุภาพ และคณะ. การเมืองการปกครองยุโรป อังกฤษ ฝรั่งเศส เบนลักซ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช , 2535.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และ อังคารศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์. จาก 14 ถึง 6 ตุลา. โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2541.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช.พิลึกกับการเมือง สู่ทฤษฎีทั่วไปทางการเมือง.กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา, 2537.

จำลอง ศรีเมือง. ร่วมกันสู้. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธีระการพิมพ์ , 2535.

ไชยันต์ ไชยพร. บทแปล ขยายความ และเรียบเรียง Modernity and History I : What is Modernity? ของ Tilo Schabert. เอกสารประกอบการสอนนิสิตปริญญาโท ภาควิชา การปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พฤศจิกายน 2541. (อัดสำเนา)

ตะวันแสนยาก และ คณะ. วิวัฒนาการประวัติศาสตร์ 14 ตุลาคม 2516.สำนักพิมพ์ปิยะสาส์น , ม.ป.ป..

แถลงการณ์ข้อเรียกร้องจาก พ่อ แม่ ญาติมิตร ผู้ถูกจับกุมกรณีเรียกร้องประชาธิปไตย.มติชนรายวัน(21 พฤษภาคม 2535) : 3.

แถลงการณ์ของคณะผู้บริหาร คณาจารย์ และข้าราชการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณ

- ทหารลาดกระบัง.มติชนรายวัน (21 พฤษภาคม 2535) : 3.
- แถลงการณ์ของสภาอาจารย์และองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
มติชนรายวัน(21 พฤษภาคม 2535) : 10.
- แถลงการณ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.มติชนรายวัน(21 พฤษภาคม 2535) : 3.
- แถลงการณ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.มติชนรายวัน(21 พฤษภาคม 2535) : 3.
- แถลงการณ์เรื่องคัดค้านการใช้ความรุนแรง และการบิดเบือนข่าวสาร.มติชนรายวัน(21
พฤษภาคม 2535) : 10.
- แถลงการณ์เรื่องคัดค้านการใช้ความรุนแรง และการบิดเบือนข่าวสาร.มติชนรายวัน(21
พฤษภาคม 2535) : 10.
- ทินพันธ์ นาคะตะ. รัฐศาสตร์ ทฤษฎีแนวความคิด ปัญหาสำคัญ และแนวทางการศึกษาวิเคราะห์
การเมือง. กรุงเทพฯ : โครงการเอกสารและตำรา สมาคมรัฐประศาสนศาสตร์ นิด้า,
2541.
- ทีมงานดอกเบี๋ยรายสัปดาห์(ฉบับพิเศษ).ประชาธิปไตยเลือด. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ดอกเบี๋ย,
2535.
- ธัญญา สังขพันธานนท์, “นักศึกษากับการมีส่วนร่วมทางการเมืองกรณี “พฤษภาทมิฬ” สังคม
ศาสตร์ปริทัศน์ 16(กรกฎาคม 2535) : 88.
- ธิดา สาระยา. ราษฎรในครรลองแห่งความเจริญของสยาม. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ , 2540.
- ธีรยุทธ บุญมี. ส่วนหนึ่งของความทรงจำ 20 ปี 14 ตุลา : แลไปข้างหน้า 20 ปี 14 ตุลา. กรุงเทพฯ
: สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2537.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. การปฏิวัติสยาม พ.ศ.2475. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์
และมนุษยศาสตร์ , 2535.
- นันทนา โชติกะพุกณะ. อังกฤษ :ประวัติศาสตร์การปกครอง. ภาควิชาประวัติศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2519.
- นพนธิ สุริยะ. สิทธิมนุษยชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2537.
- บัณฑิต ธรรมตรีรัตน์. คลื่นแห่งทศวรรษ. บรรณาธิการ.ม.ป.ท. : โรงพิมพ์เอ็ดิสัน เพรส โฟดักส์ ,
2526.
- ประมุข ลักขณา. สิทธิมนุษยชนที่ถูกละเมิดโดยรัฐ : ศึกษากรณีการแถลงข่าวผลการจับกุม
ผู้ต้องหาของข้าราชการตำรวจ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง
คณะรัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ประวิทย์ วิกฤษพัฒน์. ปัญหาเรื่องความชอบธรรมกับการต่อแย้ง : การศึกษาเชิงวิจารณ์.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

- มหาวิทยาลัย, 2526.
- ประเวศ วะสี. บทเรียนจาก 18 พฤษภาคมทวิโยคกับการฟื้นฟูบูรณะชาติบ้านเมือง. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด , 2535.
- ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ . ลำดับเหตุการณ์จากเลือกตั้ง 22 มีนาคม 2535 ถึง “พฤษภาทมิฬ” 2535. บันทึกเหยี่ยวข่าว. กรุงเทพมหานคร : สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย, 2535.
- ปิยพร กลั่นทกพันธ์ุ. ความสัมพันธ์กับนายทุนนักธุรกิจกับการพัฒนาประชาธิปไตย. สารนิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- ปรีดา สถาวร. การสอบสวนคดีอาญา : ผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ปรีดิ์ทิพย์ เทวกุล. แบบแผนและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมขบวนการทางสังคมของนักธุรกิจ ในกรุงเทพมหานคร : ศึกษากรณีเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 ของนักธุรกิจในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- พยนต์ อัสวพิชยนต์. มูลเหตุของเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- พิทยา ว่องสกุล. บทเรียน 25 ปี 14 ตุลา ประชาภิวัฒน์ : บทเรียน 25 ปี 14 ตุลา. บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง , 2541.
- พงศ์เพ็ญ ศกุนตาภัย. ทฤษฎีการเมืองยุคใหม่. กรุงเทพฯ : สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2536.
- พฤทธิสถาน ชุมพล. ย้อนระลึกถึงคนรุ่นใหม่ กำเนิดขบวนการนักศึกษา 14 ตุลา 16 ในบริบทการเมืองไทย วารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์
- มาลี ศรีเพชรภูมิ. ปรัชญาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7 . เพชรบุรี : ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏ, 2539.
- ยุทธนา วรณปิติกุล และ สุพิธา เริงจิต. สำนักพลเมือง. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพัฒนาการเรียนรู้และสังคม , 2542.
- รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข. สิทธิและเสรีภาพของชาชาวไทยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542.
- ลิขิต ธีรเวคิน. วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลิขิต ธีรเวคิน. เหรียญคนละด้าน. มติชนรายวัน (26 พฤษภาคม 2535) : 9.

วันฉัตร สุวรรณกิตติ. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเรื่องชนชั้นของเพลโตและในพระไตรปิฎก.

วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2538.

วิชาการ กรม. ประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว , 2542.

วิทยากร เชียงกุล.เราจะยิ้มกับตะวัน.วารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ 4(ฉบับที่1 , 2509) : 68-75.

วิทวัส สุคันทรส. การนำระบบศาลปกครองมาใช้ควบคุมฝ่ายบริหาร : กรณีศึกษาการจัดตั้งระบบ
ศาลปกครองในประเทศไทย. เอกสารวิจัยตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2534.

วิโรจน์ ณ ระนอง. นักศึกษากับการสร้างสรรค์สังคมไทย : บทบาทสังคมไทยที่พึงปรารถนา.วาร
สารธรรมศาสตร์ 12(ธันวาคม 2526) :138-153.

วรวจน์ วิศรุตพิชญ์. สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2538.

ศิริ ผาสุก. ผ่าประชาธิปไตยเลือด. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ดวงเดียว , 2535.

ศิริรัตน์ นีละคุปต์. การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์เรื่องประชาธิปไตยในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์
ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2507.

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย. ขบวนการประชาชน ตุลาคม 2516. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร
การพิมพ์ , 2514.

สันติกร วรวรรณ. นัยทางการเมืองในวรรณกรรมเรื่อง ศรีธนญชัย. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2542.

สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 4 . เอกสารการสอนชุดวิชา 81310
ปรัชญาการเมือง. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2532.

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. เดินดินเปล่า ยุทธศาสตร์ของขบวนการนักศึกษา.วารสารสังคมศาสตร์
ปริทัศน์. 12(กันยายน 2517) : 23-31.

แสงชัย. เล่าเรื่องยุวชนสยาม นักเรียนกลุ่มแรกที่ขบถต่อระบบการศึกษา.สังคมศาสตร์ปริทัศน์.
11(กันยายน 2519) : 33-45.

สุคุณ พรหมายน. ความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมือง : ในเดือนพฤษภาคม 2535.
วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2536.

- สุเชาว์วัน พลอยชุม. ปรัชญาเบื้องต้น เล่ม 2 ประวัติปรัชญาตะวันตกสังเขป. กรุงเทพฯ : โครงการตำรา ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ม.ป.พ.
- สุวิมล รุ่งเจริญ และ ธิติมา พิทักษ์ไพรวิน. เอกสารประกอบการสอนวิชา 110182 อารยธรรมตะวันตก. ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2535.
(อัดสำเนา)
- สุชาติ สวัสดิ์ศรี. บทนำ : คำประกาศของความรู้สึกใหม่. สังคมศาสตร์ปริทัศน์ 8(กันยายน-พฤศจิกายน 2513) 3-5
- สมบัติ จันทรวงศ์. ภาษาทางการเมือง พัฒนาการของแนวอธิบายการเมืองและศัพท์การเมืองในงานเขียนประเภทสารคดีทางการเมืองไทย พ.ศ.2475 – 2525. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533
- สมบัติ จันทรวงศ์. ปรัชญาการเมืองสมัยใหม่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- สมฤดี วิศทเวทย์. ปรัชญาของจอห์น ล็อค. กรุงเทพฯ : ภาควิชา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2526. (อัดสำเนา)
- สมฤดี วิศทเวทย์. ปรัชญาของจอห์น ล็อค. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายประกาย , 2536.
- เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. พัฒนาการของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาและฝึกอบรมนักข่าว หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ , 2538.
- องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ พรรคแสงธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. อนาคตขบวนการประชาธิปไตย. ม.ป.ท. : ภาพพิมพ์ , 2524.

ภาษาอังกฤษ

- Aphornsuvan, Thanet. "Slavery and modernity : Freedom in the making of modern Siam. In Kelly and Anthony Reid.(eds.), Asian freedom : The idea of freedom in East and Southeast Asia, Cambridge : Cambridge University Press, 1998.
- Ashcraft, Richard. Locke two treatise of government. 2nd ed. London : Unwin Hyman, 1989.
- Berlin, Isaiah. Two concepts of liberty. In Quinton, Anthony.(eds). Political philosophy, Oxford : Oxford University Press, 1982.
- Carpenter, William S. eds. John Locke, Two treatises of government : A critical edition and apparatus criticus. USA. : J.M. Dent & Sons Ltd., 1975.

- Chambers, Mortimer et al. The Western Experience. USA : McGraw-Hill, 1995.
- Chappell, Vere., eds. The Cambridge Companion to Locke. Cambridge : Cambridge University Press, 1994.
- Chernow, Barbara A and Vallasi, George A. Scholasticism, Whig. The Columbia Encyclopedia. 5th ed.. USA : The Columbia University Press, 1975.
- Deluce, Steven M. Deluce. Political Thinking, Political Theory and Civil Society. USA : Allyn & Bacon, 1997.
- Dunn, John. The Political Thought of John Locke. Cambridge : Cambridge University Press, 1975.
- Friedrich, Carl J. Constitutional Government and Democracy. London : Blaisdell Publishing Company, 1968.
- Gough, G.W. John Locke Political Philosophy. 2nd ed. London : Oxford University Press, 1974.
- Gould, Julius and Kolb, William L. eds. Justice. A Dictionary of the Social Sciences. New York: The Free Press of Glencoe, 1904.
- Grant, Ruth W. John Locke 's liberalism. Chicago : The University of Chicago.
- Harris, Ian. The Mind of John Locke. Cambridge : Cambridge University Press, 1998.
- Hakim, Albert B. Historical Introduction to Philosophy. Historical Introduction to Philosophy. New York : Macmillan Publishing, 1987.
- Horwitz, Robert H. The moral foundations of the American Republic., 1986.
- Laslett, Peter. Two Treatises of Government. 2nd ed. London : Cambridge University Press, 1970.
- Marnell, William H. Man-made morals : Four philosophies that shaped America. USA. : Doubleday & Company, Inc., 1966.
- Milton, W. John. eds. John Locke : Problems and Perspectives. Cambridge : Cambridge University Press, 1969.
- Parker, Francis H. The story of Western philosophy. USA. : Indiana University Press, 1967.
- Parry, Graham. The seventeenth century. The intellectual and cultural context of English Literature 1603-1700. London : Longman, 1989.
- Pearson, Thomas P. The second treatise of government. New York : The Liberal Art Press, 1952.
- Plamenatz, John. Man and society. Vols.2. New York : McGraw-Hill, 1963.
- Prosch, Harry. The genesis of twentieth century philosophy. USA. : Doubleday &

- Company Inc., 1964.
- Macallum, Gerald C., Jr. Negative and Positive Freedom in Philosophy, Politics and Society. Fourth Series Peter Laslett, W.G. Runcuman and Quentin Skinner ZBristol : Western Printing Services 1972 p.174-193.
- Morell, David and Ssamudavanija, Chai- anan. Political conflict in Thailand. Cambridge : Oelgeschlager, Gunn & Hain, 1981.
- Nelson, Brian R. Western political thought. 2nd ed. USA. : Prentice-Hall, Inc. 1982.
- Randall, Herman John, JR. The Career of Philosophy. Vol.1. USA. : Columbia University Press, 1962.
- Stumpf, Samuel Enoch. Socrates to Sartre. USA. : McGraw-Hill, Inc. , 1966.
- Stewart, David and H. Gene Blocker. Fundamentals of Philosophy. USA. : Macmillan Publishing, 1982.
- Tiller, Kate. English Local History. Gloucestershire : Alan Sutton, 1981.
- Tully, James. An Approach to Political Philosophy : Locke in Contexts. Cambridge : Cambridge University Press, 1993.
- Tully, James. A Discourse on Property : John Locke and his adversaries. Bristol : Westerning Printing Services Ltd.
- Upshur, Jin-Hwa L. et al. World History. 2nd ed. USA. : West Publishing Company, 1991.
- Wood, Neal. John Locke and Agrarian Capitalism. London : University of California Press, 1984.
- Wood, Neal. The politics of Locke's philosophy : A social study of an eaasy concerning human understanding. USA: University of California Press, 1983.
- Wolterstorff, Nicholas. John Locke and the ethics of belief. Cambridge : Cambridge University Press, 1996.
- Yolton, John w., John Locke : Problems and Perspectives. Cambridge : Cambridge University Press, 1969.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

ตัวบทในช่วงเหตุการณ์ตุลาคม 2516

แถลงการณ์ เรื่องประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 299

เพื่อนนิสิตนักศึกษาผู้รักชาติ

เราหวังว่าเพื่อนนิสิตนักศึกษา คงได้ทราบข่าวความเคลื่อนไหวของเพื่อนนักศึกษาธรรมศาสตร์ในการคัดค้านประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 299 แล้วเมื่อเร็วๆ นี้ เพื่อนนิสิตนักศึกษาคงตระหนักแล้วว่า ประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ มีหลักใหญ่ที่ไม่ชอบด้วยเหตุผล ทั้งแนวทางปฏิบัติ และแนวความคิดของการปกครอง เพื่อความอยู่รอดและความร่มเย็นเป็นสุขของประชาชนทั้งมวล ประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้มีหลักใหญ่ที่เปลี่ยนแปลงไปจาก พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตุลาการ พ.ศ. 2497 เดิมซึ่งมีอยู่แล้วยังมากมาย

เราย่อมตระหนักดีว่า การปกครองในระบบประชาธิปไตยนั้น อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการนั้น มีความเป็นอิสระต่อกัน อำนาจหนึ่งอำนาจใดจะอยู่เหนืออำนาจหนึ่งไม่ได้ เมื่อพิจารณาจากเหตุผลในประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้แล้ว เราเห็นว่าได้ตระหนักถึงมูลฐานอันนี้เช่นกัน แต่หลักการใหญ่บางประการในกฎหมายฉบับนี้ได้สนองตอบเจตนารมณ์ที่ดีนั้นแต่อย่างใดเลย เมื่อพิจารณาถึงจารีตประเพณีของการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย(อำนาจตุลาการเป็นอำนาจที่ถูกก้ำก่ายนานับการอยู่แล้ว เช่น การมีกระทรวงยุติธรรมควบคุมศาลสถิตยุติธรรม เป็นต้น)

อำนาจตุลาการเป็นอำนาจอิสระไม่เคยไปก้ำก่ายฝ่ายบริหารแต่อย่างใด ศาลยุติธรรมมีหน้าที่เพียงพิพากษาบรรดคดีให้เป็นไปตามบทบัญญัติเท่านั้น เพราะฉะนั้นการที่คณะปฏิวัติอันมีจอมพลถนอม กิตติขจร ในฐานะหัวหน้าคณะปฏิวัติได้ประกาศฉบับที่ 299 ดังรายละเอียดที่ขัดแย้งแล้วนั้น จึงเป็นการมิชอบตามแนวทางของการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อยังให้เกิดความยุติธรรมขึ้น

คณะปฏิวัติเองเมื่อแรกของการปฏิวัติก็ได้แสดงเจตนารมณ์อันบริสุทธิ์ว่า ไม่เคยคิดก้ำก่ายอำนาจตุลาการ แต่หลักใหญ่ในประกาศฉบับที่ 299 นี้กลับให้อำนาจ ร.ม.ต. กระทรวงยุติธรรมอย่างกว้างขวางในราชการตุลาการ ขณะที่ ร.ม.ต. นั้นเป็นข้าราชการการเมืองและเป็นฝ่ายบริหาร ปกติในงานของศาลยุติธรรมนั้นแบ่งหน้าที่ออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายตุลาการและฝ่ายธุรการ ฝ่ายตุลาการมีประธานศาลฎีกาเป็นประมุข และมี ก.ต. หรือคณะกรรมการตุลาการ

เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการพิจารณาความดีความชอบผู้พิพากษา สำหรับฝ่ายตุลาการนั้นมีรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าบังคับบัญชางานตุลาการของศาล เช่น จำศาล เสมียนศาล เป็นต้น ร.ม.ต.ไม่มีสิทธิหรืออำนาจเหนือผู้พิพากษาหรือศาลแต่อย่างใด ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาความดีความชอบ หรือการโยกย้ายตำแหน่งหน้าที่ราชการ จะเห็นได้ว่าในประกาศฉบับที่ 299 นี้ ร.ม.ต.ยุติธรรมมีอำนาจเหนือศาล หากเป็นเช่นนี้แล้วความยุติธรรมจะเกิดขึ้นได้อย่างไร

เพื่อนนักศึกษาที่รัก พวกเราพลังเดียวเท่านั้นที่จะต่อต้านความอยุติธรรมเช่นนี้ได้ ข้าราชการตุลาการเองตกอยู่ในฐานะที่น่าเห็นใจ ไม่สามารถวิจารณ์หรือมีปฏิกิริยาต่อประกาศฉบับนี้ได้ เนื่องจากเป็นข้าราชการประจำ สมาคมวิชาชีพก็น่าสงสาร เพราะนับตั้งแต่กฎหมายฉบับนี้เริ่มใช้บังคับมา ยังไม่เห็นมีที่ทำแต่อย่างใด หากปล่อยให้กระบวนการยุติธรรมจะคลอนแคลนแล้ว ประชาชนย่อมหาความยุติธรรมในศาลไม่ได้ พี่น้องร่วมชาติกำลังคอยความหวังจากเรา-พลังนิสิตนักศึกษา เสียงของนิสิตนักศึกษาจะเป็นพลังในการสร้างประชาชาติค้ำคูณ ต่อต้านการแทรกแซงความเป็นอิสระทางศาล

โปรดเตรียมพร้อมที่จะร่วมในเจตนารมณ์อันดีของเราเถิด-ท่าน

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยอันประกอบด้วยสโมสร และองค์การนิสิตนักศึกษาทุกสถาบัน และวิทยาลัยวิชาการศึกษา 8 แห่ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตื่นเถิดพี่น้องชาวไทย

เมื่อท่านถูกกลั่นแกล้งให้ร้ายป้ายสี ในความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งตัวท่าน ญาติมิตร ต่างก็มีความทุกข์ เกิดความเดือดเนื้อร้อนใจ ไม่เป็นอันกินอันนอน ท่านจะหันหน้าไปพึ่งใคร?

ซ้ำร้ายหากท่านถูกจับ จะเป็นเพราะท่านทำผิดจริงหรือไม่ก็ตามใครจะเป็นผู้ชี้ขาดว่าท่าน ผิดจริง

ท่านจะหาความยุติธรรมจากตำรวจได้เพียงไร? แล้วอะไรเล่าคือที่พึ่งสุดท้ายของท่าน ศาลสถิตยุติธรรม ไซ้ใหม่?

แต่ ... พี่น้องชาวไทยที่รัก ที่พึ่งสุดท้ายของท่านแปรเปลี่ยนด้วยอำนาจทางการเมืองเสีย แล้วจากประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 299

แล้วท่านจะไปพึ่งใคร? จะหาความยุติธรรมได้ที่ไหน ?

ชาวไทยที่รัก เราขอประกาศประท้วงการเปลี่ยนแปลง ที่เราไม่อาจยินยอมได้ในครั้งนี้ ... จนถึงที่สุด

นิสิตนักศึกษาลูกหลานของท่าน ได้ลุกขึ้นแล้วขอให้เราจงจับมือกัน เรียกร้องอำนาจสุดท้ายของเรากลับคืนมาเถิด

ตื่นเถิดเสรีชน

อย่ายอมทนก้มหน้าผืน

หอกดาบกระบอกรบปืน

หรือทนคลื่นกระแสเรา

.....

ขอสู้จนสุดฤทธิ์

แม้ชีวิตจะดับพัน

ศักดิ์ศรีมนุษย์ชน

ไม่ยอมทนเป็นทาสใคร

.....

หากหวังเสรีภาพ

หวังโลกราบรื่นราศรี

สันติภาพจักมี

เพราะการที่เราต่อสู้

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยอันประกอบด้วยสโมสร และองค์การนิสิตนัก
ศึกษาทุกสถาบันและวิทยาลัยวิชาการศึกษา 8 แห่ง

แถลงการณ์ของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

ข้อเท็จจริงก็คือ ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 299 มีสาระสำคัญที่บั่นทอนตัดรอนความเป็นอิสระเสรีในขบวนการยุติธรรม นั่นคือตราชู้แห่งความเที่ยงธรรม จะต้องถูกเหยียบย่ำ และโอนเอนไปตามกระแสอำนาจของผู้ยึดครองประเทศในที่สุด แล้วประชาชนจะร่วมมือเป็นสุขได้อย่างไร อะไรจะเป็นหลักประกันในความเป็นสุจริตชนของเรา...เพื่อนนักศึกษาและประชาชนที่รักทุกท่าน ชะตากรรมของประเทศอยู่ในความรับผิดชอบของเรามีใช่หรือ สัตว์การเมืองภายในประเทศเป็นภัยร้ายแรงต่อเรา ไม่แพ้สัตว์ทางเศรษฐกิจจากต่างประเทศเช่นเดียวกัน...ธงไทยผืนสุดท้ายที่เราพอจะรอดอ้างแก่ชาวโลกได้ ก็ต้องหักสะบัดลงด้วยประกาศฉบับนี้...พวกเขาได้ทำอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารและทะเลหลวงแหลกมาแล้ว ยังจะมาดึงเอาอำนาจตุลาการไปเหยียบย่ำให้มัวหมองอีก...เที่ยงตรงวันนี้(15 ธ.ค.) จงไปพร้อมกันที่หอประชุมใหญ่เพื่อร่วมฟังการอภิปรายถกปัญหา และอาจต้องสาวไส้ให้กากินอีกครั้ง...ยามจนจะเห็นใจมิตร ยามอธรรมประชิดจะเห็นใจเหลืองแดง ถ้าไม่พิสูจนกันคราวนี้ก็จะสิ้นสุดกันที่สำหรับค่าแก้ตัวใดใด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์คณะนิสิตนักศึกษากลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติฯ เรื่องการปฏิบัติของกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติฯ

เนื่องด้วยพวกเรา อันประกอบด้วยนิสิตนักศึกษาจาก

ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติ และทรัพยากรธรรมชาติ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
กลุ่มอนุรักษ์สภาพแวดล้อม	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กลุ่มอนุรักษ์ป่า ชมรมนิเวศวิทยา	มหาวิทยาลัยมหิดล
กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ได้ริเริ่มตั้งกลุ่มและชมรม ซึ่งมีอุดมการณ์ในอันที่จะช่วยกันปกป้องและคุ้มครองธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมอันเป็นทรัพย์สินส่วนรวมของชาติ ซึ่งบรรพบุรุษของเราได้เคยหลังเลือดเพื่อรักษามรดกอันนี้ไว้ให้เป็นสมบัติตลอดมาจนถึงคนรุ่นเราเพื่อให้ได้ใช้ประโยชน์โดยทั่วหน้า ขณะเดียวกันก็เป็นภาวะหน้าที่ที่คนรุ่นเราจะต้องรักษาสมบัติที่รักอันนี้ให้คงอยู่เป็นประโยชน์ต่อไปอีกนานแสนนาน

ดังนั้น พวกเราจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่มขึ้นภายใต้หลักการและเจตนารมณ์อันบริสุทธิ์ใจดังกล่าว และได้พยายามปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ อันเป็นสาธารณประโยชน์ด้วยดีตลอดมาโดยสมาชิกทุกคนยึดค้ำประกันที่ว่า

“เราจะทำงานเพื่อชาติด้วยใจรัก”

วัตถุประสงค์หลักของพวกเราต่างมุ่งหมายที่จะส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ไปสู่สมาชิก ประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย เราช่วยกันปฏิบัติงานให้แก่สาธารณะ ช่วยเหลือสนับสนุนรัฐบาลในการปกป้องคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและฝึกหัดสมาชิกให้รู้จักปรับใช้ต่อส่วนรวมเพื่อเตรียมตัวไว้เป็นพลเมืองที่ดีในวันข้างหน้า การทำงานทุกอย่าง พวกเราได้สละแรงกาย แรงใจ และกำลังทรัพย์ส่วนตัวตลอดจนเวลา ทั้งนี้เพื่อรักษาสถานภาพ เกียรติยศและศักดิ์ศรี ของพวกเราให้ปลอดภัยจากการเป็นทาสน้ำเงิน อิทธิพล และภาวะครอบงำใดๆ ทั้งสิ้น

ปัจจุบัน คณะพวกเราได้พิจารณาเห็นว่าธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยกำลังอยู่ในระยะที่ถูกทำลายล้างในระดับอันตราย สืบเนื่องจากการใช้ทรัพยากรไปในทางที่ผิด และไร้ประสิทธิภาพ คนบางกลุ่มต่างมุ่งหวังที่จะกอบโกยใช้ทรัพยากรอย่างไม่รับผิดชอบ ตัวอย่างเช่น การทำลายล้างป่าและสัตว์ป่า ชับถ้ำสิ่งโสโครกและของเน่าเสียในอากาศ ในน้ำ เป็นต้น พฤติการณ์ดังกล่าว ไม่มีใครสามารถบรรเทาและยับยั้งได้ นับวันจะสร้างความวิบัติ หายนะ ให้แก่ส่วนรวมอย่างยากที่จะแก้ไขคืนมา จากความสำนึกและหวนนึกดังกล่าว เราได้จัดตั้งหน่วยอาสาสมัครเพื่ออนุรักษ์สิ่งดังกล่าว โดยการช่วยเหลือราชการในด้านต่างๆ

เกี่ยวกับการปกครองและคุ้มครองทรัพยากร ด้วยการช่วยแนะนำให้ประชาชนเข้าใจต่อปัญหาดังกล่าวยิ่งขึ้น

ในภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2516 นี้ คณะพวกเราได้จัดตั้งโครงการกลุ่มอาสาสมัครไปทำงาน ตั้งแต่เดือนมีนาคม จนถึงปัจจุบันนี้ คือ ส่งหน่วยอาสาสมัคร ศึกษาน้ำเน่าเสียแม่น้ำแม่กลอง โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 26 เมษายน 2516 และส่งหน่วยอาสาสมัครร่วมทำงานด้านอนุรักษ์ที่อุทยานแห่งชาติเขาสลอบ (น้ำตกเอราวัณ) และบริเวณป่าทุ่งใหญ่(ทุ่งใหญ่นเรศวร) ตั้งแต่วันที่ 24 มีนาคม จนถึงเปิดภาคเรียน โดยการศึกษาศาภาพทางชีววิทยา สสำรวจบริเวณ ปักป้ายแสดงเขตและถ่ายภาพ

สำหรับชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติจาก 4 มหาวิทยาลัย ได้เข้าทำงานในบริเวณทุ่งใหญ่ ตั้งแต่วันที่ 20 เมษายน ศกนี้ ขณะที่พวกเรากำลังปฏิบัติงานอยู่ เราได้ยินเสียงปืน รถยนต์ และเฮลิคอปเตอร์ดังผิดปกติ พวกเราจึงได้ช่วยกันติดตามกลุ่มดังกล่าว ร่วมกับเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ จึงพบว่า มีคณะล่าสัตว์ประมาณ 60 คน จากกรุงเทพมหานครเข้าไปล่าสัตว์โดยมีรถยนต์ทหารและพลเรือน รวมตลอดถึงเฮลิคอปเตอร์ของกองทัพบก ดังหมายเลข ทบ.6102 **ครั้งนี้ได้ร่วมอยู่ในการล่าสัตว์ครั้งนี้จริง**

อย่างไรก็ดี ทางคณะพวกเราหวังเพียงแต่จะให้รัฐบาลได้พิจารณาในกรณีที่มีข้าราชการทหาร-ตำรวจ และประชาชน กลุ่มหนึ่ง ได้นำเอาทรัพย์สินสมบัติทางราชการไปใช้ในการล่าสัตว์ซึ่งเป็นการกระทำ **ผิดกฎหมายอย่างแท้จริง** ส่วนการอ้างถึง “การสืบราชการลับ” นั้นอยู่นอกเหนือเหตุผลและวิสัยที่เราจะล่วงรู้ได้

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบริเวณทุ่งใหญ่นั้น เราขอเรียนให้ทราบว่า เราไม่มีวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ใดๆ ในการเข้าร่วมจับกุมผู้กระทำความผิด เราได้แต่เพียงขอร้องกลุ่มนักสัตว์ดังกล่าวแล้ว แต่ก็ปรากฏว่าไร้ผล

สุดท้ายนี้ เราหวังแต่เพียงจะให้ทางรัฐบาลและผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการวางแผนใช้ทรัพยากรของชาติ ได้หันมาสนใจและหาทางแก้ไขปัญหาเลวร้ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ด้วยความเร่งด่วนและจริงจัง กับขอให้ประชาชนทุกคนได้ร่วมมือกับรัฐบาลช่วยกันป้องกันอย่างให้คนรุ่นต่อไปได้จารึกไว้ในประวัติศาสตร์ของชาติว่า

“คนรุ่นเราคือผู้ที่ละเลย เห็นแก่ได้ และสร้างมรดกอันเลวร้ายไว้ให้แก่พวกเขา”

พวกเราชมรมและกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ ของฝากเจตนาดีมายังรัฐบาลและประชาชน พร้อมกับขอยืนยันว่าพวกเราจะให้ความสนับสนุน ร่วมมือ ต่อรัฐบาลในการที่จะแก้ปัญหาเหล่านี้ด้วยความจริงใจ

ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ
เกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัย

กลุ่มอนุรักษ์สภาพแวดล้อม
มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์

กลุ่มอนุรักษ์ป่า ชมรมนิเวศวิทยา

มหาวิทยาลัยมหิดล

กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสภาพแวดล้อม
ธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัย

2 พฤษภาคม 2516

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์ของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย เรื่อง “กรณีล่าสัตว์ หุ่นใหญ่ นเรศวร”

ตามที่ได้มีคณะนายตำรวจนายทหารชั้นผู้ใหญ่ และพลเรือนจำนวนหนึ่งได้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 โดยได้ออกไปตั้งค่ายล่าสัตว์ ในเขตป่าหุบใหญ่จังหวัดกาญจนบุรีในระหว่างวันที่ 26-29 เมษายน ศกนี้ อีกทั้งได้นำพาหุและอาวุธยุทโธปกรณ์ต่างๆของทางราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว จนเป็นเหตุให้เครื่องบินเฮลิคอปเตอร์ของทางราชการตก อันเป็นการเสียหายแก่สมบัติของชาติโดยส่วนรวม

นิสิตนักศึกษาได้พยายามติดตามการเคลื่อนไหวของบุคคลกลุ่มนี้มาโดยตลอด และได้นำเอาพฤติกรรมของคนกลุ่มนี้มาเปิดเผยตั้งแต่ต้นนั้น ทางศูนย์กลางนิสิตแห่งประเทศไทย ในฐานะตัวแทนของนิสิตนักศึกษาทั่วประเทศ ได้ตระหนักถึงบทบาท และหน้าที่ที่จะพึงมีต่อประเทศชาติ ในอันที่จะมีส่วนร่วมรักษาความเป็นธรรม และปกป้องรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ จึงได้เรียกประชุมคณะกรรมการของศูนย์ ฯ เป็นการด่วน เมื่อวันที่ 6 พ.ค. 2516 เวลา 9.30-17.00 น. เกี่ยวกับเรื่องนี้ และได้ผลสรุปออกมาดังนี้

การกระทำของนายทหาร นายตำรวจชั้นผู้ใหญ่และพลเรือนพวกนี้ เป็นการกระทำการทำทลายกฎหมาย “พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503” อีกทั้งการนำอาวุธยุทโธปกรณ์ของทางราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัวอันเป็นเหตุให้เครื่องบินเฮลิคอปเตอร์ของทางราชการตกเสียหายทั้งลำ และลักษณะของการล่าสัตว์เป็นการแสดงออกของผู้ที่ปราศจากคุณธรรม ความเมตตาปราณี และศีลธรรมประจำใจ และเป็นการกระทบกระเทือนความรู้สึกของชาวไทยทั้งมวล

เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เป็นการกระทำที่มีพื้นฐานอย่างแน่ชัด จากการที่นิสิตนักศึกษาชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติ ได้ติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มอิทธิพลนี้อย่างใกล้ชิดพบว่ากลุ่มอิทธิพลนี้ได้เข้าไปกระทำการล่าสัตว์จริงอย่างไม่มีข้อสงสัย

การกระทำเช่นนี้ทางศูนย์ฯ ถือว่าเป็นการกระทำผิดโดยเจตนา กระทำตนเสมือนผู้อยู่เหนือกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นผู้รู้กฎหมายเป็นอย่างดี เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง ดังนั้นเพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่บุคคลทั่วไป เพื่อแสดงให้เห็นถึงความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายว่าจะไม่มีผู้ใดมาอยู่เหนือกฎหมายได้ และเพื่อเป็นการบำรุงขวัญของประชาชนชาวไทยทั้งมวลให้มีหลักยึดเหนี่ยวอย่างมั่นคงอันจะเป็นประโยชน์ในการประกอบกิจเพื่อความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศชาติต่อไป

ทางศูนย์ ฯ ขอให้รัฐบาลกระทำการทุกอย่างเพื่อพิสูจน์ตัวเองว่าเป็นรัฐบาลของประชาชน เพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง โดยการลงโทษผู้กระทำผิดกลุ่มนี้อย่างเด็ดขาดโดยมิเห็นแก่ผู้ใดทั้งสิ้น

ศูนย์ ฯ ขอสนับสนุนคำกล่าวของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีที่ว่า “การไปล่าสัตว์โดยมิได้รับอนุญาตถูกต้องตามกฎหมายนั้น เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง และไม่สมควรที่ทหารจะพึงกระทำ เพราะนอกจากจะเป็นการผิดกฎหมายซึ่งอาจจะได้รับโทษจำคุกหรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ ตลอดจนอาจต้องถูกปลดออกจากประจำการด้วย”

ทางศูนย์ ฯ ขอสดุดีเจ้าหน้าที่ป่าไม้ทุกท่านที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงตรงและยุติธรรม โดยมิได้เห็นแก่ความเหนื่อยยากและหวั่นเกรงต่ออิทธิพลใดๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการพิทักษ์รักษาทรัพยากรของชาติไว้เพื่อประโยชน์ของลูกหลานไทยในอนาคต

ในที่สุดนี้ศูนย์ ฯ ขอย้ำว่าไม่มีอภิสิทธิ์ใดๆ ที่จะอยู่เหนือความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายไทยทั้งสิ้นแม้แต่ราชการลับ และขอยืนยันว่า นิสิตนักศึกษาจะดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้องในเรื่องนี้ เพื่อเป็นการรักษาทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่าของประเทศชาติ และความ เป็นธรรมในสังคมไทยสืบไป.

6 พ.ค. 2516

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำแถลงการณ์ของนิสิตนักศึกษา

พ่อแม่พี่น้องประชาชนที่รักทั้งหลาย

บัดนี้ เหตุการณ์ได้พิสูจน์ให้เราเห็นว่า เราถูกปกครองโดยทราชาห์ เขาคดขี่รังแกเรา ลูกหลานของเรา เราต้องอดข้าว เพราะข้าวแพง และไม่มีใครที่อยู่เบื้องบนจะให้ความสนใจในความทุกข์ยากครั้งนี้เลยแม้แต่น้อย เสียงร้องเรียน ขอร้องของเราไม่เคยมีใครสนใจฟัง แม้เราจะทำด้วยสันติวิธีก็ตาม เมื่อคืนนี้ ลูกหลานของท่าน นิสิตนักศึกษาทั่วประเทศได้ร่วมพลังกันอย่างสันติ เพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพอันมนุษย์พึงจะได้รับ เราหิว หนาว แต่ก็คงอยู่จนรุ่งเช้าเพื่อต่อสู้ ผลก็คือ เราถูกปิดล้อมด้วยกำลังตำรวจ มันบอกว่าจะให้ลูกหลานของท่านอดข้าว อดน้ำ แล้วเดินมาสู่ปากกระบอกปืนของมันเอง

พ่อแม่พี่น้องที่รัก บัดนี้เราก็ได้เห็นทราชาห์เปิดหน้ากากโสมมออกมาแล้ว มันได้พิสูจน์ให้เราเห็นว่า เราเป็นเพียงมดปลวกที่ไร้ค่า จะสั่งให้ทำอย่างไรก็ได้ จะฆ่าเมื่อใดก็ได้ เราจะยอมเห็นเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นอย่างเฉยเมยเฉียวหรือ ? เรานิสิตนักศึกษาลูกหลานของท่านได้ลุกขึ้นต่อสู้แล้ว และกำลังรอกำลังสนับสนุนจากท่านที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ขณะนี้เราไม่มีทางเลือกอื่นให้เลือกอีกแล้ว นิสิต นักศึกษาประชาชน จะต้องรวมกันต่อสู้!!

ตื่นเถิดเสรีชน

อย่ายอมทนก้มหน้าผืน

หอกดาบกระบอกปืน

หรือทนคลื่นกระแสเรา !

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารในวันที่ 6 ตุลาคม 2516

ใบปลิว วันที่ 6 ตุลาคม 2516

พี่น้องประชาชนที่รัก

นับตั้งแต่ครั้งเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ พ.ศ. 2475 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีปณิธานอย่างแน่วแน่ที่ว่า

“ข้าพเจ้ามีความเต็มใจที่จะสละราชย์อำนาจ อันเป็นของข้าพเจ้าแต่เดิมให้แก่ราษฎรโดยทั่วไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจทั้งหลายของข้าพเจ้าให้แก่ผู้ใดคณะใดโดยเฉพาะ เพื่อใช้อำนาจนั้นโดยสิทธิ์ขาด และโดยไม่ฟังเสียงอันแท้จริงของราษฎร”

แต่ตลอดเวลา 41 ปีที่ผ่านมา อำนาจหาได้เคยตกถึงมือประชาชนไม่ คนไทยยังมิได้มีส่วนร่วมในการต่อสู้เพื่อสิทธิ เสรีภาพและผลประโยชน์ของตนอย่างแท้จริง การละเมิดสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชนเกิดขึ้นทั่วไป อันทำความยุ่งยากเดือดร้อนอดอยากแร้นแค้นให้แก่พี่น้องชาวไทยน่านับการ

บนหนทางอันยาวนานของประวัติศาสตร์ไทยนั้น คนไทยส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการต่อสู้ปกป้องรักษาและสร้างชาติ มีผู้คนจำนวนมากได้สละเลือดเนื้อน้ำตาและชีวิตเพื่อสืบทอดผืนแผ่นดินไทยมาทุกวันนี้ แต่ต่อมาบุคคลบางกลุ่ม ได้สร้างภาพพจน์อันเลวร้ายทางการเมือง และแยกประชาชนออกจากการมีส่วนร่วมทางการเมือง สร้างภาพพจน์อันน่าหวาดกลัวทางการเมืองทำให้ประชาชนพากันเบื่อหน่าย และขยาดที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดความเป็นไปของชาติ คนไทยกลายเป็นผู้เฉื่อยชาทางการเมือง ทั้งๆ ที่การเมืองคือชีวิตของประชาชน ทั้งๆ ที่การเมืองคือกุญแจที่จะไขไปสู่ประตูแห่งความเจริญ และความสุขสมบูรณ์ของประชาชน เราประชาชน “กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ” ขอชวนเชิญให้มวลชนชาวไทยได้เข้ามาทำลายปฏิกการที่แยกระหว่างประชาชนกับการเมืองให้พังพินาศ ได้เข้ามานั่งร่วมเปิดประวัติศาสตร์หน้าใหม่ของชาติไทย ประวัติศาสตร์ซึ่งอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนอย่างแท้จริงเท่านั้น

ประวัติศาสตร์หน้าใหม่ของประชาชนจะถูกบันทึก ก็ต่อเมื่อเราทั้งมวลไปผนึกกำลังร่วมกันต่อสู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญ อันเป็นเงื่อนไขประการแรก ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เพื่อสร้างความสุขบริบูรณ์ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนในอนาคต

มวลชนไทยทั้งชาติ ไม่ว่าจะเป็ชนชั้นใด ไม่ว่าจะอยู่ในภูมิภาคใด ไม่ว่าจะเป็เพศหรือวัยใด จงมาร่วมกันอย่างมั่นคง เพื่อต่อสู้ทวงสิทธิและเสรีภาพของเราคืนมา พลังประชาชนไม่มีทางถูกทำลาย พลังประชาชนจะคงอยู่ตลอดไปชั่วกาลนาน

**สำเนาจดหมายเรียกร้องรัฐธรรมนูญ
ของกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ
ตุลาคม 2516**

กราบเรียน ฯพณฯ นายรัฐมนตรี
 ประธานสภาผู้
 ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
 ประธานคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

เราประชาชนชาวไทยผู้มีนามปรากฏข้างทำยนี้ มีความมุ่งมาดอย่างแรงกล้าที่จะเห็นประเทศชาติอันเป็นที่รักยิ่งของทุกคนมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สมดังพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรงพระราชทานรัฐธรรมนูญแก่ปวงชน บนรากฐานของความเชื่อที่ว่า ประชาชนทุกคนที่ถือกำเนิดมาบนผืนแผ่นดินนี้มีเกียรติ ศักดิ์ศรี และเท่าเทียมกัน

แต่ปัจจุบัน ประเทศชาติขาดหลักประกัน สิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และยุติธรรม ภาวการณ์บ้านเมืองก่อให้เกิดปัญหายุ่งยาก นำความเดือดร้อนมาสู่ประชาชนนานัปการ ภาวการณ์การบริหารประเทศตกอยู่กับบุคคลกลุ่มน้อย นับว่าเป็นการเสี่ยงอันตรายอย่างยิ่ง เราเชื่อมั่นว่า หากประชาชนได้มีโอกาสกำหนดนโยบายเป้าหมายและควบคุมการบริหารประเทศโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นหลัก จักช่วยผ่อนคลายความยุ่งยากต่างๆ และนำประเทศชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองได้ในที่สุด

การที่รัฐบาลแถลงต่อประชาชนว่าจะร่างรัฐธรรมนูญให้เสร็จภายใน 3 ปีนั้น เป็นเวลานานเกินไป เราประชาชนชาวไทยจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ อาทิ ชาวนา กรรมกร นักเขียน นักหนังสือพิมพ์ ศิลปิน นักธุรกิจ อุตสาหกรรม นักการเมือง ข้าราชการ ตำรวจ และอาจารย์มหาวิทยาลัย ในนาม “กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ” มีความเห็นพ้องต้องกันว่า รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นหลักกฎหมายสูงสุดของชาติ เป็นสิ่งที่ขาดเสียมิได้โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทสร้างสรรค์ความเจริญให้กับประเทศชาติอย่างเต็มภาคภูมิ

เราจึงขอเรียกร้องให้ท่านที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหาร นิติบัญญัติ ตุลาการ และการร่างรัฐธรรมนูญ ได้ดำเนินการเร่งรัดให้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญโดยเร็วที่สุดด้วยความเชื่อมั่นเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะตอบสนองเจตนารมณ์ของปวงชนชาวไทยด้วยดี

ขอแสดงความนับถือ

(รายชื่อของสมาชิกกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ)

คำประกาศเชิญชวน ร่วมเรียกคำประกาศรัฐธรรมนูญ

ประเทศไทย เป็นของชาวไทยทุกคน อันหมายความว่า บรรดาทรัพยากรทั้งหมด การจัดสรรผลประโยชน์จากทรัพยากร อำนาจอธิปไตยในการปกครอง การบริหาร การป้องกันประเทศ การจัดระบบสังคม เพื่อให้เกิดและรักษาไว้ซึ่งความสงบ เสรีภาพ เสมอภาค และความยุติธรรม เป็นของประชาชนชาวไทยทุกคนโดยเท่าเทียมกัน

หลักการเช่นว่านี้ ก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ของประชาชน เพื่อร่วมกันกำหนดความเป็นไปของชาติ การสร้างสรรค์ความสมบูรณ์สันติสุข ให้เกิดขึ้นในชุมชนคนไทย

แต่ปรากฏว่าหลักการดังกล่าว ต้องล้มเลิกไปเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 มีผลให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญ ยุบรัฐสภา เลิกพรรคการเมือง ทำให้การปกครองประเทศขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชน ผู้ปกครองไม่ได้รับความยินยอมพร้อมใจจากประชาชน สิทธิเสรีภาพของประชาชนถูกจำกัด การบริหารบ้านเมืองขึ้นอยู่กับตัวบุคคลมากกว่าหลักการ สภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ขมวดปมแห่งความยุ่งยากขึ้น ความยุติธรรมในสังคมลดน้อยลงทุกที สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดผลร้ายต่อความอยู่รอดของชาติในระยะยาวต่อไป

การแก้ไขปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องระดมสรรพกำลังความคิดของประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดชะตากรรมของประเทศชาติของตนเอง ส่งเสริมให้ประชาชนมีสำนึกร่วมในการต่อสู้ เพื่อสร้างสรรค์ประเทศชาติ นั่นคือการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีสิทธิ เสรีภาพในการกำหนด ควบคุมเป้าหมายและนโยบายในการบริหารประเทศ ให้ประชาชนเป็นผู้ร่วมกำหนดอนาคตและสร้างอนาคต ดังนั้นจะต้องมีกติกาทางการเมืองหรือรัฐธรรมนูญกำหนดเงื่อนไขแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน กำหนดการเข้ารับภาระหน้าที่เกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยของปวงชนทั้งทางด้านนิติบัญญัติบริหาร และตุลาการเพื่อให้ผู้เข้าปฏิบัติหน้าที่ต้องกระทำโดยยึดผลประโยชน์ของชาติและประชาชนเป็นสำคัญ

บัดนี้ เราผู้มีรายชื่อปรากฏข้างทำนองนี้ต่างมีความเห็นร่วมกันและเชื่อมั่นว่าประชาชนชาวไทยเป็นผู้มีเกียรติภูมิและศักดิ์ศรี ตลอดจนมีความตื่นตัวเพียงพอ พร้อมทั้งจะปกครองตนเองได้ จึงขอเรียกร้องให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญ ได้ดำเนินการเร่งรัดให้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญโดยเร็วที่สุด.

รายชื่อสมาชิก “กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ”

จำนวน 100 คน

หนังสือของกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ

กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 1 6-19 ตุลาคม 2516

จดหมายต่างแดน

ในวันที่ 11 สิงหาคม 2516 กลุ่มนักเรียนไทยในนครนิวยอร์กและในรัฐอื่นๆ ได้มีการประชุม เพื่อถกเถียงถึงการเคลื่อนไหวของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยเมื่อเร็วๆ นี้ ผู้เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้มีมติเห็นด้วยเป็นเอกฉันท์ ในการเรียกร้องรัฐธรรมนูญ เพื่อประกันสิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค และความยุติธรรมของประชาชนไทย

เรา ในนามของกลุ่มนักศึกษานี้ ขอเรียกร้องอย่างจริงจัง ให้กลุ่มนักศึกษา หนังสือพิมพ์ และสื่อมวลชนอื่นๆ ในโลกเสรีให้ความสนับสนุนนักศึกษาไทยในอันที่จะบรรลุถึงจุดประสงค์ เพื่อที่จะนำคืนมาซึ่งสิทธิแห่งประชาธิปไตย ภายใต้หลักการของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ

12 สิงหาคม 1973

P.O. Box 71, Uptown Hoboken, N.J. 07030

รายชื่อผู้ร่วมลงนาม :

วัฒนา แก้ววิมล

สมบุญรณ์ ศิวะ

กมล กมลตระกูล

สุวิษ สิริวิทย์

อำนาจ ทับทอง

กฤษดา อักษรสลักกิจ

พระราช จันทโก

ณรงค์ แสงเพชร

ประสิทธิ์ นิจถาวร

อิสรวลย์ ลัดดาวัลย์

อเนก สิริวัช

อิสไมล์ ดอลล่า

สมศักดิ์ ไสร์จจะ

บำรุง ตริระกุล

สังเวียน จันทภักย์

วิศิษฐ์ ศึกษากร

สมพงษ์ ยุตรพงษ์

ประจักษ์ พันคำ

พิชิต จงสถิตย์วัฒนา

สมศักดิ์ กุมารชิต

พิรุณ ฉัตรวนิชกุล

พงษ์ศรี ภาสพันธ์

ประธาน วัฒนาวาณิช

อำพล จันทภักย์

สมศักดิ์ พันคำ

วิทยา อิศระพานิช

พูนศรี อิทินันพงษ์

บทนำ

ประติมากรรมที่ยิ่งใหญ่ของกาลเวลา หาได้เป็นงานที่สร้างสรรค์ อย่างเช่น วิวัฒนาการของอารยธรรม หรือ การทำลายล้างเช่น สงคราม ไม่ แต่กาลเวลากลับเป็นผู้สร้างภาพลวงตาที่ยิ่งใหญ่ ภาพลวงตาที่มีพื้นฐานอยู่บนความเปลี่ยนแปลงทุกขณะและหลอกลวงมนุษย์บนโลกอยู่ปัจจุบันนี้ รัศมี กาลเวลาอาจจะสามารถเปลี่ยนแปลงภูเขาหินแกร่ง ให้เป็นผืนผืนที่ราบจากที่ราบให้กลายเป็นเมือง เปลี่ยนแม่น้ำเจ้าพระยาที่เคยไหลแรงเหมือนม้าหนุ่ม ทั้งผู้คนสีดำจากกลุ่มน้ำ ปิง วัง ยม น่าน ทั้ง 4 สายให้พัดพาตดเคี้ยว ซอกซอนจากป่าทึบภาคเหนือ ไหลลงลงมาผ่านที่ราบลุ่มกว้างใหญ่ของภาคกลาง ตะกอนสีดำได้เซาะซึมเข้าไปในคลองเล็ก คลองน้อย หล่อเลี้ยงข้าวกล้าสีเขียว ที่ล้นระริกรับลมฝน จากมรสุมไปทั่วทั้งที่ราบอันไพศาล และเจ้าพระยาสายเดียวกันนี้ เมื่อกาลเวลาได้สร้างริ้วรอยเซาะลึกเข้าไปทั้งสองฟากริมฝั่ง ก็อาจจะชุ่มชื้น อ้อยอิ่ง ม้วนตัวสั้นแหวอย่างแซมซ้าคืบคลานลงสู่ท้องทะเล รวากับจะแบกความอึดอัด คับแค้นในหัวใจของคนไทยไว้เสียทั้งหมด

และในที่ราบลุ่มภาคกลางนี้ รวมทั้งแอ่งเขาในภาคเหนือ เนินสูงทางอีสาน ที่ราบสลับเขาในทางใต้ ทางเกวียนขรุขระที่เคยคดเคี้ยวเข้าสู่หมู่บ้าน ถูกแทนที่โดยถนนลาดยางสายเล็กๆ ปล่องโรงงานสีดำยัดตัวขึ้นแทนที่ กังหันลมตามทุ่งนา รวากับดอกเห็ดในฤดูฝน รถบรรทุกคันย่อม ขนเอาเสื้อผ้า วิทยุทรานซิสเตอร์ ความต้องการอย่างใหม่ และหนี้สินเข้าไปแลกกับผักหญ้าอาหาร จากหมู่บ้าน

ทั้งหมดนี้ย่อมเป็นผลงานของกาลเวลา ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมสร้างสมอารยธรรม และเทคโนโลยี เปลี่ยนมนุษย์ จากคนถ้ำ มาเป็นคนเมือง พร้อมด้วยเครื่องใช้ไม้สอยที่อำนวยความสะดวกสบาย แต่สิ่งหนึ่งซึ่งกาลเวลาไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดกาล ก็คือ โครงสร้างพื้นฐานของสังคมมนุษย์

มนุษย์ในสังคมยังมี ผู้ถืออำนาจ ผู้อยู่ใต้อำนาจ ผู้กดขี่ และผู้ถูกกดขี่อยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นยุคใดสมัยใด อารยธรรมและเทคโนโลยี ที่มนุษย์ภาคภูมิใจ ก็เป็นแต่เพียงเครื่องมือที่ทันสมัยขึ้น สำหรับคนส่วนน้อย ที่จะใช้กดขี่ขูดรีดคนส่วนใหญ่เท่านั้น

แรงงานของคนไทยในอดีต ถูกกดขี่เอารัดเอาเปรียบอย่างไร ปัจจุบันก็ยังเป็นไปเช่นนั้น เพียงแต่รูปแบบได้เปลี่ยนไป ให้ดูสง่าและสวยงามมากขึ้นเท่านั้น แต่โครงสร้างอันอัปถักษณียังคงอยู่เหมือนเดิม

เจดีย์ทอง ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ไม่สามารถเปล่งประกายออกไปไกลจากความหมองคล้ำบนใบหน้าของข้าไทย ทาสไทยหรือไพร่หลวง ไพร่สมได้ฉันใด ปล่องของโรงงานอุตสาหกรรม หรือ

ตึกกรมบ้านช่องสูงเสียดฟ้าย่อมไม่สามารถปิดกั้น เสียงจอบเสียมกระทบดินจากมือหยาบกร้านของชาวชนบทที่อยู่ไกลออกไปฉนั้น

ถ้าจะเปรียบชวานาไทย 80 % ของประชากรทั้งหมดเป็นกระดูกสันหลังของชาติ ก็คงจะมีไว้สำหรับชูปะหน้ำอันสง่างามของคนส่วนน้อยเพียงหยิบมือเดียว ที่มีอำนาจ มีทุน และหยาดเหงื่อแรงงานของกรรมกรไทยก็คงจะเป็นเส้นเลือดสำหรับหล่อเลี้ยง ดวงตาที่บริมฝีปากอ้อมบนใบหน้านั้นให้เป็นประกาย ยามสัมผัสกับความสุขอันเลิศทั้งหลาย

เราเปลี่ยนแปลงการปกครองมาอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย เมื่อ พ.ศ. 2475 มิใช่เพื่อให้คนไทยส่วนใหญ่ทั้งหลาย ปลดแอกตัวเองจากทาสแรงงาน ทาสวิญญาณให้มีสิทธิเสมอกันในการดำรงชีวิตอยู่บนแผ่นดินผืนนี้อย่างสุขสบายตามสมควรดอกหรือ

แต่ตลอด 41 ปีที่ผ่านมา คนไทยส่วนใหญ่ ก็ยังต้องฝังตัวเองอยู่ในท้องไร่ท้องนาอย่างแร้นแค้นอดอยาก ที่ทนไม่ไหวก็ต้องดิ้นรน ละถิ่นฐานออกมาต่อสู้กับชีวิตซึ่งแข็งกระด้างมากขึ้นในเมือง ถนนที่วิ่งเข้าสู่หมู่บ้านแทนที่จะนำเอาความเจริญก้าวหน้าไปให้ กลับดึงดูดเอาทรัพยากรอันมีค่าออกมาจากชนบท ทุกประการเหล่านี้เป็นไปเพื่อรับใช้ความสะดวกสบายของคนที่มีอำนาจส่วนน้อยเหมือนเช่นเดิมไม่มีวันเปลี่ยนแปลง

พวกเขาไม่มีสิทธิ์ที่จะตั้งคำถามถึงสาเหตุนี้ หรือต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้องสักครั้งหนึ่งดอกหรือ

กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ เป็นกลุ่มของประชาชน ตั้งขึ้นมาเพื่อทวงถามสิทธิของประชาชนในการปกครองประเทศและบริหารบ้านเมืองให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยแท้จริง

ถึงแม้กลุ่มของเราจะยังเล็กแต่เราก็หวังว่า สักวันจะมีคนเข้ามาร่วมเรียกร้องกับเรามากขึ้นๆ จากหมู่บ้านหนึ่ง ไปอีกหมู่บ้านหนึ่ง จากจังหวัดหนึ่ง ไปอีกจังหวัดหนึ่ง จนก้องกังวานไปทั่วจากเหนือจรดใต้ และจากตะวันตกจรดตะวันออก หนังสือเล่มนี้ก็เป็นความพยายามส่วนหนึ่งของกลุ่มฯ ที่จะให้มีหนังสือเกี่ยวกับการเมืองและรัฐธรรมนูญเผยแพร่ออกไปในหมู่คนที่ไม่ปรารถนาให้วิญญาณแห่งการต่อสู้ของตัวเองหลับใหลอยู่ชั่วกาลนาน

ครับ คอยพบกับเราทุกๆ 15 วัน

จะให้หรือไม่ให้รัฐธรรมนูญ

เขียน ธีระวิทย์

พูดกันตามทฤษฎีแล้ว รัฐอธิปไตยทุกรัฐมีรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเขียนหรือไม่เขียนขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรหรือชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งสามารถตั้งตัวเป็นผู้ผูกขาดอำนาจ(เช่น ควบคุมกองทัพ กำลังตำรวจ ฯลฯ) บุคคลหรือกลุ่มชนนั้นก็มิฐานะเป็นรัฐาธิปไตยมีอำนาจ(กำลังแต่ไม่ใช่สิทธิ)ที่จะให้หรือไม่ให้คนอื่น(ซึ่งเหมือนทรัพย์สินของรัฐาธิปไตย)เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองบ้านเมืองมากนักเลยเพียงใด โดยปรกติรัฐาธิปไตยหรือผู้มีอำนาจสูงสุดจะให้คนที่ยอมรับนับถืออำนาจของรัฐาธิปไตยเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองมากที่สุดที่จะมากได้

แต่ทั้งนี้ ถ้าคนเดียวเผด็จการหรือหวงอำนาจแต่ผู้เดียวก็จะรักษาอำนาจไว้ได้มีนาน แม้ว่าเขาจะมีร่างกายกำยำล่ำสันหรือยิงปืนแม่นยำรวมทั้งมีสติปัญญาเล่ห์เหลี่ยม ร้อยแปดพันประการ เขาก็ยังต้องนอนหลับยังต้องผลอขณะนั้น อย่างน้อยเขาก็ต้องมีคนที่มิพลังสติปัญญาพอๆ กับเขาคอยปกป้องเขาในยามเขานอนหลับ หรือผลอ ฯลฯ ยังมีคนช่วยปกป้องรักษาความปลอดภัยและช่วยรักษาผลประโยชน์ให้เขา ครอบครัวเขา พรรคพวกเขามากเท่าไร ความปลอดภัยของเขายิ่งมากขึ้นเท่านั้น และเขายิ่งครองอำนาจได้ยาวนาน คนที่ยอมรับอำนาจความยิ่งใหญ่ของเขา(รัฐาธิปไตย) และยอมทำอะไรเพื่อเขาหรือสมัครใจทำอะไรเพื่อเขาจัดอยู่ในจำพวกผู้ปกครองคนอื่น ๆ ที่อยู่ในอาณาบริเวณที่เขาอ้างอำนาจปกครองเป็นผู้อยู่ใต้ปกครอง นี่แหละต้นตอของการมีรัฐธรรมนูญ ตามศัพท์ของคณธรรมดา รัฐธรรมนูญก็คือ กติกาว่าด้วยความสัมพันธ์ของอำนาจของบุคคลภายในอาณาบริเวณที่มีคนอ้างอำนาจเป็นใหญ่ บริเวณดังกล่าวปัจจุบันเราเรียกว่ารัฐ ผู้เป็นใหญ่ดังกล่าวปัจจุบันเราเรียกว่า รัฐาธิปไตย กติกาดังกล่าวรัฐาธิปไตยเป็นคนตั้งขึ้นตามเหตุผลที่ตนคิดว่าเหมาะสมที่สุด แต่เดิมกติกาดังกล่าวไม่ต้องร่าง ไม่ต้องตรา ไม่ต้องอัญเชิญพระเจ้ามาพรมน้ำมนต์ให้เสียเวลา แต่ก็มีกติกาดังกล่าว พระเจ้าแผ่นดิน ก. แต่งตั้ง ขุนหลวง ข. ให้กินเมือง ค. แทนพระเจ้าแผ่นดิน ก. ถ้าขุนหลวง ข. ขึ้นปกครองเมือง ค. เพื่อตนเองเขาเรียกว่า เป็นกบฏพระยาชั้นที่จะสมัครใจเฝ้าฮาเริ่มให้พระเจ้าแผ่นดิน ก. ก็ต้องยอมให้ขุนเขี้ยวชาฎที่แต่งตั้งโดยพระเจ้าแผ่นดินตอนเสียก่อน วันใดที่พระเจ้าแผ่นดิน ก. ต้องการขยายโรงเรือนฮาเริ่มก็เป็นที่เข้าใจกันตามกติกาก็ไม่ต้องเขียนไว้ว่า ถ้าบอกพระยา ข. พระยา ข. จะไปบอกพระ ค. ขุน ง. หลวง จ. ต่อๆ กันไปให้ได้ตัวตาสี ตาสา นางมี นางมา มาช่วยกันขนดินขนอิฐ ทำเรือนให้สนมทั้งหลายได้อยู่ตามพระราชประสงค์

นี่เป็นแต่เพียงแสดงให้เห็นกิจกรรมส่วนย่อยของรัฐาธิปไตยแบบโบราณๆ ซึ่งเห็นได้ชัดดี คนสมัยโบราณทำอะไรเร็วชือๆ รัฐาธิปไตยไม่รู้จักปาวประกาศว่าท่านทำไปเพราะประชาชน

ต้องการหรือเพราะเพื่อชาติแต่ก็ลองจินตนาการดู ถ้าท่านไม่ผูกขาดการใช้อำนาจสูงสุด คนเราจะอยู่กันอย่างไร คนเราจะอยู่กันตามธรรมชาติ มีสิทธิและเสรีภาพตามธรรมชาติ การกระทำของคนไม่มีผิดไม่มีถูก คนที่แข็งแรงกว่ารังแกคนที่อ่อนแอกว่าได้ แต่คนที่แข็งแรงกว่าก็ต้องนอนหลับต้องเพลอ คนที่อ่อนแอกว่าหลายๆ คนรวมกันก็อาจจะมีพลังเข้มแข็งกว่าคนที่แข็งแรงกว่าคนเดียว จึงเท่ากับว่าไม่มีใครได้รับความปลอดภัยอย่างแท้จริงเลย ฉะนั้น สังคมที่มีคนหรือกลุ่มชนตั้งตัวผูกขาดการใช้อำนาจสูงสุดจึงไม่เลวร้ายไปกว่าสังคมที่คนอยู่กันตามธรรมชาติ

รัฐต่างๆ ในโลกนั้นมีประสบการณ์ในการก่อตั้งสมาคมที่มีองครัฐาธิปไตยแตกต่างกัน แต่เราพอสังเกตเห็นกระบวนการก่อตั้งศูนย์อำนาจหรือสถาบันรัฐาธิปไตยได้ ดังนี้ คนที่แปรสภาพเป็นสัตว์การเมือง หรือพวกก้าวหน้าหรือศัพท์สมัยใหม่เรียกว่าคนที่ตื่นตัวทางการเมือง มักเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำให้ได้มาและรักษาอำนาจของรัฐาธิปไตย ถ้าพวกเขาไม่ใช่เป็นผู้สมัครใจมาร่วมงานของรัฐาธิปไตย ก็ถูกพรรคพวกของรัฐาธิปไตย “เชิญตัว” มาร่วมงานด้วย พวกนี้แหละที่รัฐาธิปไตยและพรรคพวกให้คความสนใจที่สุดในการก่อตั้งอำนาจและรักษาอำนาจ พวกสัตว์การเมืองที่ก้าวหน้านี่ ต้องเผชิญกับปัญหาการตัดสินใจจะแสดงตนสนับสนุนรัฐาธิปไตยหรือนิ่งเฉยเสียหรือต่อต้าน พวกนี้ไม่มีเสรีภาพเท่าเทียมกับสัตว์ในป่า หรือคนที่ไม่ตื่นตัวทางการเมือง การนิ่งเฉยเท่ากับว่าบุคคลผู้นั้นยินดี หรือยินยอมรับอำนาจความยิ่งใหญ่ของผู้อ้างอำนาจ เท่ากับว่ายินดีหรือยินยอมเอาสิทธิและเสรีภาพตามธรรมชาติไปและเปลี่ยนกับความหวังว่า คนอื่นจะปฏิบัติต่อตนเช่นเดียวกับที่ตนจะปฏิบัติต่อคนอื่น ถ้าตาสีมาทำร้ายร่างกายเขา เขาจะรู้สึกว่าเขาผิดเพราะเขาเองไม่ทำต่อคนอื่นอย่างนั้น ถ้าอยู่ดีๆ ขุนตะบองเอาตะปดมาตีหัวเขา เขาจะรู้สึกว่าเขาผิดเพราะไม่ได้คาดหมายว่าขุนตะบองจะเอาตะปดมาตีเขาได้ กรณีนี้เขาอาจต่อสู้ด้วยประการใดๆ ตามแต่จะคิดได้แต่ถ้าขุนตะบองมาเกณฑ์เขาไปขุดคลองสร้างถนน หรือมาเก็บภาษีไปบ้างเขาก็ต้องปฏิบัติตาม เพราะตอนที่เขายอมรับอำนาจของรัฐาธิปไตยนั้นเขาพอคาดหมายได้ว่า มีกติกายู่ที่เขารับเอาหน้าที่เช่นนั้นมาเพื่อแลกเปลี่ยนกับความปลอดภัยที่คาดหวังไว้ ถ้าตัวไม่ทำตามก็เป็นผิด นี่แหละต่อเมื่อศูนย์อำนาจอยู่ที่รัฐาธิปไตยนี้เท่านั้น ความผิด ความถูก ความยุติธรรม อยุติธรรมจึงเกิดขึ้น คนทำถูกและคนที่มีความยุติธรรมก็คือคนที่ได้ทำตามกติกาที่ได้ให้ไว้ต่อกัน ความผิด และความยุติธรรมก็คือการไม่ทำตามกติกาที่ได้ให้ไว้ต่อกัน

ศูนย์อำนาจเคลื่อนที่ได้ หรืออีกนัยหนึ่งรัฐาธิปไตยเปลี่ยนมือได้ การเปลี่ยนมืออาจเกิดขึ้นได้ในสองลักษณะ ลักษณะหนึ่งเป็นการเปลี่ยนจากสถาบันหนึ่งไปยังอีกสถาบันหนึ่ง เช่น อำนาจสูงสุดที่เคยอยู่กับกษัตริย์หรือจักรพรรดิเปลี่ยนมาอยู่กับนายกรัฐมนตรีนหรือประธานาธิบดี ในกรณีที่กษัตริย์ยังคงอยู่ แต่ถูกบังคับให้อยู่ใต้รัฐธรรมนูญ ในทางทฤษฎีกษัตริย์ยังคงเป็นประมุข แต่ในทางความเป็นจริง อำนาจสูงสุดในทางการเมืองได้เปลี่ยนมือไปแล้ว แต่ผู้ใช้อำนาจสูงสุดฉลาดพอที่จะใช้สถาบันกษัตริย์ให้เป็นประโยชน์เหมือนดังนักการเมืองทั้งหลายในอดีตที่เคยใช้พระเจ้าหรือ

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้เป็นประโยชน์เหมือนดั่งนักการเมืองทั้งหลายในอดีตที่เคยใช้พระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้เป็นประโยชน์ในแง่ของอำนาจทางการเมือง กษัตริย์ถูกใช้แทนพระเจ้า การเปลี่ยนมือของอำนาจทางการเมืองอีกอย่างหนึ่งเป็นการเปลี่ยนจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง เช่นจาก กษัตริย์ ก. เป็นของกษัตริย์ ข. จากประธานาธิบดี ก. เป็นของประธานาธิบดี ข.

การเปลี่ยนมือของอำนาจทั้งสองลักษณะนี้ ถ้าไม่มีกติกา(รัฐธรรมนูญ)ว่าไว้ (โดยลายลักษณ์อักษรหรือโดยจารีตประเพณีก็ตาม) ตำแหน่งรัฐาธิปัตย์มิได้สืบทอดให้เพื่อนหรือให้ลูกไปโดยอัตโนมัติ แต่จะตกไปอยู่ในกำมือของใครก็ได้ที่พิสูจน์ให้เห็นว่าคนอื่น ๆ ยอมรับอำนาจของเขา กรณีนี้ผู้ที่มิพลังทุกคนมีโอกาส(ไม่ใช่สิทธิ)เท่าเทียมกันในการต่อสู้กันเพื่อเป็นรัฐาธิปัตย์คู่แข่งชั้นต่างๆ ทำอะไรไม่มีถูกใครคัดค้านย่อมเป็นผิด(ฐานกบฏ) ฉะนั้น ซาติได้ก็ตาม ที่ต้องการความสงบไม่ต้องการให้มีการใช้กำลังแย่งตำแหน่งรัฐาธิปัตย์กัน ย่อมต้องมีกติกา(รัฐธรรมนูญ) ระบุถึงวิธีการในการสืบทอดกัน ถ้าเรื่องนี้เป็นที่แจ้งชัดก็ดี มิได้เป็นไปตามกติกามีอยู่ก็ดี คนรับช่วงอำนาจย่อมรับมาด้วยความเสี่ยงภัยของตนเองนั่นคือผู้เป็นต้นตอที่ไม่ทำตามกติกาก็ว่าไว้ได้ถอนตัวออกจากสัญญาภาคที่มนุษย์ในสังคมนั้นได้ทำกันไว้โดยพลการ มีผลทำให้มนุษย์ในอาณาบริเวณนั้น กลับไปดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมธรรมชาติอีกครั้งหนึ่งตอนนี้ ความผิด ความถูกไม่มี

ผู้นำในการปฏิวัติรัฐประหารในประเทศต่างๆ และผู้รับช่วงอำนาจปาเถื่อนเช่นนั้น ล้วนเป็นผู้ที่สมัครใจถอนตัวออกจากสัญญาประชาคมที่ตนเคยช่วยกันสร้างขึ้นหรือยอมรับ ในระหว่างก่อตั้งอำนาจใหม่นั้นจะฆ่าใครตายสักเท่าไรก็ไม่มีความผิดเพราะเป็นการใช้อำนาจตามสภาพสังคมตามธรรมชาติ จะมีคำประกาศหรือรัฐธรรมนูญชั่วคราวออกมาประหารใครก็ได้ ว่ากันตามทฤษฎีผู้ใช้อำนาจสูงสุดในแว่นแคว้นจะมีประกาศสั่งประหารนาย ก. เพราะเหตุที่นาย ก. กินข้าวจุกหรือไว้มยวาก็ยังได้ ไม่มีถูกมีผิดแต่การกระทำเช่นนั้น ย่อมเป็นการเสี่ยงภัยต่อตนเองเพราะถ้าทำเช่นนั้น เขาอาจมีชีวิตอยู่ได้ไม่เกิน 3 วัน แต่ถ้าเขาทำจริงก็ไม่ผิดอะไรกับปลาใหญ่กินปลาเล็ก และไม่ต้องมีการออกกฎหมายให้อภัยโทษแก่พวกกระทำเช่นนั้นภายหลังมีการก่อตั้งกติกาใหม่(รัฐธรรมนูญ) ให้เป็นเรื่องไร้สาระ อย่างไรก็ตามที่เขาก่อตั้งศูนย์อำนาจใหม่ได้โดยควบคุมสถานการณ์ได้โดยไม่มีใครกล้าทำทลายอีกก็เท่ากับเป็นการสิ้นสุดแห่งยุคสังคมธรรมชาติ ความผิด ความถูก ความยุติธรรม และอยุติธรรมก็เกิดขึ้นอีก

ที่กล่าวมาแล้วเป็นความรู้ขั้นพื้นฐานของบ่อเกิดของอำนาจทางการเมืองเมื่อเราเข้าใจข้อนี้แล้ว เราอาจวิเคราะห์พฤติกรรมในทางการเมืองของไทยปัจจุบันเกี่ยวกับการเรียกร้องรัฐธรรมนูญได้ว่าเป็นอะไร คณะปฏิวัติบรรพบุรุษของรัฐบาลชุดปัจจุบันให้อำนาจมาโดยใช้สิทธิตามธรรมชาติจะโดยเล่ห์เหลี่ยมหรือโดยกำลัง หรือโดยสติปัญญาก็ตาม คณะปฏิวัติและรัฐบาลสามารถนำทหารเข้าราชการ และประชาชนจำนวนไม่น้อยให้เป็นผู้สนับสนุนตัว หรือไม่ต่อต้านตัวอย่างเปิดเผย (นอกจากผู้ก่อการร้าย) สมาชิกวุฒิสภาที่ดี กรรมการร่างรัฐธรรมนูญก็ดื้อยอมรับเงินทำงานให้ตามคำ

สิ่ง มีผลเท่ากับยอมรับอาญาสิทธิของศูนย์อำนาจใหญ่ ข้าราชการยังทำงานให้ตามปกติก็มีผล เช่นเดียวกัน สามัญชนผู้หนึ่งเคยข้ายังยอมเสียภาษีให้รัฐก็เท่ากับยอมรับอำนาจใหม่จะโดยความสมัครใจหรือความกลัวเป็นคนละเรื่อง คนที่เรียกร้องรัฐธรรมนูญเป็นสัตรีการเมืองที่ก้าวหน้า (ซึ่งสมัยนี้มีมากขึ้นตามลำดับ) ที่จริงมีสิทธิตามธรรมชาติไม่ยิ่งหย่อนกว่าผู้ใช้อำนาจสูงสุด แต่แทนที่จะเรียกร้องในสิ่งที่ต้องการด้วยกำลัง กลับใช้วิธีการสงบ แทนที่จะใช้กำลังจัดตั้งศูนย์อำนาจของตนเองแต่กลับเรียกร้องเอาความมั่นใจสัญญาหรือความคาดหมายจากศูนย์อำนาจกลุ่มอื่นซึ่งเท่ากับพวกเขายอมรับอำนาจที่ตั้งขึ้นใหม่แล้วเพียงแต่อยากได้ความคาดหมายว่าจะได้อย่างนั้นอย่างนี้ เพิ่มขึ้นความหวังที่จะได้รัฐธรรมนูญมีส่วนช่วยในการปลดอาวุธผู้เรียกร้องได้อยู่บ้าง เขาลืมไปว่าความหวังของเขามีค่าแพงคือต้องจ่ายเงินภาษีให้แก่ “สมาชิกรัฐสภา” แต่ละเดือนไม่น้อย สิ่งที่เขาอาจจะได้ขั้นแรกคือ ความคาดหมาย ขั้นที่สองคือ ลมๆ แล้งๆ ในเมืองไทยคนใช้รัฐธรรมนูญไม่ใช่รัฐธรรมนูญใช้คน รัฐธรรมนูญไม่เคย “ฆ่า” คนผิดกติกา แต่คนผิดกติกาเคย “ฆ่า” รัฐธรรมนูญมาครั้งแล้วครั้งเล่า ทั้งนี้เพราะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก ล้วนแต่ได้รับอัญเชิญมาเป็นสักขีพยานในอารัมภบทของรัฐธรรมนูญแล้วเกือบทุกฉบับ องค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวผู้เป็นมิ่งขวัญของคนไทยก็ได้ถูกอ้างบารมีไปใช้ทุกครั้ง แต่ก็หามีความศักดิ์สิทธิ์ไม่ชะรอยพิธีกรรมคงจะไม่ได้ทำพิธีปิดเป่าปีศาจก่อนอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์กระมังหรือว่าตาสีตาสานายมียายมาไม่เคยได้รับเกียรติให้มีส่วนร่วมอยู่ด้วย ฉะนั้นถ้าผู้ถือดาบอาญาสิทธิต้องการให้รัฐธรรมนูญมีความยั่งยืนคงทน ก็น่าที่จะอัญเชิญคนไทยมาช่วยกันเสกน้ำมนต์ให้ด้วย(ลงประชามติ) แทนที่จะอัญเชิญแต่พระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสากลโลก ทั้งนี้เพราะพระเจ้าคงจะเบื่อแล้วที่ได้รับเชิญมาพรมน้ำมนต์ให้บ่อยๆ อีกประการหนึ่งผู้ปั้นรัฐธรรมนูญ(กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ)ให้คนเสกเป่านั้นจะต้องมีความสามารถในการสรรหาคำพูดสั้นๆ แต่ดีใช้ได้ เอาแบบยอมให้รัฐประหารกันได้โดยไม่ผิดรัฐธรรมนูญดีกว่า จะได้ไม่ต้องยกเลิกรัฐธรรมนูญกันบ่อยๆ และที่จริงรัฐธรรมนูญควรจะมีบัญญัติแต่หลักกว้างๆ ไม่น่าจะให้ยาวกว่า 10 หน้ากระดาษพิมพ์ ถ้าจะทำงานกันจริงๆ คนเดียวนั่งร่างไปกินเหล้าไปควรจะใช้เวลาไม่เกิน 100 ชั่วโมงให้เสมียนพิมพ์ไปพลาบสุบหรือพลาบอีก 2 ชั่วโมง เสนอไปมาระหว่างคณะกรรมการร่างกับผู้ถือดาบอาญาสิทธิอีก 100 ชั่วโมง ทำพิธีอัญเชิญพระเจ้าอีก 1 วัน บอกกล่าวประชาชนอีก 1 วัน ฯลฯ ในที่สุด จะให้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรหรือไม่ให้ก็ได้ ถ้าไม่ให้ในทางทฤษฎีเท่ากับรัฐาธิปัตย์ใช้อำนาจตามธรรมชาติ คนอื่นๆในอาณาจักร มีสิทธิตามธรรมชาติไม่ยิ่งหย่อนกว่าผู้อ้างอำนาจเป็นรัฐาธิปัตย์ แต่ถ้าให้ในลักษณะที่อัญเชิญพระเจ้ามาพรมน้ำมนต์ รัฐาธิปัตย์ก็ต้องปกครองโดยอาศัยอำนาจพระเจ้าต่อไปในที่สุด ถ้าให้โดยหลอกให้ประชาชนมาลงมติรัฐาธิปัตย์จะอ้างอำนาจของประชาชนได้อย่างว่าเป็นการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยก็ได้ อย่างน้อยก็เป็นไปในทางทฤษฎี

บทความรัฐธรรมนูญ
ธารอธิปไตย
ประพันธ์ศักดิ์ กมลเพชร

หากเราจะอุปมาอำนาจของประชาชนเท่ากับน้ำ...(ตัวพิมพ์เลื่อน).....อุปมาธารน้ำหลายสายที่ไหลจากทิวสสารทิวสกลลำน้ำสายใหญ่เจ้าพระยา ซึ่งกำลังสะสมพลังงานอยู่ทุกเมื่อเชื่อกันว่า อานุภาพของมันมีมากเพียงพอที่จะทำลาย รักษา หรือรังสรรค์ทุกชีวิตบนผืนแผ่นดินได้เท่าๆ กัน

ข้อที่น่าพิจารณาก็คือ เมื่อปริมาณน้ำมากขึ้นการสะสมพลังงานเพิ่มขึ้น เชื่อนมหิมาที่จิตใจขวางกั้นจะต้านทานไว้ได้หรือไม่.....(ตัวพิมพ์เลื่อน)...ที่ผู้กร่อนเพราะการปลอมปนสัดส่วนของซีเมนต์หรือหรือ.....(ตัวพิมพ์เลื่อน)....การกินเปอร์เซนต์อย่างมโหฬารของผู้ร่วมก่อสร้าง อนาคตจะเป็นอย่างไรบรรดาเสาเข็มค้ำจุนทั้งหลายจะทานอยู่ได้หรือไม่

เราอยากรู้เหมือนกันว่า เมื่อถึงฤดูธารน้ำหลาก กระแสน้ำเชี่ยวกราก นักสร้างเขื่อนจะอยู่ที่ไหนและตัดสินใจอย่างไรเตรียมหนีเอาตัวรอด ปล่อยน้ำไหลเอ่อท่วมไปจนสุดฤทธิ์ของมัน หรือจะใช้ศิลปการระบายอย่างไร การที่จะบนบานศาลกล่าวขอให้ฝนหยุดตก น้ำหยุดไหล หรือวิงวอนกระแสน้ำได้ไหลอย่างเป็นระเบียบคงเป็นไปได้ อีกจะของบประมาณซ่อมแซมชุดคลองซอยใหม่ก็คงไม่ทันการณ์

แน่นอนที่สุดหากเขื่อนมีโครงสร้างที่มั่นคง มีคลองซอยแผ่หัวใจไปทั่วถึง มีนายช่างชลประทานที่ชาญฉลาดเราก็พอหวังได้ว่าปริมาณและพลังน้ำที่สะสมไว้นั้น จะสามารถยังประโยชน์แก่ชีวิตมหาศาล โดยสามารถนำไปผลิตกระแสไฟฟ้า เพื่อให้แสงสว่างและความร้อน นำไปหล่อเลี้ยงผืนนาให้ข้าวกล้าออกงาม ใช้เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงกุ้ง หอย ปู ปลา และเส้นทางสัญจรไปมาเพื่อการค้าพานิชได้เอนกอนันต์ หรืออย่างน้อยที่สุดก็สามารถบรรเทาความเสียหายอันเนื่องจกมหาอุทกภัยได้

ปัญหาที่น่าคิดก็คือ รัฐบาลรู้คุณค่าของน้ำแต่ละหยดเพียงใด มีความเชื่อมั่นในประชาชนหรือไม่ หรือจะของบประมาณซ่อมแซมเขื่อนทุกปีไป และเป็นเวลานานอีกเท่าใด

ประเทศไทยเป็นของชาวไทยทุกคน ชาวไทยทุกคนมีสิทธิที่จะรักและภาคภูมิใจ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย ปวงชนชาวไทยมีสิทธิที่จะกำหนดรูปแบบและเลือกรัฐบาลของตนเอง รัฐธรรมนูญคือกติกาการปกครองของชาติ รัฐธรรมนูญเป็นหลักชีวิตของประชาชน แต่อันิจาประเทศชาติขาดรัฐธรรมนูญ ประชาชนขาดอธิปไตย อนาคตของปวงชนชาวไทยอยู่ในมือคนกลุ่มเดียว เมื่ออากาศปราศจากเสรีภาพ ในน้ำขาดน้ำใจ บนผืนปฐพีไร้ที่อาศัย เราจะขังตัวเองเพื่ออะไร ประชาชน

คนจนคนรวย ประสาร มฤคพิทักษ์

ภายใต้ระบอบการปกครองที่รัฐบาลอยู่คนละข้างกับประชาชน ในยุคที่ทหารเผด็จการอย่างไพศาล ในสมัยที่ทหารเผด็จการอย่างไพศาล ในสมัยที่ผู้บริหารประเทศไม่ถือธรรมเป็นอำนาจ แต่ถืออำนาจเป็นธรรม ในขณะที่กฎหมายไม่ได้รับความเคารพจากคนบางหมู่บางเหล่า ในเวลาที่สภาพบ้านเมืองเป็นเรื่องของมือใครยาวสาวได้สาวเอา และในยุคสมัยที่ชาติปราศจากกติกากฎการเมือง ย่อมปรากฏความแตกต่างอยู่โดยทั่วไป ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดที่สุดคือความแตกต่างระหว่างคนจนกับคนรวย คนมีวาสนากับคนไม่มีวาสนา คนมีฐานะกับคนไม่มีฐานะ ความแตกต่างนี้เองที่เป็นตัวทำลายความสำคัญของสามัคคีธรรมนำมาซึ่งความแตกแยก ความริ้วฉาน ในจิตใจของผู้คน และยังเป็นสิ่งทำลายศรัทธาในคุณค่าความเป็นมนุษย์ให้สูญสิ้นไปด้วย

ในสังคมเสรี นอกเหนือจากระบบการเมืองการปกครองแล้ว เศรษฐกิจส่วนบุคคลยังเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในประเทศ

การศึกษา เด็กที่เกิดมาในครอบครัวย่านสุขุมวิท ย่อมได้รับการพุ่มพักเลี้ยงดูอย่างโตขึ้นมาหน่อยได้เข้าโรงเรียนอนุบาล เข้าโรงเรียนสาธิตชั้นดีมีอุปกรณ์การเรียนพร้อมมีครูระดับปริญญาเป็นผู้สอน สติปัญญาย่อมเติบโตไปได้รวดเร็ว อย่างน้อยๆ ก็ได้ชั้นปริญญา ขณะที่ลูกนายด่านางสีทา แห่งหมู่บ้านอีสาน จะให้เรียนจบชั้นประถมสี่ก็ยากเหลือหลาย เพราะจะหวังอะไรนักกับโรงเรียนที่มีครูคนเดียวต่อนักเรียนนับร้อยอุปกรณ์การเรียนการสอนไม่มี จึงต้องเรียนไปตามยถากรรม ดังนั้น ถ้าเด็กที่เกิดมาจนกลายเป็นนักเลงอันธพาล เป็นหัวขโมย เป็นนักการพนัน ควรหรือที่จะโทษว่าเป็นความผิดของเด็ก ควรหรือที่จะโทษว่าพ่อแม่ไม่สั่งสอน อะไรเล่าที่เป็นเครื่องกำหนดฐานะทางการศึกษา เงินหรือมิใช่

ทางบริการสาธารณะ ไม่ต้องดูอื่นไกล ในเมืองหลวงนี้เอง ภาพที่เห็นตำตาบ่นท้องถนนคือภาพรถเก๋งคันยาวงามติดเครื่องปรับอากาศ มีคนขับคนหนึ่งกับคนนั่งเบาะหลังอีกคนหนึ่ง ขณะเดียวกันบนรถประจำทาง คนโดยสารเบียดเสียดกัน ห้อยโหนราวกับยัดทะนาน รถโดยสารกินเนื้อที่ถนนมากกว่ารถเก๋งเล็กน้อย แต่คนนำไปสู่ที่หมายได้คราวละหลายๆ ส่วนรถเก๋งนั้น นอกจากจะกินเนื้อที่ถนนอย่างไม่ได้อัตราส่วนกับจำนวนคนที่นั่งในรถแล้ว เครื่องปรับอากาศยังขับเอาอากาศเสียออกมาทำลายสุขภาพของคนนั่งรถเมล์และคนเดินถนนอีกด้วย ขณะเดียวกันก็สูดเอาอากาศดีจากภายนอกเข้าไปข้างใน จนคนนั่งหนาวจนต้องใส่เสื้อนอก ไม่ใช่จำนวนอันมากมายของรถเก๋งดอกหรือ ที่สร้างปัญหาจราจรในเมืองหลวงปัจจุบัน

เงินอีกนั่นแหละที่ทำให้คนมีเงินซื้อรถเก๋ง

ทางด้านสาธารณสุขนั้น ก็ปรากฏว่า โรงพยาบาลหลายแห่งต้อนรับเฉพาะคนรวยเท่านั้น ดังโรงพยาบาลรามาริบดีเป็นต้น ส่วนโรงพยาบาลอื่นๆ นั้น คนจนได้รับการรักษาตามยถากรรม จึงมีศัพท์เรียกว่าคนไข้อนาถา เตียงอนาถา ห้องอนาถา ส่วนคนรายน้อยอย่างห่วยเลย ห้องพิเศษ ยาพิเศษ พยาบาลปรนนิบัติพิเศษ ไม่หนักหนาจริงๆ ก็หายป่วยในเร็ววัน คนจนนั้นถ้าป่วยถึงต้องเข้าโรงพยาบาล อาจตายเพราะไม่มีค่ารักษาพยาบาล ไม่ต้องดูอื่นไกล คนจนนั้นเพียงทำบัตรผู้ป่วยก็กินเวลาตั้งครึ่งค่อนวันเข้าไปแล้ว ขณะที่นายกรัฐมนตรีของประเทศมีแพทย์ประจำตัวเรียกใช้ได้ทุกเมื่อ ท่านไม่เคยไปเข้าคิวทำบัตรผู้ป่วยที่โรงพยาบาลแห่งไหน

ทางกฎหมาย เป็นที่รู้กันโดยทั่วไปว่า กฎหมายยกเว้นการบังคับใช้กับคนบางหมู่เหล่า ใครมีวาสนาสสูง กฎหมายไม่แตะต้องแม้ฝ่าฝืนกฎหมาย ใครตกอับสิ้นวาสนา หรือเป็นคนเดินดินธรรมดา ถึงกับจะเอาเป็นเอาตาย เมื่อทหารพม่าล้อมยามตำรวจ รองนายกรัฐมนตรีบอกว่าล้มเสีย เกิดความหลัง ขณะที่ประชาชน 8 คน ไปร่วมเดินขบวนพร้อมกับนักศึกษา เพียงส่งเสียงตะโกนดังหน่อย จับเข้าคุกตั้งข้อหาทำลายความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง คณะรัฐประหาร 17 พฤศจิกายน 2514 เลิกล้มรัฐธรรมนูญอันเป็นหลักกฎหมายสูงสุดของชาติ ไม่เป็นผิด ขณะที่อดีต 3 ส.ส. ต่อสู้อย่างเปิดเผยโดยอาศัยศาลสถิตยุติธรรมต้องรับโทษจำคุก 7-10 ปี นายทหารตำรวจไปล่าสัตว์ ทำพาดหนะราชการเสียหาย เจ้านายชั้นเหนือขึ้นไปแสนจะพยายามปกป้องจนน่ารังเกียจ ขณะที่คนเดินดินถ้าห้อยโหนที่บันไดรถเมล์ จะต้องถูกปรับ 1,000 บาท

สังคมเราทุกวันนี้ จึงเป็นสังคมแบ่งคนแบ่งชั้นคนให้คนกลุ่มน้อยเป็นผู้อภิสิทธิ์แต่คนกลุ่มใหญ่ไร้สิทธิ หรือถ้าจะมีสิทธิก็ไม่สามารถจะก้าวมาสู่ชีวิตที่ดีกว่าได้ ถ้าไม่มีเงิน อภิสิทธิ์ชนจึงปรากฏอยู่ทั่วไป คนกลุ่มนี้มีเงิน มีอำนาจ มีพวกพ้อง จึงใช้สิ่งเหล่านี้ไปในทางอำนวยความสะดวก ส่วนตนถ่ายเดียว การปฏิบัติเช่นนั้น จะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม นับว่าเป็นโทษต่อสามัญชน ต่อคนจนด้วย เขาอาจจะอ้างว่า สมบัติก็ดี อำนาจก็ดี ล้วนได้มาด้วยการขวนขวาย ด้วยความฉลาด แต่เขาอาจจะลืมไปเหมือนกันว่า สมบัติหรืออำนาจนั้น ส่วนใหญ่มาจากเล่น์เพทุบาย หรือ สิทธิพิเศษต่างๆ ที่มีอยู่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ในสังคมที่อภิสิทธิ์ชนยังครองสิทธิพิเศษของตนไว้อย่างมั่นคง ในสังคมที่อภิสิทธิ์ชนยังครองสิทธิพิเศษของตนไว้อย่างมั่นคง ในสังคมที่คนรวยเพิ่มพูนความร่ำรวยยิ่งขึ้นทุกๆ ทาง ในสังคมที่คนจน แม้แต่จะดำรงความจนของตนให้อยู่ในระดับเดิม ยังเป็นเรื่องยากกลับมีแต่จะยากจนลึกกลงไปอีก ดังเช่นสังคมไทยปัจจุบัน สันติสุขจะเกิดขึ้นได้อย่างไรกัน

สัมภาษณ์ การเมืองไทย 2516 กับ คึกฤทธิ์ ปราโมช

ถาม ในระยะเวลากลางปีที่ผ่านมา มีเหตุการณ์ทางการเมืองหลายอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการตื่นตัวทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา และประชาชน ในอันที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองบ้านเมือง เช่นการเดินขบวนเรียกร้องรัฐธรรมนูญ เป็นต้น แต่ในเวลาเดียวกัน ประชาชนทั่วไปก็ยังสงสัยในเจตนารมณ์ของผู้มีอำนาจทางการเมืองในปัจจุบันที่จะหยิบยื่นอำนาจที่แท้จริงคืนกลับมาสู่ประชาชน ผู้มีอำนาจทางการเมืองไทย เราจะเห็นคุณค่าของประชาธิปไตย ก็ต่อเมื่อฐานอำนาจของตัวเองกำลังสั่นคลอน จึงต้องหันมาพึ่งประชาชน อยากจะทราบว่าอาจารย์มีความคิดเห็นอย่างไรในประเด็นปัญหา

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ผมเองก็เห็นใจคนที่คิดอย่างนั้น แต่ผมเองไม่นึกหรือคิดว่า ผู้ปกครองแผ่นดินในระยะนี้จะถึงกลับเห็นแก่หน้าที่และอำนาจยึดตำแหน่งกับประโยชน์ส่วนตัวแต่เพียงอย่างเดียว ผมไม่เข้าใจว่าผู้ที่ปกครองแผ่นดินในปัจจุบัน มีความรักชาติ มีเจตนาดีต่อบ้านเมือง แต่วิธีการปกครองบ้านเมืองไม่ตรงกับที่เราเข้าใจตามาระบบประชาธิปไตยส่วนการเรียกร้องต่างๆ ให้มีรัฐธรรมนูญหรือประชาธิปไตยก็ดี ผมเข้าใจว่ามันเป็นความรู้สึกนึกคิดของคนไทยทั่วไป ในความจริงเกี่ยวกับเมืองไทยมากกว่าแต่ก่อน เมืองไทยเราในระยะนี้ มันเกิดเป็นวงกลมชั้นสอง วงกลม วงกลมใหญ่หมายถึงประชาชนทั่วไป วงกลมสองวงกลมนี้มันเกิดเป็นคนละวงกลม แล้วก็ห่างกันออกไปทุกที คือพูดได้ว่าวงกลมข้าราชการทุกวันนี้ ไม่เข้าถึงประชาชน ประชาชนอยู่ห่างไกลไม่มีทางเข้าไปเกี่ยวข้องกับราชการ วงกลมข้าราชการก็ทำงานโดยไม่เกี่ยวข้องกับประชาชน ผมว่าข้าราชการทุกคนก็คงจะหวังดีต่อบ้านเมือง แต่ที่นี้การกระทำใดๆ โดยความเห็นดีเห็นชอบโดยตนเอง ไม่ฟังเสียงคนส่วนใหญ่ว่าเขาต้องการอะไรนั้น ก็ย่อมจะไม่เป็นที่พอใจของคนส่วนใหญ่ คือคนไทยที่เป็นประชาชนทั่วประเทศเวลานี้ไม่มีสิทธิในการตัดสินใจในโชคชะตาของตนเอง สิทธิขาดที่จะตัดสินใจนี้ไปอยู่ในวงราชการ ตั้งแต่ท่านที่ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีลงมาจนถึงข้าราชการอื่นๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ และคนไทยทั่วไป ก็รู้สึกในความจริงเช่นนี้ ก็เป็นธรรมดาที่จะเรียกร้องหาระบบหรือวิถีทางใดๆ ที่ประชาชนส่วนใหญ่ได้มีสิทธิในการตัดสินใจในโชคชะตาของตัวเอง และของบ้านเมือง และขอสิทธิที่จะเรียกร้องในสิ่งที่เขาต้องการ ซึ่งเวลานี้มันไม่รู้กัน ราชการก็ทำของราชการไปโดยที่เกือบไม่รู้ประชาชนต้องการอะไรและการตัดสินใจจะทำอะไรให้ประชาชนนั้น ประชาชนก็มีผู้ตัดสินใจ การที่มีคนอื่นมาตัดสินใจให้ ก็อาจจะมึนอะไรผิดพลาดล้มเหลวอยู่มากมายเหลือเกิน ผมคิดว่ามันเป็นเช่นนี้มากกว่า จึงมีการเรียกร้องมากขึ้น

ถาม ในสมัยก่อน อาจพูดได้ว่า เมื่อเริ่มมีรัฐธรรมนูญขึ้นมา ก็จะตามมาด้วยการเลือกตั้งแล้วท้ายที่สุด รัฐสภาที่ล้มเหลว ทหารก็ทำการปฏิวัติ ในสมัยปัจจุบัน ประชาชนได้แสดงออกให้

เห็นถึงความรู้สึกที่ตื่นตัวและความสำนึกทางการเมือง โดยปรากฏออกมาในภูมิการเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ประกอบกับเหตุการณ์อื่นๆ เช่น การนัดหยุดงานของกรรมกรที่เกิดขึ้น สิ่งเหล่านี้จะเป็นนิมิตที่ดีที่ทำให้ การเมืองไทย หลุดพ้นรูปแบบเก่าๆ ไปได้หรือไม่

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ รับตรงๆว่า ผมยังมองไม่เห็น อย่างสมัยหนึ่ง เรามีรัฐธรรมนูญ ราษฎรเลือกตั้งผู้แทนขึ้นมา แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกเข้ามาแล้ว แทนที่จะมาทำตัวเป็นสายโยงระหว่างวงกลมประชาชนกับวงกลมราชการ กลับพยายามดิ้นรนที่จะเข้ามาอยู่ในวงกลมราชการเสียเอง ซึ่งก็จะห่างวงกลมประชาชนออกไปอีก มันถึงได้ล้มเหลวมาเรื่อย ผมเห็นว่าความจริงเรื่องวงกลมสองวงกลมต่อกันไม่ถึง ซึ่งแต่ก่อนเราไม่ค่อยจะรู้จักกันนัก และคิดอยู่ว่ามีทางจะเชื่อมโยงกันได้นั้น ปัจจุบันนี้เราเห็นแล้วว่าไม่มีทาง นับวันวงกลมทั้งสองวงจะห่างกันออกไป สำหรับการเรียกร้องของนิสิตนักศึกษาและประชาชนนั้นอยู่ที่ว่าเมื่อเรียกร้องกันแล้ว ประชาชนและนิสิตนักศึกษาจะทำอย่างไร ถ้าเรียกร้องแล้วเกิดสำเร็จขึ้น มีอำนาจ และคุ้มครองเสียมากชิ้นอาจจะผลอตัวหลุดเข้าไปอยู่ในวงกลมราชการเสียเองก็ได้เหมือนกัน

ถาม การที่ประชาชนคนไทยมีความสำนึก และการตื่นตัวทางการเมืองสูงขึ้นมากกว่าแต่ก่อน ตัวอย่างของการนัดหยุดงานของกรรมกร ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การพัฒนาบทบาทของประชาชนในทางการเมืองให้สูงขึ้นได้หรือไม่ ที่ประชาชนจะรวมกลุ่มรวมกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มอิทธิพลหรือแม้แต่เป็นพื้นฐานสนับสนุนและรองรับพรรคการเมือง

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ สำหรับการนัดหยุดงานของกรรมกรในขณะนี้ สาเหตุที่ผมเห็นว่ามาจากพรบ. แรงงานที่เปิดสิทธิให้กรรมกรนัดหยุดงานได้ เพื่อสิทธิอันพึงได้ของเขา คือค่าจ้างในอัตราที่สมควร ตลอดจนสวัสดิการต่างๆ เพราะแต่ก่อนคนงานไม่มีสิทธินัดหยุดงาน ถึงจะหยุดงาน ทางการก็มองเป็นผิด นายจ้างก็อาจจะไล่ออกจากงาน เมื่อกรรมกรเรียกร้องกัน และเกิดความพอใจแลเห็นประโยชน์ จากการที่ตัวเองได้ใช้สิทธิ มันก็เป็นการนำไปสู่ความรู้สึกรับผิดชอบทางการเมือง ส่วนการที่จะรวมตัวเป็นพรรคการเมืองหรือไม่นั้นยังมองไม่เห็น

ถาม รัฐธรรมนูญของเราที่แล้วมามากได้รับการตีความแคบๆ เพียงหมายถึงการที่มีรัฐสภาเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างวงกลมประชาชน และวงกลมราชการ การปฏิวัติทุกครั้งจะอ้างข้อบกพร่องของรัฐธรรมนูญในแง่ที่สภาผู้แทนสร้างคามยุ่งยากขึ้น เรายังคงจะมองข้ามสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญอีกด้านหนึ่งที่จะทำหน้าที่เชื่อมโยงวงกลมสองวงนั้น ในแง่ที่ประชาชนมีโอกาสใช้สิทธิ เสรีภาพ ในการพูด เขียน และโฆษณาหรือ แม้แต่ สิทธิในการรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้องสิ่งต่างๆ โดยไม่ต้องผ่านสถาบันรัฐสภา

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ความพยายามที่จะเชื่อมวงกลมประชาชนและวงกลมราชการนั้น แต่ก่อนเราไม่ได้คิดกัน ทางฝ่ายราชการก็คิดแต่เพียงจะได้ความสะดวกในการบริหาร ต้องการเสียงในสภาฯ จะได้บริหารอย่างราบรื่น แต่เมื่อหาเสียงในสภาฯ ไม่ได้ก็เกิดปฏิวัติขึ้น วงกลมข้าราชการนั้น อย่า

นี้กว่าหวังร้ายหวังดีเหมือนกัน แต่เมื่อเป็นวงกลมราชการ ย่อมไม่พอใจในเสียงคัดค้าน เสียงที่เห็นแตกต่าง เพราะฉะนั้นเมื่อมีสภาผู้แทนราษฎรขึ้น ก็จะมีเสียงคัดค้าน มีเรื่องโต้แย้ง วงกลมราชการเองเริ่มไม่พอใจ แต่ว่าผู้แทนที่คัดค้านไม่เป็นสาเหตุให้เกิดปฏิวัติ ผู้แทนฝ่ายรัฐบาลเองนั้นแหละที่เป็นเหตุ ส.ส.ฝ่ายรัฐบาลเป็นผู้ประสงค์จะเข้าวงกลมราชการ และเมื่อเข้าไปแล้วก็เรียกร้องตำแหน่ง เงินทองอะไรมากมาย ทำยที่สุดวงกลมราชการก็ทนไม่ไหว จึงนำไปสู่การปฏิวัติ

ถาม การที่สังคมไทยเกิดปัญหาหวงกลมสองวงไม่เชื่อมโยงกัน หลักเกณฑ์การแก้ไขนั้น จะอยู่ที่ว่าหาทางเชื่อมโยงวงกลมทั้งสอง หรือการแก้ไขนั้นอยู่ที่วงกลมใหญ่กลืนวงกลมเล็ก หรือวงกลมเล็กขยายตัวใหญ่ขึ้นเพื่อกลืนวงกลมใหญ่

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ถ้าวงกลมใหญ่กลืนวงกลมเล็ก เราก็จะได้ระบบราชการที่เป็นเครื่องมือของประชาชน และรับใช้ประชาชน แต่ถ้าวงกลมเล็กขยายตัวออกไปจนกลืนวงกลมใหญ่ บ้านเมืองจะมีแต่ราชการ สิทธิเสรีภาพจะน้อยลง มันก็จะเป็นราชการไปหมด และจะมีคน 2-3 คนเท่านั้นเป็นผู้ตัดสินใจ ดังนั้นปัญหาอยู่ที่ว่า ควรจะตีวงกลมเล็กให้แตก ให้มันไม่มีวงกลม ให้มันเป็นหน่วยราชการที่เข้าถึงประชาชน ความจริงแล้ว ควรจะตีวงกลมทั้งสองวงให้แตก เพื่อมิให้ต่างคนต่างอยู่

ถาม ในสมัยที่แล้วๆ มาสถาบันผู้แทนราษฎรก็ทำหน้าที่ไม่สมบูรณ์ที่จะเป็นตัวเชื่อมวงกลมทั้งสองวงนั้น ทำอย่างไรที่จะให้รัฐธรรมนูญเป็นตัวทำลายวงกลมทั้งสองวงให้แตกออกไป

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ผมเห็นว่า การมีรัฐธรรมนูญนั้น เป็นการตีวงกลมสองวงนั้นให้แตกออกไปแล้ว ถ้าทุกฝ่ายปฏิบัติตามสภิริตของรัฐธรรมนูญโดยแท้จริง แต่มันก็ไม่แนเสมอไป ผู้แทนที่ได้รับเลือกเข้ามาจะเข้าใจปัญหาเหล่านี้ หรือมันเป็นนิสัยของคนไทยที่ชอบเข้าวงกลมราชการ

ถาม อาจารย์พอจะมีความหวังหรือไม่คิดว่า สภาพทางการเมืองของสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เป็นปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างวงกลมสองวงนั้นจะมีลู่วางที่ดีในอนาคต

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ผมเป็นคนต้องการการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีของบ้านเมืองแต่ขณะเดียวกัน ไม่นิยมการเปลี่ยนแปลงที่ใช้ความรุนแรง เปลี่ยนนั้นเราต้องเปลี่ยนแต่ต้องเป็นไปโดยสันติวิธี โดยหลีกเลี่ยงการรบราฆ่าฟันกัน ซึ่งจะนำไปสู่ความแตกร้าง ในหลวงรัชการที่ 5 ท่านเลิกทาสซึ่งนับได้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์ ก็ดำเนินสำเร็จโดยสันติวิธี ย้อนกลับมาพูดถึงวงกลมสองวง ถ้าหากว่า วงกลมสองวงไม่สามารถทำลายเสียได้ มันจะเกิดการกระทบกระทั่งกันอย่างรุนแรง อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง ซึ่งไม่มีใครต้องการ เพราะฉะนั้นทางที่จะแก้ปัญหา เพื่อหลีกเลี่ยงการปะทะกันอย่างรุนแรง ก็ต้องมีรัฐธรรมนูญไว้เป็นเครื่องระงับความรุนแรง แต่ทุกคนต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแล้วสภิริตของรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่มีรัฐธรรมนูญไว้เพียง

ถาม ในสมัยที่มีรัฐธรรมนูญ ปัญหาขัดแย้งระหว่างตัวแทนของวงกลมประชาชน และวงกลมราชการ ก็คือปัญหาว่า อำนาจที่แท้จริงควรจะอยู่ในสถาบันใด ฝ่ายวงกลมราชการก็พยายามรักษาอำนาจตัวเองโดยการคงไว้ ซึ่งรัฐธรรมนูญที่สนร่างเสถียรภาพให้รัฐบาล โดยการรักษาระบบสภาฯ แต่งตั้ง ส่วนตัวแทนของประชาชนนั้นก็พยายามเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้ผู้แทนราษฎรมีอำนาจอย่างแท้จริง ดังนั้น ความเหมาะสมที่ทั้งสองฝ่ายควรจะตกลงกันนั้น ควรจะอยู่ ณ. ที่จุดใด

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ สำหรับเรื่องรัฐสภานั้น ผมเห็นว่าเมืองไทยไม่ควรมี 2 สภาฯ มีสภาฯ ที่ราษฎรเลือกตั้งก็พอเพียงแล้ว หลักของการมี 2 สภาฯ ก็เพื่อให้สภาสูงเป็นเครื่องเตือนสติสำหรับเอาใจไว้กลั่นกรองมติของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งอาจจะผิดพลาด หรือรุนแรงเกินไป อย่างน้อยก็เพื่อให้ทั่วทุกท่วง อาจจะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประเทศที่ประชาชนทั่วไปมีนิสัยรุนแรงชอบทำลายล้างผลาญ แต่คนไทยไม่ใช่คนอย่างนั้น คนไทยเป็นคนที่รักความสามัคคีไม่ประสงค์จะให้มีการแตกแยก ถ้าเราไว้ใจประชาชน เราถือเอาผู้แทนที่ประชาชนเลือกตั้งมาก็พอแล้ว เราก็จะต้องเชื่อถือมติของผู้แทนประชาชนเป็นมติที่น่าเชื่อถือได้โดยไม่ต้องมีการกลั่นกรองอีกแล้ว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทความการเมือง

ช่วงแห่งการปฏิวัติ

ส. ศิวรักษ์

ข้อเขียนนี้เป็นความรู้สึกและประสบการณ์ส่วนตัวที่ข้าพเจ้าเคยเผชิญมากับสิ่งซึ่งเรียกว่า ปฏิวัติ ตัวเอง

แต่ที่จริง การที่รัฐบาลประกาศล้มตัวเอง แล้วเปลี่ยนยี่ห้อ เป็นคณะปฏิวัติ เพิ่งเคยเห็นมี มาสองครั้งเท่านั้นเอง ครั้งแรกเมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ปฏิวัติ ในพ.ศ. 2501 นั้น ข้าพเจ้าเพิ่ง เรียนหนังสือจบจากมหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษ ต้องการมาเยี่ยมบ้านเพียงชั่วคราว มาเจอ ประกาศทำนองนั้นเข้า ก็ให้รู้สึกขุ่นแค้นเศร้า แต่ไม่ได้เอาจริงเอาจังอะไร เพราะยังมองไม่เห็น ปัญหาอะไรแจ่มชัดและมีได้คิดจะอยู่ภายในประเทศนี้ช้านานนัก ยังจำได้ว่าก่อนหน้าการ ปฏิวัติ ไม่กี่วัน มีคนชวนไปฟังคำอภิปรายของดาราไฮด์ปาร์คที่สนามหลวง ข้าพเจ้าผลัดเขา เขาว่าถ้าสภาพ ยุบเสียจะอดฟังหนา ข้าพเจ้าไม่เชื่อว่าเขาจะทำอะไรบ้าๆ ได้ง่ายๆ เช่นนั้น แต่แล้วเขาก็ทำได้จริงๆ ความจริงข้าพเจ้าชวนน้องชายไว้ให้ไปเยี่ยมญาติที่นครปฐมด้วยกัน พอได้ยินวิทยุประกาศไว้ ปฏิวัติ น้อง ซึ่งเป็นทหารเรือ ก็เลยบอกว่าไปไม่ได้เสียแล้ว เขาตั้งเตรียมพร้อม ต้องกลับกรมกอง เจ้าสังกัด หลังจากนั้น ข้าพเจ้ามีโอกาสไปบ้านนักการเมืองชั้นผู้ใหญ่คนหนึ่ง ซึ่งเคยเป็นรองนายกรัฐมนตรีมาสมัยหนึ่งด้วย ท่านเล่าว่า ท่านได้รับทาบทามให้เป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ข้าพเจ้าถามท่านว่าท่านรับเป็นให้เขาใหม่ ท่านบอกว่าต้องรับ เพราะถ้าไม่รับ ดีไม่ดีเขาหาว่าท่าน เป็นคอมมิวนิสต์ จะไปกันใหญ่อีกท่านหนึ่งซึ่งข้าพเจ้าเคารพมากก็บอกว่าท่านเกือบได้เป็นสมาชิก สภาดังกล่าวอยู่แล้ว หากท่านไปเขียนหนังสือขึ้นเล่มหนึ่ง ซึ่งไม่เป็นที่ถูกใจหัวหน้าคณะปฏิวัติเข้า เป็นอันข้าพเจ้าได้บทเรียนว่าการปฏิวัตินี้ดีจริง จะให้ใครเป็นศัตรูก็ได้ จะให้ใครเป็นมิตรก็ได้ และ ผลก็ปรากฏชัดว่า ผู้ที่ปกครองรัฐในเวลานั้น ใช้อำนาจจากการปฏิวัติขจัดฝ่ายตรงข้าม และผู้ที่ตัว และลูกน้องของตัววังเกี้ยว จนเกือบจะเรียกได้ว่า ไม่มีอิสรชนฝ่ายตรงข้ามเหลืออยู่อย่างกล้าหาญ อีกเลย นี่มีพิษมีภัยอย่างไร ข้าพเจ้าจะไม่ขอสาธยายในที่นี้ แต่ก็ขอยืนยันว่าข้อเสียอันนี้มีโทษ อย่างมหันต์ อันคนส่วนใหญ่ยังรับทราบกันได้อย่างไม่เพียงพอ

แง่ดีของการปฏิวัติคราวนั้นคือมีความคิดความอ่านอย่างจริงจังที่จะระดมคนในชาติจาก หลายฝ่าย ๆ ที่พอจะเข้ากันได้ ให้มาร่วมมือกันพัฒนา ประเทศ แม้การพัฒนา นั้น จะมีกโบาย และความซื่อฉลาดอยู่ด้วย แต่ในระยะแรก ก็ยังมองไม่เห็น เท่าไรนัก ท่านผู้ใหญ่ที่ข้าพเจ้าเคยถึง แต่แรกนี้เองก็ได้รับทาบทามให้รับตำแหน่งทางการเมือง ขึ้นแรกในระดับรัฐมนตรีและต่อมาระดับ ปลัดบัญชาการ หากท่านปฏิเสธโดยเด็ดขาด ข้าพเจ้ายังจำได้ว่า พระราชาคณะผู้ใหญ่รูปหนึ่งถาม ท่านขึ้นในเรื่องนี้ ท่านตอบว่าท่านขอรับแต่ตำแหน่งทูตขจรตรีเศียรเท่านั้นเพราะจะได้อยู่ห่างศูนย์ แห่งอำนาจออกไป แม้เมื่อท่านไปเป็นเอกอัครราชทูตอยู่ที่เยอรมันหลังจากการเจรจาทางการค้า

ครั้งสำคัญคราวหนึ่ง ท่านเล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่าการเจรจาได้ผลดีมาก ท่านเสนอแนะไปทางกรุงเทพฯ ให้ตกลงกับบริษัทการค้าที่วอชิงตัน แต่แล้ว ท่านก็ถอนใจ ท่านว่าถ้าบริษัทญี่ปุ่นเอาสินบนไปวิ่งทางเมืองไทย แล้วละก็ โหนดเลยทางโน้นจะยินดีรับฟังข้อเสนอแนะของท่านนี้ก็เป็นอุทาหรณ์ประการหนึ่งที่ยืนยันว่าลัทธิแห่งความซื่อสัตย์ได้ก่อตัวขึ้นอย่างหนาแน่นเพียงใด ยิ่งถึงสมัยนี้ด้วยแล้ว ลัทธินี้รุดหน้าไปถึงไหน ก็ขออย่าให้ข้าพเจ้าต้องเอ่ยถึงเลย

ท่านผู้นี้เองเคยปรารภกับข้าพเจ้าว่า ท่านเคยไม่เชื่อเมื่อมีการเอ่ยขึ้นว่ารัฐมนตรีบางคนโกงกันเป็นล้านๆ สมัยท่านมีคนหนึ่งสองคน ที่โกงเป็นเรือนแสน ก็ลือกระฉ่อนแล้ว ท่านเอ่ยชื่อคนโกงให้ข้าพเจ้าฟังด้วย แต่แล้วท่านก็ต้องยอมรับว่า สมัยหลังๆ นี้มีการโกงกันได้มากจริง

ที่ว่ามานี้เป็นเรื่องการรับรู้ของข้าพเจ้าเกี่ยวกับการปฏิบัติ ของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ข้าพเจ้าชมคนๆ นี้ที่สามารถหาคนดีมีฝีมือเข้าไปไว้ได้มาก แม้จะกำจัดฝ่ายตรงกันข้ามอย่างปราศจากหิริโอตัมปะโตๆ ก็ตาม ข้าพเจ้าชมเขา ที่เขาตัดสินใจได้อย่างแน่วแน่ว่าจะตั้งทางเสียเรือไปทางไหน แม้แนวที่เขามุ่งไปจะไปสู่หายนะภัยก็ตาม กล่าวคือ ทางด้านภายนอก ได้กลายเป็นดำเนินนโยบายให้ไปอยู่ใต้ฉายาของสหรัฐอเมริกาอย่างมากเกินไป นโยบายภายใน ก็เป็นการเปิดโอกาสให้คนรวยเอาเปรียบคนจนอย่างมากเกินไป ก็มีการเพิ่มวัตถุนิยม ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และทำลายวัฒนธรรมพื้นบ้านต่างๆ ในนามของการพัฒนา ก็มีการเอาวัดเอาเปรียบคนกลุ่มน้อย และปราบปรามคนที่มุ่งความเป็นธรรม หรือคนที่สนใจการเมืองในรูปแบบประชาธิปไตย ในข้อหาว่าพวกนี้เป็นคอมมิวนิสต์ หรือ นัยหนึ่งการปฏิวัติครั้งนั้น ได้เน้นไปที่ระบบราชการ ซึ่งอยู่เหนือราษฎรอยู่แล้ว ให้ยิ่งใหญ่ขึ้น จริงอยู่ ได้มีการสนับสนุนข้าราชการประจำที่มีความสามารถ ให้ได้เป็นนักการเมือง แต่ก็ได้เปิดโอกาสให้ได้มีการซื่อสัตย์กันในระบบราชการมากยิ่งขึ้นด้วยและโดยที่ข้าราชการประจำเป็นนักการเมืองที่ดีไม่ได้ เพราะไม่กล้าตัดสินใจ หากเป็นได้แต่คอยตามผู้นำที่สามารถ เมื่อขาดคนอย่างจอมพลสฤษดิ์เสียแล้ว แม้จะมีนักปฏิวัติคนอื่นมาแทนที่หรือจะมีที่ทำการเป็นเผด็จการอย่างไร การงานใดๆ ก็ยากที่จะลุล่วงไปได้ไม่ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือทางเสียเรือหมุนคว้าง ยิ่งมีการไม่ไว้ใจกันในระดับต่างๆ ด้วยแล้ว ยิ่งไม่กล้าหาคนดีมีฝีมือไว้เป็นพวกเสียด้วยซ้ำ ก็เลยมีแต่คนประจบสอพลอ คอยยอแหยให้รังเกียจคนโน้น ให้ไม่ไว้ใจคนนี้ จะหาอะไรที่ดีที่งาม ให้ชื่นชมสักอย่างหนึ่ง ก็หาไม่ได้เอาเลย

แต่ที่ข้าพเจ้ากำลังเล่าเข้าไปเสียแล้วว่าข้าพเจ้ามีประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิวัติครั้งหลังนี้อย่างไรฉะนั้น จึงจำต้องย้อนกลับไปเล่าเสียอีกนิตหนึ่งว่าข้าพเจ้ากลับไปอังกฤษเมื่อต้น พ.ศ. 2502 กลับมากรุงเทพฯ อีกทีก็ต่อ พ.ศ. 2505 ระหว่างที่อยู่อังกฤษคราวนี้ แม้ข้าพเจ้าจะทำงานกับวิทยุบี.บี.ซี. แต่ไม่มีอะไรให้รับรู้เกี่ยวกับรัฐบาลปฏิวัติเลยก็ว่าได้ เว้นแต่วันหนึ่งมีข่าวเข้ามาที่ บี.บี.ซี. ว่าเมืองไทยประกาศปิดโรงยาฝิ่นหมด และจอมพลสฤษดิ์ออกควบคุมการเผาฝิ่นเอง ข่าวนั้นลงทำยว่าตั้งแต่นั้นต่อไป เมืองไทยศรัทธาแล้ว ฝรั่งที่เอาข่าวมาบอกพวกเรา หน้าบาน แก่ย่าประโยชน์สุด

ทำยให้ฟังว่าบัดนี้ เมืองไทยศรีวิไลแล้ว ดูฝืนกับนักปฏิวัติที่ข้างมีอะไรต่ออะไรกันให้ชื่นชมอยู่เรื่อย
 เขียวนะ และทหารที่เป็นเผด็จการมักมีวิธีการที่จะทำให้บ้านเมืองศรีวิไลได้อย่างง่ายและแปลกๆ
 อยู่เสมอ จะอย่างไรก็ตาม ในส่วนตัวข้าพเจ้านั้น จากอังกฤษได้ปีเศษ ก็เริ่มออก สังคมศาสตร์
 ปรีทัศน์ แต่แล้วไม่นานหลังจากนั้น จอมพลพฤษดิ์ก็หมดอายุขัยไป ความคิดของบุคคลผู้หนึ่งที่จะ
 ถ่วงการร่างรัฐธรรมนูญไว้ ไม่ยอมให้คลอดออกมาได้ในช่วงชีวิตของตน ก็เป็นอันสมความ
 ปราบปราม และยังเตะถ่วงกันต่อมาอีกหลายปี เดชบุญสมุนคูใจของจอมพลคนนั้นก็พากันตายไต่ๆ
 กันไป ทั้งยังได้นายทิว บุญยเกตุ มาเป็นประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญอีกแล้ว จึงเร่งรัฐธรรมนูญออก
 มาจนได้ใน พ.ศ. 2511 แม้จะเป็นฉบับที่เลวที่สุดที่เราเคยมีมาก็ตามที พร้อมกันนั้น ก็ต้องพูดไว้ให้
 ปราบกฏด้วยว่า มีผู้หวังดีอยู่ในคณะรัฐบาลหลายคน ซึ่งต้องการให้มีการปกครองในระบบอบ
 ประชาธิปไตยอย่างจริงจัง รัยะนั้น ข้าพเจ้าไปทำสยามสมัย อยู่ด้วย ยังได้เขียนไว้ในบทนำฉบับ
 หนึ่งว่า เรื่องประชาธิปไตยในอนาคต ความจริง หนังสือพิมพ์ ประชาธิปไตย มาขอไปลงฉบับวัน
 เกิด พ.ศ. 2510 แต่แล้วเขาไม่กล้าลงทั้งดุ้นหนังสือมหาวิทยาลัยมาขอไป ก็ถูกเซ็นเซอร์ โดยที่
 ข้าพเจ้าคุมสยามสมัย อยู่เอง จึงลงโดยตลอด ปราบกฏว่าพระยาศรภักย์พัฒนาอ่านแล้วเขียนมาชม
 ว่า “กล้ามาก” ข้าก็ตรงที่เวลานี้ล่วงมาเกือบหกปีแล้ว ข้าพเจ้าเอาบทความนี้มาอ่านอีก ก็ยังเห็น
 ว่าเมืองไทยไม่ก้าวพ้นไปจากที่ข้าพเจ้าเขียนไว้ในบทความนั้นเลย และขอคุยเอาไว้ที่ตรงนี้สักนิดว่า
 ที่ข้าพเจ้าเตือนรัฐบาลไว้ด้วยความหวังดีคราวนั้น ถ้าเขาทำตามคำเตือนดังกล่าว เขาจักไม่จำต้อง
 เขียนด้วยมือแล้วลบลง ด้วยตีนเลย(บทความที่ว่านี้มีรวมตีพิมพ์อยู่ใน ความคิด-ความอ่าน ของ
 ข้าพเจ้า หน้า 183)

ต่อแต่นี้ไป จะขอเล่าถึงประสบการณ์โดยตรงข้าพเจ้าเกี่ยวกับ ปฏิวัติ 17 พฤศจิกายน
 2514 ความจริง ก่อนหน้านั้นข้าพเจ้าก็ได้รับความบีบคั้นทางด้านเสรีภาพมามากขึ้นทุกทีแล้ว ไหน
 ตัวเองและพลพรรคจะต้องออกจากงาน พรรคพวกกันจะกดฆ่าตาย เคราะห์ดีที่ กรุงเทพฯ วิจารณ์
 เกิดขึ้นได้ๆ กับอวสานกาลของ วิทยาสารปรีทัศน์ ข้าพเจ้าจึงมีทางออกได้บ้าง และในปีนั้นเอง
 ข้าพเจ้ามีกิจต้องเดินทางรอบโลก ดังได้เขียนทฤษฎีเอาไว้ในกรุงเทพฯวิจารณ์แล้ว ออกเดินทาง
 จากกรุงเทพฯ วันที่ 23 กันยายน กลับมาถึงดอนเมืองวันที่ 13 พฤศจิกายน ได้ทราบว่วันที่ 17
 เป็นวันบรรจุมารดาของท่านผู้ซึ่งเป็นกำลังอันสำคัญองกรุงเทพฯวิจารณ์ ข้าพเจ้าจึงเตรียมตัว
 และแวะไปเยี่ยมภรรยาของท่านอดีตนักรการเมืองที่ได้เคยถึงแต่แรกด้วยที่ไหนได้ ข้าพเจ้าไปได้แต่
 ชาวการ ปฏิวัติ ที่นั่นเอง ครั้นไปถึงวัด ก็เจอนักหนังสือพิมพ์และสมาชิกสภาหลายคน ซึ่งไม่แต่มา
 บรรจุมารดาของมิตรอาวสุ หากมาบรรจุมารดาประชาธิปไตยใส่ไว้ในปาฐาด้วยเช่นกัน

ข้าพเจ้ารับรู้การปฏิวัติครั้งนี้ ผิดกับเมื่อ 14 ปีก่อน แม้จะเศร้าแถมขื่นปานๆ ก็ตาม ชันก็
 เพราะเห็นว่าเขาทำกันยังกับเด็กเล่นด้วยเขาเห็นว่าบ้านเมืองเป็นของเล่น อันพวกเขาเท่านั้นที่เป็น
 เจ้าของ แถมเขายังเปิดเพลงปลุกใจของหลวงวิจิตรวาทการอยู่ ดังกับสมัยที่ทำรัฐประหารกันเมื่อ

ข้าพเจ้ายังเยาว์วัยอยู่ ส่วนที่ไคร้รำนั้นลึกซึ้งกว่าคราวก่อนมาก เพราะเห็นได้ชัดว่าพวกทหารและข้าราชการประจำไม่สามารถเอาเลยที่จะปกครองร่วมกับผู้แทนราษฎรได้ เห็นได้ชัดว่า พวกนี้ โดยส่วนลึกแล้ว คดโกงราษฎร เพียงผู้แทนบางคนมาขอส่วนแบ่งไปบ้างเท่านั้น ก็ไม่พอใจเสียแล้ว ข้าพเจ้ารับรู้การปฏิวัติครั้งนี้ผิดกับเพื่อนๆ ที่เป็นข้าราชการ แม่เขาจะเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยก็ตาม พวกนี้ส่วนมาก พอรับรู้เรื่องการปฏิวัติแล้วก็ปิดเครื่องรับฟัง มุดหัวเข้ามุ้งเอาเลยอย่างดีเขาก็เห็นชั้น แต่เขาไม่เห็นเศร้า เพราะเขาไม่เห็นว่ามีอะไรให้เขาต้องสูญเสีย เขาว่าแม่แม่ตาสี่ตาสาแก่ก็ไม่รู้ว่าอะไรให้แกต้องสูญเสีย

ตราบใดที่เรายังไม่ยอมรับในเรื่องศักดิ์ศรีของราษฎร ไม่ยอมรับในเรื่องความยุติธรรมในสังคมในเรื่องที่กฎหมายต้องเป็นใหญ่ในเรื่องการกระจายอำนาจออกไป ในเรื่องการควบคุมอำนาจไว้ ให้มีการฉ้อฉลให้น้อยที่สุด และที่สำคัญคือ ไม่ยอมรับความสำคัญของเสรีภาพ และอิสรภาพของปัจเจกบุคคล โดยที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงออก และได้วิพากษ์วิจารณ์อย่างเสรี เพื่อได้มาซึ่งความงาม ความดีและความจริง เราจะแลไม่เห็นเลยว่าการล้มสถาบันนิติบัญญัติ ตบหน้าสถาบันศาล และการคุมอำนาจทางบริหารไว้ภายใต้กระบอกปืน เป็นการเลวร้ายอย่างไร ทั้งนี้โดยไม่ต้องเอ่ยถึงรูปแบบ วิธีการตลอดจนนโยบายของการปกครองนั้นๆ ด้วยซ้ำไป แม้ข้อหลังนี้เอง คณะปฏิวัติมิได้นำพา ยิ่งข้อต้นๆ ด้วยแล้ว หลายคนกลับเห็นว่าเป็นถ้อยคำ ซึ่งเชื่องเกินไป อันสังคมที่เรียกตัวเองว่าด้อยพัฒนา อย่างบ้านเราไม่จำเป็นต้องมีคุณธรรมนั้นๆ ก็ยังได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารวันที่ 7 ตุลาคม 2516

แถลงการณ์ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

ตามที่นิสิตนักศึกษาและประชาชนจำนวน 13 คน ได้ถูกจับกุม เนื่องจากการใช้สิทธิเพื่อให้ได้มาซึ่งกฎหมายรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศทั้งเป็นการต่อสู้เรียกร้องเพื่อให้ผู้มีอำนาจปกครองบ้านเมืองคืนอำนาจอธิปไตยให้แก่ปวงชนชาวไทยซึ่งจะเป็นหลักประกันถึงสิทธิเสรีภาพของปวงชนอันพึงจะมีเยี่ยงเสรีชนนั้น

ปรากฏว่าผู้มีอำนาจในบ้านเมืองได้ใช้อำนาจของตนอย่างเกินขอบเขตและไร้มนุษยธรรม โดยการพยายามยัดความผิดฐานเป็นกบฏต่อแผ่นดิน และพยายามรวบรวมและสร้างหลักฐานปรักปรำกลุ่มนิสิตนักศึกษาและประชาชนดังกล่าวให้มีความผิดจริงตามในอำนาจอธรรมของรัฐบาลตลอดกาล

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ในนามของประชาชนชาวไทยทั้งหมด จะขอยื่นหยัดร่วมกับประชาชนชาวไทย ในการพิทักษ์รักษาสิทธิเสรีภาพของปวงชน เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิและเสรีภาพอันชอบธรรมตามระบอบประชาธิปไตยจนถึงที่สุด แต่ถ้าหากรัฐบาลมีความบริสุทธิ์ใจต่อประชาชนอย่างแท้จริงแล้ว ทางศูนย์หวังว่า รัฐบาลจะได้ระงับพฤติกรรมการปราบปรามประชาชนโดยด่วน เพื่อที่ประชาชนชาวไทยจะได้มีความมั่นใจได้ว่ารัฐบาลนี้เป็นรัฐบาลที่จะปกครองประชาชนด้วยอำนาจอันชอบธรรม เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนชาวไทยทั้งหมด

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

7 ตุลาคม 2516

สำนักงานชั่วคราว องค์การนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กองประสานงาน ตึกจักรพงษ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยุกระจายเสียง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์ องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ถึงเพื่อนนักศึกษาระบบธรรมศาสตร์

อนุสนธิจากการจับกุมนักศึกษาและประชาชน 12 คน แห่งกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้ออกแถลงการณ์และให้การศึกษารื่องรัฐธรรมนูญแก่ประชาชน เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม ศกนี้ในข้อหามั่วสุมทางการเมือง และขบถในราชอาณาจักรนั้น องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เห็นว่า การกระทำของรัฐบาลครั้งนี้ น่าจะคลาดเคลื่อนต่อความเป็นจริงและไม่ตรงต่อพฤติการณ์ที่เป็นจริง

ที่ว่าไม่ตรงต่อพฤติการณ์ที่เป็นจริงเพราะ

1. ข้อหามั่วสุมทางการเมือง ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 5 พ.ศ.2514 ตอนหนึ่งบัญญัติไว้ว่า "ห้ามมิให้ มั่วสุมประชุมกัน ทางการเมือง ณ ที่ใดๆ มีจำนวน ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป" ข้อเท็จจริงปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเข้าจับกุมผู้ต้องหาดังกล่าว ในขณะที่แยกย้ายกันเดินแจกแถลงการณ์ให้การศึกษารื่องรัฐธรรมนูญแก่ประชาชน ลักษณะดังกล่าวนี้ไม่อาจตีความได้เลยว่าเป็นการมั่วสุมประชุมกันในทางการเมือง การมั่วสุมประชุมกันทางการเมืองนั้น จะต้องมิใช่ลักษณะที่เข้ามาจับกลุ่มชุมนุมกันเพื่อจะปรึกษาหารือ เพื่อปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง การจับกุมผู้ต้องหาขณะแยกย้ายกันเดินแจกแถลงการณ์แล้วอ้างว่า เป็นการมั่วสุมประชุมกันทางการเมือง จึงเป็นการใช้อำนาจในทางที่มีขอบ ผู้ออกคำสั่งให้เข้ากระทำการจับกุมจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำที่เกินขอบเขตอำนาจของตนในครั้งนี้

2. ข้อหาขบถในราชอาณาจักร ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตราที่ 116 บัญญัติไว้ว่า "ผู้ใดกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือ หรือวิธีอื่นอันไม่ใช้การกระทำภายในความมุ่งหมายของรัฐธรรมนูญ หรือมิใช่แสดงความคิดเห็นติชมด้วยสุจริตใจ

1) เพื่อให้การเปลี่ยนกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐ โดยการใช้อำนาจข่มขู่หรือใช้กำลังประทุษร้าย

2) เพื่อให้เกิดความปั่นป่วนหรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชน ถึงขนาดก่อให้เกิดความไม่สงบในราชอาณาจักร

3) เพื่อให้ประชาชนละเมิดกฎหมายนั้น

การกระทำของผู้ต้องหาทั้ง 12 คน หาได้มีส่วนหนึ่งส่วนใดของการกระทำเข้าช่วยที่จะรับได้ว่า เป็นความผิดฐานขบถภายในราชอาณาจักร ตามมาตรา 116 ข้างต้นนั้นไม่ ผู้ต้องหาได้แจกจ่ายแถลงการณ์อย่างเปิดเผยและสุจริตใจ ยิ่งการเรียกร้องให้ประชาชนหันมาสนใจและตระหนักถึงค่าของการมีรัฐธรรมนูญแล้ว จะถือว่า "ไม่ใช่เป็นการกระทำภายในความมุ่งหมายแห่ง

รัฐธรรมนูญ”ยิ่งไม่ได้ไปใหญ่ การขัดขวางจับกุมมิให้ประชาชนได้กระทำการภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญต่างหาก ที่ต้องถือว่าเป็นกบฏในราชอาณาจักร การกระทำของรัฐบาลไม่มีทางให้เข้าใจเป็นอย่างอื่นไปได้ต่างกว่านี้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงมีมติเห็นว่า รัฐบาลชุดนี้ได้ใช้อำนาจรัฐ กฎหมาย และคุกตะราง เป็นเครื่องมือปฏิบัติต่อนักศึกษาและประชาชนทั้ง 12 คนอย่างไร้มนุษยธรรม และอย่างเกินขอบข่ายกติกา ชนิดที่รัฐบาลในประเทศที่อ้างว่ามีอุดมการณ์เสรีประชาธิปไตย ไม่น่าจะกระทำกัน องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงใคร่ขอความร่วมมือจากเพื่อนนักศึกษายืนหยัดต่อสู้อำนาจอธรรมดังกล่าวอย่างเด็ดเดี่ยว และอยากรวมกำลังจนกว่าจะได้รับชัยชนะอย่างเด็ดขาด

ธรรมศาสตร์จะไม่มี การสอบจนกว่าชัยชนะขั้นเด็ดขาดจะเป็นของเรา

องค์การบริหาร

องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

9 ตุลาคม 2516

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์แนวร่วมนิสิต นักศึกษา ประชาชน

เพื่อนนักศึกษาที่รัก

เหตุการณ์จับกุมอาจารย์และเพื่อนนักศึกษาของเราซึ่งเรียกร้องรัฐธรรมนูญโดยสันติวิธีของรัฐบาลเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2516 นั้น แสดงให้เห็นเจตนาของรัฐบาลไทยอย่างเด่นชัดว่ามีเจตจำนงจะคุกคามสวัสดิภาพของประชาชนผู้หาเช้ากินค่ำ ต้องการกำจัดอาจารย์และนักศึกษาผู้ยึดผลประโยชน์ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้ง และที่ชั่วร้ายที่สุดก็คือรัฐบาลต้องการสร้างสถานการณ์ให้ทุกคนอยู่ในอาณาจักรแห่งความหวาดกลัว ไม่กล้าลุกขึ้นปกป้องผลประโยชน์และสิทธิเสรีภาพของตนเอง เพื่อรัฐบาลจะได้ตัดดวงผลประโยชน์ให้แก่คนกลุ่มน้อยที่สนับสนุนตนเอง

ขอให้เพื่อนนักศึกษาใช้วิจรรย์ญาณไตร่ตรองดูเถิดว่า อาจารย์และเพื่อนของเราทำผิดคิดร้ายถึงกับเป็นขบถภายในราชอาณาจักรเชียวหรือ เขาเหล่านั้นเพียงแต่ต้องการเรียกร้องสิทธิขั้นมูลฐานของเขาและคนไทยทุกคนอันพึงจะมี รัฐธรรมนูญนั้นเป็นสมบัติของเราโดยชอบธรรม แต่เขาปล้นเอาของเราไป เราก็จำทน เมื่อเราไปขอเขาดีๆ เขาก็จับเราเข้าคุกแล้วเพื่อนลองคิดดูเถิดว่าผู้ทำลายรัฐธรรมนูญนั้นคือรัฐบาล แต่กลับอยู่อย่างสบาย ไม่มีความผิด ส่วนผู้ขอให้รัฐธรรมนูญกลับต้องเป็นขบถ แล้วเรานักศึกษาธรรมศาสตร์จะทนนิ่งดูตายเชียวหรือ

วานนี้มีนักศึกษาเพื่อนของเราไปเยี่ยมผู้ต้องหาคือเพื่อนและอาจารย์ของเรา ทุกคนยังสุขสบายดียังมีจิตใจที่มั่นคงไม่เปลี่ยนแปลง ทุกคนมั่นใจว่าเขาทำถูก คนไทยทุกคนยกย่องว่าเขากระทำอย่างมีเกียรติและรัฐบาลนั้นแหละไร้เกียรติ เพราะเอาอาวุธของประชาชนมาทำลายประชาชน

เพื่อนนักศึกษาที่รัก ขณะที่เราจะเข้าห้องสอบที่มีพัดลมให้ความเย็นอย่างดี เพื่อนๆ กับอาจารย์ของเรากำลังนั่งอยู่ในห้องอับๆ แคบๆ และเหม็น ขณะที่เรายิ้มแย้มในสมองเต็มไปด้วยความคิดเรื่องที่จะสอบ เพื่อนเราในคุกกมีสมองที่มันไปด้วยอุดมการ ขณะที่เราทุกคนมีโอกาสจะสอบ เพื่อนของเราไม่มีโอกาสแม้แต่ชิมรสแห่งเสรีภาพแล้วเราจะสอบกันเพื่ออะไร เราจะเลือกการสอบออกไปอย่างไม่มีกำหนด เราจะคอยเพื่อนเรา เราจะคอยอาจารย์ของเรา และเราจะต่อสู้เพื่อความถูกต้องจนถึงที่สุด

เลือดเหลืองแดง.....ลุกขึ้นเถิด

เจ้าพระยา...ท่าพระจันทร์ยังเป็นสัญลักษณ์พิทักษ์ธรรมเสมอ เราจะพิสูจน์อุดมการเพื่อมวลชนของเราวันนี้ ทุกคนพร้อมกันที่ลานโพธิ์ เราจะร่วมกันให้สัตย์ปฏิญาณว่าเราจะปกป้องประชาชนและธรรมศาสตร์ของเรา

แนวร่วมนิสิตนักศึกษาประชาชน

7 ตุลาคม 2516

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารวันที่ 9 ตุลาคม 2516

แถลงการณ์ถึงประชาชนชาวไทยที่รักความยุติธรรม

พี่น้องประชาชนที่รักทั้งหลาย

การที่คณะรัฐบาลทหารเผด็จการแห่งประเทศไทย ได้จับกุมประชาชนผู้รักความยุติธรรมจำนวน 12 คน เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2516 ที่ผ่านมานี้ เป็นชาวที่สร้างความสะเทือนใจแก่ประชาชนผู้รักสันติและความยุติธรรมเป็นอย่างยิ่งนัก ปราบกฏการณีนี้นับว่าเป็นเครื่องชี้ให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าประเทศไทยอันเป็นที่รักยิ่งของเราตกอยู่ภายใต้การปกครองของเหล่าทรราชที่อยู่ในกรอบของรัฐบาลซึ่งมีแต่ลัทธิลมนันต์เต็มไปดด้วยเล่ห์กล ที่พำเพ็ญถึงการสร้างชาติ สร้างสังคมไทยให้โง่เขลาแต่เพียงวาทะที่เปื้อนอาจิมของมันเท่านั้นเอง แต่สภาพที่เป็นจริงแล้วตั้งแต่คณะรัฐบาลเผด็จการชุดนี้เข้าปกครองประเทศไทย ล้วนแล้วแต่สร้างความอับอายให้เกิดกับประเทศไทยอันเป็นที่รักยิ่งของเราตลอดมา อาทิเช่นการสยบหัวเป็นขี้ข้าจักรวรรดินิยมนายทุนอเมริกา ที่ยินยอมให้มันมาสร้างฐานทัพที่เป็นเครื่องมือสังหารมวลมนุษยชาติด้วยกัน นอกจากนั้นแล้วคณะรัฐบาลเผด็จการชุดนี้ยังได้ใช้อำนาจที่คดโกงจากประชาชนมาข่มเหงตลอดจนออกกฎหมายต่างๆ มาลดคุณค่าความเป็นมวลมนุษย์ของมวลชนชาวไทยเป็นอันมากอีกด้วย

สังคมไทยได้ชื่อว่าเป็นดินแดนแห่งสันติสุขในอดีต “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” แต่ทว่าในยุคที่กลุ่มทรราชชุดนี้ได้เข้ามายึดอำนาจปกครองประเทศ หลายสิ่งหลายอย่างที่ดั่งงามในสังคมไทยได้ถูกทำลายไป และสร้างความบัดซบเข้าแทนที่ในทุกๆวงการ อาทิเช่น คอร์รัปชั่นมีอยู่ทุกวงการ สถานอบายมุขเพื่อมอมแมมมวลชนชาวไทยมีอย่างดาษดื่น แต่ในทางตรงกันข้ามสิ่งที่ดี สิ่งที่มีคุณธรรมถูกทำลายล้างไป และก็ดูมีดมนเต็มทนที่เหล่าทรราชชุดนี้จะสร้างสวรรค์มันขึ้นมา

การจับประชาชนจำนวน 12 คนที่ผ่านมาเป็นเครื่องย้ำให้มวลชนชาวไทยได้เห็นว่าเราไม่อาจจะนิ่งเฉยอีกต่อไปแล้วได้ เพราะในเมื่อบุคคลที่รักความยุติธรรม เหล่าทรราชชุดนี้ยังยึดเยียดความเป็น “ขบถ” ให้ แล้วเราจะไปหวังอะไรกันอีกเล่าถึงความสันติสุขของสังคมไทย

ตราบไตที่เหล่าทรราชชุดนี้ครองอำนาจอยู่ ตราบนั้นความเป็นมนุษย์ของมวลชนชาวไทย เป็นสิ่งที่มีดมนเต็มทีที่จะเกิดขึ้น มาเถิด มาเถิด พี่น้องประชาชนชาวไทยที่รักทั้งหลาย มาร่วมขบวนการต่อต้านและประนามการกระทำอันไร้ซึ่งความชอบธรรมในครั้งนี้ ขอให้ท่านคิดให้จงหนักว่า หากเราหวังให้สังคมไทยมีสันติสุข จักต้องร่วมมือร่วมใจกันขจัดและกวาดล้างเหล่าทรราชให้หมดสิ้นไปเป็นปฐมเสียก่อน

จงสลัดซึ่งความหวาดกลัวให้หมดสิ้นไป และจงมีแต่ความมั่นใจในการทำลายล้างความ
อัปยศจากเหล่าทมิฬ เพื่อประเทศชาติอันเป็นที่รักยิ่งของเรา

นี่เมืองไทยฤาเมืองทาส
จึงได้ขาดซึ่งเสรี
ถูกกดแลเย้ายี้
จากกาลีผู้ครองเมืองฯ

แนวร่วมนิสิตนักศึกษาประชาชน

9 ตุลาคม 2516

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์ ถึง เพื่อนนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การจับกุมนิสิตนักศึกษา อาจารย์ และประชาชนรวม 12 คน ในข้อหาชุมนุมทางการเมือง และซ้ำร้ายยังยึดยึดข้อหากบฏภายในราชอาณาจักร ซึ่งยิ่งร้ายแรงเพิ่มขึ้นอีกดังที่ท่านทั้งหลาย ได้อ่านตามหน้าหนังสือพิมพ์ที่รายงานโดยละเอียดแล้ว เมื่อพิจารณาถึงเจตนาอันอยู่เบื้องหลัง ของรัฐบาลที่สั่งการให้จับกุมคุมขังบุคคลเหล่านั้นได้ดังนี้

1. การกระทำของรัฐบาลเป็นคนละอย่างกับที่พูด ปากพูดว่าต้องการให้มีรัฐธรรมนูญ การให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน และปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่ในทางปฏิบัติ กลับเพิ่มการปราบปรามจับกุมบุคคลผู้ส่งเสริมให้มีรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นหลักประกันในด้านอำนาจอธิปไตยและเสรีภาพของปวงชน รัฐบาลมองนิสิตนักศึกษาและปวงชนเสมือนลูกแกะและนกกระสา ซึ่งมีแต่ความซื่อสัตย์สุจริต เซ่อ แต่รัฐบาลเองเล่าก็เปรียบเสมือนสุนัขจิ้งจอกซึ่งมากด้วยคำหอมหวาน น้ำตาลที่เคลือบยาพิษ มากด้วยเล่ห์เพทุบายกลลวงหลอก

2. เป็นการตีปลาหน้าไซ คือเป็นการกำหนัดนิสิตนักศึกษา ประชาชนผู้ทีกล้าจะเสียสละ ให้หลบหลีกหนีเสีย หรือไม่ก็เก็บตัวเดียวไม่รวมกลุ่มกัน หรือพยายามสร้างอำนาจมืด สันติบาล หรือตำรวจ ทหาร มาทำให้คนหวาดกลัวมีกลัวมารวมกันคัดค้านต่อต้านความเลวร้ายในสังคม และจะพยายามจะสอนนิสิต นักศึกษา ให้เอาแบบพวกเขา คือหมั่นโกง กิน และก่อกรรมทำเข็ญ ต่างๆ ต่อคนไทยสืบไปซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้เป็นการบ่อนทำลายชาติบ้านเมืองในระยะยาวอย่างแท้จริง ซึ่งนิสิตนักศึกษารวมกับประชาชนจะต้องร่วมกันต่อสู้ เพื่อสร้างสรรค์สังคมประเทศชาติให้เจริญรุดหน้าไปก็ด้วยการเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ดังนั้นจึงสรุปว่าบุคคลที่เรียกร้องรัฐธรรมนูญ คือ คนที่จะหมายมุ่งจะสร้างชาติบ้านเมืองในระยะยาวอย่างแท้จริง และด้วยความเสียสละ

3. แม้ว่าปวงชนทั้งมวลจะต้องการมีตัวแทนที่ชอบธรรม มีรัฐธรรมนูญโดยเร็ววันซึ่งรัฐบาลก็ไม่ฟังเสียง รัฐบาลที่ตั้งขึ้นมาเพื่อประกอบการค้า เพื่อพวกพ้องเราเรียกกันว่าเป็นรัฐบาลเผด็จการ ฟาสซิสต์ ซึ่งเอาผลประโยชน์ของหมู่คณะพรรคพวกมากกว่าผลประโยชน์ของปวงชน รัฐบาลเป็นดังว่านี้หรืออย่างไร? จึงใช้ตำรวจ สันติบาล ทหาร รวมทั้งอาจารย์บางคนที่ยาจรยาบรรณครูเป็นเครื่องมือควบคุมนิสิตนักศึกษา ใช้ปืนรถถัง และแสนยานุภาพทางอากาศมาข่มขู่ปวงชนทั้งมวล เพื่ออะไรกัน?

4. เพื่อนนักศึกษาและประชาชนก็คงเคยได้ฟังถึงความชั่วร้ายของฐานทัพอเมริกันในไทย ว่ามันจะให้ผลความเลวระยะไปยั้งคนไทยทั้งมวล และเกียรติภูมิของชาติอิสระ"ไทย"ของเรา นักศึกษาทั่วไป อาจารย์ นักเรียน แม้แต่พระภิกษุสงฆ์ต่างคัดค้านและต้องการให้ฐานทัพอเมริกันถอน

ออกไป และเสียงก็แผ่ขยายออกไปไกลมากเพื่อเป็นการสะกดกั้นขบวนการเปิดเผยความจริงที่ชั่วร้ายและเปิดหน้ากากอันแท้จริง รัฐบาลจึงจับและปราบปรามเสีย

ด้วยจุดมุ่งร้ายที่แอบแฝงอยู่ดังกล่าว จึงดำเนินการจับกุมนิสิตนักศึกษาโดยข้อหาก่อความไม่สงบ ที่จริงนิสิตนักศึกษา อาจารย์เหล่านั้นมิได้ตำราชาวบ้านหรือตีหัวหมาด่าแม่เจ้าก แต่เขาเดินอย่าง “ครู” ให้การศึกษา ความรู้เรื่องประชาธิปไตย สิทธิและเสรีภาพซึ่งพูดอย่างตรงๆ ก็คือสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลโดยรัฐบาลไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแม้แต่สตางค์แดงเดียว องค์การนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ไร่ขอของวิวงอนนักศึกษาทั้งปวงรวมพลังกัน ติดตามการเคลื่อนไหวอย่างใกล้ชิดและเตรียมตัวให้พร้อมไว้เสมอ เมื่อโอกาสอันควร องค์การร่วมกับนิสิตนักศึกษาทั้งหมดจะช่วยกันกำจัดอธรรมและความไม่เป็นธรรมในสังคมและรักษาเกียรติภูมิของชาติสร้างชาติบ้านเมืองให้วัฒนาสถาพร เจริญรุ่งเรืองสืบไป เราจะยืนหยัดต่อสู้ร่วมกันมิให้อดอย

องค์การนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

9 ตุลาคม 2516

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย กรณีรัฐบาลกล่าวหาว่ากลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญมีการกระทำเป็นคอมมิวนิสต์

ตามที่อธิบดีกรมตำรวจได้ชี้แจงข่าวเกี่ยวกับการจับกุมกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญตั้งแต่วันที่ 6 ตุลาคมนี้ เป็นต้นมานั้น สรุปได้ใจความว่า รัฐบาลเห็นว่าการกระทำของกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญในครั้งนี้นี้ เป็นการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์โดยได้กล่าวอย่างชัดแจ้งว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ตรวจค้นพบเอกสารหลายชิ้น ซึ่งสื่อว่าการกระทำของกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญในครั้งนี้เป็นแผนทางการเมืองที่ต้องการส่งเสริมยุ้งให้ประชาชนล้มล้างรัฐบาลตลอดจนสถาบันพระมหากษัตริย์

แต่จากการที่ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ได้ทราบอย่างแน่ชัดโดยที่กลุ่มผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญในครั้งนี้นี้ว่า เป็นบุคคลที่เคยอุทิศตัวร่วมกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของนิสิตนักศึกษาและประชาชนด้วยความบริสุทธิ์ใจตลอดมา พร้อมทั้งมีเจตนาที่จะเห็นประเทศชาติเจริญก้าวหน้าตามระบอบประชาธิปไตย โดยยึดถือสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นที่ตั้งและหลักในการดำเนินงานอันสูงสุดอย่างมิได้เปลี่ยนแปลง

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยถือว่า พฤติกรรมของรัฐบาลที่พยายามจะยึดเยียดข้อกล่าวหาอันร้ายแรงที่สุดคือ ข้อหาอันมีการกระทำเป็นคอมมิวนิสต์ให้กับกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญในครั้งนั้น ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนแล้วว่า รัฐบาลพยายามจะใช้อำนาจเอื้อนกล่าวหาประชาชนผู้บริสุทธิ์เพื่อต้องการสร้างภาพพจน์ให้ประชาชนชาวไทยโดยทั่วไป เห็นว่ากลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญนี้เป็นศัตรูอันร้ายกาจของประชาชน เพื่อที่รัฐบาลจะได้ใช้อำนาจเอื้อนลงโทษกับบุคคลกลุ่มนี้โดยสะดวก

ดังนั้น ศูนย์ฯ ขอวิงวอนต่อพี่น้อง ประชาชนชาวไทยที่รักยิ่งทั้งหลายว่า ขอให้ร่วมผนึกกำลังความกล้าหาญกันอย่างมั่นคงและเหนียวแน่น เพื่อที่ลูกไทยหลานไทยในอนาคตจะได้จารึกไว้ในหัวใจตลอดกาล พร้อมกันนี้ถ้าหากรัฐบาลยังเชื่อว่าตนมีความบริสุทธิ์ใจต่อประชาชนชาวไทยทั้งหมด ก็ขอให้ยกเลิกกฎหมายเอื้อนเช่น มาตรา 17 นี้เสีย และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พึ่งความยุติธรรมจากศาลสถิตยุติธรรมของไทย ซึ่งจะทำให้ประชาชนชาวไทยทั้งหมดหลุดพ้นจากความหวาดผวา และตั้งหน้าช่วยกันทำนุบำรุงชาติไทย ให้อยู่เย็นเป็นสุขตลอดไป

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

9 ตุลาคม 2516

แถลงการณ์สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล

เหตุการณ์อันน่าอัปยศ ในการที่รัฐบาลได้ทำการจับกุม กลุ่มนักศึกษาอาจารย์และประชาชนจำนวน 13 คน ซึ่งเรียกร้องรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 5 และ 6 ตุลาคม 2516 นั้น สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ได้ติดตามการเคลื่อนไหวของเหตุการณ์นี้มาโดยตลอด เมื่อพิจารณาด้วยหลักแห่งเหตุผลโดยรอบคอบแล้ว เห็นว่าการกระทำของขบวนการเรียกร้องรัฐธรรมนูญนี้เป็นการกระทำด้วยเจตนาอันบริสุทธิ์และเปิดเผย เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจของปวงชนชาวไทยในการปกครองประเทศอย่างแท้จริง และเป็นการเรียกร้องที่สอดคล้องกับความต้องการอันเดียวกันกับนักศึกษาและประชาชนชาวไทย สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ไม่ใยดีต่อคำครหาที่ว่า การต่อสู้ครั้งนี้จะตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพราะไม่ว่าบุคคลใดที่ทำการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจแห่งปวงชนแล้ว ถือว่ากลุ่มบุคคลนั้นได้กระทำเพื่อชาติ เพื่อประชาชน อันเป็นจุดมุ่งหมายเดียวกัน

ในทางตรงกันข้ามไม่ว่าจะกระทำจากกลุ่มใดก็ตาม ที่ขัดขวางการต่อสู้เพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญขัดขวางผลประโยชน์แห่งปวงชน ถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ทรยศต่อประชาชนสมควรจะกำจัดให้สิ้นซากไปจากสังคมไทย

พฤติกรรมของรัฐบาลเผด็จการในการปกครองประเทศ ได้ใช้อำนาจบาตใหญ่อยู่ตลอดเวลา นับตั้งแต่ปิดปากเสียงประชาชน ควบคุมนักศึกษา สร้างสถานการณ์ต่างๆ เพื่อตบตาประชาชน ปกป้องพวกพ้อง ทำลายทรัพย์สินแผ่นดิน การต่อต้านขัดขวางการเรียกร้องรัฐธรรมนูญของนักศึกษาและประชาชนดังกล่าวเป็นการยืนยันได้อย่างหนึ่งว่า กลุ่มปกครองจะไม่ยอมให้ประชาชนปกครองตนเองอย่างแน่นอน

การเรียกร้องรัฐธรรมนูญของนักศึกษา อาจารย์ และประชาชน ถูกกล่าวหาว่าเป็นขบวนการเป็นการใส่ร้ายและปรักปรำเยี่ยงวิสัยอันธพาล ถ้าเขาเหล่านั้นเป็นขบวนการก็เป็นขบวนการต่อสู้รัฐบาลเผด็จการ และประชาชนทุกคนก็เป็นขบวนการด้วย แต่ผู้ที่ขัดขวางการเรียกร้องรัฐธรรมนูญของประชาชนจะเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้นอกจากขบวนการต่อชาติ และประชาชน

สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล จึงได้มีมติดังต่อไปนี้

1. สโมสรนักศึกษา คัดค้านการจับกุมนักศึกษา อาจารย์ และประชาชนทั้ง 13 คนที่เรียกร้องรัฐธรรมนูญครั้งนี้

2. สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล จะยื่นหยัดต่อสู้ถึงที่สุดเพื่อให้ได้มาซึ่งอิสรภาพของบุคคลทั้ง 13 คน และให้ได้มาซึ่งอิสรภาพของปวงชนชาวไทย โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นหลักการปกครองประเทศ

สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลเชื่อมั่นอย่างยิ่งว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลทุกคนจะได้พร้อม

กันรวมพลัง ในการต่อสู้เพื่อผดุงความยุติธรรม เพื่อประโยชน์และเสรีภาพของประชาชนชาวไทย
จนได้ชัยชนะ

สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล

10 ตุลาคม 2516

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเรียกร้องขององค์การนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ถึงคณะรัฐบาล

ขอให้ปลดปล่อยผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมและถูกตั้งข้อหาอันเนื่องมาจากการเดินขบวนแจกใบปลิวโฆษณา เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนชาวไทย มีความตื่นตัวในการเรียกร้องรัฐธรรมนูญ และให้รัฐบาลลดการกระทำใดๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียกร้องนั้นๆ เพราะเป็นสิ่งไม่เป็นธรรม และไม่ถูกต้องตามวิถีของระบอบประชาธิปไตย

เราจะดำเนินการประท้วงร่วมกับศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยต่อไปจนกว่าข้อเรียกร้องร่วมกันของมวลนิสิต นักศึกษา อาจารย์ และประชาชน จะได้รับการปฏิบัติตามโดยไม่มีข้อแม้ใดๆทั้งสิ้น

องค์การนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

10 ตุลาคม 2516

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์

อนุสนธิจากกรณี “กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ” อันประกอบด้วยประชาชนกลุ่มหนึ่ง จากอาชีพต่างๆกันรณรงค์เพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญต่อผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อให้ได้ซึ่งโอกาสที่ประชาชนจะได้มีสิทธิ เสรีภาพ ในการกำหนดควบคุมเป้าหมายและนโยบายในการบริหารประเทศ โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นหลัก โดยให้ดำเนินการเร่งรัดประกาศใช้อย่างรวดเร็วที่สุด จนในที่สุดได้ ถูกจับกุมไป 13 คนนั้นเป็นพวกมั่วสุมทางการเมืองและเป็นกบฏ ทั้งที่บุคคลเหล่านี้กระทำการไปด้วย ความบริสุทธิ์ใจและหมายมุ่งที่จะกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตามแนวนโยบายของรัฐ

นั่นย่อมเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า “กลุ่มเผด็จการ” มีเจตนาไม่บริสุทธิ์ในอันที่จะมุ่งกำจัดสิทธิ เสรีภาพของประชาชนผู้ปรารถนาที่แสดงตนเองให้เห็นถึงความรักชาติ การกระทำเช่นนี้ของกลุ่ม เผด็จการเป็นการทำลายเกียรติภูมิ และศักดิ์ศรีของชาวไทยทั้งชาติ เพราะการเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่สิ่งผิดกฎหมาย ประชาชนย่อมมีสิทธิเรียกร้องรัฐธรรมนูญได้เสมอไม่ว่าเวลาใดๆ และที่ไหนๆ เป็นเพราะอะไรหรือ... รัฐธรรมนูญเท่านั้นที่จะนำมาซึ่งประโยชน์สุขของประชาชนโดยแท้จริง เพราะเป็นหนทางเดียวเท่านั้นที่ประชาชนจะได้มีส่วนในการกำหนดความเป็นไปของชาติ การสร้าง สรรค์ความสมบูรณ์พูนสุขให้เกิดขึ้นได้ไม่ใช่อยู่ในมือของกลุ่มใด คณะใดโดยเฉพาะ ดังนั้นประชา ชนที่รักทั้งหลายจงเข้าใจเถิดว่า...

1) การที่กลุ่มเผด็จการตั้งข้อหาว่าการชุมนุมทางการเมืองเพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญเป็นสิ่ง ผิดแล้วก็นับว่าเป็นเรื่องล้าสมัยที่สุดในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะประชาชนทั้ง 13 คน กระทำการโดยสงบและสันติวิธี

2) ตามที่กลุ่มเผด็จการอ้างว่าประชาชนทั้ง 13 นั้นเป็นกบฏและพบแผนล้มล้างรัฐบาล ด้วยนั้นจะเป็นได้อย่างไรในเมื่อทั้ง 13 คน มีเจตนาอันบริสุทธิ์ต่อประชาชนซึ่งถือได้ว่าเป็นการ กระทำภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ แต่กลับมีการตั้งข้อหาโดยไร้เหตุผลและยอมเป็น การเปิดช่องทางให้ผู้มีจิตใจสกปรกฉวยโอกาสเอาหลักฐานใดๆ(เตรียมไว้ก่อน) ที่เขาต้องการ ยัด ใส่มือหรือบ้านใครเมื่อไรก็ได้ เพื่อเกิดข้อหาตามที่ตนต้องการ เพื่อตนจะได้รับความคิดเห็นชอบ จากเจ้านายโดยไม่คำนึงถึงความยุติธรรมแต่อย่างใด

3) การปราบปรามประชาชนของกลุ่มเผด็จการครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าเข้าตาจนสิ้นปัญญา และความอดทน ก็เลยแสดงความไม่จริงใจให้ปรากฏแก่ประชาชน ทั้งๆที่เคยอ้างว่าต้องการให้ ประชาชนรู้จักรัฐธรรมนูญดียิ่งขึ้น

4) กลุ่มเผด็จการหวังที่จะครองอำนาจต่อไปถึงทำการปราบปรามประชาชนผู้รักชาติ ทั้ง 13 คน ที่ทำไปโดยชอบธรรมตามระบอบประชาธิปไตย

5) การขัดขวาง จักรกุ่มมิให้ประชาชนได้กระทำการภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ
ควรถือว่าเป็นภัยต่อรัฐธรรมนูญและประชาชน

ดังนั้นขอให้ประชาชนและชาวไทยที่รักทั้งหลายโปรดฉีกกำลังเพื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญ
และรณรงค์เพื่อให้ 13 ชีวิตเป็นอิสระในที่สุด

“เผด็จการมา เราอยู่ทุกซ์”

“เผด็จการไป เราอยู่สุข”

แนวร่วมพลังนิสิตนักศึกษา
แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำวิงวอนถึงประชาชนชาวไทยที่รักทุกท่าน กรณีร่วมผนึกกำลังต่อสู้กับอำนาจเถื่อน

ตามที่รัฐบาลได้ดำเนินการจับกุม กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ และการกระทำที่ถูกรัฐบาลตั้งข้อหาเป็นกบฏ คอมมิวนิสต์ และมีส่วนในแผนล้มรัฐบาล จึงได้ดำเนินการใช้อำนาจมาตรา 17 กับประชาชนกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ทางศูนย์ฯ พิจารณาเห็นว่ากระทำอันไร้คุณธรรมของรัฐบาลครั้งนี้ มีจุดประสงค์ที่จะใช้อำนาจเถื่อนเพื่อปราบปรามประชาชนที่เรียกร้องด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ดังนั้นศูนย์ฯ จึงขอวิงวอนพี่น้อง ประชาชนชาวไทยทุกคน โปรดช่วยกันผนึกกำลังแห่งประสิทธิภาพทั้งปวงเพื่อต่อสู้ทุกวิถีทางถึงที่สุด จนกว่ากลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญจะได้รับอิสรภาพโดยปราศจากเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะถ้าไม่รวมพลังกันต่อสู้กับอำนาจเถื่อนของรัฐบาลครั้งนี้แล้ว ประเทศไทยก็จะต้องคงอยู่ในโลกมืดของอำนาจอธรรมตลอดไป

ทางศูนย์ฯ ขอยืนยันว่า การกระทำใดๆ ของศูนย์ฯ จะเป็นไปด้วยความรอบคอบ สุขุมและคำนึงถึงเหตุผลมากที่สุด โดยยึดถือพระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างมั่นคง ทั้งนี้ได้มีจุดประสงค์ที่จะก่อความวุ่นวายใดๆ ต่อประเทศชาติ แต่ปรารถนาจะเห็นประชาชนได้รับความเป็นธรรมอย่างแท้จริง

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

10 ตุลาคม 2516

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำวิงวอนคณาจารย์ทุกสถาบัน กรณีรัฐบาลจับกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ

ตามที่อธิบดีกรมตำรวจได้ชี้แจงเกี่ยวกับการจับกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญตั้งแต่วันที่ 6 ตุลาคม นี้เป็นต้นมานั้น สรุปได้ใจความว่า รัฐบาลเห็นว่าการกระทำของกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ เป็นกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ โดยได้กล่าวอย่างชัดแจ้งว่าเจ้าหน้าที่กรมตำรวจได้ตรวจค้นพบเอกสารหลายชิ้น ซึ่งสื่อว่าการกระทำของกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญในครั้งนี้เป็นแผนทางการเมืองที่ต้องการส่งเสริมยุยงให้ประชาชนล้มล้างรัฐบาลตลอดจนสถาบันพระมหากษัตริย์

แต่จากการที่ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยได้ทราบอย่างแน่ชัด โดยที่กลุ่มผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญในครั้งนี้ว่าเป็นบุคคลที่เคยอุทิศตัวร่วมกิจกรรมเพื่อผลประโยชน์ของนิสิตนักศึกษา และประชาชนด้วยความบริสุทธิ์ใจตลอดมา พร้อมทั้งมีเจตนาที่จะเห็นประเทศชาติเจริญก้าวหน้าตามระบอบประชาธิปไตย โดยยึดถือสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นที่ตั้ง อีกทั้งเป็นหลักในการดำเนินงานอันสูงสุดอย่างมิได้เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้บรรดาคณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมเรียกร้องรัฐธรรมนูญในกลุ่มนี้ด้วยนั้น ทั้งหมดล้วนเป็นผู้ที่มีความปรารถนาดีต่อประเทศชาติ ต้องการที่จะเห็นการบริหารประเทศดำเนินไปตามครรลองที่ถูกต้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นการดำเนินการโดยใช้ปัญญามิได้มีเจตนาในการมุ่งร้ายต่อประเทศชาติ ซึ่งมั่นใจได้ว่ากลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญในครั้งนี้เป็นผู้บริสุทธิ์อย่างแท้จริง

ดังนั้นศูนย์ ฯ จึงใคร่ขอวิงวอนต่อบรรดาคณาจารย์ทุกสถาบัน อันเป็นที่เคารพของนิสิตนักศึกษาทั้งหมดได้ร่วมกันอุทิศตัวเพื่อปกป้องผู้บริสุทธิ์ เพื่อที่จะเป็นอนุสรณ์แห่งคุณธรรมแก่ลูกหลานไทยต่อไปตลอดกาล อีกทั้งจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ของกลุ่มนักวิชาการผู้ทรงคุณปัญญาซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการสร้างมันสมองของประเทศชาติที่จะพิทักษ์คุณธรรมโดยมิมีอำนาจธรรมอื่นใดจะมาครอบงำได้

พร้อมกันนี้ศูนย์ ฯ ในนามของนิสิตนักศึกษาที่ได้รับการสร้างปัญญาจากบรรดาคณาจารย์ทั้งหลายขอยืนยันว่าจะกระทำทุกสิ่งทุกอย่างด้วยความรอบคอบ คำนึงถึงเหตุผลและประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ นอกจากรัฐบาลจะหลีกเลี่ยงการใช้เหตุผลด้วยความเป็นธรรมเท่านั้น ศิษย์ของท่านก็สามารถจะทนต่อไปได้ หวังว่าคณาจารย์คงจะเห็นใจและเข้าใจถึงเจตนาของนิสิตนักศึกษาทั้งหมด

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

10 ตุลาคม 2516

เอกสารในวันที่ 11 ตุลาคม 2516

แถลงการณ์ร่วมของนักศึกษาวิทยาลัยครู

การที่นักศึกษาครู ได้พยายามเข้าไปมีส่วนร่วมในการต่อสู้เพื่อความยุติธรรมในสังคม ในกรณีที่รัฐบาลกล่าวหาว่ากลุ่มผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญว่าเป็นกบฏ และได้ทำการจับกุมกักขังให้เสีย เสรีภาพ เป็นการกระทำที่พยายามปกป้องผลประโยชน์แห่งหมู่คณะของตน ในขณะที่รัฐบาลเอง เป็นฝ่ายล้มล้างรัฐธรรมนูญ แต่กลับกล่าวหาผู้เรียกร้องให้มีรัฐธรรมนูญว่าเป็นกบฏ ซึ่งเป็นการ แสดงเจตนารมณ์ที่ไม่บริสุทธิ์ต่อประชาชน ดังนั้นนักศึกษาครูในฐานะประชาชนเจ้าของประเทศ และเหตุผลที่รัฐบาลมีอยู่เพื่อประชาชน เราจึงจำเป็นต้องกระทำการต่อสู้ให้ได้มาซึ่งความยุติธรรม และศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ต่อข้อกล่าวหาว่านักศึกษาครูไม่มีความคิด ยอมให้นักศึกษา มหาวิทยาลัยจุมจุก จึงเป็นการกระทำและพูดอย่างขาดความรับผิดชอบ อย่างโง่งมอย่างที่สุด ผู้ ที่จุมจุกนักศึกษาครูตลอดมาคือผู้สับประมาทนักศึกษาครู การกระทำเพื่อที่จะขัดขวางการ แสดงออก และความปรารถนาดีต่อชาติบ้านเมืองของนักศึกษาครู จึงเป็นการกระทำที่ชั่วช้าเลว ทราบที่สุด

เราขอเชิญชวนเพื่อนนักศึกษาครูทุกวิทยาลัย เข้าร่วมทำการเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรม ของพวกเรา โดยพร้อมเพรียงกันดังนี้

1. งดการเรียน และร่วมชุมนุมกันที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. ช่วยกันกระจายข่าวถึงเพื่อนนักศึกษาทุกท่านให้มาร่วมผนึกกำลังกันต่อสู้กับ

รัฐบาลทรราช โดยพร้อมเพรียงกัน

3. จงจัดความหวาดกลัวที่มีอยู่ในจิตใจของท่านให้หมดไป จงมั่นใจในความคิดเห็นของท่านเอง

4. เรามีมาตรการและพร้อมแล้วที่จะช่วยเหลือในด้านสวัสดิการแก่ท่านทุกวิถีทาง

ศูนย์นักศึกษาวิทยาลัยครูแห่งประเทศไทย

11 ตุลาคม 2516

วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

วิทยาลัยครูสวนสุนันทา

วิทยาลัยครูสวนดุสิต

วิทยาลัยครูธนบุรี

วิทยาลัยครูจันทระเกษม

วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาสงครณ

วิทยาลัยครูพระนคร

“ครูถ้าไม่มีอิสระทางความคิดจะสอนให้เด็กมีอิสระทางความคิดเป็นไปได้”

ที่มา: ขบวนการประชาชน ตุลาคม 2516 หน้า 131.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

เนื่องจากเหตุการณ์ปัจจุบัน ในวงการนิสิตนักศึกษาได้มีการตื่นตัวในการเรียกร้องสิทธิ ส่วนรวมอันชอบธรรมที่นิสิต นักศึกษา กระทำดังที่ปรากฏอยู่ในขณะนี้

ฉะนั้น นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ศูนย์พระนครเหนือ ได้ดำเนินถึงสิทธิและหน้าที่ที่จะปฏิบัติ เพื่อให้ได้มาซึ่งความยุติธรรมและสิ่งทั้งปวงที่นิสิตนักศึกษาทั่วประเทศได้เรียกร้อง เรามีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. ในฐานะที่เป็นนักศึกษาอันเป็นส่วนหนึ่งของประชาชนของประเทศ ย่อมมีสิทธิเต็มที่ที่จะกระทำการใดๆ โดยสันติวิธีเพื่อให้ได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญโดยประชาชน
2. ตามหลักการข้อ 1 คณะนักศึกษาได้ถือปฏิบัติทุกวิถีทางเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย ดังนั้น การกระทำของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยี ฯ ศูนย์พระนครเหนือ ย่อมถือได้ว่านักศึกษาทั้งหมดได้ร่วมกันรับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งปวงแก่นิสิตนักศึกษาทั่วประเทศ

คณะนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

ศูนย์พระนครเหนือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์แนวร่วมนักศึกษาและประชาชนทั่วประเทศ นักศึกษา/ประชาชน ผู้รักษาความเป็นธรรมทั้งหลาย

นับตั้งแต่ได้มีการเคลื่อนไหวคัดค้านการจับกุมนักศึกษา/ประชาชน 13 คน ของกลุ่มเผด็จการฟาสซิสต์"ถนอม-ประภาส"เป็นต้นมา กลุ่มเผด็จการฟาสซิสต์"ถนอม-ประภาส"ได้มองเห็นกำลังของนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนที่ร่วมกันคัดค้านพวกมันรู้สึกสะดุ้งผวาหวาดหวั่นพรั่นพรึงกลัวว่า พวกมันจะสูญเสียอำนาจ แล้วความชั่วร้ายของพวกมันที่ได้ร่วมกัน ปล้นชาติ ปล้นประชาชน จะถูกเปิดเผยออกมา พวกมันจึงพยายามดิ้นรนเพื่อรักษาอำนาจของพวกมันเอาไว้

การดิ้นรนครั้งสุดท้ายก่อนที่พวกมันจะพบกับอาการพังทลายก็คือ

1. พวกมันยึดเยียดข้อกล่าวหาร้ายแรงให้กับนักศึกษา ประชาชนทั้ง 13 คนว่าเป็นคอมมิวนิสต์ อย่างที่พวกมันถนัดใช้มาแล้วทุกยุคทุกสมัย เพื่อจะให้นิสิตนักศึกษาและประชาชนหยุดการต่อสู้ หยุดการเรียกร้อง

2. พวกมันเรียกประชุมกลางดึกทั้งคณะรัฐมนตรีและนายทหารชั้นผู้ใหญ่ การประชุมคราวนี้ พ.อ.ณรงค์ กิตติขจร ผู้ที่จะสืบสันดานเผด็จการฟาสซิสต์จากพ่อมันเสนอให้ ใช้มาตรการรุนแรงกับบรรดานักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชน ที่เคลื่อนไหวคัดค้านการกระทำอันป่าเถื่อนของพวกมัน แต่ถูกที่ประชุมยับยั้งเอาไว้ แต่ พ.อ.ณรงค์ ก็ยังยืนยันที่จะใช้วิธีการรุนแรงปราบกำลังประชาชน โดยมันเสนอให้ปฏิวัติยึดอำนาจตัวเองอีกครั้ง ให้ประภาสรองหัวโจกขึ้นแทนกรณีนี้พวกเราต้องไม่ประมาท

3. พวกมันใช้วิทยุกรมประชาสัมพันธ์ และสิ่งพิมพ์เลว ซึ่ง มีนายจรูญ รักชาติ สุนัขรับใช้ของ พ.อ. ณรงค์ บิดเบือนการเคลื่อนไหวของพวกเราว่า มีมือที่สามบ้าง คอมมิวนิสต์บ้าง อยู่เบื้องหลัง ทั้งๆที่โดยความเป็นจริงแล้วพวกเรายอมตระหนกอยู่แค่ว่า การคัดค้านของพวกเราเกิดจากความเคียดแค้นชิงชังพฤติกรรมของพวกมัน พวกมันอ้างว่าพวกเรามีมือที่ 3 หนุนหลังนั้น แท้จริงพวกมันต่างหากที่มีจักรวรรดินิยมอเมริกันหนุนหลังอยู่ อเมริกาบงการให้พวกมันทำอะไรพวกมันจะตาลีตาเหลือกทำทันที ทั้งๆที่สิ่งที่อเมริกาสั่งให้มันทำคือการปราบปรามประชาชน

นักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชน ผู้รักษาความเป็นธรรมทั้งหลาย วิเคราะห์ดูจะเห็นจริงว่าพวกมันเป็นศัตรูของประชาชนแน่นอน

การเป็นศัตรูของประชาชนก็คือ พวกมันล้มล้างรัฐธรรมนูญ ล้มล้างสภาผู้แทนและพวกมันก็แสวงอำนาจเสียเอง ต่ออายุให้ตนเอง และสนับสนุนโคตรเงาของพวกมันให้ได้เป็นใหญ่

เช่น ให้ใช้ พ.อ. ณรงค์ เป็นผู้ปราบปรามบุคคลผู้เป็นภัยของชาติทั้งที่ตัวมันเองคือผู้เป็นภัยของชาติ ให้ลูกเขยของเผ่าถนอม คือ ร.ท. สุวิทย์ ยอดมณี เป็นผู้ช่วยใช้ พ.อ. ณรงค์

การแสวงหาความร่ำรวยของพวกเขาถูกเปิดโปงมาแล้วว่าพวกมันดำเนินกิจการค้าทุกสาขาโดยใช้ข้อกสิสิทธิ์ และพวกมันขูดรีดแรงงานประชาชนกอบโกยทรัพย์สินและผลประโยชน์ของประชาชน

การยื่นหยัดต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความเป็นธรรมเท่านั้น พวกเราจึงได้มาในสิ่งที่เราเรียกร้อง เดียวนี้ ในอนาคต และต่อไป พวกมันกลัวพวกเราจนตาลีตาลานแล้ว พวกเราจงพร้อมใจกันคัดค้านพวกมันอย่างเหนียวแน่น กุมชัยชนะไว้ให้ถึงที่สุด

แนวร่วมนักศึกษา/ประชาชนทั่วประเทศ

12 ตุลาคม 2516

“โอมละลายมหาละลาย ควายเขาระฟ้า บ้าเลือดเดือดดู ตาประทุเป็นเปลวเพลิง เคี้ยวกินกระเจิงอยู่คึกคัก เขมือบปาล์กลูกอยู่คะโครม โคมหน้าฉุบวม สวมชาติหิรัญยกษัตริย์ แหกหักมหาเวจี ผุดปลูพื้มาเกิด ฟันกำเนิดจากรามเกียรติ์ จากภาพเขียนกลียุค บุกบ่มปามห้ามห้าว ก้าวสามชুম ปาวชุนมูมไพร์พล ขนสมุสมาระวี ปริ่มาระวัง ตั้งให้สามลา

บา...กูจะราญผลาญพระนคร อมรวรตันโกสินทร์สยาม สวาปามแผ่นดินไทย
ดอกเอ๋ยเจ้าดอกขจร จะม้วนให้ลื่นถึงดินดอน ไวกอดเมื่อตอนเช้าโกษฐ์เอ๋ย”

“กวีการเมือง”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์แนวร่วมนิสิต นักศึกษา ประชาชน

เพื่อนประชาชนผู้รักชาติ

การจับกุมนักศึกษาและประชาชน แห่งกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญตลอดจนเหตุการณ์ความเป็นไปในบ้านเมืองเราในระยะหลังนี้ อาจวิเคราะห์เงื่อนไขของการจับกุมได้ว่า

การจับกุมครั้งนี้เป็นการจับกุมที่มีแผนล่วงหน้ามาก่อน ที่ว่ามีแผน เพราะการกระทำเพียงแค่ว่าไปปลิวเรียกร้องรัฐธรรมนูญแค่นี้ ปกติรัฐบาลเผด็จการฟาสซิสต์ “ถนอม-ประภาส” จะไม่จับกุม อย่างมากก็เพียงแค่เรียกตัวไปเตือนแล้วปล่อยตัว

2. การเข้าจับกุม และตั้งข้อหาอย่างออกอากและไร้สัจจะของรัฐบาลเผด็จการฟาสซิสต์ “ถนอม-ประภาส” ครั้งนี้จึงเชื่อได้แน่ว่า ได้รับแรงหนุนและแรงบีบคั้นจากอภิมหาประเทศจักรวรรดินิยมอเมริกา ที่เป็นเช่นนี้เพราะ

ก) แม้ว่า อภิมหาประเทศจักรวรรดินิยมอเมริกา จะถูกสถานการณ์บีบบังคับให้ต้องยอมรับรองสาธารณรัฐประชาชนจีน และคบค้ากับกับสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่โดยเนื้อแท้แล้ว อภิมหาประเทศจักรวรรดินิยมอเมริกามีได้ต้องการให้ไทยไปติดต่อบคบค้ากับสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วยแต่อย่างใด ทั้งยังไม่ต้องการให้ประชาชนไทยมีรัฐธรรมนูญปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากหากมีรัฐธรรมนูญขึ้นแล้ว การเลือกตั้งผู้แทนคราวหน้าเป็นเรื่องที่หวังได้ยากกว่ารัฐบาลเผด็จการฟาสซิสต์ “ถนอม-ประภาส” จะได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนชาวไทยผู้ก้าวหน้าให้จัดตั้งรัฐบาลขึ้นอีก ดังนั้นการขัดขวางการมีรัฐธรรมนูญ จึงเป็นวิถีทางเดียวที่อภิมหาประเทศจักรวรรดินิยมอเมริการนรานกระทำ เพื่อที่รัฐบาลฟาสซิสต์ “ถนอม-ประภาส” สมบูรณ์รับใช้ผู้ซื้อสัตย์ของมันจะได้ปกครองประเทศยึดกุมอำนาจรัฐ กัดขี่ข่มเหงประชาชนชาวไทยได้ต่อไปอีก

ข) เหตุที่อภิมหาประเทศจักรวรรดิอเมริกาต้องการให้ประเทศตกอยู่ภายใต้อาณาจักรแห่งความหวาดกลัวของรัฐบาลเผด็จการขายชาติฟาสซิสต์ “ถนอม-ประภาส” เพราะประเทศไทยเป็นแผ่นดินผืนเดียวในเอเชียอาคเนย์เวลานี้เท่านั้น ที่จักรวรรดิอเมริกาจะเหยียบย่ำเข้ามามีอำนาจสร้างสมอิทธิพลของมันเอาไว้ได้ ถ้าเมื่อใดรัฐบาลเผด็จการฟาสซิสต์ “ถนอม-ประภาส” สนับสนุนใช้ผู้ขายชาติของมันกำลังถูกกำลังประชาชนเข้าโค่นล้มอำนาจปาเถื่อนของมันก็จะหมดไปจากเอเชียอาคเนย์ อิทธิพลของมันที่สร้างสมไว้กัดขี่ประชาชนก็จะหมดสิ้นไปในภูมิภาคแถบนี้

ดังนั้นการรวมกำลังยืนหยัดต่อสู้อำนาจกัดขี่ข่มเหงของรัฐบาลเผด็จการขายชาติฟาสซิสต์ “ถนอม-ประภาส” ครั้งนี้จึงเป็นเสมือนดวงประทีป ฉายนำทางไปสู่ธงชัยประชาชนการรวมกำลังของนิสิต นักศึกษา ประชาชน พ่อค้า ข้าราชการตลอดจนนักเรียนช่างกลสำนักต่างๆที่ปฏิญาณว่า

จะเลิกทะเลาะเบาะแว้งกันเอง แล้วหันหน้าเข้าร่วมแรงร่วมกำลังกันต่อต้านอำนาจเผด็จการของ
รัฐบาลขายชาติ “ถนอม-ประภาส” จึงชี้ชัดให้เห็นถึงแสงสว่างแห่งชัยชนะของประชาชนที่จะเข้า
โค่นล้มทำลายอำนาจเผด็จการให้สูญสิ้นไปจากแผ่นดินไทย การรวมกำลังกันครั้งนี้จึงเป็นวิถีทาง
ที่ถูกต้องที่สุด และต้องไม่ยอมสลายตัวง่ายๆจนกว่าชัยชนะจะเป็นของประชาชน

แนวร่วมนิสิต นักศึกษา ประชาชน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เรื่อง กรณีรัฐบาลสั่งจับกุมกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ

สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้เฝ้ามองพฤติการณ์การจับกุมนักศึกษา อาจารย์ และประชาชน รวม 12 คน และข่าวร้ายยังยัดเยียดข้อหาทักท้วงภายในราชอาณาจักร ตามที่หนังสือพิมพ์ได้รายงานรายละเอียดโดยลำดับมา ทางสโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เล็งเห็นว่า เป็นการกระทำซึ่งสื่อเจตนาถึงระบบการทำงานของรัฐบาลว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยเหตุผล และวิตรอน สิทธิเสรีภาพ ของประชาชนอย่างชัดเจน การกระทำเช่นนี้เป็นการกระทำของบุคคลผู้ทรงอิทธิพลกลุ่มหนึ่ง ซึ่งกระทำไปอย่างโง่งม เพื่อแสดงให้เห็นว่าตัวเองคือผู้ทรงอำนาจที่จะชี้ชะตาชีวิตของประชาชนชาวไทยเป็นผู้ซึ่งไร้สติปัญญา

ดังนั้น สโมสรนักศึกษาเห็นสมควรว่า เราควรที่จะร่วมกันผนึกกำลังเพื่อต่อสู้ระบบทรราชให้ถึงที่สุด โดยไม่หวั่นเกรงต่ออำนาจใดๆทั้งสิ้น เราพร้อมที่จะต่อสู้ต่อความอธรรมของรัฐบาลชุดนี้ เราพร้อมที่จะร่วมมือเคียงบ่าเคียงไหล่กับนักศึกษาทุกสถาบันทั่วประเทศและประชาชน เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิ เสรีภาพ และความยุติธรรมของชาวไทยทั้งหมด

เราขอยืนยันว่า การกระทำใดๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นจากพลังนักศึกษา เป็นพลังที่ไม่มีสิ่งอื่นใดแอบแฝงอยู่เบื้องหลังทั้งสิ้น ดังนั้นขอความกรุณาจากพี่น้องประชาชน ตลอดจนชนนิตนักศึกษาทั้งภาคได้ขอได้ตื่นขึ้นสู้เพื่อประชาธิปไตยของปวงชนชาวไทยโดยทั่วหน้ากัน

สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

11 ตุลาคม 2516

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารในวันที่ 12 ตุลาคม 2516

แถลงการณ์ ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

12 ตุลาคม 2516

เนื่องด้วยนิสิต นักศึกษา นักเรียนและประชาชนได้ร่วมทำการประท้วงต่อผู้ในการที่รัฐบาลจับกุมตัวนิสิต นักศึกษา และประชาชนผู้บริสุทธิ์มาเป็นเวลา 5 วัน โดยที่ทางรัฐบาลยังมิได้ตัดสินใจดำเนินกรอย่างหนึ่งอย่างใด แต่ยืนยันที่จะใช้มาตรการเด็ดขาดกับบุคคลเหล่านั้น

ทางศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยพิจารณาเห็นว่าได้ให้เวลาแก่รัฐบาลในการตัดสินใจมาเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ดังนั้นทางศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย จึงจำเป็นต้องยืนยันข้อเสนอดังต่อไปนี้คือ

ให้รัฐบาลปลดปล่อยบุคคลเหล่านั้น ภายในเวลา 24 ชั่วโมง นับแต่เวลา 12.00น. ของวันที่ 12 ตุลาคม 2516 เป็นต้นไป หากในเวลา 12.00น.ของวันที่ 13 ตุลาคม 2516 ทางศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยจะได้พิจารณาใช้มาตรการในขั้นเด็ดขาดต่อไป

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

12 ตุลาคม 2516

เวลา 12.00น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์ ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

ตามที่นิสิต นักศึกษาและประชาชนจำนวน 13 คน ได้ถูกจับกุม เนื่องจากการใช้สิทธิเพื่อ ให้ได้มาซึ่งกฎหมายรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ทั้งเป็นการต่อสู้ เรียกร้องเพื่อให้ผู้มีอำนาจปกครองบ้านเมืองคืนอำนาจอธิปไตยให้แก่ปวงชนชาวไทย ซึ่งจะเป็น หลักประกันถึงสิทธิเสรีภาพของปวงชนอันพึงจะมีเยี่ยงเสรีชนนั้น

ปรากฏว่าผู้มีอำนาจในบ้านเมืองได้ใช้อำนาจของตนอย่างเกินขอบเขตและไร้มนุษยธรรม โดยการพยายามยึดความผิดฐานเป็นกบฏต่อแผ่นดิน และพยายามรวบรวมและสร้างหลักฐาน ปรักรังานนิสิตนักศึกษาประชาชนดังกล่าวให้มีความผิดจริงตามข้อกล่าวหาทั้งพยายามสร้าง ภาพพจน์ที่ผิดๆโดยอาศัยสื่อมวลชนของราชการที่เป็นสมบัติของปวงชนเป็นเครื่องมือเผยแพร่หลัก ฐานที่กลุ่มผู้มีอำนาจดังกล่าวสร้างขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายในอันที่จะทำให้เกิดความเข้าใจผิดๆ อัน เป็นการให้ร้ายป้ายสีอย่างไม่เป็นธรรม

ดังนั้นศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยจึงขอยืนยันจุดประสงค์และเป้าหมายเดิม ในอันที่จะสนับสนุนกลุ่มผู้เรียกร้องรัฐธรรมนูญจนถึงที่สุด เราจะยืนหยัดอยู่เคียงข้างเพื่อนนิสิต นักศึกษาและประชาชนชาวไทย ต่อสู้จนถึงที่สุดเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักประกันแห่งสิทธิเสรีภาพและ อำนาจอธิปไตยให้กลับคืนมาเป็นของปวงชนชาวไทยโดยเร็วที่สุดและตลอดชั่วกาลนาน

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

13 ตุลาคม 2516

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์

กรณีอาจารย์ นิสิต นักศึกษา และประชาชน ผู้ใช้สิทธิเสรีภาพในการเรียกร้องรัฐธรรมนูญอย่างบริสุทธิ์และเปิดเผยตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตย แต่กลับถูกรัฐบาลจับกุมในข้อหา มั่วสุมทางการเมือง กบฏราชอาณาจักร และมีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์นั้น เราได้พิจารณาอย่างรอบคอบและถี่ถ้วนแล้ว เห็นว่าการกระทำของรัฐบาลในครั้งนี้นี้ไม่ยุติธรรมอย่างยิ่ง เพราะเป็นการทำลายสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษยชนทางด้านความคิดเห็น โดยที่รัฐบาลไม่สามารถที่จะชี้แจงแก่ประชาชนให้กระจ่างชัด และสมเหตุสมผลได้ว่าพฤติการณ์อันใดเรียกว่ามั่วสุมชุมนุมทางการเมือง พฤติการณ์อันใดเรียกว่ากบฏ พฤติการณ์อันใดเรียกว่าคอมมิวนิสต์ เราจึงเชื่อว่า 13 คน เป็นผู้บริสุทธิ์

ดังนั้น เราบัณฑิตเศรษฐศาสตร์ นักศึกษาปริญญาโทเศรษฐศาสตร์ นักศึกษาปริญญาโท จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ และประชาชนเห็นพ้องต้องกันว่า

(1) การต่อสู้เรียกร้องของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาและประชาชน เพื่อให้ปล่อยผู้ต้องหา 13 คนดังกล่าวเป็นการกระทำที่ชอบด้วยเหตุผล อีกทั้งการชุมนุมของนักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนอย่างพร้อมเพรียงกันทั่วประเทศในครั้งนี้ เป็นการรวมกันด้วยความสำนึกในความยุติธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งชี้ให้เห็นอย่างชัดแจ้งว่ามิได้มีการแยกมือที่สามแต่ประการใดทั้งสิ้น

(2) เราขอยื่นเคียงบ่าเคียงไหล่กับศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาและประชาชนเพื่อร่วมกันต่อสู้ให้ได้มาซึ่งความเป็นธรรม เพื่อผู้บริสุทธิ์ เพื่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทยทั้งหมด

(3) หากรัฐบาลนี้ยังเป็นรัฐบาลของประชาชน จงปล่อย 13 คนผู้บริสุทธิ์ให้เป็นอิสระโดยไม่มีเงื่อนไขใดๆทั้งสิ้น และจงคืนรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชนชาวไทยโดยเร็วก่อนที่เหตุการณ์ต่างๆ จะถึงขั้นร้ายแรงเกินกว่าที่จะแก้ไข ซึ่งเราวิตกเป็นอย่างยิ่งว่าการนัดหยุดงานโดยทั่วไปจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

บัณฑิตเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นักศึกษาระดับปริญญาโทเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นักศึกษาระดับปริญญาโทจากสถาบันพัฒนบริหารศาสตร์

และประชาชน

12 ตุลาคม 2516

แนวร่วมนิสิตนักศึกษาและนักเรียน จดหมายถึงทหารของชาติ

เรา-นักเรียนนักศึกษาและประชาชนทั่วประเทศ ขอส่งจดหมายนี้อธิบายมายังพี่ น้ำ อา หรือลุงของเราที่เป็นทหาร และได้รับคำสั่งจากเบื้องบนให้มาประจันหน้ากับพวกเรา

ก่อนอื่นพวกเราขอยืนยันว่า จุดมุ่งหมายของพวกเราในการชุมนุมประท้วงครั้งนี้เป็นความบริสุทธิ์ใจ เป็นการเรียกร้องเพื่อรัฐธรรมนูญอันเป็นหลักการปกครองประเทศรัฐธรรมนูญนั้นควรเป็นของคนไทยทุกคน แต่ถูกคณะรัฐบาลชุดปัจจุบันใช้อำนาจล้มล้างไปแล้วปกครองประเทศโดยวิธีเผด็จการกันในกลุ่มพรรคพวกและครอบครัว

ตลอดเวลาที่ผ่านมา เราได้เห็นแล้วว่าคนไทยส่วนใหญ่ที่เป็นชาวบ้านธรรมดาต่างก็เดือดร้อนกันทั่วทั้งชนบทและในเมือง เช่นปัญหาค่าครองชีพสูง ของแพง ปัญหาโจรผู้ร้ายชุม การกู้เงินเป็นหนี้สินต่างประเทศจำนวนหลายพันล้านบาท ที่เราคนไทยจะต้องชดใช้กันรุ่นลูกรุ่นหลานก็ไม่มีวันหมด เอาทหารฝรั่งมาบงการประเทศจนถึงการคอร์รัปชันโกงกิน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของรัฐบาลชุดนี้ ทางแก้ไขเรื่องนี้มีทางเดียวคือ การปกครองโดยระบบประชาธิปไตยที่มีรัฐธรรมนูญเป็นหลัก เพื่อจะได้มีคนเป็นปากเป็นเสียงแทนชาวบ้านได้ ไม่ให้รัฐบาลใช้อำนาจกดขี่บังคับโกงกินตามอำเภอใจ

เรานักเรียนและนักศึกษาทั่วประเทศ อายุตั้งแต่ 12 ขวบ จนถึง 20 ปี จากโรงเรียนวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ เรียกร้องรัฐธรรมนูญด้วยมือเปล่า โดยวิธีสันติ แต่ถูกรัฐบาลจับกุมคุมขังไว้แล้วส่วนหนึ่ง และถูกตั้งข้อหาว่าเป็นขบถ ที่เหลือก็ยังคงประท้วงต่อไป และจะยืนหยัดต่อสู้จนถึงที่สุดไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น

เราเด็กผู้ชายหญิงจำนวนล้านๆคนทั่วประเทศ มีแต่มือเปล่าๆ จะขบถได้อย่างไร ทหารที่แท้จริง(ไม่ใช่ทหารการเมือง) ย่อมรู้ดีว่าเป็นไปไม่ได้ และเราเชื่อว่า พี่ น้ำ อา ลุง หรือพ่อของเราจะทำร้ายลูกหลานของท่านไม่ได้

เราขอถามทหารอาชีพว่า ท่านจะเข้าข้างฝ่ายใด เยาวชนของชาติหรือนักการเมืองโกงกินเพียงกลุ่มเดียวที่ยึดอำนาจจากพระมหากษัตริย์และประชาชนมาเป็นเวลาหลายสิบปีและปกครองประเทศอย่างไม่เป็นธรรมโดยตลอด

เราขออย่าว่า เราไม่ได้เป็นพวกฝ่ายไหน เราไม่ได้เป็นเครื่องมือของใคร เราไม่ต้องการโค่นล้มรัฐบาล แต่ต้องการรัฐธรรมนูญเพื่อประกันฐานะของพระมหากษัตริย์และคนไทยทุกคนเท่านั้น ด้วยความหวังว่าท่านคงเข้าใจว่าใครถูกใครผิด

จากนักเรียนนักศึกษาและประชาชนทั่วประเทศ

แถลงการณ์สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี

ตามที่รัฐบาลได้ทำการจับกุม “กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ” ทางสโมสรศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์รู้สึกเสียใจเป็นอย่างยิ่ง ที่รัฐบาลได้กระทำการไม่เหมาะสมซึ่งแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลไม่มีความบริสุทธิ์ใจที่จะมอบอำนาจการปกครองที่แท้จริงให้แก่ประชาชน ทางสโมสรศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ขอยื่นหยัดต่อสู้ร่วมกับประชาชนให้ถึงที่สุดเพื่อให้ได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญที่แท้จริงของประชาชน และขอวิงวอนให้รัฐบาลปลดปล่อยผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมทั้งหมดโดยเร็วที่สุด

สโมสรศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี

12 ตุลาคม 2516

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำวิงวอนถึงประชาชนชาวไทยที่รักทุกท่าน

บัดนี้ศูนย์กลางนักศึกษาแห่งประเทศไทย ศูนย์กลางนักศึกษาวิทยาลัยครู ศูนย์กลางนักเรียนอาชีวศึกษา และศูนย์กลางนักเรียนแห่งประเทศไทย ต่างก็เห็นพ้องต้องกันว่าถึงเวลาแล้วที่จะต้องยื่นคำขาดกับรัฐบาลชุดนี้ เพราะเราได้เคยให้เวลาในการตัดสินใจแก่รัฐบาล รัฐบาลกลับเพิกเฉยเสีย ฉะนั้น วันที่ 13 ตุลาคม 16 เวลา 12.00 น. จึงเป็นวันแห่งการตัดสินใจของรัฐบาลจะถูกประชาชนลงโทษสถานใด รัฐบาลชุดนี้ปลิ้นปล้อนหลอกลวงปวงชนว่า ผู้รักชาติทั้ง 13 คน ที่เรียกร้องรัฐธรรมนูญนั้น เป็นผู้ยุยงให้ประชาชนเกิดความกระด้างกระเดื่องก่อความวุ่นวายภายในพระราชอาณาจักร และมีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ซึ่งขอกล่าวหานั้นยอมพิสูจน์ออกมาให้ปวงชนเห็นพฤติกรรมที่เลวทราม ต่ำช้า เรายังนักเรียน นิสิต นักศึกษา ในฐานะลูกหลานของท่าน กำลังรอพลัง พ่อแม่พี่น้อง ซึ่งเป็นพลังอันไพศาลให้มาร่วมสนับสนุนในการต่อสู้ในครั้งนี้อย่างถ้วนหน้าทุกคน ขณะนี้พวกเราจำนวนแสนคนกำลังรอท่านอยู่เรามีแต่เหตุผลและความจริงใจเป็นอาวุธ ศูนย์ขอยืนยันว่าการกระทำใดๆ ของศูนย์ฯ จะนำไปด้วยความรอบคอบสุจริต และคำนึงถึงเหตุผลมากที่สุด โดยขอยึดถือพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นที่ตั้งอย่างมั่นคง ทั้งนี้มิได้มีจุดประสงค์ที่จะก่อความวุ่นวายใดๆ ต่อประเทศชาติ แต่ปรารถนาจะเห็นประชาชนได้รับความเป็นธรรมอย่างแท้จริง

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

12 ตุลาคม 2516

ป.ล.โปรดแจ้งให้ทราบทั่วๆกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

ตามที่รัฐบาลได้แถลงข่าวมาว่า จะยินยอมให้ผู้ต้องหาทั้ง 13 คน ประกันตัวได้นั้นทาง ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยถือว่า การยอมให้ผู้ต้องหาประกันตัวทั้งหมดเป็นการ บ่ายเบี่ยงเพื่อบิดเบือนเป้าหมายการต่อสู้ของประชาชนทั้งหมด ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยจึงขอยืนยันให้รัฐบาลปลดปล่อยผู้ต้องหาทั้ง 13 คน ภายในเวลา 12.00น. ของวันที่ 13 ตุลาคม 2516 ตามมติเดิม

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารในวันที่ 13 ตุลาคม 2516 (เขียนวันที่ 12 ตุลาคม แต่ออกประกาศเวลา 00.25 ของวันที่ 13 ตุลาคม)

มติของกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ

1. เนื่องจากการเรียกร้องของเราได้กระทำไปโดยแน่วแน่ เปิดเผย บริสุทธิ์ เจตนาด้วยสันติวิธี ทั้งนี้โดยยึดถือในสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญเป็นที่ตั้ง แต่เรากลับได้รับข้อกล่าวหาร้ายแรงจากรัฐบาลต่างๆตอบแทน ดังนั้นการยอมรับการประกันก็เท่ากับเป็นการยอมรับต่อข้อกล่าวหาของรัฐบาล

2. ในกรณีนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วประเทศไทยเสียสละเรียกร้องเพื่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนครั้งนี้ เราคงจะอยู่ที่นี้จนกว่าจะได้รับแจ้งจากศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นตัวแทนของนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วประเทศ

กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญ

ศุกรีที่ 12 ต.ค. 16

เวลา 23.30

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารในวันที่ 14 ตุลาคม 2516

ไบปลิว

หน่วยปฏิบัติงานร่วม นักศึกษา-ประชาชน

พี่น้องชาวไทย ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ คนงานผู้ใช้แรงงานทั้งหลาย

บัดนี้เป็นที่ประจักษ์อย่างแน่ชัดแล้วว่า ทหารนำโดยผู้นำสองตระกูล กำลังใช้อำนาจของเรา สั่งให้ผู้บังคับบัญชาเช่นฆ่าลูกหลาน นักเรียน นักศึกษาของท่านอย่างไร้มนุษยธรรมที่สุด เพราะพวกนั้นใช้อาวุธตั้งแต่ปืนกลเอ็ม 16. และรถถัง จนกระทั่งเฮลิคอปเตอร์ยิงกราดใส่กลุ่มนักเรียน นักศึกษาอย่างระยำที่สุด นักศึกษาหญิงที่ถือธงชาติหน้าขวอน โดนรถถังวิ่งทับร่างทั้งที่มีมือยังถือธงชาติอยู่ เฮลิคอปเตอร์กราดปืนกลลงไปในหมู่ผู้ศึกษาตายไปมากกว่า 500 ศพแล้ว นอกจากนี้ จอมพลหน้าด่านทั้งสองตระกูลยังออกข่าวทางวิทยุกระจายเสียง ซึ่งเป็นเครื่องมือของตนออกข่าวให้ประชาชนหลงผิดว่า ขณะนี้นักศึกษาคอความวุ่นวายฝ่ายเดียว แต่ไม่มีข่าวเรื่องการฆ่านักศึกษาเป็นผักปลาออกมาเลย นักศึกษา นักเรียน ลูกหลานของท่านต้องการให้คนสามคนสองตระกูล ลาออกไปเสียเท่านั้นด้วยการเรียกร้องโดยไม่มีอาวุธอะไรทั้งสิ้น นอกจากไม้คนละท่อนเท่านั้น

โปรดช่วยชีวิตเล็กๆ ซึ่งเป็นลูกหลานของท่านด้วยเถิด ถ้าไม่ได้ท่านทั้งหลายร่วมสามัคคีกัน พวกเราก็จะต้องตกเป็นทาสใต้อำนาจของคนสามคนนี่ตลอดไปจนกระทั่งชั่วลูกชั่วหลาน ถ้าท่านต้องการเช่นนั้นก็โปรดอยู่เฉยๆ และทำหน้าที่ของท่านต่อไป แต่ถ้าหากท่านต้องการช่วยชาติปลดแอกออกจากบ่าของท่าน ขอได้โปรดหยุดงานของท่านให้หมด โดยเฉพาะข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และคนงานผู้ใช้แรงงานทั้งหลาย เราเชื่อว่าการหยุดงานของท่านทำให้การทำงานของชาติทุกหน่วยหยุดซังก เป็นการประท้วงแบบอหิงสา ต่อสู้โดยชอบธรรม และจะเป็นวิธีเดียวที่จะทำให้ต่างชาติทั่วโลก บังคับให้สองตระกูลนี้ลาออกไป เราเปิดโอกาสให้เขาไปจากผืนแผ่นดินไทยจะได้สูงขึ้นและหยุดการกระทำอันป่าเถื่อนต่อลูกหลานเราเสียที แล้วเราจะทราบทั้งหมดว่า เขาโกงกินของประชาชนไปเท่าไร

ขอได้โปรดหยุดงานโดยพร้อมเพรียงกัน นับตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นวันจันทร์ที่ 15 นี้ เป็นต้นไป ไม่ต้องทำงานทั้งหมดและพักอยู่ที่บ้านของท่านจนกว่าการต่อสู้ของประชาชนจะสัมฤทธิ์ผล ด้วยการลาออกของทุกคนทั้งสามเสีย

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง
หน่วยประสานงานร่วม นักศึกษา-ประชาชน

ท่านอ่านแล้วโปรดกรุณาบอกเพื่อนร่วมชาติของท่านต่อไปด้วย จักขอบพระคุณอย่าง
สูง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารในวันที่ 15 ตุลาคม 2516

แถลงการณ์ของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 1

จากการบริหารประเทศชาติที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ สร้างความไม่พอใจให้แก่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ บัดนี้คณะรัฐบาลชุดเดิมได้กราบบังคมทูลลาออกเรียบร้อยแล้ว อีกทั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งคณะรัฐบาลใหม่นี้เป็นรัฐบาลในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตามความปรารถนาของประชาชนชาวไทยทั้งปวงที่จะให้ประชาชนเป็นผู้บริหารประเทศชาติ รัฐบาลของประชาชนได้ให้ความมั่นใจแก่ประชาชนทั้งประเทศว่า จะให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนอย่างเต็มที่ เพื่อให้เป็นไปตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง อีกทั้งจะร่วมมือกับนิสิตนักศึกษาอย่างศิษย์กับครู จะบริหารประเทศอย่างผู้รับใช้ประชาชน

เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนี้ ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า พลังของนักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนสามารถที่จะป้องกันหรือแก้ไขปัญหาของประเทศชาติได้

ประชาชนไทยทั้งปวงจะต้องสดุดีและจดจำวีรกรรมของท่านในครั้งนี้อย่างยาวนาน

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ขออภัยถึงความร่วมมือกับประชาชนในการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยยึดมั่นในเอกราชของประเทศชาติ และพระมหากษัตริย์ตลอดไป

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

15 ตุลาคม 2516

รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งข้าพเจ้าเป็นนายกรัฐมนตรีอยู่ มีเจตจำนงจะบริหารประเทศชาติตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

สัญญา ธรรมศักดิ์
(นายสัญญา ธรรมศักดิ์)

นายกรัฐมนตรี

15 ตุลาคม 2516

ภาคผนวก ข.

ตัวบทในช่วงเหตุการณ์พฤษภาคม 2535

แถลงการณ์ของบุคลากรทางการแพทย์

แถลงการณ์

กราบเรียน พ่อแม่ พี่น้องคนไทยที่รัก

จากคำแถลงของพลเอกสุจินดา คราประยูร ว่าขณะนี้รัฐบาลจำเป็นต้องใช้มาตรการขั้นเด็ดขาดในการเข้าควบคุมสถานการณ์ให้เข้าสู่ความสงบเรียบร้อยโดยเร็วขึ้น

พวกเราในฐานะประชาชนคนไทยผู้จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ไม่อยากเห็นเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ ใช้ความรุนแรงกับประชาชนคนไทยกันเองเช่นขณะนี้ พวกเรา รู้สึกเศร้าสลดใจเป็นอย่างยิ่ง เพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยต่อการกระทำอันรุนแรงครั้งนี้เราจึงพร้อมใจกันแต่งชุดดำ จึงขอเรียกร้องให้ท่านแต่งชุดดำเพื่อร่วมประณามการกระทำอันรุนแรงครั้งนี้ด้วย

ขอแสดงความขอบคุณมา ณ. โอกาสนี้

กลุ่มแพทย์-เภสัชกร-พยาบาล

โรงพยาบาลชุมพร

19 พฤษภาคม 2535

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แถลงการณ์ของอาจารย์รามาริบัติ
คณะแพทยศาสตร์
โรงพยาบาลรามาริบัติ
มหาวิทยาลัยมหิดล**

จากเหตุการณ์ที่เกิดความไม่สงบในกรุงเทพมหานคร คณาจารย์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาริบัติ รู้สึกเสียใจ และเศร้าสลดอย่างยิ่งจึงขอประณาม

1. การใช้อาวุธปราบปรามผู้ชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยด้วยสันติวิธี
2. การบิดเบือนป้ายสีและปิดกั้นข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชน
3. การเมินเฉยของพรรคร่วมรัฐบาลในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

และขอเรียกร้องต่อรัฐบาลดังนี้

1. ให้นายกรัฐมนตรีแสดงความรับผิดชอบต่อการสูญเสียครั้งนี้ โดยการลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีทันที

2. ให้แก้ไขรัฐธรรมนูญตามข้อเสนอของพรรคฝ่ายค้าน 4 ข้อ โดยเร็ว ทั้งนี้โดยไม่มีบทเฉพาะกาล

3. เปิดเผยจำนวนผู้เสียชีวิตที่แท้จริงทั้งหมด

4. ให้ปล่อยผู้ถูกคุมขังจากการชุมนุมครั้งนี้โดยไม่มีเงื่อนไข

ทั้งนี้แพทย์ พยาบาลและบุคลากรของโรงพยาบาลรามาริบัติได้มีมติร่วมกันที่จะไว้ทุกข์เพื่อไว้อาลัยแก่ผู้เสียชีวิตในการชุมนุมเป็นเวลาอย่างน้อย 1 เดือน ตั้งแต่วันที่นี้เป็นต้นไป และขอเชิญชวนเพื่อนร่วมวิชาชีพทั่วประเทศร่วมไว้ทุกข์ด้วย

อาจารย์รามาริบัติ

21 พฤษภาคม 2535

เวลา 14.30.

แถลงการณ์มติแพทยสภา ต่อกรณีการเรียกร้องประชาธิปไตยของประชาชน

สืบเนื่องจากเหตุการณ์การชุมนุมด้วยความสงบเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยของประชาชน ระหว่างวันที่ 17-20 พฤษภาคม ที่ผ่านมา ซึ่งได้มีความรุนแรงเกิดขึ้น จนกลายเป็นโศกนาฏกรรม ครั้งใหญ่ที่สุดของชาติ มีประชาชนผู้บริสุทธิ์ได้รับบาดเจ็บและล้มตายจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากการใช้อาวุธสงครามร้ายแรงเข้าปราบปรามประชาชนอย่างโหดร้ายป่าเถื่อน แต่ต่อมาด้วยเดชพระบารมีปกเกล้าฯขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เหตุการณ์ต่างๆจึงได้ยุติลง แต่ถึงกระนั้นก็ตามในระหว่างการล้อมปราบ เพื่อสลายการชุมนุมของประชาชน ได้มีการกระทำที่ก่อให้เกิดความรู้สึกตระหนกและขาดหลักประกันความปลอดภัย ในการปฏิบัติงานด้านมนุษยธรรม เพื่อช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ และผู้เสียชีวิตของหน่วยแพทย์ พยาบาลซึ่งขาดต่อหลักสากล แพทยสภาในฐานะตัวแทนของแพทย์ทั่วประเทศได้ติดตามสถานการณ์ต่างๆ และรับทราบเหตุการณ์เหล่านี้ด้วยความเศร้าสลดเสียใจ และมีความเป็นห่วงต่อชีวิตประชาชน และหน่วยพยาบาลในการปฏิบัติงานเหล่านั้นอย่างยิ่ง

คณะกรรมการแพทยสภาจึงได้มีการประชุม พิจารณาและมีมติเรียกร้องดังต่อไปนี้

1. การชุมนุมทางการเมืองของประชาชนโดยสงบ ถือเป็นสิทธิพื้นฐานอันชอบธรรมในสังคมประชาธิปไตย ฉะนั้น การควบคุมหรือการสลายการชุมนุมจะกระทำได้ในเฉพาะกรณีที่เป็นจำเป็น เพื่อยุติความรุนแรงเท่านั้น และจะต้องกระทำด้วยวิธีการเยี่ยงอารยประเทศ กล่าวคือ จะต้องไม่มีการใช้อาวุธสงคราม หรืออาวุธร้ายแรงใดๆ อย่างเด็ดขาดควรจัดอุปกรณ์ป้องกันอันตรายที่เหมาะสมให้กับเจ้าหน้าที่อย่างเพียงพอด้วย

2. ในกรณีที่ผู้ได้รับความบาดเจ็บ จากการปะทะจากการชุมนุมดังกล่าว ฝ่ายปราบปราม ต้องจัดให้มีการลำเลียงและส่งคนเจ็บป่วยให้นำมาได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยแพทย์ใกล้เคียงที่สุดโดยเร็ว

3. การให้ความคุ้มครองแก่แพทย์ และบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องใน การปฏิบัติงานรักษาพยาบาลแก่ผู้บาดเจ็บทุกคนทุกฝ่าย เป็นหลักสากลที่ยอมรับกันโดยทั่วโลก แม้แต่ในยามสงคราม ดังนั้นขอเรียกร้องให้ทุกฝ่าย ได้ให้หลักประกันความปลอดภัยกับแพทย์ และบุคลากรทางการแพทย์ รวมทั้งยานพาหนะซึ่งขนส่งผู้บาดเจ็บ ในการปฏิบัติงานด้านมนุษยธรรม ดังกล่าวการกระทำใดอันเป็นการคุกคามหรือทำอันตรายต่อหน่วยรักษาพยาบาลไม่ว่าจะโดยฝ่ายใด เป็นสิ่งที่จะต้องได้รับการประณาม

4. ขอให้มีการตรวจสอบค้นหาศพที่ตายในสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งไม่ได้นำไปส่งไว้ในโรงพยาบาลต่างๆ ว่ามีการนำไปเก็บไว้ที่ใดโดยเร่งด่วน ก่อนที่จะยากแก่การพิสูจน์ว่าศพนั้นเป็น

ใครเพื่อที่ศพเหล่านั้น จะได้นำไปประกอบพิธีศพทางศาสนาต่อไป อันเป็นการช่วยเยียวยาบาดแผลทางจิตใจของประชาชนได้ในระดับหนึ่งและญาติของบุคคลเหล่านั้นยังสามารถได้รับค่าทดแทนช่วยเหลือจากทางราชการได้

แพทยสภา มีความห่วงใย และใคร่ขอวิงวอนให้ทุกฝ่ายได้จดจำบทเรียนที่เกิดขึ้น สังคมไทยจะได้อยู่อย่างปกติสุข ปราศจากความแตกร้าง และร่วมกันสร้างสรรค์ประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป

แพทยสภา

23 พฤษภาคม 2535

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์

สตุติวีรกรรมของแพทย์ในเหตุการณ์การเรียกร้องประชาธิปไตยของประชาชน

สืบเนื่องจากเหตุการณ์ชุมนุมด้วยความสงบเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยของประชาชน ระหว่างวันที่ 17-20 พฤษภาคมที่ผ่านมาได้มีความรุนแรงเกิดขึ้นจนกลายเป็นโศกนาฏกรรมครั้งใหญ่ที่สุดของชาติ มีประชาชนผู้บริสุทธิ์ได้รับบาดเจ็บและล้มตายจำนวนมาก ในเหตุการณ์ครั้งนี้ ได้มีแพทย์จากหน่วยราชการและเอกชนต่างๆตระหนักในความรับผิดชอบของแพทย์ในการที่จะช่วยเหลือให้บริการแก่ผู้บาดเจ็บได้เสี่ยงอันตรายโดยเข้าไปปฏิบัติงานดูแลรักษาในพื้นที่ที่มีการปะทะจนสามารถช่วยเหลือชีวิตผู้บาดเจ็บไว้ได้เป็นอย่างมาก พฤติกรรมเช่นนี้เป็นพฤติกรรมที่ควรแก่การยกย่องในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ที่สำคัญในความรับผิดชอบของวิชาชีพอย่างสูงส่ง

แพทย์สภาจึงขอสตุติวีรกรรมของกลุ่มแพทย์ทุกท่าน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมดังกล่าว จึงขอประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

แพทย์สภา

23 พฤษภาคม 2535

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์

เรื่อง คัดค้านการใช้ความรุนแรง และการบิดเบือนข่าวสาร

เรียน พ่อแม่พี่น้อง ประชาชนที่เคารพ เพื่อนชาวสาธารณสุขที่รัก

เราได้ทราบข่าวด้วยความเสียใจเป็นอย่างยิ่ง ที่มีการใช้อาวุธและความรุนแรงเช่นฆ่า ทำร้ายประชาชนผู้ซึ่งเรียกร้องประชาธิปไตยด้วยความสงบสันติในกรุงเทพมหานครก่อให้เกิดการบาดเจ็บล้มตายของประชาชนผู้บริสุทธิ์ ซึ่งไม่มีอาวุธ โดยสร้างสถานการณ์ว่าผู้ชุมนุมเป็นฝ่ายก่อความรุนแรง บิดเบือนข่าวสารกล่าวหาว่าเป็นผู้ก่อการจลาจล และปิดกั้นข่าวสารที่ถูกต้องห้ามสื่อมวลชนเผยแพร่ข่าวสารตามความเป็นจริง

ขณะนี้ เราไม่ทราบว่าประชาชนผู้บริสุทธิ์ได้รับบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมากเท่าใด เพราะผู้สื่อข่าวถูกกีดกันไม่ให้เข้าไปทำข่าวในโรงพยาบาลต่างๆ

เราขอแสดงความไม่เห็นด้วยกับการกระทำอันรุนแรงและไร้มนุษยธรรมของผู้มีอาวุธ รวมทั้งการบิดเบือนข่าวสารข้อเท็จจริง และใคร่วิงวอนเรียกร้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในกิลเลสอานาจ จงหยุดพฤติกรรมที่ทำให้ชีวิต เลือดเนื้อของพี่น้องชาวไทยผู้บริสุทธิ์ และรักสันติต้องสูญเสียไปมากกว่านี้

ด้วยความยึดมั่นในสันติ

คณะกลุ่มวิชาชีพทางการแพทย์และสาธารณสุข จังหวัดสุรินทร์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์

ชมรมแพทย์ชนบท

โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชนครไทย

จังหวัดพิษณุโลก

ถึง เพื่อนสมาชิกแพทย์ชนบททุกท่าน(ผ่านสื่อมวลชน)

กรณีที่รัฐบาลได้ใช้ความรุนแรงปราบปรามผู้ที่ชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยด้วยความสงบทำให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมากทั้งนี้รวมถึงนักศึกษาแพทย์ พยาบาลและแพทย์ประจำบ้านจำนวนหนึ่งที่ปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือผู้ที่ชุมนุมที่ได้รับบาดเจ็บก็ได้รับบาดเจ็บ จากการปฏิบัติการด้วยความรุนแรงของเจ้าหน้าที่รัฐด้วย นอกจากนี้ยังมีข่าวเพิ่มเติมว่าอาจารย์นายแพทย์สันต์ หัตถิรัตน์ อาจารย์แพทย์ที่เป็นที่เคารพรักของแพทย์เราทุกคนซึ่งเป็นหนึ่งในแกนนำผู้ชุมนุมได้ถูกจับกุม และได้รับบาดเจ็บจากกรณีดังกล่าวด้วย

ชมรมแพทย์ชนบทขอคัดค้าน และประณามการกระทำดังกล่าว และขอเรียกร้องให้ เพื่อนแพทย์ชนบทร่วมกันคัดค้านการกระทำด้วยความรุนแรง เพื่อปกป้องไว้ ซึ่งอำนาจอันไม่ชอบธรรมของกลุ่มผู้มีอำนาจปัจจุบันจนทำให้เพื่อนร่วมวิชาชีพที่ปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงมนุษยธรรมต้องได้รับบาดเจ็บจากกรณีดังกล่าว รวมทั้งขอให้ดำเนินการ โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนต่ออาจารย์นายแพทย์สันต์ หัตถิรัตน์ด้วย โดยร่วมกันแสดงความคิดเห็นคัดค้านโดย

1.งดสนับสนุนกิจกรรมของรัฐฯ โดยเฉพาะกิจกรรมเพื่อสร้างความชอบธรรมในการดำรงอยู่ของผู้มีอำนาจปัจจุบัน

2.ให้กำลังใจและเข้าร่วมสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาชนที่เรียกร้องประชาธิปไตย รวมทั้งให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับทราบด้วย

แถลงการณ์

ตามที่มีข่าวว่าแพทย์พยาบาลบางท่านในโรงพยาบาลบางแห่งมีปฏิริยาที่จะไม่รับคนไข้ที่เป็นทหาร หรือครอบครัวของทหารนั้น คงจะต้องเข้าใจว่าข่าวดังกล่าว ถ้าเป็นความจริงก็เกิดเพราะความเป็นปฤชนของแพทย์พยาบาลเหล่านั้น ซึ่งมีความโกรธแค้นต่อพฤติกรรมของทหารเพียงไม่กี่คน ที่ตัดสินใจด้วยโมหะจริต สั่งทหารให้ใช้อาวุธร้ายแรงเช่นฆ่าประชาชนที่เรียกห้องประชารูปไทยโดยผู้ตายหลายคนยังเป็นเด็กอายุไม่ถึง 20 บางคนเป็นผู้หญิง

ประเทศไทยของเราได้พัฒนามามากแล้ว เรามีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆจากทั่วโลก เคยมีการประท้วงสงครามเวียดนามในสหรัฐอเมริกาทหารยิงนักศึกษาเสียชีวิตไปคนหนึ่งก็เกิดการประท้วงและประณามคัดค้านกันอย่างรุนแรงทั่วประเทศและทั่วโลกว่าเป็นการกระทำที่ป่าเถื่อนมาก

แต่เหตุการณ์ในบ้านเราเฉพาะเท่าที่พบศพก็มีถึง 40 ศพแล้ว และยังมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า อาจจะมีคนตายมากกว่านี้เป็นอันมากด้วย ฉะนั้นจึงได้เกิดการประท้วงคัดค้านการเช่นฆ่าขึ้นอย่างกว้างขวางในหมู่แพทย์ และพยาบาลในโรงพยาบาลหลายแห่งทั่วประเทศและมีบางแห่งที่เกิดปฏิริยาตามที่ปรากฏเป็นข่าว

ขอเรียนว่า แท้ที่จริงแล้วโดยจรรยาแพทย์ แพทย์จะต้องรักษาคนไข้ทุกคน”ด้วยเจตนาดีโดยไม่คำนึงถึงฐานะ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา สังคม หรือ ลัทธิการเมือง” ฉะนั้นเมื่อเหตุการณ์ที่ผ่านมาถึงขั้นนี้แล้ว จึงใคร่ขอวิงวอนว่าถ้าจะมีปฏิริยาดังกล่าวเกิดขึ้นจริงก็ขอให้ยุติ ขอให้ทุกคนใช้ความอดทนอดกลั้นรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพให้มั่นคงไว้ และเร่งสมานรอยร้าวที่เกิดขึ้นในชาติให้กลับคืนดังเดิม

ในขณะที่เดียวกันก็ขอเรียกร้องต่อมโนธรรมของทหารตลอดจนครอบครัว ญาติมิตรของทหารทุกท่านให้ยอมรับว่า การกระทำในเหตุการณ์ที่ผ่านมาเป็นสิ่งที่ไม่สมควรจะเกิดขึ้นในประเทศของเรา ซึ่งไม่ใช่บ้านป่าเมืองเถื่อนและที่สำคัญคือเราเป็นดินแดนแห่งพระบวรพุทธศาสนา ขอให้ทหารและครอบครัวพ่อแม่พี่น้องญาติมิตรของทหาร ได้ช่วยกันเรียกร้องผลักดันและแสดงออกให้ประชาชนมั่นใจว่าจะไม่เกิดเหตุการณ์อันน่าเศร้าสลดเช่นนี้ขึ้นอีก

ผู้แทนกลุ่มแพทย์ประจำบ้าน 7 สถาบัน

ผู้แทนชมรมโรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป

ประธานชมรมแพทย์ชนบท

ชมรมแพทย์ กทม.

เลขาธิการแพทยสภา

แถลงการณ์

เรื่อง คัดค้านการใช้ความรุนแรง และการบิดเบือนข่าวสาร

เรียน พ่อแม่พี่น้อง ประชาชนที่เคารพ เพื่อนชาวสาธารณสุขที่รัก

เราได้รับทราบข่าวด้วยความเสียใจเป็นอย่างยิ่ง ที่มีการใช้อาวุธและความรุนแรงเช่นฆ่า, ทำร้ายประชาชนผู้เรียกร้องประชาธิปไตยด้วยความสงบสันติในกรุงเทพมหานครก่อให้เกิดการบาดเจ็บ ล้มตายของประชาชนผู้บริสุทธิ์ซึ่งไม่มีอาวุธ โดยสร้างสถานการณ์ว่าผู้ชุมนุมเป็นฝ่ายก่อความรุนแรง บิดเบือนข่าวสารกล่าวหาว่าเป็นผู้ก่อการจลาจล และปิดกั้นข่าวสารที่ถูกต้อง ห้ามสื่อมวลชนเผยแพร่ข่าวสารตามความเป็นจริง

ขณะนี้เราไม่ทราบว่าประชาชนผู้บริสุทธิ์ได้รับบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมากเท่าใด เพราะผู้สื่อข่าวถูกกีดกันไม่ให้เข้าไปทำข่าวในโรงพยาบาลต่างๆ

เราขอแสดงความไม่เห็นด้วยกับการกระทำอันรุนแรงและไร้มนุษยธรรมของผู้มีอาวุธ รวมทั้งการบิดเบือนข่าวสารข้อเท็จจริง และใคร่ขอวิงวอนเรียกร้องให้ผู้ซึ่งหลงในกิเลสอำนาจ จงหยุดพฤติกรรมที่จะทำให้ชีวิตเลือดเนื้อของพี่น้องชาวไทยบริสุทธิ์และรักสันติต้องสูญเสียไปมากกว่านี้

ด้วยความยึดมั่นในสันติ

คณะกลุ่มวิชาชีพทางการแพทย์และสาธารณสุข จังหวัดสุรินทร์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์ของชมรมแพทย์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แถลงการณ์ฉบับที่ 2

**เรื่อง ต้องไม่อนุญาติพระราชกำหนดให้แก่ผู้เช่าประชาชนผู้บริสุทธิ์
จาก ชมรมแพทย์ในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล**

เหตุการณ์รุนแรงในกรุงเทพมหานครที่เกิดขึ้นในรอบสัปดาห์ที่ผ่านมาได้สร้างความเศร้า
สลดอย่างยิ่งแก่ปวงชนชาวไทยทุกคน ทุกสาขาอาชีพ ในฐานะแพทย์ผู้ทำงานใกล้ชิดกับประชาชน
และเป็นกลุ่มวิชาชีพที่ได้มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ เสียชีวิตจากเหตุการณ์ดัง
กล่าวโดยตรง

ชมรมจึงขอเรียนข้อเท็จจริงในเรื่องมหาโศกนาฏกรรมแก่เพื่อนร่วมอาชีพว่า ฝ่ายผู้มีอำนาจ
ได้ใช้กำลังทหารเข้าปราบปรามผู้ชุมนุมประท้วงที่ไม่มีอาวุธและชุมนุมโดยสงบ
อย่างโหดเหี้ยมไร้มนุษยธรรม ด้วยอาวุธร้ายแรงรวมทั้งอาวุธสงคราม เป็นเหตุให้มีผู้บาดเจ็บล้ม
ตาย เท่าที่ตรวจสอบได้จาก 6 โรงพยาบาลในกรุงเทพมหานคร(รพ.รามาริบัติ รพ.ศิริราช รพ.วชิระ
รพ.จุฬาลงกรณ์ รพ.ตำรวจ รพ.พระมงกุฎฯ) เป็นจำนวนผู้เสียชีวิตมากมายถึง 43 ราย และบาด
เจ็บ 600 ราย นอกจากนี้ยังมีหลักฐานพยานบุคคลอื่นอีกมากมายที่บ่งชี้ชัดเจนว่า จำนวนผู้ชีวิตที่
แท้จริงนั้นสูงกว่าจำนวนที่ตรวจสอบได้เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากฝ่ายทหารได้พยายามทุกวิถี
ทางที่จะปิดบังอำพรางความจริง เช่น การนำผู้บาดเจ็บสาหัสและศพของผู้เสียชีวิตใส่รถบรรทุก
ขนาดใหญ่ออกไปจากที่เกิดเหตุ การแย่งศพผู้เสียชีวิต(รวมทั้งศพชาวต่างประเทศ)ไปจากที่เกิดเหตุ

การใช้มาตรการปิดบังโรงพยาบาลของรัฐไม่ให้บอกข้อมูลผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตแก่
ญาติมิตรและสื่อมวลชน และทหารที่ไม่ใช่แพทย์ได้ไปขอรับเอาศพของประชาชนผู้เสียชีวิตจากโรง
พยาบาลพระมงกุฎฯ เพื่อไปทำการปกปิดจำนวนผู้เสียชีวิต แต่แพทย์ทหารที่โรงพยาบาล
พระมงกุฎฯ ไม่ยินยอมให้เอาศพไปและทหารได้ข่มขู่แพทย์ว่าจะวางระเบิดโรงพยาบาลอีก ทั้งมี
การไม่อนุญาติให้รถพยาบาลของโรงพยาบาลต่างๆเข้าไปรับตัวผู้บาดเจ็บจากสถานที่เกิดเหตุ
การกระทำเช่นนี้ ทำให้แพทย์ผู้พร้อมจะเสียชีวิตเข้าไปทำการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บไม่สามารถ
ปฏิบัติหน้าที่เพื่อมนุษยธรรมตามจรรยาบรรณของแพทย์ได้

โศกนาฏกรรมที่เกิดขึ้นที่ถนนราชดำเนินหน้ากองสลากเมื่อเช้ามีด(ตีห้า) อังคารที่ 19
พฤษภาคมนี้กลุ่มแพทย์และพยาบาลผู้อยู่ในเหตุการณ์ต่างยืนยันว่า ฝ่ายรัฐบาลได้ทำการดับไฟ
ฟ้าที่บริเวณที่ชุมนุม และให้ตำรวจหลบตัวเองเข้าที่กำบัง และกลุ่มทหารได้เปิดฉากยิงปืนเข้าใส่ผู้
ชุมนุมกันอย่างสงบทันที ทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บมากกว่าร้อยคน และทหารได้เข้าไปใน

โรงแรมรอยแผลและทำการตรวจค้นด้วยวิธีการที่รุนแรง แพทย์และพยาบาลจะติดต่อบริการผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บไปทำการรักษาพยาบาลก็ถูกกลุ่มทหารขัดขวางและแย่งศพผู้เสียชีวิตไป เพื่อจะได้ปิดบังจำนวนผู้เสียชีวิตที่แท้จริง และรัฐบาลก็ยังปิดบังและบิดเบือนความจริงมาโดยตลอด โดยการออกประกาศทางวิทยุและโทรทัศน์ว่าไม่มีเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้น

แพทย์พวกเราทราบว่า การที่ประชาชนลุกฮือเข้าทำลายทรัพย์สินต่างๆของทางราชการก็ดี การที่กลุ่มผู้ขับขีจักรยานยนต์ทำลายคำสั่งสภาวะฉุกเฉินและทำลายความเป็นความตายของตนเองออกปฏิบัติการทำลายทรัพย์สินด้วยนั้น เกิดจากสภาวะที่ไม่สามารถควบคุมสติจากการที่ได้เห็นเพื่อนฝูงและญาติมิตรได้ถูกเข่นฆ่าโดยทหารต่อหน้าต่อตา จึงเกิดแรงกดดันทางจิตใจขึ้น มิได้เกิดจากการกระทำที่มีการวางแผนบ่อนทำลายมาก่อน ตามที่รัฐบาลได้กล่าวหาทางวิทยุและโทรทัศน์

ชมรมฯรู้สึกเศร้าสลดต่อโศกนาฏกรรมที่เกิดแก่ชนในชาติเป็นอย่างยิ่ง อันเกิดจากการบงการของผู้นำรัฐบาลปัจจุบันจนไม่อาจนิ่งดูตายอยู่ได้ และขอแสดงความไว้อาลัยแก่ประชาชนผู้บริสุทธิ์ที่เสียชีวิต

พลเอก สุจินดา คราประยูร ได้แสดงออกถึงการหลอกลวงประชาชนและใช้เพทุบายขึ้นอีกทำการหมกเม็ดวิธีการต่างๆทางสภาอีกแล้ว หลอกลวงโดยออกข่าวจะออกเป็นพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม แต่มีการหมกเม็ดวิธีการต่างๆทางสภาอีกแล้ว หลอกลวงโดยออกข่าวจะออกเป็นพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม แต่ก็มีมีการหมกเม็ดออกเป็นพระราชกำหนดทันทีในวันที่ 23 พฤษภาคม 2535 มันเป็นการยุติธรรมแล้วหรือ ที่ทหารตำรวจฆ่าประชาชนผู้บริสุทธิ์แล้วไม่ได้รับโทษการกบฏ(เราไม่เรียกว่าการปฏิวัติ,ปฏิรูปให้เคยตัว)เป็นการทำความผิดแล้วก็นิรโทษกรรมฆ่าประชาชนแล้วก็นิรโทษกรรม เกิดขึ้นไม่รู้จักจบ นับตั้งแต่ พ.ศ.2475

และเพื่อไม่ให้เป็นแบบอย่างที่เราอีกต่อไปจึงขอเรียกร้องให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หัวหน้าพรรคการเมืองทุกพรรค หัวหน้าพรรคการเมืองฝ่ายค้าน ผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาทุกท่านต้องไม่อนุมัติพระราชกำหนดการนิรโทษกรรมทันที และขอให้ประชาชนจงร่วมกันคัดค้านที่หน้าสภาอย่างเต็มที่ในวันที่ 25 พฤษภาคม และต่อไปด้วย

ชมรมแพทย์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

24 พฤษภาคม 2535

แถลงการณ์ที่จัดทำขึ้นโดยกลุ่มนักธุรกิจ

รายงานสถานการณ์ปัจจุบัน

1.ฝ่ายรัฐบาลได้เลือก ที่จะใช้ภาษาและกลยุทธ์ในรูปแบบเผด็จการเต็มที โดยกล่าวหาพรรคฝ่ายค้าน พรรคความหวังใหม่ และพรรคพลังธรรม เป็นเสมือนกับการกล่าวหาคอมมิวนิสต์ โดยเหตุผลอันนี้ 2 พรรคคงต้องต่อสู้ถึงที่สุดถึงการแตกหัก

2.การแตกแยกในตัวรัฐ รอยร้าวของฝ่ายปราบปราม หน่วยทหารและตำรวจเริ่มปรากฏขึ้นมามากขึ้นๆ

-พล.ต.ต.ชัยสิทธิ์ กาญจนกิจ รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล กล่าวว่า “ขณะนี้ตำรวจหมดหน้าที่แล้ว ต่อไปนี้เป็นหน้าที่ของทหาร ตำรวจมีหน้าที่ป้องกันมือที่ 3 เท่านั้น”

-การใช้วิทยุติดต่อดังกล่าวของชายตำรวจถูกหน่วยลับใช้คลื่นรบกวนจนไม่สามารถติดต่อกันได้ในช่วงเวลา 6 โมงเช้า ถึงตี 2 ตั้งแต่วันที่ 4 พ.ค.เป็นต้นมา โดยฝ่ายที่ใช้คลื่นรบกวน ใช้คำพูดคัดค้านรัฐบาลสุจินดาอย่างชัดเจน

-ขณะนี้จปร.รุ่น 4,6,7,8,9,10,12 ได้รวมทีมกันอย่างไม่เป็นทางการไม่เห็นด้วยกับการกระทำของจปร.รุ่น 5 โดยมีการนำกำลังออกมา หน่วยที่นำกำลังออกมาจะเลือกใช้หน่วยที่ไว้วางใจแตกต่างกัน เช่น หน่วยที่ไว้วางใจมากจะให้นำอาวุธหนักมาใช้ หน่วยที่ไว้วางใจน้อยจะให้นำอาวุธเบาออกมา เช่น หน่วย ร.1 พัน 3 รอ. และม.พัน 3 รอ. ทั้ง 2 หน่วยนี้ ไม่ไว้ใจให้ใช้แต่อาวุธเบา อาวุธหนักไม่ให้นำมาใช้เพราะเกรงว่าจะนำกลับมาต่อต้าน

-คาดว่ารอยร้าวอันนี้ อาจจะไปสู่การโค่นล้มรัฐบาลสุจินดาในที่สุด

3.สถานการณ์เคลื่อนไหวของประชาชน

เมื่อวันที่ 7 พ.ค.ที่ผ่านมาประชาชนได้เข้ามาชุมนุมในราว 150,000 คน ที่หน้ารัฐสภา พลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้เกรงว่า สถานที่แออัด ซึ่งมีทางเข้าออกเพียง 2 ทางเท่านั้นไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะตอนบ่ายของวันที่ 7 ประชาชนเริ่มทยอยกันเข้ามาเรื่อยๆ และโดยปิดกั้นเส้นทาง จึงได้ตัดสินใจเคลื่อนย้ายไปสู่สนามหลวง แต่การโยกย้ายได้เจอกับปัญหา เพราะนาย โคทม อารียา ไม่เห็นด้วยและได้พยายามเหนี่ยวรั้งประชาชนให้แออัดกันอยู่ที่เก่า โดยมีเหตุผลที่ไม่มีใครสามารถเข้าใจได้ และได้ปฏิเสธที่จะอ่านคำขอร้องของพลตรีจำลองบนเวทีการเคลื่อนย้ายเลยเป็นไปโดยฉุกฉลิว แต่ประสบความสำเร็จเมื่อประชาชนเข้าใจเจตน์เจานงค์ของพลตรีจำลอง

ประชาชนจากทุกชนชั้นอาชีพได้เข้าสนับสนุนพลตรีจำลองในทุกรูปแบบอย่างสันติและมีกำลังใจสูง

ฝ่ายรัฐบาลเริ่มโจมตีขบวนการประชาชนอย่างหนักจากหน่วยวิทยุทหาร และโทรทัศน์ช่อง 7 และช่อง 5 โดยใช้ภาษาและถ้อยคำที่สกปรกอย่างที่เรเคยประสบมาเมื่อ 10 ปีที่แล้ว ซึ่งอ้าง

เหตุผลว่ามีความจำเป็นจะต้องใช้สนามหลวงในวันที่ 9 เพื่อทำพิธีในวันพีชมงคล พลตรีจำลองเลยตัดสินใจย้ายขบวนไปสู่ลานพระรูป

ปัญหาที่เกิดขึ้นอีกโดยนายโคทม อาริยา ได้ปฏิเสธที่จะร่วมมือโดยเหตุผลที่ไม่มีใครสามารถเข้าใจได้ และยังสามารถออกประกาศด้วยตนเองว่า ครป.จะเลิกการสนับสนุน พลตรีจำลองแล้วซ้ำเติมด้วยการประกาศอย่างฉุนเฉียวแทน สนทนท.ว่าจะเลิกเป็นแกนนำขบวนการประชาธิปไตยและมอบให้พรรคพลังธรรมเป็นผู้ต่อสู้เพียงผู้เดียว ซึ่งสร้างความสับสนในภาวะที่ซับซ้อนมากท่ามกลางพี่น้องประชาชนร่วมแสน การกระทำอันนี้โดยตกเป็นเหยื่อของรัฐบาลที่หยิบยกออกมาอ้างในที่วิ เมื่อเวลา 23.00 และ 24.00 น.โดยอดีตโฆษก รสช. การกระทำของนายโคทมนดังกล่าวเป็นการกระทำที่ทำให้ขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยเกิดการแตกแยก เราต้องช่วยกันประณามการกระทำของนายโคทมอย่างหนัก และขอให้ประชาชนผู้ร่วมขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยยืนหยัดต่อไป และอย่าเกิดการสับสนต่อการแถลงการณ์ของครป.ที่ลงนามโดยนายโคทม

4.จุดยืนของขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตย ต้องเป็นจุดยืนที่เรียกร้องให้นายสุจินดา คราประยูร ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และแก้ไขรัฐธรรมนูญในทุกจุดที่ยังคงรักษาอำนาจของเผด็จการเอาไว้อย่างไม่มีเงื่อนไข กระบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยทั่วประเทศควรจะสนับสนุนการเคลื่อนไหวของพลตรีจำลอง ตราบใดที่การนำของพลตรีจำลอง ตราบใดที่การนำของพลตรีจำลองเป็นการนำเพื่อการเรียกร้องประชาธิปไตยดังกล่าว

การสูญเสีย ๓๖ ๓๖ วัน ดีกว่า การสูญเสีย ๓๖ ๓๖ ปี

กลุ่มนักธุรกิจเพื่อประชาธิปไตย กทม.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์ของกลุ่มนักธุรกิจเพื่อประชาธิปไตย

เรียน เพื่อนนักธุรกิจที่รักประชาธิปไตยทุกท่าน

ด้วยสถานการณ์บ้านเมืองที่เป็นไปในขณะนี้สื่อแสดงว่า ความเป็นจริงของข่าวสารบ้านเมืองกำลังถูกบิดเบือน ด้วยน้ำมือของผู้มีอำนาจ

เราเป็นนักธุรกิจกลุ่มหนึ่งที่มีโอกาสเข้าร่วมในเหตุการณ์ชุมนุมครั้งนี้ และคิดว่าถึงเวลาแล้วที่บรรดาเพื่อนนักธุรกิจจะต้องหันมาร่วมมือกันเพื่อต่อสู้กับเผด็จการทรราชที่กำลังจะนำพาเศรษฐกิจของประเทศที่กลุ่มนักธุรกิจได้สร้างสรรค์กันมาด้วยความเหนื่อยยาก ตลอดช่วงระยะเวลา 3-4 ปีที่ผ่านมาให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวง

เราจะไม่ขออธิบายรายละเอียดในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมากนัก ด้วยเข้าใจว่าเพื่อนๆรักประชาธิปไตยกลุ่มอื่นในสาขาอาชีพอื่น ได้ทำหน้าที่อธิบายลำดับเหตุการณ์ตามความเป็นจริงแก่ท่านมาบ้างแล้ว แต่เราจะขอยืนยันกับเพื่อนนักธุรกิจอีกครั้งว่า

1.ขณะนี้รัฐบาลได้ทำการบิดเบือนข่าวสารความเป็นจริงที่เกิดขึ้นอย่างสิ้นเชิง โดยสิ้นเชิงโดยอาศัยสื่อที่ตกอยู่ในอำนาจรัฐเป็นเครื่องมือ

2.เจ้าหน้าที่ทหาร และตำรวจ เป็นผู้เริ่มก่อการกระทำที่รุนแรงต่อประชาชนผู้ไร้อาวุธที่ชุมนุมกันอย่างสงบก่อน จนนำมาซึ่งความสูญเสียอย่างมีอาจประมาณค่าได้

3.พลตรีจำลอง ศรีเมืองและผู้นำชุมนุมท่านอื่นๆล้วนเป็นผู้บริสุทธิ์ มิได้เป็นผู้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหาของผู้มีอำนาจแต่อย่างใด

ด้วยทหรศนะของนักธุรกิจที่ควรวางตัวเป็นกลางเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติในทุกๆด้านนั้น เราเล็งเห็นว่า ณ บัดนี้ไม่ว่าเหตุการณ์จะเป็นเช่นไรก็ตาม บุคคลมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างไรก็ตาม

ในฐานะเพื่อนนักธุรกิจเราควรมีจุดยืนร่วมกันดังต่อไปนี้

1.รัฐบาลและผู้มีอำนาจต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสาร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเสรี ด้วยสื่อทุกชนิด แม้แต่สื่อของรัฐบาลเอง

2.รัฐบาลและผู้มีอำนาจต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสาร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเสรี ด้วยสื่อทุกชนิด แม้แต่สื่อของรัฐบาลเอง

3.สภาวะแวดล้อมของเหตุการณ์เป็นประจักษ์อย่างเด่นชัดแล้วว่า ขณะนี้รัฐบาลขาดความชอบธรรมในการบริหารบ้านเมือง ทั้งยังปล่อยให้ผู้มีอำนาจเพียงไม่กี่คนขึ้นมาใช้อำนาจครอบงำการบริหารงานและตัดสินใจปราบปรามประชาชนผู้บริสุทธิ์ ประหนึ่งว่าไม่ใช่รัฐบาลที่มาจากกาเลือที่ตั้ง

ฉะนั้น ถึงเวลาแล้วที่ผู้มีอำนาจและรัฐบาลควรแสดงสปิริตทางการเมืองด้วย การลาออกเพื่อยุติปัญหาและคืนอำนาจให้แก่ประชาชนในทันทีเพื่อให้ประชาชนได้ร่วมมือกันฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศโดยเร็วที่สุด

ขอแสดงความนับถือ
กลุ่มนักธุรกิจเพื่อประชาธิปไตย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์ที่จัดทำขึ้นโดย กลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจ กลุ่มแรงงาน ลูกจ้าง

หนังสือจากกรรมการประสานงานคณะกรรมการงานรัฐธรรมนูญ กลุ่มรัฐวิสาหกิจ สัมพันธ์ เรื่อง”ไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตย

ที่ กรส.(06)2534/12 พิเศษ

วันที่ 19 พฤศจิกายน 2534

เรื่อง ไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตย

เรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์(กรส.)ได้ยื่นข้อคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2534 ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2534 เพื่อให้การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตย กล่าวคือ รัฐธรรมนูญ นั้นควรให้หลักประกันแก่สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนแล้วนั้น

เป็นที่ปรากฏชัดแจ้งว่า รัฐธรรมนูญฉบับแปรญัตติที่ประธานคณะกรรมการวิสามัญแปร ญัตติร่างรัฐธรรมนูญ ได้นำเสนอประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2534 และนำมาเข้าสู่การพิจารณาของสภาในวันที่ 19 พฤศจิกายน 2534 นั้น

ไม่เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตย ในประเด็นนายกรัฐมนตรี ไม่ผ่านการเลือกตั้งจากประชาชน การให้ข้าราชการประจำเป็นข้าราชการการเมืองได้ การให้อำนาจและจำนวนวุฒิสมาชิกเท่าเทียม กับผู้แทนราษฎร ดังนั้น รัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตยนี้จึงมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่ขาดหลักประกันที่ดีอย่างแน่นอน

กรส.ซึ่งเป็นองค์กรประชาธิปไตยของรัฐวิสาหกิจ เห็นด้วยกับคำกล่าวของนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี กับสื่อมวลชนเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2534 ที่โรงแรมโอเรียลเต็ลว่า” ประชาธิปไตยคือ การที่ประชาชนมีสิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วมสร้างระบบการปกครองประเทศ ใน เรื่องร่างรัฐธรรมนูญที่ดี”และเห็นว่าในระยะเวลานี้จำกัดต่อสถานการณ์วิกฤตทางการเมือง, เศรษฐกิจ สังคมที่เกิดขึ้นขณะนี้ รัฐบาลและสภารสช.ควรประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับหนึ่งที่ผ่านมาซึ่งมีเนื้อหาเป็นประชาธิปไตยมากที่สุดโดยด่วน และให้ประชาชนเจ้าของอำนาจอธิปไตย ได้ ตัดสินชะตากรรมของตนเองต่อไป

นอกจากนี้ กรส. ยังเห็นด้วยกับองค์การประชาธิปไตยอื่นๆที่เรียกร้องให้ประชาชนทุกสาขาอาชีพเข้ามีส่วนร่วมแสดงประชามติต่อรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตยนี้ จนถึงที่สุด จึงได้เรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติด้วย
 ขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นายประสิทธิ์ ค่ายกนกวงศ์)

กรรมการประสานงานคณะทำงานรัฐธรรมนูญ

กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์

ตัวแทน กรส. จะยื่นต่อรัฐสภา

วันที่ 19 พย. 34 เวลา 9.00 น.

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จดหมายเปิดผนึกถึงประชาชน ของกลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ 27 พฤศจิกายน 2534

จดหมายเปิดผนึกถึงประชาชน

ตามที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญบางประเด็น ตามข้อเสนอของผู้แทนองค์กรหลายสาขาอาชีพ และได้ผ่านวาระสองเมื่อวันที่ 25 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2534 นี้กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์(กรส.)เห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ สาระสำคัญยังไม่เป็นประชาธิปไตย กล่าวคือประธานสภาฯ ยังมีอำนาจแต่งตั้งวุฒิสมาชิกจำนวนถึง 270 คน และวุฒิสมาชิกดังกล่าวยังมีอำนาจลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชน และประธานสภาผู้แทนราษฎรยังไม่ได้ตกเป็นของประชาชนแต่อย่างใดในระยะ 9 เดือนที่ผ่านมา ประชาชนคงประจักษ์แล้วว่า บุคคลที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งและมาบริหารประเทศโดยไม่เป็นไปตามครรลองประชาธิปไตย ย่อมไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้และต้องยอมรับว่าผู้ที่มาจากการเลือกตั้งย่อมแก้ไขปัญหาของประชาชนได้ดีกว่าผู้ที่มาจากการเลือกตั้งอย่างแน่นอน

ด้วยหลักการและเหตุผลข้างต้น กรส.จึงไม่เห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญที่ผ่านวาระสองและเห็นว่าสภานิติบัญญัติควรฟังมติของมหาชนในการพิจารณารับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญในวาระ 3 ว่าประชาชนส่วนใหญ่จะมีความเห็นอย่างไร ซึ่งเป็นทางออกที่ดีที่สุดในการแก้ไขวิกฤตรัฐธรรมนูญที่ดำรงอยู่ในขณะนี้ กรส.เห็นด้วยกับ พล.ร.อ.วิเศษฐ์ การุณยนิช ผบ.ทร.ที่กล่าวกับสื่อมวลชนว่า "การชุมนุมของประชาชนที่สนามหลวงเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ.2534 นับเป็นนิมิตหมายที่ดี เพราะเป็นประชาธิปไตย" นอกจากนี้ กรส.ยังเห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองและองค์กรต่างๆ ที่เรียกร้องให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างรัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตยต่อไปอย่างเสียสละ เพราะกฎหมายรัฐธรรมนูญมีส่วนเกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยทุกคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จึงเรียนมาเพื่อทราบโดยทั่วกัน

กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์

27 พฤศจิกายน 2534

แถลงการณ์กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ ฉบับที่ 1/2535
เรื่อง คัดค้านวิถีทางเผด็จการและสนับสนุนนายกรัฐมนตรีมาจากการ
เลือกตั้ง

แถลงการณ์กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์
ฉบับที่ 1/2535

เรื่อง คัดค้านวิถีทางเผด็จการและสนับสนุนนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง

การบริหารบ้านเมืองโดยการปฏิวัติปฏิรูปหรือเรียกเป็นอย่างอื่นทั้งในอดีตและปัจจุบัน น่าจะเป็นการเพียงพอแล้วสำหรับบทเรียนสุดท้ายที่ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งในทางเศรษฐกิจ และการเมือง ตลอดจนถูกดูหมิ่นจากนานาชาติประเทศเสียที่

ความพยายามที่จะสืบทอดอำนาจในรูปแบบเผด็จการที่พลิกแพลงโดยรัฐธรรมนูญหมกเม็ด หรือแนวคิดเอาคนนอกมาเป็นนายกรัฐมนตรีที่กำลังทำกันอยู่ในขณะนี้ก็ยิ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นในอนาคตไม่น้อยกว่าการปฏิวัติที่แล้วมา ถ้าเป็นเช่นนั้นจริงนี่คือการตบหน้าประชาชนที่รักชาติ รักประชาธิปไตยอย่างเจ็บปวด

ผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 ที่ผ่านมา ย่อมเป็นมหาปราชัยของ
ประชาชนอยู่แล้วว่า

เราต้องการคืนอำนาจมาปกครองตนเอง

เราต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นของปวงชน

เราต้องการนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้ง

เราต้องการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน

ดังนั้น ประชาชนที่รักชาติ รักประชาธิปไตยทุกคนจะต้องร่วมมือกันคัดค้านผู้ที่แอบแฝงเข้ามาทำความเสียหาย สร้างความขัดแย้งขึ้นในประเทศของเราอีก และเราจะต้องร่วมกันคัดค้านผู้ที่แอบแฝงเข้ามาทำความเสียหาย สร้างความขัดแย้งขึ้นในประเทศของเราอีก และเราจะต้องร่วมมือกันคัดค้านผู้ที่กำลังคิดจะปล้นประชาธิปไตยต่อไป แต่เราจะต้องร่วมมือกันสนับสนุนหลักการ และวิธีการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยของปวงชนให้ได้

กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์(กรส.) ขอคัดค้านวิถีทางเผด็จการที่จะเข้ามาปกครองประเทศ แต่จะสนับสนุนให้มีการปกครองที่เป็นประชาธิปไตยร่วมกับประชาชนทั่วไป เพราะนี่คือ

“ความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่”

กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์

24 มีนาคม 2535

**แถลงการณ์สหภาพแรงงานองค์การค้าของคุรุสภา
เรื่องคัดค้านการเอาคนกลางเป็นนายกรัฐมนตรี 25 มีนาคม 2535**

**แถลงการณ์สหภาพแรงงานองค์การค้าของคุรุสภา
เรื่อง
คัดค้านการเอาคนกลางเป็นนายกรัฐมนตรี**

เนื่องจากการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 ที่ผ่านมาไม่มีพรรคการเมืองใด ได้เสียง
ข้างมากในสภา จนสามารถจัดตั้งคณะรัฐบาลบริหารประเทศชาติได้

และในขณะนี้ไม่มีพรรคการเมืองแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือฝ่ายหนึ่งสนับสนุนให้เอาคนกลาง
เป็นนายกรัฐมนตรี และอีกฝ่ายหนึ่งสนับสนุนให้อาจารย์สุมนตรีมาจากการเลือกตั้ง

ตามแนวทางของระบอบประชาธิปไตย ผู้ที่จะเข้ามาเป็นผู้นำบริหารประเทศชาติ นั้น จะ
ต้องเป็นผู้ที่มาจาก การเลือกตั้ง ดั่งนานาอารยประเทศ ซึ่งถือเป็นผู้ที่ได้รับยอมรับจากประชาชน
ทั่วไป

ตามที่พรรคการเมืองกลุ่มหนึ่ง สนับสนุนให้เอาคนกลางมาเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น จะเห็นได้
ว่าเป็นการเอาัดเอาเปรียบพรรคการเมืองฝ่ายที่สนับสนุนนายกรัฐมนตรีที่มาจาก การเลือกตั้ง ทั้งนี้
เพราะว่าเป็นการฉวยโอกาสทางการเมืองโดยไร้มารยาท และถือว่าการไม่ส่งเสริมระบอบ
ประชาธิปไตย และเป็นการฝืนใจประชาชน

ก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 วิทย์ ไทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ก็ตี จะ
เห็นได้ว่าหัวหน้าพรรคการเมืองเกือบทุกพรรคกล่าวว่าตนเอง พร้อมที่จะเป็นนายกรัฐมนตรี

แต่หลังจากมีการเลือกตั้งเสร็จสิ้นเป็นต้นมา พรรคการเมืองกลุ่มหนึ่ง กลับร่วมปฏิเสธ
ความรับผิดชอบโดยยอมยกอำนาจการเป็นนายกรัฐมนตรีให้กับคนกลางซึ่งเป็นข้าราชการทหาร
คนนี้แหละเป็นผู้ทำลายรัฐธรรมนูญ ไม่เคยมีนโยบายที่ชัดเจน และไม่เคยมุ่งถึงความทุกข์ยากของ
ประชาชน "คนอย่างนี้หรือจะเป็นนายกรัฐมนตรี"

หากเป็นจริงตามกระแสการเมือง ประเทศชาติจะล่มจมฉิบหายเช่นเดียวกับการปฏิวัติที่
ผ่านมาที่ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียรายได้และโอกาสร่วมแสนล้านบาทมาแล้ว

เพื่อเป็นการรักษาการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เราขอเรียกร้องให้เพื่อนสมาชิก
ได้ติดตามสถานการณ์ ร่วมกันคัดค้านพวกฉวยโอกาสทางการเมือง และร่วมกันสนับสนุนนายกรัฐ
มนตรีที่มาจาก การเลือกตั้งอย่างถึงที่สุด

สหภาพแรงงานองค์การค้าของคุรุสภา

25 มีนาคม 2535

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จดหมายเปิดผนึกจากประธานสหภาพแรงงานการขนส่งและบริการเสริมการ ขนส่งสินค้าออก 25 มีนาคม 2535

26 มีนาคม 2535

จดหมายเปิดผนึก จากประธานสหภาพแรงงาน

ตามข่าวหนังสือพิมพ์หลายฉบับ ลงวันที่ 24 มีนาคม 2535 ว่า"ฝ่ายแรงงานเชียร์ สุ เป็นนายก" โดยมีประธานสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย และประธานสภาองค์การลูกจ้างสภาเสรีแห่งชาติ ได้สนับสนุน พลเอก สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี และยังมีข่าวว่า จะประชุมสภาองค์การลูกจ้างทั้ง 6 แห่ง เพื่อขอมติสนับสนุน พลเอกสุจินดา เป็นนายกรัฐมนตรี

ข่าวดังกล่าวเป็นความเห็นส่วนตัวของผู้นำแรงงานบางคนเท่านั้น

สหภาพแรงงานการขนส่งและบริการเสริมการขนส่งสินค้าออกซึ่งเป็น สหภาพแรงงานเอกชน ที่มีสมาชิกและผู้ใช้แรงงานที่เกี่ยวข้องกว่า 2 หมื่นคน ขอยืนยันว่า ไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอดังกล่าว

เพราะในระบอบประชาธิปไตย แม้จะเป็นเพียงครั้งใบ หรือแบบฟันปลอม การเลือกสมาชิกสภาผู้แทนเป็นหัวใจสำคัญของระบบประธานและกรรมการของสหภาพแรงงานทุกคนทุกสหภาพแรงงาน ก็มาจากการเลือกตั้ง ของบรรดาสมาชิก ทั้งนี้ แล้วไฉนเลย ผู้นำแรงงานบางคน บางกลุ่ม ออกมายืนยันสนับสนุนผู้ที่ไม่ได้รับการเลือกตั้งมาเป็นนายกรัฐมนตรี ทั้งที่ข้ออ้างตัวเองนั้นมาจากการเลือกตั้งขั้นพื้นฐาน ของระบอบประชาธิปไตย

หากองค์การลูกจ้างสภาแรงงาน ที่สหภาพแรงงานขนส่งเป็นสมาชิก มีมติสนับสนุนดังกล่าว สหภาพแรงงานขนส่งสินค้าออกจะลาออกจากการเป็นสมาชิก และจะพร้อมให้สหภาพแรงงานอื่นๆลาออกด้วยเช่นกัน(ขณะนี้ ได้เรียกประชุมกรรมการของ สหภาพฯ ในวันที่เสาร์ที่ 28 มีนาคม ศก นี้)

สุดท้ายนี้ ผมใคร่ขอแนะนำ และเรียกร้อง พลเอกสุจินดา คราประยูร อย่าได้หลงเชื่อเสียงสนับสนุนจอมปลอม นั้นเลย

เหตุที่ผมกล้าแนะนำ เพราะผมมีอายุสูงกว่าท่าน และผมจบการศึกษาจากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งยังได้สอบชิงทุนรัฐบาลอังกฤษไปศึกษาต่อด้านแรงงาน มีประสบการณ์ในการเป็นผู้แทนลูกจ้างในการประชุมองค์การแรงงานระหว่างประเทศ 10 ปีติดต่อกัน เคยเป็นสมาชิกสมัชชาแห่งชาติ และสมาชิกนิติบัญญัติ ปี 2517-2518 ขอยืนยัน จะร่วมมือกับองค์กรอื่นๆคัดค้านการไม่ชอบมาพากลในยุทธวิธีสรรหานายกรัฐมนตรี ครั้งนี้ อย่างสุดชีวิต

ขอแสดงความนับถือ
(นายสุวิทย์ ระวังวงศ์)

ประธาน
สหภาพแรงงานการขนส่งและบริการเสริมการขนส่งสินค้าออก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์ร่วมกลุ่มสหพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย

แถลงการณ์ร่วม กลุ่มสหพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย

เรื่อง คัดค้านบุคคลที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนเป็นนายกรัฐมนตรี

ดังเป็นที่ทราบทั่วกันแล้วว่า เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 พรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนทั่วประเทศ ไม่มีพรรคการเมืองใดได้เสียงข้างมากจนสามารถจัดตั้งรัฐบาลเพื่อบริหารประเทศชาติได้ตามลำพังพรรคการเมืองเดียว

กลุ่มสหพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย ได้วิเคราะห์สถานการณ์แล้วมีความเห็นว่า.-

1. ในระบอบประชาธิปไตยที่อารยประเทศยอมรับนั้น บุคคลที่จะมาเป็นผู้นำทางการบริหารประเทศชาติ จะต้องผ่านกระบวนการเลือกตั้งเพราะระบอบนี้ถือว่า บุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นบุคคลที่ประชาชนทุกสาขาอาชีพยอมรับแล้ว

2. กรณีที่ผู้นำพรรคการเมือง 4 พรรคได้ประชุมร่วมกับผู้มีอำนาจของสภา รสช. เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 ที่ค่ายทหารโดยผู้นำพรรคการเมืองทั้ง 4 พรรค จำยอมตกลงให้บุคคลที่มาจาก รสช. เป็นนายกรัฐมนตรี เราถือว่าบุคคลในรสช. เข้ามาแทรกแซงในกระบวนการเสนอแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีจึงเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม และเป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สภา รสช. ควรให้อิสระแก่พรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนเป็นผู้ดำเนินการหยั่งเสียงเพื่อสรรหานายกรัฐมนตรีและนำเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ดำเนินการต่อไป

3. กรณีผู้นำสภาองค์การลูกจ้างบางสภา ออกหนังสือชักชวนสนับสนุนบุคคลบางคนในรสช. เป็นนายกรัฐมนตรี เราไม่เห็นด้วยทุกประการ เนื่องจากการกระทำดังกล่าว เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัวโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม นับเป็นการขัดขวางการพัฒนาระบบพรรคการเมืองให้เป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง

4. พรรคการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน ควรดำเนินการเสนอแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการและเป็นอิสระและเปิดเผยต่อสาธารณชนโดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีของพรรคการเมือง เจตนาารมณและประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ

กลุ่มสหพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย จะไม่ยอมค้อมหัวให้กับบุคคลหรือคณะบุคคลที่พยายามบิดเบือนหลักการของระบอบประชาธิปไตยที่ถือว่า ผู้นำทางการบริหารประเทศจะต้องมา

จากการเลือกตั้งของประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย และขอเรียกร้องให้สมาชิกทุกสาขาอาชีพทั่วประเทศ ผู้ใช้แรงงาน และประชาชนผู้รักประชาธิปไตยร่วมกันสนับสนุนนายกรัฐมนตรีที่มาจาก การเลือกตั้งจนถึงที่สุด

ลงวันที่ 26 มีนาคม 2535

กลุ่มสหพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย

นายนิคม เต็งใหญ่

**ประธานกลุ่มสหพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทยและ
ประธานสหพันธ์แรงงานกระดาษและการพิมพ์**

น.ส.อรุณี ศรีโต

ประธานสหพันธ์แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอฯ

นายเล็ก อุ่นจิต

ผู้แทนสหพันธ์แรงงานขนส่งแห่งประเทศไทย

นายอาทร สมโรจน์รัตน์

ประธานสหพันธ์แรงงานโลหะแห่งประเทศไทย

นายชัยสิทธิ์ สุขสมบูรณ์

รองประธานสหพันธ์แรงงานธนาคารและการเงินแห่งประเทศไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หนังสือจากสหภาพแรงงานทอผ้ากรุงเทพ เรื่องขอคัดค้านการเสนอชื่อคน
กลางเป็นนายกรัฐมนตรี

ที่สร. 04/08/2535

7 เมษายน 2535

เรื่อง ขอคัดค้านการเสนอชื่อคนกลางเป็นนายกรัฐมนตรี
เรียน ประธานสหพันธ์แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอฯ

เนื่องจากสหภาพแรงงานทอผ้ากรุงเทพ เป็นสมาชิกในสังกัดองค์กรของท่านจึงขอเรียน
เจตจำนงตามมติที่ประชุม เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2535ว่าไม่เห็นด้วยตามที่ผู้นำสภาองค์การลูก
จ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย และสภาองค์การลูกจ้าง แรงงานเสรีแห่งชาติ ไปสนับสนุนคน
กลางให้เป็นนายกรัฐมนตรี เนื่องจากประธานสภาได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ว่า ผู้ใช้แรงงานทั่ว
ประเทศเห็นด้วยที่จะให้คนกลางมาเป็นนายกรัฐมนตรี ฉะนั้นทางสหภาพ แรงงานทอผ้ากรุงเทพ
เห็นว่าคำอ้างนี้ ไม่เป็นธรรมและไม่ชอบธรรมจึงมีความเห็นและมีเจตจำนงที่ต่อต้านเผด็จการทุก
รูปแบบ เราได้บทเรียนมาแล้วว่า รสช.คือผู้ทำลายสหภาพฯ ของเพื่อนรัฐวิสาหกิจ

ของเรา และขบวนการแรงงานจะเจริญได้ก็ต้องอาศัยการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น

หวังว่าสหพันธ์แรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอฯคงไม่ประกาศให้การสนับสนุนดังเช่นสองสภาฯ
ที่ได้ทำไปแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

จาก สหภาพแรงงานทอผ้ากรุงเทพ

แถลงการณ์กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์เรื่อง ขอคัดค้านการเสนอชื่อคนกลางเป็น
นายกรัฐมนตรี 7 เมษายน 2535

แถลงการณ์กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์
ฉบับที่ 2/2535
เรื่อง การเข้าร่วมเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลาออก

นับตั้งแต่คณะรัฐประหารได้เข้ายึดอำนาจการปกครองไปเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 มาจนบัดนี้ เป็นที่ประจักษ์ชัดต่อประชาชนทั่วไปแล้วว่าคณะรัฐประหารมิได้มีเจตนาที่จะแก้ไขปัญหา หรือทำให้บ้านเมืองเป็นประชาธิปไตย ตามที่ได้อ้างเหตุผลในการปฏิวัติครั้งนั้นอย่างใด ซ้ำยังกลับทำให้เกิดความเสียหายต่อบ้านเมืองนานา นับประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำลายระบอบประชาธิปไตย การปิดกั้นสิทธิเสรีภาพของประชาชน และพนักงานรัฐวิสาหกิจดังเป็นที่ทราบกันอยู่ทั่วไปแล้วนั้น

ความเสียหายมิได้มีอยู่เพียงเท่านั้น ความพยายามที่จะสืบทอดอำนาจเผด็จการถูกกำหนดขึ้นเป็นขั้นเป็นตอน นับตั้งแต่การแต่งตั้งสถานิติบัญญัติ คณะกรรมาธิการรัฐธรรมนูญ และรัฐธรรมนูญที่นำออกมาใช้ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นกลวิธีเพื่อการสืบทอดอำนาจทั้งสิ้น

บัดนี้ ประชาชนทั่วไปทุกสาขาอาชีพได้รวมตัวกันคัดค้านการสืบทอดอำนาจ โดยไม่ต้องการนายกรัฐมนตรีนี่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งอย่างสันติวิธีอยู่ในขณะนี้ กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ จึงขอเชิญชวนให้พนักงานรัฐวิสาหกิจที่รักสิทธิ รักเสรีภาพ รักชาติ และรักประชาธิปไตยทุกท่านได้เข้าร่วมในการคัดค้านกับประชาชนในครั้งนี้ยิ่งถึงที่สุดโดยเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่งโดยเร็ววัน

กลุ่มรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์

7 พฤษภาคม 2535

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์ คัดค้านนายกที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง 5 พรรครัฐบาลที่ไม่ จริงจังในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

แถลงการณ์ คัดค้านนายกที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง 5 พรรครัฐบาลที่ไม่จริงจังในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

ถึง พี่น้องประชาชนที่รักทุกท่าน

นับแต่ได้มีการชุมนุมของมหาชนต่อความไม่พอใจนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งได้สร้างปรากฏการณ์ทางการเมืองขึ้นใหม่โดยการกระทำของรัฐ ที่พยายามปิดกั้นโดยใช้สื่อมวลชน วิทยู ทิวี ในการบิดเบือนข่าวสารการชุมนุมของประชาชนอย่างสงบโดยไม่เกิดความรุนแรงแต่อย่างใด แต่ทางรัฐบาลพยายามสร้างภาพให้ประชาชนที่อยู่ทางบ้านเกิดความสับสนเข้าใจผิดว่าฝ่ายประชาชนที่มาชุมนุมเป็นพวกไม่รักบ้านเมือง ทำความเสียหายต่างๆแต่ความเป็นจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่กลับเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนอยากทราบข้อมูลที่เป็นจริงเป็นเช่นนั้นไม่กลับเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนอยากทราบข้อมูลที่เป็นจริงและมาร่วมชุมนุมมากขึ้นประชาชนทุกคนต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า สุจินดาต้องลาออกไป

จนกระทั่งในคืนวันที่ 10 พฤษภาคม 2535 ได้มีการเจรจากันโดยมีประธานสภาผู้แทนราษฎร คุณอาทิตย์ อุไรรัตน์ เรียกประชุม 9 พรรคเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ และเป็นการลดพลังการต่อต้านควบคุมสถานการณ์ทางการเมืองไม่ให้บานปลาย จนกระทั่งเช้าวันที่ 11 พฤษภาคม 2535 ได้มีการตกลงกันว่าจะรอดูท่าทีรัฐและพรรคร่วมรัฐบาลจึงขอให้แยกย้ายกันไปก่อนและจะพบกันในวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 ที่ท้องสนามหลวงนับจากวันที่ 11 พฤษภาคม จนถึงวันและเวลาปัจจุบัน ก็มีได้แสดงท่าทีของพรรคร่วมรัฐบาล ในความจริงใจในการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ออกข่าวมาว่าหัวหน้าพรรคไม่ได้ร่วมรับรู้เป็นการตกลงกันเองโดยมีคุณอาทิตย์ อุไรรัตน์ เป็นตัวประสาน และนายกที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งยังออกมาแสดงท่าทีที่จะไม่ยอมรับมติมหาชนที่ต้องการประชาธิปไตย

พี่น้องประชาชนที่รักทุกท่านการกระทำที่ไม่จริงจังต่อเจ้าของประเทศผู้รักในระบอบประชาธิปไตย

พี่น้องประชาชนที่รักทุกท่านการกระทำของพรรคร่วมรัฐบาล นายกรัฐมนตรี และคณะนายทหารบางคนได้กระทำการในการที่จะหลอกลวงประชาชนอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเราถือว่าการกระทำเช่นนี้เป็นกรกระทำที่ไม่จริงจังต่อเจ้าของประเทศผู้รักในระบอบประชาธิปไตย

ดังนั้น ทางกลุ่มผู้รักประชาธิปไตย จึงขอเรียกร้องให้

1. นายกรัฐมนตรีต้องลาออกอย่างไม่มีเงื่อนไข
2. พรรคร่วมรัฐบาล 5 พรรค จะต้องมีความจริงใจในการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยตัดบทเฉพาะกาลที่ไม่เป็นประชาธิปไตยและสืบทอดอำนาจของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางกลุ่ม
3. ให้สื่อมวลชนของรัฐเสนอข่าวเพื่อรับใช้ประชาชนอย่างยุติธรรม
4. ให้ทหารหยุดแทรกแซงทางการเมืองและกลับเข้ากองทัพ

ด้วยความสมานฉันท์ประชาชนชาวไทย

กลุ่มสมานฉันท์ย่านอ่อนน้อย-อ่อนใหญ่

กลุ่มสมานฉันท์ย่านรังสิต

กลุ่มสมานฉันท์ย่านพระประแดง

14 พฤษภาคม 2535

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พบกัน 17 พฤษภาคม 2535 ที่ท้องสนามหลวง

แถลงการณ์เรื่องให้รัฐบาลรับผิดชอบการเข่นฆ่าประชาชน 23 พฤษภาคม 2535

แถลงการณ์

เรื่อง ให้รัฐบาลรับผิดชอบการเข่นฆ่าประชาชน ถึง พี่น้องประชาชนทุกสาขาอาชีพตลอดจนสื่อมวลชนทุกแขนง

ตามที่ ทหาร ตำรวจ ได้ใช้อาวุธสงครามร้ายแรงเข้าเข่นฆ่าประชาชนและผู้สื่อข่าวที่มาชุมนุมทางการเมืองอย่างสงบและสันติ อันเป็นวิธีโดยชอบธรรมตามครรลองการปกครองในระบบประชาธิปไตยโดยเรียกร้องให้พลเอกสุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี ลาออกจากตำแหน่งตามเจตนารมณ์ของประชาชนที่ต้องการนายกรัฐมนตรี มาจากการเลือกตั้งระหว่างวันที่ 17-20 พ.ค. 2535 ณ บริเวณสนามหลวง ถึงอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยอย่างรุนแรงและโหดเหี้ยมที่สุดทำให้ประชาชนเสียชีวิตนับพันคน บาดเจ็บนับหมื่นคน และหายสาบสูญอีกจำนวนหนึ่ง พร้อมทั้งได้มีการออกหมายจับ 7 แกนนำสมาพันธ์ประชาธิปไตย และจับกุมคุมขังผู้เข้าร่วมชุมนุมโดยบริสุทธิ์ใจ ซึ่งเป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งแล้วนั้น

กลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจได้มีมติเห็นพ้องต้องกันว่าประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ทางสภาผู้แทนราษฎรกำลังดำเนินการอยู่ขณะนี้ ไม่เป็นการเพียงพอกับความต้องการของประชาชนเสียแล้ว เรื่องที่ยิ่งใหญ่กว่าคือการที่ ทหาร ตำรวจ ได้เข่นฆ่าประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย อย่างไม่รู้ความปราณี เป็นเรื่องที่จะต้องหาผู้สั่งลงมาลงโทษอย่างสาสมเพราะถือเป็นการอาชญากรรมแผ่นดิน ที่ร้ายแรงอย่างที่ให้อภัยไม่ได้เลย สำหรับการออกกฎหมายนิรโทษกรรมแก่ประชาชนผู้เข้าร่วมชุมนุม รวมทั้ง 7 แกนนำสมาพันธ์ประชาธิปไตย เช่น นายสมศักดิ์ โกศัยสุข ผู้นำแรงงานจะต้องไม่มีเงื่อนไขใดๆทั้งสิ้นโดยไม่ครอบคลุมถึงทหาร ตำรวจ ผู้ทำการเข่นฆ่าประชาชนรวมทั้งผู้สั่งฆ่า ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องด้วย

กลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจจึงขอประนามการกระทำอย่างโหดเหี้ยมทารุณของทหาร ตำรวจ ดังที่กล่าวข้างต้น และรัฐบาลต้องรับผิดชอบโดยหาตัวผู้สั่งฆ่า ประชาชนจำนวนมากมายาмаดำเนินคดีและประกาศให้สาธารณชนได้ทราบโดยเร่งด่วนพร้อมลาออกทั้งคณะมิเช่นนั้นแล้ว ทางกลุ่มฯจะได้ดำเนินการในมาตรการที่เหมาะสมต่อไปอย่างถึงที่สุด

จึงแถลงมาเพื่อทราบโดยทั่วกัน

กลุ่มพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย
กลุ่มพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
กลุ่มพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

23 พฤษภาคม 2535

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์คัดค้านพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิด 24 พฤษภาคม 2535

แถลงการณ์

เรื่อง คัดค้านพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิด

ถึง พ่อแม่พี่น้องประชาชนชาวไทยที่เคารพรักทุกท่าน

ตามที่ได้มีพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมทางการเมืองของประชาชนระหว่าง วันที่ 17-21 พฤษภาคม 2535 นั้น

กลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจ ในฐานะประชาชน ยอมรับไม่ได้ ที่กฎหมายฉบับดังกล่าวครอบคลุมถึงผู้สั่งฆ่าประชาชนผู้บริสุทธิ์ ในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย เสียชีวิตและบาดเจ็บนับหมื่นคน ดังนั้นกลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจยังยืนยันที่จะต้องให้รัฐบาล นำตัวผู้สั่งฆ่าประชาชน และทหาร ตำรวจ ผู้ดำเนินการตามคำสั่ง เช่นฆ่าปราบปรามประชาชนอย่างไร้วิจารณ์ญาณ โดยที่พระราชกำหนดฉบับนี้จะต้องไม่ครอบคลุมถึงบุคคลเหล่านี้

กลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจ จึงขอคัดค้านพระราชกำหนดฉบับนี้โดยไม่ใช้บังคับแก่บุคคลที่สั่งฆ่าประชาชนและทหาร ตำรวจ ผู้ดำเนินการตามคำสั่ง พร้อมทั้งให้รัฐบาลนำตัวมาดำเนินคดีตามกฎหมายอย่างเฉียบขาด และกลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจขอเรียกร้องให้ 4 พรรคการเมืองฝ่ายค้านดำเนินการในเรื่องนี้ตามเจตนารมณ์ ของประชาชน ซึ่งรวมทั้งญาติมิตรของวีรชนประชาธิปไตยผู้เสียสละชีพเพื่อชาติ บ้านเมืองอย่างใหญ่หลวง ที่เสียชีวิตและบาดเจ็บในครั้งนี้ด้วย

จึงแถลงยืนยันมาและขอให้พี่น้องประชาชนร่วมกันคัดค้านอย่างกว้างขวางและถึงที่สุด พร้อมไปชุมนุมอย่างสันติ ในวันที่ 25 พฤษภาคม 2535 เวลา 9.00 น. ณ หน้ารัฐสภาโดยพร้อมเพรียงกัน

กลุ่มพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย

กลุ่มพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

กลุ่มพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การ

เกษตร

24 พฤษภาคม 2535

(ฉบับ پای)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์เรียกร้องให้ประชาชนด้านการทำรัฐประหาร 24 พฤษภาคม 2535

แถลงการณ์

เรื่อง ขอเรียกร้องให้ประชาชนด้านการทำรัฐประหาร ถึง พี่น้องประชาชนชาวไทยทุกท่าน

ตามที่ประชาชนทุกสาขาอาชีพได้ชุมนุมทางการเมืองอันเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่วันที่ 4 พฤษภาคม 2535 เป็นต้นมาถึงขณะนี้เป็นเวลา 20 วันแล้ว เพื่อเรียกร้องให้พลเอกสุจินดา คราประยูร ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เนื่องจากขัดต่อเจตนารมณ์ของประชาชนที่ต้องการให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งภายหลังวันที่ 22 มีนาคม 2535 ตามหลักการประชาธิปไตยซึ่งประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย แต่ปรากฏว่า พลเอกสุจินดา คราประยูร ก็ยังไม่ลาออกจากตำแหน่งตามคำเรียกร้อง และได้มีกระแสที่จะทำรัฐประหารโดยคณะบุคคลกลุ่มหนึ่ง โดยอาศัยสภาพความไม่สงบสุขของชาติบ้านเมืองเป็นเป็นข้ออ้าง ซึ่งข่าวล่าสุดตอนเที่ยงคืนวันที่ 23 พฤษภาคม 2535 ช່อง 9 บอกว่าเวลา 22.00น.ของวันเดียวกัน พลเอกสุจินดา คราประยูรยังหารืออยู่ในกองทัพภาคที่ 1

กลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจ ขอเรียกร้องให้ประชาชนทุกสาขาอาชีพลุกขึ้นทำการต่อต้านรัฐประหารของคณะบุคคลกลุ่มหนึ่งที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้ ไม่ว่าจะใช้ข้ออ้างใดๆก็ตามอย่างถึงที่สุด ทั้งนี้เพราะกลุ่มฯถือว่าการทำรัฐประหารจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชาติบ้านเมืองมูลค่านับแสนล้านบาททั้งทางเศรษฐกิจ สังคมการเมือง ดังเช่น กรณีการยึดอำนาจของคณะ รสช.เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ที่ผ่านมาเป็นตัวอย่งครั้งล่าสุดของประเทศไทย

จึงขอแถลงมาเพื่อทราบโดยทั่วกัน

ด้วยความเชื่อมั่นพลังประชาชน

กลุ่มพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย

กลุ่มพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

กลุ่มพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

24 พฤษภาคม 2535

หนังสือส่งคืนคำขอบุคุณนายสิทธิ ไชยทองพันธ์ จากประธานสหภาพแรงงาน
ธนาคารสแตนดาร์ด ชาร์เตอร์ด 25 พฤษภาคม 2535

สหภาพแรงงานธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด

วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ.2535

เรื่อง ส่งคืนคำขอบุคุณ

เรียน นายสิทธิ ไชยทองพันธ์

จากจดหมายของท่าน ลงวันที่ 3 พฤษภาคม นั้น สหภาพแรงงานธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด ขอส่งคำขอบุคุณคืนเนื่องจากไม่มีค่าควรแก่การรับไว้ เพราะขัดกับเจตนารมณ์ของผู้รักเสรีภาพและประชาธิปไตย สิ่งที่ท่านเกรงว่าจะมีบุคคลภายนอกชักชวนสมาชิกสหภาพแรงงานฯ ไปเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้น ขอเรียนว่าสมาชิกของเราได้ออกไปร่วมในการรณรงค์ต่อต้านเผด็จการ และเรียกร้องสิทธิเสรีภาพและประชาธิปไตย กันอย่างมากมายเกินกว่าที่เราคาดคิดเป็นอย่างมากเพราะว่าเขาเหล่านั้นตระหนักดีถึงภาวะ และหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองต่อระบอบประชาธิปไตย และต่อสังคมประชาชาติโดยรวมด้วยความเต็มใจยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

(นายวิชัย แก้วอัสดร)

ประธาน

สหภาพแรงงานธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์ของนักข่าว-นักหนังสือพิมพ์(สื่อมวลชน)

สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย

THE REPORTERS ASSOCIATION OF THAILAND

เรื่อง ขอให้แถลงนโยบายที่แนบชัดในการให้เสรีภาพเสนอข่าวต่อประชาชน
กราบเรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

เป็นที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่ง นับตั้งแต่เสร็จสิ้นการเลือกตั้งทั่วไปเป็นต้นมา จนถึงขณะนี้ที่ ฯพณฯ ได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี แทนที่บ้านเมืองจะเป็นประชาธิปไตย แต่บรรยากาศกลับเต็มไปด้วยความสับสน วุ่นวาย สิทธิเสรีภาพของประชาชนถูกปิดกั้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะข่าวที่เผยแพร่ทางโทรทัศน์และวิทยุซึ่งเป็นสื่อของรัฐ ประชาชนได้ทราบแต่ข่าวที่สนับสนุนรัฐบาลเพียงด้านเดียว โดยไม่มีโอกาสได้รับทราบความคิดเห็นของฝ่ายที่คัดค้านแต่อย่างใด

ในด้านสิทธิเสรีภาพการแสวงหาข่าวสาร ข้อมูลของสื่อมวลชนทั่วไปก็ปรากฏว่าได้รับการคุกคามอย่างไม่เคยปรากฏในยุคสมัยใดมาก่อนเลย นอกจากสื่อวิทยุและโทรทัศน์ ก็ถูกอันธพาลบุกทำลายทรัพย์สินอย่างอุกอาจภายในบ้าน

เหตุการณ์ทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นบรรยากาศทางการเมืองที่กำลังกลับไปสู่วงจรแบบเก่าๆ ที่เต็มไปด้วยความเลวร้ายและเป็นอันตรายต่อระบบประชาธิปไตยสอพลอเพื่อหวังผลประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อชื่อเสียงและภาพพจน์ของ ฯพณฯ รวมทั้งกระทบต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนด้วย

ดังนั้น สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย จึงขอเรียกร้องให้ ฯพณฯ ได้แถลงอย่างชัดเจนในนโยบายที่จะแถลงต่อรัฐสภาในอันที่จะเคารพสิทธิและเสรีภาพในการที่จะเสนอข่าวสารต่อประชาชน รวมทั้งป้องกันการคุกคามเสรีภาพของสื่อมวลชน ทั้งนี้ เพื่อมิให้เหตุการณ์อันเลวร้ายทำนองนี้ได้เกิดขึ้นอีก

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

นางบัญญัติ ทศนียเวช

นายกสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย

24 เมษายน 2535

แถลงการณ์สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย

สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย รู้สึกสลดหดหู่ใจอย่างยิ่ง ที่ได้ทราบข่าวว่า นักข่าวและช่างภาพหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์หลายคนถูกแก๊งอันธพาลการเมืองไล่อิงและได้รับบาดเจ็บในขณะปฏิบัติหน้าที่เพื่อติดตามข่าวและบันทึกภาพ เพื่อเสนอต่อประชาชนที่หน้าสนามบินกองทัพอากาศ เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2535 ทั้งๆที่เหตุการณ์วุ่นวาย ณ ที่ต่างๆ ได้สงบลงแล้ว และสถานการณ์กำลังคืนสู่สภาพปกติ

พฤติกรรมดังกล่าว แสดงถึงเจตนาอันเหี้ยมโหดของกลุ่มของอันธพาลการเมืองที่จงใจจะสร้างสถานการณ์เพื่อปกป้องพฤติกรรมชั่วร้ายของกลุ่มตน โดยไม่คำนึงว่าสถานการณ์กำลังคลี่คลายไปในทางสงบ

สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย ขอประณามแก๊งอันธพาลการเมืองดังกล่าวและขอเรียกร้องผู้รักษากฎหมาย โดยเฉพาะกองทัพอากาศซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ แสดงความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์นี้ โดยสืบสวนนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษโดยด่วนที่สุด

สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย

26 เมษายน 2535

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย

เนื่องจากในระยะ 2-3 วันที่ผ่านมา นับตั้งแต่มีการชุมนุมเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย เป็นต้นมา ได้เกิดเหตุการณ์อันน่าเศร้าสลดใจ ทำให้ประชาชนผู้เสียชีวิต บาดเจ็บ และถูกจับกุมคุมขังเป็นจำนวนมาก ในจำนวนนี้ นักข่าวและช่างภาพหนังสือพิมพ์หลายฉบับที่ออกไปปฏิบัติหน้าที่แสวงหาข้อเท็จจริง และบันทึกภาพเหตุการณ์เพื่อรายงานต่อประชาชนให้ทราบถึงสภาพที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองอย่างถูกต้อง ก็ได้รับบาดเจ็บจากปฏิบัติการของทหารและตำรวจหลายคน โดยเฉพาะนายวิศิษฐ์ แสงเมือง ช่างภาพหนังสือพิมพ์แนวหน้าได้ถูกลากตัวเข้าทำร้ายร่างกาย และถูกควบคุมตัวขณะที่ไปปฏิบัติหน้าที่ที่โรงเรียนพลตำรวจบางเขน เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม

เหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นนี้ สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยรู้สึกวิตกกังวลอย่างยิ่งต่อผลกระทบ ต่อภาพพจน์ทางการเมือง และเศรษฐกิจของประเทศชาติที่ถูกทำลายไปย่อยยับ และรู้สึกห่วงใยต่อสวัสดิภาพของประชาชนผู้บริสุทธิ์ จึงขอเรียกร้องต่อนายกรัฐมนตรี และผู้อำนวยการกองกำลังรักษาพระนคร ให้งดใช้กำลังรุนแรง เกินขอบเขตต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์ และต่อการปฏิบัติหน้าที่ของนักข่าวและช่างภาพหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นสื่อสารมวลชนแขนงเดียวที่ประชาชนให้ความสนใจเชื่อถือสูงสุดในขณะนี้

สมาคมฯหวังว่าจะได้รับการพิจารณาจากท่านด้วยดี เพื่อไม่ให้สถานการณ์เลวร้ายยิ่งไปกว่านี้

สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย

บัญญัติ ทศนียะเวช

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวบทที่จัดทำขึ้นโดยนิสิตนักศึกษาคณาจารย์บุคคลากรในสถาบันการศึกษา และนักวิชาการ

จดหมายเปิดผนึกจากคณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ลงวันที่ 24 เม.ย. 2535

จดหมายเปิดผนึกนี้ทำขึ้นจากที่ประชุมคณาจารย์ฯ เมื่อวันที่ 24 เม.ย. ส่งไปถึง นักวิชาการทุกคนที่เข้าไปช่วยงานรัฐบาลของพล.อ.สุจินดา คราประยูร ให้ถอนตัวออกมาโดยข้อความในจดหมายเปิดผนึกนี้มีรายละเอียดว่า

“เรียน ท่านนักวิชาการ เหตุการณ์ทางการเมืองนับแต่การรัฐประหารเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 จนถึงการจัดตั้งรัฐบาลที่ผ่านมา ได้ทำให้เกิดความระแวงแคลงใจในหมู่ประชาชนมาโดยตลอดว่าผู้นำของคณะบุคคลผู้ครองอำนาจรัฐอยู่ในปัจจุบันได้อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์ดังกล่าวมีเจตนายึดครองอำนาจเพื่อประโยชน์ และพวกพ้องมากกว่าประโยชน์ของส่วนรวม นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงถึงความไร้สำนึก ความไร้คุณธรรม การแสดงอำนาจด้วยการยโสโอหังต่างๆ ฯลฯ

ท่านนักวิชาการในฐานะที่เป็น หรือมีโอกาสจะได้เป็นที่ปรึกษา หรือผู้ร่วมงานของบุคคลคณะนี้จึงควรพิจารณาไตร่ตรองบทบาทของท่านอย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อมิให้คณะบุคคลดังกล่าวมีโอกาสใช้วิชาชีพของท่านเพื่อสนับสนุนอำนาจของตน

พวกเราในฐานะนักวิชาการในมหาวิทยาลัยขอเรียกร้องให้ท่านถอนตัว หรือปฏิเสธการร่วมงานกับคณะบุคคลดังกล่าวในทันที เพื่อเป็นการรักษาศักดิ์ศรีและจรรยาบรรณของสถาบันนักวิชาการ โดยหวังว่าในที่สุดจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่ถูกต้องและมีคุณธรรมมากขึ้น จนเป็นที่ยอมรับแก่นักวิชาการและประชาชนได้โดยทั่วไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอแสดงความนับถือ

จดหมายเปิดผนึกจากคณาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถึงเรืออากาศตรี ฉลาด วรฉัตร

นับเป็นเวลา 20 วันแล้วที่คุณฉลาดได้แสดงความอาทรต่อเรื่องราวความถูกต้องของบ้านเมืองโดยยอมเสียสละอดทนต่อความทุกข์ทรมานทางกายด้วยการอดอาหารประท้วง เรียกร้องให้สังคมไทยเป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น และมีให้จมปลักอยู่กับการใช้อำนาจเป็นธรรมดังที่คุกคามความดีความงามอยู่ในขณะนี้

คณาจารย์ส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้เฝ้ามองเหตุการณ์ที่แปรเปลี่ยนไปด้วยความกังวลทั้งต่อสังคมไทยโดยรวมและต่อสุขภาพของคุณฉลาดซึ่งเราเห็นว่า เป็นคนมีค่าและมีเกียรติควรยกย่องยิ่งกว่าผู้มีอำนาจที่ถือดีแต่ในกำลังของตัวและอาศัยกำลังนั้นเป็นการกระทำทางการเมืองที่นักต่อสู้เพื่อความถูกต้องได้กระทำกันมาทุกหนทุกแห่ง ไม่ว่าจะเป็อดีตประธานาธิบดีสหรัฐฯ ผู้ยิ่งใหญ่ อย่างนายโรนัลด์ เรแกน สมัยที่ยังทำการต่อสู้กับอำนาจเจ้าอาณานิคมอังกฤษอยู่เมื่อคริสต์ศักราช 1774 หรือท่านดานิโล คอลชี นักบวชเรื่องนามแห่งซีซิลี ผู้ใช้วิธีการอดอาหารต่อสู้กับพวกมาเฟียนอกกฎหมายเมื่อปีคริสต์ศักราช 1962 หรือกระทั่งในกรณีของท่านมหาตมะคานธี มหาบุรุษทางการเมืองของอินเดียที่ชาวโลกทั่วไปให้ความยอมรับนับถือที่ทราบกันดีอยู่แล้ว

กรณีเหล่านี้และตัวอย่างอื่นๆที่ไม่อาจยกมากล่าวในที่นี้ได้ชี้ให้เห็นว่า การอดอาหารประท้วงเป็นวิธีการที่กระทำกันเพื่อเรียกร้องความถูกต้องทางการเมืองและสังคมที่เคยทำกันมาอยู่ทุกยุคทุกสมัยทั้งเพื่อความเป็นธรรมในระดับระหว่างประเทศและภายในสังคม พวกที่เห็นว่าวิธีการเช่นนี้เป็นวิธีการอันไม่ชอบนั้นดูเหมือนจะขาดความรู้ทางการเมืองและประวัติศาสตร์อย่างสำคัญ

ท่านคานธีเองเคยกล่าวว่า หากจะอดอาหารในรูปแบบสัตยาเคราะห์ ทั้งผู้อดและฝ่ายตรงข้ามต้องเป็นมิตรกัน มีความเอื้ออาทรอันเป็นสมบัติสามัญของมนุษย์ต่อกัน และที่สำคัญ การอดอาหารประท้วงเป็นการวิงวอนต่อส่วนที่อ่อนโยนดั่งงามแห่งความเป็นมนุษย์ของฝ่ายตรงข้าม ไม่เหมือนกับการใช้กำลังบังคับผู้คน เมื่อไม่พอใจอะไรก็โยนยุดแย้งอำนาจเอาด้วยกำลังรุนแรงอันแสดงธรรมชาติที่แข็งกระด้างมีดমনของผู้ใช้ได้ชัดเจน

พวกเราเห็นว่าคุณฉลาดได้เสียสละมามากแล้ว และน่าจะถนอมชีวิตอดทนกำลังไว้ร่วมกับผู้คนที่อาทรห่วงใยสังคมไทยรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยสืบไป 20 วันที่คุณฉลาดยอมทนรับความทุกข์ยากด้วยเจตนาบริสุทธิ์นี้มีคุณค่าทางสังคมเหลือประมาณ เพราะได้ปลุกมโนธรรมสำนึกของคนไทยทั้งมวลขึ้นมาและชี้ให้พวกเขาเห็นแจ้งแก่ใจว่าผู้มีอำนาจในบ้านเมืองเวลานี้เป็นบุคคลเช่นไร เป็นมนุษย์ที่มีเมตตาธรรมกับหิริโอตตัปปะระดับตนเพียงไร ความรู้ที่สาธารณชนได้รับผ่าน

การอดอาหารประท้วงคุณฉลาดในคราวนี้ก็ น่าจะทำให้ถือได้ว่าคุณฉลาดได้อุทิศคุณูปการให้แก่
การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยอย่างงดงามน่าชื่นชม

27 เมษายน พ.ศ.2535

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ฎีกาของนักวิชาการและเหล่าคณาจารย์

วันที่ 6 พฤษภาคม 2535

เรื่อง หนังสือกราบบังคับทูลถวายความเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมือง

ขอเดชะใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม ข้าพระพุทธเจ้าผู้มีรายชื่อข้างทำยนี้ ขอพระมหากษัตริย์คุณขอพระราชทานโรกาสถวายความเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมืองดังนี้

นับจากการรัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ จนถึงการเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอกสุจินดา คราประยูร ประชาชนชาวไทยจำนวนหนึ่งได้เกิดความไม่พึงพอใจต่อคณะทหาร ซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นคณะ รสช. ด้วยเหตุผลที่ประมวลได้ดังต่อไปนี้

1. การทำผิดคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้ในช่วงรัฐประหารว่าจะเข้ามาพัฒนาประชาธิปไตยและแก้ไขปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง โดยไม่มุ่งหวังประโยชน์ส่วนตนหรืออำนาจทางการเมืองใดๆ

2. การผิดคำมั่นสัญญาของ พลเอกสุจินดา คราประยูร ซึ่งได้แถลงต่อสาธารณชนอย่างเป็นทางการว่าจะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีโดยเด็ดขาด

3. ประชาชนจำนวนมากรู้สึกว่าคุณหลอกให้ไปเลือกตั้ง เพียงเพื่อเป็นข้ออ้างให้คณะทหารได้สืบอำนาจทางการเมืองของตนต่อไป

เหล่านี้เป็นสาเหตุให้เหล่าพสกนิกรที่ยึดมั่นในประชาธิปไตยและคุณธรรมดั้งเดิมของสังคมไทยมีความไม่พอใจในตัว พลเอกสุจินดา คราประยูร จนเกิดการประท้วงอย่างกว้างขวางและมีการอดอาหารของร.ต.ฉลาด วรฉัตร และพลตรีจำลอง ศรีเมือง โดยที่ พลเอกสุจินดา คราประยูร ยังคงยืนยันว่าได้ดำเนินไปตามรัฐธรรมนูญ สถานการณ์ปัจจุบันจึงเป็นความขัดแย้งที่ไม่มีทางคลี่คลายได้ระหว่างฝ่ายที่ถือในความถูกต้องของเจตนารมณ์ของประชาธิปไตย กับฝ่ายที่ถือในตัวอักษรของรัฐธรรมนูญ

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ได้ประเมินว่าในระยะ 2-3 วันข้างหน้านี้ หาก ร.ต.ฉลาด วรฉัตร หรือ พลตรีจำลอง เสียชีวิตลงหรือทางทหารใช้มาตรการรุนแรงต่อฝ่ายที่ทำการประท้วง สถานการณ์มีโอกาสที่จะขยายตัว เป็นการประท้วงที่รุนแรงยืดเยื้อ จนถึงขั้นสงครามกลางเมืองได้ อันจะเป็นผลเสียหายต่อสภาพเศรษฐกิจสังคมอย่างมิอาจประมาณได้

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย จึงมีความเห็นว่าองค์พระมหากษัตริย์เป็นสถาบันเดียวที่ร้อยรวมจิตใจของคนในชาติ และเป็นสถาบันเดียวเท่านั้นที่จะคลี่คลายวิกฤตการณ์ครั้งนี้ให้ลุล่วงไปได้ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย จึงขอถือเอาพระมหากษัตริย์คุณเป็นที่ตั้ง เพื่อทูลเกล้าทูลถวายความเห็นดังนี้

พระมหากษัตริย์ย่อมทรงไว้ ซึ่งพระราชอำนาจที่จะให้คำแนะนำตักเตือนรัฐบาลได้ตาม ประเพณีแห่งรัฐธรรมนูญของระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขทางออกที่ เป็นไปได้ประการหนึ่ง คือการพระราชทานข้อเสนอแนะให้นายกรัฐมนตรียุบสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้ง ใหม่

หนทางนี้ย่อมจะเกิดผลดีในเชิงประนีประนอมแก่ทุกฝ่าย ดังนี้ คือทางฝ่ายรัฐบาลยังมี สถานะเป็นรัฐบาลรักษาการต่อไปได้อีก 90 วัน ทางฝ่ายประชาชนมีโอกาสได้เลือกพรรคการเมืองที่ ตัวเองต้องการได้ถูกต้องยิ่งขึ้น พรรคการเมืองที่ได้รับเลือกเข้ามาจะได้เลือกตัวนายกรัฐมนตรี อย่างรอบคอบรัดกุมยิ่งขึ้น และทางคณะทหารก็ไม่ต้องกังวลว่าจะมีการปะทะขัดแย้งกับฝ่าย ประชาธิปไตยอีกต่อไป

การถวายเป็นความเห็นของพวกข้าพระพุทธเจ้าครั้งนี้ กระทำด้วยความตระหนักในภาระหน้าที่ ของ

“ข้าแผ่นดิน” ที่มุ่งหวังจะใช้กำลังสติปัญญาเพื่อตอบสนองบุญคุณของแผ่นดินและพระมหากษัตริย์ เป็นที่ตั้งโดยแท้หากเป็นการระคายเคืองต่อเบื้องพระยุคลบาท ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายขอกราบ บังคับทูลขอพระราชทานอภัยโทษ

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณา

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ ข้าพระพุทธเจ้า

- 1.น.พ.ประเวศ วะสี2.ธีรยุทธ บุญมี3.ชาลวิทย์ เกษตรศิริ4.ศิริณี เจนวนิชการ5.จิระพรชัย บุญ
- เกียรติ6.ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ7.ทองยศ แวงหงษ์ 8.นพพร ประชากุล9.นพ.สุทัศน์ พุเจริญ10.ฉวี
- วรรณ ประจวบเหมาะ11.บุญมา นครอินทร์12.เสริน ปุณณะหิตานนท์13.ปาริชาติ สุขุม14.สายใจ
- คุ้มขนาบ15.อรวรร คุณเจริญ 16.โสภาส ไสตถิลักษณ์ 17.อัมรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์ 18.นันทนา
- รณเกียรติ19.เกรียงศักดิ์ เศรษฐพัฒน์ 20.กฤษฏารัตน์ วัฒนสุวรรณ 21.สุรพล นิติไกรพจน์
- 22.สมยศ เชื้อไทย23.พิรุณา ดิงศภัทย์ 24.วิษณุ วรรณ25.สุรศักดิ์ มณีศรี26.สมคิด เลิศไพฑูรย์
- 27.สุขุม อัครวาสุมิชัย28.สกนธ์ วรรณวัฒนา 29.ฉันทลักษณ์ ณ ป้อมเพ็ชร 30.มนัส วรรณรัตน์
- 31.กุหลาบ คคดี 32.วราภรณ์ สามโกเศศ33.สุรัสวดี หุ่นพยนต์ 34.พนม เอี่ยมประยูร 35.นง
- ลักษณ์ เอมประดิษฐ์36.จวีรัตน์ จันทร์ธำรง37.ศุภินี สันตะบุตร38.เสมอชัย พูลสุวรรณ39.สุด
- สวาท ดิศโรจน์ 40.สมศรี เปี่ยมสมบูรณ์41.ศิริณภรณ์ เศรษฐกุล
- 42.อภิชัย พันธเสน

แถลงการณ์ของกลุ่มนักศึกษาไทยแห่งมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์/ประเทศอังกฤษ

6/พ.ค./2535

กลุ่มนักศึกษาไทยแห่งมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์/ประเทศอังกฤษ

แถลงการณ์ฉบับที่ 2 “ทางออกของ พล.อ.สุจินดา คราประยูร”

กลุ่มนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ขอชื่นชมในความกล้าหาญและเด็ดเดี่ยวของ ร.ต.ฉลาด วรฉัตร และพี่น้องชาวไทยท่านอื่นๆ ที่เสี่ยงชีวิตอดอาหารประท้วงการแต่งตั้ง พล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรีโดยไม่ถูกต้องตามธรรมเนียมปฏิบัติในระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งเห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวขององค์กรและกลุ่มต่างๆ เพื่อให้การเมืองไทยเป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น

จากข่าวสารที่ทางกลุ่มได้รับจากเมืองไทยเกี่ยวกับความขัดแย้งในเรื่องนี้นั้นมีแนวโน้มว่านับวันจะขยายกว้างและยืดเยื้อออกไปเรื่อยๆซึ่งย่อมมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการเร่งรีบแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อนของประชาชนในชนบทที่เป็นผลจากความยากจนและภัยธรรมชาติจากความแห้งแล้ง และความขัดแย้งนี้อาจนำไปสู่ความฟิการหรือสูญเสียชีวิตของผู้อดอาหาร หรือแม้กระทั่งการใช้อาวุธเข้าปราบปรามนิสิต นักศึกษา ประชาชน ผู้คัดค้านทั้งหลายอย่างเช่นที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว

ด้วยความห่วงใยและปรารถนาดีต่อชาติบ้านเมืองของตัวเอง กลุ่มนักศึกษาไทยแห่งมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ จึงใคร่ขอเสนอทางออก 3 ทางสำหรับสถานการณ์การเมืองไทยในปัจจุบันนี้ คือ

หนึ่ง พล.อ.สุจินดา ในฐานะนายกรัฐมนตรีประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรและจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายในเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด ถ้าพล.อ.สุจินดาที่มีความปรารถนาจะเป็นนายกรัฐมนตรีที่ชอบธรรมตามหลักประชาธิปไตย จะต้องลงสมัครรับเลือกตั้งซึ่งจะทำให้ปฏิกริยาต่อต้านหมดไป แต่ทางเลือกนี้อาจทำให้ประเทศต้องเสียบประมาณค่าใช้จ่ายจำนวนมาก และประเทศจะเกิดภาวะการณ์ชะงักงันในการบริหารประเทศเป็นระยะเวลาอย่างน้อยที่สุด 3 เดือน

สอง พล.อ.สุจินดา ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองดำเนินการจัดตั้งรัฐบาลใหม่โดยอิสระ แม้ในกรณีที่สองนี้จะเกิดความสูญเสียเงินทองของชาติและเวลาน้อยที่สุด แต่คงเป็นไปได้ยากเพราะไม่ใช่เพียงความรู้สึกเสียหน้าของตัว พล.อ.สุจินดาเท่านั้น แต่ความรู้สึกเสียศักดิ์ศรีของคณะรัฐ. โดยเฉพาะกลุ่ม จปร. 5 ที่หมายมั่นปั้นมือยึดครอง

อำนาจการเมืองไทยมาตั้งแต่ยึดอำนาจ 23 ก.พ. 34
รัฐธรรมนูญและกองทัพไว้อย่างเหนียวแน่น

ดังจะเห็นได้จากวางฐานอำนาจใน

สาม พล.อ.สุจินดาหลงสัจจะรับเลือกตั้งซ่อม โดยให้พรรคประชากรไทยซึ่งเป็นพรรคร่วม
รัฐบาล ขอให้นางลลิตา ฤกษ์สำราญ ส.ส.ของพรรคเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เสียสละลาออก
จากการเป็น ส.ส. เหตุที่เสนอเป็นเขตดุสิตเพราะนอกจากจะเป็นเขตเดียวที่เหนียวแน่นของพรรค
ประชากรไทยซึ่งเป็นพรรคร่วมรัฐบาลแล้ว เขตนี้ยังเป็นเขตทหารซึ่งเป็นไปได้สำหรับคะแนนซึ่งน่าจะ
จะสร้างความมั่นใจให้พล.อ.สุจินดาหลงสัจจะรับเลือกตั้งซ่อม เพื่อจะได้เป็นนายกรัฐมนตรีมา
จากการเลือกตั้งอย่างเต็มภาคภูมิ ดังนั้น ทางเลือกที่สามน่าจะเป็นทางออกที่เป็นไปได้ที่สุดทั้งใน
การรักษาศักดิ์ศรีของพล.อ.สุจินดา และรักษาชีวิตของ ร.ต.ฉลาด รวมทั้งจะเป็นการคลี่คลายความ
ตึงเครียดทางการเมืองไทยให้สภาวะปกติระดับหนึ่ง ซึ่งถ้าหากพล.อ.สุจินดาปฏิบัติเช่นนี้จะได้รับ
การยกย่องสรรเสริญว่าเสียสละเพื่อชาติอย่างแท้จริง

อนึ่ง ในระหว่างที่พล.อ.สุจินดา และกลุ่มนายทหารยังมิได้แสดงถึงการเคารพในหลักการ
ประชาธิปไตย ไม่ว่าในเรื่องการจัดตั้งรัฐบาล การเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนที่เป็นอิสระ กลุ่มนัก
ศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ขอวิงวอนให้นักวิชาการไทยในมหาวิทยาลัยต่างๆ ควรปลีกตัว
ออกจากการรับใช้ หรือเป็นเพียงมือป้อนรับจ้างของรัฐบาลที่ถูกตั้งขึ้นโดยมิชอบธรรมนี้ เพราะนัก
วิชาการไทยไม่ควรคิดแต่เพียงว่าเป็นโอกาสได้ใช้ความรู้ความคิดของตนเท่านั้น แต่ควร
ใคร่ครวญถึงความถูกต้องและชอบธรรมของระบอบการเมืองที่ตนเองทำงานให้ด้วย จึงจะมี
ลักษณะเป็นผู้นำทางปัญญาแก่สังคมอย่างแท้จริง

จาก กลุ่มนักศึกษาไทยแห่งมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์/อังกฤษ

*อนึ่งวันที่ 7 พ.ค. จะมีการประชุมผู้แทนส.ไทยจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ของอังกฤษที่
มหาวิทยาลัยลอนดอน และจะมีการประสานงานกับส.ไทยทั่วทั้งยุโรปในเร็ววันนี้ เพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ
ให้ เป็นประชาธิปไตย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์ของสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

แถลงการณ์

นายกฯต้องมาจากการเลือกตั้งสุจินดาต้องลาออก

ถึงแม้ว่าการชุมนุมโดยสงบ สันติ ของประชาชนผู้รักประชาธิปไตยกว่าหนึ่งแสนคน เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม ที่ผ่านมา จะแสดงพลังประชามติให้พล.อ.สุจินดา คราประยูร พิจารณาตนเอง ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่พล.อ.สุจินดา ก็ยังคงยืนกรานที่จะยึดเก้าอี้นายกฯต่อไป โดยไม่ใยดีต่อเสียงคัดค้านจากประชาชนทุกสาขาอาชีพแต่อย่างใด และยังมีท่าทีดูหมิ่นดูแคลน พลังบริสุทธิ์ของประชาชน ด้วยการกล่าวทำนองว่า “มีผู้ต้องการอำนาจแต่ไม่เคารพกติกา อยู่เบื้องหลัง”, “เหนื่อยก็เลิกกันไปเอง” และล่าสุดเมื่อคืนที่ผ่านมา ก็ได้ยืนยันอีกครั้งว่า “ไม่ลาออก”, คนหนึ่งแสนคนคัดค้านตนไม่กลัว เพราะตนเองสามารถหามาได้ 5 ล้านคน”

สนทน.ขอยืนยันว่า เราไม่ได้คัดค้านที่ตัวบุคคล แต่เราต่อสู้คัดค้านร่วมกับประชาชนผู้รักประชาธิปไตย ก็ด้วยเหตุผลที่ว่า พล.อ.สุจินดามีที่มาที่ไม่ถูกต้องตามวิถีทางประชาธิปไตย หากมาจากการสืบทอดอำนาจจากการรัฐประหาร 23 ก.พ.2534 รัฐธรรมนูญใหม่และการเลือกตั้งที่ผ่านมา ก็เป็นเพียงเครื่องมือสร้างความชอบธรรมให้การเป็นนายกฯมิได้เป็นการคืนอำนาจให้ประชาชน หรือเป็นประชาธิปไตยแต่อย่างใด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แนวโน้มของบ้านกลับยังถอยหลังมากขึ้น มีการปิดหูปิดตาประชาชน คุกคามสื่อมวลชนรวมทั้งฝ่ายคัดค้าน และมีแผนการที่จะดันทุรัง สืบทอดอำนาจไปอีก 10 ปี ประชาธิปไตยจึงต้องอยู่ภายใต้ท้อปู้ตต่อไปและบ้านเมืองต้องถอยหลังจนยากที่จะก้าวไปข้างหน้าได้

การชุมนุมแสดงความรักชาติรักประชาธิปไตยของประชาชนชาวไทยที่ลานพระบรมรูปทรงม้า เมื่อ 20 เมษายน และที่ท้องสนามหลวงเมื่อ 4 พฤษภาคมที่ผ่านมา ยังไม่พอที่จะทำให้ พล.อ.สุจินดา มีความสำนึกต่อบาปกรรมที่ทำไว้ต่อบ้านเมือง อีกทั้งยังเป็นผู้ไร้สัจจะปราศจากความละอายและที่สำคัญยังหลอกตนเองว่ามีกองทัพสนับสนุน 2000% จึงไม่คำนึงต่อประชามติของประชาชนในวันนี้ซึ่งเป็นวันที่รัฐบาลเผด็จการของพล.อ.สุจินดาจะแถลงนโยบาย เราประชาชนผู้รักชาติรักประชาธิปไตย จึงมาร่วมชุมนุมอยู่ ณ หน้ารัฐสภาแห่งนี้ เพื่อแสดงเจตนารมณ์ร่วมกัน กับ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง และ ร.ต.ฉลาด วรฉัตร ซึ่งได้เสียสละ อดทนต่อสู้อย่างเข้มแข็งเพื่อให้ พล.อ.สุจินดาได้กลับตัวกลับใจพิจารณาตนเองลาออกจากตำแหน่งโดยเร็วที่สุด เราจะทำการต่อสู้ด้วยความสงบ และสันติ ตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตยที่แท้จริง เราขอยืนยันที่จะไม่ใช้ความรุนแรงและอาวุธ ดังที่พล.อ.สุจินดา และพวกพ้อง จปร.5 ได้กระทำอย่างป่าเถื่อนเสมอมาโดยเด็ดขาด

ประชาธิปไตยของเรานั้นล้มลุกคลุกคลานมามากเกินพอแล้ว นายกฯ จะไม่มีวันที่จะมาจากการเลือกตั้ง ประชาธิปไตยไม่มีวันที่จะเป็นอิสระจากการแทรกแซงของกองทัพ พล.อ.สุจินดา อาจเป็นนายกฯไปอีก 10 วัน ขณะที่พล.ต.จำลอง คุณฉลาดและผู้เสียสละอีกหลายคน อาจต้องเสียชีวิตในการเรียกร้องครั้งนี้ ดังนั้น การต่อสู้เรียกร้องในวันนี้ เราจะยืนหยัดอย่างแน่วแน่ ด้วยจิตใจใฝ่หาประชาธิปไตย จนกว่าจะได้รับชัยชนะนั้นคือนายกฯ ที่มาจากการเลือกตั้งและประชาธิปไตยที่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง

ด้วยความเชื่อมั่นในพลังของประชาชน
สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนนท.)

6 พฤษภาคม 2535

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ฎีกาของคณาจารย์ 15 สถาบัน วันที่ 7 พ.ค. 2535

ขอเดชะใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ปกเกล้าปกกระหม่อม ข้าพระพุทธเจ้าเหล่าคณาจารย์ นักวิชาการในมหาวิทยาลัยต่างๆ มีความวิตกกังวลต่อวิกฤตการณ์ทางการเมืองในขณะนี้ ซึ่งจะมีผลต่ออนาคตของสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง เหล่าข้าพระพุทธเจ้าเห็นว่าขณะนี้ไม่มีทางออกประการอื่น นอกจากขอพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อมเป็นที่พึ่ง จึงขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาส กราบบังคมทูล เพื่อโปรดมีพระบรมราชวินิจฉัยดังนี้

1. ข้าพระพุทธเจ้าใคร่ขอถวายความเห็นเพื่อโปรดพระราชทานคำแนะนำมาให้ พล.อ. สุจินดา คราประยูร และผู้มีอำนาจสั่งการในกองทหารและตำรวจให้ใช้ความรุนแรง ไม่ว่าจะรูปแบบใดกับนักศึกษาประชาชน ที่ดำเนินการคัดค้านการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพล.อ. สุจินดา อย่างสันติมาโดยตลอด

2. ข้าพระพุทธเจ้าขอถวายความเห็นให้ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ใช้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในอันที่จะพระราชทานข้อแนะนำ ให้ พล.อ. สุจินดา คราประยูร ยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายขอกราบบังคมทูลพระราชอภัยโทษ ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จดหมายเปิดผนึกถึงฯพณฯ พลเอกสุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี โดย คณาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

8 พฤษภาคม 2535

เรื่อง ขอวิงวอนให้ ฯพณฯตัดสิ้นใจแก้ไขปัญหาเพื่อกอบกู้สถานการณ์บ้านเมือง

ตามที่ได้ปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่นับวันจะมีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ อันจะส่งผลกระทบต่อประเทศชาติและประชาชนโดยรวม การที่สถานการณ์ความขัดแย้งดังกล่าวนี้จะสามารถที่คลี่คลายไปในทางที่ดี และทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยขึ้นในชาติบ้านเมืองได้นั้น ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของ ฯพณฯที่จะกอบกู้สถานการณ์บ้านเมืองในแนวทางสร้างสรรค์และสันติวิธี

พวกเรา บรรดาคณาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ใคร่ขอเสนอแนะและวิงวอนให้ ฯพณฯได้ตัดสินใจในทางใดทางหนึ่งเพื่อให้เหตุการณ์กลับคืนสู่ความสงบเรียบร้อย บนพื้นฐานของการยอมรับของประชาชนส่วนใหญ่ ดังนี้

ประการแรก การตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีด้วยความกล้าหาญ ซึ่งจะเป็นการเสียสละอย่างใหญ่หลวงเพื่อประเทศชาติและประชาชน การตัดสินใจลาออกของ ฯพณฯ ย่อมจะได้รับการยกย่องสรรเสริญจากประชาชนโดยทั่วไป

ประการที่สอง การตัดสินใจยุบสภาเพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ เพราะการยุบสภาเป็นทางออกในการแก้ไขวิกฤตการณ์ต่างๆทางการเมือง การยุบสภาเป็นทางออกที่ดีอีกวิธีหนึ่งที่จะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงถึงอำนาจอธิปไตยในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้งหนึ่ง

การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งในสองวิธีดังกล่าวนี้ ย่อมจะช่วยทำให้สถานการณ์ทางการเมืองกลับคืนสู่ความเป็นปกติ และย่อมจะทำให้ระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยดำเนินไปตามครรลองที่ถูกต้องต่อไป นอกจากนี้การตัดสินใจดังกล่าวของ ฯพณฯท่านจะได้รับการยอมรับจากสาธารณชนโดยทั่วไป ซึ่งจะเป็นการรักษาเกียรติยศชื่อเสียงและศักดิ์ศรีของ ฯพณฯในการที่จะเป็นผู้กล้าตัดสินใจ และกล้าเสียสละในการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ต่างๆทางการเมืองในแนวทางสร้างสรรค์และเป็นไปตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย

พวกเราบรรดาคณาจารย์ มสธ.หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คำวิงวอนของพวกเราที่ประสงคืให้

ฯพณฯ ตัดสินใจแก้ไขปัญหาเพื่อออกกฏสถานการณ์บ้านเมืองในแนวทางสร้างสรรค์และเป็นไปตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย

พวกเราบรรดาคณาจารย์ มสธ.หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คำวิงวอนของพวกเราที่ประสงค์ให้ฯพณฯตัดสินใจแก้ไขปัญหาเพื่อออกกฏสถานการณ์บ้านเมืองดังกล่าวนี้คงจะได้รับการตอบสนองจาก ฯพณฯซึ่งจะเป็นการตัดสินใจที่สมควรได้รับการยกย่องเชิดชูและเป็นที่ยอมรับจากประชาชนโดยทั่วกัน

ด้วยความเคารพและเชื่อมั่นในเกียรติของ ฯพณฯ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยของรัฐทั่วประเทศ

ตามที่มีเหตุการณ์รุนแรงในกรุงเทพมหานครในขณะนี้ ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยของรัฐทั่วประเทศ องค์การอันเป็นที่รวมของอธิการบดีมหาวิทยาลัยของรัฐ 19 แห่งทั่วประเทศ ได้ปรึกษาหารือและเฝ้าติดตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความห่วงใยกังวล และรู้สึกเสียใจอย่างสุดซึ้งกับความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สินที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และเป็นที่น่าประจักษ์ท่ามกลางสายตาประชาชนชาวไทยทุกคนแล้ว ที่ประชุมอธิการบดีฯ แน่ใจว่า ความเสียหายต่างๆที่เกิดขึ้น ได้นำมาซึ่งความทุกข์อันยิ่งใหญ่ในหัวใจของพี่น้องชาวไทยทุกคน ซึ่งปรารถนาพร้อมกันที่จะเห็นความสงบสุขได้กลับมาสู่ประเทศไทยที่รักยิ่งของเราอีกครั้งหนึ่ง

ด้วยเหตุผลข้างต้น ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยของรัฐทั่วประเทศ จึงใคร่ขอเสนอให้มีการปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ขอให้ทุกฝ่ายยุติการใช้ความรุนแรงในทุกกรณี

2. ขอให้ดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญในทุกประเด็นที่มีการเรียกร้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นนายกรัฐมนตรีก่อมาจากการเลือกตั้งซึ่งเป็นข้อเรียกร้องที่สำคัญที่สุดและขอให้กำหนดระยะเวลาของบทเฉพาะกาลไว้เพียง 1 เดือน นับจากวันที่ รัฐธรรมนูญใหม่ประกาศใช้ โดยมีคำมั่นรับรองจากประธานรัฐสภา และขอให้ผู้ร่วมชุมนุมประท้วงโดยสันติได้สลายการชุมนุมในทันทีทันใดที่ได้รับคำมั่นรับรองนี้

การปฏิบัติตามข้อเสนอ 2 ข้างต้น เป็นวิธีการที่จะช่วยผ่อนคลายเป็นนำไปสู่การยุติความสูญเสียที่นับวันจะมีมากขึ้นในทุกๆ ชั่วโมงที่ผ่านมา ความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองเป็นยอดปรารถนาของปวงชนชาวไทยทุกคนคงจะมีโอกาสกลับคืนมาอีกครั้งหนึ่งหากทุกฝ่ายยอมรับและยินดีปฏิบัติตามข้อเสนอ 2 ข้ออย่างจริงจังและด้วยความเต็มใจ

ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยของรัฐทั่วประเทศ

19 พฤษภาคม 2535

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตามที่ได้เกิดเหตุการณ์ชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยของประชาชนมากขึ้นใน กรุงเทพมหานครและหลายจังหวัดของประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม 2535 เป็นต้นมา และทำให้มีการสูญเสียเลือดเนื้อและชีวิตเป็นจำนวนมากนับเป็นเหตุการณ์ที่น่าเศร้าสลดใจที่สุดของชาวไทยทุกคน

มหาวิทยาลัยศิลปากรจึงขอแถลงดังต่อไปนี้

1.ขอประณามรัฐบาลที่ใช้กำลังปราบปรามประชาชนอย่างทารุณและไร้มนุษยธรรม ทำให้เกิดการสูญเสียเลือดเนื้อและชีวิตเป็นจำนวนมาก

2.เพื่อยุติวิกฤตการณ์โดยเร็ว จึงขอให้ พลเอกสุจินดา คราประยูร ลาออกจากตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี และขอรับพระมหากษัตริย์คุณพระราชทานนายกรัฐมนตรี และขอรับพระมหากษัตริย์คุณพระราชทานนายกรัฐมนตรีคนใหม่

คณะผู้บริหาร

สภาคณาจารย์

ข้าราชการและลูกจ้าง

สโมสรนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

20 พฤษภาคม 2535

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แถลงการณ์ของคณะผู้บริหาร คณาจารย์ และข้าราชการสถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง**

ตามที่ได้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรง จนเป็นเหตุให้ประชาชนจำนวนมากต้องเสียชีวิตจากการเรียกร้องประชาธิปไตย ด้วยจิตสำนึกที่จะเห็นประเทศไทยมีความเจริญทัดเทียมนานาอารยประเทศนั้น คณะผู้บริหาร คณาจารย์ และข้าราชการ ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง รู้สึกเศร้าสลดใจอย่างสุดซึ้งต่อเหตุการณ์ครั้งนี้อันเป็นจุดต่างพร้อยของประวัติศาสตร์ ที่ทำให้เราสูญเสียเกียรติภูมิและความเป็นชนชาติอารยะ จึงมีความเห็นพ้องต้องกันเป็นเอกฉันท์ ให้มีการดำเนินการดังนี้

1. ให้รัฐบาลยุติการใช้อาวุธปราบปรามประชาชนโดยเด็ดขาด
2. ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องแก้ไขรัฐธรรมนูญตามที่ประชุมอธิการบดีของมหาวิทยาลัยของรัฐ 19 แห่ง ได้ออกแถลงการณ์ไปแล้ว
3. ให้สื่อมวลชนของรัฐทุกประเภทเสนอข่าวของทุกฝ่ายตามความเป็นจริง

**คณะผู้บริหาร คณาจารย์ และข้าราชการ
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง**

20 พฤษภาคม 2535

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ตามที่ได้เกิดเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงของประชาชนจำนวนมากขึ้นในกรุงเทพมหานคร และหลายจังหวัดของประเทศ เพื่อเรียกร้องให้เกิดการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงนั้น แต่การณ์กลับปรากฏว่า ตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม 2535 เป็นต้นมา ได้เกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้นจนถึงขั้นวิกฤต ทำให้มีการสูญเสียเลือดเนื้อและชีวิตของผู้ชุมนุมเป็นจำนวนมาก นับเป็นเหตุการณ์ที่น่าเศร้าสลดใจที่สุดของชาวไทยทุกคน

เพื่อเห็นแก่ความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง และความสงบสุขของประชาชนทุกหมู่เหล่า คณะผู้บริหาร สภาอาจารย์ ชมรมข้าราชการและลูกจ้าง และองค์การนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงมีความเห็นพ้องกันว่า

1. ขอประณามกองกำลังของรัฐบาลที่ใช้ความรุนแรงในการปราบปรามประชาชนผู้มาร่วมชุมนุม ซึ่งทำให้เกิดการสูญเสียเลือดเนื้อและชีวิตเป็นจำนวนมาก

2. เพื่อยุติวิกฤตการณ์โดยเร็ว จึงขอให้นายกรัฐมนตรี พลเอกสุจินดา คราประยูร ได้แสดงความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยการลาออกจากราชการตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และขอรับพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานนายกรัฐมนตรีคนใหม่

คณะผู้บริหาร สภาอาจารย์ ชมรมข้าราชการและลูกจ้าง องค์การนักศึกษา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

20 พฤษภาคม 2535

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตามที่รัฐบาลได้ออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรมผู้กระทำผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ.2535 ถึงวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ.2535 และได้พิมพ์ลงราชกิจจานุเบกษา หน้า 3 เล่ม 109 ตอนที่ 23 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ.2535 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ขอเรียกร้องดังต่อไปนี้

1. รัฐบาลออกพระราชกำหนดดังกล่าวไม่ชอบธรรม
2. ให้ดำเนินการลงโทษผู้มีอำนาจสั่งการเช่นสภาประชาชนผู้บริสุทธิ์ที่มาชุมนุมด้วยสันติวิธีเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย
3. ให้สภาผู้แทนราษฎรรับดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และไม่รับรองพระราชกำหนดดังกล่าวให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว เพื่อสนองตอบเจตนารมณ์ของปวงชนชาวไทย

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

24 พฤษภาคม 2535

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์

ที่ประชุมคณาจารย์ ข้าราชการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันอาทิตย์ที่ 24 พฤษภาคม 2535 เวลา 13.00น. ได้มีมติร่วมกันดังนี้

1. ขอคัดค้านการออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่บุคคลที่สั่งการและกระทำการเช่นฆ่าประชาชน ทั้งนี้เพราะพระราชกำหนดดังกล่าวขาดความชอบธรรม ขัดต่อเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

การอ้างว่ารัฐบาลมีความจำเป็นต้องออกพระราชกำหนดนี้ เพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์บ้านเมืองเฉพาะหน้าได้ผ่านพ้นไปแล้ว การออกพระราชกำหนดดังกล่าวจึงเป็นเพียงการฉวยโอกาสใช้อำนาจเพื่อปกป้องกลุ่มผู้กระทำความผิดที่สั่งการและปราบปรามเช่นฆ่าประชาชนเท่านั้น

2. ขอเรียกร้องให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา คัดค้านการออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรมในการประชุมรัฐสภา

3. ขอเรียกร้องให้รัฐสภายกเลิกประกาศภาวะฉุกเฉินโดยด่วนที่สุด

คณาจารย์และข้าราชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์ที่ไม่ระบุวันที่

แถลงการณ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตามที่ได้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองจนก่อให้เกิดการชุมนุมประท้วงในช่วงสองสัปดาห์ที่ผ่านมา และมีการใช้กำลังเข้าปะทะกันจนเกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินอย่างมาก ทำให้สภาพของบ้านเมืองในขณะนี้เข้าสู่สภาวะวิกฤต และเกิดการนองเลือดขึ้นในกรุงเทพมหานครอีกทั้งกำลังขยายวงกว้างไปยังจังหวัดอื่นๆ อันเป็นเหตุการณ์ที่น่าเศร้าสลดใจที่สุดของชาวไทยทุกคน เพื่อเห็นแก่ความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง และความสงบสุขของประชาชนทุกหมู่เหล่า คณะผู้บริหารและสภาคณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงมีความเห็นพ้องกันว่า

1. ขอให้ทหารและตำรวจได้ยุติการใช้กำลังอาวุธต่อพี่น้องประชาชนชาวไทยโดยทันที
2. ขอให้ประชาชนที่ร่วมชุมนุมได้ยุติการชุมนุมประท้วงโดยทันที
3. เพื่อยุติวิกฤตการณ์โดยเร็วที่สุด จึงขอให้นายกรัฐมนตรี พลเอกสุจินดา คราประยูร ได้แสดงความเสียสละ ความรัก และความห่วงใยต่อพี่น้องร่วมชาติทุกคน ด้วยการลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และขอรับพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานนายกรัฐมนตรีคนใหม่

คณะผู้บริหาร และสภาคณาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์

เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมการชุมนุมใหญ่ ในวันที่ 17 พฤษภาคม 2535
ให้พลเอกสุจินดาพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

กราบเรียน พี่น้องประชาชน ผู้รักในประชาธิปไตยทุกท่าน

ถึงแม้ว่าการชุมนุมโดยสงบและสันติของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เย็นวันที่ 5 พฤษภาคมที่ผ่านมาจะมีประชาชนเข้าร่วมนับแสนคนอันมากมายเป็นประวัติการณ์ครั้งแรกนับตั้งแต่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้นมา แต่พล.อ.สุจินดา คราประยูร กลับได้ทำการบิดเบือนเจตนารมณ์ของการต่อสู้ของประชาชน โดยการใส่ร้ายป้ายสี อีกทั้งยังสร้างภาพการแตกแยกของผู้นำการชุมนุม ด้วยการใช้อิสระมวลชนของรัฐ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ และยังคงยืนยันกรานที่จะไม่ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การชุมนุมของประชาชนจึงได้ต่อเนื่องมาจนถึงวันที่ 10 พฤษภาคม

ในที่สุด หลังจากที่พรรคการเมืองร่วมรัฐบาลทั้ง 5 พรรค ได้ประชุมร่วมกับพรรคการเมืองฝ่ายค้าน จนได้ข้อตกลงร่วมกัน โดยการแถลงของประธานสภาผู้แทนราษฎร ที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญ ให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งอันจะมีผลให้พล.อ.สุจินดา ต้องพ้นจากตำแหน่งนายฯ ดังนั้นด้วยความเข้าใจว่าพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลทั้ง 5 พรรคจะมีศักดิ์ศรี เกียรติภูมิ และความภูมิใจ ในการคลี่คลายสถานการณ์ แก้ไขปัญหาบ้านเมือง ผู้นำการชุมนุมอันประกอบด้วย พลตรีจำลอง ศรีเมือง, สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย, คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย, รวมทั้งกลุ่มองค์กรประชาชนต่างๆ จึงได้ตัดสินใจยุติการชุมนุมลงชั่วคราว ในเช้าวันที่ 17 พฤษภาคม โดยได้ประกาศที่จะมีการชุมนุมอีกครั้งในวันที่ 17 พฤษภาคมนี้

แต่กลับปรากฏว่า ถึงบัดนี้ พรรคการเมืองร่วมรัฐบาลทั้ง 5 พรรคกลับอ้างว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญยังไม่มีความพร้อม และได้ยืนยันที่จะต้องมีบทเฉพาะกาล อันจะมีผลให้พลเอกสุจินดาจะไม่พ้นจากตำแหน่งนายฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พลเอกสุจินดาได้อ้างว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องของพรรคการเมืองและไม่ยอมที่จะให้ ครม. เป็นผู้เสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ อันเป็นการปิดความรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง

ส่วนทางสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนนท.)ขอยืนยันกับพี่น้องประชาชนอีกครั้งว่า เรามิได้เปลี่ยนเป้าหมาย จากการให้พลเอกสุจินดาออกจากตำแหน่งนายฯ มาเป็นเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญแทน หากแต่การแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นแต่เพียงวิธีการที่จะให้พลเอกสุจินดาต้องพ้นจากตำแหน่งนายฯดังนั้นทางสนนท. จึงขอเรียกร้องให้พรรคการเมืองร่วมรัฐบาลทั้ง 5 พรรคได้ปฏิบัติตามมติที่ประชุมพรรคการเมือง ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน 9 พรรคโดยรีบดำเนินการ

การให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้นำมาจากการเลือกตั้ง โดยไม่มีบทเฉพาะกาล ภายในวันที่ 15 พฤษภาคม ดังที่ได้สัญญาไว้กับประชาชน

ทาง สนนท. จึงขอให้พี่น้องประชาชนได้ติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด หากว่าพรรคการเมืองทั้ง 5 พรรค ได้พยายามยืดเยื้อเรื่องนี้ออกไป ย่อมเป็นการหลอกลวงประชาชนและไม่มีควมหวังที่การแก้ไขรัฐธรรมนูญให้พลเอกสุจินดาพ้นจากตำแหน่งนายทกจะเป็นจริงได้ การชุมนุมแสดงพลังของประชาชนโดยสันติอีกครั้งในวันที่ 17 พฤษภาคมนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นการต่อสู้อย่างถึงที่สุด และเด็ดขาดเพื่อให้พลเอกสุจินดาต้องพ้นจากตำแหน่ง อันจะทำให้ประชาชนได้ประชาธิปไตยกลับคืนมาอย่างแท้จริง

สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนนท.)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์ของสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เรื่อง เรียกร้องสิทธิรับรู้ข่าวสารของประชาชน

กราบเรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

ด้วยตามที่ได้เกิดข้อขัดแย้งทางการเมืองระหว่างฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายประชาชนผู้คัดค้าน นายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้ผ่านการเลือกตั้ง รวมทั้งเรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตย ปรากฏว่าสื่อมวลชนภายใต้การกำกับดูแลของ ฯพณฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยุโทรทัศน์ มิได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ไม่รักษาความเป็นกลางปิดกั้นมิให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารอย่างรอบด้าน รวมทั้งยังก่อให้เกิดความเคียดแค้นชิงชังระหว่างคนไทยด้วยกันเอง

สภาอาจารย์ธรรมศาสตร์มีความเห็นว่า การกระทำของสื่อมวลชนของรัฐนั้นเป็นการละเมิดสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนอย่างแจ้งชัดและ ฯพณฯ จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบอย่างปฏิเสธมิได้

คณาจารย์ธรรมศาสตร์ผู้มีรายชื่อข้างทำยนี้ เรียกร้องให้ ฯพณฯ ให้คำอธิบายแก่ประชาชนอย่างแจ้งชัดและ ฯพณฯ จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบอย่างปฏิเสธมิได้

คณาจารย์ธรรมศาสตร์ผู้มีรายชื่อทำยนี้ เรียกร้องให้ ฯพณฯ ให้คำอธิบายแก่ประชาชนและต้องจัดการแก้ไขมิให้เกิดการละเมิดสิทธิพื้นฐานของประชาชนเช่นนี้อีก

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

สภาอาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์ร่วม

รวมพลังนักศึกษา แก้ไขรัฐธรรมนูญให้นายกฯต้องมาจากการเลือกตั้ง
ถึง พ่อแม่พี่น้องประชาชน และเพื่อนนิสิตนักศึกษาที่รักในประชาธิปไตยทุกท่าน

ถึงแม้ว่า การชุมนุมคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง ณ ลานพระบรมรูปทรงม้า เมื่อวันที่ 20 เมษายนที่ผ่านมา จะมีประชาชนเข้าร่วมเกือบแสนคนก็ตาม แต่พลเอกสุจินดา คราประยูร ก็ไม่สะทกสะท้าน ยังคงยืนกรานที่จะนั่งบนเก้าอี้นายกฯคนต่อไป โดยไม่สนใจเสียงคัดค้าน ของประชาชนแต่ประการใด

ทางสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.) และองค์การนักศึกษาทั่วประเทศจึงขอยืนยันว่า จะทำการคัดค้านนายกฯที่มาไม่ถูกต้องตามวิถีทางประชาธิปไตยและเรียกร้องให้พลเอกสุจินดา ลาออกโดยเร็วที่สุด เวลาที่ผ่านมา 1 ปี นับแต่การยึดอำนาจที่ทำให้บ้านเมืองมีแต่ถอยหลัง ตั้งแต่การตั้งคนที่ตนเองที่ตนเองกล่าวหาว่าเป็นพวกคอรัปชั่น และไล่ลงจากเก้าอี้ขึ้นมาเป็นรัฐมนตรีใหม่แลกกับการสนับสนุนตนเองให้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีและยังมีการปิดหูปิดตาประชาชน ด้วยการจำกัดสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน ในการนำเสนอข่าวสารของผู้ที่ไม่เห็นด้วย ตลอดจนการคุกคามฝ่ายตรงข้ามด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อพิทักษ์อำนาจของตน จนเหมือนกับยุคมืดเผด็จการครองเมือง ย่อมเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงธาตุแท้ของพลเอกสุจินดา ได้อย่างแจ่มแจ้ง

แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ เรื่องบทบาทของกองทัพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้การนำของทหาร จปร.5 ที่เข้ามาครอบงำแทรกแซงทางการเมืองอยู่ในปัจจุบัน ที่กำลังมัวเมาในอำนาจถึงขนาดกล้าพูดว่า จะทำการยึดอำนาจอีก ดังนั้น เราจึงมิได้คัดค้านพลเอกสุจินดาเพื่อให้คนนอกหรือนายทหารคนอื่นขึ้นมาเป็นแทน แต่เราต้องการที่จะสร้างสวรรค์ที่ระบอบให้นายกฯต้องมาจากการเลือกตั้ง และประชาธิปไตยที่เป็นอิสระจากการควบคุมของกองทัพเพื่อจะพัฒนาไปสู่การปกครองของประชาชนที่แท้จริงสืบไป

ดังนั้นทางสนนท. และองค์การนักศึกษาทั่วประเทศ จะร่วมกันเคลื่อนไหวเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ให้นายกฯต้องมาจากการเลือกตั้ง และลดอำนาจวุฒิสมาชิกที่กองทัพใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมทางการเมือง เพื่อให้พลเอกสุจินดา ต้องลงจากเก้าอี้ และเป็นการป้องกันคนนอก คนต่อไปมิให้เข้ามาโดยไม่ถูกต้องเช่นนี้อีก นอกจากการเคลื่อนไหวกับเพื่อนนิสิตนักศึกษาในแต่ละมหาวิทยาลัยแล้ว ทางมหาวิทยาลัยจะยื่นหยัดร่วมต่อสู้กับคุณฉลาด วรฉัตรที่ทำการอดอาหารอยู่ โดยทำการชุมนุมปราศรัยที่หน้ารัฐสภาทุกวัน ส่วนทางภูมิภาคก็จะร่วมกับ 5 พรรคการเมืองฝ่ายค้าน ในการจัดการปราศรัยในจังหวัดใหญ่ทั่วประเทศ และมาตรการต่อไปคือ จะจัดชุมนุมใหญ่แสดงพลังของประชาชนอีกครั้งหนึ่งในเร็ววันนี้

ประชาธิปไตยไม่เคยได้มาหากประชาชนไม่ต่อสู้เรียกร้อง บ้านเมืองเราต้องถอยหลัง และประชาชนของเราถูกระงับมานานพอแล้ว ถึงเวลาที่เราต้องเป็นฝ่ายรุกต่อต้านเผด็จการด้วยพลังของประชาชน เพื่อให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตย

ด้วยความเชื่อมั่นในพลังของประชาชน

- สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนนท.)
- องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- องค์การบริหารสโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- องค์การนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ
- องค์การนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี
- องค์การนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- องค์การบริหารองค์การนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- องค์การนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- องค์การนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา
- องค์การบริหารองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตหาดใหญ่
- องค์การบริหารองค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น
- องค์การนิสิตมหาวิทยาลัยนครสวรรค์
- แนวร่วมนักศึกษาเพื่อประชาธิปไตยมหาวิทยาลัยรามคำแหง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์ สมาพันธ์ประชาธิปไตย

สืบเนื่องมาจาก พลเอกสุจินดา คราประยูร เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยไม่ชอบธรรมทั้งทางด้านจริยธรรม นิติธรรม และการเมือง กล่าวคือ

1. ในด้านจริยธรรม พลเอกสุจินดา คราประยูร ได้กลับสัจวาจาที่ได้ให้ไว้ต่อประชาชนทั่วประเทศ ผู้นำที่ไร้สัจจะ ย่อมไม่สามารถบริหารบ้านเมืองและทำหน้าที่เป็นตัวแทนติดต่อกับต่างประเทศให้เป็นที่เชื่อถือได้

2. ในด้านนิติธรรม พลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นผู้นำสำคัญในการกระทำรัฐประหารล้มล้างรัฐธรรมนูญ และทำลายระบอบประชาธิปไตย จึงไม่สมควรดำรงตำแหน่งผู้นำรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงว่า พลเอกสุจินดาไม่เคารพหลักนิติธรรม เช่นการตั้งโฆษกรัฐบาล ซึ่งเป็นตำแหน่งข้าราชการการเมืองโดยข้าราชการประจำ ซึ่งเป็นการขัดรัฐธรรมนูญ

3. ในด้านการเมือง พลเอกสุจินดา เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยการกระทำอย่างรวบรัดตัดตอน ขัดกับหลักการประชาธิปไตย เป็นเผด็จการทางรัฐสภาและทำการปิดหูปิดตาประชาชนและบิดเบือนข่าวสารตลอดมา

โดยเหตุดังกล่าว พลเอกสุจินดา จึงไม่มีสิทธิเข้าสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ประชาชนจึงได้ออกมาเคลื่อนไหว คัดค้าน และต่อต้าน เรียกร้องให้พลเอกสุจินดา ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นเวลามากกว่า 1 เดือน โดยเฉพาะการชุมนุมเป็นจำนวนหลายแสนคน แต่พลเอกสุจินดาก็ยังตั้งต้นและไม่ฟังเสียงประชาชน อีกทั้งยังข่มขู่ว่า จะใช้มาตรการรุนแรงต่างๆ เพื่อให้การเคลื่อนไหวเรียกร้องให้พลเอกสุจินดาลาออก และมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ องค์กรต่างๆที่เข้าร่วมรณรงค์คัดค้าน พลเอกสุจินดา เป็นนายกรัฐมนตรี จึงได้ร่วมประชุมกันในวันนี้เพื่อประสานสัมพันธ์ให้การรณรงค์คัดค้านครั้งนี้เป็นไปอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ โดยสอดคล้องต่อเนื่องกันอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล โดยได้ร่วมกันจัดตั้ง "สมาพันธ์ประชาธิปไตย" ขึ้น

จึงขอประกาศให้พี่น้องประชาชนชาวไทย ผู้รักประชาธิปไตยทั้งหลาย ทราบว่าสมาพันธ์ประชาธิปไตยจะต้องสู้ต่อไป จนกว่าจะบรรลุเป้าหมายให้พลเอกสุจินดา คราประยูรพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์

สมาพันธ์ประชาธิปไตยขอยืนยันการต่อสู้โดยสันติวิธี และขอเชิญชวนพี่น้องประชาชนทุกท่านเข้าร่วมฟังการอภิปรายและบทเพลงเพื่อประชาธิปไตยโดยวงดนตรีและนักร้องขวัญใจของผู้รักประชาธิปไตย ที่สวนจตุจักร วันศุกร์ที่ 15 พฤษภาคม 2535 เวลา 16.00 น. ร่วมงานวัน

วิชาขบฐา ที่ห้องสนามหลวง วันเสาร์ที่ 16 พฤษภาคม 2535 เวลา 17.00น.และชุมนุมใหญ่ที่ห้อง
สนามหลวงในวันอาทิตย์ที่ 17 พฤษภาคม 2535 ตั้งแต่เวลา 17.00 น. เป็นต้นไป

14 พฤษภาคม 2535

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวบทที่จัดทำขึ้นโดย ร.ต.ฉลาด วรฉัตร

หนังสือแจ้งการอุทิสศพตัวเองให้กับ ร.พ.วชิระ

ด้วยความสัจย์ความมั่นคงซื่อตรงและจริงใจของผมต่อระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง ไม่มีอะไรเคลือบแฝง และไม่มีวาทกรรมเคียดแค้นต่อบุคคลใดหรือคณะใด ผมขอยืนยันเป็นครั้งสุดท้ายต่อหน้ารัฐสภาแห่งชาติไทยว่า ที่ผมได้ทำการอดอาหารประท้วงอยู่ขณะนี้ เพื่อต้องการรักษาประชาธิปไตยโดยอำนาจสูงสุดต้องเป็นของประชาชนเท่านั้น มิใช่เป็นประชาธิปไตยโดยมีเผด็จการแอบแฝงดังที่ทุกคนทราบกันอยู่ ถึงเวลานี้ผมอดอาหารมา 17 วันแล้ว ผมยังสติและจิตใจที่มั่นคงต่อเจตนารมณ์ที่เหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง แต่ผลที่ได้รับกำลังถูกบิดเบือนจากผู้หวังจะสืบทอดอำนาจเผด็จการต่อไป โดยพยายามกล่าวหาว่าการประท้วงของผมมีเบื้องหลัง จึงขอเรียนต่อประชาชนทั้งหลายว่า ผมไม่มีเบื้องหลังกับใคร และหากใครที่รักประชาธิปไตยแท้จริงต้องการเอาชีวิตร่างกายผมไปเป็นเครื่องมือ เพื่อรักษาประชาธิปไตยที่แท้จริงแล้ว ผมยินยอมด้วยประการทั้งปวง แต่ถ้าใครยังหลงอำนาจมัวเมาในลาภยศและตกเป็นเครื่องมือของเผด็จการ ทั้งในทางตรงทางอ้อม แล้วมาป้ายสีเจตนารมณ์ของผม ผมไม่ยินยอมด้วยประการทั้งปวงเช่นกัน ไม่ว่าผู้ผู้นั้นจะอ้างว่าเป็นญาติใกล้ชิดหรือมิตรสนิทที่รู้จักผมก็ตาม ณ โอกาสนี้ ผมจึงขอสละชีพเพื่อจรรโลงระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงจนถึงที่สุด เมื่อสิ้นลมหายใจแล้วผมขออุทิสศพของผมให้เป็นวิทยาทาน แก่ ร.พ.วชิระ ต่อไป

ลงชื่อ ร.ต.ฉลาด วรฉัตร 25 เม.ษ. 35

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์

พี่น้องประชาชนที่เคารพรักทั้งหลาย

ผมขอกราบขอบพระคุณพี่น้องประชาชนทุกท่านที่ได้แวะเวียนมาเยี่ยมเยียนผมทั้งวันทั้งคืนวันแล้ววันเล่าตลอด 20 วัน ที่ผมอดอาหารอยู่ ผมจะขอจดจำความมีน้ำใจของท่านทั้งหลาย ตราบชีวิตจะหาไม่

เชื่อว่าหลายท่านไม่ยอมให้ผมเอาชีวิตไปแลกกับความไร้สัจจะ ความไม่มีคุณธรรมทางการเมืองที่กำลังถูกรบงำจากเผด็จการรุ่นใหม่ เพราะกลุ่มคนเหล่านั้นจะไม่รู้และไม่เข้าใจเจตนาของเรา หรืออาจจะรู้ แต่แกล้งเป็นไม่เข้าใจก็ได้

ผมไม่ใช่เพียงจะคัดค้านความไม่เป็นประชาธิปไตยของบ้านเมืองเราเพียงครั้งนี้ แต่ผมและประชาชนอีกมากมายเคยคัดค้านมาตลอดที่รัฐธรรมนูญไม่เป็นประชาธิปไตย

อันที่จริงรัฐธรรมนูญฉบับล่าสุดเป็นเพียงธรรมนูญการปกครองที่ร่างขึ้นโดยกลุ่มคนเพียงกลุ่มหนึ่ง ซึ่งตั้งโดยคณะ รสช.เท่านั้น หากเป็นมติหรือเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนทั้งประเทศไม่รัฐธรรมนูญที่แท้จะต้องได้มาโดยฉันทานุมัติจากประชาชนหรือผู้แทนราษฎรทั้ง 73 จังหวัด จึงจะถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญไม่เป็นประชาธิปไตย นั่นคือ เจตนารมณ์ของผู้รักประชาธิปไตยทุกคน

ผมเห็นว่าบ้านเมืองของเราถึงเวลาแล้ว ที่จะพัฒนามาถึงจุดที่ประชาชนจะต้องมีอำนาจสูงสุด ไม่ใช่เวียนอยู่ในวังวนของอำนาจเผด็จการ และประชาธิปไตยแบบจอมปลอมอย่างที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งนับวันจะถอยหลังไปอีกไม่รู้สักกี่สิบก้าว เศรษฐกิจก็ถดถอยอย่างประเมินค่าไม่ได้ และผมก็ไม่เชื่อว่าเผด็จการรุ่นใหม่จะแก้ปัญหาอะไรได้ เพราะ 60 ปีที่ผ่านมา ได้สรุปบทเรียนความล้มเหลวของเผด็จการทุกรูปแบบไว้หมดสิ้นแล้ว

ให้โอกาสอีกก็ล้มเหลวอีก ซึ่งมองเห็นๆกันอยู่ว่า นอกจากจะเป็นรูปร่างของเผด็จการรุ่นใหม่แล้ว ก็ยังเห็นเผด็จการเครือญาติคล้ายก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลา อย่างชัดเจนอีกด้วย ไม่ใช่ความตั้งใจที่จะแก้ปัญหาที่จะแก้ปัญหาหรือพัฒนาประชาธิปไตยให้ชาวไทยแต่อย่างใดเลย

ธรรมะแห่งการเสียสละ ซึ่งพระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า "พึงสละทรัพย์ เพื่อรักษาอวัยวะ พึงสละอวัยวะ เพื่อรักษาชีวิต และพึงสละชีวิต เพื่อรักษาคุณธรรม" จึงเป็นเจตนารมณ์ที่ผมต้องยืนยันทามเดิมไม่เปลี่ยนแปลงหรือมีใครมาแกล้งบิดเบินให้สับสน ตรมบใดที่ผมยังมีลมหายใจอยู่ เพื่อเป็นชนวนสายใยให้พี่น้องประชาชนได้ร่วมกันคิดว่าพี่น้องได้สละความสุขส่วนตัวเพื่อนี้ถึงส่วนรวม และได้สละเสียชีวิตให้กับการรักษาคุณธรรมทางการเมืองร่วมกับประชาชนส่วนรวมบ้างแล้วหรือยัง

ผมจึงยังไม่เปลี่ยนแปลงเจตนารมณ์เดิม และจะขอเรียกร้องจนกว่าชีวิตจะหาไม่เพื่อให้ นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง ผู้นำจะต้องเป็นคนรักชาติรักจะ และทหารจะต้องไม่แทรกแซงทางการเมือง ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดความสับสนในการบริหารประเทศแล้ว ก็ยังจะทำให้เกียรติภูมิของทหารหาญต้องตกต่ำในความรู้สึกของประชาชนลงไปเรื่อยๆอีกด้วย

อายุผมก็ 49 ปีแล้ว ไม่ตายวันนี้ อีกไม่นานนักก็ต้องตายอยู่ดี ผมจึงอยากให้มีชีวิตหนึ่งของผมได้ทำประโยชน์ต่อแผ่นดินและระบอบประชาธิปไตย ก็ด้วยการเรียกร้องให้ผู้ที่มัวเมาในลาภยศ และหลงอำนาจการปกครองซึ่งยึดมาจากประชาชน ได้หันกลับไปรักษาคุณธรรมทางการเมือง และช่วยกันประพฤติปฏิบัติตามพระราชดำรัสของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 7 ที่ท่านชอบอ้างกันเหลือเกินว่า จะรักษาราชบัลลังก์ยิ่งชีวิตเสียที

นั่นแหละคือแนวทางที่ถูกต้องอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุนี้ ผมจึงขอเชิญชวนมาয়ั้งพี่น้องประชาชนทั้งหลายและองค์กรต่างๆ ที่เห็นว่า นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง ผู้นำต้องเป็นคนรักชาติรักจะและทหารต้องไม่แทรกแซงทางการเมืองต่อไป ได้โปรดแสดงประชามติที่หน้ารัฐสภาในวันพุธที่ 6 พฤษภาคม ศกนี้ ตั้งแต่เวลา 08.30น. เป็นต้นไป ด้วยการแสดงออกอย่างสันติวิธีอีกครั้งหนึ่ง

ด้วยความเคารพนับถือ

(ร.ต.ฉลาด วรฉัตร)

29 เมษายน 2535

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์ฉบับสุดท้าย จาก ร.ต.ฉลาด วรฉัตร

ถึง พี่น้องผู้รักชาติ รักประชาธิปไตยทุกท่าน

ตามที่พี่น้องผู้รักประชาธิปไตยได้ร่วมกันสนับสนุนการต่อสู้ของผมนับแต่วันตั้งแต่วันที่ผมได้อัดข้าวประท้วง เพื่อคัดค้านนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง ถึงวันนี้เป็นวันที่ 35 แล้วที่ผมยังยืนหยัดต่อสู้ในหลักการดังกล่าวอยู่อย่างแน่วแน่และมั่นคง ผมขอขอบคุณเป็นอย่างสูงในไมตรีจิตที่ท่านทั้งหลายได้มอบให้แก่ผม เมื่อมาถึงวันนี้ผมทราบสถานการณ์ดีว่า การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยของเราที่ผ่านมาอันโอกาสที่เราจะได้รับชัยชนะมีน้อยลงไปทุกขณะ แต่อย่างไรก็ตามสำหรับผมแล้ว ผมได้ตั้งปณิธานอย่างแน่วแน่และมั่นคงแล้วว่าชีวิตนี้ของผมทั้งชีวิตจะขอลุกเพื่อระบอบประชาธิปไตยอันเป็นที่รักยิ่งของเราทุกคน หากการต่อสู้เพื่อระบอบประชาธิปไตยของเราในครั้งนี้มีอันต้องล้มเหลวประสบกับความพ่ายแพ้ต่อเผด็จการอีกครั้งหนึ่ง ชีวิตชายชาติทหารอย่างผมจะขอเป็นนักรบกองหน้า ขอยอมสละชีวิตเพื่ออุทิศแก่ระบอบประชาธิปไตยโดยขอยอมตายเป็นคนแรก เพื่อการต่อสู้ของเราในครั้งนี้

พี่น้องผู้รักชาติรักประชาธิปไตยที่รักทั้งหลาย เมื่อมาถึงวันนี้ผมขอยืนยันอย่างเด็ดเดี่ยวอย่างชายชาติทหารว่า ร.ต.ฉลาด วรฉัตร จะไม่ร้องขอชีวิตจากพี่น้องประชาชนผู้รักชาติรักประชาธิปไตยแต่อย่างใด แต่ใคร่ขอร้องเป็นครั้งสุดท้ายในชีวิตต่อผู้รักชาติรักประชาธิปไตยอีกครั้งหนึ่งว่า...

ประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นไม่เคยได้มาด้วยการร้องขอ มีแต่การต่อสู้ยืนหยัดอย่างเด็ดเดี่ยวและมั่นคงเท่านั้น จึงจะประสบความสำเร็จ

ผมจึงขอแสดงเจตนารมณ์เรียกร้องเป็นครั้งสุดท้ายในชีวิต ว่า...

1. พล.อ.สุจินดา คราประยูร ต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หรือลงสมัครรับเลือกตั้งก่อนวันที่ 24 พฤษภาคม 235

2. ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เลิกสนับสนุน พล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี ก่อนวันที่ 24 พฤษภาคม 2535 และสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สนับสนุนระบอบเผด็จการให้สนับสนุน พล.อ.สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป

3. ให้นักศึกษาทุกสถาบันผู้รักชาติ รักประชาธิปไตยหยุดเรียนร่วมกันคัดค้านเผด็จการตั้งแต่วันที่ 18-24 พฤษภาคม 2535 และสำหรับนักศึกษาที่สนับสนุนระบอบเผด็จการก็ให้เล่าเรียนตามปกติไปเช่นเดิม

4. ให้พ่อค้า นักธุรกิจและในสวนพ่อค้านักธุรกิจ นักการธนาคาร สถาบันการเงินและตลาดหลักทรัพย์ ผู้รักประชาธิปไตย ปิดร้านงดค้าขายทางธุรกิจตั้งแต่วันที่ 18-24 พฤษภาคม 2535 และสำหรับพ่อค้า นักธุรกิจ นักการธนาคาร สถาบันการเงิน และตลาดหลักทรัพย์ที่สนับสนุนระบอบเผด็จการก็ให้ดำเนินธุรกิจต่อไปตามปกติ

สำหรับข้อเรียกร้องดังกล่าวข้างต้น ถ้าหากว่าท่านไม่ร่วมกันสนับสนุนโดยพร้อมเพรียงกันแล้ว แสดงว่าเสียงเรียกร้องประชาธิปไตยเป็นเสียงของคนข้างน้อย ผมก็จะถือว่าประชาชนทั้งประเทศแสดงออกโดยการยอมรับที่จะให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร บริหารประเทศตามระบอบเผด็จการต่อไป

ผมจึงขอยืนยันที่จะปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาคืออุทิศชีวิตเพื่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามที่ได้ประกาศเป็นเจตนารมณ์ไว้ก่อนหน้านี้แล้วผม...ร.ต.ฉลาด วรฉัตร จะขอดทั้งอาหารและน้ำโดยไม่ยอมรับการรักษาพยาบาลแต่อย่างใดจนกว่าจะจบชีวิตลง ซึ่งคาดว่าจะสิ้นลมอย่างแน่นอนภายใน 3 วัน เมื่อผมสละชีวิตเพื่ออุทิศแก่การปกครองระบอบประชาธิปไตยในครั้งนี้นับสิ้นลงแล้ว ผมขออุทิศร่างกายทั้งหมดบริจาคเป็นวิทยาทานแก่โรงพยาบาลวชิระ เพื่อนำศพไปใช้เพื่อประโยชน์แก่วงการแพทย์ตามที่เห็นสมควรต่อไป

ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงสุดของชีวิตในครั้งสุดท้ายมา ณ โอกาสนี้

ร.ต.ฉลาด วรฉัตร

12 พฤษภาคม 2535

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(ผู้รักประชาธิปไตย เมื่อได้รับแถลงการณ์แล้ว กรุณาเผยแพร่ต่อไปอย่างรวดเร็วด้วย)

ตัวบทที่จัดทำขึ้นโดยพลตรีจำลอง ศรีเมือง

จดหมายเปิดผนึกถึงพลเอกสุจินดา คราประยูร

ถามใจพี่ดูก่อน

“พี่จ๊อด พี่สุครับ แม่ผมจะคัดค้านร่างรัฐธรรมนูญนี้อย่างหนักแน่นรุนแรง ก็เป็นการคัดค้านในหลักการ ไม่ใช่คัดค้านเพราะเกลียดหรือโกรธพี่ ผมบอกจริงๆว่า ค้านไปก็หวังพี่ทั้งสองไปด้วย

ผมเริ่มหวังตั้งแต่วันที่พี่ปฏิวัติ ผมพูดกับวินัยและฤกษ์ดีว่า น่าเห็นใจพี่จ๊อดกับพี่สุ และผู้บัญชาการเหล่าทัพต่างๆ ที่ร่วมกันเปลี่ยนแปลงการเมืองคราวนี้ เมื่อก่อนนี้ใครจะมาเป็นรัฐบาล ใครจะมาเป็นนายกรัฐมนตรี พี่ก็อยู่กับเขาได้สบาย แต่คราวนี้พี่ทำให้เขาตกงานกันหมด ตั้งแต่ นายกรัฐมนตรี ไปจนถึงส.ส. อีก 357คน ใครที่เจ็บช้ำน้ำใจ ถ้าเขาขึ้นมาเป็นใหญ่ เขาต้องล้างแค้นแน่ อย่างน้อยก็ให้พี่ต้องตกงานบ้าง

ผมจึงบอกนายทหารรุ่นน้องๆว่า หากมีโอกาสขอให้เสนอแนะพี่ๆใน รสช.ว่าให้เตรียมตั้งพรรคการเมือง และให้เตรียมตัวลงสมัครรับเลือกตั้งได้แล้ว ไม่ต้องทุกคนหรือครบ ส่วนหนึ่งของ รสช.ก็พอแล้ว เปลี่ยนมาช่วยบ้านเมืองโดยเป็นนักการเมืองเต็มตัว อีกส่วนหนึ่งยังคงอยู่ในกองทัพ ทำหน้าที่ทหารอย่างเดียว โอกาสที่จะเป็นรัฐบาลนั้นมีอยู่เต็มที เป็นการสืบทอดอำนาจ รสช.ที่ถูกต้องขอขบธรรมเนียม ยอมรับกันทั้งเมือง

เมื่อพี่เป็นรัฐบาล พี่ก็ไม่ต้องกลัวใครเขาจะปฏิวัติ เพราะแม่ทัพนายกองเป็นเพื่อนรุ่นเดียวกับพี่สุทั้งนั้น

ผมไม่สบายใจเมื่อมีข่าวหนาหูว่า พรรคการเมืองพรรคหนึ่ง ยืนยันในทุกที่ว่า พี่สุและพี่เต้ เป็นหัวหน้าในการสนับสนุนอย่างลับๆ แม้พี่ทั้งสองจะออกมาปฏิเสธ ใครๆก็ไม่เชื่อ ถ้าพี่ๆสักคนหนึ่งใน รสช. ประกาศออกมาเลยว่า เป็นหัวหน้าพรรคจริง และจะสมัครรับเลือกตั้งด้วยพรรคเติบโตใหญ่ได้แน่ๆ อดีตส.ส.หลายคนจากหลายพรรคเขารออยู่แล้ว ที่จะเข้าร่วมกับพี่ ซึ่งเป็นไปตามครรลองประชาธิปไตย ใครๆก็ว่าพี่ไม่ได้

เรื่องนี้ยังไม่ทันจางหายไป เรื่องใหม่ก็เข้ามาหนักยิ่งกว่าเก่า คือ เรื่องรัฐธรรมนูญ ผมไม่เข้าใจว่าทำไมพี่ทั้งสองถึงปล่อยให้ร่างรัฐธรรมนูญผ่านวาระ 2 ออกมาอย่างนี้ ทั้งเรื่อง”ที่มา” และอำนาจของวุฒิสมาชิก เป็นเรื่องฟ้องอยู่ชัดๆว่า คณะ รสช. ของพี่ต้องการจะสืบทอดอำนาจต่ออย่างไม่ถูกต้อง หลายคนหลายกลุ่มจึงต้องออกมาคัดค้าน

นอกจากเรื่อง”ที่มา” และ”อำนาจ” ของวุฒิสมาชิกแล้ว ยังมีประเด็นประกอบอีกมากมายที่ไม่อยากให้ผ่านวาระ 2 เช่น กำหนดว่าประธาน รสช.เป็นผู้เสนอตั้งวุฒิสมาชิก คือพี่จ๊อดคนเดียว

เท่านั้นที่จะเป็นผู้เสนอแต่งตั้งได้ ผมไม่ได้แข่ง ถ้าเกิดพี่จืดเป็นอะไรไปก่อน แล้ววุฒิสมาชิกจะมีได้อย่างไร เมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดไว้อย่างนั้น ตำแหน่งประธาน รสช. นั้น จะไปเลือกใครขึ้นมาแทนไม่ได้ ถ้าได้ก็ต้องปฏิวัติใหม่ มีประธานรสช. คนใหม่ จึงจะเสนอตั้งวุฒิสมาชิกได้ ยิ่งกันใหญ่

พี่ครับ ผมซักจะเชื่อคำพูดของนายทหารรุ่นน้องๆบางคน”ที่ยุ่งๆกันอยู่เวลานี้ก็พวกเราทั้งนั้น” จริงครับ พล.อ.ชาติชายก็จปร.(ผมไม่กล้าเรียกท่านว่า”พี่”เพราะท่านรุ่นก่อนผมมาก) พี่จิว, พี่จืด, พี่สุ ก็จปร.ทั้งนั้น

เมื่อเราศิษย์เก่าจปร. เป็นผู้ทำให้บ้านเมืองยุ่ง พี่จะไม่ช่วยแก้ไขหรือครับ

ผมเข้าเป็นนักเรียนเตรียมนายร้อย ปี 1 พี่จืดเป็นนักเรียนนายร้อยปีสุดท้าย ผมยังจำภาพพี่จืดและเพื่อนรุ่นเดียวกับพี่จืดคาถาระบือน้ำแถวนนักเรียนนายร้อย เดินข้ามสะพานมัฆวานไปเรียนหนังสือทุกวัน ผมและเพื่อนๆมีความภาคภูมิใจว่า นักเรียนนายร้อยรุ่น จปร.รุ่น1 ตามหลักสูตรเวสต์ปอยต์ของสหรัฐฯนี่แหละ จะเป็นผู้ นำในการปกป้องอธิปไตยของชาติ และแก้ปัญหาชาติได้เป็นอย่างดี เพราะเราเรียนหมดทุกสาขาวิชา ทั้งวิทยาศาสตร์,วิศวกรรมศาสตร์,อักษรศาสตร์ และ สังคมศาสตร์

พี่สุและเพื่อน จปร.รุ่น 5ของพี่สุ้นั้นเล่า ก็เช่นกัน ผมมีความภูมิใจ และมั่นใจในความรู้ความสามารถ และปณิธานอันแน่วแน่

ผมจำได้ดี ตอนเป็นนักเรียนนายร้อย พี่ๆจะทำโทษพวกผมเสมอ ถ้าผ่านศาลาวงกลมซึ่งประดิษฐานพระบรมรูปรัชกาลที่ 5 แล้วเผอเรอลืมทำความเคารพพร้อมกับเปล่งเสียงดังๆให้ได้ยินไปทั้งว่า...

“ข้าฯ จักรักษามรดกของพระองค์ท่านไว้ด้วยชีวิต”

ผมเชื่อว่า พี่ทั้งสองยังจำคำปฏิญาณนี้ได้อย่างแม่นยำ ใช่ไหมครับ

พี่จืดและพี่สุครับ มรดกของพระองค์ท่านคือเอกราชและความรุ่งเรืองของประเทศ

พี่จืดและพี่สุร่วมกันทำการปฏิวัติ เศรษฐกิจสูญเสียบเป็นหมื่นเป็นแสนล้านบาท ถ้าปล่อยให้รัฐธรรมนูญเผด็จการ ผ่านสภาวาระ 3 ในวันนี้ ชาติของเราจะต้องสูญเสียดีกเท่าไร พี่จะไม่ช่วยกันแก้หรือครับ

ผลการลงมติของสภานิติบัญญัติในวันนี้จะเป็นคำตอบ วิธีแก้ไขงานนี้คนเดียว พี่ทั้งสองบอกสมาชิกสภาฯให้คว่า เขาก็คว่า พี่บอกให้เขาเป็นสมาชิกสภาฯ เขายังเชื่อพี่เลย ขออีกที่ทำไมเขาจะไม่ให้ครับ

ถ้าโชคร้าย รัฐธรรมนูญผ่านวาระ 3 ผมขอให้พี่จืดในฐานะประธาน รสช.และอดีต ผบ.ทหารสูงสุด ร่วมกับพี่สุ รองประธานรสช. ผบ.สูงสุดและผบ.ทบ. รีบสั่งโรงเรียนนายร้อยให้ยกเลิกคำปฏิญาณได้แล้ว

คำปฏิญาณ “ข้าฯจ้กรักษามรดกของพระองค์ท่านไว้ด้วยชีวิต”ไม่มีให้ไต่ยืนได้ฟังอีกต่อไป
แล้ว

ที่ทั้งสองพอใจเช่นนั้นหรือ

จากนักเรียนรุ่นน้อง

พล.ต.จำลอง ศรีเมือง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จดหมายฉบับสุดท้าย ของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ขอแลกด้วยชีวิต หากไม่สำเร็จ ตายภายใน 7 วัน

เรียน ท่านพี่น้องประชาชนผู้หวังดีต่อประเทศชาติ

เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า ประชาชนเป็นจำนวนมากได้มาร่วมกันคัดค้านคนนอกเป็นนายกฯ และคัดค้านคำประกาศที่ว่า"เสียสัจเพื่อชาติ"ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างใหญ่หลวงในด้านคุณธรรม เราคัดค้านในหลักการ ไม่มีใครจงเกลียดจงชังพลเอกสุจินดาเป็นการส่วนตัว และเราไม่ได้คัดค้านเรื่องการทำงาน จึงไม่ต้องรอดูผลงานของรัฐบาลอย่างที่อ้างกันข้างๆคูๆ

การสืบทอดอำนาจคณะปฏิวัติ และวางแผนสืบทอดอำนาจต่อไปอีก 10 ปีนั้น ประชาชนเห็นชัดแล้วว่า จะก่อให้เกิดผลเสียหายมากมายแก่ประเทศชาติต่อไปซึ่งนับวันจะเข้าไปสู่ระบอบเผด็จการมากยิ่งขึ้น มีผลกระทบต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อันเป็นที่เคารพเทิดทูนบูชาของเรา ทั้งจะทำให้ต้องสูญเสียทางเศรษฐกิจอีกนับเป็นหมื่นๆล้านบาท

พลเอกสุจินดาและคณะหลงผิดไปชั่วขณะ ซึ่งพวกเราได้เสนอแนะทางออกที่ดีที่สุดอันเปี่ยมไปด้วยความรักและความเมตตาต่อกัน ขอร้องให้พลเอกสุจินดา ลาออกจากนายกฯแล้วสมัคร ส.ส.เขตไหนก็ได้ ส.ส.ในเขตนั้นยินดีจะลาออกเพื่อเปิดทางให้ แต่เราไม่ยอมรับการแก้ตัวด้วยวิธีอื่นใดทั้งสิ้น

ความผิดพลาดทางการเมืองในขณะนี้ ที่จริงการแก้ไขเป็นหน้าที่ของนักการเมือง เป็นหน้าที่ของ ส.ส. แต่ ส.ส.ก็ช่วยพูดคัดค้านในสภาไม่ได้ เพราะประธานและรองประธานสภาเป็นคนของรัฐบาล ส.ส.ฝ่ายรัฐบาลก็มีถึง 195 เสียง และยังมีวุฒิสมาชิกหนุนอีก 270 เสียง การพูดในสภาจึงเป็นเพียงการแสดงละครประกอบให้เห็นว่าเป็นประชาธิปไตยเท่านั้น ส.ส.หลายคนจึงต้องคัดค้านอย่างสันตินอกสภาร่วมกับประชาชน

การประชุมประท้วงที่อาจจะมีผลก็เฉพาะวันที่ 6 พฤษภาคม วันแถลงนโยบายรัฐบาลเท่านั้น ถัดจากวันที่ 6 ไปแล้ว เกือบจะไม่มีผลในการคัดค้านเลย ประชาชน และสื่อมวลชนแขนงต่างๆ จะถูกปิดปากหมด ความเป็นเผด็จการจะเพิ่มมากยิ่งขึ้น จะแก้ปัญหาคำคัญๆของชาติไม่ได้เลย เป็นที่น่าสังเกตว่าการคัดค้านขยายวงอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ไม่มียุคใดสมัยใดที่ครูบาอาจารย์ สถาบันการศึกษาต่างๆจะร่วมต่อต้านอย่างมากมายเหมือนครั้งนี้ เพราะต่างก็เห็นภัยร้ายแรงที่จะเกิดขึ้นกับประเทศชาติของเรา

เพื่อให้การคัดค้านเป็นผลอย่างจริงจัง เราขอเรียนเชิญชวนทุกท่านที่มีความห่วงใยบ้านเมือง ได้โปรดสละวันทำงานของท่าน 1 วันไปชุมนุมกันอย่างสงบในวันที่ 6 พฤษภาคม แด่ไม้ม

เข้า เพื่อช่วยกันขอร้องวิงวอนให้พลเอกสุจินดา ลาออกจากนายกรัฐมนตรีนัดพบกันที่หน้ารัฐสภา ซึ่งพลเอกสุจินดาจะไปที่นั่น

ที่แล้วมา การต่อสู้ของ ร.ต.ฉลาดและคณะด้วยวิธีการอดอาหารมีผลระยะยาวนั้น เป็นวิธีที่ถูกต้องเพราะประชาชนอีกเป็นจำนวนมากต้องการระยะเวลาเพื่อทำความเข้าใจ แต่ผู้ที่จะมาต่อสู้เพิ่มเติมต่อไปนั้น ต้องใช้วิธีเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในระยะเวลาอันรวดเร็วภายในสองสามวันนี้จึงจะได้ผล

ผมได้คัดค้านในฐานะสมาชิกพรรคการเมืองมานานแล้ว แต่ไม่เกิดผล คราวนี้ผมขอคัดค้านในฐานะส่วนตัว ในฐานะประชาชนคนหนึ่งไม่ผูกติดกับพรรคการเมือง

ผมได้ไตร่ตรองมานาน พินิจพิจารณาอย่างรอบคอบ ผมขอเอาชีวิตเข้าแลก อดอาหารตั้งแต่เย็นวันนี้เป็นต้นไป อดโดยไม่ยอมรับอะไรทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นกิลโคส น้ำเกลือ การตรวจร่างกาย หรือการรักษาใดๆทั้งสิ้น ผมจะไม่ยอมเสียสัจเป็นอันขาด

ท่านพี่น้องประชาชนครับ ถ้าการชุมนุมในวันที่ 6 พฤษภาคมนี้ เหตุการณ์ไปในทำนอง"น้ำน้อยยอมแพ้ไฟ"ละก็ ผมขอถือโอกาสนี้กล่าวคำอำลาท่าน โดยเฉพาะท่านที่กรุณาสันนิษฐานผมตลอดมา ทั้งท่านที่อยู่ในกรุงเทพฯและต่างจังหวัด

ผมภูมิใจที่เกิดมาเป็นคนไทย ได้พบพระศาสนา ได้อยู่ได้ร่วมพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้มีโอกาสรู้จักพี่น้องประชาชนหลายๆท่านที่เป็นคนดี แม้ผมจะต้องจากโลกนี้ไปในเวลาอีกไม่กี่วันผมก็ไม่เสียดาย

ผมขอขอบพระคุณ ขอบพระคุณต่อทุกสิ่งทุกอย่างที่หลายท่านเคยให้ความเมตตากรุณาต่อผม

ลาก่อนครับ

พลตรีจำลอง ศรีเมือง

4 พฤษภาคม 2535

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์พรรคฝ่ายค้าน

ตามที่ได้มีการประชุมรัฐสภาในการแถลงนโยบายรัฐบาล เมื่อเช้าวันที่ 7 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 11.30 น. และได้มีการปิดการประชุมโดยปัจจุบันทันด่วน ทั้งนายกรัฐมนตรีได้แถลงต่อรัฐสภาด้วยถ้อยคำที่รุนแรงและคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงมากมายหลายประการ

ในฐานะผู้แทนของปวงชนชาวไทยที่ได้รับความไว้วางใจเลือกมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและได้ร่วมประชุมด้วย ขอเรียนชี้แจงเพื่อความเข้าใจถูกต้องว่า

สถานการณ์ทั้งในรัฐสภาและหน้ารัฐสภาในวันเวลาดังกล่าวนั้นเป็นไปด้วยความเรียบร้อยทุกประการ ไม่ได้มีความสับสนวุ่นวายใดๆเกิดขึ้นทั้งสิ้น

พฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีจึงเป็นเรื่องไม่ชอบด้วยเหตุผลด้วยประการทั้งปวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำแถลงมีลักษณะของการใส่ร้ายป้ายสีและไม่ได้ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความเป็นจริงโดยสิ้นเชิง

โดยเป็นที่น่าวิตกว่า อาจจะมีการสร้างสถานการณ์ที่มีความรุนแรงตามมาอีก

จึงขอเรียนมายังพี่น้องประชาชนให้ติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด และขอเรียนยืนยันว่า พรรคการเมืองฝ่ายค้านทุกพรรคจะยืนเคียงข้างพี่น้องประชาชน ในการต่อสู้เพื่อปกป้องระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในทุกวิถีทาง

พรรคความหวังใหม่

พรรคประชาธิปัตย์

พรรคพลังธรรม

พรรคเอกภาพ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หนังสือจากพรรคเอกภาพถึงเพื่อนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทยและพรรคกิจสังคม

พรรคเอกภาพ

ที่ อภ.พิเศษ/2535

สำนักงานใหญ่พรรค

เอกภาพ

19 พฤษภาคม 2535

เรื่อง การแก้วิกฤตการณ์ของประเทศไทยปัจจุบัน

เรียน เพื่อนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคชาติไทยและพรรคกิจสังคม

ตามที่เกิดวิกฤตการณ์ขณะนี้ เห็นได้ชัดว่ารัฐบาลได้แก้ไขปัญหาโดยการชนเผ่าประชาชน
ต่างๆ ที่เป็นรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยวิกฤตการณ์ครั้งนี้มีแนวโน้มทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น
ขึ้น เพราะการกระทำของรัฐบาลต้องรักษาสถานะของตนยิ่งกว่าการรักษาชีวิตของประชาชนถือว่าเป็น
เป็นการชนเผ่าประชาชนอย่างเหี้ยมโหดเท่าที่เคยปรากฏในประวัติศาสตร์ของประเทศ

กระผมเห็นว่า ปัญหาครั้งนี้เกิดจากความขัดแย้งในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและผู้มาเป็น
นายกรัฐมนตรีอยู่ปัจจุบัน เพื่อเป็นการยุติปัญหา หนทางปฏิบัติที่รวดเร็ว ในฐานะที่ ส.ส.อย่างท่าน
จะทำได้ คือแสดงเจตนาด้วยวิธีการถอนการสนับสนุนรัฐบาลชุดนี้ โดยส่งหนังสือแสดงเจตจำนง
ถอนการสนับสนุนรัฐบาลชุดนี้ไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎร ตามแบบฟอร์มที่แนบมาพร้อมนี้
กระผมเชื่อว่า เมื่อพลเอกสุจินดา คราประยูรพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี วิกฤตการณ์จะยุติทันที

จึงวิงวอนมาเพื่อขอให้ท่านใช้ความกล้าหาญส่วนตัว ถอนการสนับสนุนนายกรัฐมนตรีผู้นี้
โดยด่วน

ขอแสดงความนับถือ

(นายอุทัย พิมพ์ใจชน)

อดีตรัฐสภา

แถลงการณ์ของสภานายความ

สภานายความ

แถลงการณ์สภานายความ

ฉบับที่ 5

ตามที่ พลเอก สุจินดา คราประยูร อาศัยตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิด เนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17-21 พฤษภาคม ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2535 และต่อมา พลเอกสุจินดา คราประยูร ได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีดังความที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้วนั้น

สภานายความได้ติดตามสถานการณ์โดยใกล้ชิด และพิจารณากรณีที่เกิดขึ้นแล้วเห็นว่าพระราชกำหนดดังกล่าวได้ออกมาโดยไม่ชอบธรรม กล่าวคือประชาชนที่ร่วมชุมนุมโดยสงบในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นการชุมนุมโดยสงบในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นการชุมนุมโดยอาศัยสิทธิขั้นพื้นฐานแห่งรัฐธรรมนูญ จึงไม่ใช่ว่าการกระทำที่เป็นความผิดต่อกฎหมาย ดังนั้นกฎหมายนิรโทษกรรมฉบับนี้ได้ออกมาโดยมีเจตนาไม่สุจริตแอบแฝงและซ่อนเร้นในการช่วยเหลือผู้ใช้อาวุธเช่นฆ่าประชาชนทั้งในส่วนของผู้สังหาร ผู้ลงมือกระทำความผิด ตลอดจนผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ซึ่งก่อให้เกิดเหตุการณ์รุนแรงอันเป็นเรื่องเศร้าสลดใจที่ติดตรึงอยู่ในจิตใจของประชาชนอยู่ในขณะนี้

อนึ่ง กฎหมายฉบับดังกล่าวออกมาโดยขัดต่อหลักการและเหตุผล กล่าวคือ

1. เหตุที่ต้องออกกฎหมายฉบับนี้ ไม่ใช่กรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ และไม่ใช่ว่ากรณีจำเป็นต้องป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ เนื่องจากเหตุการณ์ที่เป็นข้ออ้างในการออกกฎหมายได้ผ่านพ้นไปแล้ว พระราชกำหนดฉบับนี้จึงออกมาโดยขัดต่อรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2534 มาตรา 172 วรรค 1

2. การเสนอขอออกกฎหมายฉบับนี้ ไม่ผ่านที่ประชุมคณะรัฐมนตรีโดยชอบ ทั้งนี้เพราะไม่มีการเรียกประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาลงมติเกี่ยวกับกฎหมายฉบับดังกล่าว ดังนั้น กฎหมายฉบับนี้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2534 มาตรา 172 วรรค 2

สภานายความจึงเรียกร้องให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิกได้โปรดคัดค้านพระราชกำหนดข้างต้น โดยเข้าชื่อแสดงความไม่เห็นด้วยต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภา เพื่อส่งพระราชกำหนดดังกล่าวไปให้ตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยในประเด็นที่ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ข้างต้น ซึ่งจะมีผลทำให้พระราชกำหนดดังกล่าวตกไป ไม่มีผลบังคับใช้มาตั้งแต่นั้นตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2534 มาตรา 173 วรรค 3 เพื่อที่จะได้มีการดำเนินคดีตามกฎหมายกับผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

สำหรับประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยถูกกลั่นแกล้ง จับกุม และตั้งข้อหาต่างๆ
ไม่ได้กระทำความผิดนั้น สภานายความขอเรียกร้องให้รัฐสภาสอบสวนข้อเท็จจริงและพิจารณา
ออกกฎหมายเพื่อช่วยเหลือบุคคลดังกล่าว

จึงแถลงมาเพื่อทราบและดำเนินการ

สภานายความ

(นายสັก ก่อแสงเรือง)

นายกสภานายความ

24 พฤษภาคม 2535

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์อื่น ๆ

แถลงการณ์

ตามที่รัฐบาลของพลเอกสุจินดา คราประยูร ได้ออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรมให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 โดยระบุว่าได้เกิดการจลาจลขึ้นระหว่างวันที่ 18-21 พฤษภาคม 2535 โดยระบุว่าได้เกิดการจลาจลขึ้นระหว่างวันที่ 18-21 พฤษภาคม 2535 จนถึงกับเกิดเหตุยิงกัน มีคนบาดเจ็บล้มตายจำนวนมาก ตามที่ปรากฏอยู่แล้วนั้น

พระราชกำหนดนิรโทษกรรมดังกล่าว ได้มีการประกาศเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2535 เวลา 12.00 นาฬิกา โดยระบุว่าให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้กระทำ หรือผู้ใช้ให้กระทำการใดๆ พ้นจากความผิดที่ได้กระทำลงไปในช่วงวันเวลาดังกล่าวข้างต้น

คณะกรรมการสภาพนายความภาค 3 ชมรมทนายความจังหวัดบุรีรัมย์ ชมรมครูพิทักษ์ประชาธิปไตยบุรีรัมย์ ครป.บุรีรัมย์ และสมาพันธ์ประชาธิปไตย บุรีรัมย์ ขอร่วมประณามการกระทำดังกล่าวว่าเป็นการกระทำที่ชั่วร้าย เลวทรามเพราะเป็นการออกกฎหมายมาเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ฆาตกร ในอันที่จะไม่ต้องรับผิดชอบ หรือต้องหลุดพ้นจากความผิดต่อบทกฎหมายของบ้านเมือง มวลชนผู้รักประชาธิปไตยทั่วประเทศไม่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง กับการออกพระราชกำหนดดังกล่าวอย่างสิ้นเชิง

จึงขอเรียกร้องต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้ง 360 คนว่า ขอให้ทุกท่านพึงสำนึกในตัวเองด้วยว่า ท่านเป็นตัวแทนของประชาชนทั้งประเทศกว่า 50 ล้านคน แล้วท่านจะปล่อยให้บุคคลกลุ่มหนึ่งเพียงไม่กี่คนมาย่ำยีประชาชน ย่ำยีประชาธิปไตย นี่ก็อยากจะเช่นฆ่าประชาชนผู้บริสุทธิ์ก็แบกปืน ขนอาวุธของทางราชการออกมาสังหารประชาชนผู้มีแต่มืออันว่างเปล่า แล้วก็ออกกฎหมายปกป้องตัวเองให้พ้นความผิดกฎหมายอาญาแผ่นดิน ซึ่งผู้คลุ้มคลั่งอำนาจในอดีตได้เคยประพฤติปฏิบัติเสมอมา ในครั้งนี้หากยอมให้มีการกระทำเช่นนี้อีก ก็จะมีหลักประกันอันใดที่จะไม่ทำให้กลุ่มเผด็จการเบ็ดเสร็จ จะคิดกระทำการดังกล่าวขึ้นมาอีกในอนาคต

ขอให้พี่น้องประชาชนทั้งหลาย จงร่วมแรงร่วมใจกันออกมาต่อต้านกฎหมายนิรโทษกรรมฉบับนี้ และขอให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสภา ร่วมกันคัดค้านและคว่ำกฎหมายดังกล่าว อย่าให้ผ่านออกมาเป็นกฎหมายโดยเด็ดขาด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ทุกท่านทุกฝ่าย คงจะร่วมแรงร่วมใจกันอย่างเต็มความสามารถ ในอันที่จะไม่ทำให้พ้นไปจากแผ่นดินไทยโดยสิ้นเชิง

คณะกรรมการสภาพนายความภาค 3 ชมรมทนายความจังหวัดบุรีรัมย์ สมาพันธ์ประชาธิปไตยบุรีรัมย์ คณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตยบุรีรัมย์(ครป.บุรีรัมย์)
วันที่ 24 พฤษภาคม 2535

จดหมายเปิดผนึก

เรียน บรรณาธิการ นสพ. แนวหน้า

โศกนาฏกรรมทางการเมืองในครั้งนี้ได้ก่อให้เกิดความเศร้าสลดหดหู่ใจที่รุนแรงอย่างที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติไทย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อแม่พี่น้อง ของผู้ที่ชุมนุมที่เสียชีวิตและหายสาบสูญอยู่ในขณะนี้ ทั้งที่ผู้ร่วมชุมนุมปราศจากอาวุธ แต่การสลายฝูงชนของเจ้าหน้าที่กลับสร้างสถานการณ์ เพื่อบิดเบือนให้เป็นการปราบปรามประชาชนโดยชอบธรรมให้จงได้ ทั้งที่มีวิธีการมากมายหลายวิธีในทางสันติ และนานาอารยประเทศได้ใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่ง น.พ.ประเวศ วะสี กล่าวไว้ว่า "เหตุการณ์ครั้งนี้จะต้องพิจารณาว่าใครควรเป็นผู้รับผิดชอบ" ดังนั้นกลุ่มสร้างสรรค์ประชาธิปไตยจังหวัดพิษณุโลกจึงใคร่ขอเสนอข้อเรียกร้องดังต่อไปนี้ คือ

1. ให้รัฐบาลแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บที่แท้จริงและค้นหาผู้ที่ยังหายสาบสูญทุกคนไม่มีวันละเว้น และหาผู้ที่รับผิดชอบต่อเหตุการณ์การทำร้ายประชาชนโดยอ้างว่าเป็นการป้องกันตัว

2. ให้พ่อแม่ หรือญาติของผู้เสียชีวิตหรือบาดเจ็บ แจ้งความดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 228 แก่ผู้ใช้หรือผู้ออกคำสั่งให้ใช้ความรุนแรง เจตนาเช่นฆ่าประชาชนที่ปราศจากอาวุธโดยเร็วที่สุด ก่อนที่จะมีการออกกฎหมายนิรโทษกรรม และในส่วนของรัฐสภา ให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาข้อเท็จจริง และเผยแพร่ข้อเท็จจริงแก่ประชาชน

3. ให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญตามความเห็นร่วมกันของ 9 พรรคการเมืองใน 4 ประเด็น โดยไม่มีบทเฉพาะกาล

4. ให้พล.อ.สุจินดา คราประยูร ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและให้รัฐมนตรีในรัฐบาลชุดนี้ลาออกทุกคน เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

กลุ่มสร้างสรรค์ประชาธิปไตยจังหวัดพิษณุโลก

สภาอาจารย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

กลุ่มแพทย์และบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก

องค์การนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร

กลุ่มศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยมหิดล

กลุ่มศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยนเรศวร

แถลงการณ์จากสมาพันธ์ชาวภาคใต้ผู้พิทักษ์ประชาธิปไตย

กราบเรียนพี่น้องประชาชนชาวไทยและชาวภาคใต้ที่เคารพทุกท่าน จากการต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยในครั้งนี้ พี่น้องชาวใต้ทั้งในกรุงเทพมหานครและทุกจังหวัดในภาคใต้ ได้ร่วมผนึกกำลังต่อสู้ร่วมกับพี่น้องประชาชนชาวไทยผู้รักชาติ รักประชาธิปไตยตลอดมา และจากเหตุการณ์ในการต่อสู้ที่รุนแรงจนต้องเสียเลือดเนื้อและชีวิตของพี่น้องประชาชน เมื่อวันที่ 17-21 พฤษภาคม 2535 ที่ผ่านมานั้น ได้มีพี่น้องชาวภาคใต้จำนวนมากที่ได้ต่อสู้และอุทิศชีวิตร่างกายตลอดจนทรัพย์สิน พวกเรารู้สึกตระหนกถึงภาวะหน้าที่ในการสืบทอดเจตนารมณ์ของ “วีรชนผู้เสียสละ” ทุกท่านเหล่านี้ จึงขอเรียกร้องให้พวกเราชาวใต้ซึ่งมีอยู่ทั่วไปทั้งในกรุงเทพมหานครและทั่วภูมิภาคของประเทศ ได้ร่วมกันต่อสู้อย่างเหนียวแน่นต่อไป เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังเจตจำนงของ “วีรชน” ทั้งหลายดังข้อเรียกร้องดังนี้

1. ให้สภาดำเนินแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตยตามข้อเรียกร้องของประชาชนทั้งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นสำคัญคือ นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ลดอำนาจวุฒิสมาชิก

2. ให้ดำเนินการสอบสวนหาตัวบุคคลที่ใช้กำลังปราบปรามประชาชนผู้บริสุทธิ์ เพื่อนำไปพิจารณาลงโทษตามกฎหมายให้เด็ดขาดต่อไป

3. ให้รัฐบาล กองทัพ และผู้ร่วมสนับสนุนรัฐบาลทุกฝ่ายในขณะที่เกิดเหตุต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยให้รัฐบาลชดใช้ค่าเสียหายแก่การสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในอัตราสูงสุดและเหมาะสม

4. ให้รัฐสภาจัดสรรที่ดินบริเวณกรมประชาสัมพันธ์เพื่อใช้ในการก่อสร้างอนุสรณ์สถานของ “วีรชน” ผู้เสียสละชีวิต ร่างกาย จากเหตุการณ์ครั้งนี้ โดยรวมไปถึง “วีรชน” 14 ตุลาคม 6 ตุลาคม ร่วมกันในสถานที่ดังกล่าวด้วย โดยให้ไปดำเนินการในทันทีตั้งแต่บัดนี้ และให้แล้วเสร็จภายในเวลา 2 ปี ซึ่งเป็นหนทางเดียวที่รัฐบาลจะได้แสดงออกซึ่งเจตนาในการขอโทษประชาชนต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อันเป็นการชดใช้ค่าเสียหายทางด้านจิตใจของประชาชนทั้งชาติ

5. ข้อเรียกร้องทั้ง 4 ข้อดังกล่าวมานี้ ขอเรียกร้องรวมไปถึงผู้แทนราษฎรทุกท่านผ่านทางหัวหน้าพรรคการเมืองทุกพรรค ให้ดำเนินการตามข้อเรียกร้องและให้ตัวแทนของพรรคตอบข้อเรียกร้องดังกล่าวในที่ประชุมสภาวันที่ 25 พฤษภาคม 2535 นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ
สมาพันธ์ชาวใต้ผู้พิทักษ์ประชาธิปไตย

แถลงการณ์ของกลุ่มประชาธิปไตยก้าวหน้า ข้อเรียกร้องเรื่อง การแก้ไขรัฐธรรมนูญ

เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประเทศไทยมีการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขสูงสุดเพื่อให้มีรัฐบาล ประชาธิปไตยที่มั่นคง ปลอดภัยจากการปฏิวัติรัฐประหารและการกบฏ และเพื่อการบริหารบ้านเมืองที่มีประสิทธิภาพโดยบุคคลที่เหมาะสม ซื่อสัตย์สุจริต และมีคุณธรรมอันจะสามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในทุกด้านจนบังเกิดความสงบสุข ความเสมอภาค และความผาสุกของประชาชนในชาติได้อย่างทั่วถึงกัน

กลุ่มประชาธิปไตยก้าวหน้าจึงขอเรียกร้องและเสนอให้มีการพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2534 ให้มีความสมบูรณ์และชัดเจนยิ่งขึ้น จนเป็นรัฐธรรมนูญของประชาชน และเพื่อประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยเสนอให้พิจารณา ใน 6 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 แยกสถานะนิติบัญญัติออกจากฝ่ายบริหาร โดยรัฐมนตรีจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือสภานิติบัญญัติในขณะเดียวกันมิได้

(เหตุผลหลัก: เพื่อให้มีการถ่วงดุลอำนาจที่เหมาะสม ไม่ปะปน ก้าวก้าว หรือแอบแฝงซึ่งกันและกัน โดยการแยกอำนาจของฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการออกจากกันโดยเด็ดขาดและชัดเจน)

ประเด็นที่ 2 คณะรัฐบาลต้องมาจากการเลือกตั้งโดยพรรคการเมืองเป็นผู้เสนอคณะรัฐมนตรีที่เหมาะสม เพื่อให้ประชาชนเลือกตั้งโดยตรง

(เหตุผลหลัก: เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นเจ้าของในรัฐบาลของตนจนเกิดเป็นรัฐบาลของประชาชน อันจะทำให้รัฐบาลมีความมั่นคงจนสามารถพัฒนาบ้านเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพในที่สุด)

ประเด็นที่ 3 ให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการปฏิบัติงานที่อาจมีขอบของบุคคลที่ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และข้าราชการการเมือง ตลอดจนมีอำนาจควบคุมความประพฤติและลงโทษบุคคลดังกล่าวได้ตามกรณี

(เหตุผลหลัก: เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และเกิดความรวดเร็วในการดำเนินคดีและเป็นหลักประกันในความซื่อสัตย์สุจริตแก่บุคคลที่เข้ามาทำงานรับใช้ประเทศชาติ อันจะทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจและรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติได้ในที่สุด)

ประเด็นที่ 4 ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยระบบ “หนึ่งคนต่อหนึ่งเสียง” (ONE MAN ONE VOTE)

(เหตุผลหลัก: เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในการใช้สิทธิและเสรีภาพและเกิดความ

เสมอภาคตามความเป็นจริงในทุกจังหวัดและทุกเขตเลือกตั้ง)

ประเด็นที่ 5 ให้มีวุฒิสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนในแต่ละจังหวัดๆ ละ 2 ที่นั่ง โดยเท่าเทียมกันทุกจังหวัด ส่วนจำนวนที่เหลืออาจดำเนินการแต่งตั้งได้ตามความเหมาะสม

(เหตุผลหลัก: เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบ โดยให้ประชาชนมีโอกาสถ่วงถ่วงและเข้าร่วมในทางการเมืองให้มากที่สุด จนกระจายการปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนอย่างทั่วถึง รวมทั้งป้องกันมิให้บุคคลใดหรือฝ่ายใดมีอำนาจ หรืออิทธิพลในการแต่งตั้งวุฒิสมาชิกแต่เพียงผู้เดียว)

ประเด็นที่ 6 ให้ประชาชนมีสิทธิออกเสียงแสดงประชามติในกรณี หรือประเด็นทางเลือกหรือความขัดแย้งที่สำคัญๆ ที่เป็นผลได้ผลเสียของประเทศชาติได้

(เหตุผลหลัก: เพื่อให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศมีโอกาสตัดสินใจและทบทวนแนวทางเลือกของตนได้ตามความเหมาะสมอันจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการร่วมรับผิดชอบประเทศตามวิถีทางประชาธิปไตย และป้องกันมิให้บุคคลใดหรือคณะใดใช้อำนาจอัตตาธิปไตยโดยแอบอ้างว่าทำเพื่อบ้านเมืองหรือประชาชนอีกต่อไป)

กลุ่มประชาธิปไตยก้าวหน้า ขอเสนอข้อเรียกร้องทั้งหมดนี้ผ่านประชาชน สื่อมวลชน และพรรคการเมืองมา ณ โอกาสนี้

กลุ่มประชาธิปไตยก้าวหน้า

4 พฤษภาคม 2535

แถลงการณ์จากผู้เห็นเหตุการณ์สุจินดาและพวกฆ่าประชาชน

สื่อสารมวลชนของรัฐทั้งทีวี วิทยุ หนังสือพิมพ์ ได้กล่าวหาผู้เรียกร้องประชาธิปไตยว่าการจลาจล ได้สร้างสถานการณ์โดยการเผาโรงพักนางเลิ้ง และทำลายทรัพย์สินของทางราชการ แต่แท้ที่จริงเหตุที่เกิดขึ้น คือ หน่วยคอมมานโดฉีดน้ำใส่ฝูงชน และไล่ทุบตีประชาชนจนบาดเจ็บและล้มตาย ตามด้วยการระดมยิงจากฝ่ายทหารนักฆ่าอาชีพ

-**สุจินดา** เป็นทรราชย์บ้าเลือดแล้ว ฆ่าได้แม้กระทั่งเด็กและผู้หญิง แม่หญิงทองกราบขอชีวิต กลับถูกตีตาย(สะพานผ่านฟ้า)

-เมื่อเวลาตี 4 เช้าวันที่ 19 พฤษภาคม ทหารได้ฆ่าประชาชนอีกจำนวนพันกว่าคน ขณะนี้ยอดผู้เสียชีวิตรวมกว่าหนึ่งหมื่นศพ

-ขณะนี้ประชาชนกว่าสองหมื่นคนในอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ทุกคนคล้องแขนเป็นตายร่วมกันสู้อย่างสันติ

-ความไร้มนุษยธรรมของพวกเผด็จการ แม้กระทั่งรถของสภาอากาศไทย ก็ไม่ยอมให้ผ่านเข้าไปช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ

-ทหารยิงปืนขึ้นฟ้า ประชาชนหลบหมอบ กลับถูกยิงกราดตายเกลื่อน และถูกทำลายหลักฐานด้วยการเก็บศพขึ้นรถทันที

-ผู้ชุมนุม 3 คน ได้ออกมาเจรจาโดยสันติวิธีขอรื้อทหารอย่าใช้อาวุธ กลับถูกจับนำออกทีวีโดยบิดเบือนว่าเป็นการกลับใจมอบตัว เป็นการหลอกประชาชนผู้ไม่เห็นเหตุการณ์ ให้เข้าใจสถานการณ์ผิดๆ

-โปรดหาทางช่วยเพื่อนเราที่อนุสาวรีย์ดวงน ขณะนี้ประชาชนกำลังทยอยกันเข้าไปช่วย หากคนมากทหารไม่กล้าทำอะไร ทหารล้อมเรา ให้เราโอบล้อมทหารอีกชั้นหนึ่งถึงช่วยเพื่อนเราได้ ด้วยสันติวิธี เผด็จการไม่มีทางต้านพลังประชาชนได้ ต้องคืนอำนาจอธิปไตยให้ประชาชน โปรดส่งข่าวบอกต่อกันด้วย เพื่อปลุกพลังประชาชน ต้านเผด็จการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จดหมายจากใจถึงใจที่รักประชาธิปไตย และไม่ต้องการให้ใครใช้อำนาจมาเข่นฆ่าพี่น้องคนไทยด้วยกัน

“โกหกนั้นตายตกนรก” ท่านเชื่อมั่นตามที่พลเอกสุจินดา คราประยูร กล่าวหรือไม่ว่า ขณะนี้มีผู้เสียชีวิตเพียงแค่ “ 40 ” คน แถมยังนำผู้อำนวยการโรงพยาบาลต่างๆออกมาพูด ยืนยันข้อมูลดังกล่าวด้วย คนไทยบางส่วนอาจจะเชื่อตามนั้น แต่สำหรับชาวต่างประเทศแล้วคงจะไม่เชื่อข้อมูลดังกล่าวอย่างแน่นอน เพราะโทรทัศน์ บีบีซี. รายงานเมื่อคืนว่า มีคนตายแบบไม่เหลือซากแล้วถึง 4,000 คน และหน่วยข่าวกรองของทหารฝ่ายพลเอกเปรมเองก็รายงานว่า มีคนตายไปแล้วถึง 5,000 คน

คนหายไปไหน

ญาติพี่น้องที่หาญาติตัวเองไม่เจอ ทั้งที่โรงเรียนตำรวจบางเขน เรือนจำลาดยาว หรือที่เรือนจำบางขวาง ก็คงจะรู้ตัวแล้วว่า พี่น้องของตัวเองหายไปไหนในทันที โดยไม่จำเป็นต้องสืบหาอีกต่อไปแน่นอนว่าศพบางส่วนถูกเผาไปกับกองเพลิงที่กำลังลุกไหม้ ทั้งที่เป็นสถานที่ราชการหรือไม่มียานพาหนะที่ถูกเผา เช่น รถ ขสมก. ที่ถนนราชดำเนิน ที่ผู้ชุมนุมถูกกราดยิงด้วยกระสุนของทหารจากนั้นก็ทหารนั่นเองที่จุดไฟเผาเพื่อทำลายหลักฐาน หรือไม่ก็เผารวมกับกรมประชาสัมพันธ์ ไม่ยอมให้ผู้ชุมนุมนำศพกลับออกมา หากท่านไม่เชื่อ ไปดูซากกระดูก หรือสายผูกนาฬิกาได้เลย บางส่วนที่ไม่สามารถจะเผาได้ ทหารก็ยึดศพใส่กระสอบ มีรายงานข่าวว่านำไปเผาที่ราบ 11 ของทหารที่บางเขน

แล้วอย่างนี้”ไอ้สุจินดา”มันยังไม่ใช่ฆาตกรอีกหรือ มันคือ ฆาตกรสงคราม ที่พวกเราจะปล่อยให้มันลอยนวลไปได้ มันคิดว่ามันเป็นใคร มันเป็นเจ้าของชีวิตคนอื่นหรืออย่างไร ในเมื่อมันเข้าครอบคลุมสื่อมวลชนทุกแขนง เราก็จำเป็นต้องให้ข่าวสารท่านด้วยวิธีนี้

-แม้ว่าเมื่อเวลา 21.00 น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะทรงเข้ามาขอรับรองให้ทุกฝ่ายหยุดนักศึกษาหยุดแล้วแม้ว่าในใจจะเจ็บปวดแค่ไหน จากการทำต้องสูญเสียชีวิตของญาติพี่น้องเพื่อนให้แก่คนที่ไม่มีคุณค่าอะไรเลย อย่างไอ้สุจินดาและพรรคพวก เพราะมันไม่ใช่คน เพราะมันไม่มีความรู้สึกของความเป็นคน

แต่สำหรับมันไอ้สุจินดา มันกลับไม่ฟังพระสุรัสวดีเสียงของในหลวงท่าน มันยังสั่งให้ทหารเข้ามาจัดการกับผู้ชุมนุมบริเวณ ม. รามคำแหงอีกในช่วงรุ่งเช้า

แถมมีข่าวออกมาว่า สุจินดา จะปฏิบัติตัวเองอีกครั้งหนึ่ง ขณะนี้ มีพี่น้องของเรากำลังชุมนุมเรียกร้อง
ร้องอยู่หน้ารัฐสภา

ส่งต่อ.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พี่น้องร่วมชาติของเราถูกยิงตายนับพันคน

ท่านพ่อแม่พี่น้องทุกท่าน ท่านทราบแล้วใช่ไหมว่า เหตุการณ์เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม ถึงคืนวันที่ 19 พฤษภาคม 2535 บรรดาประชาชนผู้รักประชาธิปไตยที่ไปร่วมชุมนุมประท้วงเพื่อขับไล่พลเอกสุจินดา ให้ลาออกจากตำแหน่งผู้นำสูงสุดของประเทศชาติ เพราะบุคคลผู้นี้ไม่เหมาะสมกับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นอย่างยิ่ง เพราะเขามีแต่อำนาจทางทหาร มิได้มีบารมีในหัวใจของประชาชนเลย รวมทั้งยังเป็นเผด็จการชั่วร้ายอย่างที่มีโอกาสภัยให้ได้ ซึ่งประชาชนที่ได้ไปร่วมชุมนุมที่มีแต่มีมือเปล่าๆ ได้ถูกทหารใช้ความรุนแรงด้วยการใช้ปืนเอ็ม 16 ยิงเสียชีวิตนับพัน ไม่เว้นแม้แต่เด็ก ผู้หญิงหรือคนชรา นับว่าเป็นเหตุการณ์ที่น่าเศร้าสลดใจเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งมีอาจประมาณค่าของชีวิตที่สูญหายไป ประชาชนที่ด้อยอมเสียสละชีวิตและเลือดเนื้อนั้น ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า พวกเขามีความรักในประเทศชาติ ที่เป็นแผ่นดินเกิดของเขา และพวกเขาได้ทดแทนบุญคุณให้แก่แผ่นดินที่เขารักแล้ว ซึ่งถือเป็นเกียรติอันยิ่งใหญ่ที่พวกเราควรยกย่องอย่างยิ่ง ไม่เสียชาติเกิดที่ได้เกิดเป็นคนไทย

ท่านจะร่วมสนับสนุนประชาธิปไตยได้อย่างไรบ้าง

ในเหตุการณ์ครั้งนี้ พ่อแม่พี่น้องหลายท่าน อาจมิได้ร่วมชุมนุมอยู่ในเหตุการณ์ครั้งนี้ด้วย แต่ท่านก็สามารถที่จะมีส่วนสนับสนุนได้ เหมือนกับหลายท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือด้วยการบริจาค น้ำ อาหาร สิ่งของ และเงิน เพื่อเป็นการให้กำลังใจผู้ที่ไปตรากตรำและเสี่ยงชีวิตในการชุมนุมที่ยืดเยื้อครั้งนี้ นอกจากนี้สำหรับท่านผู้มีประชาธิปไตยอยู่ในสติปัญญา ก็สามารถที่จะให้ความร่วมมือหรือสนับสนุนการประท้วงครั้งนี้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น

1. เลิกดื่มเบียร์ มีรินดำ เซเว่นอัพ เพราะน้ำอัดลมเบียร์ได้ให้การสนับสนุนฝ่ายเผด็จการ ด้วยการนำน้ำเบียร์ไปแจกฟรีในงานคอนเสิร์ต ที่ฝ่ายเผด็จการจัดขึ้นเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2535

2. เลิกซื้อเทปเพลงของค่ายแรมมี่และนิทศาสตร์รวมถึงศิลปินอื่นๆที่ได้ไปร่วมร้องเพลงในงานคอนเสิร์ตที่ฝ่ายเผด็จการจัดขึ้น

3. เลิกใช้บริการธนาคารทหารไทย และธนาคารนครธน ด้วยการปิดบัญชี หรือถอนเอาเงินของท่านไปฝากกับธนาคารดังกล่าว เพราะเป็นธนาคารของฝ่ายเผด็จการ เนื่องจากนายธรรมบุญ หวังหลี ได้บริจาคเงินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาทให้กับคอนเสิร์ตดังกล่าว

4. อย่าซื้อรถยนต์ยี่ห้อฮุนได เพราะรถยนต์ยี่ห้อนี้มีบักเต้เป็นประธานที่ปรึกษาอยู่

5.เลิกอุดหนุนสินค้าหรือบริการของบริษัท ห้าง ร้าน ที่ให้การสนับสนุนฝ่ายเผด็จการตามแต่ที่ท่านทราบ เช่น แอร์เอนจิเนียร์ที่นายสมัคร สุนทรเวช เป็นผู้โฆษณา

6.ให้การอุดหนุนสินค้าที่ต่อต้านหรือมิได้ให้การสนับสนุนฝ่ายเผด็จการแทน

20 พฤษภาคม 2535

ป.ล. 1.หากมีบุตรภรรยาที่ตั้งชื่อบุตรว่า สุจินดา เพราะจะเป็นปมด้อยของบุตรของท่านไปตลอดชีวิต

2.บ้านใดที่เลี้ยงสุนัขให้เปลี่ยนหรือตั้งชื่อใหม่ว่า สุจินดา อิศระพงศ์ เกษตร ชัยณรงค์ วรธรณี ตามเพศของสุนัขหรือตามความเหมาะสม

3.สุจินดาตามพจนานุกรมฉบับมหาชนลงวันที่ 17-19 พฤษภาคม 2535 แปลว่าไอ้สัตว์ไ้เลว ไอ้โหด ไอ้ถ่อย หรืออีกนัยหนึ่งคือ ไอ้สารพัดสัตว์

หมายเหตุ วันที่ 25 พฤษภาคม 2535 ชุมนุมใหญ่ที่สนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช เวลา 17.00 น.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเรียกร้องจากพ่อแม่ญาติมิตรผู้ถูกจับกุมกรณีเรียกร้องประชาธิปไตย

พวกเราเป็นพ่อ แม่ ญาติมิตร ของนักศึกษา ประชาชน ที่ถูกทหาร ตำรวจ จับกุมกรณีเรียกร้องประชาธิปไตยเมื่อวันที่ 17-19 พ.ค.นี้ ได้ไปติดต่อกันหาและขอประกันตัวลูกหลาน พี่น้องที่ถูกจับกุมที่ ร.ร.พลตำรวจบางเขน จำนวนนับพัน การตรวจหารายชื่อเป็นไปด้วยความยากลำบากยิ่ง กล่าวคือ

- 1.การประกาศรายชื่อผู้ถูกจับกุมกว่าสามพันคนเป็นไปด้วยความล่าช้าจนถึงวันนี้(ว.20,เที่ยง) ยังประกาศได้ไม่ครบถ้วน ต้อยทยอยประกาศทางโทรโข่ง บางรายมาคอยด้วยความทุกข์ใจตั้งแต่เมื่อวานยังตรวจไม่ได้
 - 2.มีรายชื่อเป็นลายมือเขียนเพียงไม่กี่แผ่นติดบอร์ดอยู่เพียงชุดเดียว ต้องเบียดเสียดเข้าไปตรวจหา
 - 3.มีการแยกขังหลายที่ เช่น ร.ร.พลตำรวจ เรือนจำลาดยาว เรือนจำคลองเปรม รวมทั้งที่อื่นๆซึ่งยังไม่ทราบชัดเจน ต้องวิ่งวุ่นไปค้นหากันหลายที่ด้วยความยากลำบาก
 - 4.การควบคุมตัวผู้ถูกจับกุมอยู่ในสภาพแออัด บางส่วนถูกตากแดดอยู่นอกอาคาร น้ำ อาหาร ส้วม ไม่เพียงพอ และยังมีผู้บาดเจ็บรวมอยู่ด้วย
- พวกเราจึงขอเรียกร้องผ่านสื่อมวลชนดังนี้

- 1.ขอให้ปล่อยเด็ก ผู้หญิงและผู้บาดเจ็บออกมาก่อน
- 2.ขอให้ พ่อ แม่ ญาติมิตร สามารถส่งอาหาร น้ำ ให้แก่ผู้ถูกคุมขังได้อย่างเพียงพอ
- 3.ขอให้ประกาศรายชื่อผู้ถูกจับกุมทางหนังสือพิมพ์ และจัดทำสำเนารายชื่อติดบอร์ดประกาศเพิ่มขึ้น

อนึ่ง ในการเรียกร้องประชาธิปไตยของนักศึกษา ประชาชน เป็นสิทธิอันชอบธรรมและทำไปด้วยความบริสุทธิ์ใจ จึงขอให้พิจารณาปล่อยตัวโดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน เพราะมีพ่อแม่ ญาติมิตรจำนวนมากเป็นเพียงผู้หาเข้ากินค่า

หวังว่าข้อเรียกร้องนี้จะได้รับการพิจารณาตอบสนองโดยด่วน เพื่อมนุษยธรรมและความสมานฉันท์ของคนในชาติ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค.

“หนังสือเล่มที่สองว่าด้วยการเมืองการปกครอง”

สรุปความและเรียบเรียงโดยโชติสา ชาวสนิท

ในบทแรก ล็อกเริ่มต้นเสนอแนวความคิดของเขาด้วยการนิยามความหมายของคำว่า อำนาจอทางการเมืองเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนให้กับผู้อ่านและเป็นการกล่าวทางอ้อมว่าอำนาจอในลักษณะอื่นๆไม่ใช่อำนาจอทางการเมือง และนั่นหมายความว่าหากผู้ปกครองใช้อำนาจอทางการเมืองในลักษณะอื่น เขาย่อมขาดความชอบธรรมในการปกครอง ประชาชนมีสิทธิที่จะไม่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ปกครองและกระทำการต่อต้านอำนาจอของผู้ปกครองได้ สิทธิในการต่อต้านอำนาจอของผู้ปกครองนี้ล็อกได้กล่าวไว้อย่างละเอียดในบทสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้¹

ล็อกได้อธิบาย”อำนาจอทางการเมือง”ว่าหมายถึงสิทธิสองประการอันได้แก่”สิทธิในการบัญญัติกฎหมายพร้อมด้วยบทลงโทษประหารและบทลงโทษที่มีความรุนแรงในระดับต่ำกว่าเพื่อจัดระเบียบและรักษาสมบัติ² และสิทธิของรัฐในการใช้กำลังบังคับใช้กฎหมายและปกป้องรัฐจากการรุกรานของต่างชาติ สิทธิทั้งหมดนี้เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะเท่านั้น³

¹Ruth W. Grantจากหนังสือ”John Locke’s Liberalism”มองว่าการที่ล็อกได้อธิบายความหมายของอำนาจอทางการเมืองและอำนาจอในลักษณะอื่นที่บางคนเข้าใจผิดว่าเป็นอำนาจอทางการเมืองนั้น ล็อกได้เสนอว่าอำนาจอการเมืองตามคานิยามของเขาว่าเป็นอำนาจอทางการเมืองที่ชอบธรรมและหากผู้ปกครองใช้อำนาจอในลักษณะอื่นแทนที่จะใช้อำนาจอทางการเมืองแล้ว อำนาจอที่เขาใช้เป็นอำนาจอทางการเมืองที่ไม่ชอบธรรม Grant ได้ชี้ว่าล็อกต้องการอธิบายความแตกต่างระหว่างรัฐบาลที่ชอบธรรมและไม่ชอบธรรม Grant กล่าวต่อไปว่าการเรียงลำดับเนื้อหาของบทต่างๆในหนังสือเล่มที่สองว่าด้วยการเมืองการปกครองนั้นสนับสนุนข้อเสนอของเขา ในแต่ละบทล็อกได้เรียงร้อยความในลักษณะต่อไปนี้ บทที่1-3 เป็นข้ออ้างเหตุผลเบื้องต้น อันได้แก่ เสรีภาพตามธรรมชาติและกฎธรรมชาติ

บทที่ 4-9 เป็นการแยกแยะอำนาจอการเมืองออกจากการปกครองมนุษย์และสิ่งของประเภทอื่นๆ ซึ่งมีพื้นฐานในการพิจารณาจากข้ออ้างเหตุผลเบื้องต้น

บทที่ 10-14 เป็นการอภิปรายถึงรัฐบาลที่ชอบธรรมโดยมีพื้นฐานในการพิจารณาจากการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างอำนาจอทางการเมืองกับอำนาจอการปกครองของมนุษย์และสิ่งของในประเภทอื่นๆ

บทที่ 15 เป็นการสรุปและกล่าวซ้ำความแตกต่างดังกล่าวก่อนการวิเคราะห์ถึงรัฐบาลที่ไม่ชอบธรรมในรูปแบบต่างๆ ใน บทที่ 16-19

² สมบัติ(property) ตามความหมายของล็อกนั้นหมายถึง ชีวิต เสรีภาพและทรัพย์สิน

³ ประโยชน์สาธารณะหมายถึงการปกป้องสมบัติ

ความหมายดังกล่าวนี้มีทั้งข้อความที่เป็นการอธิบาย(description) และข้อความที่เป็นคำสั่ง (prescription)⁴

ในส่วนข้อความที่เป็นการอธิบายนั้น ล็อกคี่ว่าอำนาจทางการเมืองเป็นอำนาจที่สามารถบัญญัติกฎหมาย กำหนดบทลงโทษ และอำนาจในการจัดตั้งกองกำลังทหารเพื่อปกป้องประเทศ

ในส่วนข้อความที่เป็นคำสั่งหรือเงื่อนไขนั้นเป็นการอ้างอิงถึงวัตถุประสงค์ของอำนาจทางการเมือง กล่าวคือ ล็อกคี่ว่าอำนาจทางการเมืองดำรงอยู่ตรงเท่าที่รัฐบาลยังคงใช้อำนาจดังกล่าวเพื่อปกป้องสมบัติอันเป็นวัตถุประสงค์ของอำนาจทางการเมือง

หลังจากที่ล็อกคี่ได้ให้ความหมายของ”อำนาจทางการเมือง”อย่างชัดเจนแล้ว เขาได้แสดงให้เห็นว่าการเข้าใจอำนาจทางการเมืองอย่างถูกต้องโดยไม่สับสนปะปนกับความหมายของอำนาจประเภทอื่นนั้นมีความสำคัญมาก กล่าวคือหากผู้ปกครองใช้อำนาจลักษณะอื่นในการปกครองบ้านเมือง ไม่ว่าจะเป็นอำนาจของบิดาต่อบุตรตามแนวคิดของฟิลเมอร์ หรืออำนาจเผด็จการในลักษณะที่นายทาสใช้กับลูกทาสตามแนวคิดของฮอบบ์นั้นทำให้สังคมการเมืองวุ่นวาย ดังที่ปรากฏในประเทศอังกฤษ ศตวรรษที่ 17ไม่ว่าจะเป็นสงครามกลางเมืองหรือสงครามศาสนา⁵

ในบทที่สอง ล็อกคี่ได้อธิบายสภาวะธรรมชาติซึ่งเป็นสภาพดั้งเดิมที่มนุษย์ดำรงอยู่ก่อนที่จะมีรัฐเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของอำนาจทางการเมืองได้ดีขึ้น เพราะบทนี้เป็นการทำความเข้าใจเรื่องเสรีภาพของมนุษย์ตามธรรมชาติอันเป็นแนวคิดรากฐานสำคัญของล็อกคี่ในการนำเสนอแนวคิดทางการเมือง

ล็อกคี่เริ่มต้นบทนี้ด้วยการอธิบายว่า สภาวะธรรมชาติเป็นสภาวะที่มนุษย์มีเสรีภาพอย่างสมบูรณ์ในการกระทำใดก็ได้และจัดการกับสิ่งของและผู้คนตามแต่ที่เขาเห็นสมควร ภายใต้ขอบเขตของกฎธรรมชาติโดยไม่ต้องขออนุญาตใครหรือขึ้นอยู่กับเจตน์จำนงของผู้ใด

สภาวะธรรมชาติยังเป็นสภาวะแห่งความเสมอภาคด้วยอำนาจทั้งหมดซึ่งรวมทั้งอำนาจการตัดสินความผิดนั้นทุกคนต่างมีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีอะไรแจ่มชัดไปกว่าการที่สิ่งมีชีวิต

⁴กานต์ โกวิทย์สมบูรณ์, *ความคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อกคี่*(ภาควิชารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์:สถาบันราชภัฏ กำแพงเพชร, 2535) หน้า 75-6.

⁵James Tully ได้อธิบายสภาพความวุ่นวายเช่นสงครามกลางเมือง สงครามศาสนาซึ่งเกิดขึ้นพร้อมๆ กันการที่รัฐพยายามสร้างความเป็นเอกภาพภายใต้แนวคิดเรื่องรัฐสมัยใหม่ตอนต้น นั่นคือรัฐชาติว่าเป็นภาพรวมของการแก่งแย่งอำนาจทางการเมือง Tully ชี้ให้เห็นว่าสภาพทางการเมืองที่วุ่นวายนี้ผลักดันให้นักคิดต่างๆสนใจหาคำตอบว่าใครควรมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ(sovereignty) อย่างชอบธรรมอันจะทำให้สังคมการเมืองสงบสุขไม่วุ่นวาย ล็อกคี่เองก็ถูกผลักดันให้หาคำตอบดังกล่าวดังที่ล็อกคี่ได้เสนอแนวคิดของเขาในหนังสือสองเล่มว่าด้วยการเมืองการปกครองในการตอบคำถามว่า”ใครควรมีอำนาจทางการเมือง”ผู้สนใจโปรดดู James Tully ใน An Approach to Political Philosophy:Locke in Contexts หน้า 11.

แบบเดียวกัน(species)และระดับเดียวกัน(ranks)ซึ่งถือกำเนิดมาท่ามกลางธรรมชาติที่ยังประโยชน์ให้มนุษย์ทุกคนอย่างถ้วนทั่วและถือกำเนิดมาพร้อมด้วยคุณสมบัติอย่างเดียวกันจะมีความเท่าเทียมกันหรืออยู่ไม่อยู่ได้อำนาจของผู้ใด

ทางด้านความเสมอภาคนั้น ล็อคไม่ได้หมายถึงการที่มนุษย์นั้นจะมีความเท่าเทียมกันทุกด้าน แต่มนุษย์มีความเท่าเทียมกันในด้านของโอกาส กล่าวคือมนุษย์มีโอกาสที่เท่าเทียมกันในการทำอะไรก็ได้ภายใต้กฎธรรมชาติโดยที่ไม่มีผู้ใดจะขัดขวางโอกาสเช่นนี้ได้ ความเสมอภาคในลักษณะดังกล่าวเป็นแก่นเดียวกับแนวคิดเรื่องความเสมอภาคของมนุษย์ในสภาวะธรรมชาติของฮอบบส์ที่สามารถหรือมีโอกาสในการต่อสู้หรือทำร้ายคนอื่นได้ เพราะทั้งล็อคและฮอบบ์มองว่ามนุษย์ในสภาวะธรรมชาตินั้นมีความเท่าเทียมกันในด้านโอกาส

ทางด้านเสรีภาพนั้น ล็อคได้อธิบายว่า เสรีภาพไม่ได้มีความหมายว่าการกระทำการสิ่งใดก็ตามได้โดยไม่มีขอบเขตตามที่ฟิลเมอร์เข้าใจ ทั้งนี้เพราะในสภาวะธรรมชาตินั้นมนุษย์ต้องเคารพกฎธรรมชาติที่สอนไม่ให้มนุษย์ทำร้ายผู้อื่นในด้าน ชีวิต ร่างกาย เสรีภาพและทรัพย์สิน กฎดังกล่าวนี้มนุษย์สามารถค้นพบได้โดยใช้เหตุผลซึ่งเป็นคุณสมบัติของมนุษย์ที่พระเจ้าทรงประทานให้มนุษย์

กฎธรรมชาตินั้นเป็นกฎที่มนุษย์แต่ละคนที่มีอำนาจในการการบังคับใช้ หากใครล่วงละเมิดกฎธรรมชาตินี้จะได้รับโทษทัณฑ์ตามสัดส่วนของความผิด การลงโทษมีเหตุผลสำคัญเพื่อเป็นการชดเชยค่าเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิดและเป็นการป้องปรามไม่ให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำเติมอีก

ในกระบวนการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น นอกจากผู้เสียหายจะมีสิทธิในการจัดการลงโทษผู้กระทำความผิดแล้ว ผู้อื่นอาจเข้าช่วยเหลือผู้เสียหายได้เพราะเป็นไปตามกฎธรรมชาติที่สั่งให้มนุษย์มีหน้าที่ในการรักษามวลหมู่มนุษย์ (law of preservation)ซึ่งประกอบด้วยการรักษาตนเอง และการรักษาผู้อื่น สำหรับสิทธิที่จะได้รับค่าชดเชยความผิดเป็นสิทธิของผู้เสียหายแต่เพียงผู้เดียว

หลังจากที่ล็อคได้เสนอแนวคิดดังกล่าวข้างต้นแล้ว เขาได้หักล้างแนวคิดที่ขัดแย้งเพื่อสนับสนุนแนวความคิดที่เขาเสนอไว้แล้ว

แนวคิดที่ขัดแย้งประการแรกมีสาระสำคัญว่า หากมนุษย์ทุกคนมีอำนาจในการบังคับใช้กฎธรรมชาตินี้ย่อมทำให้เกิดความวุ่นวายตามมา เนื่องจากมนุษย์มีธรรมชาติอันชั่วร้าย รักตัวเอง ลุ่มหลงอำนาจและง่ายต่อการถูกชักนำด้วยอารมณ์อันส่งผลให้การตัดสินใจขัดแย้งมีความลำเอียงไม่เที่ยงธรรมได้ และเพื่อการขจัดข้อขัดแย้งและความรุนแรงอันเกิดจากธรรมชาติของมนุษย์นั้น พระเจ้าทรงประทานอำนาจสิทธิขาดในการควบคุมและขจัดข้อขัดแย้งระหว่างมนุษย์ไว้

ในการโต้แย้ง ลีออคได้เริ่มต้นจากหลักทางจิตวิทยาเดียวกันกับแนวคิดดังกล่าว หลักทางจิตวิทยานั้นก็คือ มุมมองที่ว่ามนุษย์นั้นชั่วร้าย ลีออคกล่าวว่าในเมื่อผู้ปกครองเอง ก็เป็นมนุษย์ที่มีธรรมชาติไม่ต่างกัน การฝากภาระหน้าที่ในการขจัดความขัดแย้งหรือความวุ่นวายในสังคมโดยให้อำนาจสมบูรณเด็ดขาดกับผู้ปกครองไปแล้ว แล้วประชาชนไม่สามารถเรียกร้องอันใดได้เลย สภาพดังกล่าวนี้เลวร้ายเสียยิ่งกว่าการที่มนุษย์แต่ละคนบังคับใช้กฎธรรมชาติโดยการตัดสินข้อพิพาทเองเสียอีก

นอกจากนี้ยังมีผู้ที่โต้แย้งแนวคิดเรื่องสภาวะธรรมชาติที่ว่าภาวะดังกล่าวไม่มีมนุษย์ผู้ใดดำรงชีวิตอยู่ ลีออคโต้แย้งแนวคิดดังกล่าวโดยใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันว่าในอดีตแม้ในปัจจุบัน ผู้ปกครองรัฐอิสระใดใดทั่วโลก ยังคงอยู่ในสภาวะธรรมชาติจนกว่าพวกเขาจะให้ความยินยอมเพื่อยุติสภาวะธรรมชาติในมวลหมู่มนุษย์ทั้งปวง ดังที่เราเห็นว่าในอดีตจนปัจจุบันเราก็ยังไม่มีเคยมีรัฐบาลโลก

จากนั้นลีออคได้ยกตัวอย่างเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการรักษาคำมั่นสัญญาของมนุษย์ในสภาวะธรรมชาติ การที่ลีออคได้กล่าวถึงการรักษาคำมั่นสัญญาว่าเป็นคุณธรรมสำคัญที่มนุษย์ยึดถืออันนั้นเป็นเพราะคุณธรรมดังกล่าวไม่ได้รับการกำหนดภายหลังการก่อตั้งสังคมการเมือง ในเมื่อมนุษย์เองก็ยังคาดหวังการปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาได้ สภาวะธรรมชาติจึงไม่สภาวะที่เลวร้ายอย่างที่นักคิดบางท่านเข้าใจ

จะเห็นได้ว่าลีออคโต้แย้งแนวคิดดังกล่าวโดยใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ ลีออคยังได้สนับสนุนคำตอบโต้ของเขาโดยการที่เขาเห็นด้วยกับแนวคิดของฮุกเกอร์สองประการที่ว่า กฎธรรมชาติเป็นกฎที่บังคับมนุษย์และตัวมนุษย์เองมนุษย์จะไม่อาจมีชีวิตที่มีศักดิ์ศรีได้ (a life fit for the dignity) เลยถ้าไม่มารวมอยู่ในสังคมการเมือง แนวคิดประการสุดท้ายนี้เองที่เป็นเหตุจูงใจตามธรรมชาติที่ทำให้มนุษย์แสวงหาเพื่อนพ้องและรวมตัวอยู่ในสังคม น่าสังเกตว่าฮุกเกอร์มีแนวคิดเช่นเดียวกับบอริสโตเติลและโสเครตีสนักปราชญ์ยุคคลาสสิกในแง่ที่ว่ามนุษย์นั้นไม่อาจบรรลุชีวิตที่ดีได้ถ้าหากแยกตัวอยู่อย่างโดดเดี่ยว หลังจากที่เขาสันนิษฐานแนวความคิดของฮุกเกอร์แล้ว เขาได้ยืนยันเพิ่มเติมอีกว่า มนุษย์ทุกคนยังคงอยู่ในสภาวะธรรมชาติจนกว่าพวกเขาจะให้ความยินยอมเป็นสมาชิกของสังคมการเมือง

บทที่สาม เป็นการกล่าวถึงสภาวะสงครามซึ่งลีออคได้ให้ความหมายไว้ว่าหมายถึงสภาวะแห่งความเป็นศัตรูและการทำลายล้างไม่ว่าสภาวะดังกล่าวจะหมายถึงการแสดงออกโดยเปิดเผย เช่นการทำร้ายร่างกายหรือการประกาศเจตนาในการทำลายล้าง ลีออคได้นิยามสภาวะสงครามไว้สั้นๆ ว่า "การใช้กำลังโดยปราศจากสิทธิ" สภาวะสงครามเกิดขึ้นได้เพราะในสภาวะธรรมชาติมีข้อบกพร่องสามประการดังนี้

การที่กฎธรรมชาติไม่ได้ถูกบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ณ ที่แห่งใด แต่มนุษย์เองสามารถค้นพบได้โดยใช้เหตุผล เมื่อใดก็ตามที่มนุษย์ละทิ้งเหตุผลและปล่อยให้ความมักได้ชักนำเขาให้ทำอันตรายต่อชีวิตและร่างกายหรือทรัพย์สินของผู้อื่นได้แล้วนั้น เขาได้ก่อให้เกิดภาวะสงครามเกิดขึ้น

ในสภาวะธรรมชาตินั้นมนุษย์แต่ละคนเป็นผู้ตัดสิน พิพากษา และมีสิทธิลงโทษผู้ละเมิดกฎธรรมชาติ แต่มนุษย์เองอาจวางตัวไม่เป็นกลางได้ ฉะนั้นในสภาวะธรรมชาตินี้จึงขาดผู้พิพากษาที่เที่ยงธรรม

แม้ว่าในสภาวะธรรมชาตินี้ อาจมีผู้พิพากษาที่เที่ยงธรรมและเป็นกลางก็ตาม แต่บ่อยครั้งก็ขาดอำนาจที่จะค้ำประกันและสนับสนุนคำพิพากษา

การที่สภาวะสงครามตามที่ลอร์ดบรอยเยอร์นั้น มีสภาพไม่ต่างจากสภาวะธรรมชาติดังตามแนวคิดของฮอบบ์ประกอบกับการที่ทั้งฮอบบ์และลอร์ดต่างก็เสนอให้มีผู้ที่ทำหน้าที่ตัดสินข้อพิพาทระหว่างมนุษย์เพื่อหลีกเลี่ยงจากสภาวะสงครามนั้น อาจทำให้นักวิเคราะห์บางท่าน (หมายถึง Leo Strauss ในหนังสือ "Natural Right and History") เข้าใจไปว่าลอร์ดมีแนวคิดในเรื่องสภาวะธรรมชาตินี้ไม่แตกต่างจากแนวคิดของฮอบบ์ดังที่ลอร์ดได้รับฉายาว่าเป็น Crypto-Hobbit⁶ นักวิเคราะห์ที่มีมุมมองเช่นนี้เข้าใจว่าสภาวะสงครามเป็นส่วนหนึ่งของสภาวะธรรมชาตินี้และเข้าใจว่าธรรมชาติของมนุษย์ต้องเป็นภาพลบอย่างเดียว ในเมื่อนักวิเคราะห์ห้สมแค้นตาของฮอบบ์มองลอร์ด จึงไม่แปลกอะไรที่เขาจะเข้าใจว่าในประเด็นเรื่องสภาวะธรรมชาตินี้ แท้ที่จริงลอร์ดก็คือฮอบบ์ในร่างใหม่นั้นเอง

ทัศนะดังกล่าวซึ่งมองว่ามนุษย์โดยธรรมชาติไม่ตั้งงาม โหดร้ายและด้วยธรรมชาติดังกล่าวของมนุษย์นี้เองที่ผลักดันให้เกิดสังคมนั้นไม่ใช่มุมมองของลอร์ด เพราะหากลอร์ดเข้าใจว่าสภาวะสงครามเป็นสภาวะเดียวกับสภาวะธรรมชาตินั้นตามทัศนะดังกล่าวแล้ว เขาก็ไม่จำเป็นต้องอธิบายสภาวะดังกล่าวแยกกัน

การที่ลอร์ดต้องกล่าวแยกกันนั้น เพราะเงื่อนไขที่ทำให้สภาวะสงครามเกิดขึ้นไม่ใช่เงื่อนไขเดียวกับสภาวะธรรมชาตินั้น สภาวะธรรมชาตินั้นเป็นสภาวะแห่งสันติภาพนั้นดำเนินอยู่ด้วยเงื่อนไขที่ว่ามนุษย์เคารพกฎธรรมชาติ ส่วนเงื่อนไขของสภาวะสงครามนั้นมีเงื่อนไขคือการที่มนุษย์ละทิ้งกฎธรรมชาติ สภาวะสงครามเกิดขึ้นได้ในสภาวะธรรมชาตินี้หรือในสภาวะที่มนุษย์ดำรงอยู่ในสังคมนั้น การเมืองแล้วถ้าเงื่อนไขดังกล่าวได้ปรากฏขึ้น

⁶ John Herman Randall, JR., The Career of Philosophy, Vol.1, From The Middle Ages to the Enlightenment. (USA: McGraw-Hill, 1962), 667.

สำหรับประเด็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์นั้นลึกลับซับซ้อนแตกต่างกัน ในขณะที่ชอบบ่มองว่ามนุษย์มีธรรมชาติที่ชั่วร้ายดังนั้นภาวะการดำรงอยู่ของมนุษย์จึงไม่ปลอดภัย ลึคมองว่ามนุษย์โดยปกติเชื้ออาหารต่อกัน มีเหตุผล แต่มนุษย์ก็อาจถูกความมั่งคั่งหรือกิเลสต่างๆชักนำให้ละทิ้งเหตุผลได้ การที่ลึคมองว่าธรรมชาติของมนุษย์มีทั้งสองด้าน เราอาจกล่าวได้ว่าลึคมองธรรมชาติของมนุษย์ด้วยสายตาที่เป็นจริงมากกว่า

ในบทที่สี่ ลึคชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างเสรีภาพในสภาวะธรรมชาติและเสรีภาพในสังคมการเมืองดังนี้ เสรีภาพของมนุษย์ในสภาวะธรรมชาติหมายถึงสภาวะที่มนุษย์เป็นอิสระจากอำนาจที่เหนือกว่าอำนาจใดในโลกนี้ แต่ทุกคนต่างอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติโดยเสมอภาค

สำหรับเสรีภาพในสังคมการเมืองหมายถึงสภาวะที่มนุษย์ไม่ต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจนิติบัญญัติอื่นใดนอกจากอำนาจนิติบัญญัติที่ได้มาจากความยินยอมของสมาชิกในสังคมการเมืองให้บัญญัติกฎหมายและปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาสมบัติของสมาชิกในสังคมการเมืองในลักษณะของทรัสต์ที่ได้รับความไว้วางใจ สำหรับแนวคิดเรื่องทรัสต์นั้น สมฤดี วิศวะเวทย์ได้อธิบายไว้ว่า⁷

“ลึคบอกว่าสังคมการเมืองเกิดขึ้นจากการทำสัญญา แต่รัฐบาลไม่ได้เกิดขึ้นจากการทำสัญญา หากอยู่ในรูปของทรัสต์ที่ได้รับความไว้วางใจ(a fiduciary trust) ความคิดเรื่องทรัสต์เป็นลักษณะเฉพาะของทฤษฎีการเมืองของลึค แม้ว่า เขาจะไม่ใช่มนุษย์แรกที่คิดเช่นนี้ องค์กฤษฎีบัญญัติที่มีอำนาจสูงสุดเป็นเพียงองค์กรที่ได้รับมอบอำนาจจากประชาชนด้วยความไว้วางใจ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนไม่ได้อยู่ในลักษณะของคู่สัญญา เพราะมันไม่ได้เกิดจากการทำสัญญา ถ้าเป็นการทำสัญญา คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต่างจะได้ผลประโยชน์จากกัน ลึคตั้งใจหลีกเลี่ยงความคิดนี้มากที่สุด ประชาชนไม่ได้มีสัญญาผูกมัดกับรัฐบาล และรัฐบาลซึ่งเป็นผู้ปกครองเป็นเพียงตัวแทนของประชาชนที่มีหน้าที่จัดการบริหารทรัสต์เพื่อจุดหมายบางประการตามที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น ประชาชนไว้วางใจให้เขาทำหน้าที่ที่แต่ละคนมีสิทธิกระทำเองในสภาวะธรรมชาติเพื่อสิ่งที่ดีกว่า แต่ประชาชนไม่ได้ยกสิทธิทั้งหมดของเขาให้

ความคิดเรื่องทรัสต์โดยทั่วไปจะประกอบด้วยบุคคล 3 ฝ่ายคือฝ่ายหนึ่ง ผู้สร้างทรัสต์หรือผู้มอบความไว้วางใจ(the trustor) สองผู้ได้รับมอบความไว้วางใจให้จัดการบริหารทรัสต์หรือทรัสต์(the trustee) และสามผู้ได้รับประโยชน์จากทรัสต์(the beneficiary) ซึ่งทรัสต์ก่อตั้งขึ้นเพื่อผลประโยชน์ของฝ่ายหลังนี้ ตามทฤษฎีของลึค รัฐบาลหรือทรัสต์มีเพียง 2 ฝ่าย คือประชาชน ซึ่งเป็นทั้งผู้มอบความไว้วางใจและผู้ได้รับผล

⁷สมฤดี วิศวะเวทย์, ปรัชญาของจอห์น ลึค, (กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ประกายพรึก, 2536)หน้า233-4.

ประโยชน์ฝ่ายหนึ่งกับรัฐบาลซึ่งเป็นทรัพย์สินอีกฝ่ายหนึ่ง ลักษณะที่สำคัญของทรัพย์สินคือทรัพย์สินซึ่งเป็นผู้บริหารทรัพย์สินมีพันธะมากกว่าสิทธิโดยหลักการ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งทรัพย์สินถูกกำหนดโดยผลประโยชน์ของฝ่ายผู้ได้รับประโยชน์คือประชาชน ไม่ใช่โดยความประสงค์ของทรัพย์สิน ทรัพย์สินจึงมีหน้าที่เป็น “ผู้ใช้ของผู้มอบความไว้วางใจและผู้ได้รับประโยชน์ และเขาอาจถูกถอดถอนได้โดยผู้มอบความไว้วางใจในกรณีที่เขาละเลยหน้าที่”

จากนั้น ล็อคได้อธิบายเพิ่มว่า เสรีภาพไม่ได้หมายถึงสถานะที่มนุษย์สามารถทำอะไรก็ตามตามความปรารถนาโดยไม่ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ใดก็ตามแนวคิดของฟิลเมอร์

การที่ล็อคอธิบายความหมายของเสรีภาพไว้ว่าเป็นการมีอิสระจากอำนาจเด็ดขาดตามอำเภอใจนั้นแสดงให้เห็นว่าอำนาจไม่ใช่ประเด็นที่จะอธิบายความหมายของคำว่าเสรีภาพ(เสรีภาพตามความหมายของล็อคไม่ได้ขึ้นอยู่กับอำนาจ)และไม่ใช่ว่าประเด็นที่จะทำให้มนุษย์มีเสรีภาพไม่เท่าเทียมกัน

ตามความเห็นของล็อคแล้วนั้น เสรีภาพมีความสำคัญน่าเชื่อถือยิ่งกว่ามากจนกระทั่งมนุษย์เราไม่อาจแยกเสรีภาพกับชีวิตออกจากกันได้ เพราะเสรีภาพมีความสำคัญต่อการรักษาตัวตน(self-preservation)กล่าวคือมนุษย์ผู้ใดที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจเด็ดขาดตามอำเภอใจที่สามารถทำลายชีวิตของเขาเมื่อไรก็ได้ นั่น เขาก็ไม่ต่างอะไรจากการเป็นทาส ดังนั้นอำนาจสมบูรณ์เด็ดขาดของกษัตริย์ที่ฟิลเมอร์ให้การสนับสนุนนั้นไม่ต่างจากอำนาจของนายทาสที่มีต่อลูกทาส ไม่ใช่อำนาจทางการเมือง(ที่ชอบธรรม)ตามแนวความคิดของล็อค

ในบทที่ 5 ล็อคได้อธิบายเรื่องทรัพย์สินโดยเริ่มต้นจากจากยอมรับแนวคิดของทฤษฎีคอมมิวนิสต์ดั้งเดิม(original communism)เฉพาะในส่วนที่ว่า พระเป็นเจ้าของอนุญาตให้ทุกคนมีสิทธิในการยังชีพจากสิ่งใดก็ตามที่ธรรมชาติจัดมาให้ แต่เขาไม่ได้ยอมรับแนวคิดทั้งหมด ในขณะที่ทฤษฎีคอมมิวนิสต์ดั้งเดิมเสนอว่าสิทธิดังกล่าวไม่ใช่สิทธิของมนุษย์ในฐานะปัจเจกบุคคล แต่เป็นของมนุษยชาติโดยรวม ล็อคกลับเห็นว่า พระผู้เป็นเจ้าทรงไม่ประสงค์ให้ธรรมชาติเป็นกรรมสิทธิ์ของส่วนรวมตลอดไปเพราะหากไม่มีการครอบครองเพื่อทำการเพาะปลูกแล้ว ธรรมชาติก็จะได้ให้ประโยชน์ที่อกเงยขึ้นกว่าเดิม พระผู้เป็นเจ้าทรงไม่ประสงค์เช่นนั้นแน่ ในเมื่อพระองค์ได้ทรงประทานธรรมชาติเพื่อให้นักมนุษย์หาประโยชน์และความสะดวกสบายของชีวิตจากมัน⁸

สำหรับที่มาของทรัพย์สินส่วนบุคคล ล็อคได้ให้เหตุผลว่า เมื่อมนุษย์แต่ละคนเป็นเจ้าของร่างกายของเขาแต่เพียงผู้เดียว สิ่งที่เกิดจากการที่ได้ใช้แรงงานซึ่งเป็นส่วน

⁸ สมฤดี วิศเวทย์, ความคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อค, 226.

หนึ่งของร่างกายเขาผสมผสานกับธรรมชาติที่พระผู้เป็นเจ้าประทานมาให้ เป็นสมบัติเฉพาะของเขาโดยไม่ต้องขอความยินยอมจากผู้อื่นใด ลีโอนิดได้ยกตัวอย่างว่าเมื่อก่อนหนึ่งตักน้ำที่อยู่ในแหล่งน้ำตามธรรมชาติขึ้นมา เราจะปฏิเสธไม่ได้เลยว่า น้ำในภาชนะนั้นย่อมเป็นของเขา เพราะเขาได้ลงแรงเปลี่ยนสภาพของน้ำจากที่เคยอยู่ในแหล่งน้ำเหล่านั้นอันเป็นสภาพเดิมที่อยู่ในธรรมชาติ

สิทธิในทรัพย์สินนั้น แม้ลีโอนิดจะบอกว่าเป็นสิทธิตามธรรมชาติแต่เขาก็ยอมรับว่ามีขอบเขตจำกัดเพราะมนุษย์จะถือกรรมสิทธิ์ได้มากเท่ากับที่เขาจะสามารถใช้ประโยชน์จากมันโดยไม่ทำให้สิ่งที่เขาถือกรรมสิทธิ์นั้นเสียหายได้ ข้อจำกัดนี้สืบเนื่องมาจากสิทธิในการดูแลรักษามวลมนุษย์ กล่าวคือ กฎธรรมชาติในการดูแลรักษามวลมนุษย์ได้ให้สิทธิมนุษย์แต่ละคนในการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติรวมทั้งครอบครองเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนตัว และกฎธรรมชาติข้อเดียวกันนี้เองที่ได้จำกัดสิทธิดังกล่าวเพื่อให้มนุษย์ผู้อื่นสามารถดูแลรักษาชีวิตได้เช่นกัน

ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติทั้งสามประการตามแนวคิดของลีโอนิดในสภาวะธรรมชาติเป็นไปดังนี้ มนุษย์ทุกคนผู้มีสมบัติในร่างกายของตน(proprietor of his own person) แต่เพียงผู้เดียวได้แสดงโดยการใช้เสรีภาพกระทำตามสิ่งที่เขาเห็นสมควร สำหรับสิทธิในร่างกายนั้นมีความหมายเป็นนัยว่าหมายถึงสิทธิในชีวิตด้วยเพราะมนุษย์ดำรงชีวิตหรือดูแลรักษาตนเองโดยผ่านการที่มนุษย์กระทำสิ่งต่างๆ⁹ สำหรับสิทธิในทรัพย์สินนั้นเกิดจากมนุษย์ใช้แรงงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของร่างกายของเขาผสมผสานสิ่งที่ธรรมชาติให้มาและได้รวมสิ่งนั้นเข้าเป็นสมบัติของเขา สิทธิในร่างกาย เสรีภาพและทรัพย์สินเป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ที่ใครก็มิอาจล่วงละเมิดได้

ในสภาวะธรรมชาตินี้ยังไม่มีการใช้เงินตราแต่มนุษย์ก็มีการแลกเปลี่ยนของต่อกันได้ ลีโอนิดกล่าวว่ามนุษย์อาจจะแลกเปลี่ยนตัวกับเพชรพลอยสวยงามไว้เพื่อสะสมจำนวนเท่าใดและครอบครองมันนานเท่าใดก็ได้โดยไม่เป็นการละเมิดกฎธรรมชาติเพราะการละเมิดกฎธรรมชาติไม่ได้อยู่ที่จำนวนทรัพย์สินที่เขาครอบครองแต่อยู่ที่การปล่อยให้ทรัพย์สินนั้นสูญเปล่าเสียหายไป น่าสังเกตว่าในสภาวะธรรมชาติก่อนที่มนุษย์จะยอมรับคุณค่าของเงินตราในการแลกเปลี่ยนนั้น การสะสมสิ่งต่างๆที่จำเป็นในการยังชีพแต่เนิ่นๆเสียได้(หมายถึงอาหาร)นอกจากจะเป็นการละเมิดกฎธรรมชาติแล้วยังเป็นสิ่งที่โง่เขลาอีกด้วยเพราะมนุษย์นั้นมีความต้องการในการกินอาหารที่จำกัด การสะสมอาหารไว้มากก็ไม่ได้ทำให้มนุษย์มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินแตกต่างกันมาก ในสภาวะธรรมชาติเวลาต่อมาเมื่อมนุษย์ได้ยอมรับเงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสิ่งของ มนุษย์จะมีความแตกต่างในด้านสถานะทางเศรษฐกิจมาก เพราะการที่มนุษย์สามารถสะสมเงินตราได้มาก

⁹ Harry Prosch, *The Genesis of Twentieth Century Philosophy* (USA: Doubleday, 1964), 186.

เท่าใด เขาก็ยังสามารถใช้เงินที่มีในการแลกเปลี่ยนสิ่งของที่ต้องการก็ได้มากเท่านั้น ทั้งนี้ไม่เป็นการละเมิดกฎธรรมชาติอีกด้วย จะเห็นได้ว่ามนุษย์ในสภาวะธรรมชาติก็มีความแตกต่างในทรัพย์สินแล้ว

บทที่ 6 ล็อคได้วิจารณ์แนวความคิดในการปกครองแบบบิดาที่ฟิลเมอร์สนับสนุน ล็อคเริ่มต้นโดยวิจารณ์การที่ฟิลเมอร์ใช้คำว่าอำนาจของบิดาว่าหมายถึงอำนาจที่มีต่อบุตรนั้นว่าเป็นความเข้าใจที่ผิดพลาดเพราะ อำนาจที่มีต่อบุตรคืออำนาจของบิดาและมารดา ล็อคได้ยกข้อความตอนหนึ่งในพระคัมภีร์ซึ่งมีความสนับสนุนแนวคิดของเขากล่าวคือในพระคัมภีร์บอกบุตรมีหน้าที่เคารพบิดามารดา จะเห็นได้ว่ามารดาก็มีส่วนในอำนาจที่มีต่อบุตรด้วย

คำวิจารณ์ของล็อคในเรื่องการให้ความหมายคำว่าอำนาจของบิดาซึ่งเป็นนิยามที่เป็นพื้นฐานในการเสนอความคิดที่สนับสนุนว่าอำนาจการปกครองของกษัตริย์ว่ามีลักษณะเช่นเดียวกับอำนาจของบิดานั้นเป็นการชี้ให้เห็นถึงความเหลวไหลในการใช้เหตุผลของฟิลเมอร์ตั้งแต่เริ่มต้นยิ่งไปกว่านี้ การที่ฟิลเมอร์เห็นว่าอำนาจของกษัตริย์ที่มีต่อผู้ใต้การปกครองมีลักษณะเดียวกับอำนาจของบิดามารดาที่มีต่อบุตร นั้นยังเป็นความเข้าใจที่ผิดพลาดเช่นเดียวกันเพราะอำนาจทั้งสองมีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน

สำหรับจุดประสงค์ของบิดามารดาเป็นการเลี้ยงดูให้บุตรเจริญเติบโตจนสามารถรับผิดชอบตนเองได้ วัตถุประสงค์ของบิดามารดาจึงมิใช่การเลี้ยงเพื่อให้บุตรไม่สามารถดูแลตนเองได้เพื่อที่จะอยู่กับตนเองตลอดไปเช่นเดียวกับแพทย์ที่ดีจะไม่เลี้ยงไข้ จะเห็นได้ว่าอำนาจของบิดามิใช่อำนาจเด็ดขาดที่จะทำอะไรก็ได้และไม่ใช่อำนาจที่จะผูกพันบุตรตลอดไปหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งอำนาจนี้มีขอบเขตการใช้และระยะเวลาในการใช้ที่จำกัด

สำหรับวัตถุประสงค์ของผู้ปกครองในการใช้อำนาจทางการเมืองเป็นการมุ่งพิทักษ์รักษาสติธรรมตามธรรมชาติของมนุษย์อันประกอบไปด้วย สติในชีวิต เสรีภาพและทรัพย์สิน

บทที่ 7 ล็อคมีวัตถุประสงค์ในการชี้ถึงความแตกต่างระหว่างสังคมประชา (civil society) กับสังคมการเมือง(political society)

กานต์ โกวิทยสมบุญ ในหนังสือความคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อคได้อธิบายถึงแนวคิดของฟิลเมอร์ว่าเป็นแนวคิดที่กษัตริย์ได้อำนาจมาจากพระผู้เป็นเจ้าของ กษัตริย์มีอำนาจในการออกกฎหมาย มีอำนาจเหนือกฎหมายและยังมีอำนาจในการตีความกฎหมายด้วย กษัตริย์เป็นผู้แทนของพระผู้เป็นเจ้าของที่คอยดูแลประชาชนอันเปรียบได้กับบิดาที่คอยดูแลสมาชิกครอบครัวในเรื่องต่างๆ หน้าที่ในการดูแลประชาชนนั้นเป็นเหตุผลที่ดีในการสนับสนุนกษัตริย์ในราชวงศ์ทิวอดอร์และราชวงศ์สจวร์ตซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเช่นการจัดสวัสดิการให้กับประชาชน

ลือคได้เริ่มต้นบทนี้โดยกล่าวว่าพระเจ้าได้สร้างมนุษย์ขึ้นมาให้มีแนวโน้มจะรวมตัวอยู่เป็นสังคมเพื่อความอยู่ที่ดีขึ้นและพระองค์ก็ได้สร้างให้มนุษย์มีความเข้าใจ (understanding) ซึ่งกันและกันและมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อให้นักมนุษยศาสตร์อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ลือคกล่าวว่าสังคมแรกเริ่มคือสังคมระหว่างสามีภรรยา สังคมนี้นี้(conjugal society)เกิดขึ้นจากการตกลงทำสัญญาระหว่างผู้ชายและผู้หญิงด้วยความสมัครใจ สัญญาดังกล่าวนี้นี้แม้ว่าจะประกอบไปด้วยการตกลงคบหากันและการมีสิทธิในร่างกายของอีกฝ่ายเพื่อให้กำเนิดบุตรอันเป็นเป้าหมายสำคัญในการการตกลงทำสัญญาแล้วสัญญาดังกล่าวยังเป็นสัญญาในการช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันหรือเป็นการคบหาสมาคมเพื่อผลประโยชน์ การคบหาสมาคมในลักษณะดังกล่าวไม่เพียงแต่จำเป็นต่อการประสานความเข้าใจซึ่งกันและกันและความรักใคร่เท่านั้น แต่ยังเป็นต่อเชื้อสายของพวกเขา กล่าวคือเชื้อสายของพวกเขามีสิทธิที่จะได้รับการเลี้ยงดูจากพวกเขาจนกว่าเชื้อสายของเขาจะสามารถดูแลตนเองได้ ลักษณะการใช้อำนาจของบิดามารดาที่มีต่อบุตรนั้นเป็นไปเพื่อการเลี้ยงดูบุตรให้รับผิดชอบตัวเองได้ บิดาไม่ได้มีอำนาจโดยธรรมชาติเหนือชีวิตสมาชิกในครอบครัว ลือคได้แย้งว่าอำนาจดังกล่าวของบิดาไม่ได้เป็นอำนาจที่ผู้ปกครองมีตามธรรมชาติ เพราะในบางประเทศเรายังพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นไปในลักษณะที่ผู้หญิงเป็นใหญ่(matrimony)

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้าง(master)กับลูกจ้าง(servant)ซึ่งเป็นความสัมพันธ์อีกลักษณะหนึ่งที่มีมานานแล้ว ความสัมพันธ์นี้เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากสัญญาที่ลูกจ้างขายแรงงานตนเองเป็นระยะเวลาหนึ่งเพื่อแลกกับค่าจ้าง ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างนี้ไม่ใช่ความสัมพันธ์ที่นายจ้างจะมีอำนาจเด็ดขาดเหนือลูกจ้าง สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างนายทาสกับลูกทาสนั้นเป็นความสัมพันธ์ที่นายทาสมีอำนาจเด็ดขาดเหนือชีวิตลูกทาส ทาสเป็นเชลยในสงครามที่ยุติธรรม(a just war) ทาสไม่มีสิทธิในทรัพย์สินและไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมประชา

เมื่อลือคได้พิจารณาความสัมพันธ์ในลักษณะต่างๆแล้วเขาได้พิจารณาความสัมพันธ์ดังกล่าวร่วมกันนั้นคือความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้าครอบครัวกับภรรยา บุตร คนรับใช้ และทาสในครอบครัว จะเห็นได้ว่าหัวหน้าครอบครัวไม่มีอำนาจเหนือชีวิตใครยกเว้นทาส ความสัมพันธ์กับภรรยา บุตร และคนรับใช้ต่างเป็นความสัมพันธ์ที่จำกัดด้วยวัตถุประสงค์กล่าวคือ อำนาจที่หัวหน้าครอบครัวมีต่อภรรยาก็เพื่อช่วยกันเลี้ยงดูบุตรอันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดในการรวมตัวกันเป็นสังคมระหว่างสามีภรรยา อำนาจที่หัวหน้าครอบครัวมีต่อบุตรเป็นไปเพื่อเลี้ยงดูบุตรให้ดูแลตัวเองได้ ส่วนอำนาจที่มีต่อคนรับใช้นั้นเป็นอำนาจที่จำกัดด้วยสัญญาระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง อันอาจจะเป็นการจำกัดในเรื่องของการทำงานเฉพาะบางอย่างหรือจำกัดด้วยระยะเวลา

ต่อมาลือคได้เสนอว่าสังคมในลักษณะดังกล่าวนั้นไม่ใช่สังคมการเมือง สังคมต่างๆกับสังคมการเมืองมีความแตกต่างกันอย่างไรนั้นลือคได้อธิบายโดยเริ่มจากการกล่าวถึง สิทธิและเสรีภาพตามธรรมชาติของมนุษย์

ลือคกล่าวว่ามนุษย์นั้นเกิดมามีสิทธิในเสรีภาพที่สมบูรณ์และมีสิทธิในการแสวงหาความสุขจากสิทธิและอภิสิทธิ์ที่มนุษย์ได้รับจากกฎธรรมชาติ(อภิสิทธิ์ในที่นี้ ลือคน่าจะหมายถึงการที่ผู้อื่นใดจะละเมิดสิทธิดังกล่าวที่มนุษย์ผู้หนึ่งไม่มีได้) มนุษย์แต่ละคนมีสิทธิดังกล่าวเท่าเทียมกัน มนุษย์แต่ละคนยังมีอำนาจตามธรรมชาติในการพิทักษ์รักษาสมบัติของตน(property)อันได้แก่สิทธิในชีวิต เสรีภาพและทรัพย์สินและยังมีอำนาจในการตัดสินและลงโทษผู้ที่ละเมิดสิทธิตามธรรมชาติซึ่งเป็นสิทธิในการพิทักษ์รักษาสมบัติ ลือคกล่าวต่อไปว่าสังคมการเมืองนั้นไม่ได้มีอำนาจทั้งสองประการในตัวของมันเอง และในการที่สังคมจะมีอำนาจในการลงโทษผู้ที่ละเมิดสิทธิตามธรรมชาติได้นั้น สมาชิกทุกคนในสังคมการเมืองจะต้องสละอำนาจตามธรรมชาติทั้งสองประการนี้(ได้แก่อำนาจในการตัดสินและลงโทษผู้ที่ละเมิดกฎธรรมชาติ)และมอบหมายให้ชุมชนใช้อำนาจดังกล่าวในทุกๆกรณีที่เขาจะสามารถอุทธรณ์ต่อกฎหมายที่ชุมชนได้บัญญัติขึ้นเพื่อให้คุ้มครองปกป้องตนเอง บัจเจกบุคคลจึงไม่มีอำนาจในการตัดสินคดีความเอง(judgement) เพราะชุมชนจะเป็นกรรมการ(umpire)โดยการบัญญัติกฎหมายที่บังคับใช้ทั่วทุกคน และสำหรับฝ่ายบริหารนั้นมีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเพื่อตัดสินข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้นในหมู่สมาชิกเกี่ยวกับเรื่องสิทธิ และลงโทษสมาชิกในสังคมที่ละเมิดหรือกระทำผิดต่อสังคมด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุนี้เองมันจึงเป็นเรื่องง่ายที่จะเห็นว่ามนุษย์ได้รวมตัวกันอยู่ในสังคมการเมืองแล้วหรือไม่ กล่าวคือ ผู้ที่รวมตัวกันเป็นองค์กรหนึ่ง(body)และมีกฎหมายที่บัญญัติขึ้นใช้ร่วมกันและฝ่ายตุลาการ(judicature)ไว้เพื่อรับเรื่องอุทธรณ์และมีผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินข้อขัดแย้งและลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นได้อยู่ในสังคมการเมืองแล้ว แต่ผู้ที่ไม่ใช่ผู้พิพากษาร่วมก็ยังคงอยู่ในสภาวะธรรมชาติแต่ละคนต้องตัดสินด้วยตัวของเขาเองและเป็นผู้บังคับกฎเองด้วย สภาวะดังกล่าวเป็นสภาวะธรรมชาติโดยสมบูรณ์

ลือคได้กล่าวต่อไปอีกว่าว่ามนุษย์ได้หลุดจากสภาวะธรรมชาติเพื่อมารวมตัวกันอยู่ในสังคมการเมืองด้วยการจัดตั้งผู้พิพากษาศาลตัดสินข้อพิพาทที่มีอำนาจหน้าที่บังคับให้ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษกล่าวคือผู้พิพากษาร่วมนั้นเป็นฝ่ายนิติบัญญัติหรือเจ้าพนักงานปกครองที่ฝ่ายนิติบัญญัติแต่งตั้งขึ้น แต่ถ้าไม่มีผู้พิพากษาร่วมในลักษณะดังกล่าวเราก็ไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นสังคมการเมือง จากนั้นลือคได้กล่าวต่อไปอีกว่าสังคมภายใต้การปกครองของกษัตริย์ที่มีอำนาจสมบูรณ์เด็ดขาดนั้นไม่ถือว่าเป็นสังคมการเมืองตามความหมายของลือคเพราะไม่มีผู้พิพากษาร่วมที่จะตัดสินคดีข้อขัดแย้งระหว่างสมาชิกทุกคนในสังคม เนื่องจากกษัตริย์มีอำนาจในการบัญญัติและบังคับใช้กฎหมายทั้งสองประการนั้น เขาอาจตัดสินอย่างไม่ยุติธรรมก็ได้ และแม้ว่าเขาจะตัดสินข้อพิพาทระหว่างผู้ได้ปกครองได้อย่างยุติธรรม แต่หากว่าผู้ได้ปกครองมีข้อพิพาทกับกษัตริย์ ผู้

ได้ปกครองจะไม่มีหลักประกันเลยว่าการอุทธรณ์ของตนจะได้รับการตัดสินอย่างเที่ยงธรรมในเมื่อ กษัตริย์มีอำนาจทั้งนิติบัญญัติและบริหารอยู่ในมือ

ในบทนี้ ล็อกคยังได้กล่าวโจมตีการปกครองของกษัตริย์ที่มีอำนาจสมบูรณ์เด็ดขาด (absolute monarchy) โดยการแก้ไขความเข้าใจผิดที่บางคนมองว่าการที่กษัตริย์คุ้มครองดูแลราษฎรด้วยการที่กษัตริย์ได้ตัดสินข้อพิพาทระหว่างราษฎรนั้นว่าเป็นความรักที่แท้จริงต่อมวลมนุษยชาติหรือสังคม ล็อกคได้โต้แย้งความคิดดังกล่าวโดยเปรียบเทียบผู้ปกครองในลักษณะดังกล่าวว่าเป็นเสมือนเจ้าของฟาร์มปศุสัตว์ที่ป้องกันไม่ให้สัตว์ทำร้ายกันไม่ได้เป็นเพราะเจ้าของฟาร์มมีความเมตตาต่อสัตว์ที่เขาเลี้ยงไว้แต่เจ้าของฟาร์มจะได้ประโยชน์จากสัตว์ดังกล่าวน้อยลงหากมันทะเลาะหรือทำร้ายกันเอง

บทที่ 8 เป็นเรื่องเกี่ยวกับกำเนิดของสังคมการเมือง โดยเขาได้เริ่มจากการเสนอว่ามนุษย์โดยธรรมชาติเป็นอิสระ มีความเท่าเทียมกัน และไม่ขึ้นแก่กัน มนุษย์นั้นไม่อยู่ใต้อำนาจทางกรเมืองของใครหากเขาไม่ให้ความยินยอม (consent) ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าสังคมการเมืองถือกำเนิดจากความยินยอมของมนุษย์ มนุษย์ได้ให้ความยินยอมในการรวมตัวเป็นสังคมการเมืองและก่อตั้งรัฐบาลด้วยการตกลงกันว่าจะรวมตัวเป็นสังคมเพื่อชีวิตที่สะดวกสบาย ปลอดภัยและสงบสุขเพื่อที่เขาจะได้ใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินได้อย่างปลอดภัยและปกป้องสมาชิกในสังคมจากผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกในสังคม การรวมตัวเป็นสังคมการเมืองนั้น มนุษย์จำนวนหนึ่งสามารถกระทำได้เพราะข้อตกลงของเขาเหล่านี้ไม่ได้เป็นอันตรายต่อเสรีภาพของมนุษย์คนอื่นๆ พวกเขาก็ยังคงมีเสรีภาพในสภาวะธรรมชาติแต่เมื่อใดก็ตามที่มนุษย์จำนวนหนึ่งให้ความยินยอมในการรวมตัวเป็นสังคมการเมืองและก่อตั้งรัฐบาลและก่อตั้งรัฐบาลหนึ่งเดียวกัน และด้วยเหตุนี้พวกเขาได้รวมตัวและสร้างก่อตั้งองค์การทางการเมืองขึ้น อันเป็นที่ที่คนกลุ่มใหญ่ในสังคมการเมืองมีสิทธิในการกระทำและตัดสินสรุปมนุษย์คนอื่นๆ ที่เป็นสมาชิกในสังคมการเมืองเดียวกัน

จากนั้นล็อกคได้กล่าวตอบข้อแย้งแนวคิดเรื่องความยินยอมสองประการ ในประการแรกคือข้อแย้งที่ว่าไม่มีตัวอย่างเหตุการณ์จริงทางประวัติศาสตร์ว่ามนุษย์ผู้มีเสรีภาพจะยอมอยู่ใต้อำนาจของผู้ปกครอง ประการที่สองคือข้อแย้งที่ว่าไปไม่ได้ที่มนุษย์ซึ่งเกิดมาก็อยู่ใต้การปกครองแล้วจะมีเสรีภาพก่อตั้งรัฐบาลใหม่ของตนเองได้

ในประการแรกล็อกคได้ให้คำอธิบายว่า รัฐบาลได้เกิดขึ้นมานานเกินกว่าความทรงจำของมนุษย์จะสามารถบันทึกไว้ได้เสียอีก ตัวอักษรซึ่งใช้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์นั้นเกิดขึ้นภายหลังจากที่ประชาชนรวมกันอยู่ในสังคมต่อเนื่องเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน

ในประการที่สอง ล็อกคได้โต้แย้งว่า มีตัวอย่างเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่ชี้ให้เห็นว่าประชาชนได้ถอนตัวออกจากการอยู่ใต้อำนาจของรัฐบาลและไปก่อตั้งรัฐใหม่ที่ถือกำเนิดขึ้นโดยการที่สมาชิกในสังคมให้ความยินยอม การยกตัวอย่างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ของล็อกค

นั่นเป็นการโต้ตอบแนวคิดที่ขัดแย้งดังกล่าวซึ่งเป็นแนวคิดที่ว่าคนที่ผู้ปกครองยอมตามผู้ปกครองนั้นเป็นเรื่องธรรมชาติ ด้วยเหตุผลที่ว่า การก่อตั้งรัฐใหม่ด้วยการที่แต่ละคนให้ความยินยอม นั้นจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลยแม้สักครั้งถ้ามนุษย์โดยธรรมชาติมีลักษณะยอมตามผู้ปกครองโดยธรรมชาติ

สำหรับการที่มนุษย์ซึ่งเกิดมาก็อยู่ภายใต้การปกครองของบิดามารดาก็ตาม แต่การปกครองของบิดามารดาไม่ได้ทำให้มนุษย์นั้นไม่มีเสรีภาพในการออกจากสังคมที่เขาเห็นควร ดังนั้นจึงเป็นเรื่องชัดเจนว่าพวกเขาเป็นอิสระ ไม่มีนักการเมืองหรือผู้ปกครองอยู่เหนือเขา โดยสรุป สังคมการเมืองเกิดขึ้นจากการรวมตัวด้วยความสมัครใจและข้อตกลงร่วมกันระหว่างมนุษย์ที่เลือกผู้ปกครองและรูปแบบการปกครอง

ตอนที่ 105 ถ้ามองย้อนไปเท่าที่จะสืบหาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในเรื่องกำเนิดของรัฐได้นั้น ล็อคไม่ปฏิเสธว่ารัฐบาลโดยทั่วไปอยู่ภายใต้การปกครองและการบริหารของคนคนเดียว ล็อคเชื่อว่าผู้ที่ครอบครองมีจำนวนสมาชิกมากที่จะดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง และยังคงอยู่รวมกันโดยปราศจากการรวมตัวกับบุคคลอื่น และดังที่มักจะเกิดขึ้น เมื่อดินแดนกว้างใหญ่แต่มีจำนวนมนุษย์น้อย รัฐบาลโดยปกติจะเริ่มต้นที่บิดา เพราะบิดาตามธรรมชาตินั้นก็มีความอำนาจเดียวกันที่มนุษย์ผู้อื่นมิในการลงโทษผู้ละเมิดกฎธรรมชาติตามที่เขาเห็นควร บิดามีสิทธิในการลงโทษลูกที่ละเมิดกฎธรรมชาติได้แม้ว่าลูกจะโตเป็นผู้ใหญ่แล้วก็ตาม และพวกเขาก็มีแนวโน้มจะยอมรับการลงโทษและร่วมมือกับเขาในการลงโทษผู้กระทำความผิดคนอื่นและให้อำนาจเขาในการบังคับเป็นไปตามคำตัดสินของเขา ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ทำให้เขาได้เป็นผู้ออกกฎหมายเป็นผู้ปกครอง เขาเหมาะจะได้รับความไว้วางใจมากที่สุดเพราะเขามีความรักของบิดารักษาทรัพย์สินสมบัติและผลประโยชน์ของผู้ที่อยู่ใต้ปกครองภายใต้การดูแลของเขา และการที่ลูกเชื่อฟังเขามาตั้งแต่ต้นทำให้ง่ายที่ลูกจะยอมรับคนอื่น ดังนั้นแล้ว เมื่อมนุษย์มารวมตัวอยู่ด้วยกัน ล็อคกล่าวว่าต้องมีผู้ปกครองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ พอจะมีใครขึ้นมาปกครอง ผู้ปกครองมักจะเป็นบิดาของส่วนรวม ถ้าไม่ใช่ความไม่สนใจใยดี (negligence) หรือความบกพร่องหรือข้อผิดพลาดอื่น ๆ ทางจิตใจและร่างกายก็ไม่น่าแปลกอะไรที่เขาจะได้รับการยอมรับให้เป็นผู้ปกครอง หากผู้ปกครองคนเก่าเสียชีวิตลงแล้วทายาทของเขามีคุณสมบัติด้านอายุ สติปัญญา ความหาญกล้าหรือคุณสมบัติอื่นๆ ที่เหมาะสมในการปกครองน้อยกว่าบิดาของเขา หรือถ้าครอบครัวหลายครอบครัวประชุมกันและให้ความยินยอมว่าจะยังคงรวมตัวอยู่เป็นชุมชนเดียวกันแล้ว จะไม่ใช่เรื่องแปลกเลยที่พวกเขาจะใช้เสรีภาพตามธรรมชาติจัดตั้งผู้ปกครองคนใหม่ขึ้นในกลุ่มพวกเขาด้วยตนเองตามที่พวกเขาคิดว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถสูงสุดและมีแนวโน้มว่าปกครองเขาได้ดีที่สุด กล่าวโดยสรุป รัฐบาลกำเนิดจากความสงบไม่ใช่การยึดอำนาจเพราะรัฐบาลเกิดจากความยินยอมของประชาชน

ลืดอกกล่าวต่อไปว่า การที่เราเห็นว่าหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่บอกเราว่าส่วนใหญ่มีการปกครองแบบกษัตริย์นั้นทำให้เราเข้าใจว่าเป็นเรื่องธรรมชาติ แต่แท้จริงแล้วไม่ใช่ และไม่ได้ทำให้แนวคิดของลืดอกน่าโต้แย้งแต่อย่างใดเพราะกำเนิดที่แท้จริงนั้นรัฐเกิดขึ้นจากความยินยอมของปัจเจกบุคคลในการเข้ามาเป็นสมาชิกร่วมกันในสังคม และเมื่อพวกเขาได้มารวมกันเขาสามารถเลือกรัฐบาลในรูปแบบตามที่เขาเห็นสมควรได้ อย่างไรก็ตาม การที่ลืดอกได้กล่าวถึงยุคแรกเริ่มของรัฐว่าผู้ปกครองมักจะเป็นบิดาของส่วนร่วมนั้นอาจทำให้คนเข้าใจผิดไปโดยคิดว่าโดยธรรมชาติแล้วรัฐบาลเป็นรัฐบาลแบบกษัตริย์และเป็นรัฐบาลของบิดา(บิดาเป็นผู้ที่ถืออำนาจการปกครอง) ลืดอกอธิบายว่าแม้บิดาจะมีอำนาจเหนือสุดในองค์กรแรกเริ่มของรัฐบางรัฐจะให้กำเนิดรูปแบบการปกครองที่กำหนดอำนาจให้อยู่ในมือของคนคนเดียวก็ตาม แต่การที่รูปแบบรัฐบาลที่ให้อำนาจอยู่ในคนคนเดียวนั้นไม่ได้หมายความว่าผู้ปกครองจะมีอำนาจหน้าที่ในลักษณะที่บิดามีต่อบุตร เพราะกษัตริย์เล็กๆ น้อยๆ (petty monarchy) แทบทั้งหมดในยุคแรกเริ่มเป็นกษัตริย์ที่มาจากกรเลือกตั้ง

ลืดอกได้กล่าวต่อไปอีกว่ามนุษย์เราเกิดมาก็อยู่ใต้การปกครองดูแลของพ่อที่ให้ความรักความเมตตาแก่ลูกแล้ว เขาก็เคยชินกับการอยู่ภายใต้การปกครองของคนคนเดียว เนื่องจากความเคยชิน เขาก็มักจะพึงพอใจกับการปกครองแบบกษัตริย์ซึ่งเป็นบุคคลคนเดียวที่มีหน้าที่สำคัญคือการป้องกันภัยภายนอกอันเหมาะสมกับยุคแรกๆ ที่ไม่มีความจำเป็นต้องออกกฎหมายมากมายแก้ไขปัญหา จุดมุ่งหมายของรัฐคือการปกป้องคุ้มครองภัยจากภายนอกรัฐจึงเป็นเรื่องธรรมชาติมากที่การบรรลจุดมุ่งหมายคือการคัดสรรคนฉลาดและเก่งกล้าที่สุดมาปกครอง

ตอนที่ 110 ลืดอกได้กล่าวถึงกำเนิดของรัฐในยุคแรกเริ่มซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสังคมครอบครัวกับรัฐในลักษณะที่ว่า สังคมครอบครัวซึ่งเป็นสังคมดั้งเดิมของมนุษย์ได้ขยายตัวเป็นรัฐ กล่าวคือรัฐอาจเกิดขึ้นจากการรวมตัวของผู้สืบเชื้อสายที่มาจากต้นตระกูลเดียวกันหรืออาจเกิดขึ้นจากการรวมตัวของครอบครัวหลายครอบครัวโดยมีการคัดเลือกให้บิดาของครอบครัวใดครอบครัวหนึ่งเป็นผู้ปกครองรัฐโดยมีหน้าที่ในการปกป้องรัฐจากศัตรูภายนอก หน้าที่ดังกล่าวนี้ลืดอกเรียกว่าหน้าที่ในการรักษาความดีสาธารณะหรือความปลอดภัยสาธารณะ ในเวลาต่อมาเมื่อแต่ละคนได้เติบโตขึ้นภายใต้การปกครองของบิดาผู้นั้น แต่ละคนก็ได้ยอมรับอำนาจของผู้ปกครองโดยปริยาย และในเวลาต่อมา แต่ละคนก็ได้ร่วมกันตั้งเงื่อนไขหรือบทบัญญัติในการดำรงตำแหน่งผู้ปกครอง

ในส่วนที่ผู้ได้การปกครองยอมรับอำนาจของผู้ปกครองนั้น ลืดอกได้ให้คำอธิบายไว้ดังนี้

ประการแรก การยอมรับผู้ปกครองที่ครองอำนาจอยู่ง่ายกว่าการสรรหาผู้ปกครองคนใหม่ที่นอกจากจะมีความยุ่งยากกว่าแล้วยังเป็นการทำร้ายผู้ปกครองคนเดิมอีกด้วย

ประการที่สอง การรักษาความปลอดภัยสาธารณะ(ความดีสาธารณะ)จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของรัฐในระยะแรกเริ่ม กล่าวคือ ถ้าผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ต่อการรักษาความดีสาธารณะ ผู้ปกครองและประชาชนจะจมอยู่ภายใต้ความอ่อนแอและความไม่มั่นคง ทำยที่สุดผู้ปกครองและประชาชนก็จะตายไปพร้อมๆกัน จะเห็นได้ว่าหน้าที่ในการปกป้องรัฐจากศัตรูภายนอกของผู้ปกครองเป็นประโยชน์ทั้งต่อตัวผู้ปกครองและผู้ใต้การปกครอง ดังนั้นหน้าที่ของผู้ปกครองจึงเป็นที่ยอมรับได้ในหมู่ประชาชน

ประการที่สาม การยอมรับอำนาจของบิดาผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองเพราะผู้ปกครองมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยจากภายนอก ทุกคนในรัฐมีความเสมอภาคกัน ผู้ปกครองไม่มีสิทธิในการบังคับให้ผู้ใต้ปกครองยอมตามผู้ปกครองตามอำเภอใจ

ประการสุดท้ายเป็นข้อสนับสนุนในเชิงจิตวิทยา กล่าวคือ มนุษย์เราเกิดมาก็อยู่ภายใต้ดูแลและการปกครองของบิดาที่ให้ความรักความเมตตาแก่ลูกแล้ว มนุษย์จึงเคยชินกับการอยู่ภายใต้การปกครองของคนคนเดียว

จากเหตุผลทั้งหมดข้างต้นประกอบกัน การยอมรับบิดาของครอบครัวหนึ่งให้เป็นผู้ปกครองจึงไม่ใช่เรื่องยาก มนุษย์ผู้มาร่วมตัวกันเป็นรัฐในยุคเริ่มต้นจึงเป็นการปกครองโดยคนคนเดียวที่มีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยสาธารณะ จะเห็นได้ว่าขอบเขตอำนาจของผู้ปกครองก็ถูกจำกัดด้วยหน้าที่ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม โดยมากแล้วผู้ใต้ปกครองไม่ได้กำหนดขอบเขตหรือวางข้อจำกัดในการใช้อำนาจของผู้ปกครอง อำนาจของผู้ปกครองที่อยู่เหนือข้อกำหนดบังคับใดใดนั้น ล็อคเรียกว่าอำนาจพิเศษ(prerogative)* การปกครองรัฐในระยะแรกเริ่มนี้ผู้ใต้ปกครองมีความไว้วางใจในตัวผู้ปกครองมากเช่นนี้เป็นเพราะมนุษย์ยังด้อยประสบการณ์ พวกเขายังไม่ได้เรียนรู้ว่าผู้ปกครองนั้นอาจใช้อำนาจพิเศษเพื่อประโยชน์ของตนเองแต่ฝ่ายเดียวและทำอันตรายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของพวกเขาได้ การที่พวกเขายังไม่ได้เรียนรู้ก็เพราะว่าหน้าที่ของผู้ปกครองรัฐในระยะเริ่มแรกนั้นมีความจำเป็นต่อการดำรงอยู่ของรัฐอันหมายถึงรวมถึงความปลอดภัยของผู้ปกครองและผู้ใต้การปกครองด้วย ผู้ใต้การปกครองกับผู้ปกครองมีผลประโยชน์อย่างเดียวกัน ผู้ใต้การปกครองจึงวางใจให้ผู้ใต้ปกครองใช้อำนาจพิเศษในการทำหน้าที่ดังกล่าว

ในเวลาต่อมาเมื่อรัฐมีสภาพสังคมเศรษฐกิจที่ขยายตัวหรือที่ล็อคใช้คำว่า"ยุคทอง" ความทะยานอยากและความฟุ้งเฟ้อของผู้ปกครองส่งผลให้เขาขยายอำนาจพิเศษเพื่อประโยชน์ของตนเองเท่านั้น นอกจากนี้การขยายอำนาจพิเศษไปในทางที่ผิดนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากการยกยอ

* คำว่า "prerogative" นี้ กานต์ โกวีย์สมบุรณ์ ในหนังสือ "ความคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อค" แปลว่า พระราชอำนาจพิเศษ ส่วน สุรินทร์ พิศสุวรรณ ในบทความ "สิทธิ:บทวิเคราะห์ความคิดทางการเมืองของจอห์น ล็อค" แปลว่า สิทธิพิเศษ

ปอบันของบุคคลรอบข้างได้ เมื่อผู้ได้การปกครองพบว่าผู้ปกครองใช้อำนาจทำร้ายผู้ได้ปกครอง เช่นการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินของผู้ได้การปกครอง เมื่อนั้นผู้ได้การปกครองจะเรียนรู้ว่าพวกตน จะต้องหามาตรการควบคุมการใช้อำนาจของผู้ปกครอง

ในตอนที่ 112 ลีคได้สรุปว่าการถือกำเนิดโดยสงบของรัฐบาลมาจากการที่ประชาชนให้ความยินยอมรัฐบาล จะเห็นได้ว่าลีคได้เน้นคำว่า "โดยสงบ" ทั้งนี้เพราะจุดเริ่มต้นของรัฐบาลอีกประการหนึ่งคือรัฐบาลการยึดครองอำนาจ ซึ่งเขาจะได้อธิบายต่อไปในบทที่ 17

ในตอนที่ 113 ลีคได้กล่าวตอบโต้แนวคิดที่ว่าคนที่มนุษย์ผู้มีเสรีภาพได้ให้ความยินยอม อยู่ภายใต้อำนาจของผู้ปกครองนั้นมีผลผูกพันไปถึงบุตรของผู้ที่ให้ความยินยอมด้วย ดังนั้นแล้ว บุตรของผู้ให้ความยินยอมจึงเกิดมาภายใต้รัฐบาล พวกเขาไม่มีเสรีภาพตามธรรมชาติ ลีคได้แย้งแนวคิดดังกล่าวโดยให้คำอธิบายแนวคิดเรื่องความยินยอมใหม่ที่สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า มนุษย์นั้นมีเสรีภาพตามธรรมชาติไว้ดังนี้ ผู้ใดที่ทำสัญญาแสดงความยินยอมที่จะเชื่อฟังผู้ปกครอง ผู้นั้นย่อมมีพันธะที่จะต้องปฏิบัติตามสัญญานั้น อย่างไรก็ตาม สัญญาดังกล่าวไม่มีผลผูกพันไปถึงบุตรของพวกเขา เพราะบุตรของผู้ที่ทำสัญญาดังกล่าวก็เกิดมามีอิสระเช่นเดียวกับบิดาของเขา การกระทำของบิดาหรือผู้อื่นใดไม่อาจทำให้บุตรต้องสูญเสียเสรีภาพที่เขามีอยู่ได้ แต่ถ้าบุตรยินยอมรับมรดกของบิดาแล้วบุตรนั้นได้แสดงว่าตนยินยอมที่จะอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ปกครองต่อไป ลีคได้ให้เหตุผลอธิบายการยินยอมโดยการรับมรดกไว้ในตอนที่ 117 ว่า เนื่องจากเขตปกครองของรัฐไม่อาจแบ่งแยกได้และไม่อาจให้ผู้ใดใช้ประโยชน์จากรัฐนอกเสียจากสมาชิกของรัฐเท่านั้น บุตรจึงไม่อาจหาประโยชน์จากรหัสพันธุของบิดาถ้าเขาไม่ยอมรับเงื่อนไขเดียวกับที่บิดาของเขายอมรับ เงื่อนไขดังกล่าวคือการเป็นสมาชิกของรัฐ ดังนั้นการที่เขารับมรดกของบิดา หมายความว่าเขาได้เลือกที่จะอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการเป็นสมาชิกของรัฐเพื่อแลกกับประโยชน์ที่ได้รับ เมื่อนั้นเขามีพันธะในการเชื่อฟังผู้ปกครอง

การให้ความยินยอมในลักษณะดังกล่าวซึ่งทำให้เขาเป็นสมาชิกในสังคมการเมืองนั้นเป็น ความยินยอมของปัจเจกบุคคล กล่าวคือ เมื่อใดก็ตามที่เขาบรรลุนิติภาวะ เขามีสิทธิที่จะเลือกว่า จะตัดสินใจอยู่ภายใต้สังคมการเมืองเดียวกับบิดาของตนหรือไม่ การที่ผู้คนไม่ให้ความสนใจเรื่องการให้ความยินยอมโดยวิธีการรับมรดกนั้นทำให้พวกเขาสรุปไปว่าการให้ความยินยอมไม่ได้ บังเกิดขึ้น

ต่อมาในตอนที่ 119 ลีคได้แบ่งความยินยอมว่ามี 2 ประเภทซึ่งได้แก่ การให้ความยินยอมโดยเปิดเผย และการให้ความยินยอมโดยปริยาย สำหรับการให้ความยินยอมโดยเปิดเผยนั้น ไม่เป็นที่สงสัยเลยว่ามีผลผูกพันให้เขาเป็นสมาชิกของสังคมโดยสมบูรณ์และเป็นผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาล แต่สำหรับการให้ความยินยอมโดยปริยายนั้นเข้าใจได้ยากกว่าเพราะเราต้องพิจารณาในประเด็นดังต่อไปนี้ การให้ความยินยอมโดยปริยายคืออะไร การให้ความยินยอมมี

ขอบเขตอยู่ในระดับใด และผู้ใดที่ได้ให้ความยินยอมโดยปริยาย ล็อคได้อธิบายว่า ใครก็ตามที่ครอบครองหรือใช้ประโยชน์จากส่วนใดส่วนหนึ่งของรัฐไม่ว่าจะเป็นเวลาที่สั้นหรือยาวเพียงใดก็ตาม เขาได้ให้ความยินยอมโดยปริยายที่จะต้องยอมรับหรือปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐบาล

ต่อมาในตอนที 120 ล็อคได้ขยายความประเด็นดังกล่าวโดยการพิจารณาถึงจุดประสงค์ในการที่มนุษย์รวมตัวกันเป็นรัฐ กล่าวคือ การที่มนุษย์มารวมตัวกันเป็นสังคมด้วยวัตถุประสงค์ในการพิทักษ์รักษาสมบัติของพวกเขาและวิธีการในการรักษาสมบัตินั้นคือการออกกฎหมายมาเพื่อจัดระเบียบ(regulate)กล่าวคือ ดินแดนที่มนุษย์แต่ละคนครอบครองรวมทั้งทรัพย์สินของเขาจะได้รับการจัดระเบียบโดยการวางกฎเกณฑ์ควบคุมโดยกฎหมายของสังคม เมื่อเป็นเช่นนี้การครอบครองดินแดนหรือที่ดินในรัฐจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตอำนาจของรัฐบาล การที่มนุษย์เข้ามารวมตัวอยู่ในสังคมการเมืองเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว เขาได้รวมตัวของเขาเองซึ่งเคยเป็นอิสระและทรัพย์สินที่เขาครอบครองที่เขาไม่มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการครอบครองและการใช้มันนั้นให้มาอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล ตั้งแต่นั้นต่อมาผู้ใดที่ใช้ประโยชน์ส่วนใดส่วนหนึ่งของดินแดนไม่ว่าจะโดยวิธีการใดก็ตาม เช่น การซื้อ การได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ การรับมรดก ผู้นั้นต้องยอมรับเงื่อนไขที่ดินนั้นมีอยู่ นั่นคือเงื่อนไขของการยอมอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาล ดังนั้นการรับมรดกจากบิดาโดยได้รับการยกเว้นจากขอบเขตอำนาจของรัฐบาลในการพิทักษ์รักษาและจัดระเบียบมรดกดังกล่าวทั้งที่ตนเองก็อยู่ในรัฐนั้นเป็นเรื่องที่ขัดแย้งกันเองและไร้เหตุผล

ล็อคได้อธิบายความยินยอมโดยปริยายนั้น ไว้ในตอนที 121 ดังนี้

เมื่อใดก็ตามที่ผู้ให้ความยินยอมโดยปริยายละเว้นจากการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินหรือที่ดินภายในรัฐด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การบริจาคน หรือการขายเป็นต้น เขาก็จะมีอิสระในการออกจากสังคมการเมืองเดิมที่เขาเคยอยู่และมีอิสระในการไปรวมตัวเป็นสมาชิกของสังคมในรัฐอื่น หรือตกลงกับคนอื่น ๆ สร้างรัฐใหม่ในดินแดนที่ว่างเปล่าส่วนใดส่วนหนึ่งของโลกที่ยังไม่มีผู้ใดจับจอง แต่ถ้าเขาได้ให้ความยินยอมที่จะเป็นสมาชิกในสังคมการเมืองอย่างเปิดเผย เขาย่อมมีพันธะที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ปกครองตลอดไปโดยที่ไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงได้ และนั่นหมายความว่า เขาไม่อาจใช้เสรีภาพที่เขาอยู่ในสภาวะธรรมชาติได้ เว้นแต่รัฐบาลจะเสื่อมสลายลงหรือการที่สาธารณชนได้ตัดเขาจากการเป็นสมาชิกของสังคมการเมือง

ในตอนที 122 ล็อคได้อธิบายการให้ความยินยอมโดยปริยายเพิ่มเติมและชี้ความแตกต่างระหว่างการให้ความยินยอมโดยเปิดเผยกับการให้ความยินยอมโดยปริยาย ดังต่อไปนี้

ล็อคเสนอว่าการที่ผู้ใดก็ตามยอมอยู่ภายใต้กฎหมายของประเทศหนึ่งใดหรือการอาศัยอยู่อย่างสงบสุขและพึงพอใจกับอภิสิทธิ์และการความปลอดภัยจากการปกป้องอันตรายนั้นไม่ได้ทำให้เขาเป็นสมาชิกในสังคมนั้น การอาศัยอยู่ดังกล่าวเกิดขึ้นจากการที่มนุษย์ผู้ซึ่งไม่ได้อยู่ในสภาวะสงครามเข้ามาอาศัยอยู่ภายในอาณาเขตของรัฐบาลและใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินหรือสิ่งของ

ต่างๆภายในรัฐที่ได้รับการจัดระเบียบหรือควบคุมภายใต้อำนาจของกฎหมาย การอยู่อาศัยของเขานี้ไม่ได้ทำให้เขาเป็นสมาชิกของสังคมการเมืองซึ่งมีพันธะในการยอมอยู่ภายใต้รัฐบาลตลอดไป มนุษย์ผู้นั้นยอมอยู่ใต้อำนาจปกครองของรัฐในลักษณะเดียวกับการที่เขาได้อาศัยอยู่ในครอบครัวหนึ่ง การพักอาศัยนั้น เขาเห็นว่ามันสะดวกดีในระยะหนึ่ง แม้กระนั้นขณะที่เขายังคงอาศัยอยู่ในรัฐ เขาต้องทำตามกฎหมายและยอมอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลในสังคมการเมืองที่เขาอาศัยอยู่ ดังนั้นแล้วเราจะสามารถเข้าใจได้ว่าชาวต่างประเทศที่พำนักพักพิงโดยการอาศัยอยู่ใต้อำนาจปกครองของรัฐบาลนั้นมิได้เป็นสมาชิกของสังคมการเมือง ถึงตรงนี้ลึคค์ได้ให้ความแตกต่างระหว่างการให้ความยินยอมโดยเปิดเผยกับการให้ความยินยอมโดยปริยายว่า การให้ความยินยอมโดยเปิดเผยเท่านั้นที่ผูกพันให้มนุษย์เป็นสมาชิกของสังคมการเมืองที่เขาอาศัย แลการเป็นสมาชิกของสังคมนั้นเป็นผลผูกพันเขาตลอดชีวิต

บทที่ 9 เป็นเรื่องเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของสังคมการเมืองและรัฐบาล ในบทนี้ลึคค์ได้เริ่มต้นจากกำเนิดของรัฐโดยการให้คำอธิบายถึงแรงจูงใจที่มนุษย์ออกจากสภาวะธรรมชาติและรวมตัวกันเป็นสังคมการเมือง ดังนี้ ในสภาวะธรรมชาติแม้ว่ามนุษย์จะเป็นอิสระ ไม่ต้องอยู่ภายใต้ใคร มนุษย์แต่ละคนเป็นกษัตริย์ที่มีสิทธิเหนือตนเองและทรัพย์สินที่ตนครอบครองก็ตาม แต่การที่มนุษย์ทุกคนต่างก็มีสิทธิดังกล่าวอย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้งการที่กฎธรรมชาติซึ่งเป็นกฎที่ทุกคนต้องปฏิบัติตามนั้นก็ไม่ได้เขียนไว้ในที่อื่นใดนอกเสียจากภายในจิตใจของมนุษย์นั้นได้ทำให้มนุษย์บางคนเข้าใจกฎธรรมชาติคลาดเคลื่อนไปหากเขาปล่อยให้อารมณ์ครอบงำจิตใจเหนือเหตุผล เมื่อเป็นเช่นนี้ เราจะเห็นได้ว่าไม่มีหลักประกันว่าผู้อื่นจะไม่ทำอันตรายต่อตัวเขาและทรัพย์สินของเขา ข้อบกพร่องของสภาวะธรรมชาติดังได้กล่าวมานี้ผลักดันให้มนุษย์ผละออกจากสภาวะธรรมชาติเพื่อเข้ามาช่วยกันก่อตั้งสังคมการเมืองหรือรวมตัวเข้ากับสังคมการเมืองที่ดำรงอยู่แล้วเพื่อประโยชน์ที่แต่ละคนต้องการร่วมกันอันเป็นวัตถุประสงค์ของรัฐนั้นคือ การพิทักษ์รักษาชีวิต เสรีภาพและทรัพย์สินหรือที่ลึคค์เรียกรวมกันว่าสมบัติ

ในส่วนข้อบกพร่องที่มีอยู่ในสภาวะธรรมชาติอันทำให้การบรรลุวัตถุประสงค์ในการรักษาสมบัติของมนุษย์ไม่อาจเป็นไปได้โดยสะดวกดีนั้น ลึคค์ได้แบ่งออกเป็น สามประการอันได้แก่

ข้อบกพร่องประการแรกคือในสภาวะธรรมชาติขาดกฎหมายซึ่งเป็นที่รับรู้โดยทั่วไปที่ได้บัญญัติขึ้นด้วยการที่ประชาชนให้การยินยอมให้เป็นมาตรฐานในการตัดสินถูกผิด และมาตรฐานร่วมในการตัดสินข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างพวกเขาทั้งหมด ข้อบกพร่องประการนี้มีสาเหตุจากการที่กฎธรรมชาติมิได้จารึกไว้ในที่อื่นใด นอกจากภายในจิตใจของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์สามารถค้นพบได้ด้วยการใช้เหตุผล อย่างไรก็ตามความเห็นแก่ตัว การใช้อารมณ์และความโง่เขลาของมนุษย์บางคนก็กระทำการละเมิดกฎธรรมชาติได้

ข้อบกพร่องประการที่สองคือในสภาวะธรรมชาติขาดผู้พิพากษาร่วมที่เที่ยงธรรมในการทำหน้าที่ตัดสินข้อขัดแย้งประการที่สอง ในสภาวะธรรมชาติขาดผู้พิพากษาที่เป็นที่รู้จักและวางตัวเป็นกลางที่มีอำนาจหน้าที่(authority) ในการตัดสินความขัดแย้งทั้งหมด การตัดสินคดีดังกล่าวนี้ขึ้นอยู่กับกฎหมายที่ได้จัดตั้งขึ้นบังคับใช้ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ในสภาวะธรรมชาตินั้นมนุษย์เป็นผู้พิพากษาและผู้บังคับคดีใช้กฎธรรมชาติด้วยตนเอง แต่ถ้ามนุษย์ปล่อยให้คดี ความหลงใหล ก็เล็ดลอดหาและความพยายามชักนำ เขาอาจตัดสินเกินเลยไปด้วยอารมณ์ที่มากเกินไปในกรณีของตนเอง(heat) เช่นเดียวกับความไม่สนใจใต้อะไรเลยและความไม่สนใจทำให้พวกเขาจะเลยในกรณีของคนอื่น

ประการที่สาม ในสภาวะธรรมชาติ ขาดอำนาจที่สนับสนุนคำพิพากษาและให้การบังคับคดีที่เหมาะสม พวกเขาหากถูกล่วงละเมิดโดยไม่ยุติธรรมแล้วมักจะล้มเหลวในสถานที่เขาสามารถใช้กำลังเข้าจัดการกับความไม่ยุติธรรมที่เขาประสบ การต่อต้านเช่นนั้นในหลายหลายครั้งกลับทำให้การลงโทษเป็นอันตรายมาก และบ่อยครั้งเป็นอันตรายกับผู้ที่ยพยายามใช้มันด้วย

ด้วยความบกพร่องดังกล่าว มนุษย์จะถูกผลักดันให้มารวมกันอยู่ในสังคมการเมืองหรือรัฐอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันเราจึงไม่มีใครพบมนุษย์ที่ดำรงอยู่ในสภาวะธรรมชาติ

ในตอนที 128 ล็อคได้กล่าวถึงอำนาจที่มนุษย์มีในสภาวะธรรมชาติ 2 ประการ อันได้แก่

ประการแรก คือมนุษย์มีอำนาจในการทำอะไรที่เขาเห็นสมควรในการรักษาตนเองและผู้อื่นภายใต้ขอบเขตของกฎธรรมชาติ

ประการที่สองคือมนุษย์มีอำนาจในการลงโทษผู้ที่ทำอันตรายผู้อื่นในด้านชีวิต ร่างกายทรัพย์สินหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง อำนาจนี้เป็นอำนาจในการลงโทษผู้ที่ละเมิดกฎธรรมชาตินั้นเอง

ต่อมา เมื่อมนุษย์ได้รวมตัวกันเป็นรัฐ เขาได้สละอำนาจทั้งสองประการ กล่าวคือ

มนุษย์ได้สละอำนาจประการแรกให้อยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมายที่สังคมได้มอบหมายให้ฝ่ายนิติบัญญัติได้กำหนดข้อบัญญัติทางกฎหมายต่างๆ ขึ้น จะเห็นได้ว่าเสรีภาพของมนุษย์ในสังคมการเมืองถูกจำกัดด้วยข้อบัญญัติกฎหมาย

สำหรับอำนาจประการที่สองนั้น มนุษย์ได้สละอำนาจดังกล่าวซึ่งเป็นอำนาจในการลงโทษให้ฝ่ายบริหารของรัฐเป็นผู้ดำเนินการ นอกจากนี้มนุษย์เองจะต้องมีพันธะในการมอบกำลังของเขาเพื่อช่วยเหลือการดำเนินการของอำนาจบริหารที่กฎหมายได้กำหนดขอบเขตอำนาจของฝ่ายบริหารไว้ ทั้งนี้เพราะเมื่อมนุษย์ได้รวมตัวกันเป็นรัฐ เขาได้อยู่ในสภาวะใหม่ที่เขาพึงพอใจว่ามนุษย์ในสภาวะธรรมชาติ เขาได้รับการปกป้องอันตรายจากกำลังที่ทุกคนให้ชุมชนได้มอบให้กับรัฐ ในสังคมการเมือง มนุษย์จึงมีความสุข สะดวกสบายจากแรงงานและความช่วยเหลือของมนุษย์ผู้อื่นในสังคมการเมือง และทราบได้ที่เขาเป็นสมาชิกในสังคมการเมือง เขาจะต้องมีหน้าที่ในการรักษาสังคมให้ปลอดภัย และเจริญรุ่งเรือง การกระทำดังกล่าวนอกจากจะเป็นความจำเป็นต่อการ

บรรลุดูจุดมุ่งหมายของสังคมแล้ว ยังเป็นเรื่องที่ยุติธรรมด้วยเนื่องจากสมาชิกในสังคมการเมืองทุกคนก็ต้องกระทำหน้าที่ดังกล่าวเช่นเดียวกันทุกคน

หัวข้อที่ 131 ลีออคได้กล่าวต่อไปว่าเมื่อมนุษย์ได้เข้ามารวมกันอยู่ในสังคมการเมืองแล้ว เขาได้สละความเสมอภาค เสรีภาพและอำนาจบริหารที่พวกเขามีอยู่ในสภาวะธรรมชาติให้กับฝ่ายนิติบัญญัติของสังคมการเมือง อย่างไรก็ตามอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องเป็นไปเพื่อบรรลุดูจุดมุ่งหมายที่ทุกทุกคนมีนั่นคือการพิทักษ์รักษาตนเองและทรัพย์สินของมนุษย์แต่ละคนได้ดีกว่าการที่มนุษย์อยู่ในสภาวะธรรมชาติ เพราะไม่มีมนุษย์ที่มีเหตุผลคนใดต้องการเปลี่ยนสภาพเดิมที่เขาดำรงอยู่ให้เป็นสภาพที่แย่งยิ่งกว่าเดิม จุดมุ่งหมายที่มนุษย์มารวมตัวกันอยู่ในสังคมมิใช่เป็นเพียงการรักษาสมบัติของมนุษย์เท่านั้น แต่มนุษย์จักต้องบรรลุดูจุดมุ่งหมายดังกล่าวอย่างดีด้วย

ในส่วนของอำนาจนิติบัญญัติซึ่งเป็นอำนาจที่สมาชิกในสังคมได้จัดตั้งขึ้นของสังคมนั้น แม้จะเป็นอำนาจสูงสุดแต่ก็ไม่ใช่อำนาจเด็ดขาดตามอำเภอใจ ทั้งนี้เพราะอำนาจนิติบัญญัติถูกจำกัดขอบเขตด้วยจุดประสงค์ของรัฐในการรักษาสมบัติของสมาชิกในสังคมหรือที่ลีออคได้ใช้คำว่าความดีสาธารณะหรือประโยชน์สาธารณะ อำนาจนิติบัญญัติจะถูกใช้ไปไกลเกินกว่าจุดประสงค์ดังกล่าวไม่ได้ อำนาจนิติบัญญัติมีพันธะผูกพันในการรักษาความดีส่วนรวมโดยการจำกัดการในการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆในสภาวะธรรมชาติ กล่าวอีกนัยหนึ่งฝ่ายนิติบัญญัติมีหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายนั่นเอง

ในส่วนของอำนาจบริหารนั้น อำนาจบริหารมีฐานะเป็นรองอำนาจนิติบัญญัติ กล่าวคือฝ่ายบริหารจะบริหารประเทศภายใต้กฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดขึ้น ฝ่ายบริหารจะต้องไม่ออกคำสั่งตามอำเภอใจ สำหรับอำนาจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัตินั้นมีลักษณะเดียวกับอำนาจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติในแง่ที่ว่า อำนาจทั้งสองประการนี้ต่างก็ถูกจำกัดขอบเขตด้วยการรักษาความดีสาธารณะอันเป็นจุดมุ่งหมายของสังคมการเมือง

บทที่ 10 ลีออคได้กล่าวถึงรูปแบบหลักๆของรัฐว่าแบ่งออกเป็น ประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ คณาธิปไตยและการปกครองแบบกษัตริย์

ประชาธิปไตยอันอย่างสมบูรณ์หมายถึงรูปแบบการปกครองประชาชนส่วนใหญ่มีอำนาจทั้งหมดอยู่ในมือและใช้อำนาจนั้นกำหนดกฎหมายสำหรับชุมชน

คณาธิปไตยหมายถึงรูปแบบการปกครองที่บุคคลไม่กี่คนได้รับการคัดเลือกให้มีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมาย อำนาจดังกล่าวนี้สามารถตกทอดถึงทายาทและผู้รับสืบทอดอำนาจแล้ว

รูปแบบการปกครองแบบกษัตริย์หมายถึงรูปแบบการปกครองที่บุคคลเพียงคนเดียวครองอำนาจในการออกกฎหมายรูปแบบการปกครองแบบกษัตริย์นั้นยังแบ่งออกเป็น การปกครองแบบกษัตริย์โดยสืบเชื้อสายและการปกครองแบบกษัตริย์โดยการเลือกตั้ง

การปกครองแบบกษัตริย์โดยสืบเชื้อสายนั้น อำนาจอที่ผู้ปกครองมีเป็นอำนาจอตลอดชีวิต เมื่อกษัตริย์ได้ตายลง ทายาทของเขาได้สืบราชสมบัติต่อ

การปกครองแบบกษัตริย์โดยการเลือกตั้งนั้น อำนาจอที่ผู้ปกครองมีเป็นอำนาจอตลอดชีวิต แต่เมื่อเขาได้ตายไป ผู้สืบอำนาจอต่อจะมาจากกาการเสนอชื่อ

บทที่ 11 ล็อกได้กล่าวถึงขอบเขตของอำนาจอของฝ่ายนิติบัญญัติ

ล็อกได้เริ่มต้นบทนี้โดยการกล่าวถึงตอนที่ 134 ว่าจุดประสงค์สำคัญสูงสุดของการที่มนุษย์เข้ามาอยู่ในสังคมคือความต้องการรักษาสมบัติให้ปลอดภัย การกำหนดกฎหมายขึ้นบังคับใช้ในสังคมเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการบรรลุความประสงค์ดังกล่าว

กฎหมายแรกของรัฐคือกฎหมายในการจัดตั้งฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อให้ทำหน้าที่ในการพิทักษ์รักษาชุมชนและสมาชิกในสังคม การพิทักษ์รักษาสมาชิกในสังคมนั้นจะต้องไม่ขัดแย้งกับการพิทักษ์รักษาชุมชนซึ่งเป็นประโยชน์สาธารณะ¹⁰ กฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติออกมานี้มีผลผูกพันบังคับสมาชิกทุกคนในสังคมนวมทั้งฝ่ายนิติบัญญัติเองด้วย ฝ่ายนิติบัญญัติไม่เพียงแต่ดำรงฐานะอำนาจอสูงสุดของสังคมนเท่านั้น แต่ยังมีศักดิ์สิทธิ์และไม่อาจโยกย้ายถ่ายโอนอำนาจอไปให้กับผู้อื่นใดได้ อำนาจอนิติบัญญัติจะอยู่ในมือของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่สาธารณะชนได้เลือกและกำหนดขึ้นเท่านั้น คำสั่งของใครก็ตามที่ได้รับการสนับสนุนด้วยอำนาจออื่นใดที่ไม่ใช่อำนาจอนิติบัญญัตินั้นไม่มีผลผูกพันให้ประชาชนปฏิบัติตามหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคำสั่งดังกล่าวไม่มีสถานะความเป็นกฎหมาย ทั้งนี้เพราะขาดเสียซึ่งความยินยอมจากประชาชนที่จะมอบหมายอำนาจอในการบัญญัติกฎหมาย ความยินยอมดังกล่าวประชาชนเป็นผู้มอบให้กับฝ่ายนิติบัญญัติเท่านั้น

ในตอนที 135 ล็อกได้กล่าวว่าฝ่ายนิติบัญญัติดำรงอำนาจอสูงสุดของรัฐไม่ว่าฝ่ายนิติบัญญัติจะมีรูปแบบใดก็ตาม ฝ่ายนิติบัญญัติอาจมีรูปแบบใดก็ได้ เช่น ฝ่ายนิติบัญญัติอาจเป็นคณคณเดียวหรือกลุ่มคณ หรือจะมีวาระการดำรงตำแหน่งตลอดชีวิตหรือ

¹⁰ J.W.Gough ในหนังสือ *John Locke's Political Philosophy* ได้อธิบายเรื่องความดีสาธารณะ และผลประโยชน์สมาชิกในสังคมนไว้ในหน้า 38 ว่า ตามแนวคิดของล็อกนั้น ความดีสาธารณะกับผลประโยชน์หรือการรักษาสมบัติของปัจเจกบุคคลเป็นเรื่องเดียวกัน ความดีสาธารณะหรือผลประโยชน์สาธารณะเป็นผลรวมของผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคล คำอธิบายดังกล่าวเป็นที่เข้าใจได้ชัดเจนเมื่อเราเข้าใจว่าจุดประสงค์ที่มนุษย์มารวมตัวกันเป็นสังคมคือการรักษาสมบัติ และการรักษาสมบัติก็เป็นผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคล ส่วนการที่ล็อกบอกว่าการรักษาผลประโยชน์ส่วนบุคคลจะต้องไม่ขัดกับการรักษาประโยชน์สาธารณะนอกจากจะหมายความว่าประโยชน์ทั้งสองนั้นไม่ต่างกันตามคำอธิบายของ J.W Gough แล้ว ยังหมายความว่า การรักษาประโยชน์ทั้งสองประการต้องไม่ขัดกับกฎธรรมชาติด้วย เมื่ออ่านตัวบทของล็อกต่อไปในบทที่ 3 เราจะเข้าใจได้ทันทีว่าแท้ที่จริงแล้วการรักษาชุมชนและการรักษาสมบัติของสมาชิกในรัฐนั้นเป็นเรื่องเดียวกันเพราะล็อกเรียกรวมกันไปว่าการรักษาความดีสาธารณะ

มีวาระการดำรงตำแหน่งภายในระยะที่กำหนดก็ตาม จากนั้นลือคได้กล่าวถึงขอบเขตอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติทั้งหมด ประการดังต่อไปนี้

ประการแรกแม้ว่าอำนาจนิติบัญญัติจะเป็นอำนาจสูงสุดแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าจะเป็นอำนาจตามอำเภอใจสูงสุดเด็ดขาดเหนือชีวิตและโชคชะตาของประชาชน ทั้งนี้เพราะอำนาจนิติบัญญัติเป็นอำนาจร่วมที่สมาชิกทุกคนในสังคมได้มอบอำนาจที่ตนเองมีในสภาวะธรรมชาติให้กับฝ่ายนิติบัญญัติ ดังนั้นแล้ว ฝ่ายนิติบัญญัติย่อมไม่อาจมีอำนาจที่มากไปกว่าอำนาจที่คนเหล่านั้นมีอยู่ในสภาวะธรรมชาติ เนื่องจากในสภาวะธรรมชาติไม่มีใครมีอำนาจเหนือชีวิตและร่างกายของผู้อื่นเพราะมนุษย์แต่ละคนต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎธรรมชาติที่สั่งให้มนุษย์ดูแลรักษาตนเองและผู้อื่น ฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งได้รับมอบอำนาจที่ประชาชนมีอยู่ในสภาวะธรรมชาติจึงไม่อาจมีอำนาจตามอำเภอใจสูงสุดเด็ดขาดเหนือชีวิตของประชาชนได้ จะเห็นได้ว่าการที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้รับมอบอำนาจที่ถูกจำกัดด้วยขอบเขตของกฎธรรมชาติ อำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติจึงตกอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎธรรมชาติเช่นกัน ลือคเรียกการบังคับใช้กฎธรรมชาติของฝ่ายนิติบัญญัติอันเป็นวัตถุประสงค์ของรัฐว่า “ความดีสาธารณะหรือประโยชน์สาธารณะของสังคมการเมือง” ถึงตรงนี้ลือคได้กล่าวไว้ในเชิงอรรถเพื่ออธิบายถึงหลักพื้นฐานสองประการที่ทำให้เกิดสังคมการเมืองหรือรัฐ อันได้แก่

ประการแรกคือความโน้มเอียงตามธรรมชาติของมนุษย์ที่ปรารถนาชีวิตที่มีการสมาคมกับเพื่อนพ้อง

ประการที่สองซึ่งสืบเนื่องมาจากหลักพื้นฐานประการแรกคือหลักการเรื่องระเบียบในการอาศัยอยู่ร่วมกันภายในสังคมการเมือง ระเบียบดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่เราเรียกว่า กฎหมายของรัฐ กฎหมายของรัฐนี้เป็นวิญญูณที่แท้จริงขององค์กรทางการเมือง เพราะว่ากฎหมายทำให้ส่วนต่างๆของสังคมการเมืองมีชีวิต กล่าวคือกฎหมายได้รวมส่วนต่างๆของสังคมการเมืองเข้าด้วยกันให้ร่วมกันทำงานเพื่อบรรลุความดีสาธารณะอันเป็นจุดมุ่งหมายของสังคมการเมืองนั่นเอง

การที่กฎหมายต้องเป็นไปเพื่อความดีสาธารณะซึ่งเป็นการปฏิบัติตามคำบัญชาของกฎธรรมชาติอันศักดิ์สิทธิ์นั้นชี้ให้เห็นว่ากฎหมายของรัฐมีสถานะเป็นรองกฎธรรมชาติ กฎหมายของรัฐต้องได้รับการบัญญัติให้สอดคล้องกับกฎธรรมชาติ กฎหมายที่ขัดแย้งกับกฎธรรมชาติ กฎหมายนั้นจะเป็นกฎหมายที่ไม่ดีและใช้ไม่ได้

ตอนที่ 136 ลือคกล่าวว่าฝ่ายนิติบัญญัติใช้อำนาจในการดูแลรักษาความยุติธรรมในสังคมด้วยการบัญญัติกฎหมายที่แน่นอนให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันและบัญญัติกฎหมายให้เป็นเงื่อนไขในการแต่งตั้งผู้บังคับใช้กฎหมายอันเป็นฝ่ายบริหารนั้นอีกด้วย

สำหรับกฎธรรมชาตินั้น ลือคกล่าวว่า กฎธรรมชาติไม่ได้จารึกไว้ในที่อื่นใดนอกเสียจากภายในจิตใจของมนุษย์ เราสามารถค้นพบกฎดังกล่าวได้ด้วยการใช้เหตุผล แต่ถ้ามนุษย์ผู้ใด

ปล่อยให้ให้อารมณ์ ความหลงใหลและผลประโยชน์เข้าครอบงำแล้วมนุษย์อาจจะเมิดสติและเสรีภาพของผู้อื่นได้ แม้ว่าในสภาวะธรรมชาติมนุษย์จะมีอำนาจในการป้องกันตัวเองและลงโทษผู้ที่รังแกเขา แต่ด้วยอำนาจของเขาแต่เพียงอย่างเดียวนั้นอาจไม่มีกำลังเพียงพอในการป้องกันตนเองหรือลงโทษผู้ที่ทำอันตรายเขาได้ เพื่อหลีกเลี่ยงความบกพร่องหรือความไม่สะดวกนี้ มนุษย์จึงได้รวมตัวกันตั้งคมการเมืองที่เขาอาจจะสามารถอาศัยกำลังของสังคมทั้งหมดในการปกป้องรักษาสมบัติของเขา อีกทั้งในสังคมการเมืองนั้นมนุษย์ก็มีกฎหมายในฐานะกฎเกณฑ์ที่แน่นอนที่ระบุว่าจะไร้อำนาจของเราและอะไรคือของของเขานั้นคือกฎหมายดังกล่าวระบุกรรมสิทธิ์ในการครอบครองทรัพย์สินส่วนบุคคล ในการดำเนินการข้างต้นเพื่อหลีกเลี่ยงความไม่สะดวกในสภาวะธรรมชาตินั้น มนุษย์ได้สละอำนาจทั้งหมดให้กับสังคมที่พวกเขาเข้าไปอยู่ และสังคมการเมืองนั้นก็มอบอำนาจนิติบัญญัติให้อยู่ในมือของคนที่เหมาะสม การมอบอำนาจนี้เป็นการมอบอำนาจโดยมีเงื่อนไขที่ว่า การปกครองประชาชนนี้ต้องเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายที่ประกาศให้เป็นที่รับทราบทั่วไป มิฉะนั้นแล้วสมบัติของมนุษย์จะไม่มีหลักประกันที่แน่นอนว่าจะได้รับการพิทักษ์รักษา

ล๊อคได้สรุปความสำคัญของกฎหมายต่อสังคมการเมืองไว้อีกครั้งในตอนต้นของตอนที่ 137 โดยล๊อคได้ชี้ให้เห็นว่า การปกครองที่ผู้ปกครองใช้อำนาจที่เด็ดขาดสมบูรณ์ตามอำเภอใจโดยปราศจากกฎหมายที่บัญญัติไว้อย่างแน่นอนนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้กับจุดมุ่งหมายของสังคมการเมืองและรัฐบาล ล๊อคได้อธิบายดังนี้ มนุษย์สละเสรีภาพตามธรรมชาติและยอมผูกมัดตนเองให้อยู่ภายใต้สังคมการเมืองนั้นเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการพิทักษ์รักษาชีวิต เสรีภาพและทรัพย์สินด้วยกฎหมายที่เป็นมาตรการที่แน่นอนในการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว และด้วยการที่กฎหมายใช้บังคับกับสมาชิกในสังคมทุกคนนั้น กฎหมายจึงกำหนดขอบเขตของผู้ปกครองให้ทำหน้าที่ในการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้อย่างดี ในเมื่อฝ่ายนิติบัญญัติเองก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันกับสมาชิกคนอื่นในสังคม

การประกาศใช้กฎหมายที่บังคับใช้ต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกันนั้นมีผลต่อทั้งฝ่ายผู้ปกครองและผู้ใต้การปกครอง สำหรับผู้ปกครองนั้น กฎหมายจะชี้ให้ผู้ปกครองให้สามารถรักษาหน้าที่ของตนเองได้โดยไม่หลงอำนาจ ทั้งนี้เพราะกฎหมายวางขอบเขตข้อจำกัดในการใช้อำนาจของผู้ปกครอง นอกจากนี้การปกครองประเทศโดยยึดหลักกฎหมายนั้นเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับผู้ปกครองอีกด้วย สำหรับในส่วนของผู้ใต้การปกครองนั้นการมีกฎหมายที่ประกาศใช้ได้อย่างทั่วกันทำให้ผู้คนรู้ล่วงหน้าและมั่นใจว่าตนเองและทรัพย์สินจะได้รับการปกป้องด้วยมาตรการต่างๆที่บัญญัติไว้ในตัวบทกฎหมาย

ในตอนเดียวกันนี้ล๊อคได้ชี้ให้ผู้อ่านตระหนักถึงอันตรายจากการปกครองตามอำเภอใจหรือการปกครองที่ปราศจากกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งได้อำนาจมาจากความยินยอมของสมาชิกในรัฐดังนี้ มนุษย์ที่อยู่ภายใต้การปกครองในลักษณะดังกล่าวนี้อยู่ในสภาวะ

ที่แย่งกันในสภาวะธรรมชาติ ทั้งนี้เพราะในสภาวะธรรมชาติ มนุษย์มีเสรีภาพในการปกป้องสิทธิของตนเอง เสรีภาพดังกล่าวนี้เขามีอย่างเท่าเทียมกันกับมนุษย์คนอื่นๆ แต่หากว่าเขาได้มอบอำนาจเสรีภาพที่ตนเองมีให้อยู่ภายใต้การปกครองตามอำนาจอำเภोजใจของผู้ปกครองแล้วก็เสมือนกับการที่เขาปลดอาวุธในการป้องกันตนเองและอยู่ภายใต้อำนาจอำเภोजใจของผู้ปกครองที่มีอำนาจการบังคับบัญชาคนเป็นเรือนแสน ผู้ปกครองสามารถใช้พลังอำนาจร่วมของมหาชนจำนวนมากบีบบังคับให้เขาตกเป็นเหยื่อของผู้ปกครองเมื่อใดก็ได้ตามที่เขาต้องการ

จะเห็นได้ว่า มนุษย์ภายใต้การปกครองในลักษณะดังกล่าวนี้ตกอยู่ในสภาพที่แย่งกว่าตอนที่มนุษย์อยู่ในสภาวะธรรมชาติ ทั้งนี้เพราะผู้ได้ปกครองไม่อาจต้านทานกำลังของคนจำนวนมากที่สนับสนุนอำนาจของผู้ปกครองในการบีบบังคับให้เขาทำตามคำสั่งที่รุนแรงโดยไม่มีข้อจำกัด แต่ในสภาวะธรรมชาตินมนุษย์สามารถลงโทษผู้ที่ละเมิดกฎธรรมชาติได้ด้วยตนเอง

ประการที่สาม อำนาจสูงสุดหรืออำนาจนิตินบัญญัตินั้นไม่มีสิทธิพรากส่วนใดส่วนหนึ่งของสมบัติไปจากมนุษย์ได้โดยปราศจากความยินยอมของผู้ได้การปกครอง ทั้งนี้เพราะการสูญเสียสมบัติโดยปราศจากความยินยอมนั้นเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ในการเข้ามารวมกันในสังคมการเมือง หากว่าผู้ปกครองสามารถยึดเอาสิ่งของไปจากประชาชนได้ตามความพอใจแล้วเราจะกล่าวไม่ได้เลยว่าประชาชนมีทรัพย์สิน ล็อคกล่าวว่าเราไม่สามารถเรียกได้ว่าเรามีสิทธิในทรัพย์สินได้ถ้าผู้อื่นสามารถเอาข้าวของไปจากเราเมื่อใดก็ได้ตามที่เขาต้องการ ดังนั้นความเข้าใจที่ว่าฝ่ายนิตินบัญญัติสามารถเรียกร้องทรัพย์สินจากผู้ได้การปกครองตามอำเภोजใจนั้นเป็นความเข้าใจที่ผิดพลาด

ตอนที่ 139 ล็อคได้อธิบายว่า ฝ่ายนิตินบัญญัติไม่สามารถถ่ายโอนอำนาจให้กับผู้อื่นได้ เพราะอำนาจของฝ่ายนิตินบัญญัติได้มาจากประชาชนกล่าวคือประชาชนเป็นผู้มอบอำนาจในการออกกฎหมายให้กับฝ่ายนิตินบัญญัติ ในเมื่อประชาชนเป็นผู้กำหนดรูปแบบของรัฐโดยการตั้งฝ่ายนิตินบัญญัติและกำหนดว่าจะให้อำนาจนิตินบัญญัติกับผู้ใดหรือกลุ่มคณะใดด้วยเงื่อนไขใด ประชาชนย่อมยินยอมที่จะอยู่ภายใต้การปกครองของฝ่ายนิตินบัญญัติที่พวกเขาได้แต่งตั้งขึ้นมาเอง พวกเขาไม่มีพันธะที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายอื่นใดนอกเสียจากกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยฝ่ายนิตินบัญญัติที่เขาได้ให้ความยินยอม กล่าวอีกนัยหนึ่ง อำนาจของฝ่ายนิตินบัญญัตินั้นได้มาจากอำนาจที่ประชาชนเป็นผู้มอบให้ด้วยความสมัครใจเพื่อให้ฝ่ายนิตินบัญญัติออกกฎหมาย แต่ประชาชนไม่ได้มอบอำนาจในการแต่งตั้งฝ่ายนิตินบัญญัติให้สามารถแต่งตั้งฝ่ายนิตินบัญญัติอีกทีหนึ่ง

ตอนที่ 142 หลังจากทีล็อคได้อธิบายขอบเขตของอำนาจนิตินบัญญัติข้างต้นแล้ว ล็อคได้สรุปขอบเขตดังกล่าวว่ามี 4 ประการดังนี้

ประการแรก ฝ่ายนิติบัญญัติต้องออกกฎหมายเพื่อเป็นหลักในการปกครองประเทศ ทั้งนี้ ต้องทำการประกาศกฎหมายดังกล่าวให้เป็นที่ทราบโดยทั่วไป และกฎหมายนั้นต้องใช้บังคับเป็นการทั่วไปหรือการบังคับใช้กฎหมายต้องยึดหลักความเสมอภาคนั่นเอง

ประกาศที่สอง กฎหมายต้องบัญญัติขึ้นเพื่อความดีสาธารณะเท่านั้น กฎหมายจะบัญญัติขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์อื่นไม่ได้

ประการที่สาม ฝ่ายนิติบัญญัติจะออกกฎหมายบังคับให้ประชาชนเสียภาษีโดยปราศจากความยินยอมของประชาชนไม่ได้

ประการที่สี่ ฝ่ายนิติบัญญัติ ไม่มีสิทธิในการถ่ายโอนอำนาจในการออกกฎหมายของตนไปให้ผู้อื่นใด

บทที่ 16 ในบทนี้ ลีคได้กล่าวถึงอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจสมาพันธ์

ในตอนที่ 143 ลีคอธิบายความหมายของอำนาจนิติบัญญัติว่าเป็นอำนาจในการใช้กำลังของรัฐเพื่อพิทักษ์รักษาชุมชนและสมาชิกในรัฐ ฝ่ายนิติบัญญัติไม่จำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่ตลอดเวลาเพราะการออกกฎหมายซึ่งเป็นหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติไม่ต้องใช้ยาวนาน แต่อำนาจในการบังคับใช้กฎหมายอันเป็นอำนาจของฝ่ายบริหารนั้นจำเป็นต้องมีความต่อเนื่อง ลีคกล่าวว่าบุคคลเดียวกันไม่ควรดำรงตำแหน่งทั้งในฝ่ายนิติบัญญัติ และบริหาร เพราะเขาอาจจะเว้นการบังคับใช้กฎหมายในกรณีของเขา หรือบัญญัติและบังคับใช้กฎหมายเพื่อประโยชน์เฉพาะตนที่ขัดแย้งกับประโยชน์สาธารณะ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ลีคได้เสนอให้กฎหมายมีผลบังคับใช้อย่างเสมอภาค

การบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคจึงเป็นมาตรการหนึ่งในการผูกมัดให้ฝ่ายนิติบัญญัติต้องออกกฎหมายเพื่อประโยชน์สาธารณะ เพราะฝ่ายนิติบัญญัติเองก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันกับประชาชน

สำหรับรูปแบบของฝ่ายนิติบัญญัตินั้น ฝ่ายนิติบัญญัตินั้นอาจมีรูปแบบเป็นบุคคลคนเดียวหรือบุคคลหลายคนก็ได้ ลีคเห็นว่ารูปแบบของฝ่ายนิติบัญญัติที่ประกอบด้วยบุคคลหลายคนเป็นรูปแบบที่แก้ปัญหาดังกล่าวได้ดีกว่าฝ่ายนิติบัญญัติที่บุคคลเพียงคนเดียวเป็นคนครองอำนาจทั้งนี้ เพราะลีคกล่าวว่าโดยธรรมชาติแล้วผู้มีอำนาจบริหารสูงสุดมักจะมีส่วนในอำนาจนิติบัญญัติ ดังนั้นถ้าฝ่ายนิติบัญญัติเป็นบุคคลเพียงคนเดียว ดังนั้นผู้มีอำนาจนิติบัญญัติเพียงคนเดียวมักจะมีอำนาจบริหารสูงสุดด้วย และเมื่อเขามีอำนาจในการออกกฎหมายและอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายด้วยแล้วปล่อยให้ความกระหายอำนาจเข้าครอบงำแล้ว ประชาชนและทรัพย์สินย่อมได้รับอันตรายได้

ตอนที่ 145 ลีออคได้อธิบายถึงอำนาจสหพันธ์ว่าเป็นอำนาจประการหนึ่งของรัฐที่ได้มาจากอำนาจในการลงโทษตามธรรมชาติที่มนุษย์มีต่อผู้อื่น แต่อำนาจนี้แตกต่างจากอำนาจบริหาร อำนาจบริหารเป็นอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อยุติข้อขัดแย้งระหว่างมนุษย์ในรัฐนั้น แต่อำนาจสหพันธ์นั้นเป็นอำนาจของรัฐหนึ่งที่ไยยุติข้อขัดแย้งระหว่างมนุษย์ในรัฐกับมนุษย์ที่อยู่ภายนอกรัฐ อำนาจสหพันธ์นี้ประกอบด้วยอำนาจในการทำสงคราม อำนาจในการดูแลรักษาความสงบ อำนาจในการรวมกลุ่มเป็นพันธมิตรและอำนาจอื่น ๆ ในการจัดการกับทุกคน ทุกชุมชนที่อยู่ภายนอกรัฐ หรือกล่าวได้ว่า อำนาจสหพันธ์เป็นอำนาจในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างรัฐรัฐหนึ่งกับมนุษย์และชุมชนหรือบุคคลอื่นใดที่ไม่ได้อยู่ในรัฐนั้น

แม้อำนาจบริหารและอำนาจสหพันธ์จะมีความแตกต่างกัน แต่อำนาจทั้งสองนี้เป็นอำนาจที่ไม่อาจแยกจากกันได้ ดังนั้นฝ่ายบริหารจะมีอำนาจสหพันธ์ด้วย และทั้งนี้เพราะการใช้อำนาจทั้งสองต้องอาศัยกำลังสาธารณะ และหากฝ่ายที่ใช้กำลังสาธารณะมีมากกว่าหนึ่งฝ่ายและต่างก็ใช้กำลังสาธารณะที่ขัดแย้งกัน ความไร้ระเบียบและความสับสนวุ่นวายจะตามมาได้

บทที่ 13 เป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจอื่นๆของรัฐซึ่งดำเนินการสอดคล้องกับธรรมชาติของตน(การรักษาชุมชนและสมาชิกในรัฐโดยไม่ขัดแย้งกับการรักษาชุมชน ทั้งหมดนี้เรียกรวมกันได้ว่าเป็นการรักษาความดีสาธารณะ) นั้นจะมีอำนาจนิติบัญญัติเป็นอำนาจสูงสุดประการเดียว อำนาจอื่นทั้งหมดในรัฐมีสถานะเป็นรอง

แม้อำนาจนิติบัญญัติจะเป็นอำนาจสูงสุดในรัฐก็ตาม อำนาจนิติบัญญัติไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจ อำนาจนิติบัญญัติถูกจำกัดด้วยวัตถุประสงค์ในการรักษาความดีสาธารณะ อำนาจนิติบัญญัติเป็นอำนาจที่สมาชิกในสังคมการเมืองไว้วางใจให้ปฏิบัติหน้าที่ในการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว อำนาจนิติบัญญัติดังกล่าวมานี้เป็นลักษณะที่รัฐที่ได้รับความไว้วางใจ ที่ประชาชนยังคงมีอำนาจสูงสุดในการเปลี่ยนแปลงอำนาจนิติบัญญัติ เมื่อเขาพบว่า ฝ่ายนิติบัญญัติไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย กล่าวคือ เมื่อใดก็ตามที่ประชาชนเห็นว่าฝ่ายนิติบัญญัติละเลยหน้าที่หรือกระทำการขัดแย้งกับหน้าที่ของตน อำนาจนิติบัญญัติจะกลับคืนสู่ประชาชนซึ่งเป็นผู้มอบอำนาจ ดังนั้นแล้วประชาชนจะคงอำนาจสูงสุดในการรักษาสมบัติของตนให้ปลอดภัยจากความพยายามและแผนการในการละเมิดเสรีภาพหรือทรัพย์สินสมบัติของประชาชน ประชาชนมีสิทธิในการพิทักษ์รักษาสมบัติอันเป็นสิ่งที่ใครก็ตามมิอาจพรากไปจากเขาได้ ประชาชนมีสิทธิในการจัดการกับผู้ที่ละเมิดกฎธรรมชาติซึ่งเป็นกฎในการพิทักษ์รักษาตนเอง อำนาจของประชาชนดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นได้เฉพาะเมื่อรัฐบาลได้สลายไปแล้ว

ตอนที่ 151 ลีออคได้กล่าวถึงรัฐบางรัฐที่ผู้ปกครองเป็นคนคนเดียว และเขามีส่วนในอำนาจนิติบัญญัติด้วย เราอาจเรียกว่าเขาเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดได้ แต่ไม่ใช่เพราะเขาครอบครองอำนาจสูงสุดหรืออำนาจนิติบัญญัติเพียงคนเดียว แต่เขามีอำนาจสูงสุดในความหมายที่ว่าเขามีอำนาจ

สูงสุดในการบังคับบัญชาพนักงานปกครองทั้งหมด และพนักงานปกครองทั้งหมดหรือส่วนใหญ่ได้รับอำนาจมาจากเขา นอกจากนี้ ยังไม่มีอำนาจนิติบัญญัติใดที่เหนือเขา ไม่มีกฎหมายใดที่จะออกมาได้หากปราศจากความยินยอมของเขา อย่างไรก็ตาม ลีออคได้ให้ข้อสังเกตว่าการให้สัตยาภิญาณต่อผู้ปกครองว่าจะจงรักภักดีนั้น ผู้ปกครองไม่ได้ให้แก่เขาในฐานะผู้ดำรงอำนาจสูงสุดของรัฐ กล่าวคือเขาไม่ได้เป็นเพียงผู้เดียวที่มีอำนาจในการออกกฎหมาย กฎหมายนั้นบัญญัติขึ้นจากอำนาจร่วมของเขาและคนอื่นๆ ความจงรักภักดีนี้ลีออคกล่าวว่าเป็นความจงรักภักดีต่อกฎหมาย กษัตริย์มีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐที่กระทำตามเจตน์จำนงของสังคมที่ประกาศไว้ในกฎหมาย ดังนั้นผู้ปกครองมีอำนาจและเจตน์จำนงที่อยู่ภายใต้กฎหมาย เมื่อใดก็ตามที่เขากระทำตามเจตน์จำนงส่วนตัว ความเป็นตัวแทนของรัฐจะสิ้นสุดลง เขาได้ลดตัวเองเป็นคนคนหนึ่งที่ไม่มีความอำนาจและเจตน์จำนงสาธารณะซึ่งสามารถใช้ในการอ้างสิทธิในการเชื่อฟังได้ สมาชิกในรัฐไม่จำเป็นต้องเชื่อฟังเขาอีกต่อไป

ตอนที่ 153 นี้ลีออคได้ชี้ให้เห็นว่าฝ่ายบริหารมีอำนาจเป็นรองฝ่ายนิติบัญญัติ ดังนั้นฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้กำหนดการบริหารหรือการบังคับใช้กฎหมายให้อยู่ในมือของฝ่ายบริหาร(วางเงื่อนไขในการครองอำนาจบริหาร) เขายังมีอำนาจในการถอดถอนอำนาจของฝ่ายบริหาร และลงโทษฝ่ายบริหารที่บริหารงานโดยผิดกฎหมายได้

จากนั้น ลีออคได้กล่าวถึงรูปแบบของฝ่ายนิติบัญญัติว่าอาจมีลักษณะที่ฝ่ายนิติบัญญัติเป็นบุคคลเพียงคนเดียวและฝ่ายนิติบัญญัติที่ทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นตัวแทนที่ได้รับการคัดเลือกจากประชาชนตามระยะเวลาที่กำหนด

ลีออคสนับสนุนรูปแบบที่สองเพราะเขาเห็นว่าเป็นรูปแบบที่ป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ฝ่ายบริหารได้ดีกว่าแบบแรก

ในแบบที่สอง ตำแหน่งในฝ่ายนิติบัญญัติที่ตัวแทนได้รับการคัดเลือกนั้นจะสิ้นสุดลงตามวาระ เมื่อเขาหมดวาระแล้ว พวกเขาจะกลับเป็นประชาชนตามเดิมที่ไม่มีส่วนในอำนาจนิติบัญญัติ เว้นแต่ว่าพวกเขาจะได้รับการคัดเลือกให้ทำหน้าที่นิติบัญญัติอีกครั้ง

สำหรับอำนาจบริหารนั้น ลีออคกล่าวว่า ฝ่ายบริหารมีอำนาจในการเรียกประชุมฝ่ายนิติบัญญัติ โดยปกติแล้ว รัฐธรรมนูญจะกำหนดเวลาการประชุมฝ่ายนิติบัญญัติ และกำหนดเวลาในการเลือกตั้งฝ่ายบริหาร ในกรณีดังกล่าวนี้ฝ่ายบริหารไม่ต้องทำอะไรนอกเสียจากการดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตามฝ่ายบริหารสามารถเรียกประชุมพิเศษหรือยุติการประชุม ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วนในด้านต่างๆ เช่น การปรับเปลี่ยนกฎหมายเก่าหรือบัญญัติกฎหมายใหม่เพื่อแก้ไขหรือป้องกันความไม่สะดวกต่างๆที่จะเป็นอุปสรรคขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของรัฐ

ลือคได้กล่าวไว้ใน ตอนที่ 155 ว่าหากฝ่ายบริหารใช้อำนาจที่มีไปในการขัดขวางการประชุมหรือการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติไม่ให้ไม่ให้ฝ่ายนิติบัญญัติใช้อำนาจในการออกกฎหมายไม่ว่าจะในระยะเวลาที่กำหนดหรือเมื่อมีความจำเป็นเร่งด่วน ฝ่ายบริหารได้ใช้กำลังเกินขอบเขตอำนาจของตน หรือที่ลือคเรียกอีกอย่างว่าเป็นการใช้กำลังโดยปราศจากอำนาจหน้าที่ เมื่อฝ่ายบริหารได้ก่อสภาวะสงครามต่อประชาชนเช่นนี้แล้ว ประชาชนมีสิทธิในการต่อต้าน คัดค้าน ขัดขวางการใช้กำลังอำนาจดังกล่าว หรือมีสิทธิในการใช้กำลังโต้ตอบกลับฝ่ายที่ก่อสงครามก่อน

ตอนที่ 156 อำนาจในการยุติการประชุมและการเรียกประชุมโดยใช้ดุลยพินิจของฝ่ายบริหารหรือที่ลือคเรียกว่าอำนาจพิเศษนั้นไม่ได้เป็นอำนาจหน้าที่ที่ทำให้ฝ่ายบริหารมีอำนาจเหนือฝ่ายนิติบัญญัติ อำนาจของฝ่ายบริหารนั้นก็มิลักษณะเดียวกับอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติในแง่ที่ว่าอำนาจทั้งสองประการนี้เป็นอำนาจในลักษณะที่รัฐสภาก็ได้รับความไว้วางใจด้วยกันทั้งคู่ กล่าวคืออำนาจทั้งสองได้มาจากการที่ประชาชนได้มอบความไว้วางใจให้ใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ประชาชนได้รับมอบหมาย

อำนาจพิเศษของฝ่ายบริหารนั้นมีประโยชน์ในการแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นได้ในกรณีที่ถูกกฎหมายที่อาจไม่ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังที่ลือคกล่าวไว้ว่า โลกเรามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ เมืองที่ยิ่งใหญ่ในเวลาต่อมาอาจเหลือแค่เพียงตำนานเล่าขานกันเท่านั้น เช่นเดียวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและข้อบัญญัติกฎหมายบางประการที่เมื่อเวลาผ่านไปก็อาจไม่มีประโยชน์แล้ว แต่เนื่องด้วยผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้มีอำนาจทางการเมืองก็อาจจะรักษาขนบธรรมเนียมหรือกฎหมายนั้นนั้นไว้ ปัญหาที่แก้ไขได้ยากเพราะอำนาจนิติบัญญัติเป็นอำนาจสูงสุดประชาชนไม่มีอำนาจจะทำอะไรได้ทราบเท่าที่รัฐบาลยังดำรงอยู่ อำนาจพิเศษนี้เป็นอำนาจในมือของผู้ปกครองให้ฝ่ายบริหารแก้ไขเพื่อจัดหาประโยชน์สาธารณะ ในกรณีที่กฎหมายเดิมไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์หรือปัญหาที่รัฐประสบอยู่ได้ อำนาจพิเศษของฝ่ายบริหารจะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

ในบทที่ 14 ลือคได้กล่าวถึงอำนาจพิเศษโดยเฉพาะ ลือคให้ความหมายของอำนาจพิเศษโดยเฉพาะว่าหมายถึงการใช้อำนาจในการกระทำตามดุลยพินิจเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยไม่ขึ้นกับกฎหมาย หมายความว่าผู้ที่ใช้อำนาจพิเศษสามารถกระทำที่กฎหมายไม่ได้ระบุไว้หรือแม้กระทั่งขัดแย้งกับกฎหมายได้ อำนาจพิเศษนี้มีความจำเป็นต่อการบรรลุจุดมุ่งหมายของสังคมทั้งนี้เพราะความล่าช้าในกระบวนการออกกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติรวมทั้งเป็นไปได้ที่ฝ่ายนิติบัญญัติไม่ได้เตรียมการล่วงหน้าในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นภายหลังได้นั้นอาจทำให้ฝ่ายนิติบัญญัติไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันที่

ต่อมาลือคได้กล่าวไว้ว่าหากมีความขัดแย้งระหว่างฝ่ายบริหารที่ใช้อำนาจพิเศษและฝ่ายนิติบัญญัติซึ่งจะเปิดประชุมได้นั้นต้องขึ้นอยู่กับเจตจำนงของ(การอนุญาต)ฝ่ายบริหาร หรือความขัด

แย้งระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายประชาชน ล็อคตอบว่าไม่มีผู้พิพากษาบนโลก แต่ประชาชนจะเป็นผู้ตัดสินในท้ายที่สุด(สิทธิปฏิวัติ) โดยอาศัยการพิจารณาจากกฎธรรมชาติสูงกว่ากฎหมายที่มนุษย์บัญญัติ อย่างไรก็ตามนี้ไม่ได้เป็นการวางรากฐานให้เกิดความไร้ระเบียบวุ่นวาย เพราะว่าการตัดสินโดยใช้กฎธรรมชาตินั้นจะเป็นอันตรายต่อผู้ปกครองได้ก็ต่อเมื่อความไม่สะดวกในการบรรลุจุดหมายหมายของรัฐมากเสียจนคนกลุ่มใหญ่รู้สึกได้ ผู้ปกครองที่ชาญฉลาดย่อมหลีกเลี่ยงที่จะทำให้คนส่วนใหญ่ไม่พึงพอใจได้

บทที่ 15 ล็อคได้พิจารณาเรื่องอำนาจของบิดา อำนาจการเมือง อำนาจเผด็จการหรืออำนาจของนายทาสพร้อมกัน

ลักษณะของอำนาจทั้งสามประการคือ อำนาจของบิดาเป็นอำนาจที่มีวัตถุประสงค์ให้บุตรที่ยังเยาว์วัยเจริญเติบโตจนมีความสามารถและเข้าใจว่าจะจัดการกับสมบัติของเขาได้อย่างไรการมีอำนาจดังกล่าวไม่ได้อาศัยความสมัครใจของบุตร แต่การมีอำนาจดังกล่าวของบิดาเป็นผลมาจากการที่บิดามีหน้าที่ในการดูแลรักษาบุตรของตน แต่อำนาจทางการเมืองเป็นอำนาจที่เกิดจากการตกลงด้วยความสมัครใจ อำนาจการเมืองเป็นอำนาจเพื่อประโยชน์ของผู้ใต้การปกครองที่จะพิทักษ์รักษาสีทธิในการครอบครองและการใช้สมบัติของเขา อำนาจประการที่สามคือ อำนาจเผด็จการอันเป็นอำนาจในลักษณะที่นายทาสใช้กับลูกทาส อำนาจนี้เป็นอำนาจที่ใช้กับผู้ที่ไม่มีสมบัติใดใด และเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้ใช้อำนาจเอง

สำหรับขอบเขตของอำนาจทั้งสามประการนั้น อำนาจของบิดามีขอบเขตน้อยกว่าอำนาจของผู้ปกครองและอำนาจของผู้ปกครองมีขอบเขตน้อยกว่าอำนาจเผด็จการ

บทที่ 17 ล็อคได้กล่าวถึงการชนะสงคราม ในบทนี้ล็อคได้แก้ความเข้าใจผิดของบางคนที่เข้าใจว่าความยินยอมสามารถเกิดขึ้นจากการใช้กำลังขู่บังคับประการแรก และประการที่สองคือความเข้าใจที่ว่า การชนะสงครามเป็นจุดกำเนิดของรัฐบาล ล็อคได้กล่าวแก้ความเข้าใจผิดทั้งสองประการว่า การชนะสงครามและใช้กำลังขู่บังคับให้คนยอมจำนนอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ปกครองไม่ใช่จุดกำเนิดของรัฐบาล การชนะสงครามนั้น แท้ที่จริงเป็นการทำลายรัฐเก่า และหากประชาชนไม่ให้ความยินยอมในการก่อตั้งรัฐบาล เราจะถือว่ารัฐใหม่ได้กำเนิดขึ้นแล้วไม่ได้

ตอนที่ 176 ล็อคได้อธิบายว่าผู้ที่เริ่มก่อสงครามกับผู้อื่นเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น ผู้ที่ถูกรานไม่มีสิทธิเหนือผู้ที่ถูกรุกรานที่พ่ายแพ้ในการสงคราม สงครามที่ไม่ยุติธรรมนี้ ฝ่ายผู้ถูกรุกรานที่แพ้สงครามมีสิทธิที่จะล้มล้างการปกครองของฝ่ายชนะได้

ตอนที่ 177 เป็นเรื่องเกี่ยวกับฝ่ายที่ชนะสงครามเป็นฝ่ายผู้ถูกรุกรานในสงครามที่ยุติธรรมว่าฝ่ายผู้ชนะสงครามได้อำนาจอะไรและมีอำนาจเหนือใคร

ในส่วนอำนาจต่อผู้แพ้สงครามนั้น โดยปกติแล้วผู้ชนะกับผู้แพ้ในการสงครามจะไม่รวมกันอยู่ในรัฐเดียวกันที่ต่างอยู่ภายใต้กฎหมายและมีเสรีภาพแบบเสมอภาคกัน อำนาจที่ฝ่ายชนะมี

เหนือฝ่ายแพ็คก็คืออำนาจเผด็จการ เขามีอำนาจเผด็จการเหนือชีวิตของผู้ที่ก่อสงครามที่ไม่ยุติธรรม แต่ว่าจะไม่มีอำนาจเหนือชีวิตหรือสินทรัพย์ของผู้ที่ไม่ได้ร่วมในการสงครามและผู้ชนะจะไม่มีอำนาจเหนือชีวิตผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมในการสงคราม ทั้งนี้ลือคได้อธิบายความเพิ่มเติมตอนนี้ไว้ในตอนที่ 187 ว่า หากฝ่ายชนะสงครามใช้กำลังกับผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมสงครามด้วย ฝ่ายชนะสงครามไม่มีสิทธิในการเรียกร้องให้ผู้คนเหล่านี้เชื่อฟัง และผู้คนเหล่านี้ก็มีสิทธิที่จะไม่เชื่อฟังหรือปฏิบัติตามการปกครองของเขา

ในส่วนของอำนาจอะไรนั้น อำนาจของผู้ชนะเหนือผู้แพ้เป็นอำนาจเผด็จการกล่าวคือมีลักษณะเดียวกับที่นายทาสมีเหนือชีวิตลูกทาสแต่ไม่มีสิทธิเหนือทรัพย์สินของทาส ลือคได้ชี้ว่าการเป็นผู้ชนะสงครามไม่ได้ทำให้ผู้ปกครองมีสิทธิในการครอบครอง

ตอนที่ 188 อย่างไรก็ตามหากฝ่ายที่ก่อสงครามเป็นองค์การการเมืองหน่วยเดียวกัน ถือได้ว่าสมาชิกในองค์การการเมืองนั้นได้เข้าร่วมในสงครามที่ไม่ยุติธรรมนั้นแล้ว ดังนั้นชีวิตของพวกเขาจะขึ้นอยู่กับความเมตตาปรานีของผู้ชนะสงคราม

ลือคกล่าวต่อไปในตอนที่ 189 ว่า การพ่ายแพ้สงครามของคนรุ่นบิดานั้น ไม่ได้ผูกมัดบุตรของเขาให้ต้องได้รับโทษทัณฑ์หรือรับหนี้ความผิดที่บิดาของเขาเป็นผู้ก่อไว้ได้ ทั้งนี้เพราะบิดาของเขาไม่ได้มีอำนาจเหนือชีวิตหรือเสรีภาพของบุตร ดังนั้น การที่ฝ่ายชนะสงครามบังคับให้บุตรหรือผู้สืบเชื้อสายต่อมาของผู้ที่พ่ายแพ้สงครามทำอะไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่าเขาเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ที่ต้อง

ตอนที่ 192 ลือคได้อธิบายว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมสิทธิ 2 ประการแรก คือสิทธิในเสรีภาพต่อร่างกายของเขา สิทธินี้เป็นเอกสิทธิของเขาแต่เพียงผู้เดียว เขาเท่านั้นที่มีอำนาจจัดการอย่างอิสระเสรี ประการที่สอง บุตรมีสิทธิก่อนบุคคลอื่นที่จะได้รับมรดกสืบต่อบิดา

ลือคได้อธิบายสิทธิทั้งสองประการเพื่อสนับสนุนเนื้อความในตอน 189 ไว้สองประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก มนุษย์โดยธรรมชาติเป็นอิสระจากการอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาล แม้ว่าเขาจะเกิดมาอยู่ภายใต้ขอบเขตอำนาจของรัฐบาล แต่ถ้าเขาสามารถปฏิเสธรัฐบาลภายใต้ความยินยอมที่เขาถือกำเนิดมาภายใต้ เขาได้สละสิทธิที่เป็นของเขาในการรับมรดกที่บรรพบุรุษได้ให้เขามา

ประการที่สอง ผู้ที่อยู่อาศัยในประเทศใดก็ตาม ผู้ที่รับมรดกหรือได้รับสิทธิในทรัพย์สินสืบต่อจากผู้ที่ถูกปราบให้อยู่ใต้อำนาจของรัฐบาลที่บีบบังคับโดยปราศจากความยินยอม ผู้ที่อยู่อาศัยในประเทศนั้นและผู้รับมรดกในทรัพย์สินสิ่งของแม้ว่าเขาจะไม่ได้ความยินยอมต่อรัฐบาลนั้น

ฝ่ายผู้ชนะสงครามไม่มีสิทธิเหนือประชาชนซึ่งเป็นบุตรหลานของฝ่ายแพ้สงคราม หากผู้ถูกปกครองถูกบังคับให้อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาล ผู้ได้การปกครองมีสิทธิที่จะปลดปล่อยตัวเอง

จากการยึดครองของทรราชย์ได้เสมอ เว้นแต่ว่า ผู้อยู่ใต้การปกครองจะเลือกที่จะให้ความยินยอมแก่รัฐบาลด้วยความเต็มใจ การมีเสรีภาพในการให้ความยินยอมของประชาชนนั้นจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้ปกครองได้กำหนดกฎหมายที่แน่นอนที่พวกเขาได้ให้ความยินยอมด้วยอิสระ และจนกระทั่งพวกเขาได้รับอนุญาตให้ครอบครองทรัพย์สินสมบัติที่เป็นของเขอย่างถูกต้อง ทั้งนี้เพราะการที่มนุษย์อยู่ภายใต้การปกครองโดยปราศจากทรัพย์สินสมบัติ หมายความว่าเขาไม่ได้อยู่ในฐานะอิสระชน แต่มีสถานะความเป็นทาส

บทที่ 197 ล็อคได้กล่าวถึงการยึดครองหรือแย่งชิง ล็อคได้อธิบายว่าการยึดครองหมายถึงการที่ใครก็ตามเข้ายึดครองทรัพย์สินแทนที่บุคคลอื่นที่มีสิทธิในทรัพย์สินนั้นจะเห็นได้ว่าการยึดครองเป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงตัวบุคคลเท่านั้น ไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบและกฎเกณฑ์ของรัฐบาล การกระทำดังกล่าวเป็นการขยายอำนาจเกินขอบเขตที่ผู้ยึดครองมีในฐานะผู้ปกครองของรัฐ ผู้ปกครองที่กระทำการดังกล่าวเป็นนอกจากจะเป็นผู้ยึดครองแล้วยังเป็นทรราชย์อีกด้วย

ตอนที่ 198 ล็อคได้กล่าวว่าทุกรัฐมีกฎเกณฑ์ที่ระบุนิติธรรมต่างๆของผู้ที่มีส่วนในการใช้อำนาจหน้าที่สาธารณะ หากผู้ใดเข้าใช้อำนาจหน้าที่สาธารณะโดยวิธีการอื่นนอกเหนือจากที่กฎหมายได้ระบุไว้ ประชาชนมีสิทธิที่จะไม่เชื่อฟังเขา แม้ว่ารูปแบบของรัฐจะยังคงดำรงอยู่ เนื่องจากเขาไม่ใช่คนที่ประชาชนได้ให้การยินยอม เขามีสิทธิในอำนาจนั้นก็ต่อเมื่อประชาชนให้ความยินยอมอย่างแท้จริงและอนุมัติรับรองอำนาจของผู้ปกครอง

บทที่ 18 เป็นบทที่ว่าด้วยเรื่องทรราชย์ ในตอนที่ 199 ล็อคได้ชี้ความแตกต่างระหว่างทรราชย์และการยึดครองว่า การยึดครองเป็นการยึดอำนาจจากผู้ที่มีสิทธิในการใช้อำนาจนั้น ส่วนทรราชย์เป็นการใช้อำนาจเกินสิทธิ ผู้ที่ยึดครองไม่นำเป็นว่าต้องเป็นทรราชย์เสมอไป การใช้อำนาจของทรราชย์เป็นการใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตนที่แยกต่างหากจากผลประโยชน์ของผู้ใต้การปกครอง ในลักษณะที่ว่าเจตน์เจานง คำสั่ง และการกระทำของผู้ปกครองที่เป็นทรราชย์ไม่ได้เป็นไปเพื่อรักษาสมบัติของประชาชน แต่มุ่งไปที่ความพอใจ ความทะเยอทะยาน ความละโมภ ความเคียดแค้นหรืออารมณ์รุนแรงที่ไม่ปกติอื่นๆของผู้ปกครอง

ตอนที่ 201 ล็อคได้กล่าวว่าทรราชย์สามารถเกิดขึ้นได้ในรัฐบาลทุกรูปแบบ ที่ได้ก็ตามที่ผู้ปกครองของประชาชนใช้อำนาจเพื่อวัตถุประสงค์อื่นที่ไม่ใช่เพื่อการบรรลุความดีสาธารณะแล้ว กฎหมายได้สิ้นสุดลง ฐานะความเป็นผู้ปกครองได้สิ้นสุดลงตามไปด้วย ผู้ปกครองได้กลายเป็นทรราชย์ ประชาชนสามารถต่อต้านการกระทำที่ปราศจากอำนาจหน้าที่ของทรราชย์ได้

ต่อมาในตอนี่ 203 ล็อคได้กล่าวถึงแนวคิดหนึ่งที่พิจารณาว่าหากประชาชนมีสิทธิในการทำการโต้แย้งผู้ปกครองได้แล้ว ประชาชนก็จะทำการโต้แย้งอำนาจของผู้ปกครองบ่อยครั้ง สิ่งนี้จะทำให้เกิดภาวะความยุ่งเหยิงตามมา

ลือคได้ตอบข้อโต้แย้งดังกล่าวในตอนที 204-211 ลือคเริ่มต้นว่า ใครก็ตามที่ทำการต่อต้านในกรณีอื่น ๆ นอกเหนือจากการต่อต้านการใช้กำลังที่ไม่ยุติธรรมของผู้ปกครอง เขาจะได้รับ การประณามจากทั้งพระเจ้าเป็นเจ้าและมนุษย์ด้วยกันเอง

การต่อต้านของประชาชนนั้น ลือคกล่าวว่าจะไม่ส่งผลให้เกิดอันตรายหรือความวุ่นวาย ติดตามมาทั้งนี้เพราะ

ในบางประเทศ ประชาชนให้ความเคารพผู้ปกครองมาก ฐานะของผู้ปกครองมีความศักดิ์ สิทธิ

โดยมากแล้วประชาชนจะไม่ต่อต้านรัฐบาลในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ผู้เดือดร้อนจะหันไปพึ่ง พิงกฎหมาย กฎหมายที่มีอยู่ทำให้ไม่มีข้ออ้างในการใช้กำลัง สิทธิในการใช้กำลังของผู้ได้การปก ครองจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเขาถูกขัดขวางไม่ให้ได้ยื่นอุทธรณ์ต่อกฎหมาย กล่าวคือหากการ อุทธรณ์ต่อกฎหมายถูกสกัดกั้นเขามีสิทธิในการกระทำการต่อต้านทราชาธิ์ อย่างไรก็ตามการที่ บัจเจกบุคคลมีสิทธิในการป้องกันตนเองและกอบกู้เอาสิ่งที่ผู้ปกครองได้พรากไปจากเขาก็ตาม แต่ หากว่าคนส่วนใหญ่ไม่คิดว่าตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย มันเป็นไปได้ที่คนหนึ่งหรือสองสามคนที่ ถูกกดขี่จะเป็นอันตรายต่อรัฐบาลได้ แต่ถ้ารัฐบาลกระทำผิดหรือกดขี่คนกลุ่มน้อย แต่ผลที่ตาม มากกลับคุกคามคนทุกคนและพวกเขาก็เข้าใจกฎหมายและสมบัติของเขาตกอยู่ในอันตราย ลือค เรียกสภาพดังกล่าวนี้ว่าความไม่สะดวก เมื่อผู้ปกครองทำให้เกิดความไม่สะดวกขึ้น เขาได้ทำให้ ประชาชนเกิดความสงสัยในตัวของเขา เขาจะได้รับความไว้วางใจน้อยลง ภาวะเช่นนี้เสี่ยงต่อการ ที่ประชาชนจะต่อต้านเขาได้

แต่ถ้าผู้ปกครองใช้ศิลปะในการเลียงกฎหมายเพื่อวัตถุประสงค์อื่นที่ไม่ใช่วัตถุประสงค์ของ รัฐด้วยการหาข้ออ้างข้อแก้ตัวให้กับการกระทำตามอำเภอใจที่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของรัฐ หาก ประชาชนเห็นการกระทำที่ใช้อำนาจตามอำเภอใจหลายครั้ง ประชาชนย่อมตระหนักว่าผล ประโยชน์ของตนถูกคุกคาม จะเห็นได้ว่าประชาชนนั้นจะไม่ลุกขึ้นมาต่อต้านทุกครั้งที่ผู้ปกครอง ละเมิดหรือคุกคามผลประโยชน์ของเขา

บทที่ 19 ว่าด้วยการล่มสลายของรัฐบาล ลือคเริ่มต้นบทนี้ด้วยการชี้ว่าการล่มสลายของ สังคมและการล่มสลายของรัฐบาลไม่ใช่สิ่งเดียวกัน ลือคกล่าวว่าสิ่งที่ทำให้เกิดชุมชนและทำให้คน ออกจากสภาวะธรรมชาติมาตั้งเป็นสังคมการเมืองสังคมเดียวคือข้อตกลงร่วมกันที่แต่ละคนมีร่วม กับบุคคลอื่น การล่มสลายของรัฐบาลประการหนึ่งเกิดจากการรุกรานของต่างชาติ ทั้งนี้เพราะ เมื่อต่างชาติรุกรานจนรัฐต้องพ่ายแพ้สงครามแล้ว รัฐไม่สามารถรักษาและดำรงตนในฐานะองค์กร หน่วยอิสระหน่วยเดียวเพราะผู้ที่ชนะสงครามมักจะถอนรากถอนโคนสังคม แยกหรือปราบผู้พ่าย แพ้ให้กระจัดกระจาย สังคมจะล่มสลายลงเพราะสังคมไม่สามารถให้การปกป้องและเป็นที่พึ่งพา ของสมาชิกในสังคมได้อีกต่อไป

ลือคได้กล่าวเพิ่มเติมในตอนที 212 รัฐบาลยังสามารถล่มสลายได้จากเหตุภายในนอก
 เหนือจากเหตุภายนอกดังที่ได้อ้างมาแล้ว กล่าวคือการที่ฝ่ายนิติบัญญัติถูกทำให้เปลี่ยนแปลงไป
 ทั้งนี้เพราะความสำคัญของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายนิติบัญญัติคือวิญญูณที่กำหนดรูปแบบ ชีวิตและ
 ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของรัฐ เมื่อฝ่ายนิติบัญญัติเปลี่ยนแปลงไป หรือฝ่ายนิติบัญญัติล่ม
 สลายลง รัฐก็จะล่มสลายลง เพราะแก่นสำคัญของรัฐซึ่งประกอบอยู่ในการมีเจตน์จำนงเดียวกัน
 ซึ่งครั้งหนึ่งรัฐจัดตั้งขึ้นโดยคนจำนวนมาก และมีการประกาศเจตน์จำนงเดียวกัน และเพื่อรักษา
 เจตน์จำนงเช่นนั้นไว้ สังคมการเมืองได้แต่งตั้งฝ่ายนิติบัญญัติให้ทำหน้าที่ดังกล่าว การแต่งตั้งฝ่าย
 นิติบัญญัติเป็นการกระทำทางสังคมขั้นพื้นฐานประการแรก เพื่อให้สังคมที่ประกอบด้วยกรรวม
 ตัวของปัจเจกบุคคลหลายคนสามารถดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องภายใต้การนำของฝ่ายนิติบัญญัติ
 และกฎหมายซึ่งเป็นพันธะทางสังคมที่ฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดขึ้น

ฝ่ายนิติบัญญัติ คือคนที่ประชาชนให้ความยินยอมในการมอบอำนาจให้ทำหน้าที่
 บัญญัติกฎหมาย ความยินยอมจากประชาชนเป็นสิ่งที่สำคัญมากเพราะหากปราศจากการให้ความ
 ยินยอมจากประชาชนแล้ว ฝ่ายนิติบัญญัติจะไม่มีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมายที่สามารถผูก
 พันให้คนในรัฐคนอื่นปฏิบัติตามได้

ถ้าใครก็ตามที่บัญญัติกฎหมายโดยปราศจากความยินยอม เขาได้บัญญัติกฎหมายโดย
 ปราศจากอำนาจหน้าที่ เมื่อเป็นเช่นนี้ประชาชนไม่จำเป็นต้องเชื่อฟังเขาเพราะฝ่ายนิติบัญญัติได้
 เปลี่ยนแปลงไป รัฐได้ล่มสลายลงแล้ว อย่างไรก็ตามสังคมยังดำรงอยู่ ประชาชนมีเสรีภาพอย่าง
 เต็มที่ในการใช้กำลังต่อต้านการบังคับของผู้ที่ไม่มีอำนาจหน้าที่ ทุกคนจะกำหนดเจตน์จำนงของ
 ตนเองได้โดยการแต่งตั้งตัวแทนของสังคมให้ดำรงตำแหน่งฝ่ายนิติบัญญัติ

ต่อมาในตอนที 213 ลือคได้อธิบายแนวคิดข้างต้นให้ชัดเจนขึ้น โดยการยกตัวอย่างกรณี
 ต่างๆ ที่ทำให้ฝ่ายนิติบัญญัติเปลี่ยนแปลงไป ในกรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติประกอบด้วยบุคคลสาม
 กลุ่ม ซึ่งได้แก่

-บุคคลคนเดียวที่ดำรงอำนาจนิติบัญญัติสูงสุดเป็นการถาวรและมีอำนาจพิเศษในการ
 เรียกประชุมและยุติการประชุม

-ที่ประชุมของชนชั้นสูงแบบสืบเชื้อสาย

-ที่ประชุมของผู้แทนที่ประชาชนคัดเลือกตามวาระ

สำหรับรูปแบบของฝ่ายนิติบัญญัติดังกล่าว ฝ่ายนิติบัญญัติจะเปลี่ยนแปลงไปในกรณี
 ต่างๆ ดังนี้

ประการแรก เมื่อบุคคลคนเดียวที่ดำรงอำนาจนิติบัญญัติสูงสุดเป็นการถาวร หรือเจ้าผู้ปก
 ครองกำหนดเจตน์จำนงตามอำเภอใจของเขาแทนที่กฎหมายซึ่งเป็นเจตน์จำนงของสังคมที่

ประกาศโดยฝ่ายนิติบัญญัติ การกำหนดเจตน์จำนงตามอำเภอใจอาจกระทำได้โดยวิธีการต่างๆ เช่น การนำเสนอกฎหมายใหม่ หรือการล้มเลิกกฎหมายเก่า

ประการที่สอง เมื่อเขาผู้ปกครองเปลี่ยนแปลงวิธีการในการเลือกตั้งโดยปราศจากความยินยอมหรือตรงข้ามกับผลประโยชน์ของประชาชน เมื่อนั้นฝ่ายนิติบัญญัติถูกทำให้เปลี่ยนแปลงไป

ประการที่สามเมื่อผู้ปกครองเปลี่ยนแปลงวิธีการในการเลือกตั้งโดยปราศจากความยินยอมหรือตรงข้ามกับผลประโยชน์ของประชาชน เมื่อนั้นฝ่ายนิติบัญญัติถูกทำให้เปลี่ยนแปลงไป

ประการที่สี่ หากฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติส่งมอบประชาชนให้อยู่ภายใต้อำนาจของต่างชาติ เมื่อนั้นมีการเปลี่ยนแปลงของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายนิติบัญญัติได้สูญเสียอำนาจที่ตนมี

หลังจากที่ลอร์ดได้อธิบายสาเหตุของการที่รัฐบาลสลายตัวไป เนื่องจากฝ่ายนิติบัญญัติเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะข้างต้นแล้ว ลอร์ดได้กล่าวถึงสาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้รัฐบาลล่มสลายลง นั่นคือ เมื่อผู้มีอำนาจบริหารสูงสุด ละเลยหน้าที่ และปล่อยให้กฎหมายที่บัญญัติขึ้น ไม่สามารถบังคับใช้ได้อีกต่อไป การกระทำดังกล่าวนี้ส่งผลให้ทุกสิ่งทุกอย่างตกอยู่ในสภาวะอนาธิปไตยที่รุนแรงมากจนกระทั่งรัฐบาลสลายลงไปได้ ทั้งนี้เพราะการบังคับใช้กฎหมายเป็นส่วนสำคัญในการรักษาทุกส่วนขององค์การการเมืองให้ทำงานตามขอบข่ายทำหน้าที่ของตนเองได้ถูกต้อง เมื่อพันธนาการของกฎหมายต่อสมาชิกในรัฐสิ้นสุดลง รัฐบาลได้สลายลงตามไปด้วย จากนั้นมหาชนก็กลายเป็นมหาชนที่สับสนยุ่งเหยิง เพราะไม่มีการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันอีกต่อไป เมื่อรัฐบาลสลายไป ประชาชนมีเสรีภาพในการจัดตั้งอำนาจนิติบัญญัติขึ้นมาใหม่ ซึ่งแตกต่างจากาของเก่าโดยการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคล รูปแบบหรือทั้งสองประการ ลอร์ดกล่าวต่อไปว่า แม้รัฐบาลจะสิ้นสุดลง แต่สังคมไม่ได้สิ้นสุดลงตามไปด้วย สังคมยังคงสิทธิในการรักษาตนเอง ซึ่งสามารถทำได้โดยการจัดตั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร

สาเหตุที่ทำให้รัฐบาลสลายไปประการสุดท้ายคือ เมื่อฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายผู้ปกครองได้กระทำการตรงกับข้ามกับความไว้วางใจที่พวกเขาได้รับเมื่อพวกเขาพยายามละเมิดสมบัติของประชาชนและทำให้ประชาชนกลายเป็นทาสด้วยการควบคุมจัดการตามอำเภอใจในชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินสมบัติของประชาชน

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวโชติศา ขาวสนิท กำเนิดในวันศุกร์ที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2519 เข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีที่คณะอักษรศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์เมื่อปี พ.ศ. 2537 และสำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2541 และได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ที่คณะรัฐศาสตร์ ภาควิชาการปกครองในปี 2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย